

NORDISKA RÅDET

3:e SESSIONEN

1 9 5 5

STOCKHOLM

STOCKHOLM 1955

KUNGL. BOKTRYCKERIET P. A. NORSTEDT & SÖNER

Redaktör: Tryggve Byström

Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till 3:e sessionen	7
Medlemsförteckning	8
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier	10
Ärendesförteckning	16
Ärendenas fördelning på utskott	21
Översikt över 3:e sessionen	25
Protokoll	27
Ärenden m. m.	163
Redogörelse för Nordiska rådets presidiums verksamhet under tiden mellan 2:a och 3:e sessionerna	165
Ärenden nr 1—75	171
Utskottsförslag	539
Kulturutskottet	541
Ekonomiska utskottet	566
Socialpolitiska utskottet	589
Juridiska utskottet	621
Beslut m. m.	645
Rekommendationer	647
Övriga beslut	681
Val	686
Arbetsordningen m. m.	687
Nordiska rådets arbetsordning (dansk, norsk och svensk text)	689
Bestämmelser om val av medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet	705
Om förslagsrätt för suppleant	710
Riktlinjer för utskottsarbetet	711
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	713
Register	719
Översikt över ärendenas behandling	721
Personregister	728
Ämnesregister	732
Plan över sessionssalen	

INLEDNING

Kallelse till 3:e sessionen

Till

Danmarks, Islands, Norges och Sveriges regeringar samt valda medlemmar och suppleanter av Nordiska rådet

Nordiska rådets presidium får härmed jämlikt 1 § arbetsordningen meddela att rådets 3:e session äger rum i Stockholm med början den 28 januari 1955. Sessionen beräknas vara t. o. m. den 3 februari 1955. Sammanträdena komma att hållas i riksdagshuset.

Enligt 9 § stadgan för rådet och 3 § arbetsordningen skola regerings- och medlemsförslag ha ingivits till vederbörande lands sekretariat senast den 28 november 1954 — med möjlighet för presidiet att förlänga tiden till sist den 28 december 1954 — och anmälningar och berättelser senast sistnämnda 28 december.

Såsom presidiet i skrivelse till regeringarna den 25 september 1954 anfört, är det med hänsyn till julhelgen önskvärt att berättelser och anmälningar icke avlämnas senare än den 20 december 1954.

Stockholm den 26 oktober 1954

För Nordiska rådets presidium

Nils Herlitz

Medlemsförteckning

(Upprättad enligt 6 § arbetsordningen och fastställd vid sammanträdet den 28 januari 1955)

Regeringsrepresentanter

- Andersson, Sven*, statsråd och chef för kommunikationsdepartementet, Sverige
- Bergersen, Birger*, statsråd, sjef for kirke- og undervisningsdepartementet, Norge [närv. 28/1—31/1]
- Bomholt, Julius*, undervisningsminister, Danmark [närv. 28/1—29/1]
- Ericsson, John*, statsråd och chef för handelsdepartementet, Sverige
- Erlander, Tage*, statsminister, Sverige
- Gerhardsen, Einar*, statsminister, Norge [närv. 28/1—30/1]
- Hansen, H. C.*, udenrigsminister, Danmark [ej närv. vid sessionen]
- Hauge, Jens Chr.*, statsråd, sjef for justis- og politidepartementet, Norge [närv. 28/1—31/1]
- Hedlund, Gunnar*, statsråd och chef för inrikesdepartementet, Sverige [närv. 31/1—3/2]
- Hedtoft, Hans*, statsminister, Danmark [närv. 28/1]
- Hækkerup, Hans E.*, justitsminister, Danmark [närv. 28/1—29/1]
- Krag, J. O.*, økonomi- og arbejdsminister, Danmark [närv. 28/1—29/1]
- Lange, Halvard M.*, utenriksminister, Norge [närv. 2/2—3/2]
- Lindell, Ingvar*, statsråd, Sverige
- Lindström, Ulla*, statsråd, Sverige
- Nilson, Hjalmar*, statsråd, Sverige
- Persson, Ivar*, statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet, Sverige
- Seweriin, Rakel*, statsråd, sjef for sosialdepartementet, Norge [närv. 28/1—31/1]
- Sträng, Gunnar*, statsråd och chef för socialdepartementet, Sverige
- Undén, Östen*, minister för utrikes ärendena, Sverige
- Varmann, Kolbjørn*, statsråd, sjef for samferdselsdepartementet, Norge [närv. 29/1—31/1]
- Zetterberg, Herman*, statsråd och chef för justitiedepartementet, Sverige [ej närv. vid sessionen]

Valda medlemmar

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr. Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Einer-Jensen, O. E., Danmark¹
Eriksen, Erik, Danmark²
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gísli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark³
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Moe, Finn, Norge
Nielsen, Harald, Danmark⁴
Ohlin, Bertil, Sverige³
Ohlon, Sven Em., Sverige
Olsen, Claudia, Norge
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sundt, Arthur, Norge
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

¹ Förfall 1/2—3 2.

² Förfall hela sessionen.

³ Förfall 28/1.

⁴ Förfall 3/2.

Regeringsrepresentanter
och
valda medlemmar jämte suppleanter
efter länder och partier
(Vid 3:e sessionens början)

DANMARK

Regeringen:

Representanterna utsågos den 14 januari 1955

<i>Hedtoft, Hans</i> , f. 03. ¹ Statsminister, København. (S)	<i>Bomholt, Julius</i> , f. 96. Undervisningsminister, Roskilde. (S)
<i>Hansen, H. C.</i> , f. 06. Udenrigsminister, København. (S)	<i>Hækkerup, Hans E.</i> , f. 07. Justitsminister, København. (S)
<i>Krag, J. O.</i> , f. 14. Økonomi- og arbejdsminister, Frederiksberg. (S)	

Folketinget:

Valet ägde rum den 6 oktober 1954

Socialdemokratiet (S):

Delegerede:

- Einer-Jensen, O. E.*, f. 89. Forbundsformand, Frederiksberg.
- Andersen, Nina*, f. 00. Frue, sekretær, København.
- Bundvad, Kaj*, f. 04. Sekretær, Roskilde.
- Eriksen, Holger*, f. 94. Redaktør, Århus.
- Gram, Victor*, f. 10. Forretningsfører, København.
- Lindberg, Kai*, f. 99. Sekretær, København.
- Pedersen, Gustav*, f. 93. Folketingets formand, København.

Stedfortrædere:

- Olsen, Lars M.*, f. 05. Forlagsboghandler, København.
- Hansen (Grenå), Poul*, f. 97. Forretningsfører, København.
- Andresen, Kaj*, f. 07. Overlærer, Horsens.
- Hækkerup, Per*, f. 15. Sekretær, Allerød.
- Hansen (Kalundborg), Poul*, f. 13. Sekretær, København.
- Jensen, Kai*, f. 09. Viceborgmester, Birkerød.
- Horn, Svend*, f. 06. Maskinarbejder, Nyborg.

¹ Död den 29 januari 1955.

Venstre (V):

Delegerede:

Eriksen, Erik, f. 02. Fhv. statsminister, Ringe.
Buhl, Marius, f. 90. Realskolebestyrer, Tørring.
Kristensen, Thorkil, f. 99. Fvh. minister, Birkerød. Førfall vid 3:e sessionen.
Nielsen, Harald, f. 96. Sekretær, København.
 (*Christensen, N. Chr.*, f. 96. Redaktør, Horsens.)

Stedfortrædere:

Damsgaard, Kresten, f. 03. Konsulent, Vester Skerninge.
Øllgaard, Olav, f. 90. Gårdejer, Gredstedbro.
Gram, Jørgen, f. 87. Gårdejer, Gabøl.
Christensen, se delegerede.

Det konservative folkeparti (KF):

Delegerede:

Kraft, Ole Bjørn, f. 93. Fhv. udenrigsminister, København.
Foss, Einar P., f. 93. Civilingeniør, Charlottenlund.
Thestrup, Knud, f. 00. Dommer, Herning.

Stedfortrædere:

Reedtz-Thott, Axel, f. 20. Baron, Gavnbø.
von Lowzow, Marie Antoinette, f. 99. Frue, borgerrepræsentant, København.
Rasting, Carl, f. 00. Professor, København.

Det radikale venstre (RV):

Delegerede:

Jørgensen, Jørgen, f. 88. Fhv. minister, Lejre.
Dahlgaard, Bertel, f. 87. Fhv. minister, Gentofte.

Stedfortrædere:

Steen, Oluf, f. 92. Landmand, Allerød.
Normann, A. C., f. 04. Direktør, Odense.

ISLAND**Regeringen:**

(Ingen representant)

Altinget:

Valen ägde rum den 14 december 1954

(Efri deild = E. Neðri deild = N.)

Sjálfstæðisflokkurinn (Sj.)

Fulltrúar:

Jónsson, Gísli, f. 89. Forseti efri deildar (talman i övre avdelningen), Reykjavík. E.

Varafulltrúar:

Jóhannesson, Lárus, f. 98. Hæstarétarlögmaður (advokat), Reykjavík. E.

Bjarnason, Sigurður, f. 15. Forseti neðri deildar (talman i nedre avdelningen), Vigur. N.

Jónsson, Magnús, f. 19. Lögfræðingur (jur. kand.), Reykjavík. N.

Framsóknarflokkurinn (F):

Fulltrúar:

Stefánsson, Bernharð, f. 89. Útibústjóri ((bank)filialföreståndare), Akureyri. E. Förfall vid 3:e sessionen.

(*Zóphóniasson, Páll*¹, f. 86. Búnaðarmálastjóri (lantbruksdirektör), Reykjavík. E.)

Varafultrúar:

Kristjánsson, Karl, f. 95. Sparisjóðsstjóri (sparbanksdirektör), Húsvík. E.

Ásgrímsson, Halldór, f. 96. Kaupfélagsstjóri (direktör för kooperativ förening), Vopnafjörður. N.

Bjarnason, Ásgeir, f. 14. Óðalsbóndi (hemmansägare), Ásgarður. N.

Alþýðuflokkurinn (A)

Fulltrúi:

Jónsson, Emil, f. 02. Vita- og hafnar-
málastjóri (fyr- och hamndirektör), Hafnarfjörður. N.

Varafultrúi:

Gíslason, Gylfi, f. 17. Prófessor, Reykjavík. N.

N O R G E

Regeringen:

Representanterna utsågos den 28 januari 1955

Gerhardsen, Einar, f. 97. Statsminister, Oslo. (A)

Lange, Halvard M., f. 02. Utenriksminister, Oslo. (A)

Seweriin, RakeI, f. 06. Statsråd, sjef for sosialdepartementet, Oslo. (A)

Bergersen, Birger, f. 91. Statsråd, sjef for kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo. (A)

Hauge, Jens Chr., f. 15. Statsråd, sjef for justis- og politidepartementet, Oslo. (A)

Varmann, Kolbjørn, f. 04. Statsråd, sjef for samferdselsdepartementet, Tysfjord. (A)

Stortinget:

Valet ägde rum den 20 november 1954 för tiden

den 1 februari 1955—den 31 december 1955

(Lagtinget = L. Odelstinget = O.)

Det norske arbeiderparti (A):

Representanter:

Gerhardsen, se ovan. Förfall som vald medlem vid 3:e sessionen.

Varamenn:

Klippenvåg, se representanter.
Hagelia, se representanter.

¹ Utsedd av sin partigrupp den 31 januari 1955 till ställföreträdare för Bernharð Stefánsson under 3:e sessionen, enär även suppleanten Karl Kristjánsson hade förfall.

Representanter:

- Hønsvald, Nils*, f. 99. Fhv. statsråd, Sarpsborg. O.
Moe, Finn, f. 02. Fhv. ambassadør, Oslo. O.
Meisdalshagen, Olav, f. 03. Statsråd, Nord-Aurdal. Förfall vid 3:e sessionen.
Johnsen, Håkon, f. 14. Lagerarbeider, Trondheim. O.
Hegna, Trond, f. 98. Redaktør, Stavanger. O.
Watnebryn, Olaf, f. 08. Skattekrever, Drammen. O.
Løbak, Harald, f. 04. Kontorist, Trysil. O.
(Klippenvåg, Harry, f. 13. Forretningsfører, Kirkenes. O.)
(Hagelia, Magnhild, f. 04. Frøken, revisor. Øyestad. L.)

Varamenn:

- Haugland, Jens*, f. 10. Høgsterettsadvokat, Kristiansand. L.
Jaklin, Ingvald, f. 96. Redaktør, Tromsø. O.
Svendsen, Hartvig, f. 02. Bygningsnekker, Ski. O.
Remseth, Jakob, f. 97. Fabrikkarbeider, Sauda. O.
Engelstad, Gunvald, f. 00. Smed, Verran. O.
Flatabø, Isak, f. 96. Gårdbruker, Kvam. O.

Høire (H):

Representanter:

- Hambro, Carl*, f. 85. Odelstingspresident, Oslo. O. Förfall vid 3:e sessionen.
Holm, Chr. L., f. 92. Forvalter, Kvinnherad. O.
Olsen, Claudia, f. 96. Frøken, kasserer, Tønsberg. O.
(Petersen, Erling, f. 06. Professor, Bærum. O.)

Varamenn:

- Petersen*, se representanter.
Norvik, Erling, f. 99. Skattefoged, Vadsø. O.
Christie, Hartvig, f. 93. Sogneprest, Bærum. O.

Venstre (V):

Representanter:

- Røiseland, Bent*, f. 02. Gårdbruker, Holum. L.
Sundt, Arthur, f. 99. Høgsterettsadvokat, Bergen. O.

Varamenn:

- Benum, Olav*, f. 97. Fylkesagronom, Vemundvik. O.
Vindenes, Erling, f. 00. Gårdbruker, Nordfold. O.

Bondepartiet (B):

Representanter:

- Leirfall, Jon*, f. 99. Gårdbruker, Hegra. O.
Frogner, Einar, f. 93. Gårdbruker, Dørum i Vang. O.

Varamenn:

- Borgen, Hans*, f. 08. Gårdbruker, Fet. O.
Borten, Per, f. 13. Fylkesagronom, Flå. O.

Kristelig folkeparti (Kr.f.):

Representant:

Varaman:

Wikborg, Erling, f. 94. Høgsteretts-advokat, Oslo. O. *Bondevik, Kjell*, f. 01. Rektor, Sauda. O.

S V E R I G E

Regeringen:

Representanterna utsågos den 14 januari 1955

<i>Erlander, Tage</i> , f. 01. Statsminister, Bromma. (s)	chef för kommunikationsdepartementet, Mariehäll. (s)
<i>Undén, Osten</i> , f. 86. Minister för utrikes ärendena, Stockholm. (s)	<i>Hedlund, Gunnar</i> , f. 00. Statsråd och chef för inrikesdepartementet, Rådom. (bf)
<i>Zetterberg, Herman</i> , f. 04. Statsråd och chef för justitiedepartementet, Bromma. (s)	<i>Persson, Ivar</i> , f. 01. Statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet, Skabersjö. (bf)
<i>Sträng, Gunnar</i> , f. 06. Statsråd och chef för socialdepartementet, Spånga. (s)	<i>Nilson, Hjalmar</i> , f. 01. Statsråd, Spånstad. (bf)
<i>Ericsson, John</i> , f. 07. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Kinna. (s)	<i>Lindell, Ingvar</i> , f. 04. Statsråd, Stockholm. (s)
<i>Andersson, Sven</i> , f. 10. Statsråd och	<i>Lindström, Ulla</i> , f. 09. Statsråd, Stockholm. (s)

Riksdagen:

Valen ägde rum den 13 januari 1955 för tiden intill dess val nästa gång äger rum

(Första kammaren = F. Andra kammaren = A.)

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s):

Ombud:

Suppleanter:

<i>Sandler, Rickard</i> , f. 84. Förutv. statsminister, Stockholm. F.	<i>Sjödahl, Edgar</i> , f. 87. F. d. lektor, Göteborg. F.
<i>Andersson, Birger</i> , f. 01. Redaktör, Tidaholm. F.	<i>Gillström, Anselm</i> , f. 99. Chefredaktör, Skönsberg. F.
<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , f. 89, Fru, lärarinna, Göteborg. F.	<i>Ahlkvist, Emil</i> , f. 99. Cementgjutare, Jordholmen. F.
<i>Strand, Axel</i> , f. 93. Landsorganisations ordförande, Stockholm. F.	<i>Pettersson, Georg</i> , f. 07. Ombudsman, Visby. F.

<i>Fast, Erik</i> , f. 83. Möbelsnickare, Nässjö. A.	<i>Västberg, Disa</i> , f. 91. Fru, förbundsordförande, Stockholm. A.
--	---

Ombud:

Severin, Frans, f. 89. F. d. statssekreterare, Stockholm. A.
Edberg, Rolf, f. 12. Chefredaktör, Göteborg. A.
Andersson, Olof, f. 87. Bankofullmäktig, Malmö. A.

Suppleanter:

Skoglund, Gösta, f. 03. Folkskollärare, Umeå. A.
Sehlstedt, Ossian, f. 04. Chefredaktör, Eskilstuna. A.
Netzén, Gösta, f. 08. Chefredaktör, Malmö. A.

Folkpartiet (fp):

Ombud:

Ohlon, Sven Em., f. 88. F. d. rektor, Göteborg. F.
Ohlin, Bertil, f. 99. Förutv. statsråd, Stockholm. A.

Svensson, Waldemar, f. 97. Agonom, Ljungskile. A.
Rylander, Olov, f. 00. Borgmästare, Västerås. A.

Suppleanter:

Andersson, Axel, f. 99. Chefredaktör, Örnsköldsvik. F.

Sandström, Ragnhild, f. 01. Fru, folkskollärarinna, Teg. A.
Helén, Gunnar, f. 18. Fil. dr, Saltsjö-Duvnäs. A.

Bondeförbundet (bf):

Ombud:

Werner, Oscar, f. 89. Hemmansägare, Sunne. F.

Pettersson, Anders, f. 88. Lantbrukare, Vessigebro. A.

Suppleanter:

Pålsson, Olof, f. 93. Häradssdomare, Lit. F.
Bengtson, Torsten, f. 14. Redaktör, Jönköping. F.

Ericsson, Gunnar, f. 06. Lantbrukare, Vimmerby. A.

Högern (h):

Ombud:

Herlitz, Nils, f. 88. Professor, Djursholm. F.

Skoglund, Martin, f. 92. Förste vice talman, Doverstorp. A.

Suppleanter:

Andersson, Ebon, f. 96. Fröken, bibliotekarie, Stockholm. F.

Braconier, Jean, f. 07. Redaktör, Malmö. A.

Ärendesförteckning

(Fastställd enligt 9 § arbetsordningen vid sammanträdet
den 28 februari 1955)

Uppskjutna ärenden

- Ärende nr 1. Uppskjutet ärende om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplysningsfilm och barnfilm
- nr 2. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning i de nordiska länderna
- nr 3. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig tandläkarutbildning i de nordiska länderna
- nr 4. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig apotekarutbildning i de nordiska länderna
- nr 5. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig veterinärutbildning i de nordiska länderna
- nr 6. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig sjukgymnastutbildning i de nordiska länderna
- nr 7. Uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten
- nr 8. Uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning
- nr 9. Uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet
- nr 10. Uppskjutet ärende om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner

Förslag och berättelser

- Ärende nr 11. Medlemsförslag om rabattförmåner vid gruppresor för ungdom (väckt av Rolf Edberg)
- nr 12. Medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk (väckt av Nils Herlitz)
- nr 13. Medlemsförslag om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (väckt av Olov Rylander)
- nr 14. Medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna (väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)

Uppskjutet ärende

Ärende nr 15. Uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare

Förslag och berättelser

- Ärende nr 16. Medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation (väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)
- nr 17. Medlemsförslag om tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (väckt av Martin Skoglund)
- nr 18. Medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning (väckt av Sigurður Bjarnason, Rolf Edberg, Einar P. Foss, Nils Hønsvald, Olov Rylander och Frans Severin)
- nr 19. Medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna (väckt av Frans Severin)
- nr 20. Medlemsförslag om samarbete på radions område (väckt av Sven Em. Ohlon)
- nr 21. Medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet (väckt av Anders Pettersson)
- nr 22. Medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (väckt av Sigurður Bjarnason, Erik Eriksen, Einar Gerhardsen och Nils Herlitz)
- nr 23. Medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken (väckt av Rolf Edberg och Nils Hønsvald)
- nr 24. Berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna (överlämnad av svenska regeringen)
- nr 25. Medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning (väckt av Sven Em. Ohlon)
- nr 26. Medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig (väckt av Sven Em. Ohlon)
- nr 27. Medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete (väckt av Gunnar Ericsson och Victor Gram)
- nr 28. Medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan (väckt av Marius Buhl, Jørgen Jørgensen och Anna Sjöström-Bengtsson)
- nr 29. Medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor (väckt av Waldemar Svensson)
- nr 30. Medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige (väckt av Waldemar Svensson)
- nr 31. Medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler (väckt av Olof Andersson)
- nr 32. Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (överlämnad av svenska regeringen)

- Ärende nr 33. Medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet (väckt av Olov Rylander)
- nr 34. Medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television (väckt av Kaj Bundvad)

Anmälningar

- Ärende nr 35. Anmälningar om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion (överlämnade av danska och svenska regeringarna)
- nr 36. Anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (överlämnade av danska och svenska regeringarna)
- nr 37. Anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner (överlämnad av danska regeringen)
- nr 38. Anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (överlämnade av danska och svenska regeringarna)
- nr 39. Anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 40. Anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande (överlämnade av danska och svenska regeringarna)
- nr 41. Anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 42. Anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 43. Anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 44. Anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 45. Anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 46. Anmälningar om rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 47. Anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)

- Ärende nr 48. Anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 49. Anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet (överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)
- nr 50. Anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 51. Anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 52. Anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 53. Anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 54. Anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 55. Anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 56. Anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 57. Anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 58. Anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 59. Anmälningar om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 60. Anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 61. Anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

- Ärende nr 62. Anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 63. Anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket (överlämnad av svenska regeringen)
- nr 64. Anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land (överlämnade av norska och svenska regeringarna)
- nr 65. Anmälningar om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 66. Anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 67. Anmälningar om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 68. Anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag (överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)
- nr 69. Anmälan om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)
- nr 70. Anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Förslag och berättelser

- Ärende nr 71. Berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier (överlämnad av danska regeringen)
- nr 72. Berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdslag m. m. (överlämnad av svenska regeringen)
- nr 73. Regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (väckt av norska regeringen)
- nr 74. Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (överlämnad av danska regeringen)
- nr 75. Medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (väckt av Nina Andersen)

Ärendenas fördelning på utskott

Kulturutskottet

- Ärende nr 1. Uppskjutet ärende om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplysningsfilm och barnfilm
- nr 12. Medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk
- nr 20. Medlemsförslag om samarbete på radions område jämte ändringsförslag
- nr 25. Medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning
- nr 26. Medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig
- nr 27. Medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete
- nr 28. Medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan
- nr 29. Medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor
- nr 34. Medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television jämte ändringsförslag
- nr 39. Anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete
- nr 42. Anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur
- nr 43. Anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation
- nr 44. Anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm
- nr 58. Anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.
- nr 74. Berättelse från Nordiska kulturkommissionen

Ekonomiska utskottet

- Ärende nr 7. Uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten
- nr 11. Medlemsförslag om rabattförmåner vid gruppresor för ungdom
- nr 17. Medlemsförslag om tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

- nr 19. Medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna
- nr 22. Medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder
- nr 23. Medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbils trafik
- nr 24. Berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna
- nr 30. Medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige
- nr 31. Medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler
- nr 35. Anmälningar om rekommendation nr 2/1953 angående post och teleunion
- nr 36. Anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund
- nr 41. Anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske
- nr 46. Anmälningar om rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor
- nr 62. Anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete
- nr 63. Anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket
- nr 72. Berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. jämte tilläggsförslag

Socialpolitiska utskottet

- Ärende nr 2. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning i de nordiska länderna
- nr 3. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig tandläkarutbildning i de nordiska länderna
- nr 4. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig apotekarutbildning i de nordiska länderna
- nr 5. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig veterinärutbildning i de nordiska länderna
- nr 6. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig sjukgymnastutbildning i de nordiska länderna
- nr 8. Uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning
- nr 15. Uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare
- nr 18. Medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning
- nr 21. Medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet
- nr 32. Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén jämte tilläggsförslag

- nr 37. Anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner
- nr 40. Anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande
- nr 47. Anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner
- nr 48. Anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område
- nr 49. Anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet
- nr 50. Anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet
- nr 51. Anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik
- nr 52. Anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola
- nr 53. Anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk
- nr 54. Anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal
- nr 55. Anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel
- nr 56. Anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område
- nr 57. Anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen
- nr 71. Berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier
- nr 73. Regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning.

Juridiska utskottet

- Ärende nr 9. Uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet
- nr 10. Uppskjutet ärende om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner
- nr 13. Medlemsförslag om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet
- nr 14. Medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna
- nr 16. Medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation

- nr 33. Medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet
 - nr 38. Anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land jämte tilläggsförslag
 - nr 45. Anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg
 - nr 59. Anmälningar om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt
 - nr 60. Anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna
 - nr 61. Anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän
 - nr 64. Anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land
 - nr 65. Anmälningar om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg
 - nr 66. Anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring
 - nr 67. Anmälningar om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske
 - nr 68. Anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag
 - nr 69. Anmälningar om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent
 - nr 70. Anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen
 - nr 75. Medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen
-

Översikt över 3:e sessionen

(Stockholm, januari—februari 1955)

Rådets plenarsammanträden höllas i första kammarens plenisal i Riksdagshuset. Platsfördelningen i salen framgår av planen vid s. 000. För utskottens, delegationernas och presidietts sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m. m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarsammanträden

Fredagen den 28 januari kl. 11—11.50, 14.30—17.40

Lördagen den 29 januari kl. 10—10.40

Måndagen den 31 januari kl. 15—15.30

Tisdagen den 1 februari kl. 15—15.55

Onsdagen den 2 februari kl. 11—13, 15—17.25

Torsdagen den 3 februari kl. 10—13.17

Utskottssammanträden

Kulturutskottet

Fredagen den 28 januari kl. 12

Lördagen den 29 januari kl. 10.45

Måndagen den 31 januari kl. 10

Tisdagen den 1 februari kl. 10

Onsdagen den 2 februari kl. 10.30

Ekonomiska utskottet

Fredagen den 28 januari kl. 12

Lördagen den 29 januari kl. 14.45

Söndagen den 20 januari kl. 15

Måndagen den 31 januari kl. 10

Tisdagen den 1 februari kl. 10

Onsdagen den 2 februari kl. 10

Socialpolitiska utskottet

Fredagen den 28 januari kl. 12

Lördagen den 29 januari kl. 15

Måndagen den 31 januari kl. 10

Tisdagen den 1 februari kl. 10

Juridiska utskottet

Fredagen den 28 januari kl. 12
Lördagen den 29 januari kl. 15
Söndagen den 30 januari kl. 15
Måndagen den 31 januari kl. 10
Tisdagen den 1 februari kl. 12

Särskilda arrangemang

Till följd av statsminister Hedtofts den 29 januari timade frånfälle inställdes en till denna dag planerad nordisk folkfest i Stadshuset i svenska föreningen Nordens regi med åtföljande supé under Stockholms stads värdskap. Av samma anledning inhyerades en supé hos danske ambassadören den 30 januari. I övrigt fullföljdes det uppgjorda programmet på följande sätt.

Lunch i Riksdagsrestaurangen den 28 januari (svenska riksdagen värd)
Utflykt i bussar till Stockholms ytterområden den 30 januari
Supé hos isländske ministern och norske ambassadören den 30 januari
Middag i Arvfurstens palats den 31 januari (svenska regeringen värd)
Mottagning hos H. M. Konungen på Stockholms slott den 1 februari
Festföreställning på kungl. teatern (Carmen) den 1 februari
Sammankomster med resp. svenska partiorganisationer som värdar den 28 januari och den 2 februari

PROTOKOLL

Protokoll

I:a sammanträdet (I:a avd.)

Fredagen den 28 januari 1955 kl. 11

Presidenter: Nils Hønsvald (1—3) och Nils Herlitz (4—8)

Dagordning:

1. Öppningstal av presidenten stortingsrepresentant Nils Hønsvald
2. Upprop av rådets medlemmar; fastställande av medlemsförteckning
3. Val av presidium
4. Anförande av den nyvalde presidenten
5. Medgivande att ärenden må upp- tagas till behandling, trots att handlingarna tillställts medlemmarna senare än den 7 januari 1955
6. Fastställande av ärendesförteckning
7. Fastställande av antalet utskott vid sessionen
8. Val av medlemmar i utskotten
9. Redogörelse för Nordiska rådets presidiums verksamhet under tiden mellan 2:a och 3:e sessionerna
- 10—84. De i ärendesförteckningen uppförda ärendena jämte i dessa väckta ändrings- och tilläggsförslag

1

Öppningstal av presidenten stortingsrepresentant Nils Hønsvald

Presidenten: Ærede rådsmedlemmer! Den på rådsmøtet i august valgte presi-

dent, Einar Gerhardsen, er nylig utnevnt til statsminister i Norge og har derfor trådt ut av presidiet. Som hans etterfølger som formann for den norske delegasjon er det falt i min lodd å åpne dette rådsmøte.

Men før jeg gjør det, ber jeg om å få minnes to gode venner av Det nordiske råd og av nordisk samarbeid som har gått bort siden forrige rådsmøte, nemlig riksdagsman og landshövding Elon Andersson og forhenværende statsminister i Danmark Vilhelm Buhl.

Elon Anderssons bortgang kom som et sjokk på oss alle. I rådet lærte vi ham å kjenne som en initiativrik og klok politiker og som et sjarmerende menneske. Det var særlig det økonomiske samarbeid som opptok ham på rådets 1. og 2. sesjon. Men også utenfor rådet viste han at han var besjelet av en dyp tro på og oppriktig vilje til nordisk samarbeid. Han var medlem av den nordiske forsvarskommissjonen av 1948, og var ved sin bortgang ordfører i foreningen Nordens fullmektige. Det er noe symbolsk i at en av de siste ting han foretok seg, var å holde et foredrag om Det nordiske råds 2. sesjon.

Vilhelm Buhl døde ved utgangen av det gamle år. Det er ikke her stedet til å omtale hans store innsats i sitt fedrelands historie i de bevegede år under og

like etter krigen. Her vil vi minnes Vilhelm Buhls alltid sterke og varme interesse for det nordiske samarbeid. Han tok gjennom en årrekke meget aktivt del i det nordiske interparlamentariske samarbeid og ble innvalgt i Nordisk råds danske delegasjon til rådets 1. sesjon. I sin egenskap av formann for den danske gruppe i Det nordiske interparlamentariske forbund åpnet han Nordisk råds 1. møte i København i februar 1953. Hans aktive interesse for de nordiske problemer viste seg også ved at han ved 1. sesjon ble valgt inn i rådets komité for nordiske statsborgeres likerett. Da han høsten 1953 etter at den nye grunnlov var vedtatt trådte ut av riksdagen, forlot han også Det nordiske råd, men fortsatte å følge rådets arbeid med levende interesse.

Det nordiske råd og alle venner av nordisk samarbeid vil lenge minnes Elon Andersson og Vilhelm Buhl.

Jeg vil dernest rette en takk til Sveriges riksdag for at den har stillet sine vakre lokaler til rådets disposisjon. Vi håper å kunne leve opp til den demokratiske frihetstradisjon som ellers holder til huse her i bygningen, og gjennom resultatet av våre forhandlinger yte litt til gjengjeld for den elskverdighet vi er møtt med her i Stockholm.

Det nordiske råd er i ferd med å komme inn i faste former og preget av eksperiment forsvinner mer og mer. Ennå er vi kanskje litt for mye besatt av iver etter å ta fatt på flest mulig saker, og sender vel flere rekommandasjoner til regjeringene enn de kan absorbere mellom sesjonene, iallfall når den tiden blir så knapp som et halvt år. Men hvis det viser seg å være nødvendig, lærer vi nok snart moderasjonens kunst. Ingen er interessert i å gå fortere fram enn regjeringene og deres administrasjon kan følge med. Det er heldigvis så at mange av dagsordenens 75 punkter dekker over meddelelser og rapporter som ikke krever noen inngående behandling, men det gjenstår allikevel så pass mange virkelige saker at arbeidstempoet må bli like

sterkt som i København og Oslo. Det får bli utvalgenes sak å foreta en skjønnsom vurdering av hvilke saker de vil undergi realitetsbehandling, og hvilke som kan utsettes, eventuelt utredes mellom sesjonene.

Ved dette møtes sammentreden foreligger det første nummer av »Nordisk kontakt». Det er intet organ for Det nordiske råd, men det er kommet i stand på rådets initiativ, og vi håper alle at det skal greie å fylle den oppgave det er tiltenkt.

Jeg ber om unnskyldning for at jeg faller for fristelsen til å minne om at det i år er 50 år siden en stor begivenhet i Nordens politiske historie, nemlig den fredelige avvikling av unionen mellom Sverige og Norge. Indirekte fikk den betydning ikke bare for de to land, men for hele Norden.

Vi kommer til å feire det jubileet i Norge, og vi kan gjøre det i sikker forvissning om at den siste rest av bitterhet over 7. juni 1905 for lengst er forsvunnet fra alle svenskers hjerter. Jeg tror jeg tør si at vi alle betrakter det som da skjedde, som et godt eksempel på hvordan tvistigheter mellom to land bør løses. Før 1905 ble Sverige og Norge offisielt kalt broderfolk. I mange år var det svært lite mer enn en statssjefs slagord. Idag kan vi med en rett som bygger på realiteter snakke om nordiske brødrefolk, med sikte ikke bare på Sverige og Norge, men på alle de nordiske land.

Det er vår oppgave å leve så langt som mulig opp til den betegnelsen.

Med disse ord erklærer jeg Det nordiske råds 3. sesjon for åpnet.

2

Upprop av rådets medlemmar; fastställande av medlemsförteckning

Företogs namnupprop enligt medlemsförteckning, upprättad enligt 6 § arbetsordningen, så lydande:

Regeringsrepresentanter

Andersson, Sven, statsråd och chef för kommunikationsdepartementet, Sverige	Krag, J. O., økonomi- og arbejdsminister, Danmark
Bergersen, Birger, statsråd, sjef for kirke- og undervisningsdepartementet, Norge	Lange, Halvard M., utenriksminister, Norge ¹
Bomholt, Julius, undervisningsminister, Danmark	Lindell, Ingvar, statsråd, Sverige
Ericsson, John, statsråd och chef för handelsdepartementet, Sverige	Lindström, Ulla, statsråd, Sverige
Erlander, Tage, statsminister, Sverige	Nilson, Hjalmar, statsråd, Sverige
Gerhardsen, Einar, statsminister, Norge	Persson, Ivar, statsråd och chef för ecklesiastikdepartementet, Sverige
Hansen, H. C., udenrigsminister, Danmark ¹	Seweriin, Rakel, statsråd, sjef for socialdepartementet, Norge
Hauge, Jens Chr., statsråd, sjef for justis- og politidepartementet, Norge	Sträng, Gunnar, statsråd och chef för socialdepartementet, Sverige
Hedlund, Gunnar, statsråd och chef för inrikesdepartementet, Sverige ¹	Undén, Östen, minister för utrikes ärendena, Sverige
Hedtoft, Hans, statsminister, Danmark	Varmann, Kolbjørn, statsråd, sjef for samferdselsdepartementet, Norge ¹
Hækkerup, Hans E., justitsminister, Danmark	Zetterberg, Herman, statsråd och chef för justitiedepartementet, Sverige ¹

Valda medlemmar

Andersen, Nina, Danmark	Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Andersson, Birger, Sverige	Leirfall, Jon, Norge
Andersson, Olof, Sverige	Lindberg, Kai, Danmark
Bjarnason, Asgeir, Island	Løbak, Harald, Norge
Bjarnason, Sigurður, Island	Moe, Finn, Norge
Buhl, Marius, Danmark	Nielsen, Harald, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark	Ohlin, Bertil, Sverige ¹
Christensen, N. Chr., Danmark	Ohlon, Sven Em., Sverige
Dahlgaard, Bertel, Danmark	Olsen, Claudia, Norge
Edberg, Rolf, Sverige	Pedersen, Gustav, Danmark
Einer-Jensen, O. E., Danmark	Petersen, Erling, Norge
Eriksen, Erik, Danmark ¹	Pettersson, Anders, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark	Rylander, Olov, Sverige
Fast, Erik, Sverige	Røiseland, Bent, Norge
Foss, Einar P., Danmark	Sandler, Rickard, Sverige
Frogner, Einar, Norge	Severin, Frans, Sverige
Gram, Victor, Danmark	Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Hagelia, Magnhild, Norge	Skoglund, Martin, Sverige
Hegna, Trond, Norge	Strand, Axel, Sverige
Herlitz, Nils, Sverige	Sundt, Arthur, Norge
Holm, Chr. L., Norge	Svensson, Waldemar, Sverige
Hønsvald, Nils, Norge	Thestrup, Knud, Danmark
Johnsen, Håkon, Norge	Watnebryn, Olaf, Norge
Jónsson, Emil, Island	Werner, Oscar, Sverige
Jónsson, Gísli, Island	Wikborg, Erling, Norge
Jørgensen, Jørgen, Danmark ¹	Zóphóniasson, Páll, Island.
Klippenvåg, Harry, Norge	

Medlemsförteckningen fastställdes.

¹ Ännu icke anländ vid uppropet.

3

Val av presidium

Arbetsutskottet hade föreslagit, att till president skulle väljas Nils Herlitz, Sverige, och till vice presidenter Erik Eriksson, Danmark, Sigurður Bjarnason, Island, och Nils Hønsvald, Norge.

Arbetsutskottets förslag bifölles.

Herlitz övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

4

Anförande av den nyvalde presidenten

Presidenten: Å vice presidenternas och egna vägnar tackar jag för det förtroende som visats oss. Vi skall försöka motsvara det och hoppas på överseende med vad som brister.

Å den svenska delegationens vägnar hälsar jag de danska, isländska och norska delegationerna för första gången välkomna till Stockholm och till Sverige. Vi gläder oss åt att vad som här utföres skall än mera levandegöra Nordiska rådet och dess uppgifter i det svenska folkets medvetande. Men marken är väl beredd. Ni mötes här av ett intresse, som särskilt efter oslossessionen har starkt ökat, och av en växande tilltro till våra möjligheter.

Särskilt tror jag mig ha rätt att säga, att Nordiska rådet är välkommet hos riksdagen i dess hus. Vi hoppas, att rådet skall finna sig väl till rätta här, fast vi dessvärre inte kan erbjuda samma möjligheter till ostört arbete som i Köpenhamn och Oslo, eftersom kamrarna också är i arbete. Med en plats följer naturligt något av arbetsvanorna där. Liksom vi i Köpenhamn och Oslo, i den mån arbetsordningen lämnat oss frihet, följde danska resp. norska förebilder vid våra förhandlingar, kommer det här vissa svenska inslag i förhandlingssättet. Mätte de inte te sig alltför främmande.

Vi sammanträder — såsom förutvarande presidenten erinrade om — nu

rätt snart efter 2:a sessionen. Det är därför att det är angeläget, att rådet kommer fram till något så när fastslagna tider för sina sessioner, och därför att de två första månaderna av året har befunnits erbjuda de bästa arbetsmöjligheterna. Då vi således i detta undantagsfall har icke fullt 1/2 år bakom oss, medan vi i Oslo hade 1 1/2 år, har vi inriktat oss på en något kortare session. En och annan har f. ö. tvivlat på att vi över huvud skulle få arbetsuppgifter nog för att motivera en session redan nu.

Emellertid har vi framför oss en ärendesförteckning omfattande 75 ärenden. Bland ärendena är endast ett regeringsförslag; ånyo bevitnar vi, i förbigående sagt, att regeringarna endast i ringa omfattning har funnit anledning att själva taga initiativ hos rådet. Må det tillåtas mig den reflexionen, att det vore av betydelse, om möjligheten till regeringsinitiativ bleve mer begagnad. Men från regeringarna har vi därutöver mottagit berättelser från nordiska samarbetsorgan och framför allt ett stort antal stadgeenliga anmälningar i anledning av tidigare rekommendationer. 11 ärenden är uppskjutna sedan i fjol. Främst märkes emellertid, nu som vid föregående sessioner, medlemsförslagen, denna gång 22 till antalet. Att flertalet av dem är svenska bör icke förvåna den som känner de nordiska parlamentens arbetsvanor. De enskilda initiativen är i Sveriges riksdag ojämförligt mycket talrikare än på andra håll, vartill likvisst bör läggas, att enskilda förslagsställare också är mycket vana vid att få se sina förslag avslagna.

Det är omöjligt att på förhand bedöma, vad dessa ärenden kan kräva av tid och arbete. Det bör emellertid understrykas — vad utomstående stundom torde förbise — att många ärenden knappast kan väntas bli föremål för egentlig realbehandling. Av anmälningarna är det ett stort antal, som icke innehåller mer än att utredning pågår; det är naturligt, särskilt i avseende på de rekommendationer som beslöts i Oslo. Andra anmälningar kan däremot påkalla stor uppmärksamhet från rådets sida. Låt mig i detta sammanhang rent

principiellt framhålla, att anmälningar, som innebär att regeringarna kommit till negativa resultat, ej lär kunna undgå noggrann eftertanke — vare sig rådet finner att det bör böja sig eller vill söka efter nya utvägar till positiv lösning. Och här till kommer de vid denna session nya frågorna.

Bemästrandet av det stora materialet har presidiet i enlighet med stadgans föreskrifter sökt underlätta genom att införskaffa ytterligare utredning för bedömning av framlagda förslag. Vi har anledning till tacksamhet mot regeringar och myndigheter, organisationer och enskilda, som på detta sätt varit oss behjälpliga. Särskilt är det en glädje att konstatera, att i det material som ligger framför oss det finländska inslaget icke saknas. Finland hör Norden till, och vi är med djupt beklagande medvetna om att vårt bedömning av de nordiska problemen blir ofullkomligt, så länge icke representanter för Finland deltar i våra förhandlingar. Men det är då av väsentlig betydelse att i annan form informeras om finländska synpunkter på samarbetsproblemen och om förutsättningarna för Finlands aktiva medverkan vid deras lösning.

Då jag, trots vad som har gjorts för att på förhand lägga frågorna till rätta, räknar med att deras behandling måste kräva åtskilligt arbete och åtskillig tid, förutsätter jag att vi vill fasthålla vid två för vår verksamhet grundläggande principer. För det första, att det är angeläget att överväga frågorna grundligt. För det andra, att vi på samma sätt som en folkrepresentation har till uppgift att genom våra debatter informera och stimulera och därigenom skapa en grundval för vårt arbete i den allmänna diskussionen och i folkens medvetande. Vi kan ej böja oss för den i andra sammanhang välgrundade satsen, att handlingen betyder allt, talandet intet.

Under alla förhållanden lär vi få räkna med att torsdagen i nästa vecka helt utnyttjas. Och det har antagits att åtminstone några av utskotten måste taga också någon del av söndagen i anspråk. Jag föreställer mig emellertid, att det

liksom vid oslossessionen måste övervägas — herr Hønsvald har redan erinrat därom — om vissa frågor, som man ej hinner tillräckligt genomtränga, bör uppskjutas till nästa session, eventuellt för att dessförinnan underkastas beredning av utskott. Det är den för rådet naturliga formen för sådan gallring av arbetsmaterial, som presidiet enligt stadgan ej kan utföra.

Detta om arbetsprogrammets omfattning. Man kunde också ställa spörsmålet om dess betydelse.

Det har sagts om Nordiska rådet, att det bör koncentrera sina krafter på vitala frågor och inte förnöta dem på småting. Det sades i Oslo, och det har också sagts om denna session mot bakgrund av oslossessionen och det centrala problem som där behandlades. Man förstår väl denna kritik från dem, som på vårt arbetsprogram saknar ting som ligger dem varmt om hjärtat, eller som eljest väntar stora insatser av oss. Det är sant, att vi inte har framför oss någon fråga som på alldeles särskilt sätt fånglar tanke och fantasi. Men man får vara försiktig i sitt omdöme om vad som är viktigt och oviktigt. Jag vill inte försöka mig på något sådant omdöme, ehuru jag kunde nämna saker på vårt program som enligt min tanke är av stor betydelse. Hur det än må förhålla sig härmed, vågar jag emellertid hävda, att de saker som lagts för oss på det hela taget just är sådana som vi kan önska dem.

Vi står inför många olikartade uppdrag — av större eller mindre räckvidd — inom det vida område vår verksamhet skall överspanna: om lättnader i samfärdseln, om vidgade möjligheter för nordiska medborgare att leva och verka var som helst i Norden, om större likformighet i lagstiftning och andra föranstaltningar, om utbyte av tjänster, om samfällt arbete för lösande av gemensamma allmänna uppgifter. Intet förslag — låt mig begagna tillfället att starkt understryka det — är ett uttryck för en nordisk isolationism gentemot strävanden till vidare samförstånd, och intet förslag riktar heller på något sätt, di-

rekt eller indirekt, sin spets mot andra stater och folk.

Denna brokiga mångfald av ärenden innebär att vi på ett ännu åskådligare sätt än tidigare har ställts inför de konkreta samarbetsfrågorna, sådana de är, sådana de tränger sig fram inom olika kretsar och verksamhetsområden. Det är det som avsetts med Nordiska rådet: att nordiska parlamentariker skall konfronteras just med praktiska problem. Vi står i första hand inför strävanden till samverkan, sådana de redan före vår tid vuxit fram inom myndigheter och inom olika kretsar av människor. Vi har också fått den förhoppningen bekräftad, att Nordiska rådets tillvaro skulle stimulera till nya reformtankar och ge röst åt sådana tankar som eljest, i misströstan om möjligheten att förverkliga dem, aldrig skulle kommit till uttryck.

Men också i ett annat lika betydelsefullt hänseende har problemen konkretiserats för oss. Vi har i de aktstycken som ligger på vårt bord fått rikhaltigt besked om betänkligheter, svårigheter och hinder. De hör med till bilden. Ty de finns — mer eller mindre allvarliga — på snart sagt varje punkt. Vi vet som parlamentariker att vägen från tanke till verklighet aldrig är kort. Och särskilda svårigheter måste möta oss i samarbetet mellan fria folk. Vi har anledning till tillfredsställelse över att även i denna mening få problemen allsidigt belysta. Ty vår uppgift är ej att drömma vackra önskedrömmar, utan att på allvar ta itu med allvarliga problem, ta var och en från sina förutsättningar övervägda ståndpunkter till behoven och önskemålen, väga dem mot svårigheterna, böja oss för dessa när de befinner sig övermäktiga, men först göra vad i vår makt står för att söka övervinna dem när vi finner målet eftersträvänsvärt. Värdet av vår insats mätes ej genom antalet rekommendationer utan genom deras sakliga tyngd och den allvarliga vilja vi ställer bakom dem.

Bedrivet i denna anda kommer arbetet vid Nordiska rådets 3:e session — därom är jag övertygad — att betyda ett nytt steg framåt.

5

Medgivande att ärenden må upptagas till behandling, trots att handlingarna tillställts medlemmarna senare än den 7 januari 1955

Presidenten: Arbetsordningen föreskriver att ärende skall utsändas till medlemmarna senast tre veckor före sessionens början, och det är i detta fall den 7 januari. Nu förhåller det sig emellertid så, att av olika anledningar två medlemsförslag, nämligen nr 33 och 75, regeringsförslaget nr 73 samt ett stort antal berättelser och anmälningar har kunnat utsändas först senare. Rådet har att taga ståndpunkt till huruvida dessa ärenden trots denna försenade utsändning skall upptagas till behandling. Arbetsordningen föreskriver att beslut där om kan fattas med 2/3 flertal.

På därom framställd fråga *medgav rådet, att ifrågavarande ärenden finge upptagas till behandling.*

6

Fastställande av ärendesförteckning

På därom framställd fråga *beslöt rådet fastställa ärendesförteckning enligt föreliggande förslag* [s. 16—20].

7

Fastställande av antalet utskott vid sessionen

Arbetsutskotten hade föreslagit, att det skulle tillsättas ett kulturutskott med 13 medlemmar, ett ekonomiskt utskott med 13 medlemmar, ett socialpolitiskt utskott med 14 medlemmar och ett juridiskt utskott med 13 medlemmar.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

8

Val av medlemmar i utskotten

Arbetsutskotten hade till medlemmar av resp. utskott föreslagit:

Kulturutskottet

Ásgeir Bjarnason (F)¹, Island
 Marius Buhl (V), Danmark
 Victor Gram (S), Danmark
 Magnhild Hagelia (A), Norge
 Håkon Johnsen (A), Norge
 Jørgen Jørgensen (RV), Danmark
 Ole Bjørn Kraft (KF), Danmark
 Jon Leirfall (B), Norge
 Sven Em. Ohlon (fp), Sverige
 Erling Petersen (H), Norge
 Rickard Sandler (s), Sverige
 Anna Sjöström-Bengtsson (s), Sverige
 Oscar Werner (bf), Sverige

Ekonomiska utskottet

Bertel Dahlgaard (RV), Danmark
 Rolf Edberg (s), Sverige
 O. E. Einer-Jensen (S), Danmark
 Erik Eriksen (V), Danmark
 Einar P. Foss (KF), Danmark
 Trond Hegna (A), Norge
 Chr. L. Holm (H), Norge
 Emil Jónsson (A), Island
 Finn Moe (A), Norge
 Bertil Ohlin (fp), Sverige
 Bent Røiseland (V), Norge
 Frans Severin (s), Sverige
 Martin Skoglund (h), Sverige

Socialpolitiska utskottet

Nina Andersen (S), Danmark
 Birger Andersson (s), Sverige
 Kaj Bundvad (S), Danmark
 Gísli Jónsson (Sj.), Island
 Kai Lindberg (S), Danmark
 Harald Løbak (A), Norge
 Harald Nielsen (V), Danmark
 Claudia Olsen (H), Norge
 Anders Pettersson (bf), Sverige
 Axel Strand (s), Sverige
 Waldemar Svensson (fp), Sverige
 Olaf Watnebryn (A), Norge
 Erling Wikborg (Kr. f.), Norge
 Páll Zóphóniasson (F), Island

Juridiska utskottet

Olof Andersson (s), Sverige
 Sigurður Bjarnason (Sj.), Island.
 N. Chr. Christensen (V), Danmark
 Holger Eriksen (S), Danmark
 Erik Fast (s), Sverige
 Einar Frogner (B), Norge

Nils Herlitz (h), Sverige
 Nils Hønsvald (A), Norge
 Harry Klippenvåg (A), Norge
 Gustav Pedersen (S), Danmark
 Olov Rylander (fp), Sverige
 Arthur Sundt (V), Norge
 Knud Thestrup (KF), Danmark

Arbetsutskottens förslag bifölles.

Meddelanden

Presidenten: Jag vill i anslutning till det nu förrättade valet till utskott meddela att jag med stöd av arbetsordningens föreskrift har utsett sekreterare i dessa utskott, nämligen docenten Nils Andrén i kulturutskottet, förste kansli-sekreterare Sven Karlson i ekonomiska utskottet, byråchefen Sven Hugo Ryman i socialpolitiska utskottet och assessor Carl Holmberg i juridiska utskottet.

Jag får hemställa att vid utskottens första sammanträde omedelbart efter avslutandet av detta rådsammanträde ordet i enlighet med tidigare följd praxis föres av den enligt bokstavsordningen främste, tills ordförande har hunnit utses. Detta är i kulturutskottet Ásgeir Bjarnason, i ekonomiska utskottet Bertel Dahlgaard, i socialpolitiska utskottet Nina Andersen och i juridiska utskottet Olof Andersson.

Jag får tillika anmoda varje utskott för sig att omedelbart upptaga frågan om inbjudan enligt arbetsordningens 13 § till regeringsmedlemmar att delta i utskottets förhandlingar.

Innan sammanträdet nu avbrytes för att fortsätta kl. 14.30, får jag nämna att det avsetts att under den närmast på föredragningslistan stående punkten presidiets berättelse, skulle föras en allmän debatt om rådet och dess uppgifter.

Det bör nämnas att denna berättelse icke utgör ett ärende, en sak, i stadgans eller arbetsordningens mening och sålunda icke enligt arbetsordningen behöver underkastas utskottsbehandling, utan kan utan vidare läggas till handlingarna.

Med avseende å de därefter på föredragningslistan upptagna ärendena, det

¹ För förklaring av partibeteckningarna se s. 10—15.

vill säga samtliga de på ärendesförteckningen upptagna ärendena, föreskriver arbetsordningen att de skall hänvisas till utskott. Därvid är ju inte avsett att på det stadiet någon egentlig debatt skall äga rum, men det heter i arbetsordningen att innan ärendena sålunda hänvisats, må medlem yttra sig därom. Vid detta tillfälle får enligt arbetsordningen också regeringar och medlemmar skriftligen framställa s. k. ändringsförslag.

Jag tillåter mig jämväl på uppdrag av herr Hønsvald, som skall presidera

vid den första delen av sammanträdet efter lunchen, att hemställa, att de talare som önskar antingen deltaga i den allmänna debatten eller yttra sig med anledning av särskilda punkter på ärendesförteckningen, ville om möjligt sätta sig i förbindelse med presidiet, innan sammanträdet börjar, för att vi skall kunna överblicka sammanträdets anordning.

Förhandlingarna avbrötos kl. 11.50.

Protokoll

1:a sammanträdet (2:a avd.)

Fredagen den 28 januari 1955 kl. 14.30

President: Nils Hønsvald

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30

Meddelanden

Det meddelades, att utskotten konstituerat sig och att till ordförande resp. vice ordförande valts:

- i kulturutskottet
Rickard Sandler och Ole Bjørn Kraft
- i ekonomiska utskottet
Bertel Dahlgaard och Frans Severin
- i socialpolitiska utskottet
Gísli Jónsson och Harald Løbak
- i juridiska utskottet
Nils Hønsvald och Sigurður Bjarnason

Vidare meddelades, att samtliga utskott beslutat inbjuda regeringsrepresentanterna att delta i utskottens arbete, för så vitt icke utskotten komme att besluta hålla sammanträden inom lyckta dörrar.

9

Redogörelse för Nordiska rådets presidiums verksamhet under tiden mellan 2:a och 3:e sessionerna

Statsminister Hedtoft, Danmark: Hr. præsident! Jeg vil gerne her under gene-

raldebatten gøre et par randbemærkninger til den virksomhed, der er udført i Nordisk råd, og til den offentlige diskussion, der har været om rådet og om dets virksomhed.

Det er kun et halvt år siden, vi sidste gang mødtes, og det er klart, at denne omstændighed vil sætte sit præg på denne sessions forhandlinger set i sammenligning med forhandlingerne og resultaterne fra København- og Oslo-møderne.

Nogle havde måske ventet, at den korte tid mellem sessionerne i det mindste ville have givet sig udslag i antallet af sager, der kom til behandling. Som allerede vor præsident har nævnt, vil dette ikke blive tilfældet. Vi står overfor fuldt så omfattende en dagsorden også denne gang.

Under 2. session indeholdt dagsordenen formelt 35 punkter, men ser vi reelt på det, så dækkede disse 35 punkter i virkeligheden vel over næsten dobbelt så mange sager. Man har denne gang foretaget en mere detaljeret opdeling af sagerne, og når dagsordenen ved denne session omfatter 75 punkter, bør man ikke deri se et udtryk for, at arbejdsbyrden for sessionen skulle være blevet dobbelt så stor som sidst. Tallet

75 må ikke forskrække. Jeg har set kommentarer i pressen, hvor man tog sit udgangspunkt i, at dagsordenen denne gang nåede så højt op i talrækken, og antydede, at en grundig behandling af problemerne ikke var mulig.

Vore venner i nordisk presse holder jo af den gode overskrift, som med et billede søger at fange læsernes opmærksomhed, og en sådan overskrift, ser jeg, har betegnet Nordisk råd blot som »en postkasse for idéer». Jeg tror ikke, det var ment som en venlighed, men lad mig blot et øjeblik gå ind på tanken. Der er et gran af sandhed i betegnelsen, for Nordisk råd giver jo mange frugtbare nordiske tanker, som måske før blot forblev tanker, en større chance for at nå frem til rette vedkommende, d. v. s. til myndighederne, til lovgivningsmagten og regeringerne i de nordiske lande, og dermed en bedre mulighed for at blive omsat i handling.

Altså accepterer jeg billedet, men jeg tror, man kunne finde et andet billede, som efter min mening dækker lidt bedre. En postkasse er jo i og for sig en nyttig ting, men den er noget passivt. Og Nordisk råd er tværtimod en meget aktiv institution. Skulle jeg med et enkelt ord karakterisere Nordisk råd og dets plads i samarbejdet mellem vore lande, så ville jeg bruge et andet billede. Nordisk råd er snarere en *transformator*, der omsætter nordiske samarbejdsidéer i praktisk handling.

Det er da ikke passiviteten, som kendetegner Nordisk råd. Der er endnu ikke gået to år, siden rådet første gang trådte sammen i København. Alligevel har Nordisk råd i denne korte tid placeret sig så stærkt i den offentlige bevidsthed, at ikke blot den nordiske presse, men et stort udsnit af verdenspressen har fundet det umagen værd at komme til stede for at overvære forhandlingerne.

Jeg tror nok, jeg forstår, hvad det er ved vort arbejde, der interesserer repræsentanterne for den fremmede presse og radio. Mon det ikke er jævnheden, mon det ikke er nøgternheden ved vort arbejde, det jordnære og det realitetsbetonede? Vi har jo ikke i Nordisk råd anvendt tiden til forfatningsmæssige spe-

kulationer eller delt os op i modsætninger mellem føderalister og funktionalister.

Nej, vi prøver simpelthen at tage problemerne sag for sag, med det formål at gøre den daglige tilværelse lettere og rigere for vore landsmænd i hele Norden. Og det søger vi at gøre ved at rive skranker og skel ned mellem landene ved i flok at løse opgaver, som er for tunge til, at vi kan løse dem enkeltvis ved at gøre åndslevets rigdomme i al deres mangfoldighed og vore samfunds sociale goder tilgængelige for alle nordiske borgere, uanset om de lever hjemme eller i et andet nordisk land.

Vi, der tror på Nordisk råd, tror rent ud sagt på, at næsten enhver opgave, vore folk har at tumle med, løses bedre i nordisk samarbejde, end hvis vi skulle søge at løse dem hver for sig. Vi drømmer ikke om opgivelse af vor statslige selvstændighed eller skabelse af statslig enhed i Norden, men vi tilstræber i fælles interesse størst mulig *enighed* mellem vore selvstændige lande.

Der er derfor et vidt arbejdsfelt for Nordisk råd. Så langt fra at kaste vrage på ideer efterlyser vi gerne ideer. På den danske regerings vegne siger jeg tak fremfor alt til vore svenske venner for den interesse og det initiativ, de viser Nordisk råd ved at give det arbejdsstof. Og jeg tager gerne imod den stilfærdige bebrejdelse, jeg hørte i en af åbningstalerne, imod regeringerne, at vi måske ikke i tilstrækkelig grad udnytter adgangen til at få forslag prøvet af rådet.

Skal vi gøre resultatet op af de første års arbejde, kan vi konstatere, at de tanker, som blev rejst ved 1. og 2. session og udformet i forslag og henstillinger, er godt på vej mod at blive omsat i handling:

Det fælles arbejdsmarked for arbejdere i ordets snævrere forstand er i dag en realitet, og hele Norden ligger nu åben for de unge mænd og kvinder, som vil søge uddannelse, oplevelser og en videre horisont i de andre nordiske lande.

Ved Islands beslutning forleden om at tiltræde aftalerne om pasfriheden

faldt den sidste skranke for nordboernes frie bevægelse over hele det nordiske område.

Takket være Nordisk råds initiativ ligger i dag på regeringernes bord et fuldt udarbejdet forslag om pasfrihed i Norden, også for ikke-nordboere. Jeg ved, der er mange vanskelige problemer for regeringerne at tage stilling til i den forbindelse, men jeg håber, at dette forslag må blive til virkelighed i den frieste mulige skikkelse.

Nordisk råd har også æren af forslagene om, at telegrammer og breve skal kunne sendes over hele Norden til hjemlandstakster. Til denne session er der indbragt nye forslag på dette område, forslag vedrørende tryksager, forretningspapirer og vareprøver og vedrørende taksterne for teleprintere og telexforbindelser. De sidstnævnte forslag tager navnlig sigte på at fremme nyhedsformidlingen indenfor Norden.

Undersøgelserne om Øresundsbroen er i fuld gang.

Tanken om den nordiske helseunion er spiret op med en lang række konkrete forslag til øget samvirke på sundhedsvæsenets område.

På vort bord ligger det forslag til en socialpolitisk konvention, som rådet tog initiativet til i København.

Forberedelserne til det frie akademiske arbejdsmarked skrider støt fremad, i første række indenfor sundhedsvæsenet. Her foreligger interessant materiale, der viser, at uddannelsen stort set er ligeværdig i hele Norden både for læger, dyrlæger, tandlæger og farmaceuter.

Den svenske regering har fremlagt et praktisk forslag til løsningen af det spørgsmål om tentaminer og deleksaminer, som har stået på dagsordenen, siden den svenske digter Karl Jonas Love Almqvist rejste det for 100 år siden. Det kan ikke nægtes, at hans brev har været længe undervejs. Men takket være Nordisk råd er det omsider nu ved at nå adressaten.

Må jeg ved denne lejlighed have lov til at nævne det indtryk, det gjorde også i Danmark, da den svenske regering for nylig i gerning viste sin tro på værdien

af de nordiske borgeres ligeret i andet nordisk land, og samtidig på betydningen af det fælles akademiske arbejdsmarked. Jeg tænker naturligvis på udnævnelsen af en dansker og en nordmand til professorer ved svenske højere læreanstalter.

Hr. præsident! Hvad jeg her har nævnt, er resultater af Nordisk råds 1. session. Jeg tror, at de berettiger til at bruge meget positive udtryk om rådets muligheder som en kraftkilde i det nordiske samarbejde.

Det er derimod indlysende, at der endnu ikke er færdigbehandlet ret mange af de rekommendationer, som rådet vedtog i sommer. De 30 meldinger om arbejdet, der er udført i regeringskontorerne i de par måneder, som er gået siden Oslo-mødet, lover godt for de rapporter, regeringerne kan aflægge, når vi mødes igen om et år. Til den tid vil forhåbentlig også en række af de ideer, der er blevet ført frem ved denne session, være langt på vej mod virkeliggørelsen. Der er blandt dem mange frugtbare tanker, som sikkert vil berige det nordiske arbejde i årene fremover.

Nogle af dem synes helt indlysende rigtige. Det gælder fremfor alt forslaget om at søge televisionsproblemet løst ved fælles kræfter. Også ideen om en fælles nordisk journalistuddannelse appellerer stærkt til mig. Andre forslag vil måske i øjeblikket have svært ved at overvinde vanskeligheder af finansiell eller teknisk art, men rummer en meget værdifuld konstruktiv idé. Jeg tænker her på hr. Severins stort tænkte forslag om samordning af jernbanetaksterne.

Ønsket om at styrke folkeskolens nordiske indslag rører ved et grundlæggende problem i det kulturelle samarbejde. Beslægtet hermed er tanken om at lette ungdomsgruppernes rejser. Men hvorfor ikke desuden kombinere de to ideer og give en dansk ordning almen nordisk gyl-dighed, eller med andre ord: hvorfor ikke lade skoleelever på udvekslingsrejser og på studierejser med skolegang mellem venskabsbyerne få lov til at rejse frit på banerne? En sådan udveksling er så småt igang. Ved en ordning som den, man har i Danmark, med frirejser for

studieformål, kunne man i realiteten op-hæve afstandene indenfor Norden og styrke sprogforståelsen, samfølelsen og det gensidige kendskab mellem de unge generationer i vore folk og gøre det på en meget effektiv måde.

Hr. præsident! I de bemærkninger, jeg gjorde under generaldebatten i fjor i Oslo, pegede jeg på en række områder, hvor de nordiske lande kunne optræde i fællesskab udadtil for at udbrede oplysning om vor nordiske livsform, vort samarbejde og vore bidrag til Europas og verdens kultur.

Det besøg, som de skandinaviske statsministre aflagde i Vestamerika i forbindelse med SAS' nye polarrute, som i sig selv er et vidnesbyrd om nordisk samarbejdes bærekraft, og de oplevelser, vi havde i USA, har mere end noget andet bestyrket mig i min opfattelse af disse synspunkters rigtighed. Vore landsmænd derude er begejstrede for vort samvirke. De, der lever derude, har måske stærkere end andre erfaret, at for verden derude er Norden og Skandinavien et begreb, en enhed.

Arbejdet for mellemfolkelig forståelse — den bemærkning vil jeg gerne slutte med — og arbejdet for nordisk samvirke og forståelse er et arbejde på langt sigt. Jeg siger det med direkte adresse til alle dem, der hævder, at der sker ingenting i det nordiske samarbejde. Der er i Danmark i visse begrænsede kredse — og jeg har også set det i Norge og Sverige — en kritisk stemning overfor Det nordiske råd. Man sidder og venter, at den store sensation skal komme. Man sidder utålmodigt og siger: Hvad bliver det til? Det er snak og diskussioner, ligesom det er det i vore nationale parlamenter. — Lad være med at vente sensationer fra Nordisk råds arbejde! Sensationen i dette råds arbejde består deri, at det på to år lykkedes at skabe noget fuldkommen nyt, nemlig det, der er begyndt i dag for tredje gang: at fire selvstændige landes parlamenter har fundet former og fremgangsmåder til over et vidt arbejdsfelt, omfattende næsten alle samfundets problemer, følgende samme teknik som i de nationale parlamenter, at gå i gang med løsningen af detailproblemer, de detail-

ler, hvoraf helheden består. Vore nationale parlameters arbejde — det ved alle, der kender den parlamentariske tradition — består heller ikke i sensationer. Folkestyrets inderste værdi ligger deri, at en folkeforsamling arbejder støt, sagligt og redeligt, under den frie meningsbrydning, på løsningen af så og så mange tusind detailproblemer og *når* en løsning.

Mine damer og herrer, nordisk of-fentlighed! Det, der er sket på godt to år, er i sig selv en sensation. Det er, at vi uden sensationer sidder her og har fundet en arbejdsrytme, en form for parlamentarisk samarbejde mellem fire selvstændige lande og har et så vidt fælles arbejdsfelt, som vor dagsorden viser.

Statsminister Erlander, Sverige: Herr president! Låt mig först uttrycka den glädje, som vi alla känner över att Nordiska rådets 3:e session är förlagd till Stockholm och att vi nu kan välkomna hit så många ledande nordiska parlamentariker till den svenska riksdagen. Den mängd av ärenden, som trängs på föredragningslistan, visar väl motsatsen till vad en del kritiker har velat göra gällande, nämligen att Nordiska rådet inte skulle fylla en funktion. Den visar väl tvärtom att det har behövt skapas ett forum, där dessa stora och små ärenden kan fritt och öppet diskuteras. Min danske kollega har här katalogiserat en rad av de viktigaste. Jag skall nöja mig med att på den punkten helt instämma med honom och att till denna katalog knyta några reflexioner av mera allmän karaktär.

Jag föreställer mig att arbetsmetodiken vid denna session i hög grad kommer att påminna om våra nordiska parlaments arbetsmetodik. Den karakteriseras ju, som vi alla vet, av det noggranna och samvetsgranna arbetet i utskotten, som ger ryggraden i det parlamentariska arbetet. Det är där, som olika meningsriktningar försöker att finna varandra eller i varje fall komma till forståelse för varandras synpunkter, när det gäller att lösa praktiska pro-

blem, och det är säkerligen bäst att det går till så i Nordiska rådet. De traditioner, riktlinjer och sedvänjor, som har utbildats inom våra parlament, är, det tillåter jag mig att tro, uttryck för ganska grundläggande konstruktiva egenskaper hos våra folk. Å andra sidan tror jag att det vore att förbise något väsentligt, om man glömde bort att den offentliga debatten även i våra inre förhållanden har en högst betydelsefull uppgift för att intressera och engagera medborgarna för det politiska livet. Därför tror jag att det vore ett misstag, om man inte också i det Nordiska rådets arbete toge den offentliga debatten i sin tjänst.

Vi skall inte, sade Einar Gerhardsen på det första mötet, vara så rädda för de stora orden att vi inte alls vågar ta några ord i vår mun. Detta är riktigt, och jag tror att det skulle vara att slå sönder ett väsentligt instrument för påverkan av våra länders opinion i vad vi tror vara rätt riktning, i en nordisk anda, om vi inte sökte få till stånd en allmän diskussion vid Nordiska rådets möten, en diskussion som inte bara rör sig om invecklade tekniska problem som folket inte finner någon anledning att intressera sig för. Därför tillåter jag mig att än en gång understryka att den inre politiska debatten, som har en väckande, stimulerande och vägledande betydelse, bör ha en motsvarighet inom denna parlamentariska församling.

När vi gått till dessa allmänna debatter i Nordiska rådet, kan det ju hända att vi har gjort dem en aning för allmänna. Det är ju inte absolut nödvändigt att när man talar om nordiskt samarbete gå tillbaka till slaget vid Svolder för att visa upp exempel på praktisk nordism! I vanliga fall brukar vi väl börja något senare, med 1800-talets skandinavism. Många hänfulla ord har sagts om den, men den klarar sig nog. Jag föreställer mig att vi kan vara överens om att både Grundtvig och Wieselgren menade någonting realistiskt, när de talade om nödvändigheten av att åstadkomma en närmre samordning av exempelvis de nordiska ländernas akademiska liv.

Det är också ganska märkligt att, såsom redan herr Hedtoft erinrat om, redan på 1840- och 1850-talen framlades konkreta förslag om examensutjämning och friare utbyte av studenter. Industrialiseringen och den ekonomiska liberalismens genombrott gjorde att senare de ekonomiska frågorna kom i förgrunden. År 1863 hölls ett möte av nordiska nationalekonomer i Göteborg. Där diskuterades ett mycket kärt och segslitet ämne, en nordisk tullunion, som djärva män lanserade redan då, men samtidigt lanserades på detta möte någonting mer, nämligen en nordisk myntunion och frågan om gemensamt mått, och debatten om de två senare tingen ledde faktiskt inom ganska snar framtid till betydelsefulla praktiska resultat.

Först långt senare kom de sociala frågorna i förgrunden. Men trots att diskussionen därom började sent, visade det sig att det var här som det gick att snabbare än på andra områden nå praktiska resultat. Detta kan vara naturligt, men det är ändå en sak som är värd att notera. Förhållandet kan vara naturligt därför att alla de fem nordiska folken gick ut ifrån ganska likartade värderingar på detta område, nämligen nödvändigheten att skapa social trygghet för medborgarna, och uppfattningen att skapandet av social trygghet var en angelägenhet för politiken, en angelägenhet för samhället.

Detta var en naturlig gemensam utgångspunkt. Men å andra sidan kunde den snabba expansionen på det socialpolitiska området i alla de nordiska länderna ha lett — och gjorde det väl också delvis — till en splittring som kunde bli ödesdiger och som kunde bygga barriärer mellan expertisen och utformningen av lagar och förordningar. Jag tror att vi nu efteråt med en känsla av tacksamhet kan konstatera att det under denna tid i ledningen för det nordiska socialpolitiska reformarbetet stod män med stor initiativkraft och skicklighet som allesamman insåg betydelsen av ett samgående på arbetsmarknadens och andra fält inom Norden. Jag tror att jag gör mig till tolk för en allmän mening när jag här särskilt vill

framhålla vår glädje över att se *en* av dessa män bland oss i dag, nämligen Danmarks nuvarande statsminister Hans Hedtoft.

De sociala frågorna står i förgrunden även vid detta rådsmöte. Vi fortsätter var för sig inom våra länder att försöka öka tryggheten för våra medborgare. Men vi har tyckt att det vore en gård av rättvisa att även försöka skapa en ömsesidighet som vi tror kommer att göra livet ljusare och hyggligare för de av våra medborgare som av olika anledningar föredrar att vistas i något av grannländerna.

På det ekonomiska området har våra länder kunnat glädja sig åt en växande produktion, men jag tror att vi kan vara överens om att hölle vi tillsammans, skulle det gå ännu snabbare med välståndsutvecklingen. Samarbetet på luftfartens område, som det av vissa skäl ligger nära till hands för mig att erinra mig just nu, visar vad vi förmår även på områden, där de små nationerna i vanliga fall har litet att säga till om, områden där det fordras mobilisering av mycket stora kapitalinsatser och personliga resurser.

Inom det internationella ekonomiska samarbetet — inom OEEC och GATT — har de nordiska länderna vid ett flertal tillfällen försökt hävda vad vi tror vara inte bara vårt gemensamma nordiska intresse utan även av intresse för hela vår världsdal. Vi har påvisat att ett avskaffande av de kvantitativa restriktionerna inom handelspolitiken, som vi alla önskat, inte kan leda till bestående resultat, om länderna samtidigt bygger upp tullbarriärer. Jag vågar säga att i lågtulländernas strävan att skapa förutsättningen för en friare handel har de nordiska länderna följt en gemensam linje.

Slutligen innebär enligt vår uppfattning det som hände på Nordiska rådets session i fjol i Oslo att ett viktigt steg togs på vägen mot ett ekonomiskt samarbete mellan de nordiska länderna. Den svenska regeringen har till denna session överlämnat en skriftlig redogörelse, som är tryckt, för resultaten av de statsrådsöverläggningar, som hölls på Harpsund den 30 och 31 oktober, och jag

hänvisar till den redogörelsen. Jag vill inte dölja att det inom svensk opinion har framställts en del kritik mot att arbetet går för långsamt och att man ännu icke kan skönja några konkreta resultat. Jag kan väl förstå den otåligheten. Men jag vill å andra sidan framhålla att be slutet i Oslo och harpsundsmötets resultat innebär att vi nu har lämnat de principiella diskussionernas plan. De tre nordiska regeringarna har nu påtagit sig de direkta ansvaret för det fortsatta utredningsarbetet och därmed också ansvar för att den principiella enigheten om de önskvärda i en gemensam marknad och ett närmare samarbete på produktionen och forskningens områden omsätts i konkreta åtgärder.

Kanske vi nu också närmar oss det tidpunkt, då det skulle vara möjligt att med större beslutsamhet än tidigare för verkliga Grundtvigs tanke om ett kulturellt samarbete i Norden. Framför all i en tid, då vi måste göra mycket kostsamma investeringar i vetenskapliga institutioner och forskning, om vi skal kunna följa med i stormakternas konkurrens, borde det ju vara realistiskt att tillvarata alla möjligheter till samordning och arbetsfördelning på detta område.

Fungerande presidenten berörde i sitt hälsningsanförande en händelse, som jag också helt kort vill uppehålla mig vid.

Om vi skall få till stånd ett närmare samarbete mellan Nordens folk — och det skall vi — då måste detta samarbete gå på djupet, det måste byggas på en verklig känsla av förståelse mellan de nordiska folken. Det finns anledning att erinra om denna oavvisliga förutsättning för samarbetet just i år, när, såsom presidenten framhöll, 50 år förflutit sedan den norsk-svenska unionens upplösning. Unionen bestod i 90 år, men den kom aldrig att i Norge betraktas som en naturlig institution, avsedd att vara ett instrument för att realisera det norska folkets verkliga önskemål. Och likväl fanns det då som nu släktskap och, jag skulle också tro, en känsla av samhörighet mellan folken. Den kulturella och ekonomiska utvecklingen förlöpte i stort sett parallellt i alla de nordiska

länderna och skandinavismen var säkerligen ett äkta uttryck för känslor som fanns hos vida kretsar av människor. Men denna skandinavism hämmades av en politisk konstruktion i förhållandet mellan Sverige och Norge, som hindrade samhörigheten att få ett naturligt utlopp. Däri ser jag en del av — kanske inte hela — förklaringen till skandinavismens oförmåga att gripa sig an med de praktiska realiteterna, varigenom också skandinavismens kraftlöshet blev uppbar.

Unionen upplöstes år 1905, därför att den blivit omöjlig på grund av det norska folkets motstånd. Men den hade också blivit omöjlig därför, att växande delar av Sveriges folk med skärpa reagerade mot varje försök att med maktmedel bevara en förening, som den inre utvecklingen i länderna gått förbi. De krav på folkens självbestämmanderätt och folkstyrelse, som bar upp den norska aktionen, mötte allt större förståelse hos de befolkningsgrupper i Sverige som själva kämpade för den politiska demokratin.

Vi kan därför, såsom presidenten nyss anförde, i hela Skandinavien fira 50-årsminnet av unionens fredliga upplösning såsom en tilldragelse vilken avlägsnat en hämmande faktor i samarbetet mellan Nordens folk. Därigenom har också möjliggjorts den positiva utveckling mot en allt närmare samverkan mellan de nordiska länderna som ägt rum under de senaste decennierna.

Planerna på att i Oslo just i år, till jubileet, bygga ett svenskt kulturcentrum, betraktar vi Sverige som ett uttryck för den anda av äkta sammanhållning och öppen generositet som vi gärna vill se i vårt förhållande till våra nordiska vänner. Även om frågan inte står på föredragningslistan vill jag, herr president, begagna detta tillfälle att betyga den tacksamhet som den svenska regeringen och — jag är övertygad därom — hela det svenska folket känner inför detta värdefulla initiativ.

Nordiska rådet har vid sin 3:e session en mängd ärenden att behandla och föredragningslistan kan förefalla splittrad. Men jag tror att om vi ser till reali-

teterna, skall vi finna att Nordiska rådets arbete, hur splittrat det än ter sig, är av samma art och betydelse som det till synes splittrade arbete som vi till våra länders fromma bedriver i våra parlament. Arbetar rådet i samma anda, hoppas jag att 3:e sessionen inte skall bli mindre lyckosam och betydelsefull för det nordiska samarbetet än de två föregående har varit.

Kraft, Danmark: Ved afslutningen af 2. session i Oslo vendte jeg mig imod de falske forestillinger om Det nordiske råd, som syntes at herske i visse kredse i og udenfor Norden. Jeg påpegede, at forløbet af de to sessioner, der indtil da havde været afholdt, klart havde vist, at disse forestillinger var ganske uberegtigede, og at de emner, vi havde behandlet, tydeligt viste, at det var urigtigt, at rådet skulle have andet end fredelige og praktiske formål. Jeg udtalte håbet om, at erkendelsen heraf ville brede sig, og at man ville indse, at man måtte lade de falske forestillinger falde, fordi de var i fuldstændig modstrid med virkeligheden.

Dette håb er ikke gået i opfyldelse. Jeg tror derfor, det er både nødvendigt og nyttigt at gå mere direkte og åbent ind på sagen. Det er, som verden nu engang er i dag, hvor mistro og mistillid hersker mellem store grupper af stater, og hvor denne mistro opretholdes ved skildringer af begivenheder og forhold, der er i modstrid med virkeligheden, en pligt for enhver at søge årsagerne til mistroen fjernet og ved sand oplysning forsøge at bane vej for forståelse og god vilje mellem folkene.

Når jeg i dag tager ordet i fortsættelse af mine udtalelser i Oslo, er årsagen den vedholdende kampagne, som fra sovjetrussisk side føres imod Det nordiske råd. Denne kampagne bygger på en opfattelse og vurdering af Det nordiske råds virksomhed, af årsagerne til dets tilblivelse og af dets hensigter og mål, som absolut må tilbagevises. Vi er berettigede til at gøre det, fordi vi, der har været med i arbejdet for Det nordiske råd fra den første dag,

ved, at denne kampagne hviler på et fuldstændig falsk grundlag. At søge dette klargjort er ikke blot i den historiske sandheds interesse — som det er i overensstemmelse med vort livssyn at søge fremmet — men vil også være et udtryk for vort ønske om at yde et bidrag til større gensidig forståelse ved at fjerne årsagerne til mistro og mistillid og dermed til en fjendtlig indstilling.

Det sidste udslag af denne kommunistiske kampagne imod Det nordiske råd er en artikel i det russiske blad »Izvestija» fra den 9. januar i år. Den tager sit udgangspunkt i tiden efter, at forhandlingerne om et nordisk forsvarsforbund var brudt sammen og hævder, at repræsentanter for de aggressive kredse i De Forenede Stater i Amerika sammen med danske og norske ligesindede gjorde tjeneste som jordemødre ved Nordisk råds tilblivelse i 1952. Derefter følger i bladet en skildring af rådets historie og virke, som for den, der har kendskab hertil, er den mærkeligste sammenblanding af Danmarks, Islands og Norges deltagelse i atlantsamarbejdet og virkningerne heraf på vore landes politik — noget, som jeg ved denne lejlighed skal lade ligge, da disse påstande ofte er modsagt — og så dette medlemskabs indflydelse på rådets tilblivelse og arbejde, fordi, som det hedder, de tre lande har flertal i rådet! Urimeligheden heri er jo ganske åbenbar; jeg kan blot nævne, at rådet ikke har nogen beslutende myndighed. »Izvestija» skriver, at historien om rådets tilblivelse og dets hidtidige virke viser, at — jeg citerer — »ønsket om Finlands medlemskab ikke går ud på at styrke freden i Nordeuropa, men at dets mål er at indfange ikke blot rådets medlemmer, men også Finland i den aggressive amerikanske politiks net».

For at give et indtryk af, hvorledes bladet søger at bevise rigtigheden af disse fantasier, skal jeg blot nævne, at man som et bevis for rådets ønske om at beskæftige sig med spørgsmål, der står i forbindelse med de vestlige kredses militære forberedelser, anfører, at rådets præsident i Oslo, nuværende statsminister Gerhardsen, under mødet i Oslo

udtalte, at — jeg citerer igen — »de nordiske lande vil indtage en stærkere stilling, hvis de samarbejder på alle områder». Dette skulle altså være en slags bevis for, at vi havde ønske om at deltage i et sådant militært samarbejde. Jeg tror, dette er tilstrækkeligt til at vise, at den, der har skrevet artiklen — for at sige det mildt — er uden nogen forståelse for, endsige indleven i tankegang og udtryksform her i Norden. Vi, der hørte denne udtalelse i dens sammenhæng, ved, at den ikke havde den ringeste forbindelse med militært samarbejde eller overhovedet kan anvendes således, som det er sket. Det kan i det hele taget siges med absolut sandhed, at hele den såkaldte bevisførelse i artiklen er ligefrem uforståelig for en nordisk tankegang, og at der her tillægges rådet og dets medlemmer hensigter og formål, som aldrig har været i vore tanker.

Hensigten med artiklen er imidlertid tydelig nok. Den sigter imod på den ene side at begrunde modstanden mod Finlands medlemskab og på den anden side at tilsige det nordiske samarbejde og Det nordiske råd Sovjetunionens sympati, hvis blot Danmark, Island og Norge vil udtræde af det atlantiske fællesskab.

Med hvad er da sandheden? Sandheden er jo den, at tanken om Det nordiske råd er langt ældre end dannelsen af det atlantiske fællesskab. Allerede i 1930-erne — for nu at holde os til stillingen i Danmark — førte dr. Munch, den ledende politiker på den tid for den danske neutralitetspolitik, tanken om politiske konsultationer mellem de nordiske rigsdage frem. Ønsket om et udvidet nordisk politisk samarbejde fik stærk næring under Danmarks besættelse og gav anledning til overvejelser og drøftelser, bl. a. med den daværende svenske statsminister, hr. Per Albin Hansson, på et tidspunkt, da Sovjetunionen stod i nært samarbejde med de vestlige magter. Efter krigen har i den danske rigsdag hr. Bertel Dahlgaard og jeg fremsat tanker om et nordisk parlamentarisk råd, og endelig var det jo statsminister Hedtoft, der tog initiativet til politiske realitetsdrøf-

telser. Hvad man nu end kan mene om statsminister Hedtoft og mig som tilhængere af det atlantiske fællesskab, er der jo ingen i Norden, der vil mistænke hr. Bertel Dahlgaard for, at hans varme tilslutning til tanken om et nordisk råd skyldes begejstring for atlantpagten. Hvis rådet tilsigtede formål som påstået i »Izvestija», ville hr. Bertel Dahlgaard sikkert være den første til at advare herimod. Nej, »Izvestija»s udlægning er uden den ringeste rod i virkeligheden.

Det samme resultat kommer man til, hvis man ser på rådets tilblivelseshistorie. Det russiske blad mener, at rådet er et forsøg på, efter at de nordiske forsvarsforhandlinger var brudt sammen, ad en omvej alligevel at lokke Sverige ind i et forsvarssamarbejde med de andre nordiske lande i tilknytning til atlantpagten. Alle, der har fulgt udviklingen af det nordiske samarbejde, ved, at hensigten og motiverne er ganske andre. Forsvarsforhandlingernes sammenbrud var for mange en bitter skuffelse; man frygtede, at der herved skulle ske skade på andet nordisk samarbejde, og at det ville føre landene bort fra hinanden. For at understrege, at det nordiske samarbejde på alle andre områder — jeg understreger: alle andre områder — skulle fortsættes, udtalte ledende politikere fra de tre lande, der deltog i forsvarsforhandlingerne i Oslo, umiddelbart efter forhandlingernes sammenbrud, at dette ikke måtte og ikke ville føre til afbrydelse af det almindelige nordiske samarbejde, og at de ville arbejde for at fremme dette samarbejde.

De udtalelser har været en stærk løftestang for tanken om Det nordiske Råd og for udviklingen af det allerede eksisterende nordiske samarbejde på kulturelle, sociale og økonomiske områder.

Således og ikke anderledes er baggrunden for Det nordiske råd. Det er kommet til verden uden fødselshjælper udefra, som en helt naturlig fortsættelse af et samarbejde, der har mange generationers hævd i Norden. At det samtidig må ses som et udtryk for den samarbejdsvilje, der mere og mere præger de demokratiske lande i Europa, og som er en tidsnødvendighed, forandrer intet

heri. Når vi her i Norden forstår, at vi ikke kan være os selv nok, er der intet heri, der berettiger påstanden om, at vi gennem Det nordiske råd søger skumle hensigter nået. Det alliancefri Sveriges deltagelse i Europarådets virksomhed er tilstrækkeligt bevis herfor.

Hr. præsident! Jeg har fremsat disse bemærkninger i håb om, at de vil kunne bidrage til at fjerne Sovjetunionens mistro til vort arbejde og dets mål. Da jeg ved, at der er anmeldt repræsentanter for den russiske presse til rådets møde, håber jeg, at mine udtalelser vil blive viderebragt og også komme til det russiske folks kendskab. Sovjetunionen har opstillet »peaceful co-existence» — fredeligt samliv — som et mål også for den kommunistiske politik; men et fredeligt samliv forudsætter sand oplysning, adgang til gensidige redegørelser overfor folkene. Fredeligt samliv må bygge på folkenes tillid til hinandens hensigter. Fredeligt samliv skades og hindres, hvis man gensidig tillægger hinanden ufredelige formål i modstrid med de virkelige forhold. Fredeligt samliv vanskeliggøres, hvis man lader et jerntæppe gå ned for andres redelige forsøg på at fjerne misforståelser og uberettiget mistænkeliggørelse.

I slutningen af »Izvestija»s artikel hedder det: »De nordiske landes samarbejde i fredens interesse og til løsning af vigtige økonomiske og kulturelle spørgsmål i disse lande har stor betydning.» Det er det, vort samarbejde går ud på. Der burde derfor ikke være noget, der hindrede Sovjetunionen i at se på Det nordiske råd og dets virksomhed med forståelse og sympati.

Edberg, Sverige: Herr president! Jag skall inskränka mig till att göra några randanmärkningar beträffande en grupp frågor på vår ärendesförteckning, nämligen den rätt omfattande grupp som utgöres av samfärdselfrågorna. Dessa har ju under senare år intagit en rätt framskjuten plats i det vardagliga detaljsamarbetet här i Norden, och jag finner det därför välmotiverat att presidiet velat

ställa dem i förgrunden också vid denna session med Nordiska rådet.

Det förhåller sig otvivelaktigt så, att ju mer vi kan öppna grindarna mellan varandra, ju mer kan man frigöra samfärdseln mellan våra länder, så att det blir lika naturligt att umgås över nationsgränserna som över läns-, amts- och fylkesgränserna, en desto hållbarare grund lägger vi i folkens opinion och föreställningsvärld för mera vittsiktande samarbetsprojekt.

Vissa också utanför Norden observerade framsteg har ju under de tre senaste åren gjorts just på samfärdselns område. Den Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsl har kunnat glädja sig åt att få se en rad av sina förslag realiserade av regeringarna. Under de båda senaste åren har dessutom Nordiska rådet, såsom statsminister Hedtoft erinrade om, lagt sin tyngd bakom en del av dessa förslag.

Den nordiska passfriheten i sin första etapp öppnade gränserna för ett nordiskt reseliv av en dittills icke skådad eller ens drömd omfattning. Enligt en nyligen publicerad statistik gjordes förra året icke mindre än 7 miljoner resor enbart över Öresund, och räknar man med alla resor över de inre nordiska gränserna — som det inte längre finns någon statistik på — kommer man säkerligen upp till någonting mellan 10 och 12 miljoner resor. Detta innebär med andra ord, mina damer och herrar, en tredubbling av nordbors besök i varandras länder sedan år 1950.

I sin andra etapp mynnade den nordiska passfriheten ut i den öppna och gemensamma arbetsmarknaden, som de facto gjort Norden till hemland för flertalet arbetstagare. De tullåttnader, som införts i resandetraffiken, har skapat vad man säkerligen skulle kunna kalla en de vanliga resenärerernas begränsade lilla tullunion. Den tidigare minutiösa bilkontrollen vid gränserna, som ofta kom biltraffiken att stocka sig, har i stort sett hävts, vilket med tanke på motorismens snabba utveckling har varit av en inte ringa betydelse.

Kort sagt: en rad tidigare irritationsmoment har kunnat avlägsnas, en del av

den främlingsstämpel som häftat vid nordbon, när han gått från det egna landet över till grannlandet, har tvättats bort. Danmark och Finland, Norge och Sverige har tagit lika aktiv del i arbetet på att avlägsna sådana hindersamma stängsel. Till passfriheten har Island för bara en vecka sedan deklarerat sin avslutning, vilket måste hälsas med glädje.

Men nu gäller det, herr president, dels att fullfölja denna lovande början och avlägsna en del ännu återstående hinder, dels att på vissa områden ta konsekvenserna av den friare ordningen.

Från en del begränsade kretsar, som ursprungligen stod avvisande mot den nordiska passfriheten, har förts en viss fortsatt agitation mot den friare ordningen. Man har bland annat uttryckt, att passfriheten resulterat i »en gemensam nordisk förbrytarmarknad». Det finns väl ingen anledning att ta alltför högtidligt på slikt, men kanske ändå att med en viss skärpa vända sig mot de propagandabetonade överdrifterna i detta sammanhang.

Kanske må det vara mig tillåtet att erinra om att när den nordiska parlamentariska kommittén studerade dessa frågor och lät gallra i de enskilda ländernas spärregister, kom man fram till att endast cirka 4 000 nordiska medborgare, d. v. s. en femtedels promille av Nordens hela invånarantal, möjligen kunde betraktas som mindre önskvärda i grannländerna. Att för detta ringa antals skull belasta de 99,98 procenten lojala och välkomna medborgarna med en för deras del helt onödig kontroll ansåg man vara ett mångdubbelt större våld än nöden krävde.

De siffror för det nordiska reselivet just nu, som jag nyss angav, visar väl ändå att passfriheten har fyllt ett behov i det nordiska umgänget. I jämförelse härmed spelar det verkligen mycket liten roll, om en eller annan mindre önskvärd gör en tripp över någon gräns. Det har varit förutsett och det är naturligt, att man får ta de få mindre goda med de många goda. Om myndigheterna en eller två gånger på hundratusen — mera kan det verkligen inte röra sig om — skulle

å en smula trassel med någon sådan icke önskvärd gäst, så ligger felet inte i den riare ordningen, utan i så fall är det om regel det polisiära samarbetet som slickar. Det måste bli lika naturligt med ett smidigt och förtroendefullt polisiärt samarbete över nationsgränserna som det som de enskilda länderna är mellan lären, amten och fylkena. I stort sett finns också ett sådant samarbete — det tycker jag är angeläget att vitsorda — men där det brister bör det uppenbarligen beivras.

Några motioner vid detta rådsmöte har velat ta ytterligare ett par konsekvenser av det öppnare umgänget mellan våra länder. Jag syftar på förslagen om rätt för åklagare och domstol att begära utdrag ur straffregister hos vederbörande myndighet i annat land och om förenklat utlämningsförfarande. Den senare frågan är komplicerad, och man får kanske nalkas den med en viss varsamhet. Men jag finner det naturligt att bägge frågorna har aktualiserats och ägnas ett ingående studium.

När det gäller att gå vidare och ytterligare frigöra samfärdseln, vill jag fästa uppmärksamheten på att vissa förslag från den nordiska parlamentariska kommittén alltjämt ligger under regeringarnas prövning. Jag skall begränsa mig till att med några ord erinra om ett av dessa förslag, som statsminister Hedtoft för övrigt var inne på, nämligen förslaget att i en tredje etapp på passfrihetens väg fullständiga den nordiska passgemenskapen så, att all kontroll även för icke nordbor förlägges till Nordens yttergränser. Det nuvarande systemet, som innebär att resenärerna vid gränsen separeras i två fallor och att man på nattågen yrvaken måste besvara frågan om man är skandinav eller inte, var av parlamentarikerkommittén aldrig tänkt annat än som ett provisorium. Det är ur kontrollsynpunkt otillfredsställande och innebär i stort sett endast att de lojala och välkomna icke-nordiska resenärerna får underkasta sig en rad för deras del på det hela taget obehövligen dubbelkontroller.

Så ingående som denna fråga blötts och stötts i den parlamentariska kommit-

tén, där man såvitt jag kan se har konstruerat ett system som bör tillfredsställa alla länders rimliga kontroll- och säkerhetsanspråk, borde man kunna vänta att saken realiseras under innevarande år, när tvärtemot förväntningar på många håll så inte skedde förra året. Nordiska rådet ställde sig vid fjolårets möte bakom detta förslag. Jag skulle vilja lägga de närvarande regeringsrepresentanterna på hjärtat att icke låta denna fråga fastna i ämbetsmannakvarnen, utan handla i samma positiva och framsynta anda som i fråga om de båda föregående etapperna.

Den begränsade nordiska passfriheten och den nordiska arbetsmarknaden har redan blivit ett så naturligt drag i det nordiska samkvämet, att ingen gärna kan tänka sig en återgång till det tidigare legitimations- och tillståndstvånget. Jag är övertygad om att när man har tagit steget fullt ut, kommer snart ingen att kunna tänka sig någon annan tingens ordning.

Jag bör kanske också säga ett par ord om arbetet på att skapa lättnader på motortrafikens område. Detta har framför allt inriktat sig på att avveckla de långa köerna av personbilar vid gränssläppen och i övrigt lättnader för persontrafiken. För att skapa ett större mått av vägens frihet för den tyngre trafiken — inom ramen för respektive länders kommunikationspolitik — krävs ytterligare utredningar. Förslag därom föreligger vid detta års session, och likaså har herr Andersson i Malmö aktualiserat frågan om en större likformighet i ländernas trafikbestämmelser. Det är en betydelsefull fråga, inte minst ur trafik säkerhetssynpunkt. Det viktiga i det sammanhanget är givetvis att alla länder tillämpar samma trafikriktning.

Här vill jag säga, att på svensk sida kan man inte gärna vara förvånad över de framstötter som från danskt och norskt håll har gjorts vid denna session för att rikta uppmärksamheten på det hinder för det nordiska reselivet, som den svenska vänsterregeln utgör. Den norska och danska otåligheten på denna punkt förefaller i vart fall mig fullt naturlig och legitim. Att ett land tillämpar

en annan trafikriktning än de övriga är inte utan vidare dess ensak. En trafikomläggning är visserligen en omständlig sak för vederbörande land och dessutom kostnadskrävande. Men de 10—12 miljoner individuella trafikomläggningar per år som följer med nuvarande reseintensitet — 10—12 miljoner trafikomläggningar, inte bara för svenskar utan också för deras grannar, för motorister, cyklisterna och gångtrafikanterna — är kanske trots allt en ännu vanskligare sak. Nu kommer ju frågan om högertrafiken i detta land upp till folkomröstning i höst, och därför är tidpunkten mindre lämpad för Nordiska rådet att anta någon direkt rekommendation i denna fråga. Men i en allmän bedömning av samfärdselproblemen kan frågan ändå inte komma bort.

Till samfärdselfrågorna hör också önskemålet om bättre och i vissa fall nya mellanriksleder. Den största frågan i detta sammanhang — om jag bortser från Öresundsbron, som väl allttjämt spänner sina span in i en jämförelsevis obestämmd framtid — är utan gensägelse Trondheimsleden. Att planerna nu i fråga om Trondheimsleden avancerat så långt, att en rapport med konkreta förslag är att vänta inom den allra närmaste framtiden och att man uppenbarligen är beredd att så snart anslag beviljats sätta i gång med planeringsarbeten, vill jag för min del hälsa med tillfredsställelse. I avvaktan på denna rapport kan det givetvis inte komma i fråga att man går in på några enskildheter i det stora komplex, som går under den gemensamma beteckningen Trondheimsleden. Jag vill bara erinra om att ett slopande av den samfärdselhämmande noll-zonen vid Storlien, vars förenlighet med de bakomliggande tankarna i karlstadskonventionen på en del håll i varje fall gjorts till föremål för en mild tvekan, endast skulle innebära en återgång till den ordning, som rådde före 1930-talet. Här borde det finnas en naturlig startpunkt för herr Severins önskemål om en bättre samordning av järnvägstaxorna.

Det har på något håll sagts, att denna session skulle sakna viktiga frågor och att motionerna mest rör sig med småplock utan större praktisk betydelse. Ser

man på vart och ett av de 75 ärenden isolerat kan det kanske tyckas så, men jag tror att statsminister Erlander va inne på något väsentligt, när han hänvisade till de arbetstraditioner, som vi ha inom våra olika parlament. Motsvara inte detta detaljknäp och detta försiktiga stegförstegarbetet det koncept för samhällsförbättring, som vi är vana vid från våra egna riksförsamlingar? Addera man samman de skilda detaljerna, bli summan nog heller inte så torftig och blygsam. De olika aspekterna på samfärdselproblemen flyter dock samman till ett enhetligt perspektiv, där en mycket bestämd målsättning skymtar. Mångfalden av förslag om att vidga möjligheterna att ta arbete i annat land till nya kategorier, om att samordna examina om att vidare utsträcka de sociala förhållandena och på andra punkter söka åstadkomma ett större mått av likställighet, bygger vidare på den grund som bl. a. den gemensamma arbetsmarknaden har lagt. De olika detaljerna fogar sig samman till något, som man de facto nästan skulle vilja kalla ett nordiskt medborgarskap, om uttrycket inte låter så bindande och högtidligt.

Vad man skulle önska vore möjligen en bättre samordning vid den fortsatta behandlingen av de olika likställighetsfrågorna. Men att de olika detaljfrågorna sedda i sitt sammanhang skulle sakna praktisk betydelse kan inte rätt gärna påstås.

Varje session kan ju inte ha någon stor och dominerande fråga. Att en paus — för rådets del — inträtt i behandlingen av den stora frågan om en gemensam marknad efter Oslo-mötet för bara fem månader sedan är ju inte så egendomligt. Jag vill bara uttrycka den förhoppningen, att det skall visa sig vara en skapande paus.

Allra sist, herr president, vill jag anknyta till vad Ni i Ert öppningsanförande sade, när Ni uttalade vissa förväntningar beträffande den lilla blå publikation med de fem riksvapnen, som i dag med sitt första nummer ligger på våra bord. Jag vill ansluta mig till dessa förväntningar och uttala den förhoppningen, att Nordisk kontakt skall komma att

i all anspråkslöshet också bidra till att främja samfärdseln mellan våra länder, samfärdseln av idéer, synpunkter och information mellan de fem nordiska ländernas riksförsamlingar.

Sigurður Bjarnason, Island: Hr. præsident! Det er kun nogle spredte bemærkninger, jeg vil tillade mig at fremsætte under dette punkt på dagsordenen.

Det blev engang sagt om en international konference, som havde Europas skæbne i sine hænder, at kongressen dansede, men udrettede ingenting. Skønt man efter min mening ikke kan sige, at Nordisk råd endnu har udført store bedrifter, er jeg sikker på, at man ikke kan fælde en sådan dom over dets møder. Der har nemlig været arbejdet meget på de to sammenkomster, som til dato er blevet holdt. Men det er ikke alene arbejdet på møderne, som er af betydning; det er ikke af mindre vigtighed, at de ideer, der fremsættes, og de forslag, der vedtages, bliver realiseret.

Nu har jeg netop berørt det ømme punkt i det nordiske samarbejde. Det er manglen på koordination mellem rådets og de udøvende myndigheders handlinger eller tiltag. Det nordiske råd er naturligvis en rådgivende forsamling, som ikke har nogen besluttende eller udøvende magt, men princippet, som det blev grundlagt på, var dog, at dets beslutninger og erklæringer blev udført til gavn for de folk, som oprettede det.

Af de mange endnu ueffektuerede henstillinger fra tidligere møder kan man se, at vi endnu ikke er nået langt frem på vejen til et effektivt organ, som kan føre vore ideer ud i livet. Men Rom blev ikke bygget på een dag. Vi behøver derfor ikke at blive pessimistiske, skønt vi ikke i en håndevending har set alle de ønsker opfyldt, som har fået vinger på Nordisk råds møder.

Vi må heller ikke fortvivle, skønt de nordiske folks interesser ikke altid følges ad, men det må dog være hovedformålet med disse nationers sammen-

slutning at støtte hinanden på de flest mulige områder.

En gammel sømand, som forresten ikke var islandsk, sagde engang til mig, at det ikke kostede meget for en rig mand at være hjælpsom og varmhjertet. Det var en let sag at udøve gode gerninger, når man ikke behøvede at bringe noget offer eller udsætte sig selv for ubehageligheder. Disse enkle ord indeholder en nøgtern sandhed. På næsten samme måde kan man sige, at det ikke er forbundet med nogen vanskelighed at komme overens og stille alle tilfreds i et internationalt samarbejde, når det drejer sig om fælles interesser. Det er først, når interesserne divergerer, at der opstår vanskeligheder ved at blive enige og komme til et resultat, som har positiv værdi og giver beslutninger og erklæringer reelt indhold.

Mellempåkligt samarbejde, som i dag er mere omfattende end nogensinde før, er ofte præget af, at de deltagende parter er højst uvillige til at ofre noget, når det gælder deres egne interesser. Samtidig med at der udstedes højtidelige erklæringer om de små nationers ret, ved vi, at endog demokratiske stormagter eller enkelte grupper blandt disse benytter deres magtstilling til hårde tag mod de svagere folk. Dette har bl. a. vist sig ved nogle små nationers kamp for beskyttelse af deres fiskebanker, men det er en sag, som Nordisk råd kender, og som jeg ikke vil komme nærmere ind på denne gang.

Alligevel må folk, ikke mindst de små nationer, sætte deres lid til internationalt samarbejde. Det er det eneste håb for den generation, som på een gang har løsnet og tøjlet atomets urkraft.

I den gamle norrøne mytologi står der, at lynet var Thors våben. Det var det skrækkeligste våben, vore forfædre, der sejlede vikingskibene over havene, kendte. Men nu råder selve menneskeheden over et våben, som selv vore gamle nordiske guder ville være segnet for.

På Nordisk råds møder drøfter vi ikke militære anliggender. Men også bag os, Nordens fredselkende og demokratiske folk, stiger den skygge frem, som truer hele vor eksistens. Også vi må

anerkende fakta og yde vort bidrag til at afværge katastrofen.

Det islandske folk har på mange måder en særstilling i det nordiske samarbejde. På utallige områder er det meget lettere for de andre nordiske folk at få et godt resultat ud af fælles bestræbelser; men vi ville alligevel være med, da der blev gjort forsøg på at udvide og styrke fællesskabet blandt frændefolkene i Norden.

Vi har endnu ikke set noget stort resultat af Nordisk råds virksomhed, men vi ved, at det er gået i den rigtige retning. Mangt småt kan med tiden gøre noget stort. Vi islændinge gør os klart, at rådets fremtidige succes kommer ikke kun an på andres vilje til at samarbejde og gøre dets rekommandationer frugtbringende, men også på vor egen vilje og indsats i det arbejde, som må udføres.

Det er undertiden blevet sagt, at vi islændinge er meget utålmodige. Det kan godt være sandt. Men præges ikke hele verden i disse dage af en vis utålmodighed, en egenskab som i og for sig ofte er positiv? Alligevel går arbejdet langsomt frem, når det gælder international enighed om de skæbnesvangreste sager.

Jeg vil slutte disse få ord med at udtrykke det håb, at vi her i Nordisk råd må have tålmodighed til at arbejde os frem til det resultat af nordisk samarbejde, som vi har tilsigtet med rådets stiftelse, til gavn og lykke for frie mennesker i Norden.

Statsminister Gerhardsen, Norge: Det er naturligt at en i forbindelse med denne såkaldte generaldebatten kommer litt inn på de erfaringene en mener inntil nå er gjort når det gjelder Det nordiske råd og dets arbeid. Det er vel rimelig at det er ulike meninger om resultatene hittil. For oss som ikke stilte allfor overdrevne forventninger, vil jeg si at jeg synes resultatene svarer til de forventninger vi hadde stilt oss. Det nordiske råd har funnet sin arbeidsform, det har inntil nå vært i stand til å reise en del større og mindre saker, og det har vært i stand til å påskynde

behandlingen og realiseringen av en del saker.

Jeg sa at rådet har funnet sin arbeidsform. Jeg tror neppe det har funnet sin endelige arbeidsform. Vi må nemlig aldri komme dit at vi bare setter oss ned og sier at nå er alt godt og vel. Vi må følge arbeidet med våken kritikk og være innstilt på å se de feil og mangler som kan være til stede under dette arbeid, og så får vi prøve i fellesskap å rette opp svakhetene og foreta de endringer i vår arbeidsmåte som kan gjøre at Det nordiske råd til enhver tid vil være et så effektivt samarbeidsorgan som det er mulig å få det til. Da må vi også i tilfelle være villige til å foreta de endringer i statutter og forretningsorden som kan vise seg å være nødvendige.

Det er mange som har gitt uttrykk for at de synes dagsordenen til disse møtene er for stor. Kanskje det er en innvending som spesielt kommer til å gjelde dette møtet, der deltagerne presenteres en dagsorden med hele 75 saker. Hvis en studerer dagsordenen, vil en imidlertid snart finne ut at bak dette store antall skjuler det seg en hel rekke saker som slett ikke er saker i vanlig forstand. Også der hvor det dreier seg om enkelte meldinger og rapporter som ikke er ment som annet enn å gi deltagerne i rådets møte og andre interesserte en orientering, figurerer de med sitt nummer i den oppførte dagsorden. For det første skal en være oppmerksom på at de statutter og den forretningsorden som gjelder, gir rådets ledelse forholdsvis lite spillerom når det gjelder å ha innflytelse på de saker som skal opp til behandling på rådsmøtet. En har ingen slik formell adgang til å regulere tilgangen på saker. Etter min oppfatning bør en nå ta sikte på å gi rådets ledelse en viss anledning til å kunne holde tilbake saker som det vil være alminnelig enighet om egentlig ikke har noen plass på rådets dagsorden. Jeg røper kanskje ingen hemmelighet når jeg sier at i en viss utstrekning, og så langt en har ment at en innenfor de gjeldende bestemmelser hadde anledning til det, er det også gjort. Men nettopp fordi dette kan vise

seg nødvendig, og kanskje mer nødvendig i framtiden, vil det vel være fornøftig at det juridiske utvalget overveier spørsmålet om forsiktig å åpne en slik adgang for rådets ledelse.

Det nordiske råds ledelse bør også se en oppgave i det å kunne ta initiativ for å få fram til rådsmøtene viktige saker, for på den måten å sikre at det til ethvert rådsmøte foreligger en dagsorden som gir møtet en tilstrekkelig saklig tyngde — og med det også en tilstrekkelig saklig berettigelse. Det er nå, som flere talere alt har holdt fram, bare knapt et halvt år siden det forrige rådsmøte ble holdt, og det betyr da at en har hatt en altfor knapp tid til å forberede dette møte. Det gjelder Det nordiske råds egen ledelse, og det gjelder i like stor grad de regjeringer som mellom rådsmøtene dog har hovedtyngden av arbeidet. Så vidt jeg har forstått det, er det nå meningen at rådsmøtene for framtiden skal holdes på dette tidspunkt, de skal begynne i månedsskiftet januar—februar. Det er et tidspunkt som passer dårlig visstnok for alle de fire lands nasjonalforsamlinger. På den annen side har det vært vanskelig å finne noe tidspunkt som passer for alle, og når en først har bestemt seg for dette tidspunkt, bør en vel nå prøve å holde fast på det. Så er vi da kommet på rett tur med møtene, og vil i de kommende år få 1 år mellom hvert av dem, og med det også tilstrekkelig tid til å kunne forberede sakene bedre enn det kanskje har vært mulig for regjeringene å gjøre forut for dette møte.

Jeg har ikke noe ønske om ved denne anledning å komme inn på noen av de spesielle sakene som er satt opp på dagsordenen, heller ikke noen av de sakene som er nevnt av andre talere før meg i denne debatt. Mitt inntrykk er at vi står foran et jevnt arbeidsmøte, som jeg er sikker på at deltakerne i rådet vil gjøre til et godt arbeidsmøte.

Så vel hr. Hønsvald i den åpningstale han holdt, som statsminister Erlander i sin tale, kom inn på 50 års jubiléet for oppløsningen av unionen mellom Norge og Sverige. Hvis jeg skulle si noe om dette, kan jeg vanskelig gjøre det bedre

enn ved å vise til og gjenta det som kong Haakon sa for noen dager siden i en tale han da holdt til de norske stortingsrepresentanter. Den norske kongen sa dette:

»Vi har en god grunn til å feire jubiléet som en nasjonal begivenhet av rang, men jeg synes også det vil være riktig at vi med anerkjennelse tenker på vårt granneland på den andre siden av Kjølen, og at det, likesom vi, ønsket å fullføre unionsoppløsningen på en slik måte at våre to land fortsatt kunne leve ved siden av hverandre som det sømmer seg gode naboer.»

Jeg tror statsminister Erlander har rett i at unionen kom til å bli en hemmende faktor i det norsk-svenske samarbeid. Da den var oppløst, fikk det nordiske samarbeid som den nødvendighet og den selvfølgelighet det er, meget snart utfolde seg under friere forhold. Norge og Sverige tok del i dette nye samarbeid sammen med de øvrige nordiske land, og mindre enn 50 år etter unionsoppløsningen har vi fått Det nordiske råd, som symboliserer enheten og samarbeidsviljen i Norden, og som i tillegg til dette er noe mer enn et symbol: det er en arbeidsplass for praktisk samarbeid.

Det var kanskje mange som var engstelige for at Det nordiske råd og arbeidet i det skulle bli vanskeliggjort, fordi Danmark, Island og Norge gikk én vei og Sverige en annen vei i utenriks- og forsvarspolitikken. Erfaringene har vist at dette forhold ikke har lagt vanskeligheter i veien for samarbeidet. Utenrikske og forsvarspolitiske spørsmål har som alle vil vite, overhodet ikke vært berørt i Det nordiske råd eller dets organer.

Hr. Ole Bjørn Kraft var inne på bl. a. en artikkel som for en tid tilbake har stått i »Izvestija». Jeg vil gjerne få slutte meg til hans beklagelse over at vår østlige nabo møter Det nordiske råd og arbeidet i dette rådet med mistanke om at det foregår noe annet i disse møtene eller omkring disse møtene, enn det som legges offentlig fram. Jeg vil minne om at representanter for den kommunistiske presse i de nordiske land og

i andre land har åpen og fri adgang til disse møtene som representanter for pressen ellers. De vil kunne få adgang til alle saker og dokumenter som foreligger, de kan være tilstede i alle råds-møter som holdes, og det holdes ingen hemmelige møter i Det nordiske råd. De kan få anledning til å delta i de pressekonferanser som holdes daglig i forbindelse med rådsmøtene, og få anledning til på annen måte å følge rådets arbeid.

Hr. Ole Bjørn Kraft gjorde oppmerksom på at det russiske telegrambyrå »Tass» til dette møte har sendt to representanter. Jeg vil tro at alle de som er med i Det nordiske råd, vil hilse det med glede. Vi er taknemlige over at det russiske telegrambyrå på den måten viser sin store interesse for dette møte og dets arbeid, og jeg vil også gjerne slutte meg til hr. Ole Bjørn Krafts ønske om at de under sitt nærvær her og ved å følge vårt arbeid vil få visshet for at det er riktig det vi sier om Det nordiske råds arbeid og om dets stilling.

Moe, Norge: Hr. Hønsvald uttalte i sin hilsmingstale at rådet holdt på å komme inn i faste former og var mindre preget av eksperiment. Jeg tror nok at dette stort sett er riktig; men det er dog ikke helt riktig. Det er ennå ikke så lite av et eksperiment, og et eksperiment som er en ny form for internasjonalt samarbeid.

Det som karakteriserer vår tid, er kanskje det store behov for internasjonalt samarbeid, som henger sammen med at det utvilsomt er en motsetning mellom den tekniske og teknologiske utvikling som foregår, og den politiske struktur med oppstykning i små økonomiske enheter som vi har. Det er derfor man søker å finne former for internasjonalt samarbeid, men har vanskelig for å finne de rette. Her er det nordiske samarbeid et interessant eksperiment, bl. a. fordi man her har søkt å finne fram til en form for samarbeid mellom regjeringer og parlamentariske representanter som hittil ikke eksisterer på samme måte i noen annen internasjonal organisasjon.

Men likevel er det ennå på dette område en viss eksperimentering, og jeg tror at man her kan lære ganske mege av de erfaringer andre internasjonale samarbeidsorganisasjoner har gjort, og da i første rekke i Europa. Det som til en viss grad har karakterisert utviklingen i Europa i det år som er gått er vel at tanken om den europeiske federalisme har lidt et ganske avgjørende nederlag: europahæren ble tatt av dagsordenen som en aktualitet, og man nådde fram till Paris-avtalene, som ble grunnlaget for et samarbeid som ikke har noen som helst overnasjonal karakter. Vi har altså sett at forsøket på å skape noe slags overnasjonalt organ førtiden er moden, har spilt fallitt, og et faktum er at dette har satt det europeiske samarbeid tilbake ganske betraktelig.

Jeg tror Det nordiske råd skulle forsøke av all evne å unngå den samme feil. Det nordiske råd må innskrenke seg til å forberede grunnlaget, gjennomføre den tilpassning som er nødvendig. Alle våre land har forskjellige tradisjoner, forskjellig historisk bakgrunn, forskjellig utsyn og forskjellige spørsmål. Det som i første rekke må gjøres er, at vi på disse feltene kommer hverandre nærmere, og det er det som vi gjør gjennom samarbeidet her om de små ting. Jeg vil erklære meg dypt uenig i den kritikk og i den misnøye som er rettet mot Det nordiske råd fordi det beskjeftiger seg, som det heter, med små ting.

Jeg skal ta et konkret eksempel. Vi diskuterer her spørsmålet om et felles marked. Alle som har studert dette spørsmål, er klare over at et felles marked forutsetter noenlunde like konkurransevilkår. Det reiser spørsmålet om de direkte skatter i de forskjellige land, om avskrivningsreglene i de forskjellige land, om pengepolitikken i de forskjellige land, og det er ganske klart at Det nordiske råd vil måtte komme fram til å behandle disse spørsmål.

Men et felles marked forutsetter også i stor utstrekning en felles sosialpolitikk, og der er vel nettopp Det nordiske råd kommet et godt stykke på vei fordi det har beskjeftiget seg med det som

man kaller for småting. Et felles marked forutsetter at vi unngår — om ikke diskriminerende så iallfall sterkt ulike jernbanetariffer, noe som betyr en uøkonomisk transport, og det er et spørsmål som Det nordiske råd har tatt fatt på. Med andre ord: Med disse småting vi steller med, er vi med å rydde veien for det som har en videre økonomisk betydning. Jeg tror det er en utvilsom fare i at man setter seg for vidtrekkende mål. Jeg kan meget godt forstå den utålmodighet som gjør seg gjeldende i Sverige og Danmark; men jeg tror man skal være oppmerksom på at når de europeiske federalister kjørte så hårdt på som de gjorde med det europeiske samarbeid, viste det seg bare at det førte til skibbrudd. Derfor tror jeg ikke det lønner seg i Det nordiske råds nåværende fase å understreke altfor sterkt det som er sluttmålet, et felles marked, en tollunion eller hva man vil kalle det. Det vi må konsentrere oss om, er samarbeid i praksis, og derfor ser jeg for min del iallfall med den største forventning fram til resultatet av det arbeid som det nedsatte økonomiske utvalg nå driver, fordi jeg håper og tror at det vil kunne gi oss praktiske og konkrete arbeidsoppgaver.

La meg i denne forbindelse få lov til å gjøre bare et par bemerkninger om det berømte Nea-prosjekt, som Det nordiske råd i og for seg ikke har noe med å gjøre. Jeg vil da forutskikke den bemerkning at jeg ikke kjenner noe til den norske regjeringens holdning til denne sak, så det er mitt rent personlige synspunkt jeg legger fram. Jeg tror man skal være klar over at dette er en fra norsk synspunkt meget vanskelig sak, fordi det i dette spørsmål er lokale interesser innen landets grenser som står mot hverandre. Dessuten står man overfor det forhold at kraften her skal tas fra et distrikt som er fattig på vannkraft. Jeg vet det nå er mange av de ivrigste tilhengere av et nordisk samarbeid i Norge som beklager at dette prosjekt er rykket slik i forgrunnen i Det nordiske råds første periode; men jeg tror det viser en ting, og det er at man skal være meget forsiktig med prosjekter

som skaper uenighet, eller iallfall en viss grad av uenighet, innen de land det gjelder.

Det ble i en debatt i det norske storting nevnt et annet eksempel. Hvis man tok opp noe nordisk samarbeid når det gjelder abortus provocatus, ville det sikkert støte på motstand innen kretser av det norske folk. Og når det er sagt, tror jeg det er en oppgave som Det nordiske råd skal la ligge. Der skal man overlate til de respektive nasjonale parlamentariske forsamlinger å ta ansvar. Jeg kan så mye lettere si dette som jeg personlig ikke på noen som helst måte deler oppfatningen hos de kretser det her i Norge gjelder. Jeg er for en så frisinnet lovgivning på dette område som bare mulig. Men jeg mener det er en sak som er omstridt, meget sterkt omstridt kanskje, og det er derfor ikke en oppgave for Det nordiske råd.

La meg si om Nea-prosjektet, at om det ikke skulle bli til en realitet, da kan man ikke anse det som et nederlag, aller minst for Det nordiske råd. For man skal huske at dette er en sak som ble reist utenfor Det nordiske råd, og jeg tror kanskje jeg kan si så sterkt et ord at hvis denne sak hadde vært tatt opp innenfor rammen av Det nordiske råd da den ble lansert, hadde man kanskje kunnet finne en løsning som ville ha tilfredsstillet alle parter. Så man skal være meget forsiktig med å gjøre dette prosjekt til noen målestokk for vurderingen av Det nordiske råd.

Vi må også være klar over at det vil ta tid å skape et felles skandinavisk marked, og det som vi derfor må konsentrere oss om, er samarbeidet om en videre utbygging av næringslivet i de nordiske land. Men da må vi også bygge på den arbeidsdeling som foreligger. I den forbindelse må jeg få lov å nevne de rykter som gikk her i pressen om at det fra svensk side, altså ikke svensk offisiell side, men at det i Sverige var planer om å leie en båt til Danmark for at den kunne settes inn i atlantehavstrafikken. Jeg skjuler ikke noe når jeg sier at dette ble i Norge betraktet som et slag mot en av våre hovednæringer. Hvis man enda hadde villet framsette et

forslag om et nordisk samarbeid på dette område, ville sikkert forslaget blitt overveiet, men i den form som det skjedde, ville det være ytterst uheldig nettopp fordi man ikke tok hensyn til den arbeidsdeling som må være.

Professor Herlitz har sagt at dette nordiske samarbeid må ikke føre til noen nordisk nasjonalisme. Det er klart at det er ikke det som er hensikten, men det kan være grunn til å understreke at det er overordentlig viktig fra et nordisk synspunkt, og jeg tror vi alle kan være klar over at Norden kan ikke greie seg alene, vi må ha samarbeid med andre, også som samlet helhet. Jeg tror ikke man her skal ha noen overdreven frykt, som kanskje særlig er kommet til uttrykk fra norsk side. Det er visse grunnleggende fellestrekk i de nordiske lands økonomi, og det er bl. a. det at vi har en sterkt utadvendt økonomi. Det er ikke bare Norge som har det, men både Norge og Sverige har en utenrikshandel pr. hode som er vesentlig høyere enn i de andre europeiske land, og Danmark ligger i så henseende bare ubetydelig lavere enn Norge og Sverige. Det er derfor ganske naturlig at vi har hatt et omfattende samarbeid i slike internasjonale organisasjoner som OEEC, i GATT-organisasjonen, i FN's økonomiske og sosiale råd, i FN's økonomiske kommisjon for Europa osv. Det er jo ganske karakteristisk for de nordiske land at vi alle bekjenner oss till prinsippet om full sysselsetting, og når det gjelder å forsvare denne fulle sysselsetting i internasjonal økonomisk politikk, tror jeg vi står sterkere sammen. Jeg henleder bare oppmerksomheten på hele det problem som det tyske betalingsoverskudd skaper, og hvor de nordiske land må være interessert i å føre en felles politikk. Det er klart at gjennom en felles opptreden utad kan vi verne våre interesser bedre enn om vi sto alene, men selvsagt må vi da også ta hensyn til hvert lands spesielle interesser.

La meg konkludere med å si at linjen for Det nordiske råd må ikke i første rekke være teori og prinsipper og til enhver tid å framheve de fjerntliggende mål. Linjen må være å fortsette det prak-

tiske samarbeid på alle de felter hvor det er mulig å få samarbeid til. Men og så her må vi følge en viss linje og jeg vil slutte meg til det som allerede her har vært uttalt om saksmengden. Jeg vil slutte meg til statsminister Gerhardser når han sa at det juridiske utvalg må se på disse spørsmål. Vi må komme fram til et system hvorved det som på svensk kalles »anmälningar», ikke figurerer som egne poster på dagsordenen. Og fram for alt må det gis presidiet, altså presidenten eller rådets arbeidsutvalg, et langt større herredømme over dagsordenen og adgang til å innskrenke dagsordenen slik at den kan bli forsvarlig behandlet, idet man f. eks. kan sette ut forskjellige saker.

Jeg tror jeg kan forsikre at der er i Norge i dag en almen interesse for nordisk samarbeid og en villighet til å føre dette samarbeid videre fram. Når det av og til kommer kritiske uttalelser, så er det vel mere på grunn av en frykt for at dette skal skje i et for hurtig tempo enn at det gir til kjenne noen prinsipiell avstandstagen fra et samarbeid med våre naboer. Det er karakteristisk for de nordiske folk, når man sammenligner dem med andre europeere og sammenligner dem med folk annet steds i verden, at vi liker å bygge langsomt og gå skrittvis fram, fordi da bygger man så mye mere solid. Og jeg tror det er denne innstillingen som også må prege Det nordiske råds arbeid. Da vil dette arbeid føre til målet kanskje hurtigere enn de fleste av oss venter i dag.

Holm, Norge: Det har av de to siste talere vært pekt på at man må finne en annen arbeidsordning, om jeg så skal si, slik at rådet kommer inn i en arbeidsform som gjør det mere smidig og praktisk. De talere som hadde ordet her tidligere i debatten og kanskje i særlig grad statsminister Hedtoft, ga uttrykk for begeistring over det arbeid som Det nordiske råd hittil har gjort, i slike former at man måtte få eller iallfall lett kunne få den forståelse at alt var såre vel. Jeg vil tillate meg å peke på ting

som jeg mener ikke er såre vel, og som jeg mener det blir rådets oppgave å ta under overveielse å rette på.

Jeg vil anta at de fleste av oss er blitt skremt over den flom av papir som vi har fått tilsendt i ellefte time før vi gikk til denne rådssamling. Det er greit at slike former kan vi ikke opprettholde. Vi må finne fram til andre arbeidsformer, slik at vi får dokumentene tilsendt i god betids, får anledning til å studere dem og får anledning til å supplere de oppgaver som dokumentene gir oss. Det er vel ikke meningen at vi som rådsmedlemmer i Det nordiske råd skal skaffe oss en oppfatning av de foreliggende saker utelukkende på grunnlag av det som foreligger fra ekspertene og fra regjeringene. Vi er praktiske politikere, de fleste av oss. Vi vil gjerne se sakene litt også på kanten og utenom, se litt på de ting som grenser inn på, legge merke til hvordan hele sakskomplekset arter seg og må bedømmes.

Jeg gjør oppmerksom på at det til dette møte er satt opp saker hvor dokumentene ennå ikke er kommet oss i hende. Jeg er ordfører for en sak, sak nr. 7, hvor dokumentene ennå ikke er kommet.

Jeg legger ikke heri noen kritikk mot sekretariatet eller presidiet. Min kritikk er rettet mot formen som det hele er bygget opp på, og jeg vil presisere at det må finnes andre former.

Man burde vel kanskje peke på endringer, når man fører kritikk. Jeg skal ikke her gå i detalj, men jeg kunne tenke meg det var praktisk, at man før man forlater hinannen ved et råds møte, peker ut så nøye som mulig de delegerte som skal komme inn i de forskjellige utskott og komitéer til neste råds møte, så de vet hvilke saker de særlig må ta seg av og interessere seg for når vi igjen skal møtes.

Jeg mener det også kan være gunstig å peke ut ordførerne for de saker som går igjen, som må utsettes til neste råds møte, allerede i innværende møte, så de kan følge sakene videre til neste sammentreden.

Jeg kan også tenke meg at vi kunne forandre fristen for innlevering av sa-

ker til behandling, så den ble så lang at presidiet og sekretariatet kunne få anledning til å distribuere sakene til medlemmene i god tid.

En ting som jeg har vært inne på, og som jeg tror vi skal tenke over og — kanskje — diskutere, er om man ikke burde gjøre det til alminnelig regel at en sak som skal opp til behandling i Det nordiske råd, leveres inn på et råds møte for deretter å komme under behandling på det påfølgende råds møte. Da får man med en gang oversikt over sakene; man vet hva som kommer. Det vil riktignok gå et år; men i et nordisk samarbeid må vi ha råd til å ta den tid som skal til for å få sakene behandlet grundig. Skulle man ha en slik ordning, måtte man naturligvis, som statsminister Gerhardsen var inne på, ha en ventil: man måtte overlate til presidiet å oppta saker som haster, som det er oportunt å få raskt inn for rådet.

Når jeg nevner at vi bør få så lang tid på oss, har det også en baktanke. Det er nemlig visse saker som man kan si det er uønsket å ta opp i Det nordiske råd. Jeg sikter da til saker som innebærer politisk sprengstoff, som ikke er politisk avklart i alle de nordiske land, og som det derfor vil være skadelig og uriktig å bringe opp til behandling i Det nordiske råd før de er gjenomarbeidet på hjemlig arena. Vi har hatt en sådan sak alt. Det er å håpe at den har gjort så pass inntrykk på rådets samtlige medlemmer at vi ikke får noe sådant opp igjen. Det vil iallfall i det lange løp kunne virke skadelig på rådets arbeid hvis vi ikke alle er enige om å la sakene modnes på hjemmefronten før de tas opp på fellesfronten. Det er jo meningen at vi her i Norden vil prøve å føre et godt og fruktbringende samarbeid. Men det får ikke sin fulle verdi hvis et sådant fellesarbeid på nordisk front skulle føre til sprengning på hjemmefronten, og jeg vil be om at man ikke bringer det derhen at utviklingen fører til at denne talerstol blir et forum eller en scene hvor man taler for hjemmefronten, og ikke en plass hvor man utelukkende debatterer ting som vedkommer fellesarbeidet.

Dahlgaard, Danmark: Hr. præsident! Siden Det nordiske råds møde i Oslo med vedtagelsen af henstillingen til regeringerne vedrørende det fælles nordiske marked er arbejdet med denne sag i henhold til henstillingen taget op af regeringerne, og særlig bemærkelsesværdig i så henseende er beslutningen på ministermødet i Harpsund.

Jeg føler trang til her under den almindelige forhandling om det nordiske samarbejdes forløb at sige, at udtalelsen fra ministermødet — det går vi i Danmark ud fra — betyder, at de tre landes regeringer har besluttet at virkeliggøre Nordisk råds indstilling fra Oslo-mødet, at Harpsund-mødets udtalelse med andre ord er udtryk for en principbeslutning.

Vi opfatter det sådan, at det, vi nu står overfor, er at finde frem til den mest rationelle vej til virkeliggørelse af princippet, og her har vi i Danmark sikkert intet at indvende mod at følge, hvad man har kaldt den mindste modstands vej, det vil sige at begynde arbejdet, hvor forskellighederne i arbejdsvilkår og todsatser er mindst, for derefter skridtvis at arbejde os frem gennem de områder, hvor forskellighederne tiltager i omfang. Man kan også udtrykke det således, at man følger den stigende modstands vej, indtil en plan foreligger, der kan vente GATT-organisationens godkendelse, alt selvfølgelig under forudsætning af at der er opnået enighed mellem de tre lande om planen. Der kræves her for at løse de opgaver, vi står overfor, en overordentlig indsats af arbejde — ikke mindst i forbindelse med udarbejdelsen af en fælles toldnomenklatur. Jeg vil derfor også gerne udtrykke håbet om, at man i alle tre lande frigør fornøden kvalificeret arbejdskraft, som kan sættes ind på de specielle opgaver, der knytter sig til arbejdet vedrørende det nordiske økonomiske samarbejde. Jeg tror, at man i Danmark er indforstået med, at dette er nødvendigt. Der er nu gået næsten et halvt år siden Oslo-mødet, og man er vel næppe nok endnu i gang med de konkrete vareområder, og selv om det selvfølgelig ikke

er muligt at fastlægge et bestemt tidsrum, indenfor hvilket arbejdet med en plan kan være tilendebragt, skulle vi dog gerne inden Nordisk råds møde til næste år være så langt fremme med ekspertarbejdet og de konkrete varedrøftelser, at det kan stå klart, hvorvidt tanken om det fælles nordiske marked kan bære indenfor hvert af landene, og hvis dette til sin tid besvares bekræftende, at man da står meget nær ved det tidspunkt, hvor en plan med målsætning og nødvendige overgangsordninger kan forelægges GATT.

Jeg vil gerne tilføje, at de konkrete varedrøftelser selvfølgelig må ske i nær kontakt med det praktiske erhvervsliv, men på den anden side er det sikkert både vigtigt og nødvendigt, at sådanne forhandlinger ikke henfalder til endeløse drøftelser af petitesser, hvor hensynet til helheden forsvinder i varetagelsen af små og meget snævre særinteresser. De politiske myndigheder må her på grundlag af saglige oplysninger og undersøgelser skære igennem. Ellers vil formentlig det hele let lide skibbrud på de utallige små skær, der lurer i farvandet.

I Danmark er vi tilbøjelige til at mene, at det for vort vedkommende vil være opportunt, at der under ekspertudvalgenes forhandlinger med brancherne består en vis kontakt, ikke blot med den ansvarlige minister, der her er tale om, men også med de politiske myndigheder i videre forstand. Hos os i Danmark vil det f. eks. være en naturlig ting, om vore repræsentanter i Det nordiske råds økonomiske komité med visse kortere mellemrum holdes à jour med, hvorledes arbejdet skrider frem indenfor ekspertudvalgene med hensyn til de løbende forhandlinger med erhvervene.

Må jeg sluttelig sige, at vi i Danmark udfra en positiv indstilling er rede til at deltage i enhver undersøgelse af mulighederne for et organiseret produktions- og investerings samarbejde, og at vi i ganske særlig grad er interesseret i planerne om et samarbejde i kraftspørgsmålene, men vi har i Danmark med megen tilfredshed noteret, at også

Harpsund-mødet i sin udtalelse har stillet arbejdet for det fælles nordiske marked i spidsen.

Hr. Finn Moe sagde for lidt siden i denne forbindelse, at man skal ikke sætte sig for vidtrækkende mål. Nej, det skal man som bekendt aldrig, men jeg forstår ikke hr. Finn Moes betænkeligheder ved at understrege det fælles nordiske marked som målet. Arbejdet foregår jo med dette som målet. Viser det sig under dette arbejde, at tanken ikke kan bære i landene eller i et af landene, ja, da har jo hvert land sin selvbestemmelsesret. Stillingen vil da være en anden, end den er i dag, og i henhold hertil må vore beslutninger til den tid træffes.

Røiseland, Norge: Det var med glede eg høyrde på det statsminister Hedtoft og statsminister Erlander sa om framgangsmåten for det nordiske samarbeidet. Det vart streka under at det ikkje måtte forserast, det skulle ha sin naturlige vokster, ein måtte ha tid til å venta på resultat, ein skulle ikkje søkja sensasjonar. No sa statsminister Erlander at det i Sverige var eit visst vonbrot over at det hadde gått for seint, og statsminister Hedtoft sa at det hadde ikkje skjedd nokre sensasjonar. Når det gjeld det siste, så er det vel rett å seia at i Noreg er det noko delte meiningar om det. Det er jo inga løyndom at vedtaket frå Oslo-møtet om den nordiske fellesmarknaden har utløyst hylgjer i Noreg, ein har fått ordskifte i pressa, mellom folket og i stortinget. I stortinget vart det vedteki eit framlegg med 74 røyster som uttrykte tilslutning til regjeringa, medan heile 63 røysta imot. På denne bakgrunnen er det gledeleg og interessant å konstatera at dei to nemnde statsministrane no gjev uttrykk for at det nordiske samarbeidet må tuftast på realistisk grunn, det må tuftast på god vilje og på forståing. Det er det same synet som har fått uttrykk i kommunikéet frå Harpsund så vidt eg forstår, det er ikkje fyrst og fremst spørsmål om å snakka og diskutera prinsipp, men det er spørs-

mål om det praktiske arbeid, som hr. Finn Moe sa om løysing av dei praktiske oppgåvene. Dei er viktigare enn prinsippa.

I tilslutning til dette, ikkje minst til det dei to statsministrane sa, vil eg gjerne få streka under at skal det nordiske samarbeidet føra fram — og det bør det absolutt — må ein ikkje køyra raskare enn at ein har eit solid fleirtal med seg i alle dei nordiske land i dei større sakene. Har ein ikkje det, kan ein risikera eit atterslag, ein kan koma til å byggja på sand. Sett at eit valresultat vil gje regjeringsskifte, og eit nytt syn på den økonomiske politikk eller på det nordiske samarbeidet — då står vi der. Det bør ikkje bli raskare køyring enn at eit solid fleirtal i alle land sluttar opp om dei linene som ein vèl. Men fylgjer ein dette prinsippet, meiner eg at det skulle vera råd til å få eit effektivt samarbeid som vil gje verdfulle resultat.

Det ligg i sjølve ordet — det nordiske *samarbeid* — at det må grunnast på forståing og god vilje. Det kan ikkje fremjast ved fleirtalsvedtak. Ein part kan ein pressa til å godtaka ei ordning, men ein kan aldri pressa nokon til samarbeid. Sjølv sagt kan ein samarbeida om det rår noko ulikt syn på visse ting, ein kan samarbeida om ein har meningsbrytningar, men ein kan ikkje få eit skikkelegt samarbeid i stand dersom ein part har ei kjensle av at han blir driven lenger enn rimeleg er. Då kan samarbeidet stranda. Det er det vi bør vera merksame på.

Eg er så heilt samd i det hr. Finn Moe sa om at ein her skal halda seg borte frå dei sektorane der ulik vurdering av moralske og religiøse spørsmål kjem inn i biletet. Lat dei liggja.

Så har eg hug til å seia eit par ord om noko som hende ved Oslo-møtet: det var den framgangsmåte som representantane for regjeringane nytta etter at rådet hadde vedteki resolusjonen om fellesmarknaden, det økonomiske samarbeidet. Statsrådene sto opp i tur og orden og sa frå på vegner av si regjering at dei helsa denne resolusjonen med glede. Det hadde dei sjølv sagt rett til, det

er konstitusjonelt og formelt ingen verd-sens ting å seia på det. Ei regjering må ha lov til å ta stilling til ei sak, den skal også ta stilling til ei sak før saka kjem til vedkomande parlament. Hvis den ikkje har noka meining, får den iallfall i det norske storting kritikk for det når den legg ei sak fram. Likevel meiner eg at framgangsmåten var uheldig i dette tilfelle, når ein ser det på bakgrunn av den status som Det nordiske råd skal ha. Det nordiske råd skal vera eit rådgjevande organ, rett nok eit organ med tyngd bak, men likevel rådgjevande organ, ikkje noko parlament. Men når statsrådene på vegner av si regjering i tur og orden står fram straks ein resolusjon er vedteken, og seier: denne hel-sar vi med glede, — då får publikum lett ei kjensle av at her er det noko meir enn eit rådgjevande organ, det er *her* sakene blir avgjort, det er her det skjer noko. — Det skal ikkje vera så. Vi må syta for at Det nordiske råd *blir* eit råd. Eit av ankemåla mot Det nordiske råd i Noreg var ikkje minst dette at rådet kunne koma til å binda stortinget, parlamenta. — Eg skal ikkje seia noko om desse argu-menta, eg høyrer sjølv til dei som røysta for oppretting av Det nordiske råd. Men eg konstaterar bare at denne innvendinga var der, og den skal vi ta omsyn til. Og difor skal vi vera var-same på det punkt. Eg meiner såleis at den framgangsmåten som vart nytta i fjor, bør ein ikkje ta opp att når det gjeld store saker.

Det er talt så mykje her om dei mange sakene på dagsordenen. Eg kan ikkje seia noko nytt om det, men eg meiner også at det er for mange. Folk utanfor får lett ei kjensle av at her blir det »overflate-behandling», her blir det heile gjort mekanisk. Det bør det ikkje bli. Eg meiner at vi skal leggja til grunn eit noko anna prinsipp enn vi har gjort hit-til. Det nordiske råd skal ta sikte på å drøfta dei noko større sakene, det skal ikkje ta sikte på å drøfta alle tenkjelege saker som smaker av nordisk samarbeid. Ein heil del av desse sakene kan utan skade drøftast og avgjerast på det admi-nistrative plan. No er det rett nok så at

kjem sakene her, får dei større publi-sitet, men blir det alt for mange, så går det også ut over publisiteten for kvar einskild sak, då druknar dei. Vi skal tenkja på å nytta ein annan framgangs-måte når det gjeld saksmengda, — gå til ei nedskjæring.

Det er for resten skjøneleg at det kan ha blitt mange saker hittil, for di det var eit av ankemåla mot Det nordiske råd at det ville ikkje få noko å gjera, ville ikkje få saker nok. Og i det har det vori ei viss oppmoding både til den eine og den andre om å senda inn saker for å gjera den tvilen til skamme. Eg kan for-stå det. Men likevel bør vi få ei forand-ring.

Claudia Olsen, Norge: Når Det nor-diske råd nå er samlet til den 3. sesjon, er det jo bare godt og vel et halvt år siden vi var samlet i Oslo. Vi har vel lov til å gå ut ifra at vi for framtiden kommer inn i mer faste former, og at møtene f. eks. blir fastsatt til én gang i året.

Vi har selvfølgelig ikke grunn til å vente at det i løpet av 6 måneder skal kunne skje store forandringer eller at mange av de saker og spørsmål som har vært oppe til behandling tidligere, skal være gjennomført.

Når jeg har tillatt meg å be om ordet i dag, er det for å rette en inntrengende henstilling til presidiet og til sekretariatet om å vurdere og å avsile de for-skjellige forslag som fremmes, før de blir ført opp på dagsordenen. Min kollega hr. Holm har også vært inne på det samme spørsmål. Det viser seg jo at vi får til behandling forslag som i hvert fall etter mitt syn kunne vært utsatt til en senere sesjon, fordi intet nytt foreligger i saken eller at den ikke er helt utredet i de for-skjellige land. Jeg hadde ikke tenkt å komme med noen eksempler, men hr. Finn Moe nevnte et eksempel her — sak nr. 8, abortloven. Det er jo et godt ek-sempel på en sak som det ikke var grunn til å føre opp på dagsordenen i dette møte. Stillingen er uforandret i Norge,

vi har ikke fått noe lovforslag og har ingenting å legge frem ved behandlingen her i Stockholm.

Vi har også fått oss tildelt en mengde trykksaker — selve saken, eller »ärendet», og en rekke bilag som egne trykksaker. Her vil jeg tillate meg å antyde at det for medlemmene av rådet vil være mest praktisk å få både selve saken og bilagene i én trykksak, så vi slipper å trekkes med de mange papirer som vi nå har. Viser det seg at tidsfristen for innlevering av forslag er for kort, da bør jo den heller endres, slik at man ikke kommer i tidsnød.

Jeg vil også straks få lov å nevne en sak som burde vært ført opp på sakslisten. For den sosialpolitiske komité foreligger en rekke forslag om likeverdig utdanning for tannleger, leger, apotekere, veterinærer og sykegymnaster, men vi har en stor gruppe i alle de nordiske land som ikke er tatt med, nemlig sykepleierne. Det er en så viktig gruppe at jeg mener det er av vesentlig betydning at den kommer med når dette spørsmål om en likeverdig utdanning skal drøftes. Jeg går ut fra at dette er en sak som kan komme opp til neste år, da det vel ikke er adgang til å foreslå at den tas opp denne gang.

Og en ting til: vi får våre saker, og vi får svært kort tid i de forskjellige komitéer. Sakene er forberedt av eksperter. Jeg undres om det ikke ville være riktig om man sammen med disse ekspertutvalg også hadde med personer som hadde kjennskap til sakene fra det praktiske liv, ikke bare slik at man ser saken bak skrivebordet og der trekker opp retningslinjer, men personer som kjenner sakene f. eks. fra bedriftslivet, fra det økonomiske liv, o. s. v.

Og til slutt: skal Det nordiske råd ha en misjon og kunne bli det rådgivende organ for regjering og storting som vi ønsker, da tror jeg det er nødvendig, slik som det også har vært sagt tidligere i dag, at vi ikke kjører for fort eller forsøker å presse igjennom saker som et eller flere av de nordiske land ikke kan ta stilling til, for det kan føre til det motsatte av det man ønsker — at det skal bli et godt samarbeid.

Wikborg, Norge: Den gruppe jeg representerer i det norske storting og de som i vårt folk står bak denne gruppe, så med skepsis på opprettelsen av Det nordiske råd. Ikke fordi vi ikke ønsket å stå i nært og godt samarbeid med våre broderland, men fordi vi ikke følte oss overbevist om nødvendigheten av å få enda en organisasjon i vår overorganiserte tid, og fordi vi trodde og mente at vi hadde samarbeidsorganer allerede som var fullt brukbare for det samarbeid og den koordinering som måtte være ønskelig. Hittil er vi ikke blitt overbevist — skjønt det kanskje er litt tidlig å gjøre seg opp noen mening om det bare etter to samlinger — men hittil er vi ikke blitt overbevist om at det var nødvendig med dette store apparat. Vår frykt for at vi skulle få en ny stor papirmølle har i noen grad vist seg berettiget.

Vi har også næret noen frykt for at rådet ville bli noe annet og mer enn et råd. For så vidt kan jeg slutte meg til det som hr. Røiseland sa. Vi nordiske folk har jo våre egenheter, og våre nordiske venner synes kanskje at særlig vi norske har flest av dem. Men vi har én egenskap felles, alle vi nordiske folk: vi trives aller best sammen i frihet.

Det har vært nevnt litt om unionsoppløsningen for 50 år siden. Tenk på hva den har løst av bunden varme i våre to folk! Hvor nær er ikke Sverige og Norge kommet til å stå hverandre! Det var som en av de svenske diktere en gang sa: Det var en årelang ulykkelig kjærlighet som endelig oppnådde sin fullendelse.

Men bindes vi nordiske frihetselskende folk, da reagerer vi, det liker vi ikke. Derfor er det så avgjørende viktig at Det nordiske råd bare tar opp og beskjeftiger seg med saker der våre fire land har klart entydige interesser, der hvor vi vet at den overveiende del av våre folk står med oss og bak oss. Derfor tror jeg at hvis Det nordiske råd skal få en god framtid, må det legge hovedvekten på de sosiale spørsmål, kulturspørsmålene og ikke minst samferdselsspørsmålene. Men det må vises den aller største varsomhet der hvor interessene ikke er klart entydige. Særlig gjelder det på det økono-

miske område. Press ikke saker igjen i navn av et nordisk fellesskap, når store deler f. eks. av vårt folk står sterkt tvilende eller likefram imot!

Krafteksporten har vært nevnt. Når der skal skje krafteksport fra et distrikt som i dag er i kraftnød og hvor der er streng rasjonering, er det klart at det oppstår store vansker.

Hvis vi skal forsøke å få et felles arbeidsmarked hvor ett eller flere land kan by langt bedre vilkår enn de andre, og hvor det er nød på arbeidskraft på vedkommende område, så kan vi også tenke oss at et felles arbeidsmarked så langt fra å føre oss nærmere sammen, kan så uhygge og splid mellom oss. Og det skulle vi jo helst unngå!

Hr. Finn Moe sa i et innlegg som på mange måter dekker det syn jeg representerer at hvis vi skal ha et felles marked, må vi ha felles konkurransevilkår. Vi i Norge har jo våre spesielle vansker, som dere alle kjenner til. Vi har de vansker kringen har skapt, vi har ikke lett for å gjennomføre skiftarbeid på mange områder, vi har en hårdere beskatning enn i andre land, vi har dårligere avskrivningsregler, vi har valutavansker som hindrer en rasjonell fornyelse av maskiner i våre bedrifter, vi har en hjemmeindustri som på mange måter er bygget opp bak tollmurer, vi har på grunn av vårt lands beliggenhet betydelige interesser vestover. Alt dette må vi ta i betraktning, hvis vi vil se virkelig realistisk på forholdene. Skal vi få en innbyrdes nordisk konkurranse, må vi ha et felles startgrunnlag. Og det har vi ikke i dag — kanskje vi har det om 20 år.

Det har også vært nevnt av hr. Finn Moe, hr. Røiseland og av frk. Claudia Olsen at vi i nordisk samarbeid må holde oss borte fra saker hvor store deler av ett eller flere av våre folk reagerer på grunn av religiøst eller moralsk syn. Skulle det hende at man i nordisk regi forsøkte å presse inn f. eks. på vårt folk en løsning av et bestemt spørsmål — som det som vært nevnt, nemlig en felles abortlovgivning — skulle man forsøke å presse fram en løsning, som store deler av vårt folk ser som et angrep på sin religiøse og moralske oppfatning, da

risikerer en å tilføye den nordiske tanke et ulivssår i mange, mange år framover.

Statsminister Erlander sa: Det er folkenes virkelige ønsker Det nordiske råd skal realisere. — Ja, deri er jeg fullt og helt enig. Og derfor: La oss begrense oss til de entydige klare saker! Der kan vi gjøre noe. La oss på det økonomiske område konsentrere oss om nye tiltak, nye områder. Det er ikke så vanskelig som der hvor vi griper inn i generasjoners oppbyggede system, hvor det ene hjulet griper så nøye inn i det annet, og hvor en forstyrrelse kan få virkninger som går langt ut over hva man kanskje til å begynne med forutsatte. Det er mulig at vi f. eks. kunne etablere et fellesskap i den fredelige utnyttelse av atomkraften. Vi har erfaring for det hjemme i Norge. Vi har et utmerket og overordentlig fruktbart samarbeid med et annet land, nemlig Holland. Og det er slett ikke utelukket at vi kunne gjøre en større innsats i fellesskap på det område enn vi kan gjøre hver for oss.

La meg nevne et synspunkt til. Vi har et femte land som ennå ikke er representert iblant oss. La oss være forsiktige og ikke gripe inn i former for samarbeid som vi har med Finland!

Vi har nemlig et samarbeid på mange områder, bl. a. det nordiske lovsamarbeid. La oss ikke ved å trekke det inn under Det nordiske råds regi skape vansker for vårt naboland der i øst. La oss gå varsomt fram der!

Vi har vel alle sammen en følelse av at vi holder på å drukne litt i detaljer, at vi får så alt for meget papir kastet inn over oss at vi er redde for å miste synet for de store linjer overfor denne mengde av detaljer. Derfor tror jeg det er grunn til å tilrå en viss beherskelse med framsettelse av forslag og med å bebyrde vår dagsorden. Jeg slutter meg helt og fullt til hva statsminister Gerhardsen sa om at der bør skaffes hjemmel for presidiet til i noen grad å skjære bort det som strengt tatt ikke passer in her. Det er for meget stoff for en så kort tid som den vi har til rådighet.

Når vi så ser på hva disse dagene vi skal være sammen, kan bringe oss, håper jeg at det framfor alt vil vise seg at vi

kan ta positive skritt framover når det gjelder samferdselen mellom våre land, det som jo er selve hovedgrunnlaget for et godt naboskap og et godt brorskap oss imellom. La oss håpe at vi også må kunne gjøre stor framgang på de sosiale felter. Her tror jeg vi alle sammen trygt kan si at her har vi folkene våre bak oss, her har vi klare og entydige interesser som vi alle med glede vil arbeide for, mens det på de andre områdene jo nokså mange ganger har vært sagt det som uttrykkes i de to ordene: »Festina lente», og der vil jeg gjerne understreke ordet »lente». Vi som har meget skog i landene våre, vi vet at de største trærne, de sterkeste og de seigeste og de mest verdifulle, de vokser meget langsomt.

Waldemar Svensson, Sverige: Herr president! Debatten har i rätt hög grad kommit att röra sig om Nordiska rådets förhållande till parlamenten, och det finns ju anledning att syssla med den saken, dels därför att den frågan var uppe i fjol i de norska och svenska parlamenten, dels därför att frågan berörts i den redogörelse av presidiet, till vilken debatten närmast anknyter sig.

Tanken var väl redan från början att Nordiska rådet skall vara en rådgivande församling, som inte kan fatta några beslut, bindande för de olika ländernas lagstiftande församlingar, och det finns nog allt skäl att stryka under den saken. Jag tror att det var en riktig tanke, att man gav rådet denna ställning. Men det är klart att vad som här försiggår kommer att ha en viss betydelse för vad som sedan händer i de olika nordiska länderna. Om så inte vore fallet, skulle det ju vara lika bra att här inte försiggick någonting. Om en grupp människor inom regeringar och parlament skaffar sig en övertygelse i en viss fråga, så måste detta med nödvändighet få betydelse för frågans fortsatta behandling i de olika parlamenten. Oavsett på vad sätt denna övertygelse kommer till stånd, måste den ju ha en viss betydelse i framtiden, och när det gäller nordiska frågor, som angår alla våra länder, är väl

ändå en församling sådan som Nordiska rådet en god plattform för att påverka och utveckla vår övertygelse i den ena eller andra riktningen.

Det har från något håll här sagts, att vi i Nordiska rådet icke bör ta upp, i varje fall inte fatta ståndpunkt till andra frågor än sådana som man är överens om i samtliga de nordiska länderna. Jag är väl medveten om att man inte bör tala för kategoriskt, och jag är väl medveten om att det är skillnad på frågor och frågor. Jag har den uppfattningen att en sådan fråga som aborrlagstiftningen är av den natur att man måste vara mycket försiktig, innan man försöker att alltför hårt påverka varandra. Så har ju heller inte skett, och jag tycker som sagt inte att det bör ske i en sådan fråga. Men om man rent principiellt hävdar satsen att Nordiska rådet inte bör ge något råd om annat än det som alla är överens om, så vill jag däremot invända att då behöver ju Nordiska rådet inga råd ge, ty då har saken redan hänt och då har Rådet ingen uppgift — om man nu inte vill ha det som något slags dekorativ institution som fungerar för att pryda det nordiska samarbetet.

Med den lilla erfarenhet som vi nu har skaffat oss förefaller det mig, som om den parlamentariska arbetsform som tillämpas i Nordiska rådet vore fruktbar. Det finns någonting av inre logik i detta sätt att arbeta som vi ju känner från de enskilda länderna, och det förefaller mig som om denna parlamentarismens inre logik verkligen hade någonting att ge eller, för att uttrycka sig försiktigt, kan ha någonting att ge även i ett sådant här samarbete över gränserna. Även detta att Nordiska rådet blir något slags plattform, där det nordiska samarbetet i alla dess olika former strålar samman, har nog en viss betydelse för att aktivisera olika organ som är engagerade i detta samarbete.

När det gäller förhållandet mellan Nordiska rådet och parlamenten var det väl från början så tänkt att vi inte skulle mötas här med några bundna mandat, att vi inte skulle komma hit med någon annan åsikt än vår egen och med det inflytande som vi eventuellt kan ha ge-

nom den ställning som var och en intar i det politiska arbetet. Det tror jag är riktigt. Jag tror att det är önskvärt att det inte bildas några fasta block vare sig av de nationella representanterna eller av politiskt slag, men den saken avgöres ju till sist av det mått av personlig självständighet som rådets medlemmar utvecklar.

Jag tror också att det är viktigt att man inte tidigare eller hårdare än som är nödvändigt låser fast arbetsformerna. Vi har ju börjat vårt arbete under relativt fria former för att pröva oss fram, och denna period av fria arbetsformer bör fortsätta, tills det på olika punkter alldeles klart visar sig att arbetsformerna bör bli mera bundna än de nu är.

För min del tycker jag att Nordiska rådet har infriat förväntningarna, men för att inte detta skall framstå såsom någon särskilt ljusblå uppfattning vill jag tillägga, att mina förväntningar från början inte varit så himlastormande höga. Det var inte någon anledning att utgå ifrån att det för Nordiska rådets del skulle bli fråga om så märkvärdiga saker. Men det är klart att det hela ännu befinner sig på experimentstadiet. De två möten som hållits och det tredje, som nu pågår, kan inte på något sätt innebära att experimentstadiet skulle vara passerat. De definitiva bevisen — om det överhuvudtaget kan bli tal om några sådana i ett sammanhang som detta — för att Nordiska rådet fyller en uppgift är någonting som ännu tillhör framtiden.

När det gäller det ekonomiska samarbetet är jag för min del glad åt vad som hände i Oslo, men jag är också medveten om att vägen är lång och att man får gå sakta och försiktigt fram. En talare gjorde här nyss gällande att det skulle dröja minst 20 år, innan det här i Norden skulle finnas någon mera allmän gemensam ekonomisk grund, på vilken man kunde bygga ett ekonomiskt samarbete mellan våra länder. Ja, skulle det finnas en sådan gemensam grund om 20 år, tycker jag inte att det är så illa. I varje fall är det inte någon anledning att vara pessimistisk på denna punkt. Möjligheterna finns kvar och det gäller nu

för oss att försöka utnyttja dem så gott vi kan.

Såsom flera talare här redan varit inne på, föreligger det vid detta möte en mångfald ärenden och papper. I en hel del fall beror det kanske på att det sker en fyrdubbling, eftersom det är fyra länder som agerar, men denna mångfald är dock något som vi bör uppmärksamma. Att det även till detta möte uppstått tidsnöd har i viss mån sin naturliga förklaring däri, att det förflutit bara några månader sedan Oslo-mötet. Men det är riktigt vad som här sagts om att man i vissa fall bör eftersträva förenklingar och begränsningar och att man bör se till, att vi får relativt god tid på oss för att penetrera ärendena. Det är nödvändigt, om inte parlamentarikerna i Nordiska rådet skall bli statister som endast vidarebefordra vad kanslierna och experterna levererar. Vi sätter mycket stort värde på vad dessa uträttar, och det är alldeles ofrånkomligt att de hjälper oss med arbetet. Men om Nordiska rådets verksamhet i fortsättningen skall bli fruktbringande, är det nödvändigt att de redan förut hårt belastade politiska personer, som där agerar, får möjlighet att verkligen sätta sig in i frågorna.

Nordiska rådet har ännu inte blivit så gammalt att vi har hunnit runt i de nordiska ländernas huvudstäder med våra möten, men den första cirkeln sluter sig snart. Det förefaller mig som om Nordiska rådet sedan har all anledning att försöka på ett något mer vardagsmässigt sätt känna sig hemma i samtliga nordiska huvudstäder. För att uttrycka detta på ett mer tillspetsat och kanske inte så konventionellt sätt skulle jag, herr president, vilja säga att det är skäl i att vi i fortsättningen aktar oss för det som vi från början ville försöka undvika: för små ärenden och för stora måltider.

Herlitz, Sverige: Herr president! Jag har inte begärt ordet för att göra några allmänna uttalanden om rådets verksamhet, utan jag har gjort det därför att jag såsom medlem av presidiet har känt mig närmast ansvarig för förberedelserna till denna 3:e session och därför har

en alldeles särskild anledning att yttra mig beträffande de reflexioner om våra arbetsförhållanden, som här har gjorts från flera olika håll, kanske särskilt från norska talare.

Jag behöver inte upprepa vad som sagts flera gånger förut, att den korta fristen, som vi nu haft svårigheter med, är ett steg som vi en gång måste ta, antingen nu eller senare, för att komma in i den rytm för rådets arbete som vi varit överens om. Någon har sagt, att man kanske kunde ha gjort ett nytt steg på ett och ett halvt år — ja, men det tråkiga är, bortsett från allt annat, att stadgan kräver ett möte varje år, och vi hade i så fall kommit att åsidosätta den.

Får jag börja med att säga att de anföranden, som här har hållits från norsk sida, har slagit an en sträng i mitt eget sinne, då man gång på gång betonat angelägenheten av att rådet verkar så, att det kan ta frågorna under grundligt övervägande och inte hastigt måste jaga igenom dem. Detta har jag för min del sagt många gånger tidigare, det har för mig varit en kärnpunkt i hela frågan om Nordiska rådets organisation, och jag är glad att höra den understruken.

Konkret säger man först och främst, att ärendesförteckningen är för stor. Jag skulle dock till att börja med vilja påpeka två saker i det sammanhanget. Vi får inte glömma att anmälningarna, som föreligger till ett antal av över 30, är tänkta såsom rent rutinmässiga under rättelser till rådet, och rent ut talat har jag föreställt mig, att flertalet av dem icke skulle kunna kräva någon annan åtgärd än att de rent expeditionellt lägges till handlingarna. Vad beträffar förslagen, har det nu särskilt sagts att det hade varit önskvärt att presidiet kunnat gallra dem, så att ett mindre antal förelagts rådet. Bortsett från att detta inte vore förenligt med stadgan vill jag upprepa vad jag tillät mig säga i mitt inledningsanförande, att det vore en utomordentligt grannlaga och ömtålig uppgift för ett presidium, en uppgift som jag för min personliga del mycket ögarna skulle vilja inlåta mig på. Ett sådant förfarande vore dessutom, tycker jag, alldeles onödigt, eftersom jag fattar saken

på det sätt som från flera håll har understrukits, att om för många ärenden lägges fram för oss så står det rådet fritt att göra en gallring genom att uppskjuta behandlingen av ett eller flera ärenden till kommande år.

Man har ofta sagt att genom en gallring i den formen de stora frågorna kan komma till rådet, medan de såsom små betecknade frågorna inte kommer dit. Bortsett från svårigheten att göra en sådan värdering skulle jag mot detta vilja ställa den synpunkt som har utvecklats av statsministrarna Hedtoft och Erlander och som jag helt delar, nämligen synpunkten om det naturliga i att vi som parlamentariker tar frågorna sådana de är, stora och små.

Det har vidare gjorts reflexioner gående ut på att förberedelserna inte varit tillfredsställande. Vi får nu be om ursäkt, med åberopande av den korta tiden, men låt mig också säga ett par ord om några konkreta invändningar som har gjorts. För det första har man sagt, att vi har fått alldeles för mycket papper. Ja, det är en avvägningsfråga, hur mycket utredningar man skall skaffa in. Vi får se till, att den saken i fortsättningen skötes med förstånd. Men låt oss aldrig ett ögonblick glömma, att bakom den stora pappersmängden ligger en strävan att rådet, då det sammanträder, skall såvitt möjligt ha ett underlag av sakliga upplysningar i alla olika hänseenden och inte nödgas träffa avgöranden på ofullständiga informationer.

Det har vidare anmärkts, att ärendena kommit in för sent. Detta har anmälts redan vid förmiddagens sammanträde. Vi beklagar det, men det får kanske vara oss tillåtet att säga, att det till största delen har berott på att regeringarna tyvärr inte funnit tillfälle att komma in med anmälningarna förrän efter den fastställda fristens utgång.

Ja, det var en del andra saker angående förberedelserna, som särskilt togs upp av herr Holm. Jag ser honom för ögonblicket inte i salen och skall därför inte gå in på dem.

Låt mig i anslutning till vad jag sagt förut få utfala ett par teser.

Det är en konsekvens av vad jag sade

om den noggranna utredningen, det övervägda ståndpunktstagandet till frågorna, att jag för min del håller före, att det är utomordentligt angeläget att varje medlem av rådet har den principen, att han icke ansluter sig till någonting som han inte har funnit, om jag så får uttrycka mig, sakligt bärkraftigt, inte uttalar sig för någonting som han ännu har bara en lös och oklar idé om. Här skall komma till uttryck det parlamentariska allvar, som man kräver av oss i vårt arbete inom parlamenten.

Jag skulle vilja lägga till en annan tes. Det är också högst diskutabelt, huruvida vi bör ge uttryck åt sådana uppfattningar, som vi finner politiskt omöjliga i den meningen, att t. ex. jag som svensk högerman vet med mig att inte för min ståndpunkt i rådet ha någon bakgrund bland mina meningsfränder. Jag skulle vilja säga att vi där står inför en avvägningsfråga. Det är ju önskvärt att medlemmarnas ståndpunktstagande i rådet ger en ungefärlig anvisning om hur det ligger till i parlamenten. Men å andra sidan kan det vara rimligt att, som vår avlidne vän Elon Andersson sade i Köpenhamn, man har en viss riskmarginal på den punkten. I anledning av en rad norska uttalanden skulle jag i varje fall vilja stryka under, att här är det ju inte någon tanke på att man i rådet skulle önska att pressa dem, kanske i olika länder, som kan vara tveksamma inför olika slags samarbetsåtgärder, till några ståndpunktstaganden, för vilka de icke känner sig ha politisk täckning. Vårt arbete skall vara realistiskt, och det vore att överge denna realistiska grund, om vi önskade framtvinga sådana avgöranden.

Däremot skall jag säga — och det skall vara min sista reflexion — att jag inte kan finna att det är några betänkligheter emot att ansluta sig till låt oss säga en rekommendation i ett läge, då det ännu inte har kommit fram någon klar positiv opinion i alla länderna. Jag berör härvid en punkt, som en rad norska talare har uppehållit sig vid. Herr Holm varnade mot att kasta in politiskt sprängstoff. Herr Røiseland talade om att vi skall ha ett solitt underlag i varje land. Det skall vara, sade herr Wik-

borg, klara och entydiga intressen hos övervägande delar av varje särskilt folk. Vi skall vänta, sade någon annan, tills sakerna mognar.

Denna uppfattning kan jag inte helt dela. Jag finner det naturligt att rådets olika medlemmar ger uttryck åt de meningar, som de var för sig verkligen har. Rådets förnämsta uppgift är att ge en vederhäftig information om hur olika politiska riktningar i olika länder kan antas tänka och tycka. Men det skall upprepas även i detta sammanhang: här är det ju inte tal om några majoritetsbeslut, som på något sätt trycker på dem som inte känner saken ännu mogen. För att ta ett extremt exempel — om rådet skulle fatta ett beslut mot en minoritet av, låt oss säga tolv svenskar, så vet ju alla initierade, att denna skenbara majoritet och det beslut, som sålunda uttryckes i en majoritetssiffra, i själva verket innebär ett misslyckande, ty av allt att döma skulle Sverige inte gå med på den linjen.

Det är endast om man håller fast vid den föreställningen att majoriteten såsom sådan betyder någonting i Nordiska rådet, som en minoritet i ett land kan känna att den på något sätt blir trängd, överväldigad, berövad sin rörelsefrihet. Detta anknyter till funderingar, som jag har haft från första början angående formerna för rådets beslut. Jag har önskat andra former, som gäve något klarare uttryck åt vad jag här sagt. Det är intressant att se denna sak belyst även nu.

Ja, herr president, jag kunde ha åtskilligt till att säga, men tiden är långt framskriden, och mitt ärende var endast att i största korthet försöka ta ståndpunkt till en del av de erinringar rörande rådets arbetsformer, som har framförts under debatten.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *lades redogörelsen för presidiets verksamhet till handlingarna.*

Rådet beslöt uppskjuta behandlingen av de återstående punkterna på dagordningen till nästkommande sammanträde, som utsattes till kl. 10 följande dag.

Sammanträdet avslutades kl. 17.40.

Protokoll

2:a sammanträdet

Lördagen den 29 januari 1955 kl. 10

President: Nils Herlitz

Dagordning:

1—34

1—75. De i ärendesförteckningen uppförda ärendena jämte i dessa väckta ändrings- och tilläggsförslag

De i ärendesförteckningen uppförda ärendena jämte i dessa väckta ändrings- och tilläggsförslag (nr 1—34)

1. Uppskjutet ärende om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplysningsfilm och barnfilm

Hänvisades till kulturutskottet.

Meddelande

Det meddelades, att statsråd Varmann, Jørgen Jørgensen och Bertil Ohlin intagit sina platser i rådet.

2. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning i de nordiska länderna

3. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig tandläkarutbildning i de nordiska länderna

4. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig apotekarutbildning i de nordiska länderna

5. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig veterinärutbildning i de nordiska länderna

6. Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig sjukgymnastutbildning i de nordiska länderna

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

Val av ersättare för vice president

Sedan det anmälts, att vice presidenten Erik Eriksen vore sjuk och icke kunde antagas, i varje fall icke under de närmaste dagarna, infinna sig i rådet, hade arbetsutskotten föreslagit, att O. E. Einer-Jensen skulle utses till vice president under den tid, då Erik Eriksen vore frånvarande.

7. Uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare i

Arbetsutskottens förslag bifölls.

5—550456. Nordiska rådet.

fråga om kustfart i norska och svenska farvatten

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

8. Uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

9. Uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet

10. Uppskjutet ärende om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner

Hänvisades till juridiska utskottet.

11. Medlemsförslag om rabattförmåner vid gruppresor för ungdom (väckt av Rolf Edberg)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

12. Medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk (väckt av Nils Herlitz)

Hänvisades till kulturutskottet.

13. Medlemsförslag om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (väckt av Olov Rylander)

Hänvisades till juridiska utskottet.

14. Medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna (väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)

Rylander, Sverige: Herr president! Under den senaste tiden har särskilda delegerade från samtliga nordiska länder varit sysselsatta med att utarbeta förslag till nya regler rörande utlämningsförfarandet. Då jag tillsammans med herr Thestrup på sin tid inför rådet framlade ett förslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna, väntades dessa delegerades förslag föreligga vid tiden för rådets session, och det syntes oss därför naturligt att rådet fick tillfälle att ta närmare ställning till det förslaget.

Nu har förhållandet blivit, att utlämningskonventionen kan väntas först någon gång under våren. Med hänsyn därtill står jag inför det beklagliga faktum, att det av mig och herr Thestrup framlagda förslaget kan anses vara för tidigt väckt.

Emellertid ingår denna fråga om utlämning av förbrytare i ett helt komplex av frågor, som på sitt sätt kan anses vara en annan sida av den sak, som ibland brukar betraktas med ett visst löje, då man talar om att Nordiska rådet gått in för en gemensam nordisk förbrytarmarknad. Att man måste vidtaga gemensamma åtgärder mot förbrytare är så att säga en annan sida av samma sak. Utlämningen är en sådan detalj. Den gäller förbrytare, som begått brott i hemlandet och flytt till annat land. En annan detalj är utvisning; den gäller förbrytare från annat land som begått brott här. En tredje detalj är frågan om vidgad kompetens för domstolarna att döma beträffande brott, som begåtts i annat nordiskt land, och en fjärde detalj slutligen frågan om vidgade möjligheter att verkställa straff i annat land än där straffet har ådömts. Inte minst detta sista är synnerligen viktigt, särskilt då det gäller kriminalvård i frihet. Vi vet att denna form av kriminalvård har blivit mycket vanlig under den senaste tiden, och det är en strävan att utvidga den så mycket som möjligt.

Under krigstiden hade jag många gånger anledning att syssla med dessa frågor. Det fanns då i vårt land och i min stad åtskilliga medborgare från de andra nordiska länderna. De allra flesta av dem var mycket skötsamma och bra människor, som vi hade all glädje av, men det är klart att ett och annat undantagsfall förekom, då de begick brott och skulle dömas här. Jag erinrar mig särskilt ett fall, där vederbörande hade begått något slags egendomsbrott, som normaliter hade förskyllt villkorlig dom, betinget dom, som det heter i andra länder. Vid rättegången sade vederbörande, att han tänkte resa hem till sitt eget land, så fort det hela var över. Om jag tillämpat lagen i all dess stränghet

och konsekvens, så borde jag ha sagt att det finns risk för att den åtalade, om han får villkorlig dom, ånyo begår brott och därför ådömt honom ett ovillkorligt straff, kanske rent av häktat honom därför att risk förefanns att han skulle försvinna, så att straffet inte kunde verkställas. Nu gjorde jag inte det, utan lät honom fara hem till sitt land i tron att han skulle sköta sig bra där, och det hoppas jag, att han gjorde, men jag hade ju inga möjligheter att få honom ställd under övervakning i hemlandet. Men hur viktigt är det inte, att reglerna för tillsyn under kriminalvård i frihet korresponderar med varandra, så att tillsynsorganet i det ena landet kan tjäna myndigheterna i det andra landet?

Då jag nu yrkar remiss av detta ärende till juridiska utskottet, vill jag hoppas och tro, att utskottet skall få anledning att något sysselsätta sig med hela det komplex av frågor som jag här har berört.

Herr president! När jag ändå har ordet, vill jag beröra en fråga, som togs upp i går av herr Finn Moe, abortlagstiftningen. Jag har särskild anledning att göra det, eftersom jag var den förste som i Nordiska rådet nämnde abortlagstiftningen. Det var vid rådets 1:a session i Köpenhamn. Jag beklagade då, att nordiskt samarbete inte hade kommit till stånd i åtskilliga hänseenden på lagstiftningens område. Jag nämnde därvid bl. a. abortlagstiftningen och sade, att jag fann det rent av stötande att inte ett nordiskt samarbete hade kommit till stånd på det området. Med detta mitt yttrande syftade jag närmast på att det var olyckligt, att man inte från början, då frågan om sådan lagstiftning först kom upp i något av våra länder, kom att dryfta den på det nordiska planet. Jag håller för troligt, att om man då hade haft ett Nordiskt råd, så hade frågan kommit att dryftas för hela Norden, och det förmenar jag hade varit lyckligt. Som det nu är, när skilda lagstiftningar föreligger i de olika länderna och åtminstone från något håll en tydlig oenighet har yppats att ta upp frågan till gemensamma överläggningar, så är jag helt ense med herrar Finn Moe och Wik-

borg om att det kanske är bäst att inte ta upp en så känslig sak till vidare lagstiftningssamarbete. Jag väckte inte heller vid 2:a sessionen den fråga om en ensartad abortlagstiftning, som nu föreligger bordlagd, och jag har inte heller på något annat sätt anslutit mig till ett sådant förslag.

Ärendet hänvisades till juridiska utskottet.

15. Uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

16. Medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation (väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)

Hänvisades till juridiska utskottet.

17. Medlemsförslag om tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (väckt av Martin Skoglund)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

18. Medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning (väckt av Sigurður Bjarnason, Rolf Edberg, Einar P. Foss, Nils Hønsvald, Olov Rylander och Frans Severin)

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

19. Medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna (väckt av Frans Severin)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

20. Medlemsförslag om samarbete på radions område (väckt av Sven Em. Ohlon) jämte ändringsförslag

Hänvisades till kulturutskottet.

21. Medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet (väckt av Anders Pettersson)

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

22. Medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (väckt av Sigurður Bjarnason, Erik Eriksen, Einar Gerhardsen och Nils Herlitz)

Sigurður Bjarnason, Island: Hr. præsident! Den henstilling, som her er til behandling, og som forelægges af repræsentanter fra alle medlemsstater af Det nordiske råd, går ud på, at Nordisk råd rekommanderer regeringerne at optage et samarbejde om forberedelse af en forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande med det formål at bidrage til at gøre rejser mellem disse lande og samkvemmet mellem disse folk lettere i fremtiden.

Vi, som forelægger denne henstilling, er af den opfattelse, at det størst mulige samkvem mellem de nordiske nationer og et omfattende kendskab til hverandres forhold, hverandres lande, sædvaner og livskamp må være en hovedbetingelse for et frugtbringende nordisk samarbejde. Det er ikke tilstrækkeligt, at nogle få repræsentanter for disse nært beslægtede folk træffes af og til på møder og kongresser. Folk i almindelighed, menigmand i de forskellige lande må få lejlighed til at besøge hinanden og knytte nye eller bestyrke gamle venskabsbånd. Ved en sådan kontakt skabes det sindelag, en bro mellem de nordiske folk på det intellektuelle og kulturelle område, som vil kunne realisere dette samarbejde på en mængde områder. Dette gælder ikke kun de nordiske lande og deres folk. Det internationale samarbejde og freden og sikkerheden i verden afhænger for en stor del deraf, at alt, som står i vejen for en gensidig forståelse mellem nationerne, ryddes bort. Folks uvidenhed om hverandres forhold og synspunkter skaber altid mistro og ulykke.

Når man overvejer Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges geografiske beliggenhed, er det klart, at rejser mellem disse lande ikke skaber nogen større vanskeligheder. Disse fire lande har alle så godt som fælles grænser. Med Island forholder det sig helt anderledes. Island ligger mod nord ude i Atlanterhavet,

1 100 km fra Skandinaviens kyster. Rejsen til og fra Island må nødvendigvis blive forholdsvis dyr og tage lang tid, i det mindste når man tænker på sørejser. Et islandsk dampskibsselskab opretholder regelmæssig passagerforbindelse mellem Reykjavik og København hele året rundt. Et dansk dampskibsselskab opretholder ligeledes forbindelsen mellem disse to hovedstæder med anløb på Færøerne. Den islandske stats skibsrederi opretholder endvidere om sommeren en skibsforbindelse mellem Island, Færøerne, Danmark, Norge og Sverige; anløbshavnene er Thorshavn, Bergen, København, Kristiansand og Göteborg.

Indtil den sidste krig opretholdt Det bergenske dampskibsselskab en skibsforbindelse mellem Norge og Island. Denne rute bortfaldt under krigen og er ikke blevet genoptaget siden. Dog har norske skibe enkelte gange i de sidste år sejlet til Island med norske turister.

Året 1954 kom ialt 3 665 passagerer fra de øvrige nordiske lande til Island med de skibe, som opretholdt en fast ruteforbindelse derimellem. Men skibernes passagererantal fra Island til Skandinavien var 3 481. Den overvejende del af disse passagerer har været islændinge på besøg til de øvrige nordiske lande. Fra udløbet af den sidste krig har Island opretholdt gode flyveforbindelser med Skandinavien. To islandske luftfartsselskaber opretholder ruter til København, Stavanger, Oslo og Göteborg. Det er ikke mere end godt et halvt år siden, at luftfartsselskabet Loftleiðir begyndte med ruten til Göteborg. Nu har det andet islandske luftfartsselskab, Flugfélag Íslands, besluttet at åbne en rute næste sommer mellem Reykjavik og Stockholm, hvilket vil betyde forbedrede flyveforbindelser mellem Island og Sverige.

I denne forbindelse skal det dog anføres, at den 30. december eller for knap en måned siden opsagde den svenske regering den islandsk-svenske luftfartsaftale, som blev sluttet den 3. juni 1952. Denne foranstaltning kan muligvis resultere i, at flyveforbindelsen mellem Island og Sverige ophører i 1955, da aftalen bortfalder 12 måneder efter opsigelsen, hvis der ikke er opnået enighed

om dens fornyelse inden udløbet af dette tidsrum. Jeg skal ikke komme nærmere ind på denne sag på dette tidspunkt, men det siger sig selv, at det vil vække stor skuffelse i Island og sikkert også i andre nordiske lande, hvis der netop nu bliver lagt hindringer i vejen for Islands luftfartsforbindelser med Skandinavien. Det er luftfarten, som har ophævet Islands isolation. De islandske flyvemaskinernes flyvning til Skandinavien er et af de stærkeste led i den kæde, som forbinder Island med brødrefolkene i de nordiske lande.

Det er indlysende, at det ikke har været en helt let sag for en nation på 150 000 mennesker at etablere en anelig luftflåde til at opretholde trafikforbindelserne med et land, som ved sin beliggenhed tangerer polarcirklen. Men det er netop Islands beliggenhed midt i Nordatlanten som en »stepping stone» mellem den nye og den gamle verden, som har givet Islands luftfart vind i sejlene og gjort Island til et vigtigt anløbssted på de internationale flyveruter.

I året 1954 medførte islandske flyvemaskiner 3 213 passagerer fra Skandinavien til Island og 3 285 derfra til Skandinavien. Således er næsten 7 000 rejsende ankommet til Island fra Skandinavien med ruteflyvemaskiner eller ruteskibe. Et lignende antal passagerer er rejst fra Island til Skandinavien. Den overvejende del af disse rejsende har været islandske.

Denne statistik viser, at forholdsvis få skandinaver rejser til Island, medens derimod islændinge rejser meget til Skandinavien.

Det er ikke for meget sagt, at selv om luftfarten har forbedret trafikforbindelserne mellem Island og Skandinavien i overordentlig høj grad, er det at flyve endnu for dyrt til, at folk i almindelighed i disse lande kan benytte sig af flyvemaskinen til længere rejser i større målestok. Af denne grund må man virke for at forbedre skibskommunikationen mellem Island på den ene side og Norge, Sverige og Finland på den anden side; mellem Danmark og Island er denne kommunikation allerede god.

Endvidere må man virke for, at flyve-

forbindelserne kan blive så gode som muligt mellem alle disse lande, og at så mange som muligt kan benytte sig deraf. Her må ingen hindringer lægges i vejen. Afstandene er blevet overvundet. Flyveturen mellem Stockholm og Reykjavík tager nu kun 6 timer 35 minutter, mellem Helsingfors og Reykjavík 7 timer 50 minutter, mellem Oslo og Reykjavík 5 timer 15 minutter og mellem København og Reykjavík 6 timer 15 minutter.

Vi, som forelægger denne henstilling, har til hensigt at bidrage til, at vore folk, de mennesker, som bebor de nordiske lande mod syd og mod nord, kan få bedre lejlighed til at lære hinanden at kende ved, at deres muligheder for gensidige besøg i hinandens lande forbedres.

Hr. præsident, jeg tillader mig at foreslå, at forslaget henvises til den økonomiske komité.

Ärendet hänvisades till ekonomiska utskottet.

23. Medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken (väckt av Rolf Edberg och Nils Hønsvald)

24. Berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna (överlämnad av svenska regeringen)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

25. Medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning (väckt av Sven Em. Ohlson)

26. Medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig (väckt av Sven Em. Ohlson)

27. Medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete (väckt av Gunnar Ericsson och Victor Gram)

28. Medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan (väckt av Marius Buhl, Jørgen Jørgensen och Anna Sjöström-Bengtsson)

29. Medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor (väckt av Waldemar Svensson)

Hänvisades till kulturutskottet.

30. Medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige (väckt av Waldemar Svensson).

Waldemar Svansson, Sverige: Herr president! Jag skall inte säga någonting i själva sakfrågan, alltså att vi borde skaffa oss en överblick över samtliga de problem, som vi har utefter den svensk-norska gränsen från Bohuslän och sedan över hela sträckan. Jag vill bara passa på tillfället att till ekonomiska utskottet skicka med en synpunkt, som inte har kommit med i detta förslag. Det är, att man bör göra en sådan översyn på det sättet, att man jämta de vägproblem, som det gäller, även tar med naturskyddsintressena i blickfånget. Särskilt i norr är det ju så, att frågorna om vägar och om naturskydd kan komma i konflikt med varandra, och en utredning bör givetvis inrymma bägge sidorna av saken.

Ärendet hänvisades till ekonomiska utskottet.

31. Medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler (väckt av Olof Andersson i Malmö)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

32. Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (överlämnad av svenska regeringen) jämta tilläggsförslag

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

33. Medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet (väckt av Olov Rylander)

Hänvisades till juridiska utskottet.

34. Medlemsförslag om sannordiskt radioprogram och gemensam nordisk television (väckt av Kaj Bundvad) jämta ändringsförslag

Bundvad, Danmark: Jeg vil gerne have lov til ganske kort at præsentere forslag nr. 34 om udvidet nordisk radiosamarbejde og om fælles nordisk television.

Forslaget er trykt og omdelt og derfor kendt, så jeg skal ikke gå i enkeltheder, men vil blot give forslaget bag-

grund. Vi ved alle — det blev også konstateret i går — at den nordiske tanke gør gode fremskridt, ikke mindst på grund af Nordisk råds indsats. Vi har på kort tid nået mange praktiske resultater, og der arbejdes på at nå flere. Man arbejder med at virkeliggøre den store tanke om økonomisk samarbejde. Når man tænker over det, må man af og til spørge sig selv, om den nordiske sag er en folkesag, eller det bare er noget, der interesserer en begrænset del af Nordens folk — jeg tør ikke sige specialister, for det er at gå for vidt. Men er det sådan, at det, vi kalder menigmand, forstår baggrunden for, hvad vi foretager os? Lever han sig ind i de andre folks historie, livsvaner, har han baggrund for at bedømme, hvorfor man nu fra svensk eller norsk eller islandsk side handler netop sådan, som man gør? I spekulationen over det kan man af og til blive ængstelig for, at vi ikke har de brede lag i befolkningen med i det, vi foretager os, eller at det kan komme til at gå for stærkt, fordi man ikke råder over de oplysningselementer, der skal til, for at befolkningerne kan følge med. Det er udfra dette, jeg har gennemtænkt, hvad man skulle gøre. Vi har allerede taget skridt på vejen. I det frie nordiske rejseliv ligger der store fordele, idet andre landes befolkninger rejser ud og lærer gæstelandet at kende i kort tid. Det samme kan også siges om det fælles nordiske arbejdsmarked, særlig hvor der er tale om, at yngre mennesker i længere tid slår sig ned i et andet land og dér lærer dette lands hverdag at kende. Jeg vil også pege på, at den tanke, der nu behandles i Nordisk råd, om udvekslingsrejser for skolebørn, kan arbejde i samme retning til fremme af fælles forståelse. Jeg tror, at på samme måde vil konventionen om de sociale rettigheder virke, idet folk, der opholder sig i et naboland, vil føle sig ligestillede med hjemlandet befolkning og derfor føle sig hjemme.

Vi ved også, at vi har et godt nordisk oplysningsorgan i aviserne. Det spørgsmål kommer til behandling senere, men jeg synes, at jeg har lov til at pege på, at der er et punkt, man bør

være opmærksom på, fordi det viser sig, at den nordiske nyhedsformidling ikke tilnærmelsesvis er af et omfang som det, man kunne ønske. Jeg tror ikke på, at økonomiske lettelser alene gør det, men mener, at der også må en dybere forståelse til i pressen for værdien af det nordiske stof. Vi har fået »Nordisk kontakt«, og jeg mener selv, at det vil være et meget værdifuldt organ til spredning af oplysning om andre folk. Sådan som det første nummer foreligger for os, vil jeg for min part gerne komplimentere redaktionen. Kan man følge linien op, vil det være godt.

Men jeg tror, at vi må videre. Radio findes i ethvert hjem, og televisionen kommer. Vi har et udbredt nordisk samarbejde på radioens område — det har jeg nævnt i mit forslag — således at der ikke i det videregående forslag, jeg har stillet, ligger en kritik overfor radioledelserne. Men sådan som situationen er, med de fremskridt, det praktiske nordiske samarbejde gør, og med de nye, store opgaver, vi her står overfor, er det min opfattelse, at man så meget som man kan bør fremme radiosamarbejdet. Det er ud fra den tanke, jeg har stillet forslag om, at vi må give det nordiske stof en fast plads i de nordiske radioer, og at vi sammenarbejder det i et programudvalg.

Jeg vil gerne understrege, at for mig har det ikke været tanken, at vi her ved skulle have nye bekestelige investeringer, men at vi skulle kunne finde plads til det nordiske stof indenfor rammen af den radioudbygning, vi har.

Televisionen, det nye tekniske vidunder, der — således som erfaringerne fra andre lande viser — på godt og på ondt kan beherske menneskenes tanker og forme deres meninger, vil komme, før i eet land og senere i et andet, men det sikre er, at den kommer, og at hvert hjem vil få installeret sit eget private biografteater, hvor billeder ruller over skærmen. Og dér står vi i risiko for at få en automat til fordærvelse af folkesjælen, men vi har også chance for at komme til at råde over et fantastisk effektivt middel til fremme af folkeoplysningen, også nordisk set, og derfor mener jeg, at vi ved

denne epokes begyndelse skal tage hånd om sagen og straks lede den ind i ønskværdige baner.

Televisionen har store fordele, billedet gør sprogvanskelighederne mindre. Dertil kommer, at det enkelte land utvivlsomt vil komme til at stå overfor uhyre vanskeligheder, dels med hensyn til at skulle udfylde programtiden på god og værdig måde, idet landet er så lille, at dets ressourcer af højt kvalificerede foredragsholdere, kunstnere, instruktører o. s. v. er begrænset, og dels derved, at selve den tekniske tjeneste, televisionen kræver, er fantastisk kostbar. Man vil kunne opnå både programmæssige og økonomiske fordele ved at slå det sammen.

Det danske dagblad »Kristeligt dagblad« har brugt det billede, at forslaget tilsigter »et televisionens SAS«. Jeg synes, billedet er rigtigt. Jeg ser sådan på det, at vore lande, små som de er, ikke hver for sig vil kunne løse denne opgave så godt som ønskeligt, men at de i fællesskab vil kunne skabe et apparat, der giver os de rette muligheder. Hvis vi løfter samlet her, kan vi løfte denne sag op i et plan, der også svarer til vort nordiske behov.

Må jeg lige til slut nævne, at da vi her står overfor noget nyt, bør man vel overveje, om vi ikke kan undgå sprogvanskeligheder. I Danmark kalder vi televisionen for fjernsyn, et ikke særlig godt ord, i Sverige siger man television, og såvidt jeg ved, gør man det samme i Norge. Om få år har vi ikke alene et nordisk program i vore stuer, men vi har internationale programmer. Hvad om man undgik sprogvanskeligheder ved at bruge det internationale navn for denne ting: television. Jeg beder om, at man også overvejer dette spørgsmål.

Hermed skal jeg tillade mig at anbefale forslaget til velvillig behandling.

Ärendet jämte ändringsförslaget hänvisades till kulturutskottet.

Minnesord över Hans Hedtoft

Presidenten: Det åvilar mig en tyngre plikt än jag någonsin trott det skulle an-

komma på mig att fylla i Nordiska rådet. Jag har att lämna det meddelandet att Hans Hedtoft plötsligt har lämnat vår krets.

Intet dödsbud kunde vara mera gripande för denna församling. Vi vet alla, hur han var den som först bar fram den samarbetstanke, som nu har resulterat i Nordiska rådet. Vi vet allesamman, hur denna tanke sprang ut ur det allra innersta av hans rika hjärta och hans starka vilja. Vi vet, hur det för honom var en politisk linje som han betraktade såsom en huvudlinje i sitt lands och Nordens liv.

Vi har alla haft glädje av arbetet tillsammans med honom. Får det tillåtas mig att i detta ögonblick särskilt säga att han hör till de käraste och dyrbaraste minnen av vänner som jag bevarar genom livet. Och jag tror att, sådan som Hans Hedtoft var, är det många, många i denna sal som tänker på samma sätt som jag.

Mera vore att säga, om tillfälle hade funnits att samla tankarna. Med dessa enkla ord ägnar vi Hans Hedtofts minne en tyst minut.

35—75

De i ärendesförteckningen uppförda ärendena jämte i dessa väckta ändrings- och tilläggsförslag (nr 35—75)

Presidenten: Jag föreslår den förenklade förhandlingsformen att vi nu icke upptar ärende för ärende såsom egentligen var avsett, utan att rådet måtte besluta att i ett klubbslag remittera de återstående ärendena till respektive utskott enligt den på medlemmarnas bord föreliggande förteckningen över ärendefördelningen.

Detta förslag bifölls.

I enlighet med detta beslut hänvisades återstående ärenden sålunda:

35. Anmälningar om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion (överlämnade av danska och svenska regeringarna)

36. Anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse

mellan Danmark och Sverige i Öresund (överlämnade av danska och svenska regeringarna)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

37. Anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner (överlämnad av danska regeringen)

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

38. Anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (överlämnade av danska och svenska regeringarna) jämte tilläggsförslag

Hänvisades till juridiska utskottet.

39. Anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till kulturutskottet.

40. Anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande (överlämnade av danska och svenska regeringarna)

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

41. Anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

42. Anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

43. Anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

44. Anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid för-

sändande av upplysningsfilm (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till kulturutskottet.

45. Anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till juridiska utskottet.

46. Anmälningar om rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

47. Anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)

48. Anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

49. Anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet (överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)

50. Anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

51. Anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

52. Anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

53. Anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälso-tjänst för sjöfolk (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

54. Anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk

personal (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

55. Anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

56. Anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

57. Anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

58. Anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till kulturutskottet.

59. Anmälningar om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

60. Anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

61. Anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till juridiska utskottet.

62. Anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

63. Anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket (överlämnad av svenska regeringen)

Hänvisades till ekonomiska utskottet.

64. Anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land (överlämnade av norska och svenska regeringarna)

65. Anmälningar om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

66. Anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

67. Anmälningar om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

68. Anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag (överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)

69. Anmälningar om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

70. Anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen (överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Hänvisades till juridiska utskottet.

71. Berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier (överlämnad av danska regeringen)

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

72. Berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse m. m. (överlämnad av svenska regeringen) jämte tilläggsförslag.

Hänvisades till ekonomiska utskottet

73. Regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (väckt av norska regeringen)

Hänvisades till socialpolitiska utskottet.

74. Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (överlämnad av danska regeringen)

Hänvisades till kulturutskottet.

75. Medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (väckt av Nina Andersen)

Hänvisades till juridiska utskottet.

Sammanträdet avslutades kl. 10.40.

Protokoll

3:e sammanträdet

Måndagen den 31 januari 1955 kl. 15

President: Nils Herlitz

Dagordning:

1. Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation (ärende nr 43)

2. Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor (ärende nr 29)

3. Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan (ärende nr 28)

4. Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (ärende nr 36)

5. Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning (ärende nr 8)

6. Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-

ratificerade ILO-konventioner (ärende nr 47)

Val av ersättare för vice president

Sedan det anmälts, att O. E. Einer-Jensen, som vid sammanträdet den 29 januari fått i uppdrag att under Erik Eriksens frånvaro fungera som dansk vice president, skulle avresa till Köbenhavn, hade arbetsutskotten föreslagit, att Gustav Pedersen skulle utses att från och med den 1 februari fungera som vice president i Erik Eriksens ställe.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Hedlund intagit sin plats i rådet.

1

Kulturutskottets förslag nr 1 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation (ärende nr 43)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna och finna frågan för rådets del slutbehandlad.

Utskottets förslag bifölles.

2

Kulturutskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor (ärende nr 29)

Utskottet hade hemställt, att rådet icke måtte företaga sig något i frågan.

Jørgen Jørgensen, Danmark (utskottets talesman): Spøragsmålet om at oprette et fælles informationskontor for det folkelige oplysningsarbejde i de nordiske lande er stillet af hr. Waldemar Svensson og har været behandlet i kulturkomiteen. Der er fra alle sider enighed om det ønskværdige i, at der tilstræbes en fælles ordning for de nordiske lande med hensyn til at kunne meddele oplysninger om det arbejde, der foregår ved vore folkehøjskoler i de nordiske lande og gennem det frie folkelige oplysningsarbejde, som gennemføres overalt indenfor de nordiske folk. Talrige forespørgsler ude fra den store verden vidner om interessen for dette arbejde.

Man er i kulturkomiteen enig om det ønskelige i at få et fælles arbejde i stand for at kunne give disse oplysninger til fremmede, der kommer, og rejst oprindeligt af folkehøjskolerne har spørgsmålet været drøftet indenfor Nordisk kulturkommission, hvor man søger at finde frem for det første til en samling af dette oplysningsarbejde indenfor hvert enkelt nordisk land og derefter et samarbejde mellem disse organer indenfor det samlede Norden.

På det stede, hvor sagen befinder sig med hensyn til arbejdet indenfor Nordisk kulturkommission, har vi i kulturkomiteen ment at måtte indtage det standpunkt, at arbejdet, som er i gang indenfor Nordisk kulturkommission, bør videreføres og fortsættes, med det formål at nå hen mod en fælles ordning, et fælles kontor, men i første omgang et samvirke mellem lokale informationskontorer indenfor de nordiske lande.

Vi tillægger spørgsmålet væsentlig betydning, og det er ikke fordi vi ikke interesserer os for det forslag, som er stillet af hr. Waldemar Svensson, at kulturkomiteen har taget det standpunkt

ikke at ville foreslå rådet at foretage sig mere i sagen for tiden, det er ikke fordi vi ikke mener, at den er betydningsfuld. Men det er fordi vi mener, den på anden måde er godt i gang, på en måde, som vi håber vil give et tilfredsstillende resultat, et resultat, som også forslagsstilleren her vil kunne være tilfreds med.

Men som forholdet ligger, mener vi i kulturkomiteen, at det forslag, der her foreligger, ikke for tiden bør nyde fremme, men at sagen på anden vis bør føres videre.

Waldemar Svensson, Sverige: Herr president! Jag är givetvis tacksam för kulturutskottets positiva inställning till själva sakfrågan, och jag skall inte framställa något annat yrkande än det som utskottet har kommit till, även om jag för min del givetvis skulle ha varit mera tillfredsställd, därest man hade tillstyrkt mitt förslag i dess helhet.

Det är en sak som man bör komma ihåg i detta sammanhang, nämligen att när det gäller skolformer eller folkbildningsorganisationer i allmänhet, har de, som kommer från andra länder och vill lära någonting hos oss, motsvarande arbetsform hemma i det egna landet, och de kan då se vad som finns ytterligare att lära i de olika nordiska länderna. Men vad angår folkhögskolorna, är det ju i många fall så, att den skolan inte finns på andra håll. Å andra sidan är ju denna tämligen enhetlig i de nordiska länderna. Det är således mera en nordisk än en nationell skolform, som folk utifrån kommer för att studera. Just därför att det är fråga om en i andra länder i stort sett okänd skolform, som är av utpräglad nordisk karaktär, tror jag att det skulle ha varit fördelaktigt att ha ett gemensamt upplysningskontor för nordiska folkhögskolefrågor.

Av vad jag redan har sagt följer också, att det inte är så lätt att ge folkbildare i andra länder, som inte känner folkhögskolan, ett verkligt grepp om denna skolform genom skrivet upplysningsmaterial, utan de behöver se och uppleva en del av folkhögskolan för att verkligen få något grepp om den. Nu

blir det så att man vänder sig till en eller annan skola i det ena eller andra nordiska landet, när man kommer på besök i studiesyfte, och det har många gånger visat sig svårt att ge vederbörande den allsidiga information, som saken vore värd.

Tills vidare är det kanske en obesvarad fråga, om denna nordiska skolform på allvar kan omplanteras i länder, som är olika våra. Men vill man låta tankarna gå i litet vidare cirklar, så måste man säga sig att det är många länder som just nu skulle behöva en sådan skoltyp. Det finns länder som inte orkar bygga ut en allmän folkundervisning på kort tid. Någoting i stil med folkhögskolan skulle kunna hjälpa till att skapa den folkliga riktrote, som behövs i samhällsliv och folkstyrelse.

Jag skall som sagt inte framställa något särskilt yrkande, ty det skulle inte tjäna något till. Jag hoppas, att vad som här är föreslaget i alla fall skall föra saken framåt, och sedan får väl erfarenheten bli vägledande för vad som i fortsättningen kan ske.

Sandler, Sverige: Herr president! Som gammal folkhögskoleman kan jag instämna med motionären rörande önskvärdheten av att man gör den nordiska folkhögskolan bekant i andra länder. I det avseendet råder inga delade meningar mellan motionären och utskottet.

Men det är i fråga om hans praktiska uppslag beträffande ett gemensamt nordiskt upplysningskontor som utskottet har avvikit från motionären och ansett, att kulturkommissionens uppfattning är mera grundad. Jag fäster uppmärksamheten på att utskottet yttrar: »Enligt utskottets mening synes den av kulturkommissionens sektion II anvisade vägen att tillgodose behovet av information gentemot utlandet om nordisk folkbildningsverksamhet» — sektionen menade, att denna verksamhet med större framgång skulle kunna bedrivas av nationella organ — »vara en smidigare och mera praktisk lösning än medlemsförslaget om inrättande av ett särskilt gemensamt nordiskt upplysningskontor.»

Vad utskottet särskilt har velat stryka under är att ett lämpligt samarbete har sin betydelse då det gäller framställning av upplysningsmaterial på något av de främmande språken. Gemensamma organ kan vara bra, om de behövs.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

3

Kulturutskottets förslag nr 3 i anledning av medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan (ärende nr 28)

Utskottet hade hemställt, att rådet för närvarande icke måtte företaga sig något i frågan.

Buhl, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Dette forslag, som var rejst af Jørgen Jørgensen, Anna Sjöström-Bengtsson og Marius Buhl, gik ud på at fremskaffe oplysninger fra de respektive regeringer om, på hvilket stadi undervisningen i nabolandenes sprog står i folkeskolen i de forskellige nordiske lande, og tillige hvilke planer landene havde for fremtiden med hensyn til denne undervisning.

Disse oplysninger har vi fået, og de går ud på, at den pågældende undervisning tidligere har været af ret minimalt omfang; her danner dog Island en betydelig undtagelse. I løbet af de sidste år har betydelige fremskridt på dette område fundet sted for Norges og Sveriges vedkommende, således at man vist kan resumere oplysningerne på den måde, at Island ligger absolut forrest i denne henseende, medens Danmark ligger ringest; dog ligger Danmark vistnok bedst, hvad angår undervisningen på dette felt i den højere skole, i mellem- og realskolen og i gymnasiet. I selve folkeskolen ligger Danmark længst tilbage.

Når denne undervisning hidtil har været af så minimalt omfang, er grunden vel den, at folkeskolelærerne ikke har magtet opgaven. Her har Danmark just i det sidste år gjort et betydeligt fremskridt, idet vi i vor nye seminarielov fastslår, at der skal undervises på seminarierne i nabolandenes sprog; i hvilket

omfang det skal finde sted, er ikke endeligt fastlagt endnu, men det arbejder man med i det seminarieråd, som skal udarbejde de nye undervisningsplaner.

Det var altså just det at indhente disse oplysninger, vort forslag gik ud på, og dem har vi, som jeg nu har redegjort for, fået. Der kan således ikke være mere at foretage i denne sag. Udvalget har dog ment atter at måtte pege på sagens store betydning, på den store betydning, det har for det nordiske arbejde, at der er nogen kunnen i så henseende i den almindelige brede befolkning, som kun henvender sig til folkeskolen, i retning af at kunne forstå det skrevne sprog, d. v. s. nødtørftigt at kunne læse det. Der er selvfølgelig ikke tale om at kunne skrive det, da det er en uskreven lov, at mellem de nordiske lande skriver og taler man hver sit sprog, idet man forudsætter, at den pågældende, man henvender sig til, som er fra et andet nordisk land, kan forstå, hvad man siger. Men jo større samarbejde der bliver, des større betydning har det at kunne forstå det talte sprog, — ikke selv at kunne tale det, men netop at kunne forstå det — og her er vanskelighederne, hvad undervisningen angår, meget større end med hensyn til det skrevne sprog. Vi kan vist lige så gerne indrømme, at vi ikke kan afse tid på seminarierne og end mindre ude i folkeskolerne til at lære eleverne blot i nogen grad at kunne forstå det talte sprog, således at de virkelig umiddelbart kan forstå sproget, hvis de rejser til et af nabolandene. I Danmark — og jeg har på fornemmelsen, at noget lignende er tilfældet i vore nabolande — klages der meget over fagtrængsel i folkeskolen; der kommer det ene fag til efter det andet, og det ville ikke blive populært, hvis man nu forlangte indført et par ugentlige timers undervisning af denne art i 2—3 år, — og så meget skulle der sikkert til for at få lært eleverne at forstå nabolandenes talte sprog.

Derfor har udvalget under sine drøftelser ment her at måtte pege på visse genveje. Der er for det første en genvej, som hedder lærerudveksling ved seminarierne, således at lærere fra de respektive nordiske lande opholder sig ca. 8—

14 dage i nabolandet og holder en række forelæsninger for seminarieeleverne og derigennem vænner eleverne til at høre nabolandets sprog. Når så eleverne samtidig får nogen undervisning i det skrevne sprog, vil det straks være en betydelig hjælp.

En anden genvej, vi i udvalget har peget på, er en mere udstrakt brug af radioudsendelser og grammofonplader med foredrag i børneskolen. Man kan på denne måde spare tid, idet flere klasser kan lytte samtidigt; det kan give et lille muntert indslag i den daglige undervisning. Eleverne vil derigennem kunne få nogen øvelse i at høre og forstå nabolandets sprog.

Endelig kan man pege på en udbygning af elevrejserne, ungdomsrejserne, til nabolandene. Her vil det komme til at gribe ind, hvilket mål man når til i en anden af komiteerne, hvor man drøfter spørgsmålet om refusion af rejseudgifter for ungdomsrejser.

Andet end det her nævnte kan der vist ikke være at sige fra udvalgets side med henblik på denne sag. Jeg anbefaler at det, udvalget her har beskæftiget sig med, bliver påagtet indenfor de respektive regeringer.

Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige: Herr president! Motionärerna har ju, såsom herr Buhl redan framhållit, fått vad de begärt i de redogörelser som är fogade till detta ärende, d. v. s. en översikt över vad som är gjort för att bland de breda folklagren underlätta förståelsen av de olika ländernas språk.

Den föreliggande utredningen ger vid handen, att undervisningen i de skilda ländernas läs- och talspråk överallt befinner sig på frammarsch. I Sverige har vi fått en ny undervisningsplan år 1954, och enligt den sätter undervisningen i nabolandens språk in redan i folkskolans femte klass. 1946 års skolkommision underströk också kraftigt vikten av att lärjungarna får sådan undervisning i de nordiska ländernas språk som ger dem möjligheter att läsa och förstå ett annat nordiskt lands litteratur samt att förstå de olika nordiska folkens talspråk.

Även i de övriga nordiska länderna är, såsom vi nu fått veta, intresset för dessa problem mycket stort.

Emellertid ger utredningen också vid handen, att hur undervisningen i de så nordiska språken sker ute i skolorna i stort sett är beroende av den enskilde lärarens intresse för saken. Därför har utskottet, såsom herr Buhl påpekade, vid behandlingen av detta ärende starkt betonat betydelsen av att denna undervisning och dess metodik får så stort utrymme vid utbildningen i lärarutbildningsanstalterna, att lärarna får både kunskaper i och intresse för att göra det bästa möjliga av denna undervisning. I allra högsta grad önskvärt är det också, att vi får fortbildningskurser gemensamma för lärare från de nordiska länderna just i de ämnen, som berör inte bara de nordiska språken utan också t. ex. historia, geografi och samhällskunskap, i vilka ämnen det ju är viktigt för oss alla att äga kunskap om hur det ligger till i de skilda nordiska länderna. Därigenom skapas, tror jag, förståelse för de olika ländernas särdrag, vilket enligt min mening är en av de mest angelägna målsättningarna för Nordiska rådets arbete.

Jag har intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

4

Ekonomiska utskottets förslag nr 1 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (ärende nr 36)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Foss, Danmark (utskottets talesman): Jeg tror, at man med stor sikkerhed kan regne med, at den faste broforbindelse over Øresund vil komme før eller senere — måske senere. Det vil utvivlsomt afhænge af den økonomiske ud-

vikling i vore lande, hvornår der kan afses midler til et sådant foretagende; men selv om det skulle blive senere, vil det utvivlsomt en dag blive rimeligt at sætte dette foretagende i gang. Det er ud fra dette synspunkt udvalget understreger, at man afventer nye oplysninger i sagen ved næste session, idet det vil være af betydning, at planerne fastlægges, og at man gør sagen så vidt færdig, at man ved, hvor linierne skal føres, og ikke foregriber noget med hensyn till etableringen af forbindelsen. Arbejdet hermed bør utvivlsomt fremskyndes, og det er dette, som udvalgets udtalelse peger på. Hvornår vi kan komme videre med sagen, afhænger jo af de overvejelser, der foretages, og vi må imødesee oplysninger herom senere.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

5

Socialpolitiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning (ärende nr 8)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte uppskjuta ärendet om likartad nordisk abortlagstiftning till nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

6

Socialpolitiska utskottets förslag nr 2 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (ärende nr 47)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

Meddelande

Det meddelades, att rådets nästa sammanträde skulle hållas den 1 februari kl. 15.

Sammanträdet avslutades kl. 15.30.

Protokoll

4:e sammanträdet

Tisdagen den 1 februari 1955 kl. 15

President: Sigurður Bjarnason

Dagordning:

1. Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten (ärende nr 7)

2. Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket (ärende nr 63)

3. Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske (ärende nr 41)

4. Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (ärende nr 9) och medlemsförslag i samma ämne (ärende nr 13)

5. Juridiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation (ärende nr 16)

6. Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (ärende nr 45), om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt (ärende nr 59), om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (ärende nr 65) och om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (ärende nr 69)

7. Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän (ärende nr 61)

8. Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (ärende nr 66) och om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske (ärende nr 67)

9. Juridiska utskottets förslag nr 6 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (ärende nr 68)

mendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna (ärende nr 60)

10. Juridiska utskottets förslag nr 7 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag (ärende nr 68)

11. Juridiska utskottets förslag nr 8 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen (ärende nr 70)

1

Ekonomiska utskottets förslag nr 2 i anledning av uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten (ärende nr 7)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte uppskjuta ärendet om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten till nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

2

Ekonomiska utskottets förslag nr 3 i anledning av anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket (ärende nr 63)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälan till handlingarna och finna frågan för rådets del slutbehandlad.

Utskottets förslag bifölls.

3

Ekonomiska utskottets förslag nr 4 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske (ärende nr 41)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

4

Juridiska utskottets förslag nr 1 i anledning av uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningsarbetet (ärende nr 9) och medlemsförslag i samma ämne (ärende nr 13)

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte uppskjuta ärendena om organisationen av det nordiska lagstiftningsarbetet till nästa session;

2. att en särskild kommitté på 7 medlemmar måtte tillsättas med uppgift att förbereda behandlingen av redan nu föreliggande och nya ärenden, vilka kunde väntas komma att hänvisas till juridiska utskottet vid nästa session.

Rylander, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Jag har vid alla de hittillsvarande sessionerna av Nordiska rådet ägnat ett visst intresse åt det nordiska lagstiftningsarbetet. Det har tagit sig uttryck i anföranden, som jag har hållit vid de två tidigare sessionerna, och nu vid denna session även genom framläggande av ett medlemsförslag. Jag hade glädjen att vid förra sessionen — i Oslo — få en viss anslutning till mina propåer i detta hänseende, i det att Nordiska rådet då antog juridiska utskottets förslag nr 5, där juridiska utskottet förklarade att sedan Nordiska rådet börjat sin verksamhet, nya samarbetsproblem uppkommit, som krävde sin lösning, och att en viss ytterligare koordinering av lagstiftningsarbetet i de olika länderna syntes utskottet önskvärd.

Jag skall inte nu närmare ingå på det medlemsförslag som här har framlagts och som avser vissa ändringar i organisationen av lagstiftningsarbetet. Jag kan inskränka mig till att hänvisa till det förslag som juridiska utskottet här kommit med. Juridiska utskottet har nämligen funnit att det här är en ganska svår sak, som också är tämligen långfristig till sin natur. Lagstiftningsarbetet kommer ju, såsom vi hoppas, att fortsätta all tid framöver, så länge vi håller på att stifta lagar, och det lär vi väl hålla på med i det längsta. Det är därför viktigt att man, när man gör en organisationsförändring, inte rusar åstad och

hittar på någonting som senare inte visar sig ändamålsenligt.

Jag finner det under sådana förhållanden fullt naturligt att juridiska utskottet vill uppskjuta frågan om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet för att noga förbereda den. En särskild anledning till uppskovet har varit att på grund av kända förhållanden den danske justitieministern måst avresa så tidigt, att något egentligt samråd med honom inte har ägt rum, och att den svenske justitieministern inte har varit närvarande vid denna session.

Juridiska utskottet föreslår nu att det skall tillsättas ett utskott på sju medlemmar — det är tänkt att dessa skulle utgöras av två representanter för vardera Danmark, Norge och Sverige samt en representant för Island — som skulle förbereda behandlingen av ärendet. Vidare skulle utskottet få förbereda de övriga ärendena från juridiska utskottet, vilka nu uppskjutes till nästa session, och de nya ärenden som kan förväntas tillkomma juridiska utskottet. Dessa juridiska ärenden är nämligen ofta mycket invecklade och besvärliga och man kan behöva infordra en hel del upplysningar före råds-sessionen. Det gör att det är ganska svårt att angripa spörsmålen bara med det förberedelsearbete, som kan äga rum inom ett utskott under den korta tid som en session varar.

Med dessa ord ber jag att få hemställa att rådet måtte bifalla utskottets hemställan.

Thestrup, Danmark: Hr. præsident! Der har vedrørende denne sag været større meningsforskel indenfor udvalget, end man kan se af betænkningen. Det er jo en sag, der er udsat fra sidste session, og nu foreslår udvalget at udsætte den igen. I almindelighed er jo en sådan fremgangsmåde ikke anbefalelsesværdig. Når vi i udvalget alligevel anbefaler det, er det, fordi vi har fundet, at det er meget vanskeligt for os i denne sag at finde den rette løsning, og fordi vi er klar over, hvor stor betydning det har at finde den rette løsning.

Forslagsstilleren, hr. Rylander, mener, at en omorganisation af det nordiske

lovsamarbejde er nødvendig eller i alt fald er ønskelig, herunder at der sker ændringer i det nordiske udvalg for lovsamarbejde, det såkaldte NUL-udvalgs sammensætning og arbejdsopgaver. Det er for en del af det juridiske udvalgs medlemmer et spørgsmål, om det er formålstjenligt for Nordisk råd at gribe ind i NUL-udvalgets sammensætning og virksomhed. NUL-udvalgets opgave er jo for det første at tage initiativ til lovsamarbejde, hvor dette skønnes formålstjenligt, for det andet at holde sig orienteret om det forberedende kommissionsarbejde, der i henhold til dets initiativ fremkommer, og herunder sørge for den fornødne nordiske kontakt, og for det tredje, når dette forberedende kommissionsarbejde er gjort færdigt, at holde sig orienteret om og virke for, at lovforslag bliver stillet eller konventioner bliver afsluttet på de pågældende områder.

NUL-udvalget har i den tid, det har virket, fra omkring 1946, taget initiativet til ændringer i den nordiske konvention om ægteskabs indgåelse, til nedsættelse af kommissioner vedrørende navneret, til nedsættelse af kommissioner vedrørende børnelovgivning og til nedsættelse af en fællesnordisk kommission vedrørende stats og kommuners erstatningsansvar. Jeg betoner for det første den stærke fællesnordiske karakter, dette arbejde har, idet der enten er nedsat fællesnordiske kommissioner eller de kommissioner, der er nedsat i hvert land, holder nøje kontakt med hinanden, alt med det formål at lovgivningen på de pågældende områder bliver så ensartet, som det er forsvarligt. Jeg vil for det andet betone, at NUL-udvalget er et udvalg af juridiske eksperter, sammensat som det er af juridiske professorer og høje embedsmænd i de nordiske landes justitsministerier.

Der er endelig en tredje ting, jeg gerne vil betone, og det er, at det nordiske lovsamarbejde, således som det nu er organiseret under NUL-udvalget, omfatter Finland. Hr. Wikborg var under remissdebatten inde på dette spørgsmål, og jeg kan ganske tilslutte mig det, han udtalte ved den lejlighed. Ved at drage lovsamarbejdet ind under Nordisk råd

løber vi en vis risiko for, at Finland ikke kan være med.

Når jeg da ser på, at NUL-udvalget faktisk i den tid, det har virket, har nået en del med hensyn til fællesnordisk lovgivning, at det er sammensat af juridiske eksperter — og vi må vel alle erkende, at på dette område er eksperternes arbejde ikke blot uundværligt, men næsten det eneste fornødne — og for det tredje, at vi ved at drage NUL-udvalget ind under Nordisk råd løber en risiko for, at Finland ikke kan være med, ja, så er det, at jeg og flere andre i det juridiske udvalg med mig nærer betænkeligheder ved at foretage ændringer i organisationen af det nordiske lovsamarbejde.

Der bliver hvert år af lovudvalget udsendt en beretning om dets virksomhed. Gennem denne beretning kan vi her i Nordisk råd følge, hvad der sker. Vi kan, hvis vi mener, at der er områder, som NUL-udvalget forsømmer, sørge for, at de bliver taget op, og vi kan selv i Nordisk råd, hvis vi synes, at NUL-udvalget går i stå, foreslå en reformering af det.

Jeg kan derfor ikke se, at det er rigtigt nu at søge NUL-udvalget omorganiseret. Når jeg alligevel kan slutte mig til forslaget om at opsætte denne sag til næste session og ikke foreslå allerede nu at afvise den, er det, fordi spørgsmålet om det nordiske lovsamarbejdes rigtige organisation, forekommer mig så vigtigt, og spørgsmålet tillige er så vanskeligt at komme ind i, at en nærmere undersøgelse af det i al fald forekommer mig at være rimelig. Og her finder jeg anledning til at bemærke, at vi i det juridiske udvalg i høj grad her mellem 2. og 3. session har følt mangelen af et underudvalg, der i tiden mellem de to sessioner havde kunnet forberede sagerne. Mellem 1. og 2. session havde vi et sådant underudvalg med hr. Hønsvald som formand, og det er mit indtryk, at når vi nåede så forholdsvis meget positivt i det juridiske udvalg på 2. session, som vi gjorde, så var det netop, fordi dette underudvalg havde behandlet en hel række spørgsmål og tilrettelagt dem til sessionen.

Jeg vil derfor stærkt anbefale det forslag, udvalget i denne sag har stillet om, at der nedsættes et underudvalg, ikke alene til at forberede behandlingen af denne sag her — den om det nordiske lovsamarbejde — men også til at forberede behandlingen af andre sager, der hører under det juridiske udvalg, og her er der måske særlig grund til at tænke på ligeretsspørgsmålet, spørgsmålet om de nordiske statsborgeres retsstilling i andet nordisk land.

Jeg tror, at denne forberedende behandling i et mellem sessionerne nedsat udvalg — og her vil jeg gerne fremhæve, at jeg alene tænker på arbejdet i det juridiske udvalg; arbejdet i andre udvalg kan jeg ikke bedømme — jeg tror, at denne forberedende behandling frier os fra to farer, som vi ellers er udsat for. For det første befrier den os fra den fare, der er for, at vi kommer til at realitetsbehandle forslag, der i og for sig er gode og rigtige, men som blot er stillet for tidligt; måske er det økonomiske samarbejde, der er en forudsætning for disse forslag, ikke endnu nået så vidt, at disse forslag gør nogen virkelig gavn. For det andet befrier den os fra den fare, der ligger i, at opfattelserne endnu er således indstillet, at en fremsættelse af sådanne forslag mere vil tjene til at vække modvilje end til at fremme fællesfølelsen. På den anden side har det vist sig ved den udvalgsbehandling, vi havde mellem 1. og 2. session, at den gav anledning til, at der blev stillet flere praktiske, ja, jeg kan næsten sige nødvendige, forslag.

Kort sagt, en sådan udvalgsbehandling tjener, så vidt jeg kan se, til at bringe forslagene, i al fald indenfor det juridiske udvalg, på et niveau, hvor de tjener praktiske, fornuftige formål, nemlig at skabe retsenhed i eller retslighed mellem de nordiske lande på områder, hvor udviklingen har gjort det nødvendigt eller i al fald gjort, at det fra alle sider anses for ønskeligt. Der er nu her i Norden et naturligt grundlag for en vidtstrakt retsenhed. Vi har omtrent samme livsforhold og samme livsanskuelse i de forskellige nordiske lande, oprindelsen af og udviklingen indenfor retten har

været omtrent den samme eller har i hvert fald mange fælles træk. Hvis den økonomiske udvikling i verden, hvad meget tyder på, tvinger os små nordiske lande til nært økonomisk samarbejde, vil det ikke være vanskeligt at skabe den fornødne retsenhed, men netop derfor behøver vi heller ikke nu på det juridiske område at gå for stærkt frem. Blandt de faktorer, vi skal regne med, er også den faktor, der hedder uvilje hos kredse i befolkningen. For det juridiske udvalg er der i al fald al mulig grund til ikke at vække en sådan uvilje ved at gå for hurtigt frem, al den stund vort arbejde mere registrerer den udvikling, der kommer på andre områder, på de økonomiske og kulturelle områder, end det i sig selv kan drive udviklingen fremad.

Det er min opfattelse, at et udvalg som det her foreslåede til mellem sessionerne at forberede arbejdet i det juridiske udvalg vil bevirke en større smidighed og en bedre tilpasning til de faktiske forhold på det område af arbejdet, der henlægges til det juridiske udvalg, og jeg kan derfor anbefale det foreliggende forslag.

Herlitz, Sverige: Herr president! Jag har intet som helst att invända emot det utskottsforslag som här föreligger. Jag anser liksom utskottet att frågan om organisationen av det nordiska lagstiftningsarbetet är ett viktigt spörsmål, men i likhet med utskottets övriga ledamöter har jag i detta ögonblick ingen klarhet över de organisatoriska åtgärder som kan vara erforderliga för att på bästa sätt säkerställa detta samarbete. Jag vill bara för att inte bli missförstådd starkt understryka att vi har anledning till stor tacksamhet över det betydelsefulla arbete som de nordiska lagstiftningsdelegerade i sin nuvarande form redan har utfört.

Då jag har begärt ordet, är det för att fästa uppmärksamheten på ett spörsmål som ligger något litet i periferien av den av utskottet behandlade frågan.

Jag skulle vilja starkt understryka den risk som i det ständigt fortlöpande lagstiftningsarbetet alltid föreligger för att

ett lagstiftningsarbete sätts i gång utan att man dessförinnan i tillräcklig grad har övervägt, hurvida det ifrågavarande ämnet är lämpat för ett samarbete de nordiska länderna emellan. Man kan egentligen inte vänta att den s. k. NUL-kommittén skall kunna utöva sådan kontroll i departementen — på det viset är den kommittén inte organiserad. Det är sant att kommittén har sina ytterligt nära kontakter med respektive justitiedepartement, men man skall komma ihåg att då vi här talar om lagstiftningsfrågor, är detta ett begrepp av mycket vidsträckt omfattning, som hänför sig till mångahanda ämnen långt utanför justitiedepartementens områden. Erfarenheten ger oss många exempel på att möjligheten till nordiskt samarbete icke har blivit tillräckligt beaktad. Det skulle kunna anföras många exempel på detta. De mest slående finner vi väl på de områden, där man redan har en gemensam lagstiftning men där i ganska stor utsträckning ett land sedermera för sig har gått ifrån de en gång funna riktlinjerna.

Då jag säger detta har jag den allra fullaste förståelse för att det i många lägen finns de starkaste skäl för att en lagstiftningsfråga tages upp separat inom ett land för sig. Först och främst är det långt ifrån alla lagstiftningsfrågor som lämpar sig för nordiskt samarbete. Det finns många områden, där en likformighet i lagstiftningen inte har någon egentlig uppgift att fylla eller icke ter sig som önskvärd. Man får inte heller förbise att lagstiftningsfrågorna ofta tränger sig på i så hastig takt, att det inte alltid kan begäras av ett land att det låter en lagstiftningsfråga vila i avvaktan på att det mera tungrodda nordiska maskineriet skall sättas i gång beträffande just denna fråga. Men vad man skulle önska vore att det åtminstone vore sörjt för att denna möjlighet till samarbete, detta nordiska perspektiv i varje särskilt fall bleve föremål för uppmärksamhet. Man skulle önska att det städe åtminstone ställdes den frågan: är detta ett ämne, i vilket vi har anledning att ta kontakt med broderländerna?

Jag måste bekänna att jag inom juri-

diska utskottet för min del ifrågasatt, att betydelsen av detta önskemål skulle komma till uttryck genom en av rådet antagen rekommendation. Utskottet fann emellertid inte en sådan rekommendation lämplig eller erforderlig, icke minst av det skälet — som ju har en viss styrka — att man med hänsyn till den uppmärksamhet, som de nordiska frågorna numera tilldrar sig, kanske i högre grad än förr verkligen kan räkna med att tanken på ett samarbete skall hållas levande. Men jag tror mig ha rätt att säga, att det på intet håll inom utskottet kom till uttryck några invändningar mot den grundsyn som låg bakom mitt uppslag: att det verkligen är ett intresse att överallt i det departementala arbetet frågan, huruvida det på ett visst område är lämpligt med ett nordiskt samarbete eller inte, ständigt toges under tillbörligt övervägande.

Sundt, Norge: Jeg må i alt vesentlig gi min tilslutning til det hr. Thestrup uttalte om det såkalte NUL-utvalg. Jeg mener det ville være en ytterst uheldig ordning om man i bestrebelsen for å skape et fastere felles-nordisk organ for lovgivningssamarbeidet, kom i skade for å oppheve eller redusere NUL-utvalgets myndighet og arbeidsområde.

Jeg tror i det hele tatt man skal være oppmerksom på at initiativet til et samarbeid på de forskjellige rettsområder selvsagt først og fremst bør utgå fra departementene, som gjennom sitt lands representanter i utvalget har de beste kontakter. De kan med andre ord best avgjøre om det innenfor et bestemt rettsfelt er så stor uenighet at det kan være til skade for det nordiske samarbeid for øvrig om det her blir tatt et initiativ.

Når jeg har kunnet være med på at det nedsettes et utvalg på syv medlemmer, er det nettopp i følelsen av at her skapes det ikke et nytt organ, men et organ som skal lette det juridiske utvalgs arbeid. For så vidt jeg forstår, er også bl. a. de norske medlemmer av utvalget enige om at det vil være en fordel også for dette utvalgs arbeid, at det

skapes sikrere kontakter enn det hittil har vært.

Jeg mener man bør være oppmerksom på at hvis det i det hele tatt er noe felt hvor det er lange tradisjoner i nordisk samarbeid, så er det på det felles lovgivningsarbeides område. Jeg tror det er viktigere at et saksområde blir skikkelig drøftet og behandlet på forhånd enn at man i hast går til en lovgivning som senere viser seg ikke å passe for de respektive lands behov.

Wikborg, Norge: Jeg er ikke medlem av det juridiske utskottet, men jeg har lyst til å si noen ord allikevel om dette spørsmål, fordi jeg gjennom en del år har hatt den glede å være med i det aktive nordiske lovgivningsarbeide.

Først og fremst vil jeg slutte meg helt og fullt til de synspunkter som ble fremholdt av hr. Thestrup. Vi har i det nordiske lovgivningssamarbeide kanskje et av de eldste samarbeidsorganer her i Norden. Hvis jeg ikke er feil underrettet, er det snart 100 år siden man begynte på det første felles lovarbeide. Det er et samarbeide som i dag står i sterk utvikling og vekst, ikke minst takket være NUL-komiteén som flere ganger tidligere har vært omtalt her. Det står for meg som om denne NUL-komité er et forbillig eksempel på hvordan et faglig samarbeide mellom oss her i Norden skal føres. Jeg har aldri blandt norske jurister hørt noen beklagelse over den måte NUL-komiteén har skjøttet sitt verv på. Det kan hende at det har vært en smule kritikk over at man kanskje gikk for raskt frem og tok for meget med nå fra begynnelsen av. Men jeg har ikke hørt noen klage over at der ligger fore oppgaver, som naturlig skulle høre inn under lovsamarbeidet, men som NUL-komiteén ikke har vært oppmerksom på. Derfor vil jeg tilrå den ytterste varsomhet med å gripe inn i dette arbeide, som er i så utmerket gjenge.

Jeg synes også det punkt som også hr. Thestrup var inne på, nemlig Finnlands deltagelse i dette nordiske lovgivningsarbeide, spiller en meget stor rolle og bør pålegge oss en ekstra forsiktighet.

Jeg er enig i det hr. Herlitz sa, at man bør ikke gå til et lovgivningssamarbeide, før man iallfall i noen grad har undersøkt om vedkommende emne egner seg for den slags felles lovgivning. Men dette problem har også NUL-komiteén vært inne på, og den har iallfall i ett tilfelle løst det på, jeg vet ikke om jeg kan si, en utmerket måte, siden jeg selv har vært med på det. Men da spørsmålet kom opp om en felles nordisk lovgivning på erstatningsrettens område, ned-sattes det etter anbefaling av NUL-komiteén et tre manns utvalg med en representant fra hvert land, som skulle undersøke hvorvidt det var utsikt til at man kunne komme noen vei med en felles lovgivning på dette overmåte vanskelige område, hvor vi til dels har forskjellige rettsregler i de tre land.

Jeg tror det vil være en riktig måte å gå frem på også for fremtiden, at man før man setter selve det store apparat i gang, nedsetter slike mindre utvalg, som kan kartlegge terrenget, og som kan finne ut om der er sjanse for å komme frem til en rettsenhet på vedkommende område. Jeg tror ikke at dette lovsamarbeide, slik som det må drives, og så aktivt og energisk som det drives, egentlig bør behandles noe nærmere av Det nordiske råd. Men det er kanskje én oppgave Det nordiske råd kunne ta opp i denne forbindelse. Saken er jo den at vi oppnår ikke rettsenhet bare ved å få felles lover. Spørsmålet er også: blir disse felles lover fortolket noenlunde likt i våre land? Derfor tror jeg det ville være av betydning om vi kunne få en nordisk domssamling, gjerne utgitt på foranledning av Det nordiske råd, som kunne samle fra våre land alle dommer som inneholder fortolkning av lover gitt på nordisk basis. Vi hadde i sin tid en utmerket utgave av de nordiske sjølover, en domssamling utgitt av Palmer her i Sverige, og meget nyttig for oss som arbeider med slike spørsmål. Der utgis også av de forsikringsjuridiske foreninger i Norden en domssamling, som omfatter dommer om forsikringsrettslige og erstatningsrettslige spørsmål som har sitt utspring i de felles nordiske lover vi har på dette område. Jeg skulle ha lyst til å nevne

som en tanke til overveielse at vi torde få en omfattende domssamling inneholdende alle dommer fra de nordiske land, som fortolker lovbestemmelser gitt i nordisk regi. Det ville være et praktisk tiltak som i høy grad ville hjelpe til å skape den rettsenhet i Norden som vi alle ser som et mål.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

5

Juridiska utskottets förslag nr 2 i anledning av medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation (ärende nr 16)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma större likformighet i dessa länders lagstiftning rörande konfiskation.

Rylander, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Bestämmelserna om konfiskation som påföljd för brott spelar en icke oväsentlig roll ur praktisk synpunkt. I en konfiskation kan det ofta ligga en lika viktig påföljd som i ett straff. Det har framgått att enhetlighet inte föreligger i de nordiska ländernas lagstiftning på detta område, och det är vidare så att de bestämmelser, som förekommer i de olika lagstiftningarna, är av skiftande innehåll och utförlighet samt att de brister i enkelhet, överskådlighet och klarhet.

Juridiska utskottet har fått tillfälle att ta del av första lagutskottets av den svenska riksdagen bifallna utlåtande nr 34 år 1953, vari närmare belyses de svårigheter som föreligger inom specialstraffrätten i Sverige, och vidare av en rapport till det tjugonde nordiska juristmötet angående konfiskation som följd av lagöverträdelse, i vilken rapport det framhålls att betingelserna för en samordning av lagstiftningen på detta

område borde vara goda. Utskottet har ansett det önskvärt att större likformighet kommer till stånd i de nordiska ländernas lagstiftning i fråga om konfiskation. Problemen inom detta område är emellertid så invecklade, att det kan ifrågasättas om inte en förberedande undersökning och kartläggning av området är erforderlig, men hur en sådan skall ske har utskottet inte velat närmare yttra sig om.

Utskottet förmenar, att det här föreligger skäl att göra en rekommendation till regeringarna och föreslår en sådan rekommendation, som av presidenten tidigare har angivits. Jag vill yrka bifall till denna hemställan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlggaard, Edberg, Holger Eriksen, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Gísli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Lindberg, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Sundt, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Ásgeir Bjarnason, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Fast, Kraft, Leirfall och Moe.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 46 röster.

6

Juridiska utskottets förslag nr 3 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (ärende nr 45), om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt (ärende nr 59), om rekommendation nr 25/1954 angående nationali-

tetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (ärende nr 65) och om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (ärende nr 69)

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 5/1954 (ärende nr 45) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;

2. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 19/1954 (ärende nr 59) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;

3. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 25/1954 (ärende nr 65) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;

4. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 29/1954 (ärende nr 69) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

7

Juridiska utskottets förslag nr 4 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningsstjänstemän (ärende nr 61)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

8

Juridiska utskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (ärende nr 66) och om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske (ärende nr 67)

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 26/1954 (ärende nr 66) till handlingarna i avvak-

tan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;

2. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 27/1954 (ärende nr 67) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

9

Juridiska utskottets betänkande nr 6 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna (ärende nr 60)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

10

Juridiska utskottets förslag nr 7 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag (ärende nr 68)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till hand-

lingarna och finna frågan för rådets del slutbehandlad.

Utskottets förslag bifölls.

11

Juridiska utskottets förslag nr 8 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen (ärende nr 70)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

Meddelande

Det meddelades, att rådets nästa sammanträde skulle hållas den 2 februari kl. 11.

Sammanträdet avslutades kl. 15.55.

Protokoll

5:e sammanträdet (1:a avd.)

Onsdagen den 2 februari 1955 kl. 11

President: Gustav Pedersen

Dagordning:

1. Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av uppskjutet ärende om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplysningsfilm och barnfilm (ärende nr 1) och anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm (ärende nr 44)

2. Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur (ärende nr 42)

3. Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (ärende nr 58)

4. Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig (ärende nr 26)

5. Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete (ärende nr 27)

6. Ekonomiska utskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete (ärende nr 62)

7. Ekonomiska utskottets förslag nr 6 i anledning av medlemsförslag om tulllättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (ärende nr 17)

8. Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande (ärende nr 40)

9. Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område (ärende nr 48)

10. Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet (ärende nr 49)

11. Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (ärende nr 73)

12. Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av uppskjutna ärenden om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning, tandläkarutbildning, apotekarutbildning, veterinärutbildning och sjukgymnastutbildning i de nordiska länderna (ärende nr 2—6)

13. Juridiska utskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna (ärende nr 14)

14. Juridiska utskottets förslag nr 10 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land (ärende nr 64)

15. Juridiska utskottets förslag nr 11 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (ärende nr 38) jämte tilläggsförslag

16. Juridiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet (ärende nr 33)

17. Kulturutskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om samarbete på radions område (ärende nr 20) samt medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television (ärende nr 34) jämte gemensamt ändringsförslag

18. Kulturutskottets förslag nr 10 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete (ärende nr 39)

19. Kulturutskottets förslag nr 11 i anledning av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (ärende nr 74)

20. Ekonomiska utskottets förslag nr 7 i anledning av medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (ärende nr 22)

21. Ekonomiska utskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken (ärende nr 23)

22. Ekonomiska utskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna (ärende nr 19)

23. Ekonomiska utskottets förslag nr 10 i anledning av berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna (ärende nr 24)

24. Socialpolitiska utskottets förslag nr 8 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32) jämte tilläggsförslag och anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner (ärende nr 37)

25. Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare (ärende nr 15)

26. Socialpolitiska utskottets förslag nr 10 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal (ärende nr 54)

27. Socialpolitiska utskottets förslag nr 11 i anledning av medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet (ärende nr 21)

28. Socialpolitiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning (ärende nr 18)

29. Socialpolitiska utskottets förslag nr 13 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik (ärende nr 51)

30. Socialpolitiska utskottets förslag nr 14 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola (ärende nr 52)

31. Socialpolitiska utskottets förslag nr 15 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk (ärende nr 53)

32. Socialpolitiska utskottets förslag nr 16 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (ärende nr 55)

33. Socialpolitiska utskottets förslag nr 17 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (ärende nr 56)

34. Socialpolitiska utskottets förslag nr 18 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovärdsorganisationen (ärende nr 57)

35. Socialpolitiska utskottets förslag nr 19 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (ärende nr 50)

36. Socialpolitiska utskottets förslag nr 20 i anledning av berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier (ärende nr 71)

37. Juridiska utskottets förslag nr 13 i anledning av uppskjutet ärende om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner (ärende nr 10)

38. Juridiska utskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (ärende nr 75)

Meddelande

Det meddelades, att utenriksminister Lange intagit sin plats i rådet.

1

Kulturutskottets förslag nr 4 i anledning av uppskjutet ärende om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplysningsfilm och barnfilm (ärende nr 1) och anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm (ärende nr 44)

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder för att möjliggöra tullfrihet och förklarad tullbehandling samt befrielse från nöjesskatt i fråga om barnfilm och för att få till stånd en gemensam nordisk barnfilmnämnd;

2. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 4/1954 (ärende nr 44) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Gram, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Kulturkomiteens fjerde betænkning omhandler to sager, der begge blev behandlet på rådsmødet i Oslo.

Den første sag, om støtte til produktion af oplysnings- og børnefilm, blev udskudt til denne samling, for at visse spørgsmål kunne blive nærmere belyst.

Behandlingen af den anden sag resulterede i en henstilling til regeringerne om at søge at få fastlagt regler, som gør det muligt at ind- og udføre film og lys-

billeder, således at man kan undgå toldeftersyn, idet det naturligvis er en forudsætning, at det drejer sig om oplysende film og film af kulturel og videnskabelig karakter.

Der foreligger nu om begge sager yderligere oplysninger, som kulturkomiteen har haft lejlighed til nærmere at overveje og drøfte. Om det første spørgsmål foreligger der udtalelser fra den nordiske børnefilmskonference den 2. juli 1954 og fra Den nordiske kulturkommission den 17.—18. december 1954. Da dette materiale findes trykt og omdelt til rådets medlemmer, skal jeg ikke her gå i detaljer, men blot pege på, at de nævnte organer fremfører flere fælles synspunkter og forslag med det formål at støtte fremskaffelsen af egnede film for børn. Det gælder således oprettelse af et børnefilmsudvalg i de nordiske lande, hvor det ikke findes, og det gælder oprettelse af et *fællesnordisk* børnefilmsudvalg. Endvidere ophævelse af forlystelsesskat, toldafgifter og eventuelle andre afgifter på film af denne karakter, således at man gennem disse og andre foranstaltninger kan få fjernet hindringerne for fremskaffelse af egnede børnefilm.

Derimod synes enigheden mindre fremtrædende med hensyn til støtte til *produktionen* af børnefilm.

Børnefilmskonferencen ønsker direkte økonomisk støtte til produktionen, mens kulturkommissionen finder, at forudsætninger herfor for tiden savnes.

Kulturkomiteen udtaler for sit vedkommende, at det er ønskeligt, at alle hindringer for nordisk produktion og distribution af børnefilm fjernes, og at en større ensartethed i lovgivningen søges opnået også på dette område. Man peger endvidere på, at oprettelse af børnefilmsudvalg vil kunne være udgangspunkt for en nærmere klarlægning af, på hvilken måde støtte til produktionen bedst kan gives, idet man i øvrigt er af den opfattelse, at dette spørgsmål om produktionen er af stor vigtighed.

Endelig udtaler man som udvalgets opfattelse, at børnefilm på grundlag af bevis eller erklæring fra myndigheder eller organisationer, hvem sådan beføjelse gi-

ves, kan fritages for toldkontrol. Dette sidste spørgsmål har direkte relation til den anden sag, som angår fritagelse for toldafgifter og toldeftersyn af oplysningsfilm m. m.

Spørgsmålet om fritagelse for *toldafgifter* synes at være ved at blive løst. I Sverige findes mulighed for fritagelse allerede, medens Norge og Danmark forbereder foranstaltninger, der muliggør fritagelse, alt på grundlag af UNESCO-konventionen af 1948. Derimod synes spørgsmålet om fritagelse for *toldeftersyn* at volde visse vanskeligheder. Det danske finansministerium mener ikke at kunne undlade at gøre brug af bemyndigelsen i UNESCO-konventionen til at fastsætte særlige kontrolforanstaltninger til at forhindre, at materialerne fremvises og anvendes i erhvervsøjemed. Den svenske generaltullstyrelse udtaler sig ligeledes direkte imod ind- og udførsel uden toldeftersyn.

Kulturkomiteen understreger for sit vedkommende, at den ikke deler de betænkeligheder, som her er fremført af finans- og toldmyndighederne mod en forenklet toldbehandling som af komiteen foreslået. Man mener, at de nationale bestemmelser i hvert fald ikke bør være ugunstigere, end hvad UNESCO-konventionen fastsætter, og man føjer til, at hverken denne konvention eller de i overensstemmelse med denne indførte eller foreslåede bestemmelser dækker, hvad rådet vedtog i sin rekommendation nr. 4 af 1954.

Må jeg føje til, at jeg personlig har meget vanskeligt ved at forstå toldmyndighedernes stilling til dette spørgsmål. Det drejer sig her om at give størst mulig frihed for kulturel udveksling på så væsentlige områder som det folkeoplysende arbejde blandt børn, unge og ældre samt på hele det videnskabelige område, noget som efter min mening er grundlæggende for nordisk samarbejde og dets videre udvikling. Det vil være helt urimeligt, om man fortsat vil fastholde de nuværende kontrolbestemmelser, der i visse fald kan føre til meget store forsinkelser i forsendelsen. Man bør efter min mening kunne løse dette spørgsmål ved, at statsmyndighederne

afgiver beføjelse til folkeoplysende og videnskabelige institutioner og organisationer til at udstede de fornødne erklæringer, som kan følge forsendelserne og være garanti for, at disse opfylder forudsætningerne for forsendelse uden toldeftersyn.

Jeg fremhæver disse synspunkter som en understregning af kulturkomiteens henstillinger og skal med ønsket om til næste session at kunne takke for en fordomsfri gerning på disse områder henstille, at kulturkomiteens indstilling godkendes.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde beträffande utskottets förslag, punkt 1, omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Håkon Johnsen, Emil Jönsson, Gisli Jönsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Moe, Harald Nielsen, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Ásgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Ohlin och Sundt.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 47 röster.

Utskottets förslag, punkt 2, bifölls.

2

Kulturutskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur (ärende nr 42)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Kraft, Danmark (utskottets talesman):
Hr. præsident! Under drøftelserne ved sessionen i Oslo i fjor rejstes spørgsmålet om at søge tilvejebragt en fælles indsats fra de nordiske lande vedrørende oversættelse til verdenssprog, i første række engelsk, af repræsentative værker indenfor de nordiske landes skønlitteratur. Sagen blev på mødet overdraget til regeringernes videre arbejde og henvist til kulturkommissionen.

I kulturkommissionen har sagen været drøftet, men det er ganske klart, at i den korte tid, der har været til rådighed siden sessionen i Oslo, har det ikke været muligt for kommissionen at tilendebringe arbejdet med dette spørgsmål. Der foreligger dog allerede nu for os en række udtalelser fra forskellig side i Norden med særlig tilknytning til sagens løsning. Nogle af de besvarelser, som her foreligger, er meget forstående; man tiltræder tanken og ønsker den ført ud i livet. Fra anden side stiller man sig imidlertid mere skeptisk overfor tanken og fæster sig i særdelseshed ved, at det muligvis snarere måtte være en opgave for hvert enkelt land at tilvejebringe en sådan serie af repræsentative skønlitterære arbejder.

Sagen er imidlertid af en sådan betydning og en sådan interesse, at den efter kulturkomiteens mening bør fremmes, også i den forstand, at man ønsker, at kulturkommissionen skal arbejde videre med spørgsmålet.

Et af de spørgsmål, man særlig har hæftet sig ved, er, hvorledes udgivelsen skal finde sted, og om man kan finde forlæggere, der har tilstrækkelig mulighed for at føre sagen frem på den rette måde. Her foreligger nu for os en meddelelse af interesse, som jeg gerne vil bringe videre til rådet, idet der til statsminister Gerhardsen fra The American-Scandinavian Foundation er kommet en henvendelse, hvoraf det fremgår, at denne Foundation er overordentlig interesseret i sagen, ja i så høj grad interesseret, at man meget gerne vil deltage i arbejdet for at få den virkeliggjort. The American-Scandinavian Foundation tilbyder at være forlægger af bøgerne i Amerika. Dette selskab har allerede si-

den 1914 udgivet skandinaviske klassikere på engelsk, og det er utvivlsomt rigtigt, når man i brevet skriver, at en del af disse bøger vil egne sig til at indgå i den påtænkte serie. Det vil også være muligt for selskabet at medvirke ved udgivelsen i England, idet det er i stand til at tilvejebringe et samarbejde såvel med Oxford University Press som med forlaget George Allen & Unwin.

Det viser sig altså, at der omkring dette spørgsmål er en almen interesse, ikke blot i vore lande, men også i de lande, hvor det er tanken, at værkerne skulle fremkomme.

Kulturkomiteens indstilling går da ud på, at man henstiller til kulturkommissionen at arbejde med sagen på en sådan måde, at der til rådets næste session kan foreligge et forslag til sagens løsning.

Jeg skal anbefale komiteens indstilling.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

3

Kulturutskottets förslag nr 6 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (ärende nr 58)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna och finna frågan för rådets del slutbehandlad, såvitt avser punkten om Nordiska folkhögskolan i Kungälv, men i övrigt avvakta nya anmälningar vid nästa session.

Jørgen Jørgensen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Ved rådsmødet i Oslo i august forelå der til drøftelse flere spørgsmål vedrørende folkehøgskolerne i de nordiske lande. Det var dels en række spørgsmål af økonomisk karakter, som i særlig grad havde tilknytning til folkehøgskolen i Kungälv, det var dels spørgsmålet om at finde mere ensartede regler, end der hidtil har været, for støtte til elever fra de enkelte nordiske lande, der søger højskoleophold i et andet nordisk land. Det var

spørgsmålet om at tilrettelægge kursus for folkehøgskolelærere og lærere, som arbejder i det frie folkelige oplysningsarbejde, det var spørgsmålet om at yde større økonomisk støtte til de almindelige nordiske lærerkursus, som bliver afholdt, og så var der endelig et spørgsmål rejst for første gang til drøftelse i rådet, spørgsmålet om at oprette et Nordens folkelige akademi.

Der foreligger nu for rådet i denne samling meddelelse om, hvad der er ske i disse sager siden rådsmødet i Oslo. Det findes i den beretning, som her foreligger for medlemmerne.

Det, der blev besluttet i Oslo med hensyn til folkehøgskolen i Kungälv, må siges at være opfyldt fra de pågældende landes regeringers side. På de andre områder, som jeg har nævnt, er man ikke endnu nået til nogen endelig gennemførelse af de beslutninger, som blev vedtaget i Oslo i august, men arbejdet er sat i gang på alle de områder, som jeg allerede har nævnt.

Med hensyn til rejsningen af et Nordens folkelige akademi blev det ved beslutningen i Oslo vedtaget, at der skulle nedsættes et sagkyndigt udvalg med repræsentanter fra hvert af de nordiske lande til at udarbejde forslag til gennemførelse af denne fælles nordiske højskole. For Danmarks vedkommende er der allerede valgt repræsentanter til dette udvalg, og for Islands vedkommende gælder det samme. De andre nordiske lande, som har tiltrådt tanken om at vælge repræsentanter til dette sagkyndige udvalg, har endnu ikke udpeget disse repræsentanter. Vi er indenfor kulturkomiteen her af den opfattelse, at det var meget ønskeligt, om de andre nordiske landes regeringer meget snart ville udpege de pågældende landes repræsentanter til at deltage i det forberedende arbejde på at skabe fastere grundlag for drøftelsen af hele spørgsmålet om Nordens folkelige akademi.

Udvalget har altså taget til efterretning, hvad der er foretaget i de spørgsmål, som jeg her har nævnt. Det finder, at punktet om støtte til skolen i Kungälv må siges at være færdigbehandlet og gennemført, og med hensyn til de

svrige spörsmål forventer man, at sagerne fremmes, og at meddelelse herom vil tilgå rådet, så at vi, når vi samles gen til næste session, kan regne med, at disse spörsmål er ført så langt frem, at den virkelige udførelse kan forventes neget snart.

Med disse bemærkninger skal jeg henstille, at forsamlingen tager til efterretning indstillingen fra kulturkomiteen om, at hvad der videre foregår i spörsmålene, bliver forelagt for Nordisk råds medlemmer igen.

Ohlön, Sverige: Herr president! Herr Jørgen Jørgensen har redan nämnt att det spörsmål, som här föreligger, delvis redan är löst, nämligen frågan om ökade anslag från Norge och Danmark till den Nordiska folkhögskolan i Kungälv. Danska regeringen meddelar att den skall söka öka det årliga driftbidraget från Danmark till skolan i överensstämmelse med den rekommendation som rådet gav i somras, och norska regeringen har redan föreslagit ett fördubblat anslag till skolan. Jag vill begagna tillfället att från denna talarstol och i denna församling uttala mitt tack till de danska och norska regeringarna för att de så snabbt har förverkligat det önskemål som uttalades vid Nordiska rådets session i somras.

En annan detalj, som ingick i rekommendationen, gällde frågan om stipendier till elever vid folkhögskolor här i Sverige ifrån de andra nordiska länderna. Det förekommer ju från den svenska statsmaktens sida en viss dirigering av eleverna — de får inte alltid tillfälle att välja den skola som de själva önskar. Jag tänker nu närmast på den Nordiska folkhögskolan i Kungälv. Nordiska rådet rekommenderade i somras att en ändring härvidlag skulle komma till stånd, så att stipendietilldelningen skulle ske till eleverna oberoende eller såvitt möjligt oberoende av vilken skola de ville välja för sin vistelse här i Sverige.

Hur långt behandlingen av den frågan har fortskridit, vet man ingenting om. Av de rapporter, som här föreligger från de olika regeringarna, är den svenska regeringens yttrande det mest kortfatta-

de, men jag hoppas att även detta önskemål från Nordiska rådets sida skall bli förverkligat.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

4

Kulturutskottets förslag nr 7 i anledning av medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig (ärende nr 26)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet hemställer, att regeringarna i samverkan med Finlands regering utan dröjsmål måtte utreda möjligheterna att på Biennalen i Venedig uppföra en gemensam nordisk paviljonganläggning samt, om utredningen ger ett positivt resultat, vidtaga erforderliga åtgärder för paviljonganläggningens uppförande.

Ohlön, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Då jag av kulturutskottet blivit utsedd att vara referent vid denna punkt, må det tillåtas mig att säga några ord.

Biennalen i Venedig, den vartannat år återkommande utställningen av konst från hela världen, har ju kommit att bli den förnämsta uppvisning, som för närvarande finns på konstlivets område. Rådets ledamöter har av handlingarna kunnat finna, vilken betydelse denna periodiskt återkommande utställning har för internationellt utbyte på konstens område. Jag kan nämna, att utställningen alltid öppnas av det italienska statsöverhuvudet i närvaro av regeringsmedlemmar, att de främmande ländernas officiella representanter brukar vara närvarande vid öppningshögtidligheten och att besöksfrekvensen från hela världen är större än vid någon annan motsvarande institution. En hel rad länder, framför allt europeiska men även utomeuropeiska länder, har också egna paviljonger på utställningsområdet. Till dessa länder hörde tidigare Sverige, men under mellankrigstiden, under fascismens tid, över-

lämnade Sverige sin paviljong till Holland, som fortfarande har den i besittning. Ungefär samtidigt som Sverige släppte sin paviljong vid Biennalen i Venedig inträdde i stället Danmark på arenan med egen paviljong.

Danmark är numera det enda nordiska land, som har egen utställningslokal inom Biennalens område. Detta har inte hindrat att de andra nordiska länderna av och till ändå har deltagit, men då med kollektioner inom den centrala utställningsbyggnaden, det s. k. Palazzo centrale. Erfarenheten har emellertid visat, att de separata utställningar från mindre länder, som hänvisas till Palazzo centrale, blir i hög grad nonchalerade, inte bara officiellt utan även av besökarna. Sverige har därför beslutat att, så länge vi inte har någon egen lokal inom utställningsområdet, skall vi i fortsättningen här utebli.

Om vi skall kunna föra denna fråga vidare på nordisk basis, beror i hög grad på Danmarks inställning. Nu har jag de sista dagarna hört, att den framstöt, som gjorts i Nordiska rådet, har utlöst kritiska reflexioner i vissa danska konstnärskretsar. Det är kanske naturligt, att en sådan opinionsyttring ger sig till känna. Emellertid vill jag redan från början starkt understryka, att ett eventuellt samgående mellan de nordiska länderna nere i Venedig inte får betyda, att Danmarks intressen på något som helst sätt träds för när och att de danska konstnärerna inte på något sätt bör lida avbräck genom en sådan anordning.

Jag tror för min del, att en nordisk samverkan vid Biennalen ur många synpunkter är önskvärd. I en så rikt facetterad internationell miljö som biennalen, torde de nordiska länderna ha större förutsättningar att komma till sin rätt, om de framträder gemensamt eller i varje fall framträder i nära anslutning till varandra. Om vi går fram var och en enskilt, så är det fara värt att vi alla kommer bort i det stora sammanhanget.

Vidare vill jag tillägga, att den nordiska frändskap, som härigenom manifesteras, inte bara har ett kulturpolitiskt budskap. Den torde också vara en tillgång konstnärligt sett, eftersom de olika

nordiska länderna inte blott kan stödja och komplettera varandra utan också skänka en rikare varierande enhetsbild. Härtill kommer att organisationen och administrationen för de nordiska staterna givetvis måste ställa sig billigare, om vi går fram i samlad trupp i stället för att gå var och en för sig. Nu vet vi ju att konstnärer är människor som oftast har sina egna meningar — detsamma gäller som bekant om professorer — och det kan ju hända att en enda gemensam byggnad vid Biennalen för de nordiska länderna, då inkluderande Finland, skulle ge upphov till slitningar och svårigheter. Det vore kanske därför lämpligare med ett paviljongsystem, varvid de olika utställningslokalerna ansluter sig till varandra och är anordnade så, att det hela framstår såsom en gemensam nordisk manifestation på den internationella konstmarknaden.

Kulturutskottet har inte tagit ställning till frågan, om genomförandet av tanken skall ske i form av en enda paviljong eller i form av ett paviljongsystem, och därför har utskottets kläm blivit sådan som den nu här föreliggande.

Jørgen Jørgensen, Danmark: Hr. præsident! Jeg kan tilslutte mig forslaget fra kulturkomiteen, som går ud på, at man skal søge at udrede mulighederne for at de nordiske landes udstillinger ved Biennalen i Venedig i højere grad, end tilfældet er nu, kan komme til at fremtræde som en samlet nordisk fremstilling af vore kulturskatte.

Jeg indser særdeles vel betydninger af, at fremmede, der kommer til Venedig, kan få lejlighed til at se et udtryk for, hvad det samlede Norden kan frembringe på disse områder.

Når der fra visse danske kunstnerkredse har været betænkeligheder ved de forslag, som oprindeligt var stillet, skyldes det, som hr. Ohlson allerede har nævnt, at man i disse kredse gik ud fra, at der skulle tilstræbes samlede bygningslokaler for disse udstillinger. Der er ingen i Danmark, der ikke gerne vil medvirke til, at Norden som sådan kan fremtræde samlet; men det, man har be-

kymringer ved, er på forhånd at fastslå, at det skulle foregå i samme bygning. I kulturkomiteens betænkning siges det ganske klart, at det spørgsmål er der ikke taget stilling til, man har ikke på forhånd bundet sig til, at udstillingerne skal finde sted i en fælles bygning; undersøgelserne skal blot omfatte spørgsmålet om i højere grad at samle det nordiske på et af de grundarealer, som der nu er mulighed for at erhverve. Til noget sådant vil vi gerne medvirke, og der er stor udsigt til, at man kan finde muligheder for samarbejde med hensyn til driften, opretholdelsen og vedligeholdelsen af de bygningsværker, som er nødvendige, for at de nordiske lande kan lade deres kunst fremtræde på en så tiltalende måde som muligt, uden at man af den grund behøver at lade alle landene udstille i samme bygning.

Med de reservationer, jeg her har taget, kan jeg tilslutte mig indstillingen fra komiteen, idet jeg igen understreger, at vi hos os på forhånd vil anse det for den bedste løsning, om pavillon-systemet — hvad også hr. Ohlon var inde på — blev gennemført, således at de enkelte lande fik deres egne selvstændige lokaler, men at man i øvrigt søgte at fremme et samarbejde med hensyn til opretholdelsen, vedligeholdelsen og driften af de pavilloner, som der kan blive tale om at rejse. Dette må man søge at få tilrettelagt på en så fornuftig måde som muligt, så der på denne udstilling, hvor der kommer mennesker fra den hele verden, kan blive bedre lejlighed til at se et samlet billede af nordisk kunst på eet område, hvad der jo ikke ville blive tilfældet, hvis de enkelte nordiske lande skulle bygge udstillingslokaler på forskellige steder i Venedig.

Sedan diskussionen forklarats afsluttet, skedde omröstning medelst nannupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna,

Herlitz, Holm, Hønsvald, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Moe, Harald Nielsen, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Sundt, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Asgeir Bjarnason, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Emil Jónsson och Ohlin.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

5

Kulturutskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete (ärende nr 27)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte uppdraga åt presidiet att inbjuda föreningarna Norden att tillsammans bilda ett organ med uppdrag att pröva olika möjligheter att få fram erforderliga medel till förstärkande av de nordiska kulturfonderna.

Håkon Johnsen, Norge (utskottets talesman): Denne sak gjelder et forslag fra Gunnar Ericsson og Victor Gram om »att rådet till utredning upptager frågan om utbyggande av ett hela Norden omfattande system av fonder för nordiskt kulturellt samarbete».

Kulturkomiteén har gått gjennom den oversikt som foreningene Norden har gitt oss om hvordan det står til med disse fondene nå. Det viser seg at for en del lands vedkommende er det noenlunde tilfredsstillende ordninger. Andre steder er det dårligere, og særlig mangler det slike fond når det gjelder det kulturelle samarbeid med Finnland. Det er klart at det er en viktig sak å få orden på dette. Men det forslag som er lagt fram, er som så mange av de forslagene vi får, svært lite konkret. Det meddeles jo ingen ting om hvordan denne sak kan løses i praksis. Skal det bevilges på statsbud-

sjettene, eller hvordan skal det hele ordnes?

Kulturkomitéen er derfor kommet til at det beste som kan gjøres med dette forslag og denne sak, er at presidiet ber foreningene Norden om å samarbeide om et organ eller en komité som kan greie ut om disse sakene og legge fram et forslag om hvordan dette kan løses og ordnes i praksis, og det forslaget fra komitéen anbefaler jeg.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

6

Ekonomiska utskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete (ärende nr 62)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Dahlgaard, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Den økonomiske komité har drøftet den af den norske, den svenske og den danske regering afgivne beretning om det arbejde, der nu er påbegyndt i overensstemmelse med den henstilling, der vedtoges på mødet i Oslo i fjor. Komiteen er enig i at udtale sin tilfredshed med, at udredningerne på dette område er sat i gang, og udtaler håbet om, at konkrete udredningsresultater vil kunne fremlægges ved rådets kommende session i 1956.

Jeg skal herefter på komiteens vegne henstille, at rådet tager beretningen til efterretning og afventer nye beretninger i sagen ved næste session.

Statsrådet Ericsson, Sverige: Herr president! Jag har inte anledning att göra någon erinran mot utskottets betänkande, kanske tvärtom att uttala tillfredsställelse med den form betänkandet har fått. Jag finner emellertid anledning att framföra ett par synpunkter i anslutning till vad som förekommit i general-

debatten och vid utskottsbehandlingen av denna fråga.

Jag tror att det är angeläget att understryka, att samarbetet på det ekonomiska området måste syfta till att främja utvecklingen inom samtliga nordiska länder. Under en tid av stark teknisk utveckling och ständigt ökade behov av nya kapitalinsatser inom näringslivet för att bevara våra länders konkurrenskraft har det syntts angeläget att söka främja en riktig arbetsfördelning för att därmed åstadkomma en produktionsstegring och en expansion inom de nordiska ländernas näringsliv. Det kan inte ligga i något lands intresse att främja andra åtgärder än sådana, som gagnar samtliga länder och vilkas resultat kommer alla till godo. Det är helt naturligt inget intresse för något av de nordiska länderna att vidtagna åtgärder som resulterar i samsättningssvårigheter, verkar produktionshämmande eller föranleder valutabesvärigheter för något av de samverkande länderna.

Av detta följer, såsom också underströks i Nordiska rådets rekommendation vid sessionen i Oslo, att genomförandet av en gemensam nordisk marknad måste ske med försiktighet. Utredningar måste göras om hur varje enskild åtgärd kommer att verka och vilken form man lämpligen bör välja för att nå avsett syfte. Det väsentliga är inte, efter vad jag kan förstå, att man på kort tid når ett hundra procentigt resultat eller att man håller ett visst tidschema. Det är väl alldeles naturligt, att varje borttagande av nu gällande handels hinder kan leda till vissa övergångssvårigheter, och därför blir det en väsentlig uppgift för de inom utredningen verksamma och för alla som söker få fram förslag, att dessa utformas på ett sådant sätt att övergångssvårigheterna blir så små som möjligt och att gynnsamma verkningar kan åstadkommas på så vida fält som möjligt.

Med dessa utgångspunkter är det naturligt att man som ett led i utredningsarbetet söker klarlägga de eventuella olikheter och skiftande förutsättningar, under vilka näringslivet arbetar i våra länder, och att man strävar att i görli-

gaste mån eliminera föreliggande svårigheter. En av de första uppgifter som det i höstas utsedda Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet har tagit itu med är just att klargöra skillnaderna mellan de olika ländernas näringsliv och konkurrensförhållanden — det kan gälla skatter, eventuella subventioner och kostnader av olika slag. Det är angeläget att man får en bild av förhållandena och de förutsättningar som i realiteten finns. På den grundvalen kan man sedan ta ställning till de olika förslag som varutredningarna kan leda till.

Under generaldebatten framhölls det att man inte bör förbise de svårigheter som kan möta vid ett snabbt genomförande av en gemensam nordisk marknad. Naturligtvis måste alla dessa svårigheter beaktas, men det torde också vara angeläget att poängtera, att det är farligt att överdriva de svårigheter som kan föreligga. Likheter mellan de nordiska ländernas näringsliv synes vara mycket stora, och därför finns naturliga förutsättningar för en stor handel mellan våra länder.

Relativt obetydligt hinder möter såvitt jag förstår i fråga om en avsevärd del av den nu förekommande handeln, där redan nu tullar och kvantitativa restriktioner är små. Vid sidan om detta område har man i det pågående utredningsarbetet valt ut fyra, som vi tycker, väsentliga områden, där man hyser förhoppningar om att kunna komma fram till positiva resultat och där länderna har gemensamma intressen av att resultat nås. Detta sista är, tror jag, en mycket väsentlig sak. Två av de branschområden som vi speciellt vill undersöka — jag syftar på järn- och stålindustrien och den kemiska industrien — är stadda i mycket snabb expansion med många hastiga förändringar. Det förefaller mig vara alldeles naturligt, om våra länder i Norden kunde finna en gemensam framgångslinje på dessa områden, så att man kunde samordna investeringar och ta hänsyn till vad som sker inom samtliga våra länder.

Att jag pekar på fyra betydelsefulla områden, där man inte ser alltför stora svårigheter vid en samordning, innebär

naturligtvis inte att jag menar att det inte finns vissa besvärligheter att övervinna. Utredningarna får ge besked om huruvida man skall våga tro på möjligheten att åstadkomma en gemensam marknad på dessa områden och därtill lägga ytterligare områden.

Det kanske kan vara nyttigt att erinra om att om man kunde genomföra en gemensam marknad på de områden, som nämndes i harpsundskommunikén, och om man därtill kunde lägga exempelvis ett sådant område som handeln med maskiner, så har man kommit fram till en volym som täcker ungefär två tredjedelar av den nordiska samhandeln. Då vi hunnit så långt, kan vi på allvar börja fundera på om vi inte uppnått de kvalifikationer som erfordras för att gå till internationellt forum, d. v. s. GATT-organisationen, och hemställa om de preferenser som är nödvändiga för att kunna genomföra en sådan här sak.

Det sades här under generaldebatten av en talare, herr Waldemar Svensson i Ljungskile, att man inte bör ställa alltför stora förhoppningar på detta samarbete, ty det kan ta lång tid att nå fram till resultat. Han nämnde en tidrymd av tjugo år. Det har tidigare framhållits här att det inte är särdeles klokt att fastställa ett tidsschema i denna fråga. Det väsentliga är att få klarlagt, huruvida det finns gemensamma intressen och om det finns framkomliga vägar att gå. Vi måste alltså avvakta resultatet av dessa utredningar. Jag vågar förklara att utredningsarbetet hittills har försiggått under de allra bästa förutsättningar och i bästa samförstånd. Utredningarna är lagda på mycket bred bas, och vi tror oss därmed få möjlighet att nå den överblick som vi önskar.

Det framhölls vidare i generaldebatten av en talare att om detta arbete inte kan ske tillräckligt fort, så är det skäl att överväga, om man inte borde lägga om arbetet på det sättet att det inriktades på bara två av de tre länderna som nu är intresserade av saken. Kan vi inte vara överens om detta: utredningarna bör bedrivas med all möjlig skyndsamhet, men vi skall göra noggranna undersökningar, så att vi vet, var vi står. Det

finns ingen anledning att nu spekulera över vad ett misslyckande skulle föra med sig och vilka åtgärder man därefter borde vidtaga. Det viktigaste för oss förefaller mig vara att man nu kan genomföra det utredningsarbete som för oss närmare det vi alla säkerligen önskar. Vi må uttala en förhoppning, att ett sådant samarbete, som det är fråga om, skall kunna bli till förmån för alla de deltagande länderna.

Foss, Danmark: Jeg vil gerne give den varmeste tilslutning til de sidste ord, statsråd Ericsson her udtalte om, at det må lykkes os at blive enige om, at vi ikke skyder et enkelt land ud, inden vi engang når frem til det mål, som jeg for min del håber, at vi må nå.

Jeg hørte under indledningsdebatten hr. Finn Moe udtale betænkeligheder ved, at vi satte os for store mål, at vi for stærkt understregede, at det var meningen, at vi skulle nå frem til et fælles marked. Ja, jeg forstår nok, at man fra nogle sider kan have visse betænkeligheder, men på den anden side, hvis man ikke sætter sig et mål, så har det vel lange udsigter med at nå et resultat.

Jeg er fuldstændig tilfreds med de oplysninger, vi har fået i det økonomiske udvalg om det arbejde, der nu foregår på regeringsplanet gennem de eksperter, som er sat til dette arbejde, men jeg kan ikke undlade her at udtale håbet om, at man fremover, når dette arbejde skrider fremad, i noget højere grad, end det hidtil har været tilfældet, vil forsøge på at orientere offentligheden om, hvordan dette arbejde drives, hvordan det går fremad, og hvilke resultater der nås. Offentligheden har jo kun fået en ret begrænset beretning om mødet i Harpsund og hvad der skete dengang og senerehen. Jeg indrømmer, tiden har været kort, og der ligger ikke nogen som helst anklage med hensyn til, at vi ikke har fået besked på et tidligere tidspunkt. Tiden har som sagt været kort, og det har været særdeles tillfredsstillende for os i det økonomiske udvalg at høre, hvordan det går. Men jeg vil altså henstille, at man fremover forsøger at lade offent-

ligheden følge med i arbejdet, såvidt det nu lader sig gøre.

Det er klart, at der skal foretages undersøgelser. Nogle af os er på et vist tidspunkt blevet lidt nervøse ved at høre om alle de undersøgelser, der skal foretages, og man fundrer jo lidt på, om disse undersøgelser nu også alle er lige nødvendige. Jo mere det kan blive klargjort, hvilke muligheder der er for det fælles marked, des bedre, men på den anden side har jeg den opfattelse, at man på mange områder ikke vil kunne påvise, hvordan det, man beslutter, kommer til at virke fremover. Vi ved, hvor vanskeligt det er på mange områder indenfor det økonomiske at påvise, hvordan det hele kommer til at virke fremover.

Jeg tror nu ikke, man skal være så ængstelig for konkurrenceuligheder. Vi har indenfor vort land store uligheder i konkurrencen. Det drejer sig ikke alene om uligheder som følge af beliggenhed, at nogle virksomheder ligger i en del af landet, andre i en anden del. Jeg tænker snarere på, at vi i Danmark har meget store uligheder, f. eks. med hensyn til beskatning. De kooperative foretagender driver efterhånden en ret stor industriel virksomhed, og de er undergivet en helt anden beskatning end de private. Men de kooperative og de private eksisterer ved siden af hinanden, og jeg tror ikke, at man fra den ene side eller den anden frygter noget særligt i den anledning, selv om man selvfølgelig har ønsker om udligning.

Dette fører mig imidlertid ind på en anden ting, som ligger til grund for vor ængstelse med hensyn til disse undersøgelser, i og for sig ikke med hensyn til, at sagen bliver undersøgt, men med hensyn til, hvad det er, man vil med disse undersøgelser, og her må jeg igen vende mig til hr. Finn Moe og hans udtalelser under indledningsdebatten.

Jeg er på mange punkter enig i hans anbefaling af, at man går forsigtigt frem, men jeg tror, at hr. Finn Moe i lovlig høj grad understregede netop disse konkurrencevanskeligheder, understregede, at spørgsmål som direkte skatter, afskrivningsregler og pengepolitik i det hele taget var spørgsmål, som Nordisk råd før

eller senere vil komme til at behandle. Hvis det er på den måde, at vi får en redegørelse for, hvordan ulighederne er, har jeg selvfølgelig intet derimod, men hvis hr. Finn Moe tænker sig, at vi i Nordisk råd skal diskutere vore forskellige landes økonomiske politik, pengepolitik og skatter — men det håber jeg ikke ligger bagved — så begynder vi, må jeg sige, at blive lidt ængstelige.

Jeg vil iøvrigt mene, at Nordisk råd absolut ikke bør blive nogen overinstans, nogen national overinstans, og hr. Finn Moe har selv stærkt understreget, hvilke uheldige virkninger det har haft indenfor det internationale samarbejde.

Det er højst sandsynligt, at vi i og for sig er ganske enige, men offentligheden bør ikke få den opfattelse af vor debat her, at Nordisk råd kan komme til at blande sig i de enkelte landes skattepolitik eller økonomiske politik i øvrigt. Der må vi naturligvis hver for sig bevare den absolutte suverænitæt.

Det fører måske næsten for vidt, hvis jeg her yderligere nævner, at det tidspunkt kommer vel, hvor man indenfor det nordiske samarbejde i højere grad har opmærksomheden rettet på, at vi skal bevare vore nationale særegenskaber, fremfor at få det hele udjævnet til en grå masse; det ligger i øvrigt lidt udenfor det spørgsmål, vi her beskæftiger os med.

Jeg har altså tilladt mig at udtale nogen ængstelse for, at de undersøgelser, der foregår, skal blive altfor grundige. Jeg har gjort det, fordi jeg ikke tror, det vil være til nogen nytte at gå altfor dybt i disse sager, men forsigtighed er jo en borgmesterdyd, som vi siger på dansk, og det kan vi selvfølgelig ikke modsætte os.

Jeg slutter da kun med at opfordre til, at man fra regeringernes side vil forsøge på at holde offentligheden bedst muligt orienteret, eftersom arbejdet skrider frem. Det fremgår da også af vor re-kommendation, at vi håber på til næste rådsmøde at kunne modtage oplysninger om resultater af disse undersøgelser. Jeg forstår det således, at man til den tid eventuelt vil kunne diskutere planer om, hvad der kan ske fremover, og så kom-

mer altså i næste omgang muligheden for at fremlægge nogle af disse planer for det internationale forum, GATT. Det vil altså sige, at man kan gøre sig håb om, at sådanne planer kan forelægges GATT i 1956. Men jeg kommer igen tilbage til orienteringen. Det vil også have interesse for offentligheden at vide, hvor hurtigt arbejdet skrider frem, og at få en vurdering af, hvornår vi kan vente resultaterne.

Waldemar Svensson, Sverige: Herr president! Handelsminister Ericsson apostroferade en siffra, som jag hade nämnt i ett tidigare anförande, och tillfogade att man nog inte bör fastställa några tidsscheman. För att förebygga möjliga missförstånd vill jag gärna säga att detta naturligtvis inte var min mening, när jag nämnde denna siffra. Jag hade i själva verket tagit upp siffran från ett tidigare inlägg i debatten och ville endast säga det — som jag tror framgick av sammanhanget — att även om samordningsproblemen skulle kräva relativt lång tid, borde detta inte föranleda någon sådan pessimism, att man inte i dagens läge eftersträfvade det mesta möjliga.

Det var innebörden av mitt yttrande. För att detta inte skall missförstås, har jag velat göra detta klarläggande.

Dahlgaard, Danmark: Jeg vil gerne føje en enkelt bemærkning til den udtalelse, jeg fremsatte for lidt siden. Jeg havde ikke ment, at en meningsudveksling om nuancer i opfattelse, der måtte være tilstede i dette øjeblik, ville være ønskelig eller påkrævet. Jeg ville gerne have lov til at understrege, at i Danmark lægger vi den afgørende vægt på, at arbejdet nu er i gang, og at vi går ud fra, at alle kan være enige i at ønske arbejdet fremmet bedst muligt; og når jeg siger bedst muligt, mener jeg dermed både i henseende til kvalitet og tempo, så vi efter de 6—7 års undersøgelser, som er foregået, kan nå frem til en klaring af de muligheder for resultater, der måtte foreligge.

Erling Petersen, Norge: Det ville ikke være riktig ved denne anledning å ta opp spørsmålet om nordisk økonomisk samarbeide i stor bredde, og jeg skal heller ikke falle for fristelsen til å gjøre det, men det var noen korte bemerkninger jeg synes det kunne være grunn til å gjøre.

Handelsminister Ericsson nevnte at det var stor likhet mellom næringslivet i de nordiske land, og det er også riktig. Han nevnte også eksempler på visse spesielle bransjer hvor det nordiske samarbeide hadde store muligheter, og det er en ganske naturlig måte å gå frem på, at man tar produksjonsområdene i tur og orden. Men det kan også være grunn til å se hele spørsmålet fra en ganske annen side, og begynne med forbrukeren. For hvis vi spør: Hva er konsekvensen av det felles marked? — da er svaret: Konsekvensen er at en og samme vare ikke kan ha større prisforskjell innen hele området enn det transportomkostningene skulle tilsi. Og for de fleste varer vil transportomkostningene innen det nordiske område være ganske forsvinnende. Da vet vi altså hva konsekvensene vil bli, hvis vi kommer frem til et fullstendig nordisk fellesmarked. Og når hr. Foss ikke ønsker at rådet skal gripe inn i den økonomiske politikk i de enkelte land selv om han vil ha økonomisk samarbeide, bør han jo være oppmerksom på at det nettopp er konsekvensene av den felles pris som vil komme til å slå igjennom på den økonomiske politikk i de enkelte land, selv om den blir dirigert på helt nasjonal basis.

Det er siden forrige sesjon kommet en statistisk undersøkelse som på en illustrerende måte belyser prisforskjellen i Norden.

Jeg skal tillate meg å trekke frem et par eksempler. Undersøkelsene viser hva ett og samme forbruk koster i de forskjellige nordiske hovedsteder, når det regnes om til samme valuta. Hvis vi ser på hva en norsk gjennomsnittsfamilie bruker av matvarer og sammenligner hva den får for 100 kr. i Oslo, så vil man kunne få denne varemengde for 94 kr. i København, 127 kr. i Stockholm og

147 kr. i Helsingfors. Det er altså den varesammensetning som den norske forbruker bruker. Tar vi enkelte mindre grupper — la oss ta margarin — da vil de 100 kr. gå med i Oslo, men det vil gå med 129 kr. i Helsingfors, 154 i København og 218 i Stockholm. Selv om vi tar en så internasjonal varegruppe som klær i sin alminnelighet — det de norske bruker av klær — ligger forskjellen på fra 94 kr. i København og til 135 i Helsingfors.

Dette er prisforskjellen når man tar store varegrupper og nettopp de varegrupper som forbrukerne i de enkelte land velger å sammensette sitt forbruk av.

Går vi til de enkelte varer, vil vi finne ganske annerledes store spredninger.

Men det som er målet — om man har gått prinsipielt inn for et felles marked — er å få redusert differansene dit ned hvor de kan forklares som rene transportomkostninger.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

Behandlingen av punkt 7 på dagordningen uppsköts tills vidare.

8

Socialpolitiska utskottets förslag nr 3 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande (ärende nr 40)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Waldemar Svensson, Sverige, (utskottets talesman): Herr president! Med hänsyn till det förslag som här framlagts av utskottet, att frågan skulle bordläggas i avvaktan på nya meddelanden, vore det kanske ingen anledning att yttra sig. Jag tror emellertid ändå att den uppmärksamhet, som denna fråga har väckt i vissa sammanhang, gör det befogat att erinra något om bakgrunden till det här lilla utlåtandet.

Vid Nordiska rådets 1:a session i Kö-

enhamn antogs en rekommendation nr 1 som gällde friare samfärdsel mellan de nordiska folken. Denna rekommendation upptog åtta olika punkter, och det mesta av vad som däri rekommenderades är vid det här laget genomfört. Med avseende på den fråga, som det här gäller — tullåttnader för vissa högt beskattade varor — har emellertid ännu inte något beslut fattats. I rekommendationen från 1953 hemställer rådet i punkt 3 till regeringarna att sörja för att lättnader i tullkontrollen för resande mellan de nordiska länderna snarast möjligt genomföres och att förhandlingar upptas i de fall detta kräver gemensamma avtal.

Denna punkt gällde möjligheten för resande mellan nordiska länder att tullfri föra med sig en del varor utöver vad som kan betraktas som rena reseffekter, och man rekommenderade i detta avseende en allmän värdegräns av 275 svenska kronor eller motsvarande belopp, omräknat i de andra nordiska ländernas mynt. I huvudsak har också en sådan ordning genomförts.

Den nordiska parlamentariska kommittén, på vars utredning denna rekommendation byggde, var emellertid på det klara med att denna allmänna värdegräns inte kunde få gälla de högt beskattade varorna såsom sprit, tobaksvaror och choklad, utan att därvidlag särskilda kvantitetsbegränsningar alltjämt näste upprätthållas. Å andra sidan menade man, att det kanske borde genomföras vissa åttnader och att de tullfria kvantiteterna av dessa varor borde bli större än de tidigare varit. I kommitténs sammanfattning nämndes sålunda en största tullfria kvantitet för vin och sprit av två liter, varav en liter sprit, för cigaretter och tobaksvaror av 200 cigaretter eller 250 gram tobaksvaror. Denna största fråga har ännu inte blivit föremål för några definitiva beslut från respektive länders sida.

Jag har här i korthet omnämnt vad som i denna fråga förekom vid 1953 års session med Nordiska rådet. Vid fjolirets rådssession skymtade frågan fram litet i handlingarna, men var inte föremål för något ståndpunktstagande från

rådets sida. I år föreligger dels ett meddelande från den danska regeringen, i vilket man kort och gott säger att det inte hänt något sedan mötet i Oslo, dels ett meddelande från den svenska regeringen, vari regeringen anmäler ett förslag som den svenska generaltullstyrelsen uppgjort efter samråd med de övriga ländernas tullmyndigheter. I detta förslag rekommenderas de tullfria kvantiteter av högheskattade varor, vilka omnämndes i sammanfattningen av den parlamentariska kommitténs betänkande. En nödvändig konsekvens av en sådan höjning av de tullfria kvantiteterna anses emellertid vara, att man inskränker eller tar bort rätten till skattefri proviantering för sådana båtar i reguljär trafik mellan de nordiska länderna vilka gör kortare resor. För de andra ländernas del föreligger förbud mot utförsel av skattefria varor i sådant sammanhang.

Jag kan nämna att de svenska statsrevisorerna tidigare varit inne på detta problem, sedan riksdagen rekommenderat regeringen att göra en översyn av bestämmelserna på området.

Detta är alltså i korta drag bakgrunden. Nordiska rådet har inte gett sig in på någon detaljdiskussion av dessa frågor 1953 och ännu mindre 1954, och när man nu behandlat saken i socialpolitiska utskottet, har man lika litet funnit anledning för Nordiska rådet att gå in på en saklig detaljprövning av den svenska generaltullstyrelsens förslag, som den svenska regeringen ju ännu inte tagit ståndpunkt till. Utskottet hemställer alltså att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på vidare meddelande till nästa session.

Jag har, herr president, här inte precist gett uttryck för någon personlig uppfattning i frågan utöver vad som kan behövas för redovisning av bakgrunden, och jag skall inte heller göra det, där est det inte blir anledning att diskutera saken vidare.

Olof Andersson, Sverige: Herr president! Det finns ingen anledning för mig att gå in på någon polemik mot vad

utskottet har föreslagit eller vad herr Svensson nu har yttrat. Anledningen till att jag begärt ordet är att jag velat framhålla några synpunkter, som kommit till uttryck i de remissvar som vissa statliga myndigheter avgivit i anledning av generaltullstyrelsens förslag, och därjämte ett par synpunkter som kanske varit mest vägende för den opinion som förefinnes i de delar av landet, där denna fråga har sin största vikt och betydelse.

Herr Svensson erinrade om vad generaltullstyrelsens förslag innebär, för det första den något utvidgade rätten till tullfri införsel av sprit, tobak och choklad, och för det andra förslaget om borttagande av skattefriheten för spritdrycker och tobaksvaror på passagerarfartyg i närtrafik. Frågan om utvidgning av rätten att tullfritt införa sprit och tobak torde knappast vara av någon större betydelse, men opinionen gäller den andra frågan, om borttagande av skattefriheten. På den punkten är ju meningarna delade. Jag vill erinra om vad som säges i anmälningarna i detta ärende nr 40, att kommerskollegium, järnvägsstyrelsen i Sverige, länsstyrelsen i Malmöhus län och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har avstyrkt generaltullstyrelsens förslag. Dessa myndigheter fäster avgörande vikt vid ungefär samma synpunkter som den opinion jag redan har omnämnt. Jag skulle vilja säga några ord om vad som ligger bakom denna opinion och de nämnda myndigheternas ställningstagande. Det finns nämligen inte redovisat i några av de här föreliggande handlingarna, men jag antar att utskottet haft möjligheter att ta del därav.

Frågan gäller förnämligast Öresunds-trafiken; jag kan inte tänka mig att saken har någon större betydelse på annat håll. Resandetrafiken över Öresund har under senare år uppvisat en väldig ökning — jag tror att antalet resande 1954 var uppe i omkring 7 miljoner. Denna resandetrafik har sin betydelse också för de orter som närmast beröres av trafiken och de affärsmän som där bedriver sin verksamhet.

Det måste vara både förstäeligt och

förklarligt när en opinion reses mot att denna skattefrihet skulle tas bort. Det gäller här en gammal förmån, och en sådan bör inte tas bort med mindre än att mycket starka skäl talar för det.

Vidare är det så att man — strängt taget från alla håll — befarar, att denna åtgärd skulle medföra en minskning i trafiken. Vederbörande trafikföretag förklarar, att om skattefriheten toges bort måste biljettpriset höjas, efter vad det har sagts med minst 40 procent, något som självfallet skulle få en inverkan på resandetrafiken. Man har då frågat sig: Varför skall vi vidtaga denna åtgärd, som är ägnade att försämra samfärdseln mellan länderna? Man har också frågat sig, varför denna fråga om skattefriheten skall behöva sammankopplas med frågan om lättnader i tullkontrollen. Det är naturligt, att sådana synpunkter har kommit fram i den diskussion som här förts och vid de opinionsmöten som har ägt rum. Jag vill slutligen erinra om vad Skånes handelskammare uttalade, då den i sitt kraftiga avstyrkande av generaltullstyrelsens förslag framhöll, att man väl bör vänta med att ta upp denna fråga, tills vi på allvar närmat oss lösningen av frågan om den nordiska tullunionen, vilken ju också har uppställts såsom ett mål att sträva efter.

Herr president! Eftersom det i handlingarna inte kommer till synes någonting om de synpunkter, som remissmyndigheterna i Sverige har anfört, eller om den opinion, som finns här i vårt land, har jag ansett mig böra i korthet lämna dessa meddelanden.

Waldemar Svensson, Sverige: Herr president! Bara ett par anmärkningar med anledning av herr Anderssons anförande.

Rent personligen kan jag ju säga, att även om en förmån är gammal, kan det enligt min uppfattning inte hindra att den underkastas en omprövning, om omissändigheterna skulle ge anledning därtill.

Jag skall be att få läsa några rader ur statsrevisorernas berättelse, som förelåg vid 1951 års riksdag, före interparla-

mentariska kommittén och innan det fanns något stort Nordiskt råd. Efter att ha berört dessa frågor sade revisorerna: »Det anförda synes därför revisorerna giva anledning att starkt ifrågasätta lämpligheten av ett fortsatt bestånd av den nuvarande provianteringsordningen på de trafikleder, varom här är fråga. En avveckling av dessa förmåner, varigenom den tilldelade provianten belades med sedvanlig skatt och sålunda komme att betinga samma pris som vid försäljning inom landet, torde därför böra övervägas. En sådan åtgärd måste emellertid för att få avsedd effekt motsvaras av likartade inskränkningar i provianteringsmöjligheterna från de övriga berörda ländernas sida, enär eljest inköpen torde komma att överflyttas till ifrågavarande länder. Åtgärden skulle därför förutsätta en ömsesidig överenskommelse i frågan mellan myndigheterna i respektive länder.» Om detta yttrade statsutskottet, att utskottet »i likhet med revisorerna funnit starka skäl tala för en omläggning av nuvarande provianteringsystem, såvitt fråga är om den mera lokalt betonade utrikestrafiken». Under detta utskottsutlåtande står bl. a. herr Andersson utan någon reservation.

Saken är alltså den, att man från svensk sida har påkallat en omprövning av denna fråga, innan vi hade Nordiska rådet. Nu håller denna omprövning på att ske, och såvitt jag förstår lär man från de andra ländernas sida ha ett visst intresse av att det blir ordning på detta område. Då skulle det se underligt ut om vi här backade ut, och i varje fall tror jag inte att Nordiska rådet har någon anledning att föreslå det. Sedan får vi väl gräla vidare i annat sammanhang.

Olof Andersson, Sverige: Herr president! Vi skall inte nu diskutera vad som sker i den svenska riksdagen. Jag vill bara säga, att då jag som ledamot av statsutskottet gick med på förslaget, framgår det att jag ingenting har emot att en omprövning sker.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

9

Socialpolitiska utskottets förslag nr 4 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område (ärende nr 48)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

10

Socialpolitiska utskottets förslag nr 5 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet (ärende nr 49)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

11

Socialpolitiska utskottets förslag nr 6 i anledning av regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (ärende nr 73)

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte uppskjuta ärendet om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning till nästa session;

2. att rådet måtte tillsätta en särskild kommitté, bestående av en medlem av det socialpolitiska utskottet från ettvarvt av länderna Danmark, Island, Norge och Sverige, med uppgift att förbereda ärendets vidare behandling, varvid kommittén främst borde inhämta och söka klarlägga de synpunkter, som arbetsmarknadens organisationer inom länderna kunde ha på frågan.

Watnebryn, Norge (utskottets talesman): Sak nr. 73 er et forslag fra den norske regjering, og det er foranlediget av det felles nordiske arbeidsmarked. Forslaget reiser spørsmålet om det er

hensiktsmessig å gjennomgå de nordiske lands arbeidervern- og arbeidstvistlovgivning med sikte på å gjøre reglene mest mulig like.

Den norske regjering peker i fire punkter på de regler som det fra Norges synspunkt anses å ha størst interesse å få drøftet. Det første er arbeidervernlovens og sjømannslovens regler om oppsigelsesvern. I Norge har en lovfestede regler om oppsigelsesvern for alle arbeidstakere som kommer inn under loven av 19. juni 1936 om arbeidervern og i sjømannsloven av 17. juli 1953. I tillegg til dette lovverk har en tariffbestemmelser med særlig oppsigelsesvern for tillitsmenn. I Danmark og Sverige er alminnelige regler om oppsigelsesvern ukjent. For tillitsmenn og såkalte »skyddsombud» kjennes imidlertid særlige verneregler.

I pkt. 2 omtales regler om straffeansvar for brudd på tariffavtaler og individuelle arbeidsavtaler. Reglene om straffeansvar for brudd på tariffavtaler og individuelle arbeidsavtaler er, så vidt vites — sies det i den norske regjeringens motivering — temmelig forskjellige i de nordiske land. Det er antakelig slik at en i Norge har de mest vidtgående regler når det gjelder å møte brudd på avtaler med straffesanksjoner.

Pkt. 3 gjelder ønskeligheten av å få drøftet muligheten for en mere ensartet arbeidstvistlovgivning. Det er først og fremst med sikte på erstatningsreglene for brudd på tariffavtaler ønskelig å gjennomgå denne lovgivning.

I pkt. 4 nevnes funksjonærenes og tjenestemennenes forhandlings- og streikerett. Også her er det til dels meget stor forskjell, og i hvert fall i Norge mener vi at våre bestemmelser er meget mangelfulle.

På denne bakgrunn har da den norske regjering bedt om rådets uttalelse i spørsmålet om gjennomgåelse av de nordiske lands arbeidervern- og arbeidstvistlovgivning med henblikk på å gjøre reglene mest mulig like.

Den sosialpolitiske komité er prinsipielt enig i at det er ønskelig å gjennomgå arbeidervern- og arbeidstvistlovgivningen med sikte på så langt det

er mulig, å få lik lovgivning på disse områder.

Men det foreligger ikke noen reaksjon eller uttalelse fra noen av de andre nordiske lands regjeringer, og vi vet også at dette forslag, i hvert fall for visse punkters vedkommende, vil reise problemer av prinsipiell karakter. Komitéen har derfor ikke funnet på grunnlag av det nokså sparsomme materiale den har til disposisjon, å kunne komme fram med noen rekommendasjon for rådet.

Men komitéen anser saken for viktig, og mener at det må arbeides videre med den innenfor rådet, og komitéen har derfor foreslått at det skal oppnevnes et særskilt utvalg innen den sosialpolitiske komité, med et medlem fra hvert av medlemslandene, som får i oppdrag å innhente nærmere opplysninger. Særlig bør søkes klarlagt det syn arbeidslivets organisasjoner i de respektive land har på de reiste spørsmål. En vil dermed etter komitéens oppfatning få et bedre grunnlag for vurdering av om det er mulig å få en mer ensartet lovgivning på dette område.

Jeg viser for øvrig til den norske regjeringens forslag og til komitéens innstilling og anbefaler rådet å gjøre vedtak i samsvar med denne.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

12

Socialpolitiska utskottets förslag nr 7 i anledning av uppskjutna ärenden om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning, tandläkarutbildning, apotekarutbildning, veterinärutbildning och sjukgymnastutbildning i de nordiska länderna (ärende nr 2—6)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av läkare, tandläkare, apotekare, veterinärer, sjukgymnaster

och sjuksköterskor (motsvarande manlig sjukvårdspersonal) i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

Claudia Olsen, Norge (utskottets talesman): Det förslag som den socialpolitiska komité fick till behandling, omfattar sakene 2—6, og gjelder, som det ble nevnt av presidenten, en likeverdig utlanning i de nordiske land av leger, tannleger, apotekere, veterinærer og sykegymnaster.

Under generaldebatten fredag ble det fra norsk side reist spørsmålet om å få med sykepleiersker («sjuksköterskor» i denne innstillingen), og den sosialpolitiske komité har enstemmig sluttet seg til dette forslag, så den sak som nå foreligger til behandling her i plenarmøtet, omfatter derfor også sykepleiersker, eller, som det heter i den svenske tekst, «sjuksköterskor (motsvarande manlig sjukvårdspersonal)».

Det foregår jo allerede en ganske utstrakt utveksling mellom de forskjellige nordiske land på dette område, og jeg vil anbefale at den rekommendasjon som foreligger, må bli vedtatt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Sundt, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Emil Jónsson och Strand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

Förhandlingarna avbrötos kl. 13.00.

Protokoll

5:e sammanträdet (2:a avd.)

Onsdagen den 2 februari 1955 kl. 15

Presidenter: Nils Herlitz (7, 13—14, 16—23) och Gustav Pedersen (15)

Ang. dagordningen

På därom framställd fråga medgav rådet att de på dagordningen upptagna punkterna 17—38 finge, ehuru ifrågavarande utskottsförslag avgivits först föregående dag, ändock upptagas till behandling vid detta sammanträde, i den mån så medhunnas.

Härefter upptogs till behandling den tidigare uppskjutna punkt 7 på dagordningen.

7

Ekonomiska utskottets förslag nr 6 i anledning av medlemsförslag om tulllättningar vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (ärende nr 17)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att snarast genomföra lättnader beträffande tull och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

Skoglund, Sverige (utskottets talesman): Herr president! De nordiska länderna har ju genomfört frihet på arbetsmarknaden. Det ena landets medborgare kan nu utan hinder söka arbete i det andra landet, en ordning som vi alla anser riktig och naturlig. Ligger det

inte i linje med detta närmare samarbete på arbetslivets område att även företag, som åtar sig arbeten i det ena eller andra nordiska landet, skall utan alltför stora hinder och kostnader få föra med sig de maskiner som är nödvändiga för arbetets utförande, för att sedan åter ta med sig dessa maskiner till hemlandet? För närvarande råder i detta hänseende rätt stora olikheter mellan de bestämmelser som tillämpas i Sverige, Danmark och Norge. Jag känner inte riktigt till, hur det förhåller sig med Island, men jag tror besvärligheterna där är mindre när det gäller denna sak.

Det har hänt att mycket betydande tullavgifter, på flera tiotusentals kronor, har måst erläggas för maskiner som ett företag har tagit med sig exempelvis från Sverige till Danmark. Maskinerna har senare återförts till Sverige, men när företaget kanske om några månader på nytt har behövt använda dem i Danmark, har man återigen fått vidkännas likartade tullavgifter. Det är sådana förhållanden som gjort att jag har väckt det förslag, som jag ingivit till rådet.

I Sverige gäller den regeln att temporär tullfrihet kan beviljas, om maskin vilken regelmässigt återföres till hemlandet, användes för arbeten av s. k. allmännyttig natur. I Norge torde restitutioner i viss utsträckning ha förekommit. De danska bestämmelserna är inte helt entydiga. Före kriget medgavs restitu-

ion, men genom en på senare tid av lanska finansministeriet avslagen framställning om restitution för återutförda maskiner, tillhöriga svensk firma, har det tydligt klarlagts att erlagda tullavgifter icke må återbekommas. Vad Färjorna beträffar tror jag att det inte ens är fråga om någon deposition av tullavgift.

De gällande bestämmelserna innebär sålunda att norska och svenska entreprenörer är sämre ställda när det gäller att ta arbeten i Danmark än vad danska entreprenörer är i fråga om arbeten i Norge och Sverige. Det är från denna utgångspunkt som ekonomiska utskottet har kommit till det resultat som det gjort vid behandlingen av mitt förslag. Detta förslag utmynnar i en hemställan till rådet att rekommendera regeringarna att ta initiativ till genomförandet av sådana lättnader beträffande tullavgifter och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. att en gemensam nordisk marknad kan skapas inom anläggningsbranschen. Utskottet för sin del hemställer att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att snarast genomföra lättnader beträffande tullavgifter och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

Jag yrkar bifall till denna utskottets hemställan.

Tillåt mig till sist, herr president, säga att jag för min del aldrig trott att det skulle vara så lätt att åstadkomma en gemensam nordisk marknad. Jag tror att vi måste börja med att försöka ta bort sådana bestämmelser som, även om de i och för sig berör endast begränsade områden dock utgör hinder för förbindelserna mellan de olika länderna. Det är i sådant syfte som jag har väckt det förslag som här föreligger. Även om det gäller en enstaka åtgärd kan den dock medverka till att jämna vägen mot det stora målet, en gemensam nordisk marknad.

När Nordiska rådet kom till och diskussionen om ett närmare ekonomiskt samarbete först togs upp, var det nog åtskilliga som hoppades på både snabba och stora resultat. Jag har för min per-

sonliga del aldrig tillhört dem. Jag har varit övertygad om att det både av ekonomiska och — varför inte klart säga ut det — mer känslomässiga skäl skulle möta en hel del svårigheter att realisera tanken på en gemensam nordisk marknad. Men att döma av arbetet inom ekonomiska utskottet, som jag varit i tillfälle att deltaga i, har vi dock kommit så långt att vi nu kan på ett mer öppet och uppriktigt sätt överlägga med varandra om dessa saker, utan att i onödan försöka täcka över eventuella motsättningar och hålla dem utanför diskussionen. Jag tror att det är denna väg vi måste vandra för att på längre sikt komma till ett verkligt resultat.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Håkon Johnsen, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Lindberg, Løbak, Moe, Harald Nielsen, Ohlin, Ohlon, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Hønsvald, Emil Jónsson, Lerifall, Claudia Olsen, Strand och Sundt.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 45 röster.

13

Juridiska utskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna (ärende nr 14)

Utskottet hade hemställt, att rådet icke måtte företaga sig något i frågan.

Utskottets förslag bifölls.

14

Juridiska utskottets förslag nr 10 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av röst rätt vid bosättning i annat nordiskt land (ärende nr 64)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna och finna frågan för rådets del slutbehandlad.

Utskottets förslag bifölls.

Gustav Pedersen övertog här efter ledningen av förhandlingarna.

15

Juridiska utskottets förslag nr 11 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (ärende nr 38) jämte tilläggsförslag

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ärendet vid nästa session;

2. att rådet måtte uppskjuta ärendet om nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, såvitt avser tilläggsförslaget, till nästa session.

Sigurður Bjarnason, Island (utskottets talesman): Hr. præsident! Af meldinger fra de respektive regeringer fremgår det, at spørgsmålet om nordiske medborgeres retsstilling i et andet land end hjemlandet har været genstand for en grundig undersøgelse og behandling. Den juridiske komité har derfor i sin betænkning givet udtryk for sin tilfredshed med det arbejde, som er blevet udført på dette område.

Ved komiteens behandling af de herrer Andersson i Malmö, Herlitz og Rylanders tillægsforslag om nedsættelse af en ny parlamentarisk komité i denne sag er det blevet understreget, at der stadig vises ligestillingsspørgsmålet den største opmærksomhed. Man synes derfor, at en særskilt parlamentarisk komité ikke behøves på dette tidspunkt. Derimod kan man godt tænke sig, at den komité, som er blevet foreslået i

den juridiske komités betænkning nr 1, også kunne tage sig af ligestillingproblemet.

Den juridiske komité indstiller derfor:

1. at rådet tager meldingerne til efterretning i afventning af nye meldinger til næste session;

2. at rådet udskyder behandlingen af tillægsforslaget om nordiske medborgeres retsstilling i andet land til næste session.

Herlitz, Sverige: Herr president! Tillå mig säga några få ord närmast i anknytning till det tilläggsförslag som några medlemmar av den svenska delegationen har väckt i detta ärende, ett tilläggsförslag vilket, såsom herr Sigurður Bjarnason nämnde, går ut på en rekommendation att regeringarna skulle tillätta en parlamentarisk kommitté för behandling av likställighetsfrågorna — så kalla vi dem ju, ehuru namnet är något vilseledande. Vi siktar ju inte till att nödvändigtvis på varje punkt uppnå full likställighet; vad vi strävar efter är att i möjligaste mån bereda medborgare från annat land samma rättigheter och förmåner som landets egna medborgare.

Det är mig angeläget att med några få ord erinra om denna frågas bakgrund. Jag vet inte hur många här i salen som var med vid det tillfälle på Christiansborg under sommaren 1945 då nordiska parlamentariker för första gången efter kriget möttes till interparlamentariskt möte. Det var ett möte präglad av den allmänna stämningen att nu skulle någonting nytt göras efter de tunga åren. På föredragningslistan för Nordiska interparlamentariska förbundets sammanträde hade tagits upp frågan om en s. k. nordisk medborgarrätt, men den behandlades vid unionens möte på det sätt som den med hänsyn till sin natur borde behandlas, nämligen så att man övervägde möjligheten att på det ena eller andra speciella området bereda nordiska medborgare en såvitt möjligt likartad ställning med det egna landets medborgare. Det bör kanske noteras att det interparlamentariska förbundet be-

slöt en formlig resolution till regeringarna med ett uttalande i den riktningen.

Några åtgärder vidtogs väl inte direkt på grundval av denna resolution, men den svenska riksdagen gjorde år 1947 en framstöt i direkt anknytning till mötet i Köpenhamn och hemställde till den svenska regeringen att vidtaga åtgärder för ett nordiskt samarbete i det nu angivna syftet. I själva verket övervägde man mycket allvarligt att ta upp dessa frågor till en samlad behandling. Vid den tiden arbetade nordiska kommittéer med frågan om åstadkommande av en gemensam nordisk medborgarrättslagstiftning, d. v. s. en lagstiftning om hur man blir medborgare i ett land och hur man förlorar medborgarskapet. Man var, i varje fall från den svenska regeringens sida — och vissa kontakter fanns med de andra nordiska länderna —, mycket allvarligt inställd på att sedan de kommittéerna hade avslutat sitt arbete, då vore tiden inne att uppta till behandling det spörsmål som interparlamentariska förbundet hade rest år 1945 och svenska riksdagen år 1947.

Det blev emellertid ingenting av med detta. Nordiska rådets inrättande kom emellan, och så framlades frågan, såsom vi erinrar oss, vid rådets 1:a session i den formen att den svenska regeringen gav en allmän presentation av problemet och begärde rådets uttalande om på vilka områden ett ingripande kunde vara möjligt och på vilka områden det icke var möjligt. Vi fick desslikes värdefulla översikter av motsvarande slag från både Danmark och Norge och, om jag inte minns alldeles fel, även från Finland.

Hur har det sedan gått med detta ärende? Ja, vi har ju i dag behandlat en del hithörande frågor. Vissa frågor har sålunda legat hos rådet. Andra frågor har enligt överenskommelse mellan regeringarna fördelats mellan de olika länderna till närmare utredning. Sålunda ligger nu en mängd delar av detta stora komplex utströdda i departementen i de olika nordiska länderna. Vi har haft tillfälle att nogsamt bevittna att det på dessa håll har arbetats mycket allvarligt, med intresse och med en önskan

att komma till resultat. Vi vet å andra sidan att här möter åtskilliga svårigheter.

I det läget hade jag för min del föreställt mig att det skulle kunna främja sakens framgång, om man hade ett något mer sammanhållande grepp om frågan, om man hade en parlamentarisk beredning som så att säga fick hålla trådarna i sin hand. Jag kan inte se saken på annat sätt än att frågan om ökade förmåner och rättigheter för nordiska medborgare i ett annat land är ett problemkomplex som, utan att man anställer någon vägning av det ena och det andra, måste anses ha stor vikt och betydelse, ungefär på samma sätt som de samfärdselfrågor, som ju har varit föremål för en samlad behandling i en nordisk kommitté.

Om man vill göra en jämförelse mellan dessa problemkomplex finns det åtskilligt att anföra. Man kan bl. a. säga det, att samfärdselfrågorna så tillvida är lättare att lösa som det kanske inte möter så mycket av nationella betänkligheter mot att underlätta samfärdseln som då det gäller att släppa in andra nordiska medborgare i något av våra länder. Men just detta förhållande framstår för mig såsom ett argument för att en samlad parlamentarisk behandling skulle vara nyttig.

Detta får inte missförstås, och jag vill därför tillfoga att om en sak på ett visst område befinner sig i goda händer och man är på väg att komma till ett resultat, så är jag fjärran från att önska skjuta in någon ny instans som skall blanda sig i frågan. Men jag tänker nu på alla de punkter, där man kan möta tekniska svårigheter, praktiska svårigheter, nationella betänkligheter o. s. v. Det är i sådana avseenden jag menar att det parlamentariska omdömet vid frågornas beredning kunde vara av betydelse. Jag tänker på hur det ställer sig för de departementstjänstemän som nu sysslar med dessa frågor på olika håll. De måste ju ofta summera ihop sina överväganden på det sättet att det finns goda skäl för att ta ett steg i en viss fråga, men att man å andra sidan har att ta hänsyn till de och de betänk-

ligheterna och de och de svårigheterna. Det är en omdömesfråga att väga önskemålet emot svårigheterna, och sutte jag som departementstjänsteman, skulle jag i ovisshet om hur en sådan avvägning parlamentariskt skulle utfalla, inte riktigt veta vad jag hade att företa mig. Om det vore möjligt att få dessa frågor föredragna i en parlamentarisk beredning, skulle det kunna ges mycket säkrare riktlinjer — riktlinjer för vad som är viktigt och vad som är oviktigt, vad som är stora problem och vad som är detaljer. Det skulle kunna ges riktlinjer beträffande vad som är jämförelsevis likgiltigt och vad som är väsentligt och betydelsefullt. Det skulle kunna klarna huruvida en sak är möjlig eller huruvida den över huvud taget är omöjlig. Jag kan inte komma ifrån att det hade varit roligt om man hade velat ta det steget nu. Å andra sidan har jag inte velat låta någon avvikande mening komma till uttryck. Men eftersom mina personliga möjligheter att i fortsättningen påverka denna saks behandling är mycket begränsade, har det varit mig angeläget att vid detta tillfälle ändå få uttala den förhoppningen, att den tanke jag har framfört, om den inte kan förverkligas nu utan frågan blir uppskjuten, åtminstone måtte hållas levande och att man vid nästa session prövar, huruvida inte det kan vara riktigt att gå i den riktning, som förslaget antyder.

Fast, Sverige: Herr president! Endast några få ord. Detta ärende ligger ju så till, att man har kunnat konstatera att utredningar av väsentliga delar av detta stora frågekomplex pågår inom samtliga nordiska regeringar. Det har vidare konstaterats, även från denna talarstol här i dag, att detta frågekomplex är utomordentligt svårbemästrat och att det innefattar svåröverskådliga perspektiv. Om man, medan detta arbete pågår i de olika departementen, här tillsatte en parlamentarisk kommitté, skulle detta, såvitt jag kan förstå, inte innebära något annat än en försening av hela ärendet. Däremot har man ansett, att den kommitté, som i annat sammanhang blivit

tillsatt, har möjligheter att överblicka frågan och till nästa råds-session komma fram med förslag om hur den bör angripas. Då är enligt mitt förmenande tiden inne att närmare övertänka, huruvida de vägar, som har förordats i tilläggsförslaget här, bör beträdas. I nuvarande läge skulle, såvitt jag förstår, ett positivt beslut endast kunna leda till en försening. Det hela bör kunna klarläggas vid nästa råds-session, och man har då att taga ståndpunkt. Därvid är det intet uteslutet, att man kan beträda den väg som här har föreslagits.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

Herlitz övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

16

Juridiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet (ärende nr 33)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte uppdraga åt presidiet att vidtaga åtgärder för att bereda de politiska ungdomsorganisationerna tillfälle att följa Nordiska rådets arbete.

Gustav Pedersen, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident: Jeg ønsker blot at understrege, at det, der er meningen med udvalgets indstilling, er, at ungdomsorganisationerne skal have al den støtte, som det er muligt at give dem, med hensyn til at følge rådets arbejde. De skal have så gode pladser under råds-møderne, som det er muligt at skaffe dem, og i så vidt udstrækning, som pladsforholdene tillader det. De skal have materialet i så stort omfang, som det er muligt at sende dem det, og så vidt det er offentligt materiale, men på så gode forsendelsesvilkår, at de også herigen-nem får de bedste betingelser for at følge rådets arbejde. Derimod vil det af hensyn til konsekvenserne ikke være gørligt at

lade dem deltaga i utvalgsmöderne. Det ville blive fuldkommen uoverskueligt, hvis organisationer kunne sende repræsentanter til udvalgsmöderne, fordi man da i virkeligheden ville gøre disse møder til en slags rådsmøder, altså til offentlige møder, hvorved arbejdsvilkårene for rådet og dets forretningsorden ville blive fuldkommen ændret.

Endvidere er jeg nødt til at understrege, at der kan ikke være tale om, at medlemmer valgt af organisationer under en eller anden form kan være en slags deltagere i rådets møder. De skal kunne følge møderne, men rådets deltagere må være dem, som er valgt af de nordiske parlamenter, og har som opgave at udføre den funktion, de skal udføre gennem rådet, og dér have støtte af de sagkyndige, de eksperter og de embedsmænd, som deltager i rådets arbejde.

Således må arbejdsdelingen være, men jeg håber på den anden side, at det, der udføres med det formål at skaffe de politiske ungdomsorganisationer de bedste muligheder for at følge rådets arbejde, samtidig vil stimulere disse ungdomsorganisationers interesse for dette arbejde.

Anders Pettersson, Sverige: Herr president! I det föreliggande betänkandet nämnes, att det har gjorts framställningar och uttalanden från de socialdemokratiska ungdomsförbunden, från de konservativa ungdomsförbunden och från de liberala ungdomsförbunden, men Svenska landsbygdens ungdomsförbund är inte med. Jag har endast velat till protokollet anmäla, att i en framställning som nu är gjord och som jag har i min hand, är Svenska landsbygdens ungdomsförbund med, skaran är nu fulltalig och att, såvitt jag vet, alla ungdomsförbund är representerade här.

Rylander, Sverige: Herr president! Eftersom jag har väckt det medlemsförslag, som här är i fråga, vill jag gärna för undvikande av varje missförstånd säga, att jag för min del med mitt mycket allmänt hållna förslag, att rådet vidtager

åtgärder i syfte att tillgodose de politiska ungdomsorganisationernas önskemål om närmare samverkan med rådet, icke avsett några vidare åtgärder än dem, som här är föreslagna och som herr Pedersen närmare har angivit. Jag har alltså icke åsyftat någon ändring i den för Nordiska rådet gällande stadgan, som ju konstituerar rådet som ett organ för samråd mellan parlamenten i de nordiska länderna och dessa länders regeringar.

Jag är nöjd med det slut, som denna sak har fått. Den ligger nu i de bästa händer hos presidiet. Å andra sidan måste jag säga, att när framställningar har kommit in från flera ungdomsorganisationer, som ville ha klarhet om sina möjligheter att närmare samverka med rådet, jag funnit det angeläget att frågan togs upp vid rådsmötet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

17

Kulturutskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om samarbete på radions område (ärende nr 20) samt medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television (ärende nr 34) jämte gemensamt ändringsförslag

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samråd med Finlands regering

1. vidtaga åtgärder med syfte att vidga det nordiska inslaget i de nordiska radioprogrammen;

2. söka tillse att vid planläggningen på televisionens område de samnordiska intressena bli tillgodosedda.

Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Av flera yttranden under debatterna vid detta rådsmötes begynnelse kan man utläsa, att den fråga vi nu behandlar tilldrar sig stort intresse bland Nordiska

rådets medlemmar. Bland de frågor, som avser att främja nordiskt samarbete på olika kulturområden, hör radion och så småningom televisionen till de viktigaste. De medlemmar, som framför dessa spörsmål, är också ute i ett angeläget ärende, när de påpekar att det samarbete, som nu äger rum på detta område, bör utvidgas på så sätt, att allnordiska utsändningar får mera tid i radioprogrammen än vad som nu är fallet. Utskottets mening sammanfaller helt med förslagsställarnas i detta avseende.

Att utväxling av radioprogrammen utgör ett utomordentligt värdefullt organ för kännedom om förhållandena i de skilda nordiska länderna är obestridligt. Det gäller inte bara skolradio och sådant som är aktuellt för dagen, utan i lika hög grad musik, teater, litteratur och annat, som kan vara till människors uppbyggelse. Vilken betydelse de nordiska programmen har för att eliminera språksvårigheterna mellan Nordens folk är så klart att det inte fordrar några vidare kommentarer.

Genom uttalanden av experter på området har emellertid kulturutskottet erfarit, att först när vi i de nordiska länderna får möjlighet att sända ut flera program på samma tid, gives det möjligheter till någon större utbyggnad av de nordiska programmen. Utskottet uttrycker också i sitt betänkande sin tillfredsställelse över utvecklingen i denna riktning och betonar angelägenheten av att de utökade möjligheter, som en anordning med flerprogram medför, utnyttjas för ett avsevärt ökat nordiskt programmaterial. Den kontakt för nordiskt samarbete, i samband med radio, som nu finns, bör enligt utskottets mening få fastare former och utskottet anser att ett sådant samarbete bör, i avvaktan på flerprogrammets införande, redan nu komma till stånd.

Televisionen befinner sig ju i Sverige och Norge ännu på försöksstadiet, men utskottet anser att man vid planeringen bör uppmärksamma möjligheterna att anordna gemensamma nordiska televisionsprogram. Utskottet påpekar också, att detta skulle innebära betydande fördelar i ekonomiskt avseende.

Jag har, herr president, intet annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Bundvad, Danmark: Som forslagsstiller för forslaget om samnordisk radioprogram og fælles nordisk television er jeg desværre ikke i den situation, at jeg kan takke kulturkomiteen for tilslutning til min konklusion. Derimod tør jeg sige, såvidt jeg nu forstår det, og efter ordførerens fremlægning af sagen, at jeg kan takke for tilslutning til mine præmisser, selvom man har villet udtrykke konklusionen på en anden måde.

Jeg synes imidlertid, at selve betænkningens præmisser og konklusion er noget uklare — jeg havde nær sagt, det skal de måske være. Konklusionen skal være rund, så den ikke støder an til nogen side. Vi ligger med forskellig udvikling radio- og televisionsmæssigt set, vi ligger med radioinstitutioner, der har udstrakt, om ikke fuldstændigt, selvstyre, og derfor er det et vanskeligt område at bevæge sig på og sige ganske bestemte og faste ting om. Alligevel vil jeg bede om, at vi får lejlighed til ligesom at kredse det lidt mere ind, end det er sket.

I betænkningen tales der om, at der er en udvikling i gang i retning af flere radioprogrammer på samme tid, det skulle give mulighed for større plads for nordisk programstof, men for mig at se er det i hvert fald i den allernærmeste fremtid, måske i mange år, et specielt svensk anliggende. Danmark har to programmer, og det er mig ikke bekendt, at vi tumler med tanken om at udvide, Norge har eet program, og såvidt jeg forstår, ønsker man heller ikke dér at gå videre i øjeblikket, således at det første punkt i udvalgets præmisser er et fremtidsanliggende specielt for Sverige.

Hvad det andet, nutiden, angår, glæder det mig meget, at udvalget har sagt, at der allerede indenfor den nuværende sendetid og indenfor de nuværende programmer skal være et udvidet nordisk islæt. Jeg havde dér ønsket, at vi skulle have et mindre nordisk programudvalg, som skulle planlægge i fællesskab det

nordiske stof, der er så rigt at øse af, men udvalget har begrænset sig til at tale om fastere former med henvisning til det, der er i øjeblikket. For mig at se — det kunne jeg godt lide at få oplyst — er dette imidlertid et samarbejde, om jeg så må sige, på direktørplanet eller på det højeste plan, medens det, vi efter min mening har brug for, er at programmedarbejderne samarbejder. Og med hensyn til udtrykket fastere former vil jeg gerne spørge, hvad man tænker på, når man taler om at udbygge det nuværende til fastere former.

Med hensyn til televisionsspørgsmålet forstår jeg, at udvalget har godtaget de præmisser, der findes i forslaget, idet det siges, at det indeholder synspunkter, som bør beagtes ved den kommende udbygning af televisionen, og at man ved planlægningen bl. a. bør have opmærksomheden henvendt på mulighederne for at anordne fælles nordiske televisionsprogrammer. På den anden side går konklusionen ud på, at man ved planlægningen — altså på forhånd — på televisionens område skal søge at sikre, at de samnordiske interesser tilgodeses. Det er en bold, som kan rulle. Men hvad er i den forbindelse samnordiske interesser? Er det det, at vi ønsker gennem televisionen at udbrede oplysning om nordiske problemer? Det er det. Er det det, at man prøver i et samarbejde at få flere televisionssindede kræfter stillet til rådighed, så programmerne i sig selv kan være bedre? Det er også i nordisk interesse. Og for det tredje: Er det ikke i nordisk interesse at søge televisionen gjort billigere, end den vil være, hvis hvert land skal klare sig selv?

Jeg beder om, at man i diskussionen prøver på at søge lidt af dette opklaret, for det ville være rart som vejledning til den afrundede konklusion at få at vide, hvad udvalget nærmere har tænkt på.

Edberg, Sverige: Herr president! Jag tror att det är i det psykologiska ögonblicket som Nordiska rådet har tagit upp frågan om ett närmare samarbete på radions och televisionens område. Vare

sig vi vill det eller inte, så står vi i våra länder på tröskeln till televisionens epok. Redan nu pågår dessutom i olika länder en utbyggnad till flerprogram i radio, och den utvecklingen kommer säkerligen att fortsätta i andra länder.

Vad televisionen beträffar, är det alldeles uppenbart att ett intimt nordiskt samarbete måste till redan vid uppbyggnaden. Ett programsamarbete är nödvändigt redan av ekonomiska skäl, men därtill kommer att televisionens räckvidd ju är relativt begränsad. Man kan inte sitta exempelvis i Røros eller Trosa och ratta in Köpenhamn eller Paris på sin TV-screen. De skandinaviska länderna har därför också vidtagit åtgärder för att komma med i det televisoriska programsamarbete mellan de europeiska televisionsföretagen som med en språklig nybildning går under beteckningen eurovision. Inom denna europeiska televisionskedja bör det vara naturligt att i främsta rummet etablera ett intimt skandinaviskt samarbete, en skandivision, om man så får kalla det.

När det gäller samarbetet på radions område har jag i mitt tilläggsförslag till herr Ohlons och herr Bundvads förslag velat rikta uppmärksamheten på de möjligheter som erbjuder sig att inom ramen för flerprogrammen i radio bygga upp en speciell nordisk service. Den modell som i det fallet föresvävat mig är de flerprogram, som man har i holländsk och schweizisk radio. Holland har inte mindre än fyra olika radioprogram, ett nationellt dubbelprogram och därtöver två allmänt europeiska program. Schweiz har fem olika program, ett nationalprogram för var och en av de stora språkgrupperna och därtöver två europeiska program, betecknade Europa I och Europa II. Dessa allmänt europeiska program i den holländska och den schweiziska radion komponeras på så sätt att ett programråd i förväg väljer ut vad man tror vara mest lockande och intresseväckande för de egna ländernas lyssnare i övriga europeiska radioföretags program, från BBC i England, från Frankrike, Italien, Västtyskland, för Hollands del dessutom i någon mån Danmark.

Det har förefallit mig som om den modellen, måhända något modifierad, skulle kunna användas också inom nordisk radio. Inom ramen för ett fyrprogram skulle man kunna tänka sig ha ett program Norden, uppbyggt genom programpooling mellan de nordiska radioföretagen, och kanske ett program Europa. Man kan också tänka sig att inom ramen för ett trippelprogram låta det tredje programmet få speciellt internationell karaktär, men med tonvikt på Norden.

Jag tror att detta förslag har sina fördelar. Möjligheterna att störningsfritt avlyssna europeiska radiostationer, men också en del nordiska stationer, är nämligen något begränsade inom det stora område som Norden ändå utgör. Genom ett samarbete på det sätt som de holländska och schweiziska exemplen visar skulle man med god återgivning kunna få ett urval av program från andra länder.

Jag tror dessutom att ett sådant program allmänt skulle öka intresset för utländsk radio. Alla vet att när en radiolyssnare nu tar in utlandet, sker det i regel på måfå, utan att han har studerat något tryckt program. Det nya radioprogrammet skulle ge lyssnaren möjlighet att välja inom ett urval av goda och intresseväckande program från andra länder — närmast har jag då tänkt på de nordiska ländernas.

Därtill kommer att kostnaderna för att komponera ett sådant program är nästan förvånande små. I Sverige räknar man med att uppbyggnaden av ett dubbelprogram — som är aktuell och som kommunikationsministern kommer att föreslå i proposition till årets riksdag — skulle kosta i runt tal 140 miljoner kronor; kostnaderna beror i någon mån på vilket distributionssystem man väljer. Ett fyrprogram enligt den modell jag skisserat skulle enligt vad framstående expertis försäkrar kunna åstadkommas för ytterligare ungefär 10 miljoner kronor — man slipper nämligen ifrån alla studiokostnader och ersättningar till medverkande, det är bara själva utsändningskostnaderna och eventuellt i några enstaka fall ersättning för författarrätten som tillkommer.

När man går vidare för att söka intensifiera samarbetet på radions område, har jag ansett att man också bör pröva dessa frågor. Detta är angeläget inte minst därför att det, när man går in för att bygga upp ett dubbelprogram i ett land, är önskvärt att välja ett distributionssystem eller en kombination av olika system — alltså frekvensmodulerad ultrakortvåg eller trådradio — som skapar möjligheter till så stor programvariation som möjligt.

När utskottet i sitt utlåtande säger: »Utskottet hälsar med tillfredsställelse utvecklingen av radiosändningarna mot flera program på samma sändningstid och anser det angeläget, att de ökade möjligheter som denna utveckling ger utnyttjas till att införa ett avsevärt utvidgat nordiskt programmaterial i de nordiska radiosändningarna», så finner jag att mina synpunkter i det stycket blivit tillgodosedda, och jag ber att få komplimentera utskottet för dess skickliga skrivning i ett utomordentligt komplicerat ämne.

Håkon Johnsen, Norge: Ved forrige sesjon i Det nordiske råd forelå det en beretning fra de nordiske kringkastingsinstitusjonene om det samarbeid som foregår mellom dem. Kulturkomiteén på Oslo-møtet sa seg tilfreds med denne rapport, og Det nordiske råd vedla rapporten protokollen uten annet enn en bemerkning fra sakens rapportør.

På disse månedene som er gått siden vi uttrykte vår tilfredshet med det samarbeid som foregår, har det da kommet opp to nye konkrete forslag om både endringer i samarbeidsformen og om et sterkere samarbeid. Jeg ser da bort fra forslaget fra hr. Ohlon, som er holdt i mere alminnelige vendinger.

Når vi fra norsk side har vanskelig for å gå lenger enn kulturkomiteén har gått i sin innstilling, skyldes det en rekke ting. Vi har vanskelig for å gå lenger, foreløpig i hvert fall, før vi har drøftet disse tingene atskillig mere på hjemmebane. Kringkastingsloven i Norge gir ganske bestemte regler for hvilke organer skal stille med programmene. I til-

legg kommer også den ting at vi overhodet ikke har noe dobbeltprogram i Norge, og problemet for oss er heller ikke i første omgang å lage slike dobbeltprogrammer. Problemet for oss er å få bygd ut kringkastingsanleggene utover landet, så alle mennesker i landet på skikkelig måte kan få høre det ene riksprogram som vi har.

Når det gjelder fjernsynet, så er det på prøvestadiet, og vi har der et stortingsvedtak som sier at det ikke skal foregå noen ting som binder stortinget på forhånd når det skal ta endelig standpunkt til spørsmålet om å innføre fjernsyn i Norge.

Det er disse tingene som har gjort at vi for øyeblikket ikke kan gå lenger enn til det som kulturkomiteén er kommet fram til i sin innstilling. Det er jo også grunn til å understreke at det foregår et veldig godt samarbeid mellom kringkastingsinstitusjonene. I bilagene til denne sak er det et bilag, som dessverre ikke er trykt, fra norsk rikskringkasting. Der er det tatt inn en liste over innslag av samnordisk karakter i norsk rikskringkasting, og jeg synes det er forbausende bra hvor mye som egentlig er kommet med. Men jeg tror at foreløpig inntil vi er kommet lenger både med anleggene for kringkastingen og drøftelsene av fjernsynet, kan vi ikke gå lenger enn til det som kulturkomiteén nå har innstillet på.

Kraft, Danmark: Den sag, som rådet her behandler, tror jeg man må tillegge den allerstørste betydning. Et utvidet samarbeide på radioens og televisionens område med utvidede nordiske programmer vil måske mere end noget andet kunne bidrage til større gensidigt kendskab og forståelse mellem de nordiske folk. For fjernsynets vedkommende tror jeg simpelthen det vil være nødvendigt med det stærkest mulige samarbejde, hvis det skal være muligt at skabe tilfredsstillende fjernsynsprogrammer på et økonomisk grundlag, som det er muligt for vore lande at bære.

I anledning af de kritiske bemærkninger, hr. Bundvad har fremsat, vil jeg

gerne sige, at jeg tror, hr. Bundvad kan være overbevist om, at kulturkomiteén ser på sagen i principiell henseende ganske på samme måde, som han gør det, og at der ikke er nogen dybere uoverensstemmelse til stede imellem os.

Jeg har, hr. præsident, bedt om ordet i en ganske bestemt anledning. Da jeg havde lejlighed til at drøfte dette spørgsmål med chefredaktøren for den danske radioavis, fremsatte han en tanke, som jeg synes i høj grad er overvejelse værd, nemlig den, til et sådant nordisk timeprogram — hvad enten det nu skal være en hel time eller spredt dagen igennem — at knytte en nyhedsmeddelelse fra de nordiske lande. En sådan nyhedsmeddelelse behøvede ikke at tage lang tid, fem minutter eller sådan noget på et eller andet tidspunkt i tilknytning til det nordiske program. Der kan nemlig ikke være nogen tvivl om, at nyhedsmeddelelserne om Norden er langt færre og langt mindre tilfredsstillende — i det mindste i Danmark, og jeg tror også det er tilfældet i de andre nordiske lande — end nyhedsmeddelelserne fra mange andre lande i verden, og jeg tror, det ville være ganske overordentlig værdifuldt, om man på denne måde fik fastlagt i de nordiske radioprogrammer daglige nyhedsmeddelelser, altså udenfor sensationernes kreds; de kommer jo altid ganske af sig selv.

Jeg håber derfor, hr. præsident, at denne tanke om udvidelse af den nordiske nyhedsformidling må blive taget med i de forhandlinger, som skal føres, og de undersøgelser, som skal finde sted.

Ohlön, Sverige: Herr president! Jag begärde ordet då herr Bundvad frågade vad utskottet menar med sitt uttalande att det vore »önskvärt, att den kontakt för gemensam nordisk programplanering som nu finnes utbygges till fastare former för att redan under nuvarande förutsättningar få till stånd ett utvidgat nordiskt programinslag.» Det är närmast utskottets ärade ordförande som med känd formuleringskonst får svara för vad vi menar, men redan jag vill säga så myc-

ket som att det naturligtvis var omöjligt för utskottet att komma med ett i detalj gående organisationsförslag rörande samarbetet mellan våra olika länder i fråga om rundradioverksamhet.

Herr Edberg har kompletterat herr Bundvads och min motion med en egen motion. I själva verket är utskottets uttalande för mig fullt tillfredsställande, ty det täcker allt vad jag ville ha sagt på detta förberedande stadium. Men jag vet att herr Edbergs motion har kommit till på grund av vad som har skett här hemma i Sverige under den allra senaste tiden. Vi har ju haft en utredning i gång angående införande av dubbelprogram i radio. Kommittén bestod av tre personer, och alla tre hade olika meningar. Meningsskiljaktigheterna rörde rent tekniska problem. De gällde huruvida vi skall införa en frekvensmodulerad ultrakortradio som täcker hela landet, om vi skall föra in ett ledningssystem för radioverksamheten eller om vi skall tillämpa bägge metoderna samtidigt — alltså tre alternativa förslag. Med anledning av detta betänkande har kommunikationsdepartementet i Sverige inhämtat vissa remissyttranden, bl. a. från en berömd vetenskapsman på området i fråga. Det är denne framstående vetenskapsmans yttrande som tydligen i väsentlig mån ligger till grund för herr Edbergs motion. Så till vida kan man ju säga att herr Edberg har tackning för sitt förslag om ett multipelprogram. Kunde vi tillämpa det system med trådradio, som där ifrågasatts, skulle vi här i Sverige gladeligen kunna köra med fyra olika program samtidigt. Det var ingen överdrift när herr Edberg såsom exempel hänvisade till Schweiz. Jag har framför mig fotostatkopior som visar hur den schweiziska rundradions program för en enda dag ter sig, och jag kan konstatera att vad herr Edberg yttrade därom är riktigt. Programmen är så vidlyftigt utformade att de upptar inte mindre än fyra stora sidor.

Det var någon av de föregående ärade talarna som nämnde att danskarna nu redan har fastställt sitt system. De kan endast ha ett dubbelprogram. Norge har ett enda program. Då ansåg utskottet det

vara olämpligt att vi skulle binda oss för ett enda system, i synnerhet som ju även tekniska problem förelåg. Utskottets skrivning är på denna punkt sådan att man kan tänka sig vilken metod som helst. Huvudsaken är, att det nordiska inslaget i radioverksamheten ökas.

Jag kommer sedan till frågan om televisionen. Det är ett betydligt svårare problem än frågan om rundradion. Det är, såsom uttalas i det finska remissyttrandet, framför allt ett ekonomiskt problem. Det enda land i världen, som har lyckats med television även i ekonomiskt avseende, är ju USA, där man beräknar att det för närvarande finns omkring 25 miljoner televisionsapparater ute i marknaden eller ungefär lika stort antal televisionsapparater som det finns dammsugare. Det är nu inte bara Amerikas höga materiella standard som ger förklaringen till att man där har lyckats så bra, åtminstone ekonomiskt, med televisionen, utan detta beror nog också på den frihet som lämnats de sändande organisationerna i fråga om program och finansieringsmetoder.

Jag vet att jag här beträder farlig mark, men jag vill ändå säga att om vi statsmonopoliserar televisionen och försöker driva den uteslutande med tillhjälp av avgifter, föreligger risk för att det kommer att inträda en kedjereaktion på det sättet att vi inte kan hålla programmen på tillräckligt hög nivå, vilket leder till att vi inte får tillräckligt många apparater i landet. Inkomsterna blir då inte tillräckligt stora, och efter det att initialsvårigheterna övervunnits, föreligger risk för att hela verksamheten skall gå tillbaka. Detta är visserligen ett ömtåligt spörsmål, men jag tror att det är ett spörsmål som vi inte får lämna ur sikte i sammanhanget. Vad som är viktigt i den här församlingen, när det gäller den föreliggande frågan, är att vi gör klart för oss att hur vi än ordnar finansieringen av televisionen, är vart och ett av de nordiska länderna alltför litet för att ensamt kunna bära upp en effektiv televisionsverksamhet. Därför skulle jag vilja instämma i vad som har sagts förut här i dag, nämligen att programorganisationen för televisionen ef-

fektivast möjligt bör byggas upp på gemensam nordisk basis.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgård, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Håkon Johnsen, Emil Jönsson, Gisli Jönsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Lindberg, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Ohlon, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røise-land, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Sundt, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Hønsvald, Leirfall, Moe, Claudia Olsen, Strand och Waldemar Svensson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 45 röster.

Med hänsyn till det nära sambandet mellan de två följande punkterna på dagordningen föredrogos dessa i ett sammanhang.

18

Kulturutskottets förslag nr 10 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete (ärende nr 39)

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna och finna frågan för rådets del slutbehandlad, såvitt avser punkterna a, e, såvitt angår utbyte av universitetslärare, f, g och h;

2. att rådet beträffande övriga punkter måtte avvakta nya anmälningar vid nästa session.

19

Kulturutskottets förslag nr 11 i anledning av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (ärende nr 74)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Sandler, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Det är mycket naturligt att dessa båda punkter får behandlas i ett sammanhang, ty regeringsanmälningarna beträffande det kulturella samarbetet och kulturkommissionens berättelse handlar i stor utsträckning om samma frågor.

Vad regeringsanmälningarna beträffar har kulturutskottet egentligen haft till uppgift att klassificera dessa anmälningar i sådana, som utskottet funnit vara slutbehandlade, och sådana, där man har att avvakta ytterligare anmälningar. Det är rätt självfallet, med hänsyn till att det här gäller en mångfald olika kulturella samarbetsfrågor, att flertalet av regeringsanmälningarna hör till kategorien »kvarstående ärenden». Jag skall nu inskränka mig till att fästa rådsmedlemmarnas uppmärksamhet på en enda sak i fråga om anmälningarna.

Det har beträffande den allmänna nordiska giltigheten av akademiska tentamina tagits ett initiativ av den svenska regeringen, vilket jag hoppas har blivit vederbörligen uppmärksammat inom de andra ländernas undervisningsministerier. Detta initiativ innebär att den svenska regeringen är beredd att tillerkänna universitetskanslern behörighet att beträffande visst ämne eller viss examen eller visst intyg från ett visst universitet meddela in casu bestämmelser om inter-nordisk tentamensgiltighet. Om detta system blir genomfört, har man därmed skapat underlag för att successivt genomföra den eftersträfvade reformen på detta område.

I fråga om kulturkommissionens berättelse är det två saker, som utskottet särskilt har fäst sig vid och berört i sitt utlåtande. Såsom säges i utlåtandet, har utskottet med stort intresse tagit del av det förslag som redovisats av kulturkommissionen angående utarbetandet av ett

visst antal monografier, ett förslag som kommer att underställas regeringarnas prövning. Därjämte har utskottet haft tillfredsställelsen konstatera att även på ett annat område ett positivt resultat nu har uppnåtts, nämligen genom det beslut regeringarna har fattat beträffande utväxling av dramatisk konst. Vederbörliga anslag därför är beslutade, respektive föreslagna av de olika ländernas regeringar.

Jag hemställer om bifall till utskottets hemställningar.

Ohlon, Sverige: Herr president! Vid det första rådsmötet, som hölls i Köpenhamn för två år sedan, beslöt rådet att lämna de nationella språknämnderna det stöd som behövdes för åstadkommande av ett verkligt samarbete dem emellan. Att jag nu vill fästa uppmärksamheten på detta beslut, beror på en skrivelse, som har inkommit från Nämnden för svensk språkvård och som har ställts till Retskrivningsudvalget i Köpenhamn. Det heter där bl. a. följande: »Frågan om platsen för bokstaven *å* är en sak av praktisk betydelse i det nordiska samarbetet. Den har blivit särskilt aktuell efter 1948, då Danmark upptog bruket av *å*-typen. Särskilt är den av påtaglig betydelse för kataloger, register, ordböcker och uppslagsverk av olika slag, icke minst vid utgivande av samnordiska publikationer. Såsom exempel kan nämnas Kulturhistorisk leksikon for Nordens middelalder och de serier av gemensamma akademiska läroböcker på skilda områden, som numera utgives eller planeras.

Det vore enligt nämndens mening att beklaga, om den splittring som blivit en följd av att Norge och Sverige löst frågan om bokstavens placering på olika sätt — Sverige av ålder *å ä ö*, Norge sedan 1917 *ä å ö* —, skulle bli fullständig, därigenom att Danmark valde en tredje, helt avvikande väg. Nämnden finner det därför angeläget, att man i Danmark ville överväga, om icke anslutning till den svenska ordningsföljden eller till den norska vore ändamålsenlig.»

Kulturkommissionen har ju också haft denna fråga under behandling, men jag

vet inte, om kommissionen har gjort något uttalande i saken. Jag har bara velat bringa ärendet till rådets kännedom och uttala den förhoppningen att Danmark måtte följa samma väg som Sverige eller i varje fall inte välja en tredje väg vid sidan av Sveriges och Norges.

Jørgen Jørgensen, Danmark: Hr. president! I forbindelse med hr. Ohlons bemærkninger om bolleå'ets anbringelse i alfabetet vil jeg gerne gøre opmærksom på, at vi i Danmark hidtil ikke har haft nogen fast regel, og at der er visse praktiske vanskeligheder forbundet med at fastsætte ensartede regler på nuværende tidspunkt, fordi betydelige forberedelser er gjort på enkelte områder, hvor arbejdet ikke kan fortsættes, som det er begyndt, hvis vi følger den anbringelse af bolleå'et, som Norge eller Sverige har. Jeg kan imidlertid sige til hr. Ohlon, at jeg er aldeles sikker på, at til trods for de praktiske vanskeligheder, der foreligger, vil der i Danmark være almindelig tilslutning til at søge at nå frem til en løsning med en fælles ordning for de tre nordiske lande, og jeg er helt sikker på, at den opfordring, som her er fremkommet fra hr. Ohlons side, vil være af betydelig vægt, når spørgsmålet skal finde sin afgørelse i Danmark. Personlig mener jeg, at den danske afgørelse må bygge på at finde frem til en fælles ordning for de tre nordiske lande.

Kraft, Danmark: Ja, dette spørgsmål viser, hvilke vanskeligheder det nordiske samarbejde kan komme ud for, når man griber ind på områder som retskrivningens.

Da vi i sin tid i Danmark besluttede os til at gå over til at anvende bolleå'et i stedet for aa, var det afgørende hensyn, at vi derved skulle fremme en fælles nordisk udvikling, og at vi på dette område fra dansk side skulle nærme os en retskrivning, som allerede var gældende i de andre nordiske lande. Nu viser det sig altså, at netop denne overgang til bolleå'et kommer til at volde så store vanskeligheder som dem, der her har været skildret. Spørgsmålet har også vist sig at volde vanskeligheder

mellem Norge og Sverige, således at vi i øjeblikket er i den situation, at Norge har een retskrivning og Sverige en anden, og i Danmark har selv de bedste hoveder indtil dette øjeblik ikke kunnet finde ud af, hvor å'et skulle placeres.

Jeg tror, det er meget lykkeligt, at hr. Ohlson her har fremdraget dette spørgsmål og rettet denne henstilling til rådet, således at den kan være vejledende ved den afgørelse, som Danmark står overfor, og jeg kan ganske tilslutte mig, hvad min landsmand hr. Jørgen Jørgensen har sagt. Også jeg tror, at der nu i Danmark vil være interesse for, at vi dog ikke skaber yderligere forvirring på dette område ved at vælge den sidste mulighed, der står tilbage, for at få en anden ordning end den, der gælder i noget af de andre nordiske lande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifällos utskottets förslag.

20

Ekonomiska utskottets förslag nr 7 i anledning av medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (ärende nr 22)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

a) att främja trafikförbindelserna mellan Island, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, samt att upptaga ett samarbete på detta område bland annat i fråga om en utvidgning av upplysningstjänsten och en förbättring av de ekonomiska förutsättningarna för trafiken, med ändamål att bidra till att resor mellan dessa länder och umgängandet mellan folken underlättas för framtiden;

b) att för ändamålet tillsätta en särskild parlamentarisk kommitté.

Emil Jónsson, Island (utskottets talesman): Hr. præsident! Dette forslag er

forelagt i sin tid af de daværende fire formænd for delegationerne fra de nordiske lande, og det skulle vel være et udtryk for, at der i alle disse lande er en villighed til og en vis interesse for at gå i gang med drøftelser på dette område.

Det er næppe nogen tilfældighed, at en forbedring af trafikforholdene mellem de nordiske lande ofte har været på dagsordenen i Nordisk råd, for en forbedring på dette område har været et af de punkter, hvor de nordiske folk har lettest ved at komme til positive resultater. De forslag, som har været stillet, og de resolutioner, som man måtte komme til, vedrører dog — som naturligt er — først og fremmest de tre lande Danmark, Norge og Sverige, selvfølgelig på grund af disse landes geografiske beliggenhed og på grund af den intime forbindelse, der nu engang er mellem disse tre lande.

Det forslag, der her er stillet, er noget af en parallel til de forslag, der foreligger vedrørende trafikforholdene mellem Danmark, Norge og Sverige. Der er i forslaget åbnet mulighed for at gribe sagen an på en hvilken som helst måde, der måtte kunne lede til et resultat og tjene det tilsigtede formål.

Persontrafikken mellem Island og de øvrige nordiske lande opretholdes nu af et dansk og to islandske skibsfartsselskaber og af to islandske og et amerikansk luftfartsselskab. Persontrafikken er næsten ligeligt fordelt på disse to kategorier, dog er det antal personer, der flyver, ikke helt så stort som det antal, der tager med skib. For skibsfartens vedkommende er den største hindring dette, at den varemængde, der er at transportere mellem Island og de andre nordiske lande, er gået meget langt ned, og desforuden er handelsbalancen mellem Island og de andre nordiske lande blevet betydelig skæv i de sidste år. Grundlaget for en bedring af skibsfarten mellem landene er naturligvis først og fremmest, at der er noget gods at transportere mellem landene ved siden af persontrafikken.

Jeg kan f. eks. i denne forbindelse pege på, at der i årene før krigen var en fast skibsforbindelse mellem Bergen

og Reykjavik, men denne forbindelse er nu fuldstændig indstillet, således at der nu ikke længere går noget direkte skib mellem disse to byer, hvad man i hvert fald fra islandsk side meget beklager, fordi man gerne ville have en sådan forbindelse mellem Island og Norge.

Det økonomiske udvalg har derfor i sin betænkning og i sin indstilling foreslået, at der af regeringerne bliver nedsat en parlamentarisk komité, som kan tage disse spørgsmål under behandling, d. v. s. først og fremmest det økonomiske grundlag for rejserne — det er jo meningen, at denne komité også skulle beskæftige sig med andre forhold, der måtte tjene til at fremme forbindelsen mellem disse to lande.

På luftfartens område har der i og for sig ikke foreligget direkte hindringer for trafikken mellem disse lande, men jeg skal dog bemærke, at det skandinaviske selskab, som opretholder hovedflyvetrafikken i denne del af verden, Scandinavian Airlines System, ikke har haft nogen fast ruteforbindelse på Island. Islændingene har derfor måttet oprette deres egne luftfartsselskaber og købe deres egne flyvemaskiner. Foruden de islandske selskaber er der et amerikansk luftfartsselskab, som opretholder forbindelsen mellem New York og Helsinki, og dette selskab anløber Island på vej fra New York til Skandinavien.

Jeg må dog bemærke, at efter at dette forslag er stillet, er der kommet den omstændighed til, at den svenske regering har opsagt den gældende luftfartsoverenskomst mellem Island og Sverige. Denne specielle sag har det økonomiske udvalg ikke villet tage op til behandling, men henviser til, at der skal optages forhandlinger mellem regeringerne om denne sag, og udvalget nøjes med at henvise hertil.

Jeg kunne dog måske tillade mig blot med meget få ord at sige, hvorledes denne sag ser ud fra islandsk synspunkt. Den er jo gjort til genstand for megen omtale i pressen, og det er ikke sikkert, at det fremmer sagens gang, at der ikke på dette sted bliver sagt det, som jeg tror objektivt kan siges om denne sag. Hvad jeg siger, står for min egen reg-

ning, jeg ved ikke, hvor det økonomiske udvalg står; det har, som jeg før bemærkede, kun taget sagen *ad notam* og konstateret, at forhandlinger forestod mellem regeringerne.

Desværre er der opstået en tvist mellem Island og Sverige. Disse to lande har en luftfartsaftale, som er en formaftale d. v. s. en aftale enslydende med næsten alle andre luftfartsaftaler i verden og fuldstændig enslydende med Islands aftale med Norge og Danmark, naturligvis selve liniestrækningerne undtaget.

Da det første islandske flyveselskab begyndte sin flyvning, fik det en koncession, et »lufttrafiktilstånd«, som de kaldes, som fratog det retten til at modtage eller aflevere passagerer, post og fragt længere end til og fra liniens ende punkt d. v. s. Reykjavik. Dette synes ikke er i overensstemmelse med aftalen, v. synes, det er selve aftalen, der må gælde og ikke et administrativt udstedt »lufttrafiktilstånd«, som indskrænker selv aftalen. Sverige har heller ikke fundet det nødvendigt at indskrænke andre flyveselskabers ret til at tage post, gods eller fragt længere end til hjemlandet; således må et hollandsk flyveselskab godt tage passagerer, fragt og post længere end til Amsterdam.

Der har fundet en noteveksling sted om sagen mellem islandske og svenske myndigheder, men ingen forhandlinger mellem de interesserede flyveselskaber eller landenes luftfartsmyndigheder, sådan som forudsat i aftalen. Sagen har heller ikke været henvist til voldgift eller skiljedom, sådan som aftalen forudsætter. Derimod opsagdes aftalen fra svensk side i december sidste år, og opsigelsen træder i kraft den 30. december i år.

Da aftalen som nævnt er en formaftale, der bygger på de fire friheder i luften, har vi ikke kunnet se, hvordan tvisten kan løses ved en ændring af aftalen.

Bag tvisten ligger dette, at på ruten fra Reykjavik til New York tages noget lavere takster end IATA's takster, og dette er motiveret fra Islands side dermed, at vi ikke har så fuldkomment materiel og ikke kan yde samme service, som de andre, mere moderne maskiner kan yde.

Dette forhold bygger i øvrigt på en aftale mellem Island og De Forenede Stater i Amerika, som vi mener er de parter, der skal afgøre denne sag.

Jeg vil dog i fortsættelse af det, jeg her har sagt, udtale forhåbningen om, at det ved de forhandlinger, der nu skal påbegyndes, vil lykkes at komme til enighed om denne sag, og at vi må få en ny aftale i stand, som kan danne grundlag for en god fremtidig trafik mellem Island og Sverige.

Jeg må måske i denne forbindelse gøre opmærksom på, at det vel ikke er udelukket, at den komité, som udvalget nu foreslår nedsat til at fremme trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande, kunne få lejlighed til på en eller anden måde at træde til, hvis det skulle vise sig formålstjenligt.

Udvalget har også været opmærksom på, at oplysningstjenesten lod noget tilbage at ønske, og at det derfor var ønskeligt at få den udvidet og forbedret, sådan som det også er nævnt i udvalgets betænkning og indstilling.

Den oprindelige indstilling, sådan som den er udformet af forslagsstillerne, gik ud på at henstille til regeringerne, at de gik i samarbejde om denne sag, men i den form, hvori udvalget nu lader den fremtræde, er den ændret i den retning, at udvalget henstiller til regeringerne, at de hver for sig i deres respektive lande søger at fremme sagen så godt de kan, og til sin tid optager et samarbejde med det samme formål for øje — i denne forbindelse også med det parlamentariske udvalg, som jeg nævnedes før.

Hr. præsident! Jeg tror ikke, jeg har andet at føje til end en henstilling om, at forslaget må blive vedtaget.

Sundt, Norge: Man har i Norge, og kanskje særlig i Vest-Norge, gjennom mange år viet spørsmålet om en trafikmessig, økonomisk og kulturell forbindelse med Island den tilstrekkelige og tilbørlige oppmerksomhet. Forholdene har jo i så henseende latt meget tilbake å ønske.

Det var jo dessverre et slag for oss i Bergen da Bergenskes linjeforbindelse

mellom Bergen og Reykjavik med Lyra-linjen opphørte i 1940, og den har senere ikke kunnet gjenopptas, fordi krigen og etterkrigsårene førte til strukturelle endringer i Islands økonomiske liv, slik at Island ble både øst- og vestvendt, men kanskje ikke særlig nordisk vendt.

Det er etter min oppfatning en sak som fortjener Det nordiske råds største oppmerksomhet at Island ikke blir liggende i en bakevje i det nordiske samarbeid.

Jeg er klar over at Loftleiðir-saken kan gi stoff til megen eksplosjon, og jeg er for så vidt glad for at utskottet har behandlet den på en så utsøkt pen måte, i samsvar med den »ljuvliga doft» som svever over denne sesjon. Men det er jo ganske gitt at spørsmålet om Loftleiðir og SAS også på mange måter henger sammen med SAS's stilling overhodet i skandinavisk lufttrafikk, og jeg tror at selv om det bare skjer fra en enkelt persons side, er det riktig å gjøre oppmerksom på at spørsmålet om SAS både er et nordisk spørsmål, men også et internt spørsmål for hvert enkelt land, og at det i høyeste grad er delte meninger, i hvert fall i Norge, om hvorvidt et selskap som SAS skal ha monopol ikke bare på de store ytre internasjonale linjer, men også på det interne norske luftnett.

Det er mange saker som kan være ubehagelige, fordi de både er nordiske og spesifikt interne for de enkelte land; men det kan jo ikke fritas oss for de overveielser som det er nødvendig å gjøre.

Jeg vil i det hele tatt gjøre oppmerksom på at jeg synes Islands aspekter med hensyn til lufttrafikk er såvidt beskjedne, at jeg synes nesten det skulle bare mangle at man under de forhandlinger som forestår, ikke skulle kunne finne en løsning som var tilfredsstillende ikke bare for Island, men også for de nordiske forhold i sin alminnelighet.

Selvsagt er luftfarten mellom Island og Norden bare en liten del av spørsmålet om trafikforbindelsene mellom Island og Norden. Der vil jeg gjerne gjøre opp-

merksom på at det er neppe mulig for tiden å skape de økonomiske forutsetninger for en regningssvarende dampskipsrute, men slik som det er i dag med en rute, såvidt jeg vet fra København én gang hver 14. dag eller kanskje én gang hver måned, må også folk fra Sverige og Norge reise til København for å komme til Island, og det er i det lange løp en hindring for en nærmere samferdsel mellom alle disse land.

På dette område mener jeg det må være mulig ved et samarbeid med private dampskipsselskaper og ved samarbeid med de respektive land å finne en ordning, så man kan få en noenlunde rask og regelmessig forbindelse. Men det forutsetter også at Island på sin side ordner litt opp med sine egne forhold både hvor det gjelder hoteller, hvor det gjelder turistvaluta og hvor det gjelder ting som gjør det mulig for den alminnelige mann i Norden å kunne besøke Island, ikke bare rikfolk som kan bruke fly.

Jeg vil gjerne til slutt si at hvis den nordiske idé er forankret geografisk noe sted, så er det på sagaøen der langt nord, og det kan nok være at både Norge og Danmark og for den saks skyld Sverige med, ikke i alle år har behandlet Island i kulturell og historisk henseende på en måte som Island har krav på. Glem aldri at Island er landet med verdens eldste parlament, og det er landet med en selvstendig sagalitteratur som kan sidestilles med Hellas'.

Severin, Sverige: Herr president! Utskottet har ju varit enigt om sin rekommendation rörande förbättring av förbindelserna mellan Island och det övriga Norden. Hur dessa förbindelser skall kunna förbättras blir föremålet för de undersökningar och de förhandlingar, för vilka utskottet bl. a. föreslår en särskild parlamentarisk kommitté. Personligen är jag, som jag också nämnde i utskottet, inte ens främmande för tanken att dessa förbindelser skall upprätthållas med hjälp av subvention, för den händelse trafiken inte blir tillräckligt

stor för att bli ekonomiskt bärig. Detta är endast min personliga mening. Någon dylik rekommendation ger inte utskottet, men om önskvärheten av livligare förbindelser mellan Island och de övriga Norden har som sagt fullständig enighet rått inom utskottet.

Herr Jönsson liksom också herr Sundt var inne på frågan om den aktuella situation, som har uppstått genom att Sverige har uppsagt luftfartsavtalet med Island. Vi var i utskottet tämligen ense om att detta var en affär uteslutande mellan Island och Sverige, som Nordiska rådet inte gärna kunde blanda sig i. Det ligger i sakens natur, att när avtalet har sagts upp, är det inte i tanke att luftfartsförbindelserna mellan Island och Sverige skall avbrytas, utan för att förhandlingar skall upptagas om ett nytt avtal eller om de justeringar i avtalet, som kan önskas från den ena eller andra sidan, naturligtvis nu först och främst från Sverige, som har varit initiativtagare vid denna uppsägning. Utskottet säger också i sitt betänkande: »Rörande den under rådets inledande generaldebatt resta frågan om luftfartsavtalet mellan Island och Sverige har utskottet erfarit att förhandlingar om en översyn av detta avtal kommer att upptas mellan dessa båda länder.» Till och med om utskottet skulle ha gjort någon särskild rekommendation i denna fråga, kunde den knappast ha gått ut på något annat än att förhandlingar borde upptas för att åstadkomma ett nytt avtal. Egentligen skulle man kunna säga att rekommendationen innehåller även detta, även om det inte nämnes. Det säges ju i rekommendationen, att trafikförbindelserna mellan Island å ena och övriga nordiska länder å andra sidan bör främjas. Givetvis avses härmed alla trafikförbindelser, inte bara dem som bedrivs med fartyg utan även dem som bedrivs i luften.

Eftersom nu denna fråga har kommit på tal — jag skulle eljest inte ha berört den, och jag hoppas att den inte skall bli föremål för någon debatt här — ber jag att helt kort få lämna några upplysningar om hur läget betraktas från svensk sida. Det finns en sedan 1952

gällande luftfartsöverenskommelse mellan Island och Sverige. Enligt den skall huvudsyftet med trafiken vara att erbjuda en trafikvolym som motsvarar trafikbehovet mellan det land där lufttrafikföretaget har sitt säte och det land där trafikens slutpunkt är belägen. Detta är en av huvudpunkterna i överenskommelsen. Den innebär för övrigt rätt för ett eller flera lufttrafikföretag, som utses av respektive regeringar, att bedriva lufttrafik från Sverige till Island och platser där bortom via mellanliggande platser i båda riktningarna och omvänt trafik på samma villkor mellan Island och Sverige. Detta är alltså vad avtalet innehåller. Därav framgår direkt, att all annan trafik, d. v. s. sådan till och från tredje land, skall vara subsidiär och tjäna som utfyllnad; sådan trafik skall göras till föremål för särskilt tillstånd.

Nu har Loftleiðir, såsom här redan är nämnt, öppnat en linje som, såvitt jag vet, går från Island över Göteborg till Hamburg och vice versa för att sedan fortsätta från Island till Amerika. Enligt svenska regeringens uppfattning överensstämmer inte detta med överenskommelsen. Island äger enligt den rätt att bedriva trafik från Island till Sverige och platser där bortom, men man kan ju knappast säga att Amerika kan innefattas i bestämmelserna om lufttrafiklinje som går från Island till Sverige »och platser där bortom», lika litet som vi från svensk sida skulle kunna säga — om en svensk flyglinje gick från Stockholm över Göteborg till Island och sedan till Moskva eller någonting ditåt — att Moskva vore en plats bortom ändpunkten på Island. Så kan ju saken inte gärna uppfattas.

När uppsägningen kom, borde den inte ha varit någon överraskning, eftersom påpekanden härom gjorts.

Vad som har förekommit är alltså att de båda regeringarna tolkar avtalet på olika sätt. Islands regering inlägger en mening däri, den svenska regeringen en annan. Om ett avtals text sålunda inte är klarare än att de båda kontrahenterna gör det till föremål för olika tolk-

ningar, är det naturligtvis förmånligast att säga upp avtalet och träffa en överenskommelse, om vars innebörd båda parter är ense. Det är bara detta som är avsikten med det hela, och det är ju också på grundval därav som utskottet anser sig kunna uttala att det har erfårit att förhandlingar om en översyn av detta avtal skall upptagas, någonting som naturligtvis snarast kommer att ske.

Det finns i grund och botten ingen anledning att blanda in det skandinaviska luftfartsföretaget i denna fråga. Det har tills vidare inte med saken att göra. Det föreligger emellertid, såvitt jag vet, ingen ovilja från SAS' sida att flyga på Island. Tvärtom har bolaget redan i september månad — den saken är ju offentlig, så jag förråder inte någon hemlighet — hemställt om att till nedsatta taxor få flyga en linje från de skandinaviska länderna över Island till Amerika. Att så inte har kunnat ske, vet en och var, men det beror på att SAS liksom de flesta andra lufttrafikföretag är bundet av sådana IATA-avtal som det inte utan vidare kan lösgöra sig ifrån. Det är beroende av IATA:s tillstånd när det gäller en annan taxa. Men vi vet i varje fall att SAS är intresserat av den här saken.

Emellertid har den frågan i själva verket inte något omedelbart samband med det ärende som här behandlas, lika litet som den svenska regeringens uppsägning av avtalet mellan Island och Sverige har något omedelbart sammanhang med den föreliggande frågan. Den saken nämns inte heller i det förslag som från isländskt håll framlagts för rådet. Det är på grund av dessa förhållanden som utskottets förslag har fått den lydelse som här föreligger. Där talar om trafiken i allmänhet, och de olika ländernas regeringar uppmanas att söka främja den på dessa sätt. För att denna angelägenhet skall kunna handläggas så mycket bättre och snabbare föreslår utskottet att en särskild kommitté tillsättes.

Herr president! Jag ber att få ansluta mig till utskottets förslag, till vilket jag yrkar bifall.

Dahlgaard, Danmark: Jeg vil gerne have lov at understrege, hvad hr. Jónsson ved, at i den økonomiske komité har der været udvist den allerstørste interesse for udviklingen af trafikforbindelserne og, kan jeg føje til, udviklingen af det folkelige samkvem mellem Island og de skandinaviske lande. Det forekommer mig, at denne interesse har fundet et ret stærkt udtryk i den henstilling, som her foreligger, og jeg vil også gerne sige, at jeg ventet mig betydelige resultater, dersom de tanker, der også er nedlagt i henstillingen, virkeliggøres — de tanker, som der er givet udtryk for gennem henstillingen om nedsættelse af en særlig parlamentarisk komité.

Jeg vil gerne føje til, at det er jo klart, at den økonomiske komité ikke som sådan har kunnet tage konkret standpunkt til den uoverensstemmelse, der er opstået mellem Island og Sverige vedrørende luftfartslinierne, men jeg finder det selvfølgelig i øvrigt kun ganske rimeligt, at hr. Jónsson har givet udtryk for sin personlige opfattelse på dette område.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Emil Jónsson, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Sundt, Waldemar Svensson, Thestrud, Watnebryn, Werner och Wikborg.

Páll Zóphóniasson förklarade sig *icke rösta*.

Frånvarande voro:

Bundvad, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Magnhild Hagelia, Håkon Johnsen, Moe, Ohlon, Claudia Olsen och Strand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 43 röster.

Ekonomiska utskottets förslag nr 8 i anledning av medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken (ärende nr 23)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att bl. a. genom en utvidgning av området för det skandinaviska vägtransportavtalet ytterligare samordna och underlätta den internordiska buss- och lastbilstrafiken.

Edberg, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Herr Hønsvald och jag har i en motion, som remitterats till ekonomiska utskottet, hemställt, att rådet skulle begära att regeringarna undersökte möjligheterna att ytterligare underlätta den internordiska lastbilstrafiken.

För de internationella buss- och lastbilstransporterna gäller sedan år 1948 vissa inom ECE:s landtransportkommitté träffade överenskommelser om lättnader för den internationella landsvägstrafiken. Dessa överenskommelser innehåller vad som brukar sammanfattas under beteckningen »vägens frihet» och har i varierande utsträckning godkänts av de europeiska länderna, därav de skandinaviska, i ett par fall dock med en del förbehåll.

Inom Norden har emellertid i vissa stycken en något liberalare praxis uppstått än den som finns fastställd i ECE:s allmänna överenskommelse om ekonomiska bestämmelser för internationella vägtransporter. För att kodifiera denna praxis har representanter för de skandinaviska regeringarna framlagt förslag om överenskommelse rörande busstransporter och godsbefordran med motorfordon. Överenskommelsen har antagits av Sverige, och den beräknas inom kort antas också av Danmark och Norge. Dessutom har vissa speciella överenskommelser träffats mellan Finland och Sverige.

Både den allmänna överenskommelsen och det speciella skandinaviska vägtrans-

portavtalet ger emellertid bara en allmän ram, och inom denna ram finns det otvivelaktigt utrymme för ytterligare lättnader för den tyngre landsvägstrafik som går över gränserna mellan våra länder. Det föreligger vissa hämmande faktorer, som har sin grund framför allt i väg- och yrkestrafikförfattningarna men också sammanhänger med en del andra speciella förhållanden.

Utskottet har funnit det angeläget att man fullföljer strävandena att åstadkomma ytterligare lättnader för den tyngre vägtrafiken mellan de nordiska länderna. Man har emellertid haft klart för sig att ländernas olika kommunikationspolitik grundar sig på speciella ekonomiska och geografiska betingelser som hindrar att alla olikheter kan utjämnas. I den mån ländernas kommunikationspolitik kan sammanjämkas är detta värdefullt, men man har inte kunnat bortse ifrån att intressena i viss mån kan vara olikartade.

Utskottet har stannat för att fastslå att man finner det angeläget att det samarbete, som pågår mellan regeringarna, fullföljes i syfte att åstadkomma än större smidighet och ändamålsenlighet i den internordiska buss- och lastbilstrafiken. I viss mån borde dock, menar man, uppgifter för närmare utredning kunna anförtros åt Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel, men det huvudsakliga samarbetet måste självfallet bedrivas på regeringsstadiet.

Utskottet hemställer därför att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att bl. a. genom en utvidgning av området för det skandinaviska vägtransportavtalet ytterligare samordna och underlätta den internordiska buss- och lastbilstrafiken. Jag hemställer, herr president, att rådet måtte antaga denna rekommendation.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Buhl, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner,

Gram, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Emil Jónsson, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Sundt, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Sigurður Bjarnason, Bundvad, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Magnhild Hagelia, Håkon Johnsen, Moe, Ohlon, Claudia Olsen och Strand.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 43 röster.

22

Ekonomiska utskottets förslag nr 9 i anledning av medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna (ärende nr 19)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillstålla rådet rapporter över de framsteg, som uppnås med avseende å samordningen av järnvägstaxor och andra bestämmelser rörande befordring med järnväg.

Severin, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Jag skall inte besvära rådet med många ord i denna fråga.

När jag väckte mitt förslag utgick jag ifrån att en samordning och ett i möjligaste mån enhetliggörande av järnvägstaxorna skulle fylla en mycket viktig plats i det nordiska samarbetet. Det har ju sedan mycket lång tid ägt rum ett intimt samarbete mellan järnvägsmyndigheterna i de tre nordiska länder som härvidlag kommer i fråga, Danmark, Norge och Sverige — så snart det gäller järnvägar kan vi ju inte gärna räkna med Island. Det möter emellertid helt naturligt betydande svårigheter att åstadkomma ett sådant förenhetligande av taxor och befordringsbestämmelser och en sådan samordning som råder inom ett och

samma land. Det är kanske rent av ogörligt att åstadkomma det. För egen del kan jag inte uttala mig härom, men vid utskottets möte framhölls från järnvägsmyndigheternas sida att problemet trots allt inte vore olösligt, även om det är förordat med betydande svårigheter att lösa det.

Vad utskottet nu rekommenderar är inte något annat än att rådet skall fortlöpande erhålla rapporter om hur detta samarbete mellan järnvägsmyndigheterna fortskrider och vilka framsteg som därvid kan göras. Vi anser alltså icke att det är lämpligt att några nya krafter kopplas in på saken, men vi menar att rådet kunde ha intresse av att erhålla rapporter om hur arbetet fortgår, så att rådet kunde påskynda arbetet, därest man fann att det gick för långsamt.

Med dessa ord, herr president, ber jag att få tillstyrka vad utskottet föreslagit.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Åsgeir Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Håkon Johnsen, Emil Jönsson, Gisli Jönsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Lindberg, Løbak, Harald Nielsen, Ohlin, Ohlon, Gustav Pedersen, Erling

Petersen, Anders Pettersson, Rylander Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Sigurður Bjarnason, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Magnhild Hagelia, Leirfall, Moe, Claudia Olsen, Strand och Sundt.

Rekommendationen hade sålunda anslagits med 44 röster.

23

Ekonomiska utskottets förslag nr 10 i anledning av berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna (ärende nr 24)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

Behandlingen av de återstående punkterna på dagordningen uppskötts till nästa sammanträde.

Meddelande

Det meddelades, att nästa sammanträde skulle hållas den 3 februari kl. 10.

Sammanträdet avslutades kl. 17.25.

Protokoll

6:e sammanträdet

Torsdagen den 3 februari kl. 10

Presidenter: Nils Herlitz (1—12, 19—24) och Nils Hønsvald (13—18)

Dagordning:

1. Socialpolitiska utskottets förslag nr 8 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32) jämte tilläggsförslag och anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner (ärende nr 37)

2. Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare (ärende nr 15)

3. Socialpolitiska utskottets förslag nr 10 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal (ärende nr 54)

4. Socialpolitiska utskottets förslag nr 11 i anledning av medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet (ärende nr 21)

5. Socialpolitiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning (ärende nr 18)

6. Socialpolitiska utskottets förslag nr 13 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik (ärende nr 51)

7. Socialpolitiska utskottets förslag nr 14 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola (ärende nr 52)

8. Socialpolitiska utskottets förslag nr 15 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk (ärende nr 53)

9. Socialpolitiska utskottets förslag nr 16 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (ärende nr 55)

10. Socialpolitiska utskottets förslag nr 17 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (ärende nr 56)

11. Socialpolitiska utskottets förslag, nr 18 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsövärdssorganisationen (ärende nr 57)

12. Socialpolitiska utskottets förslag nr 19 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (ärende nr 50)

13. Socialpolitiska utskottets förslag nr 20 i anledning av berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier (ärende nr 71)

14. Juridiska utskottets förslag nr 13 i anledning av uppskjutet ärende om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner (ärende nr 10)

15. Juridiska utskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (ärende nr 75)

16. Kulturutskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk (ärende nr 12)

17. Kulturutskottets förslag nr 13 i anledning av medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning (ärenden nr 25)

18. Ekonomiska utskottets förslag nr 11 i anledning av medlemsförslag om rabattförmåner vid grupperesor för ungdom (ärende nr 11)

19. Ekonomiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige (ärende nr 30)

20. Ekonomiska utskottets förslag nr 13 i anledning av anmälningar om re-

kommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion (ärende nr 35) samt rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor (ärende nr 46), ävensom berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. (ärende nr 72) jämte tilläggsförslag

21. Ekonomiska utskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler (ärende nr 31)

22. Val av medlemmar i

1. en särskild kommitté för förberedelse av fortsatt behandling i rådet av ärendet om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (socialpolitiska utskottets förslag nr 6);

2. en särskild kommitté för förberedelse av fortsatt behandling i rådet av ärendena om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (juridiska utskottets förslag nr 1)

23. Bemyndigande för presidiet att inkalla utskott

24. Tid och plats för rådets nästa session.

1

Socialpolitiska utskottets förslag nr 8 i anledning av berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32) jämte tilläggsförslag och anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner (ärende nr 37)

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte lägga berättelsen från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32) till handlingarna och icke företaga sig något i frågan, såvitt avser tilläggsförslaget;

2. att rådet måtte lägga anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 (ärende nr 37) till handlingarna i avaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Løbak, Norge (utskottets talesman): Hr. president! Blant de dokumenter som i denne sak er forelagt oss, er beretningen fra Den nordiske sosialpolitiske komité. Denne beretning er overlevert av den svenske regjering. Dessuten foreligger et tilleggsforslag fra hr. Birger Andersson samt melding angående rekommandasjon nr. 6/1953, overlevert av den danske regjering.

Jeg finner det riktig å gi et gjennomsyn av denne saken, som betyr et betydningsfullt framsteg i det nordiske samarbeid på det sosialpolitiske felt. Det samarbeid som hittil har vært drevet mellom de nordiske land, har allerede gitt seg praktiske utslag på de ulike områder.

På det sosialpolitiske felt har samarbeidet resultert i en rekke gjensidighetsavtaler, som sikrer statsborgere fra de andre nordiske land likestilling med landets egne statsborgere.

Slike avtaler er av stor praktisk sosialpolitisk betydning, i og med at et stort antall personer fra de nordiske land årligvis mer eller mindre varig oppholder seg i et annet av landene enn hjemlandet.

Samarbeidet har foregått på forskjellige måte, oftest gjennom møter og konferanser arrangert av regjeringene, offentlige administrasjoner og institusjoner. I forbindelse med den sak som her behandles, må som spesielt viktig nevnes møtene av de nordiske lands sosialministre, møter som hyppig har funnet sted siden tidlig i 1920-årene, og som etter 1945 avholdes fast hvert annet år.

Disse sosialministermøter er supplert med spesielle ekspertmøter og ekspertkomitéer med særskilte oppdrag. Den faste nordiske sosialpolitiske komité som har eksistert siden 1946—1947, og som består av høyere departementale embetsmenn, er et fast ledd i samarbeidet på dette området.

Denne komité har trukket opp retningslinjer for samarbeidet og har undersøkt stadig muligheten for et utvidet effektivt samarbeid innen det sosialpolitiske område. I denne forbindelse skal også nevnes arbeidet i Den nordiske sosialstatistikk-komité, som til sosialministermøter i 1949, 1951 og 1953 har

levert solide og verdifulle rapporter, som koordinerer sosialstatistiske opplysninger fra de nordiske land med sikte på, så langt som råd er, å gjøre disse sammenliknbare fra land til land.

Ikke minst har drøftingene i Det nordiske råd befordret samarbeid mellom de nordiske land på det sosialpolitiske område, og i samband med den foreliggende sak skal spesielt nevnes rekommandasjonen fra Det nordiske råds 1. sesjon av 1. februar 1953 om utarbeiding av en felles konvensjon om sosial trygghet i Norden til avløsning av de mange forskjellige eksisterende avtaler om gjensidighet innenfor sosialtrygd-området.

Det er slik som allerede nevnt, at samarbeidet på det sosialpolitiske område har ført til en rekke avtaler mellom de nordiske land, noen tosidige avtaler, andre avtaler omfattende flere av landene eller alle fem land.

Hensikten med disse avtaler har ikke så meget vært å fremelske ensartethet i lovgivningen, selv om dette ønskemål ikke har vært ignorert, men heller å streve henimot det praktiske resultat at Nordens land på dette området mer eller mindre danner en enhet, slik at de nordiske lands statsborgere som flytter til, bor i eller arbeider i et annet av landene, nyter samme sosialpolitiske fordeleler som landets egne statsborgere.

Allerede fra 1907 har det vært holdt hyppige møter og konferanser om sosialtrygdspørsmål, og så tidlig som i 1911 ble det sluttet en *syketrygdavtale* mellom Danmark og Sverige, som sikret elastisk overføring av syketrygdede fra sykekasse i det ene land til sykekasse i det annet, uten de vanlige innlemmelsesvilkår og ventetider. Senere ble det sluttet flere slike tosidige avtaler, og i juli 1953 ble alle disse avløst av en avtale mellom Danmark, Island, Norge og Sverige om overflytting av syketrygdede.

På *ulykkestrygdområdet* fikk en i 1919 en avtale mellom Danmark, Norge og Sverige om likestilling av de andre lands statsborgere med ens egne. Alle fem land undertegnet i 1937 en overenskomst som regulerer virkeområdet for de enkelte lands lovgivning om ulykkestrygd.

Når det gjelder *arbeidsløshetsstrygd*, undertegnet danske og svenske arbeidsløshetskasser i 1946 en avtale om overføring av medlemskap fra kasse i det ene land til kasse i det annet land med samtidig godskrivning av opparbeidet forsikringstid m. v.

Kanskje mest omfattende og generell innenfor avtalekomplekset er *alderstrygdkonvensjonen* av 1949. Den er inngått mellom alle fem land og sikrer vanlige pensjonsrettigheter i et annet av landene etter fem års opphold der.

På samme måte er det sluttet alminnelige og vidtrekkende avtaler om *ytelser ved nedsatt ervervsevne* (i 1953), ikke bare omfattende pensjoner, men også sykebehandling, omskoling og rehabilitering.

Om *barnetrygd* er det mellom Finland, Island, Norge og Sverige i 1951 inngått en gjensidighetsavtale, og mellom alle fem land ble i 1953 sluttet en avtale om *mødrehjelp*.

På *forsorgshjelpens* område har de nordiske land samarbeidet helt fra 1914, og i 1927 ble det sluttet en avtale mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige om gjensidig ytelse av hjelp til trengende.

Innenfor de nevnte områder eksisterer nå ikke mindre enn 16 aktuelle avtaler. Av disse gjelder 5 alle fem nordiske land. 2 avtaler gjelder fire av landene, 1 avtale gjelder tre av landene, mens 8 er tosidige.

Oppfordringene til å bygge ut konvensjonskomplekset på det sosialpolitiske område kan man stadig konstatere, når man går igjennom referater fra forskjellige møter av sosialministre, embetsmenn og administrasjonsfolk. Den resolusjon fra sosialministermøtet i 1939 som er nevnt i det notat som er lagt fram for vår komité, er et av eksemplene. Videre skal nevnes sosialminister Möllers åpningstale ved den nordiske sosialforsikringskongress i 1948 og innlegg under avslutningen av denne og av den nordiske sosialforsikringskongress i Helsingfors i 1952. Det nordiske råd vedtok i sin 1. sesjon i 1953 en henstilling om samme sak.

Den nordiske sosialpolitiske komité har tatt opp arbeidet med en general-

konvensjon og overdro våren 1954 til et redaksjonsutvalg å utarbeide utkast til en konvensjonstekst som kunne danne grunnlaget for en videre behandling i komitéen. Det er det nå foreliggende utkast til slik tekst som her legges fram.

Jeg vil gi dette arbeidsutvalget min fulle honnør for den dyktighet og den raskhet som det har utvist ved utarbeidelsen av dette utkast.

Avtalen er tenkt å omfatte ytelser ved alderdom, nedsatt ervervsevne, sykdom, ulykker, yrkessykdommer, arbeidsløshet, svangerskap, fødsel samt stønad til barn, etterlevende og trengende.

Den konvensjonen en tar sikte på, gir ingen forskrifter om den nasjonale lovgivning og stiller heller ikke opp noen minstestandard for stønadsprogram eller stønadssatser i den nasjonale lovgivning. For så vidt er det et dokument av en annen type enn de fleste konvensjoner en kjenner fra Det internasjonale arbeidsbyrås område.

Poenget i den kommende nordiske avtale er innenfor de stønadsområder som konvensjonen dekker, prinsipielt å sikre statsborgere fra de nordiske land når de oppholder seg i et land som ikke er hjemlandet, rettigheter som landets egne statsborgere.

Som jeg har nevnt, er spørsmålet om en nordisk generalkonvensjon reist av Det nordiske råd i dets 1. sesjon. Etter anmodning av presidiet er til denne sesjon ikke bare lagt fram et referat om arbeidets gang, men også selve konvensjonsutkastet, selv om dets endelige form kanskje ennå ikke er funnet.

Den sosialpolitiske komité har ikke funnet det hensiktsmessig eller mulig å ta opp til drøfting detaljspørsmål i samband med utkastet. Imidlertid har vi fått en gunstig anledning til — og på et passende tidspunkt i sakens gang — å drøfte mere prinsipielle sider av saken og til å uttale oss om dem.

Jeg vil gjerne til slutt få gi uttrykk for min tilfredsstillelse ved og glede over å se at arbeidet med den sak som Det nordiske råd reiste i sin sesjon i februar 1953, allerede er kommet så langt som dette dokument synes å fortelle om, — og at en derfor må kunne regne med at

ratifikasjonen av den nordiske generalkonvensjon om sosial trygghet vil skje innen kort tid. La meg bare få lov å nevne en eneste detalj, — det gjelder artikkel 21. Her vil jeg prinsipielt få uttale meg for å sløyfe bestemmelsen om at fengselsstraffer skal virke hevdsavbrytende.

Jeg henstiller til dem som skal sluttbehandle saken å se på dette spørsmål og om mulig la bestemmelsen utgå.

Konvensjonsutkastet omfatter også Finnland. Det betyr ikke at Det nordiske råd uttaler seg på dette lands vegne. Men Finnland har vært med i det sosialpolitiske samarbeid tidligere og med på dette utkast, derfor er det tatt med her. Det blir så Finnlands egen sak å avgjøre konvensjonens skjebne for sitt lands vedkommende.

Jeg vil anbefale rådet at man tar saken til etterretning og at det til rådets neste sesjon blir gitt melding i saken.

Jeg vil til slutt si at en konvensjon med det krevende formål at den skal bringe de nordiske lands folk sosial trygghet, forutsetter selvfølgelig også et næringsliv som ledes etter sunne økonomiske prinsipper. Det forutsettes videre at vi kan beholde den fulle sysselsetting. Dette er en annen side ved samme sak, men det er dog den viktigste forutsetning for at den sosiale tryggheten skal bevares og fremmes.

Vi vil målet, den sosiale sikkerheten, men vi må også ville midlene. Det vil stille store krav til de nordiske folk, og det vil kreve forsakelse og resignasjon fra individet og fra det enkelte land. Men respekten for mennesket i våre nordiske land er så stor og den sosiale følelse så sterk at vi må klare i fellesskap denne oppgaven. Det vil ha den største betydning for Norden og dens folk, men det vil også være et signal for hele verden om nordisk ånd, som derved kan oppmuntre alle andre land til å gå samme vei.

Birger Andersson, Sverige: Efter herr Løbaks utførlige presentation av det ärende, vi nu har att behandla, är det inte så mycket i själva sakfrågan att tillägga, men då tillkomsten av en so-

cial konvention är en för de nordiska folken betydelsefull sak, har jag dristat mig att begära ordet för att anföra några synpunkter.

Vid Nordiska rådets session i Köpenhamn föreslogs att man skulle samla de nordiska överenskommelserna på det sociala området i en enda konvention. Förslaget åstadkom den gången meningsskiljaktigheter, som dock dess bättre inte stört det fortsatta arbetet, då det för regeringarna gällt att verkställa den rekommendation, som sessionen antog.

Regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige anförtrorde å den permanenta Nordiska socialpolitiska kommittén att verka för ökad ömsesidighet på det sociala fältet. Resultatet av den Nordiska socialpolitiska kommitténs arbete hittills är det som redovisas i det tilläggsförslag, som jag väckt vid årets session och som innehåller ett första utförligt utkast till en konvention om social trygghet i Norden.

Värdet av att samla de olika konventionerna inom ett enda dokument är uppenbart. Därigenom kan en person som flyttar mellan de nordiska länderna, få en samlad bild av vad han i socialt hänseende har att vänta i tillflyttningslandet. Därtill kommer, att man inom en enhetlig konvention kan få med vissa förmåner, som det hittills på grund av skiljaktigheter i de nordiska ländernas sociala lagstiftning varit svårt att hänföra under den ena eller den andra specialkonventionen och som därför fått falla utanför.

Ett särskilt expertutskott inom den Nordiska socialpolitiska kommittén har prövat detaljbestämmelserna för en enhetlig konvention i förhållande till detaljreglerna i vart och ett av de olika ländernas lagstiftning på det sociala området. Det är detta expertutskotts förslag till en samlad konvention om social trygghet, som förelagts rådet. Förslaget kommer att upptagas till diskussion och vidare prövning inom den Nordiska socialpolitiska kommittén, varför en rekommendation att nu antaga förslaget inte har ansetts lämplig. Man måste dock med glädje hälsa det resultat, som åstadkommit av expertutskottet.

Då i konventionsförslaget förutsättes jämställdhet mellan de olika ländernas medborgare i socialt hänseende, innebär detta inte, att man lyckats undgå att i vissa fall uppställa särskilda villkor för att medborgare från ett nordiskt land skall i ett annat av länderna bli berättigad till viss förmån. Här må blott nämnas kravet på fem års vistelse för rätt till ålderspension. Sådana villkor är emellertid betingade av olikheter i de skilda ländernas sociallagstiftning. Beträffande ålderspensionen har det ansetts att viss vistelsetid måste krävas, eftersom pensionsåldern skiljer sig så väsentligt mellan de olika länderna, 65 år — i vissa fall 60 år — i Danmark, 67 år i Sverige och 70 år i Norge.

Vad angår dessa särskilda villkor, ansluter sig konventionsutkastet emellertid till de nuvarande konventionsbestämmelserna. Om en uppmjukning kan ske i dessa avseenden kommer, enligt vad jag hört, den Nordiska socialpolitiska kommittén att taga ställning därtill. En viss uppmjukning är sannolikt att rekommendera.

Rörande konventionsutkastet kan nämnas, att det förutsätter, att någon refusion mellan länderna av utgifter, som föranleds av konventionen, inte skall ske.

Det är att förvänta, att den Nordiska socialpolitiska kommittén, som redan har bakom sig ett aktningvärt arbete för att åstadkomma större likställighet mellan nordiska medborgare på det sociala området, skall lyckas föra arbetet med den samlade socialkonventionen i hamn inom en nära framtid, så att en ratifikation kan ske snarast möjligt.

Går det att få till stånd ett Social-Norden, liksom vi svenskar talar om ett Social-Sverige, har man nått det mål som föresvävade oss, som vid köpenhamns-mötet positivt stödde tanken på en konvention för social trygghet i Norden. Nordiska rådet kan på det sociala området göra en betydande insats. Det som hittills skett är ju en god början.

Jag ber, herr president, att få yrka bifall till socialpolitiska utskottets förslag.

Bundvad, Danmark: Også fra danskside ser vi med stor glæde og tilfredshed, at det nu er muligt at få ratificere en social fælleskonvention. Det er alle rede sagt, at det i stor udstrækning er en samordning af tidligere bestemmelser, men der er også tale om udvidelser således at vi hermed gør et nyt social fremskridt.

Jeg vil dog gerne have sagt, at det der foreligger, er jo ikke en uniformering af den sociale lovgivning i Norden. Det er gensidighed, der tilstræbes, således at et nordisk lands borgere i et hvert af de andre nordiske lande få nøjagtigt de samme sociale rettigheder som det pågældende lands egne borgere. Det kan godt være, at man i fremtiden bør tilstræbe en vis lighed, men man må huske på, at den sociale lovgivning i hvert af landene har sin egen historiske udvikling. Den er økonomisk bestemt, den er erhvervsmæssigt bestemt og den er politisk bestemt; principperne i den er forskellige. I eet land lægger man vægt på, at socialydelsen ikke skal være behovsprøvet, medens man har behovsprøvnings i andre lande, eet sted lægger man vægt på, at udgifterne uddrages gennem skatterne, medens man andre steder har forsikringsprincippet. Derfor vil det ikke være muligt at inkludere sig på den tanke, at man skulle kunne nå til ensartethed eller uniformering, men det vigtigste må også være, at man, hvis man rejser til et andet nordisk land, dér opnår samme rettigheder som det pågældende lands egne borgere, at man dér deler vilkår og nydelser med borgerne selv.

Jeg vil gerne gøre et par korte detailbemærkninger. Hr. Løbak har allerede nævnt bestemmelsen i § 21, den der vedrører, hvad der sker, hvis man er straffet. Det er en bestemmelse, der er gået over fra den gamle konvention. I Danmark har vi ændret grundloven, således at det ikke skal være diskriminerende at have fået straf, når straffen er udstået, og det må også få konsekvenser på dette område, særlig når man i konventionen går så vidt, at der er visse uheldige følgevirkninger for hustru og

børn. Jeg ved, at man på specialistplanet arbejder med denne tanke, og at man er fuldt indforstået med, at det her er nødvendigt med en ændring. Jeg henstiller, at man arbejder videre med denne tanke.

Jeg vil også gerne nævne, som hr. Birger Andersson gjorde det, 5-årsbestemmelsen, bestemmelsen om, at man skal opholde sig 5 år i det andet land for at få aldersrenten eller pensionen. Jeg er ikke sikker på, at denne bestemmelse svarer til det, man gerne vil nå i det nordiske samarbejde, og derfor beder jeg om, at man på ekspertplanet ser på denne bestemmelse en gang til, om man bør slække den lidt.

Endelig vil jeg nævne, at hvis en ældre person i et af de nordiske lande er begyndt at få aldersrente eller pension hjemme, kan vedkommende ikke overføre den til et af de andre lande; i sådanne tilfælde træder 5 års-bestemmelsen i kraft. Det er naturligt, at der er en vis begrænsning, fordi der er så stor forskel i vilkårene med hensyn til aldersgrænsen; den er 70 år i Norge og 67 år i Sverige, mens man i Danmark kan gå helt ned til 60 år for enlige kvinders vedkommende. Det skaber altså en hel række problemer af administrativ og økonomisk art. Men man må samtidig se et menneskeligt spørgsmål i dette; der kan være ensomme gamle, hvis eneste tilknytning til andre mennesker findes i et andet nordisk land. Skulle man dog ikke i disse særlige tilfælde kunne finde en lempelse, således at vi også lægger et menneskeligt træk ind i bestemmelsen? Jeg er klar over, at det kan tage lang tid nærmere at undersøge dette forhold. Jeg opfordrer til, at man ser på det, men vil gerne samtidig have understreget, at de ønsker, vi måtte have med hensyn til ændringer i udkastet, ikke må få den virkning, at man nu udsætter ratifikationen af det, der allerede er nået. Man må kunne ratificere konventionen i sommer, og skal der så foretages videregående undersøgelser, som tager længere tid, må man senere rette konventionen i overensstemmelse hermed. Mine bemærkninger skal altså ikke medføre, at man nu udsætter ratifikationen.

Med disse ord vil jeg gerne ligesom de to foregående talere, den svenske og den norske, stærkt anbefale det, der nu sker. Vi anerkender vore gensidige sociale forpligtelser, og jeg tror, det vil vække en vis opsigt og interesse rundt om, at fire-fem lande her dels er nået så højt i social standard og har en vis lighed på dette område, dels at de uden videre lader et andet lands borgere nyde samme rettigheder som deres egne; og de gør det uden at forlange refusion. En refusionsordning ville jo medføre betydelige administrative besværligheder, og da man må regne med, at landenes indbyrdes rejser omtrent går lige op, og at det samme vil gælde den sociale forpligtelse, vil man spare betydelige administrationsudgifter ved ganske simpelt at afholde udgifterne selv. Jeg tror, det er et rigtigt princip, og jeg anbefaler på det varmeste, at der arbejdes videre med denne sag, og at vi, så snart det er praktisk gørligt, får denne fællesnordiske konvention ratificeret.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

2

Socialpolitiska utskottets förslag nr 9 i anledning av uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare (ärende nr 15)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utreda, vilka åtgärder som böra genomföras för att få till stånd utbyte mellan de nordiska länderna av apotekare (apotekare, receptarier och motsvarande personal) och skapa en gemensam nordisk arbetsmarknad för dem.

Birger Andersson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Frågan om att röja undan de svårigheter av arbetsmarknadsnatur, som kan föreligga vid genomförandet av full likställighet mellan i nordiskt land utbildade läkare,

tandläkare, apotekare, veterinärer och sjukgymnaster, var ju föremål för behandling vid sammanträdet i Oslo förra året och resulterade då i en rekommendation till regeringarna, att dessa närmare skulle utreda vilka åtgärder, som bör vidtagas för att få till stånd utbyte mellan de nordiska länderna av hälsovårdspersonal och skapa en gemensam nordisk marknad för sådan personal. En grupp blev dock undantagen, nämligen apotekarna. Frågan om apotekarnas inrangerande i den gemensamma nordiska marknaden ansågs svårbedömlig på grund av det privilegiesystem, som gäller vid utseende av innehavare av apotek.

Sedan sessionen i Oslo i augusti förra året har Danmarks farmaceutiske højskole avlämnat yttrande angående apotekarnas och apotekspersonalens utbildning och anställningsförhållanden, och den svenska medicinalstyrelsens apoteksbyrå har inkommit med en PM i samma sak.

Av detta material erfar man, att i Danmark endast person som avlagt dansk farmaceutisk medhjälperexamen är berättigad att konditionera på danskt apotek. Möjlighet har dock under de sista 12 åren funnits för finska, norska och svenska farmaceuter att erhålla bevis om dansk medhjälperexamen, varvid dock som villkor uppställts, att vederbörande efter fullgjord praktiktjänst på danskt apotek under några månader genomgått prov i författningskunskap och recepturlära, motsvarande dessa ämnens omfattning i den danska examen. För islänningar har motsvarande examensbevis kunnat utfärdas utan särskilda kunskapsprov.

I det danska yttrandet understrykes, att den nya danska apotekarlagen bygger på en strävan efter ett nära samarbete mellan de skandinaviska länderna på apoteksväsendets område, varvid särskilt nämnes skapandet av en gemensam nordisk farmakopé.

I det svenska yttrandet redogörs ingående för utbildningen. Här i Sverige uppdelas de studenter, som antages till farmaceutbanan, i två kategorier, av vil-

ka den ena genomgår en utbildning till receptarier och den andra till apotekare. Receptarierna är avsedda för apotekens expeditionstjänst och liknande rutinbetonade arbetsuppgifter, medan apotekarutbildningen är avpassad för mer kvalificerade farmaceutiska funktioner på apotek, i industri och vetenskapliga laboratorier m. m.

Rekryteringen är i Sverige noga reglerad och skall enligt gällande bestämmelser avpassas efter apoteksväsendets behov.

Den reglerade rekryteringen har emellertid ej utjämnat en viss brist på receptarier, som varit rådande alltsedan början av andra världskriget. Orsaken anses vara, att receptariegrupperna nästan uteslutande rekryteras med kvinnor, varigenom avgången från yrket på grund av giftermål periodvis varit väsentligt större än man i gjorda prognoser beräknat. Som en inte oväsentlig hjälp att avbalansera bristen på receptarier har även i Sverige utländska farmaceuter tagits i tjänst.

Från de medicinska myndigheternas sida anses knappast några svårare hinder föreligga för ett friare utbyte av farmaceutisk arbetskraft mellan de nordiska länderna. De fackkunnskapliga förutsättningarna finns. Vissa praktiska svårigheter möter dock för närvarande. Dessa beror i viss mån på skiljaktigheter i respektive länders lagstiftning angående receptexpedition, receipts avfattning, giltighetstid m. m. Även repertoaren av läkemedel företer en mångfald olikheter. I nomenklaturhänseende måste för den skull en justering äga rum. En gemensam nordisk farmakopé är alltså önskvärd.

Sedan socialpolitiska utskottet tagit del av det redovisade materialet, anser det sig kunna föreslå rådet att beträffande apotekarna antaga en rekommendation, utformad i överensstämmelse med den tidigare för övrig hälsovårdspersonal antagna rekommendationen. Med anledning av innehållet i yttrandet från Danmarks farmaceutiske højskole och den inom den svenska medicinalstyrelsens apoteksbyrå upprättade prome-

morian, anser utskottet att även receptarier och motsvarande personal bör omfattas av rekommendationen.

Jag ber, herr president, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgård, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Håkon Johnsen, Emil Jönsson, Gisli Jönsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Moe, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner och Wikborg.

Frånvarande voro:

Olof Andersson, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Harald Nielsen, Ohlin, Strand, Sundt och Páll Zóphóniasson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 45 röster.

3

Socialpolitiska utskottets förslag nr 10 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal (ärende nr 54)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

4

Socialpolitiska utskottets förslag nr 11 i ledning av medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet (ärende nr 21)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte uppskjuta ärendet om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet till nästa session.

Anders Pettersson, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Man torde kunna säga att det föreliggande förslaget utgör en fortsättning av den behandling av frågor på hälsovårdsområdet som tidigare förekommit vid rådets sessioner. Vid 1:a sessionen i Köpenhamn började vi ju försöka arbeta oss fram till ett intimare samarbete på detta område, och en rekommendation antogs ju också vid det tillfället. Som ett resultat därav redovisades vid sessionen i Oslo en lång rad förslag från de nordiska hälsovårdsmyndigheterna, vilka föranledde rekommendationer. Även denna session har, man kan säga som en följd av vad som tidigare skett, antagit en del rekommendationer på området.

Man kan väl utan tvivel påstå att hälso- och sjukvården är det område, där vi har lättast att samarbeta. Statsminister Erlander underströk i generaldebatten att det har visat sig att det är lättast att samarbeta här i Norden på det sociala området, och detta torde gälla inte minst i fråga om sjukvården. Det sammanhänger naturligtvis med att det förekommer ungefär samma sjukdomar i våra länder och att behandlingen av dem är densamma. Rådet har ju också rekommenderat att utbildningen av läkar-, sjuksköterske- och övrig personal skall vara likvärdig i hela Norden. På detta område borde därför en hel del kunna åstadkommas.

Medicinalstyrelserna i de nordiska länderna sammanträffar som bekant en gång om året för att diskutera aktuella samarbetsfrågor, men dessa hälsovårdsmyndigheter är inte ansvariga för den administrativa och ekonomiska sidan av sjukvårdsarbetet, utan de är rent fackligt medicinska. Det har upplysts att de

tillsätter kommittéer som utreder vissa frågor och framlägger förslag. I det föreliggande medlemsförslaget har framförts tanken att man på detta område borde få till stånd en något fastare organisation av ungefär samma slag som förekommer på andra områden, såsom på det socialpolitiska området. Det finns ju även en kommitté för friare samfärdsel, en kommitté på det juridiska området och en kulturkommission. Jag tror att vi skulle behöva en fastare organisation också när det gäller samarbetet på sjukvårdens område.

Detta förslag har emellertid avstyrkts av medicinalstyrelserna. Det är möjligt att man något har missuppfattat vad det tilltänkta samarbetet skulle avse, nämligen administrativa och ekonomiska frågor. Ätminstone här i Sverige är det ju de kommunala organen, landstingen och städer utanför landsting, som i praktiken handhar sjukvården; de gör det för övrigt på ett utomordentligt bra sätt. Jag vågar inte yttra mig om hur det är ordnat i de andra nordiska länderna, men det har i alla fall sagts att förhållandena där är likartade. Det har då förefallit mig lämpligt att man inrättade ett gemensamt nordiskt organ där de för sjukvårdsarbetet egentliga ansvariga blev representerade tillsammans med medicinalstyrelserna.

Nu har utskottet funnit att frågan inte är tillräckligt utredd, och det anser alltså att någon rekommendation icke bör antagas vid denna session. Kanske är detta klokt. Det kan måhända vara rätt att frågan kan behöva utredas mera än som hittills skett. Vederbörande myndigheter har inte tillräckligt blivit hörda om förslaget. Jag vet inte vad det beror på, men förhållandet kan väl delvis skyllas på en viss tidsnöd efter det att förslaget framlagts. Det sammanhänger väl också med att sessionerna i Oslo och i Stockholm kommit så tätt.

Jag skulle i alla fall vilja hemställa att sjukvårdens huvudmän i de olika nordiska länderna blir hörda i frågan till nästa session, då, såsom utskottet föreslår, spörsmålet på nytt skall tas upp till behandling. I medlemsförslaget har vidare pekats på önskvärdenheten att

även departement och ministerier få tillfälle att yttra sig om den tanke som framförts i förslaget. Jag tillåter mig understryka detta.

Som saken nu ligger till, herr president, anser jag det vara riktigast att rådet beslutar i enlighet med socialpolitiska utskottets förslag, d. v. s. att frågan uppskjutes till nästa session. Jag ber att få yrka bifall till det förslaget

Fast, Sverige: Herr president! Det är bara ett par ord som jag skulle vilja skicka med detta ärende.

Jag är överens med den föregående talaren om att det är önskvärt att huvudmännen får på ett tidigt stadium utöva ett visst inflytande på utvecklingen av både vår hälsovård och sjukvård. Men jag är inte lika övertygad om att detta bör ske på det sättet att det bildas något slags organ för internordiskt samarbete mellan huvudmännen och att medicinalmyndigheterna i viss mån skjutes åt sidan. Jag har nog den uppfattningen att det är lämpligast med den ordning som för närvarande tillämpas för vårt lands vidkommande, nämligen att medicinalstyrelsen, som är det sakkunniga organet och som under regeringen närmast bär ansvaret för sjukvården, på ett tidigt stadium samarbetar med huvudmannaorganisationerna. Jag vill vitsorda att under senare år har det mellan den svenska medicinalstyrelsen och huvudmännen, d. v. s. landstingen, organiserade i landstingsförbundet, och städer utanför landsting, organiserade i stadsförbundets sjukvårdsdelegation, pågått ett mycket intimt samarbete även i ärenden med ganska vittgående syftning. Också när det gäller ärenden på områden, som beröres av det nordiska samarbetet, har sålunda huvudmännen i god tid fått ge sin mening tillkänna.

Innan man vunnit större klarhet om hur ett nordiskt samarbete bör organiseras tror jag att det är bättre att man följer denna väg som nog snabbare leder till målet än andra vägar. Jag vill gärna understryka önskvärdenheten och nödvändigheten av ett samarbete mellan medicinalstyrelserna och de ansvariga huvud-

männerna och deras organisationer, men jag är inte säker på att den väg, som här förordats av herr Pettersson i Dahl, är den bästa. I varje fall är det för tidigt att bestämt uttala sig om den saken.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Anders Pettersson, Sverige: Herr president! Herr Fast måtte ha missuppfattat mig. I mitt medlemsförslag står tydligt utsagt, att medicinalstyrelserna liksom vederbörande departement och ministerier skall vara företrädare i ett samarbetsorgan, och jag har varken i förslaget eller i mitt anförande här på något sätt antytt att medicinalstyrelserna skulle skjutas åt sidan. Det nya är bara att jag vill att representanter för landstingen här i Sverige skulle få delta i samarbetet. De svenska landstingen är ju huvudmän för vår sjukvård och bär faktiskt det ekonomiska ansvaret för denna. Jag föreställer mig att man i de andra nordiska länderna har motsvarande huvudmannorganisationer, och dessa skulle alltså även bli representerade.

Det är således ett fullständigt misstag från herr Fasts sida, när han säger att medicinalstyrelserna skulle skjutas åt sidan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

5

Socialpolitiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning (ärende nr 18)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte antaga följande rekommendation:

Regeringarna rekommenderas att i respektive land låta införa en ordning, som möjliggör att sådan försändelse från myndighet i ett nordiskt land till adressat i annat nordiskt land, som anges innehålla allenast handlingar och trycksaker, fritages från tullgranskning och annan liknande kontroll.

Watnebryn, Norge (utskottets talesman): Sak nr. 18 er et medlemsforslag som er tatt opp av Sigurður Bjarnason, Rolf Edberg, Einar P. Foss, Nils Hønsvald, Olov Rylander og Frans Severin, og forslaget gjelder fritaking for tollgranskning av offentlige myndigheters forsendelser.

I forslaget pekes det på at i de to år rådet nå har vært i virksomhet, har det oppstått en del vanskeligheter av praktisk art når det gjelder forsendelser særlig av dokumenter og trykksaker i større omfang, fordi disse er underkastet vanlig tollkontroll. Dette har ført til beklagelige forsinkelser og også økte omkostninger. Sist men ikke minst er det underhånden av forslagsstillerne pekt på at den nåværende ordning vil skape store vanskeligheter også for distribueringen av »Nordisk kontakt». De nevnte medlemmer av rådet foreslår derfor at rådet anbefaler regjeringene å foreta slike endringer i gjeldende bestemmelser at tollbehandling kan bortfalle for Nordisk råd og andre offentlige myndigheter.

Den sosialpolitiske komité er enig i det syn som forslaget bygger på. Vi har merket oss de innvendinger som svenske generaltullstyrelsen har kommet med. Vi har også gått gjennom skriv fra det norske finans- og tolldepartement til det norske utenriksdepartement, der det er uttalt at departementet intet prinsipielt har å innvende mot at slike forsendelser som nevnt mellom myndigheter i de nordiske land blir fritatt for tollgranskning på en del nærmere angitte praktiske vilkår, bl. a. at forsendelsene går gjennom postverket. Fra de danske og islandske myndigheter foreligger ingen uttalelse.

Komitéen mener at de innvendinger dels av prinsipiell og dels av praktisk art som er fremkommet henholdsvis fra svenske generaltullstyrelsen og det norske tolldirektorat, bør søkes overvunnet, og foreslår for rådet å gjøre rekommendasjon i samsvar med dette syn.

Jeg tillater meg å anbefale komitéens innstilling bifalt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Håkon Johnsen, Emil Jönsson, Gisli Jönsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Moe, Ohlin, Ohlon, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Sundt, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Olof Andersson, Einer-Jensen, Erik Eriksen, Løbak, Harald Nielsen och Claudia Olsen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 47 röster.

6

Socialpolitiska utskottets förslag nr 13 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik (ärende nr 51)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

7

Socialpolitiska utskottets förslag nr 14 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola (ärende nr 52)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

8

Socialpolitiska utskottets förslag nr 15 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk (ärende nr 53)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session, samtidigt som rådet torde understryka betydelsen av att det nordiska samarbetet rörande gemensam hälsotjänst för sjöfolk och fiskare påskyndades och att det utvidgades till att omfatta sjöfolkets tandvård.

Wikborg, Norge (utskottets talesman): Den saken som nå forellegges rådet, gjelder et sosialt problem som er meget omfattende, men som til dels ennå ikke har funnet sin løsning. Det er et sosialt problem som ligger utmerket vel til rette for løsning på nordisk basis, og de tanker som har vært fremsatt om en løsning av helseproblemet for sjöfolk og fiskere, har funnet tilslutning fra de danske, svenske og norske regjeringer, som har erklært seg villige til å delta i det videre arbeid. Det er vel grunn til å tro at også Island vil slutte seg til, i hvert fall så fremt arbeidet kommer til å omfatte også helsetjenesten for fiskerne. Vi håper at også Finnland, som jo har en ikke ubetydelig handelsflåte, vil slutte seg til dette samarbeidet.

Foreløpig er spørsmålene under utredning. Det er Norge som er utsett til koordinerende land, og et utvalg er nedsett og vil begynne arbeidet i denne måned.

Spørsmålene her gjelder delvis samarbeid i helsetjenesten innenfor våre egne land, hvor vi da vil tilstrebe en størst mulig grad av gjensidighet mellom våre land. Den viktigste del av forslagene går ut på helsetjenesten i utlandet. Den kan ordnes på forskjellig måte. Norge har opprettet 4 helsestasjoner i utlandet, nemlig i London, Antwerpen, Liverpool og New York. Disse legekontorene håper vi i full utstrekning skal kunne stå åpne også for sjöfolk fra andre nordiske land. Det ville være overmåte

ønskelig om også de andre land kunne opprette helsestasjoner andre steder i verden, slik at vi mest mulig kunne få dekket behovet for helsetjeneste i de største havnene. Den mest praktiske måte å gjøre det på vil være at det enkelte land oppretter helsestasjoner, slik som Norge altså allerede har gjort, og at disse helsestasjonene står åpne for sjøfolk fra alle nordiske land.

Der hvor man ikke har helsestasjoner, bør det ordnes slik at man sender ut leger som undersøker forholdene på hvert enkelt sted, treffer avtale med pålitelige, dyktige leger og med sykehus og med tannleger, slik at våre sjøfolk kan henvises til pålitelige folk og ikke risikere å komme ut for mindre pålitelige, slik som vi vet det så ofte har hendt, iallfall i de fjernere deler av verden.

Opprinnelig tok forslaget bare sikte på den egentlige helsepleie, men vi har i det sosialpolitiske utskottet tatt opp også spørsmålet om et samarbeid om sjøfolks tannpleie. Det er nemlig et område hvor praktisk talt intet er gjort. Der er gjort en del spredte tiltak på privat basis, vi har også tannlege ved enkelte av våre helsekontorer i utlandet, men det løser på ingen måte problemet. Sjøfolk er i den situasjon at de meget sjelden ligger lenge nok i havn til at de kan få en ordentlig tannbehandling, og i særlig grad gjelder det sjøfolkene ombord i tankbåtene. De er sjelden i havn mer enn et døgn, eller også ligger de gjerne i uthavner, hvor der ikke er anledning til å få noen skikkelig tannpleie. Derfor må det sannsynligvis ordnes på den måte at vi oppretter ambulerende tannlegekontorer som flytter fra båt til båt og følger dem på deres reiser. Vi har i norsk skipsfart eksempler på at denne ordningen virker fortrinnsvis. Hvis vi kunne gå sammen om den slags tiltak, skulle det ikke være uoverkommelig å dekke behovet for tannpleie for alle våre sjøfolk. Utskottet er derfor blitt enig om å foreslå inkludert i dette arbeid også sjøfolkenes tannpleie.

Den saken det her gjelder er viktig. Den er bare delvis løst. Vi mener den kan løses, vi mener den kan løses hur-

tig, og derfor har komitéen også tatt med i forslaget til vedtak her at arbeidet skal påskyndes. Jeg vil anbefale på det beste den innstilling komitéen er kommet med.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, *bifölls utskottets förslag.*

9

Socialpolitiska utskottets förslag nr 16 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (ärende nr 55)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

10

Socialpolitiska utskottets förslag nr 17 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (ärende nr 56)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

11

Socialpolitiska utskottets förslag nr 18 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen (ärende nr 57)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session, samtidigt som rådet torde understryka betydelsen av att det nordiska samarbetet på detta fält påskyndades till uppfyllande av rekommendationen.

Gísli Jónsson, Island (utskottets talesman): Hr. præsident! På rådets 2. sessions møder i Oslo i august sidste år blev spørgsmålet om Verdens helseorganisation behandlet af den socialpolitiske komité, der dengang indstillede til rådet at vedtage følgende henstilling: »I tilslutning til det som er uttalt i meldingen, henstiller Det nordiske råd til regeringene å gennemføre slike organisatoriske tiltak, at de nordiske lands repræsentanter i Verdens helseorganisasjon kommer til å samrå seg om de problemer som behandles av helseorganisasjonen med sikte på så langt som mulig å oppnå en felles nordisk opptreden.»

Dette forslag blev enstemmigt vedtaget på rådets møde. I henhold hertil blev vedkommende repræsentanter enige om, at Danmark skulle være det koordinerende land i dette spørgsmål, det land, som fortsatte med sagens behandling. Danmark har da også udarbejdet et forslag og sendt dette med skrivelse af 1. december sidste år til de korresponderende lande.

Som svar herpå har den norske regering meddelt, at den ikke er i stand til at give nogen nærmere rapport til rådet til denne session, men at der arbejdes videre med sagen. Den svenske regering meddeler ligeledes, at sagen er under behandling i ministeriet. Fra den islandske regering er der ikke modtaget nogen officiel meddelelse, men jeg har, lige før jeg afrejste fra Island, haft en samtale med en regeringsrepræsentant, som meddelte, at Island i princippet var indforstået med, at et sådant samarbejde ville være af betydning, samt at Island altid har sendt en repræsentant til de møder, som har været holdt i forbindelse med Verdens helseorganisation.

Hovedproblemet, som Verdens helseorganisation arbejder med, er at formindske dødeligheden så vidt som muligt i de forskellige lande i verden. Dette kan bl. a. ske ad følgende veje:

1. ved at hindre udbredelsen af smitsomme sygdomme.

Denne del af arbejdet er af meget stor interesse for alle de pågældende lande. Det er et selvforsvar imod epidemier, der kan medføre tab af menneskeliv i

tusindvis, hvis de ikke standses i tide, som f. eks. i 1918, da »den spanske syge» hærgede over hele Europa og derved bragte enorme lidelser og enorm sorg over nationerne. Et samarbejde, der kunne tjene til at forebygge en sådan eller lignende sygdommes hærgen i landene, er af så stor betydning, at enhver sammenslutning i så henseende ville være ønskelig, ja nødvendig, selv om den også skulle medføre udgifter for de pågældende deltagerlande.

2. ved at formindske andre menneskers lidelser, selv om disse ikke direkte medfører nogen fare for vort eget liv eller helbred.

Her vil det dels blive videnskaben, der spiller den store rolle, dels den kulturelle udvikling, spørgsmålet om, hvorvidt menneskene kan vænne sig til at respektere de enkelte menneskers liv, og spørgsmålet om, hvor meget man er villig til at ofre for at nå frem til et positivt resultat i så henseende. Hvis det var muligt ved samarbejde mellem de forskellige nationer at nå frem til et positivt resultat i så henseende, at skabe en forståelse af den pligt, menneskene burde have overfor hverandre, ville vi være godt på vej mod at standse den brutalitet, som for tiden hersker i alt for høj grad, bl. a. overfor politiske modstandere i de forskellige lande.

Videnskaben har lært os, at ved blodoverførsel fra en rask person til en syg, specielt i forbindelse med en operation eller et ulykkestilfælde, der har medført et større blodtab, reddes liv, som det ellers ikke på anden måde var muligt at redde. Vi ved, at der ad denne vej allerede er reddet menneskeliv i tusindvis, og at der nu i alle dele af verden er organiseret en opbygning af blodbanker til opbevaring af tilstrækkelige blodforsyninger til brug i sådanne tilfælde. Og man kan med stor glæde fastslå, at trods al materialisme og egoisme findes der dog tusinder af mennesker, som *gratis* leverer blod til blodbankerne til dette formål, vistnok det eneste hjælpemiddel, menneskene endnu ikke har lært at bruge som indtægtskilde.

Men for det tilfælde, det skulle blive muligt i fremtiden at vedligeholde og

forstærke denne uegennyttige tænkemåle — hvad vi alle bør arbejde for — vil nan så ikke også kunne have lov at håbe, at den i sig bærer netop det frø, som eventuelt kan komme til at spire og vokse i menneskenes sind og føre til den opfattelse, at det på ingen måde kan forenes at give blod til sine medmennesker for at redde deres liv og samtidig være medvirkende til at udgyde andre menneskers blod med kanoner, atombomber eller på anden lignende måde? Kunne det ikke tænkes, at netop et sådant samarbejde i helseorganisationen kunne føre til det, som vi alle ønsker: en større sikkerhed i livet, mindre lidelser, mindre sorger, mindre krig — og mere fred.

3. ved at formindske eller helt afskaffe underernæringen.

Denne del af arbejdet baseres også delvis på videnskaben og delvis på en organisation af produktion og salg af fødevarerne. Vi ved jo, at underernæring er den sikreste kilde for alle slags sygdomme. At formindske eller udslette den fuldstændigt, hvad der er at foretrække, ville medføre, at risikoen for udbredelse af sygdomme, ofte smitsomme, fra andre nationer blev mindre, og samtidig skabe bedre og større muligheder for produktion og afsætning af fødevarer fra de lande, hvor der er overflod af dem. Dette er derfor også et meget vigtigt spørgsmål at arbejde med.

Jeg skal ikke her gå videre ind på disse forskellige meget interessante spørgsmål, men vil kun til slut berøre det spørgsmål, om de nordiske nationer vil være i stand til at tillægge denne sag nogen positiv betydning. Som svar herpå vil jeg henvise til, hvad der står i udvalgets indstilling fra i fjor. Den lyder således — jeg beder om hr. præsidentens tilladelse til at citere —: »Det må være en naturlig og vigtig opgave for de nordiske lande med sin helsestandard og sine kunnskapsmessige og materielle ressourser å gå aktivt inn også for et intimt samarbeid om helseproblemer gjennom Verdens helseorganisasjon.»

Samtidig vil jeg minde om, at den vigtige post som generalsekretær i De Forenede Nationer i alle disse år kun har været overgivet til nordiske repræsen-

tanter, nemlig hr. Trygve Lie og hr. Dag Hammarskjöld. Er det ikke et stærkt bevis på, at man netop i de store internationale spørgsmål venter sig mest af de folk, som bor i Norden? Mon Norden ikke i det mørke, som for tiden ruger over verden, netop er det lys, som brænder stille, men sikkert og viser vejen frem til en mere tryk, behagelig og lys fremtid for de kommende generationer? Og er det tilfældet, så tilkommer det Nordisk råd at bekræfte, at et sådant lys brænder videre med voksende styrke. Norden må derfor på ingen måde være udenfor Verdens helseorganisation, men tværtimod blive en stærk deltager i den og hjælpe med til at føre den til det positive resultat, som vi alle ønsker, den skal nå frem til.

Udvalget henstiller derfor som anført på indstilling nr. 18, at sagen tages til efterretning, og at der arbejdes for et positivt resultat, og jeg anbefaler stærkt, at denne indstilling bliver vedtaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

12

Socialpolitiska utskottets förslag nr 19 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (ärende nr 50)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölls.

Hönsvald övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

13

Socialpolitiska utskottets förslag nr 20 i anledning av berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier (ärende nr 71)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingar-

na i avvaktan på ny berättelse i ämnet vid nästa session.

Utskottets förslag bifölles.

14

Juridiska utskottets förslag nr 13 i anledning av uppskjutet ärende om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner (ärende nr 10)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte antaga de av presidiet utarbetade förslagen till ny lydelse av arbetsordningen med den ändringen, att orden *som er nevnt i arbetsordningen § 15, 1. ledd*, i § 20 i den norska texten utginge.

Herlitz, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Detta ärende hör oneligen inte till de stora ärendena, men jag har dock trott att vi inte borde gå förbi det utan att det sades några ord om saken.

Utskottet har understrukit vår tacksamhet mot de språkmän som har ägnat sig åt sysslan att genomgå vår arbetsordning ur språklig synpunkt för att koordinera dess olika versioner. Jag skulle till detta tack vilja lägga ännu ett ord. Det var rätt intressant att se med vilket intresse dessa högt kvalificerade språkmän grep sig an med detta arbete. De grep sig an med det i den anda som över huvud taget kännetecknar de nordiska språknämnderna. De har en mycket stark känsla av att det är angeläget att terminologien på de områden — kanske särskilt de mera tekniska — där de nordiska länderna kommer i förbindelse med varandra, inte utvecklar sig i olika riktningar, som så lätt kan ske, till förfång för klarhet och begriplighet i omgänget.

Det är den nu antydda synpunkten som har varit den huvudsakliga vid denna revision. Men även en annan synpunkt har anlagts: vi har försökt undvika sådana ordasätt i de olika versionerna som är ägnade att vålla missförstånd. Vi har t. ex. det olyckliga svenska ordet »må» som danskar och norrmän kan uppfatta på ett alldeles felaktigt sätt,

ty »må» betyder för oss »får, kan» e d., medan ordet har en helt annan färg på danska och norska.

Men huvudsaken har ju varit att finna ord att röra oss med i vårt praktiska arbete här i rådet, som såvitt möjligt är likartade, så att det inte uppstår förvirring i vårt samspråk med varandra och framför allt inte missförstånd. Att åstadkomma en sådan enhetlighet kostar naturligtvis litet för den ena och den andra. Jag är glad att kunna konstatera att vi nu kunnat komma till resultat. Lå mig nämna några markanta exempel på vad som här har skett.

Det stora bekymret har ju varit att svenska talar om »ordförande» i samma mening som danskar och norrmän talar om »formand» och »formann», medan däremot danskar och norrmän använder »ordfører» i en helt annan betydelse. Vi har försökt åstadkomma enhetlighet på det sättet att vi kallar den dansk-norska »ordfører» för »talesman» och den svenska »ordföranden» ger vi det gemensamt nordiska namnet »förman». Liksom man i Danmark och i Norge säger »formand» respektive »formann» om utskottens ledare har vi tagit det djärva steget att på svenska kalla dem »förmän».

I den norska texten har talats om »varamenn». I Danmark och Sverige har använts ordet »suppleanter», och detta har accepterats som gemensam benämning.

Man talar i Danmark och Norge om »aktstykker», för oss är det ett litet främmande ord. Vi talar i stället om »handlingar», men alla vet av erfarenhet att detta svenska ord ständigt blir missförstått i Danmark och Norge. Vi har därför förenat oss med grannfolken och talar nu även vi om »aktstycken».

Vi har för resten också alla förenat oss om ordet »rekommendation» som förut inte var helt allmänt accepterat. Det är en lösning i stil med många andra i sådana här nordiska sammanhang. Vi finner inte något norskt, danskt eller svenskt uttryck som kan gemensamt accepteras, och så får vi ta ett ord med främmande färg, utifrån lånat. Detsamma gäller ju orden »omröstning» och

»afstemning» («avstemning») — i det fallet får vi ty oss till ordet »votering».

Med dessa enkla ord har jag, herr president, velat presentera förslaget till åstadkommande av terminologisk enhetlighet i arbetsordningen. Jag yrkar bifall till juridiska utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

15

Juridiska utskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen (ärende nr 75)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en revision av den i de nordiska länderna gällande lagstiftningen om äktenskap och äkta makars förmögenhetsförhållanden, så att denna blir så likartad som möjligt.

Nina Andersen, Danmark: Hr. præsident! Ved førstebehandling fik jeg ikke anledning til at knytte nogle ord til mit forslag i denne sag. Jeg var derfor glad for at få lejlighed til i udvalget at redegøre for motiverne dertil. Mine bevæggrunde var ikke blot de omtalte ændringer, som er sket i de nationale lovgivninger — det var et formelt, omend også et reelt udgangspunkt — men desuden havde jeg den opfattelse, at der i de 30 år, der er forløbet siden ægteskabslovgivningerne blev gennemført på nordisk basis, var sket sådanne ændringer i de sociale og økonomiske forhold samt i livsvanerne, at det ville være naturligt, om en dyberegående undersøgelse fandt sted i en fælles nordisk kommission.

Udvalget har, som det ses af betænkningen, været enig med mig i disse synspunkter, medens man ikke har været enig med mig i, at man kunne anvise de former, hvorunder man skulle undersøge

forudsætningerne for en revision af lovgivningen. Selvfølgelig havde jeg helst set, at man havde været enig med mig også deri, og at man havde taget det yderligere skridt til fremme av sagen, som det efter min opfattelse ville være, om man også anviste vejen. Man kan jo ikke altid få alt det, man ønsker, og jeg vil gerne udtale min tilfredshed med, at sagen nu på denne måde, dersom rådet ønsker at tilslutte sig rekommandationen, rejses overfor de nordiske landes regeringer.

Sundt, Norge (utskottets talesman): Jeg skal etter fru Nina Andersens bemerkninger innskrenke meg til å si at komiteén fant at denne sak ennå var på et så vidt forberedende stadium at man ikke kunne gå til å anvise eller rekommandere nedsettelse av en nordisk kommisjon.

Som det fremgår av innstillingen, er saken allerede nå under en viss undersøkelse i de respektive departementer, og har også vært drøftet i NUL-utvalget.

Dette er et så vidt vanskelig og ømtålig spørsmål at selv om man er enig i at det nå etter 20—30 år kunne være grunn til å undersøke om det bør skje forandringer i de respektive lands ekteskapslovgivninger, som har eksistert siden 1920-årene, har komiteén allikevel funnet at man burde ta det her foreslåtte skritt først, før man tar det neste. — Jeg forstår også fru Nina Andersen slik at det ikke er noen motsetning mellom oss med hensyn til antagelsen av rekommandasjonen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Emil Jónsson, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft,

Leirfall, Lindberg, Løbak, Moe, Ohlin, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Sundt, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Harald Nielsen och Waldemar Svensson.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster.

Ang. dagordningen

På därom framställd fråga medgav rådet, att de på dagordningen upptagna punkterna 16—21 finge, ehuru ifrågavarande utskottsförslag avgivits först föregående dag, ändock upptagas till behandling vid detta sammanträde.

16

Kulturutskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk (ärende nr 12)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samverkan med Finlands regering låta verkställa en utredning angående ställigt främjande av översättning av facklitteratur från finska och isländska till danska, norska eller svenska.

Åsgeir Bjarnason, Island (utskottets talesman): Hr. præsident! När det gäller nordisk samarbende, må vi fremfor alt andet have en god vilje til at forstå hverandre. Grundlaget herfor er ikke mindst det sprog, vi bruger, og det kendskab, vi har til nabolandenes sprog. Når det drejer sig om svenske, danske eller norske, kan de jo godt forstå hverandre, og på grund af den lighed, der er mellem skriftsproget i de tre lande, bliver dette heller ikke noget problem. Hvad angår islændingene, er der jo mange af dem, som kan læse og forstå de nordiske

sprog, idet et af dem som regel lærer allerede i folkeskolerne.

Med hensyn til Island og den islandske faglitteratur forstår vi, at hvis de øvrige nordiske folk er interesserede i at blive bekendt med, hvad der bliver udgivet på islandsk — og det gælder også finsk — er det af stor betydning at der gives mulighed for, at alle de interesserede, både lægmænd og fagfolk kan følge med på de områder, som de har lyst til at studere.

Det forslag, som professor Nils Herlitz har fremsat, har jo nu været til behandling i kulturkomiteen; denne har rettet en henstilling til regeringerne i de nordiske lande om i samarbejde med Finlands regering at foretage en udredning af spørgsmålet, og jeg tror, at forslaget inden længe kan komme til udførelse, hvis vi nu på dette plenarmøde vedtager den rekommandation, som kulturkomiteen har foreslået.

På kulturkomiteens vegne tillader jeg mig at anbefale den til vedtagelse.

Sedan diskussionen forklarats avsluttad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurdur Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Emil Jónsson, Gísli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Moe, Ohlin, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Harald Nielsen, Severin och Sundt.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 47 röster.

17

Kulturutskottets förslag nr 13 i anledning av medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning (ärende nr 25)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta uppskjuta ärendet om gemensam nordisk journalistutbildning till nästa session.

Magnhild Hagelia, Norge (utskottets talesman): Denne mosjon er vekt av hr. Ohlon, og gjeld to saker, det er journalistutdanning og presseforskning. Kulturkomiteén ser på dette som viktige saker. Avisene, pressa, får stendig meir og meir å seia i samfunnet, og det er difor klårt at både utdanninga av journalistar og presseforskninga er ting som krev stor merksemd.

Når kulturkomiteén tilrår at handsaminga av sak nr. 25, »gemensam nordisk journalistutbildning», skal stå ut til neste sesjon, er det ikkje for å gravleggja saka. Det er tvert om for at det kan sankast inn nye opplysningar som det er naudsynt å ha for å løysa ei så viktig sak. Der er lagt fram for komiteén materiale som gjev opplysning om den journalistutdanning som blir driven i Sverige og Danmark, men det ligg ikkje føre materiale som fortel om korleis journalistutdanninga går føre seg i Noreg. Vidare saknar komiteén utsegner frå journalist- og presseorganisasjonane, og det er vel i fyrste rekkje i desse organisasjonane at vi finn fagfolka på dette område.

Også når det gjeld presseforskninga, finn komiteén at det ligg føre for lite materiale til at ein kan realitetshandsama ei så viktig sak.

Dette er ikkje meint som nokon kritikk mot presidiet for at det ikkje har førebudd saka godt nok. Mosjonen er underskriven den 7. desember 1954, og det er klårt at på så kort tid kunne presidiet ikkje skaffa til veges nok opplysningar. Kulturkomiteén sjølv ville òg gjerne ha hatt betre tid enn det no har stått til rådvelde ved handsaminga av denne saka. Komiteén reknar med at innan neste sesjon vil presidiet kunna skaffa til veges meir materiale, slik at ein kan ta til å realitetshandsama saka.

Difor rår komiteén til at saka står ut til neste sesjon.

Ohlon, Sverige: Herr president! »En nordisk högskola för tidningsmannautbildning skulle utan tvivel bliva en kraftcentral för det nordiska samarbetet. Den skulle för alla fem länderna, Norge, Danmark, Island, Finland, Sverige bliva en kulturhärd av oskattbart värde. Vad från den tillflöte nordiska pressen av yrkeskunnighet, nya idéer, kunskaper och först och sist av moralisk kraft skulle kunna bliva av allra största betydelse för dessa folks kulturliv.»

Detta citat är hämtat från en ledare i Göteborgs handels- och sjöfarts-tidning av den 27 oktober 1936. Redan innan denna ledare skrevs, hade man här i Sverige, alltsedan föreningarna Norden bildades, gång på gång diskuterat frågan om en gemensam nordisk journalistutbildning av det ena eller andra slaget. Ett resultat av Torgny Segerstedts ledare av år 1936 blev en, om jag så får säga inbakad journalistutbildning inom filosofie kandidatexamen vid Göteborgs högskola. — Kurserna i vissa ämnen omändrades, så att de skulle passa blivande journalister, och därutöver gavs i samarbete med tidningarna kurser beträffande den praktiska tidningsmannaverksamheten.

Här i Stockholm har tillsatts en kommitté, bestående av representanter för Stockholms högskola och pressens organisationer, i syfte att få till stånd en liknande utbildning i Stockholm. Man har emellertid där ännu inte kommit längre än att det hållits vissa kurser för journalister.

I Norge finns det en särskild journalistakademi. Undervisningen försiggår på det elementära stadiet, och jag vet inte, om akademien egentligen ligger på högskolemässig nivå — de närvarande representanterna för Norge känner säkert bättre till den saken.

Längst har man hunnit i Danmark, där det vid Århus universitet finns dels en grundläggande efterårskurs, dels en mera avancerad förårskurs, som bygger på den elementära kursen. Journalistutbildningen vid Århus universitet har, såvitt jag förstår, fått en fast och ändamålsenlig organisation, förutsatt att det inte uppställes alltför långt gående krav

på vad som bör tillhöra journalistutbildningen.

Under de senaste dagarna har jag fått mottaga en rad underrättelser, som visar att min motion angående journalistutbildningen har vällat oro i Århus. Detta sammanhänger tydligen till en del därmed, att jag i motionen endast omnämnt vad som hittills på området förekommit här i Sverige. Att jag inte där talade om vad som skett i Danmark och Norge berodde delvis på okunnighet, delvis därpå att motionen kastades in i sista stund för att ge kulturutskottet litet mer arbetsmaterial, eftersom det verkade som om utskottet inte skulle få så mycket att göra vid råds-sessionen i år.

En ytterligare anledning till att jag i min skissartade motion inte berörde förhållandena i Norge och Danmark var, att den kommitté i Stockholm, som jag nyss omnämnt, avgivit ett yttrande, där man uteslutande sysslade med de svenska förhållandena. Jag hade nämligen hoppats på att vi skulle få in kompletterande yttranden från Danmark och Norge, men tidsfristen härför var alltför snävt utmätt.

Våra vänner i Århus har därför fått det intrycket att vi här i Sverige är på väg att försöka skaffa oss monopol på den nordiska journalistutbildningen. Låt mig uttryckligen säga att någon sådan tanke icke har funnits, vare sig hos motionären eller hos några av dem som inom kulturutskottet deltagit i ärendets behandling.

Såsom fröken Hagelia nämnde, kan problemet om journalistutbildningen ses ur tre olika aspekter. Man måste ta sikte dels på den grundläggande elementära journalistutbildningen, dels den fortsatta journalistutbildningen och dels ett så viktigt kapitel som pressforskningen. Nu kan det ju sägas att detta senare, d. v. s. undersökandet av vilken väsentlig roll pressen spelar i det moderna samhället, är en angelägenhet, som mer tillhör statsvetenskapen eller sociologien. Det kan emellertid tänkas att det vore lämpligt att skapa en journalistikens forskningscentral även i anslutning till en journalistutbildning.

Det brukar sägas att en person inte

kan utbildas till journalist. Vederböran de måste från början av en mild försyr ha fått den rätta begåvningen för detta yrke. Vilken utbildning man än undergår, blir man inte någon duktig journalist, om man inte har de medfödda förutsättningarna. Detsamma gäller emellertid om lärare, och det gäller om många andra yrken. Men även om de fordras vissa grundläggande kvalifikationer hos en människa för att hon skal bli en god journalist, så skadar det säkert inte att den naturliga förutsättning en kompletteras med en utbildning. Jag har från pressmän med lång erfarenhet fått vitsordat, att det visat sig att de ungdomar, som fått anställning i tidningarna med en utbildning bakom sig redan från början visat större effektivitet och större urskilning i sitt arbete än de, som har fått pröva sig fram på egen hand.

Nu nämnde föredraganden, att vi inte fått in allt det material, som behövt för att kunna allsidigt bedöma frågan. Vi har i varje fall intet skriftligt material från Norge, och vi har inga yttranden från de stora pressorganisationerna i något av våra nordiska länder. Redan den saken motiverar, att man bidrar, innan man går till beslut rörande detta ärende i Nordiska rådet.

Men härtill kommer ytterligare en omständighet. Det visade sig att meningarna var delade i kulturutskottet. Det var inte några olika meningar om huruvida en samordnad journalistutbildning var önskvärd eller inte, utan meningsskiljaktigheterna gällde närmast, om det skulle vara en elementär gemensam utbildning eller om den gemensamma nordiska utbildningen skulle läggas på det högre planet. Om det må tillåtas mig, herr president, att själv uttala någon tanke i detta sammanhang, så skulle det vara att den elementära utbildningen bör vara varje enstaka lands angelägenhet och att den kompletterande utbildningen borde läggas på ett gemensamt nordiskt plan.

Om vi i dag vore färdiga att gå till beslut, skulle jag, herr president, yrka på att den utvidgade samnordiska journalistutbildningen skulle förläggas till

Århus universitet. Århus är nämligen pionjär på området i Norden. Och nu hoppas jag, att alla dissonanser från Århus efter detta yttrande skall vara skingrade.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

N. Chr. Christensen, Danmark: Jeg føler trang til at takke hr. Ohlson for det initiativ, han har taget her overfor Nordisk råd, og ikke mindst for de udtalelser, der blev fremsat nu i dag angående udbygningen af en fælles nordisk journalisthøjskole.

Vi er i Danmark meget interesserede i denne sag. Vi har gennem flere år haft disse kursus, som allerede har været omtalt her, ved Århus universitet, men det sidste år har disse kursus fået en særlig udbygning derved, at det nu ikke længere alene drejer sig om de helt unge journalister, når de er færdige med deres elevtid, men også om et særligt kursus for ældre journalister. Her ønsker vi naturligvis gerne, at den tanke, der ligger til grund for journalistkursus ved Århus universitet, udbygges endnu mere, således som det også fremgår af en henvendelse hertil.

Chefredaktør Harry Hjørne, Göteborgsposten har i en af sine artikler om dette spørgsmål sagt ordret: »Lad journalistkursus ved Århus universitet blive en fælles nordisk journalisthøjskole.» Forstanderen for journalistkursus ved Århus universitet, professor Troels Fink, har været inde på de samme tanker, som nu kom til orde fra svensk side. Han minder i en udtalelse til pressen om, at forskellen på de kursus, der allerede findes i de tre nordiske lande, er så stor, at et forsøg på at nå frem til mere ensartede regler utvivlsomt bør gøres, men, føjer han til, hvert land bør bevare sine grundkurser, medens det påtænkte nordiske kursus bør være et fortsættelseskursus på et højere plan.

Jeg tror, at professoren her er inde på noget rigtigt. Derfor vil jeg også gerne udtale en tak til frk. Hagelia, der fremsatte bemærkningen om, at det var meningen, at der nu, efter at oplysninger

var indhentet fra de forskellige journalistorganisationer i de nordiske lande, skulle gøres et positivt arbejde på at bringe denne sag til en for Norden god afslutning.

Jeg deler helt ud de synspunkter. Det er synspunkter, som er almindelige i hele den danske presse. Vi vil gerne fra pressens side være med til at styrke det nordiske samarbejde, og et af de vigtigste instrumenter hertil vil være udbygningen af en fælles nordisk journalisthøjskole.

Når de forskellige udtalelser er indhentet, må vi naturligvis træffe særlig beslutning om, hvor denne højskole skal ligge, men jeg må så måske føje den yderligere oplysning til, at i Århus har man ikke alene knyttet dette kursus til universitetet, men man er nu også i gang med at rejse pengemidler til kollegiebygninger, hvilket vil have den største betydning også for de journalister fra de andre nordiske lande, der eventuelt tager dertil.

Sandler, Sverige: Herr president! Om en motionär kastar in en motion, för att begagna ett uttryck som vi nyss hörde från talarstolen, så är det klart att han får ta risken att vederbörande utskott sedan kastar ut motionen. I det här fallet har vi i kulturutskottet funnit själva saken så viktig, att vi inte haft någon som helst anledning att kasta bort det uppslag, som motionären har kommit med. Det är en sak som väl förtjänar att ordentligt övervägas, och utskottet har, som det säger, både med hänsyn till materialets beskaffenhet och med hänsyn till den tid, som har stått till buds, inte haft möjlighet att verkställa någon ingående prövning av frågan.

Nu är det väl i sin ordning, om man är ense om att realbehandlingen skall uppskjutas, att vi väl också får vänta med argumenteringarna beträffande de olika meningar, som finns på detta område. Jag nöjer mig med att här från talarstolen anmäla, att jag inte delar den mening, som nyss framfördes från motionärens sida. Men jag vill begagna tillfället att understryka den erfarenhet,

som vi haft under denna session, att en sjudagarssession är för kort för en ingående behandling av så pass många ärenden, som har presenterats både denna gång och vid den förra sessionen. Jag vill uttrycka den förhoppningen, att man måtte i fortsättningen återgå till den normala ordningen med tiodagars-sessioner.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

18

Ekonomiska utskottets förslag nr 11 i anledning av medlemsförslag om rabattförmåner vid grupperor för ungdom (ärende nr 11)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka ytterligare främja de internordiska resorna för skol- och föreningsungdom, varvid framför allt en bättre samordning av utgående rabattförmåner bör eftersträvas.

Edberg, Sverige (utskottets talesman): Herr president! I ett medlemsförslag, som hänvisats till ekonomiska utskottet, har hemställts om åtgärder för att åstadkomma en bättre samordning inom de nordiska länderna av de rabattförmåner, som utgår vid grupperor för skolungdom och föreningsungdom. Dessa speciella förmåner för skolungdom och föreningsungdom har givetvis sin grund däri, att man anser det önskvärt att ungdomen bättre lär känna både sitt eget land och grannländerna. Emellertid varierar rabattförmånerna i ganska hög grad från land till land. De varierar när det gäller åldersgränsen, de varierar när det gäller rabatternas omfattning, och det händer stundom att det ges mindre nedsättning för ungdom från grannländerna än för ungdom i det egna landet vid grupperor.

Ekonomiska utskottet anser att man

bör eftersträva största möjliga reciprocitet, när det gäller rabattförmåner vid grupperor för skolungdom och föreningsungdom, men anser vidare att ungdom vid resor i annat nordiskt land bör erhålla samma rabattförmåner som utgår till ifrågakarande lands ungdom. Dessutom menar man, att de rabattförmåner, som utgår för grupperor inom de nordiska länderna, också skall gälla när sådana resor utsträcks till nordisk grannland. Slutligen uttalas det, att man bör låta ytterligare ungdomsorganisationer komma i åtnjutande av dessa förmåner. På många håll har man sålunda menat, att det knappast kan vara rimligt att de politiska ungdomsorganisationer ställs i ett annat läge än scoutorganisationer och frikyrkliga ungdomsorganisationer.

Jag ber, herr president, att få hemställa, att rådet antar den föreslagna rekommendationen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holge Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg Kraft, Leirfall, Lindberg, Løbak, Moe Ohlin, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Magnhild Hagelia, Håkon Johnsen, Emil Jónsson, Harald Nielsen och Sundt.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 46 röster.

Herlitz övertog härefter ledningen av förhandlingarna.

19

Ekonomiska utskottets förslag nr 12 i anledning av medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige (ärende nr 30)

Utskottet hade hemställt, att rådet icke måtte företaga sig något i frågan.

Røiseland, Norge: Forslagsställaren ynsker ei kartlegging av dei problem som ein møter, når ein skal skaffa betre veg- og jernbanesamband mellom Noreg og Sverike. Sjølv sagt er det dei økonomiske ressursane i dei to land som er mest avgjerande for kommunikasjonssambandet. Men også på det administrative og kommunikasjonspolitiske plan møter vi visse problem og har visse uløyste oppgåver. Serleg er det grunn til å sjå nærare på planleggings- og førebuingarbeid, når det gjeld vegar som skal kryssa riksgrensa. Her bør det bli eit nærare samarbeid. Hittill har det vori nokså tilfelleleg. Det er grunn til å understreka herfrå at dette samarbeidet bør koma inn i fastare former.

Når det gjeld bygging av nye jernbanar, ligg det nesten i sjølve saka at ein må samarbeide. Ein har vori nøydd til det, fordi det har vori projekt som har kravd sine store investeringar. Når det derimot er tale om transitt-trafikk og betre utnytting av dei jernbaneliner vi alt har, spelar takstpolitikken i dei to land ei nokså avgjerande rolle. Så vidt eg har forstått, blir det no på administrativt plan arbeidd nærare med denne store oppgåva.

Forslagsställaren har nemnt eit ein-skiild samarbeidsprosjekt når det gjeld jernbanane. Det er transitt-trafikken over Trondheim. Det er ei gamal sak. Ho var drøft føre krigen, og straks etter at krigen slutta, var samferdselskomitéen i stortinget boden til eit møte i Storlien med representantar for dei lokale myndighetene både frå Sverike og frå Noreg. Det var sams ynske frå distrikta på bae sider av grensa om at ein her måtte få i stand eit samarbeid.

Då det norske stortinget for tre år sidan drøfta ein elektrifiseringsplan for

jernbanane, vart det og nemnt at ein burde elektrifisera Meråkerbanan, altså banan frå Trondheim opp til riksgrensa. Stortinget fann likevel at så liten trafikk som det til denne tid har vori på banan, var det ikkje økonomisk försvarleg for Noreg å gå til elektrifisering, men det vart samstundes streka under at dersom ein seinare gjennom samarbeid med Sverike kunne få monaleg større transitt-trafikk, burde spørsmålet om elektrifisering takast opp att.

Såvidt eg skjønner blir det arbeidd med denne saka på det administrative plan, og det er heilt framifrå. Denne saka må jo liggja heilt naturleg til rette for eit samarbeid mellom dei to landa.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

20

Ekonomiska utskottets förslag nr 13 i anledning av anmälningar om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion (ärende nr 35) samt rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor (ärende nr 46), ävensom berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. (ärende nr 72) jämte tilläggsförslag

Utskottet hade hemställt,

1. att rådet måtte lägga anmälningarna om rekommendation nr 2/1953 (ärende nr 35) och om rekommendation nr 6/1954 (ärende nr 46) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;

2. att rådet, såvitt avser berättelsen från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. jämte tilläggsförslag, måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt genomföra de av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i betänkandena nr 9 och 10 framlagda förslagen, vilket innebär

beträffande *korsbandstaxorna*

1) att inrikesportot för trycksaker, affärshandlingar och varuprov intill

1 000 gram tillämpas också i den internordiska utväxlingen,

2) att viktsatserna för dessa försändelser bli desamma som de i den inrikes rörelsen gällande och

3) att tillämpandet av inrikesportot för korsbandsförsändelser i internordisk utväxling i första hand sker med bibehållande av de för internordiska försändelser hittills tillämpade internationella reglerna om försändelsernas innehåll, men att man för övrigt på längre sikt söker skapa gemensamma nordiska regler härom, gällande för såväl inrikes som internordiska försändelser (de gemensamma reglerna böra dock icke utesluta, att vederbörande poststyrelse fastställer speciella porton i särskilda fall, t. ex. beträffande rent lokala massförsändelser); samt
beträffande *teleprinter- och telex-taxorna*

1) att lysesavgifterna för fasta teleprinterförbindelser fastställas till 1/3 av gällande avgifter för förhyrda telefonförbindelser, dock så att eventuellt förekommande ännu lägre taxor icke beröras av detta förslag,

2) att för telex-taxornas vidkommande dessa sänkas enligt viss tabell genom att man i förväg tillämpar de sänkningar av telefontaxorna, vilka äro att emotse, när telenätet blivit planenligt utbyggt, och

3) att förutom den generella sänkningen av telex-taxorna införas abonnemangstelexskrivningar till särskilt reducerade taxor.

Edberg, Sverige (utskottets talesman): Herr president! Vad denna rekommendation innehåller, framgår ganska klart av ordalydelsen i dokumentet, och jag skall därför inte uppehålla mig närmare därvid. Jag vill bara erinra om att detta utgör ett fullföljande av det arbete, som redan tidigare har inletts för att åstadkomma ett närmare samarbete på post- och televäsandets område utöver den mycket nära samverkan som man redan förut har haft. I ett tidigare betänkande hemställdes sålunda, att för praktiskt

taget allt brevporto det inrikes portot för varje land skulle bli gällande inom hela Norden. Nu föreslås samma princip beträffande korsbandsförsändelser. För kommittén återstår sedan på detta område bara frågan om paketposten.

Beträffande telefrågorna har tidigare föreslagits, att det inrikesporto, som tillämpas för telegram inom de enskilda länderna, i stort sett också skulle ges nordisk giltighet. Vad som nu föreslås är vissa sänkningar av teleprinter- och telex-taxorna för att underlätta den internordiska trafiken på dessa kommunikationslinjer. Avsikten är närmast att på så sätt kunna skapa speciella lättnader för den nordiska nyhetsförmedlingen. När det gäller sänkningen av teleprinter-taxorna hoppas man att på den vägen kunna komma därhän, att de nordiska nyhetsbyråerna i ökad utsträckning kan placera egna män i de nordiska grannländernas huvudstäder. Jag vill vitsorda att mycket stort intresse för den saken visats under det samarbete man haft med nyhetsbyråerna.

Jag hemställer, herr president, att denna rekommendation måtte antagas.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anförde

Presidenten: Innan rådet går till votering, ber jag få påpeka att utskottets betänkande endast innehåller svar på berättelsen från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel i den del den angår post- och telefrågor; övriga delar har inte uttryckligen behandlats. Utan tvivel har därmed avsetts att berättelsen i övrigt helt enkelt skall läggas till handlingarna. Något formligt beslut på den punkten torde inte erfordras, utan det bör vara tillräckligt att jag nu konstaterar detta i rådet.

Utskottets förslag, punkt 1, bifölles.

Beträffande utskottets förslag, punkt 2, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður

Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Fast, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Hoim, Hønsvald, Emil Jónsson, Gísli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Lindberg, Løbak, Moe, Ohlin, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Anna Sjöström-Bengtsson, Skoglund, Strand, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Werner, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Frånvarande voro:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Leirfall, Harald Nielsen, Severin och Sundt.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 46 röster.

21

Ekonomiska utskottets förslag nr 14 i anledning av medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler (ärende nr 31)

Utskottet hade hemställt, att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen och att uppmärksamma varje åtgärd, som kan leda till att trafikbestämmelserna i de nordiska länderna ytterligare enhetliggöras.

Foss, Danmark (utskottets talesman): Hr. præsident! Vi, som er lidt til års, har oplevet mange mærkelige ting, men vi tænker vist ikke ofte på, hvilken kolossal omvæltning vi har oplevet indenfor trafikken, særlig når man ser på motor-køretøjernes sejrsgang.

I dag er trafiklovgivningen en sag af største betydning for samfundet. Både når det gælder om at nedbringe det alt for store antal ulykker, der sker på veje og gader, og ikke mindre når det gælder om at få trafikken til at fungere hurtigt

og gnidningsfrit, er vi praktisk taget alle personligt interesseret. Men trafikudviklingen har ikke kulmineret, vi er vist alle klar over, at vi må regne med stadig flere motorkøretøjer, og vort vejvæsen kan næppe uden store anstrengelser følge med i udviklingen.

Det er klart, at jo større forbindelse der bliver mellem vore lande, des større bliver behovet for fælles eller ensartede trafikregler, og derfor er der god grund til at støtte den rekommandation, som her foreligger.

Det er klart, at hvis spørgsmål om højre- eller venstrekørsel løses, således at vore nordiske lande fik ensartede regler på dette område, ville det være af stor værdi for trafiksikkerheden. Det at skifte om til at køre i den modsatte side af, hvad man er vant til hjemme, er ikke videre vanskeligt, så længe der ikke sker noget usædvanligt på vejen, men når det uventede sker, er det ofte den uvilkårlige reaktion, der skal redde situationen, og det gælder ikke blot for den, som er fører af et motorkøretøj; vi har vist alle gjort den erfaring, at når vi her i byen går fra fortovet ud på gaden, drejer vi uvilkårligt hovedet til den side, vi er vant til.

Der er selvfølgelig ingen grund til at skjule, at vi fra Norge og Danmark håber, at Sverige vil ændre sit system til højrekørsel. Vi ved, at det ikke kan gøres uden økonomiske ofre, men set i forhold til de kolossale beløb, som trafikken i øvrigt koster, vil omkostningerne ved overgangen til højrekørsel forhåbentlig ikke være for store. Dette er altså vort ønske. Udvalget har ikke ment det hensigtsmæssigt at tage afgørende stilling, men har henvist til det omfattende samarbejde, som allerede foregår, og opfordret regeringerne til fortsat at virke for ensartethed med hensyn til trafikbestemmelserne.

I kommentarerne har udvalget peget på, at komiteen for friere samfærdsel vil være egnet til at beskæftige sig videre med disse spørgsmål, som ikke alene omfatter problemet højre- eller venstrekørsel, men også en række andre vigtige ting, som det vil være af betydning at få gjort ensartede i vore lande.

Ohlin, Sverige: Herr president! Ekonomiska utskottets förslag till uttalande är ju ett förord för ytterligare enhetliggörande av de nordiska trafikreglerna. Jag tror att detta kan markeras, även om uttalandet har fått en form som är naturlig i betraktande av de speciella omständigheterna i Sverige innevarande år.

Om jag bleve ställd inför frågan, herr president, vilket det spörsmål är där under år 1955 det största framsteget inom nordiskt samarbete skulle kunna göras, så tror jag att mitt svar skulle bli, med kännedom om de förutsättningar vi allmänt har att räkna med när det gäller det ekonomiska samarbetet och andra spörsmål, att det största framsteget kan göras i frågan om enhetliga regler för vägtrafiken mellan Nordens länder.

Jag tillåter mig därför uttrycka den förhoppningen, att regeringarna och parlamentariska kommittén för friare samfärdsel inte skall låta gräset gro innan det tar itu med behandlingen av denna fråga, utan skyndsamt försöka skapa den belysning av erfarenheterna från de skilda nordiska länderna, varom talas i detta betänkande. Enligt min mening går det nämligen mycket bra att på tre, fyra månader åstadkomma en hel del i fråga om effektiv belysning, om man bara inte från början tänker sig, att det skall gå två månader innan man sätter i gång, d. v. s. om man inte från början följer den tågordning som våra i övrigt utmärkta svenska kommittéer tillämpar — arbetstakten är ju en något annan i dessa kommittéer än den som förekommer i en hel del andra länder.

När jag sade, herr president, att enligt min mening stora framsteg är möjliga på detta område i en nära framtid, innebär det att denna möjlighet också etablerar ett stort ansvar, som naturligtvis i främsta rummet vilar på den svenska regeringen och de svenska medlemmarna av Nordiska rådet, och kanske även av den parlamentariska kommittén, men som helt naturligt också vilar på de andra nordiska regeringarna och medlemmarna av Nordiska rådet.

Om man kunnat säga att Nordiska rå-

det inte ägnat tillräckligt intresse å detta spörsmål, skulle det ha funnit grund till kritik. Nu förhåller det sig emellertid så, som herr Foss redan har antytt, att man i det ekonomiska utskottet har intresserat sig mycket livligt för spörsmålet, låt vara att man gett uttryck åt sitt intresse på det återhållsamma sätt som rådets ledamöter kan se av förslaget.

Jag tillåter mig uttala förhoppningen att den parlamentariska kommittén för friare samfärdsel — som genom ett osedvanligt energiskt och framgångsrikt arbete har skapat en så stark position åt sig inför offentligheten i de nordiska länderna — skall fullfölja sitt arbete och lägga ännu en lager till sina föregående. Det gläder mig att herr Foss som är medlem av denna kommitté, nyligen har uttryckt ett livligt intresse för ifrågasvarande spörsmål.

Herr president! Man skulle kunna säga om många av de spörsmål, som Nordiska rådet behandlat vid denna session, att det vore bra om någonting sker 1955, men att ingen stor olycka inträffar om det sker 1956. Men det nu ifrågasvarande spörsmålet är av den arten, att antingen sker någonting 1955, eller också kan det hända att den i sammanhanget väsentligaste frågan blir olöst för många, många år framåt. Jag vädjar än en gång till regeringarna och den parlamentariska kommittén att behandla frågan i belysning av detta faktum.

Moe, Norge: Jeg har bedt om ordet fordi jeg gjerne vil gjøre noen bemerkninger om den rent prinsipielle side ved denne saken. Som man vil se, heter det i utredningen at utvalget er oppmerksom på at den svenske regjering arbeider med denne sak og har til hensikt å forelegge riksdagen forslag om rådgivende folkeavstemning i dette spørsmål til høsten. Og så heter det videre:

»I detta läge synes en rekommendation från rådets sida i detta avseende icke böra göras.»

Det var enstemmighet i utvalget om at det neppe ville være passende at rådet vedtok en rekommendasjon i en sak som

skal forelegges det svenske folk til folkeavstemning, fordi vi ville ikke her komme i den situasjon at det kunne synes som om vi ville påvirke denne avgjørelse.

Men jeg tror at dette kan gi anledning til visse prinsipielle betraktninger; for, som hr. Ohlin sa, dette er et overordentlig viktig spørsmål for samarbeidet. Det viser seg at man får ikke noe nordisk samarbeid uten offer. Jeg kan bare peke på den ting, at, såvidt jeg har hørt, vil overgangen fra venstre- til høyrekjøring koste Sverige den smukke sum av 250 millioner kroner, bortsett fra at man selvsagt skal bryte med gammel skikk og sedvane.

På denne bakgrunn er det ganske interessant å se hvordan de danske og norske motororganisasjoner bruker et ganske kraftig språk i denne sak. Det heter i betenkningen fra de norske motororganisasjoner: »Våre organisasjoner tillater seg å be den ærede delegasjon om snarest mulig å oppta spørsmålet om Sveriges overgang til høyrekjøring.»

Og videre at man fra norsk side må fremholde »at det her ikke bare dreier seg om et svenskt spørsmål, men om et spørsmål som berører andre land og i særlig grad nabolandene.»

De danske motororganisasjoner går enda lenger, for de sier at de tillater seg »herved at anmode Nordisk Raad om at søge at gøre sin Indflydelse gældende, for at den her omtalte Hindring for det fællesnordiske Rejseliv snarest søges bortskaffet.»

De danske motororganisasjoner ber altså rådet direkte om å vedta en rekommandasjon, noe som utskottet i dette tilfelle ikke har villet gjøre. Men jeg kan godt tenke meg — her skal jeg holde meg til Norge — at når det gjelder det nordiske samarbeid for øvrig, vil kanskje mange medlemmer av de norske motororganisasjoner si: Nei, her kommer svenskene og sier at nå skal Det nordiske råd anbefale det ene eller det annet prosjekt, og det har det ikke noe med å gjøre.

Dette åpner et ganske eiendommelig innblikk i den prinsipielle side av saken. Man kan jo også her snu argu-

mentet om. Vi i Norge hører til stadig- het at det er vi som er bremsen på det nordiske samarbeid, at vi ikke vil ofre noe for det, og at vi ikke vil ta de vanskeligheter som følger med. Man kan jo også godt argumentere med at her har Sverige en utmerket anledning til å vise at i Sverige tar man iallfall ikke slike hensyn.

Som sagt, hele dette spørsmål kan gi anledning til ganske interessante prinsipielle betraktninger om samarbeidet i det hele tatt; men jeg vil gjerne si at det er helt åpenbart at dette er et spørsmål av ganske vesentlig betydning for det nordiske samarbeid. Man ser det f. eks. på ulykkesprosenten for danske og norske bilkjørere i Sverige, som kanskje ikke er så forferdelig stor i forhold til den samlede ulykkesprosent i Sverige. Men det som jeg tror er det vesentligste er at både i Norge og i Danmark kvier man seg for å reise i automobil til Sverige nettopp på grunn av at man der har venstrekjøring, slik at det ikke blir den intime kontakt som nettopp bilen skulle gi anledning til.

Jeg vil gjerne understreke til slutt, og meget kraftig, at dette er et spørsmål som det svenske folk og den svenske riksdag naturligvis må avgjøre selv. Men jeg tror at når avgjørelsen skal treffes, bør også det svenske folk og den svenske riksdag være klar over at dette er et spørsmål som er av ganske vesentlig betydning for det nordiske samarbeid.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde omröstning medelst namnupprop.

För utskottets förslag röstade:

Nina Andersen, Birger Andersson, Olof Andersson, Asgeir Bjarnason, Sigurður Bjarnason, Buhl, Bundvad, N. Chr. Christensen, Dahlgaard, Edberg, Holger Eriksen, Foss, Frogner, Gram, Magnhild Hagelia, Hegna, Herlitz, Holm, Hønsvald, Emil Jónsson, Gisli Jónsson, Jørgen Jørgensen, Klippenvåg, Kraft, Lindberg, Løbak, Moe, Ohlin, Ohlon, Claudia Olsen, Gustav Pedersen, Erling Petersen, Anders Pettersson, Rylander, Røiseland, Sandler, Severin, Anna Sjöström-Bengts-

son, Skoglund, Strand, Sundt, Waldemar Svensson, Thestrup, Watnebryn, Wikborg och Páll Zóphóniasson.

Fast och Werner förklarade sig *icke rösta*.

Frånvarande voro:

Einer-Jensen, Erik Eriksen, Håkon Johnsen, Leirfall och Harald Nielsen.

Rekommendationen hade såtunda antagits med 46 röster.

22 a

Val av medlemmar i en särskild kommitté för förberedelse av fortsatt behandling i rådet av ärendet om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (socialpolitiska utskottets förslag nr 6)

Delegationerna hade till medlemmar i kommittén föreslagit: från Danmark Kai Lindberg, från Island Gísli Jónsson, från Norge Erling Wikborg och från Sverige Axel Strand.

Delegationernas förslag bifölls.

22 b

Val av medlemmar i en särskild kommitté för förberedelse av fortsatt behandling i rådet av ärendena om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (juridiska utskottets förslag nr 1)

Delegationerna hade till medlemmar i kommittén föreslagit: från Danmark Holger Eriksen och Knud Thestrup, från Island Sigurður Bjarnason, från Norge Nils Hønsvald och Arthur Sundt samt från Sverige Olov Rylander och Frans Severin.

Delegationernas förslag bifölls.

23

Bemyndigande för presidiet att inkalla utskott

Presidenten: I överensstämmelse med vad som skedde vid sessionen i Oslo tillåter jag mig hemställa att rådet ville fatta ett beslut av följande innehåll:

I den mån det erfordras för att bereda ärenden till nästa session bemyndigas presidiet:

1) att mellan sessionerna inkalla utskott, som tillsatts vid denna session;

2) att bestämma om inkallande av mindre utskott, vilkas medlemmar i sådant fall utses av delegationerna.

Presidentens förslag bifölls.

24

Tid och plats för rådets nästa session

Presidenten: Vad angår tiden för nästa session tillåter jag mig föreslå att rådet då sammanträder vid ungefär samma tid som i år, närmare preciserat fredagen den 27 januari 1956, men att rådet ville bemyndiga presidiet att verkställa eventuellt erforderliga jämkningar i avseende på datum för sessionens öppnande.

Presidentens förslag bifölls.

Presidenten: Med avseende på frågan om plats för nästa session har ordet bevärtats av Gustav Pedersen.

Gustav Pedersen, Danmark: Hr. præsident! Hvis vi skulle følge den naturlige rækkefølge, skulle det næste rådsmøde holdes i Island. Den islandske delegation har imidlertid meddelt, at det på grund af særlige omstændigheder ikke vil være praktisk at lade rådets møde afholde i Island. Derimod vil dér antagelig blive afholdt et præsidiemøde i den kommende sommer. Da det ikke ligger sådan, at vi kan følge den naturlige rækkefølge, skal jeg på den danske delegations vegne foreslå, at det næste rådsmøde afholdes i København.

Når jeg nu alligevel har taget ordet, og vi nærmer os slutningen af årets møde, vil jeg mene, at det er naturligt, at vi samtidig bringer en tak for det værtsskab, vi har mødt i Sverige. Det gælder i første række en tak for de lokaler, der har givet os så god en ramme om rådets arbejde, ikke alene dette mødelokale, som første kammeret har afgivet, men også de lokaler, vi har fået til vore komitémøder, til delegationsmøderne og til sekretariatene, og al den

tekniske støtte, som vi har kunnet få ved udnyttelsen af disse lokaler. Vi bringer den svenske riksdag en hjertelig tak, fordi den har givet os så gode arbejdsvilkår, som tilfældet har været.

Takken gælder også den mulighed, vi har fået for videreførelse af arbejdet gennem vore sekretariater. Der har jo foran denne session, som foran de øvrige, fra alle sekretariaters side været gjort et stort og omfattende arbejde, men det har ikke kunnet undgås, at det specielt i værtslandet har været et stærkt krævendende arbejde. Når arbejdet er gået så godt, tror jeg, jeg kan sige også med støtte fra de andre landes sekretariater, at det ikke mindst skyldes den store indsats, det svenske sekretariat har ydet med hr. Petrén i spidsen.

Jeg vil endvidere gerne have lov at bringe en hjertelig tak til den svenske regering og den svenske riksdag for det gæstevenskab, vi har mødt i de dage, rådet har haft sine møder. Vi er sådan set ikke forbavsede. De fleste af os har på en eller anden måde været i forbindelse med svenske venner, kolleger eller andre, man havde forbindelse med, og vi har under alle forhold altid i Sverige mødt et gæstevenskab, som giver os ret til at tro, at det må være en del af svensk natur at være så gæsteventlig, som vi endnu engang har oplevet det. Men selv om vi altså ikke har været forbavsede over det, beundrer vi den måde, hvorpå de har udvist deres gæstevenskab, den »stilighed« — hvis jeg må bruge et svensk udtryk — som i alle forhold præger deres gæstevenskab og giver os, som har fået glæde af det, grund til den dybeste taknemmelighed, som jeg er sikker på, at jeg giver udtryk for på samtlige gæsters vegne.

Til slut vil jeg gerne sige en hjertelig tak til rådets præsident. Der har gået et rygte om, at hr. Herlitz har tænkt på at trække sig tilbage. Jeg håber, det er et grundløst rygte, og netop fordi jeg håber, det er grundløst, vil den tak, som jeg tror, jeg kan bringe på hele rådets og samtlige medarbejders vegne, kun være en tak til præsidenten for udført gerning og ikke en tak til en afgående præsident. Vi håber altså fortsat at

træffe hr. Herlitz i Det nordiske råds arbejde.

I den tid, der er gået — og det gælder jo ikke blot denne session, men også de foregående års sessioner — har vi på mange måder draget stor nytte, ikke blot af hr. Herlitz' store viden på dette felt, men først og fremmest af hans helt ekstraordinært store, energiske indsats for at få det praktiske arbejde i gang. Der er jo en vis forskel på nordisk samarbejde nu og nordisk samarbejde i tidligere tid. Tidligere var der megen idealisme, stor begejstring for samvirket, men også mange skuffelser, som man ikke altid kunne tage. Under det nu påbegyndte arbejde har ikke mindst hr. Herlitz givet udtryk for, at han er gået til arbejdet med stor idealisme, men samtidig kender han alle vanskelighederne, kender det praktiske politiske arbejde, de mange modsætninger, der skal forenes, de mange praktiske ting, der skal overvindes, og han ved på forhånd, hvor mange skuffelser der skal tages, uden at man mister troen på, at arbejdet kan føres igennem. Jeg tror ikke, jeg fornærmer nogen af rådets medlemmer, når jeg siger, at den, der stærkest og klarest har udtrykt dette i praktisk gerning, er denne sessions præsident. Der er mange formaliteter her; ofte synes det måske, som om der er for mange formaliteter. Jeg tror, jeg har lov til at sige, at hr. Herlitz har haft en virkelig omfattende evne til at få disse formaliteter gjort til noget, der tilskyndede til det praktiske arbejde og gav arbejdsrytmen, og at han har haft evne til at gøre det muligt at finde frem ad de veje, ad hvilke der kunne nås resultater.

Det er ikke mindst dette arbejde, vi siger hr. Herlitz tak for, når vi nu slutter denne session. Men vi gør det altså i håbet om, at vi mødes igen i det arbejde, der ligger foran os, for der er jo fortsat mange vanskeligheder, der skal overvindes.

Jeg samler altså mine bemærkninger i en hjertelig tak til den svenske riksdag, til den svenske regering og til sessionens præsident.

Gustav Pedersens förslag att förlägga nästa session till Köbenhavn bifölls.

Sessionens avslutande

Presidenten: Vi står vid slutet av sessionen.

Jag ber först att få framföra mitt djupt kända tack till herr Gustav Pedersen för de vänliga och förstående ord, som han har riktat till mig.

Jag känner närmast ett behov att få uttala ett tack till alla dem, som, utan att sitta på medlemsplatser i denna sal, har varit med i vår arbetsgemenskap. Den som har haft att göra med de förberedande arbetena och med vad som här har skett bakom kulisserna vid sessionen, har fått ett starkt intryck, huruledes alla de män och kvinnor som medverkat i olika ställningar — utskottens personal, kanslipersonalen, riksdagens personal — med villighet och glädje har utfört sitt ofta mycket påfrestande arbete. Jag finner det inte vara mer än rätt och riktigt att vi till dem alla uttalar vårt djupt kända tack.

Det skall också tillåtas mig att — ehuru jag därvid i någon mån upprepar vad som har sagts förut — framföra ett särskilt tack till sekreterarna. I medvetande om att de andra delegationerna säkert har ungefär detsamma att säga till sina sekreterare, får jag kanske rikta mig särskilt till min gode vän och medarbetare Gustaf Petrén. Han har utfört ett otroligt arbete här under sessionens förberedande och genomförande, och jag tror att den svenska delegationen är beredd att till honom uttala sin mycket stora tacksamhet för hans okuvliga arbetskraft, för hans ständigt vakande omfäktensamhet, för hans brinnande intresse för saken, för hans stora förtrogenhet med våra mångskiftande uppgifter och för hans uppslagsrikedom och initiativkraft, som, det må erkännas, i många hänseenden har verkat inciterande på oss.

Då vi nu ser tillbaka på vår 3:e session, måste vi ju säga oss — vad vi egentligen visste på förhand — att vi icke på den korta tiden har kunnat tränga in i alla de frågor, som har lagts framför oss. Icke så få saker har måst ställas på framtiden. Skörden av rekommendationer är icke på långt när så stor som i Oslo.

Men vi kan notera ett resultat av påtagligt värde, ett resultat, som icke avläses blott i rekommendationernas antal och betydighet. I det studium, vi har ägnat frågorna och i den konfrontation av olika åskådningar, som därvid ägt rum, har vi kommit vår uppgift närmare in på livet. Den brokiga mängden av olika nordiska problem börjar få den plats, den måste ha i vårt politiska medvetande och i det komplex av strävanden och riktlinjer, som bestämmer en politikers gärning.

Vad som sålunda har skett inom våra arbetsgrupper, måste få återverkningar i framtiden, långt utöver de begränsade ämnesområden, vi i år har sysselsatt oss med, och vid behandlingen av större frågor än de, i vilka vi har sökt oss fram under begynnelseåren. När hos parlamentariker från olika länder och av olika meningsriktningar synen på konkreta nordiska samarbetsproblem klarnar och dessutom ger sig till känna utåt, då vinner både inom och utom vår krets en småningom allt säkrare föreställning om, huru vi kan komma att tänka i andra ting och därmed också om vad som på andra omåden är möjligt och icke möjligt, lätt och svårt. Nordiska rådet blir på så sätt bland annat — om jag får tillåta mig att fortsätta bildspråket från första dagen — en väderleksskarta, som registrerar solns och molnighet, temperatur, lufttryck och vindriktningar på alla skilda håll i Norden och därmed ger anvisning för navigeringen. Jag tror, att redan 3:e sessionen i åtskilliga hänseenden har givit fastare hållpunkter och klarare riktlinjer för en realistisk nordisk politik.

Att linjerna klarnar, betyder ju icke att de sammanfaller. Vi ser på problemen på olika sätt redan därför att vår syn måste återspegla skiftande politiska åskådningar inom fyra folk, som delvis lever under ganska olika förutsättningar. Icke minst är det naturligt, att synen skiftar, då den nationella politiken ställes inför frågor, som går utanför traditionella nationella ramar.

Men låt oss icke överbetona motsättningarna!

De försiktiga och betänksamma — som

finns på alla håll i Norden — är dock ense om själva grundsynen i sitt erkännande av nordiskt samarbets betydelse. Det är en glädje att konstatera detta grundläggande faktum.

Å andra sidan skall ännu en gång noteras i vilken anda de, som här starkast ivrat för samarbetets utbyggande, har gått till detta arbete.

För det första: i en allvarlig anda. Vi är alla ense om nödvändigheten av att ha fast mark under fötterna. Det har varit en grundtanke vid rådets skapande. Har det brustit i fråga om utredningens grundlighet i år, är det ett förhållande, som allra mest beklagas av rådets mest övertygade anhängare. Huru högt vi än ställt vårt mål, huru vida än våra framtidsperspektiv sträcker sig, vet vi, att det är i den snårbevuxna verkligheten som framtidslinjerna skall prövas. Det är där vi är satta att röja väg och mark.

För det andra: icke ens bland dem, som mest helhjärtat ivrat för vår verksamhet, har jag funnit någon, som icke vill fasthålla, att det gäller ett i anda och sanning *fritt* samarbete mellan folken. Om jag t. ex. för min del tror, att det är den enda möjliga framtidsvägen, att de små folken bryter skrankorna, fattar varandras händer, arbetar tillsammans, och om i min tanke samarbetet mellan de nordiska folken öppnar de rikaste perspektiven, därför att vi verkligen på så mångfaldiga områden av liv och arbete upplevt dem som bröder, och erfarit rikedomen i det tillskott, som de kan giva till vårt eget liv — om jag än tänker så, står det ändå för mig och för oss alla klart, att det som skall göras, skall i allo motsvara alla våra folks behov, att vi vid varje steg och varje punkt skall bygga på folkens fria vilja och anslutning. Det är en syntes av det nordiska och det nationella, som vi strävar efter. Ingen vill sätta Norden i stället för det egna landet. Hans Hedtofts gestalt skall nu och framdeles stå för vår hågkomst som en sinnebild, med famnen sträckt i broderligt sinnelag mot hela Norden, men tillika in i märgen dansk.

Vad nu har sagts, behöver icke innebära, att Nordiska rådet alltid skulle be-

höva lyssna och spörja och vänta med varje fråga, till dess meningarna inom folken är klara. Meningen med rådet är, att det skall kunna gå i spetsen, finna och visa vägen. Och jag vill tro och hoppas, att representanter för meningsriktningar, som är tveksamma och betänksamma, här skall kunna, under vårt förtroendefulla, sakliga samarbete, stundom komma till den övertygelsen, att sådant, som ser svårt ut, kanske ändå är mera möjligt och mera eftersträvanvärt än man i förstone tror. Men fria står vi alltid, då vi tar våra ståndpunkter. Ingen skall pressas eller tvingas. Och fria står framför allt de nationalförsamlingar, som vi representerar. Går vi före, liksom det är en folkrepresentations plikt att gå före, är det den grundläggande och bestående skillnaden, att vi icke bestämmer utan endast visar på vägar, som vi menar att man kan gå.

Det har redan erinrats om att vi i år står inför 50-årsminnet av en händelse, som djupt ingrep i Nordens historia. En form för samarbete mellan två av de nordiska folken, som nog i och för sig rymde stora utvecklingsmöjligheter, hade visat sig icke kunna utvecklas så att den motsvarade folkens behov. Och unionen brast. Kanske icke minst därför att där utvecklets alltför litet av det praktiska samarbete i offentlig och enskild verksamhet, utan vilket ett medvetande om samhörighet icke kan slå djupa rötter. Det var ett hopplöst företag, då den grunden saknades, att finna organisationsformer, som kunde säkerställa ett enhetligt handlande, konstruera organ så uppbyggda, att den ömtåliga uppgiften att besluta å båda staternas vägnar kunde anförtros åt dem.

Nu är läget ett helt annat. Vi sysslar icke med statsrättsliga konstruktioner och vi behöver icke belastas med det motstånd, som följer av att ett folks vilja kan komma att tryckas på ett annat folks. Det är en ny väg, det fria samarbetets, som vi, danskar, islänningar, norrmän, svenskar och, i den mån det är möjligt, finländare, har att pröva. Och detta samarbete skall just ägnas åt sådana praktiska uppgifter, som under tiden före 1905 så mycket försumrades. Som ett

instrument för ett sådant samarbete har Nordiska rådet nu prövats några år. Dess arbetsformer behöver utan tvivel förbättras, de kan förbättras och de skall förbättras. Men framför allt: rådet blir vad dess medlemmar gör det till. Dess verkningskraft beror helt av dess medlemmars förmåga att tränga in i problemen och finna utvägar till deras lösning, som de kan förenas om, och på den övertygande kraft de kan utveckla i förhållande till sina folkrepresentationer och sina folk. Kort sagt: av den sortens ledarskap, som kännetecknar modern demokrati.

Vid slutet av 3:e sessionen tror jag, att var och en av oss har ett behov att säga ett tack till arbetskamraterna för vad vi därunder har upplevt av inciterande och fruktbara samarbete. Men ingen har därtill större anledning än den, för

vilken denna stund nog ändå är en av skedets stund. Det må vara mig tillåtet att uttrycka min särskilda tacksamhet över att under några år ha fått vara med om vår arbetsgemenskaps uppbyggande och första utveckling. Ingen politisk erfarenhet har berett mig större glädje än att uppleva denna gemenskap, uppburet av allvarligt verklighetssinne, men tillika besjälad av de stora framtidstankar, upplöst av de vida perspektiv, utan vilka varje politisk strävan förtvinar. Må Nordiska rådet i den andan växa sig stark och bliva en skapande kraft i de nordiska folkens och Nordens tjänst!

I denna förhoppning förklarar jag Nordiska rådets 3:e session avslutad.

Sammanträdet avslutades kl. 13.17

Justering av protokollen

Förestående protokoll, som innefatta stenografiskt upptagna referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets 3:e session i Stockholm den 28 januari—3 februari 1955, ha förts av den vid sessionen enligt 8 § arbetsordningen för rådet fungerande sekreteraren, sekreteraren i Nordiska rådets svenska delegation, docenten Gustaf Petré.

Jämlikt 19 § arbetsordningen för rådet justeras protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

Nils Herlitz

ÄRENDEN M. M.

Redogörelse

för Nordiska rådets presidiums verksamhet under tiden mellan andra och tredje sessionerna

(Avgiven av Nordiska rådets presidium)

Enligt 22 § arbetsordningen för Nordiska rådet, i den lydelse paragrafen erhöll genom beslut vid andra sessionen, åligger det rådets presidium att mellan sessionerna handha rådets löpande angelägenheter. Under hänvisning till detta stadgande får presidiet härmed till rådet överlämna en redogörelse för sin verksamhet under tiden mellan andra och tredje sessionerna.

I. Sammansättning, möten m. m.

Det vid andra sessionen valda presidiet, bestående av stortingspresidenten Einar Gerhardsen, Norge, president, samt förutvarande statsministern Erik Eriksen, Danmark, altingspresidenten Sigurður Bjarnason, Island, och professorn Nils Herlitz, Sverige, vicepresidenter, har fungerat i angiven sammansättning under tiden intill den 21 januari 1955, från vilken tidpunkt efter Gerhardsens utnämning till statsminister stortingsman Nils Hønsvald inträtt i dennes ställe såsom president.

Presidiet har sammanträtt dels den 18 augusti 1954 i Oslo, dels den 24 oktober 1954 och den 3 januari 1955 i Stockholm. Härjämte ha presidiets medlemmar hållit kontakt med varandra genom sekretariatet.

II. Åtgärder i anledning av rådets vid andra sessionen fattade beslut

1. Den 17 augusti 1954 hölls i Oslo ett möte mellan å ena sidan presidiet och å andra sidan företrädare för regeringarna, nämligen utrikesminister H. C. Hansen, Danmark, statsminister Ólafur Thórs, Island, utrikesminister Halvard Lange, Norge, och statsrådet Herman Zetterberg, Sverige. Vid mötet enades regeringsrepresentanterna — sedan det befunnits lämpligt att ett lands regering åtog sig uppgiften att vara koordinerande och initiativtagande vid det fortsatta arbetet med vederbörande ärende — om att för sådant ändamål preliminärt fördela de vid andra sessionen beslutade rekommendationerna mellan sina regeringar på följande vis.

Rekommendation nr	1. Rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske	Norge
nr	2. Översättning till världsspråk av nordisk litteratur	Danmark
nr	3. En nordisk parlamentarisk publikation	—
nr	4. Lättnader vid försändande av upplysningsfilm	Sverige
nr	5. Internordiska flyttningsbetyg	Norge
nr	6. Internordiska post- och telegramtaxor	Sverige
nr	7. Icke-ratificerade ILO-konventioner	Norge
nr	8. Ett nordiskt carnet-område	Sverige
nr	9. Utvidgad passfrihet	Danmark
nr	10. Vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet	Sverige
nr	11. Gemensam medicinalstatistik	Norge
nr	12. Nordisk hälsovårdshögskola	Sverige
nr	13. Gemensam hälsotjänst för sjöfolk	Norge
nr	14. Utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal	Norge
nr	15. Samarbete i fråga om läkemedel	Danmark
nr	16. Samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område	Danmark
nr	17. Samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen	Danmark
nr	18. En nordisk folkakademi m. m.	Danmark
nr	19. Dubbel värnplikt	Norge
nr	20. Direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna	Danmark
nr	21. Utbyte av förvaltningstjänstemän	Danmark
nr	22. Ekonomiskt samarbete	—
nr	23. De isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket	Island
nr	24. Bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land	—
nr	25. Nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg	Sverige
nr	26. Nordiska medborgares rätt att driva näring	Danmark
nr	27. Rätt till sportfiske	Sverige
nr	28. Straffregisterutdrag	Danmark
nr	29. Nordiska patent	Sverige
nr	30. Sjömansbeskattningen	Sverige

Denna fördelning godkändes sedermera av regeringarna.

2. Rekommendationerna jämte tillhörande utskottsutlåtanden överlämnades under senare delen av augusti 1954 till regeringarna.

3. I skrivelse den 25 september 1954 till regeringarna framhöll presidiet som sin uppfattning beträffande innebörden av att ett land utsetts till koordinerande följande:

»De uppgifter, som ankomma på det koordinerande landet, kunna antagas växla från fall till fall. I allmänhet torde det visa sig lämpligt att företrädare för det koordinerande landet omedelbart tager förbindelse med övriga berörda länder för att överlägga om huru ärendet bäst bör behandlas. I det vidare arbetet kan det alltefter sakens natur förmodas bliva fråga om t. ex. att det koordinerande landet låter företaga erforderliga utredningar, sannolikt ofta nog med hjälp från andra länder med tillhandahållande av material o. d., eller åtager sig att samordna ett i flera länder parallellt bedrivet utredningsarbete. I vissa fall är den närmast till hands liggande åtgärden att inbjuda till överläggningar eller att taga initiativet till bildande av en samnordisk kommitté. Någon gång kan ärendet måhända ligga så till att arbetet kan omedelbart inriktas på utarbetande av utkast till konvention eller annan överenskommelse i ämnet. Avsikten kan antagas ha varit att på det koordinerande landet lägga uppgiften att utarbeta de vidare förslag, som kunna komma att föreläggas rådet. Meningen med att ett land utpekats som koordinerande får förmodas icke ha varit att för den skull alla åtgärder i ärendet i övriga länder skola uppskjutas. Fastmera har förutsatts att varje land ägnar samtliga rekommendationer den uppmärksamhet vederbörande regering kan finna lämpligt.»

4. Förhandlingarna vid andra sessionen ha tryckts i en upplaga av 3 800 exemplar samt utdelats till samtliga ledamöter av nationalförsamlingarna i de till rådet anslutna länderna.

5. I anledning av rådets rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation (Nordisk kontakt) har presidiet — sedan de nationella delegationerna i enlighet med rådets anmodan utsett ledamöter i redaktionskommittén för publikationen — uppdragit åt den svenske ledamoten herr Edberg att sammankalla kommittén till ett konstituerande möte. Detta har hållits i Stockholm den 29—30 november 1954. Beträffande det vidare arbetet med Nordisk kontakt får presidiet hänvisa till de uppgifter, som lämnas i ärende nr 43.

III. Deltagande i ministermöten

I de under tiden mellan andra och tredje sessionerna avhållna ministermötena ha företrädare för Nordiska rådets presidium icke deltagit.

IV. Förberedelser för tredje sessionen

1. Kallelse till sessionen har utsänts den 26 oktober 1954.

2. Redan tidigare hade presidiet i förenämnda skrivelse den 25 september 1954 till regeringarna framställt vissa önskemål med avseende på förberedandet av tredje sessionen i vad på regeringarna ankomme.

Sålunda angav presidiet beträffande vilka av de vid 1953 års session antagna rekommendationerna rådet förväntade anmälningar även vid den tredje sessionen. Därvid uttalade presidiet också önskemål om att närmare upplysningar skulle lämnas rörande det i anledning av rekommendation nr 4/1953 pågående utredningsarbetet rörande en fast förbindelse över Öresund.

Presidiet uppräknade vidare vissa rekommendationer från andra sessionen, beträffande vilka vissa framsteg antogs vara möjliga att uppnå redan före tredje sessionens början, och uttalade därjämte, att det skulle vara värdefullt, om regeringarna hade möjlighet att sätta in samlade krafter för att snabbt nå resultat i några av de vid andra sessionen upptagna ärendena.

Vad anginge de uppskjutna ärendena hemställde presidiet till regeringarna att taga under övervägande huruvida bidrag kunde lämnas till dessas vidare utredning.

Beträffande berättelser från fasta samarbetsorgan fann presidiet det icke erforderligt, att dylika överlämnades till tredje sessionen i vidare mån än samarbetsorganen själva ansåge sig ha upplysningar att meddela av värde för rådets arbete. Då det vore tänkbart att vissa samfärdsfrågor komme upp till behandling vid tredje sessionen, hemställde presidiet vidare till regeringarna, att de måtte låta utarbета och till rådet överlämna en berättelse för samarbetet mellan de nordiska ländernas statsbanor.

3. Presidiet har den 3 januari 1955 avlåtit en skrivelse till regeringarna, vari bl. a. hemställdes att regeringarna måtte medverka till att Nordiska socialpolitiska kommittén måtte slutföra behandlingen av förslaget till allmän konvention av sociala förmåner före tredje sessionens början.

4. Jämlikt 3 § arbetsordningen har presidiet vidtagit åtgärder för införskaffande av utredning i åtskilliga ärenden, dels sådana, som uppskjutits från andra sessionen, dels sådana, vilka inkommit till tredje sessionen. Presidiet har därvid vänt sig till regeringarna i de i rådet deltagande länderna ävensom i vissa fall till Finlands regering. Myndigheter ha i stor utsträckning under hand tillställt rådet erforderligt material. I andra fall har material kunnat sammanställas inom rådets sekretariat, i viss utsträckning genom särskilt för ändamålet anlitad personal.

I detta sammanhang är särskilt att nämna, att presidiet den 18 augusti 1954 beslöt hänvända sig till de nationella språknämnderna eller motsvarande organ i Danmark, Norge och Sverige med hemställan, att de måtte utse vardera en person att gemensamt företaga en språklig översyn av de tre olika redaktionerna av arbetsordningen i syfte att nå fram till en enhetlig terminologi i dessa. I anledning av denna hänvändelse utsågos professor Peter Skautrup, Århus, professor Didrik Seip, Oslo, och professor Elias Wessén, Stockholm, vilka efter en vid sammanträden den 30—31 oktober 1954 i Oslo och den 27—28 november 1954 i Stockholm företagen språklig överarbetning framlagt förslag till arbetsordning för rådet på respektive danska, norska och svenska. Dessa förslag ha sedermera varit föremål för översyn inom presidiet, som därvid haft biträde av juridiska sakkunniga.

5. Presidiet har icke funnit skäl att göra bruk av det vid andra sessionen erhållna bemyndigandet att under tiden intill tredje sessionen vid behov låta ankalla utskott i vidare mån än att de rådsmedlemmar, som förväntas komma att ingå i det socialpolitiska utskottet vid rådets tredje session, kallats till ett möte i Stockholm den 27 januari 1955.

V. Övriga ärenden

1. Arbetet med utgivande av en broschyr om nordiskt samarbete, särskilt om Nordiska rådet, på engelska språket har nu fortskridit så långt att ett av den danske generalsekreteraren Frantz Wendt utarbetat manuskript i huvudsak färdigställt för översättning till engelska.

2. Presidiet har fått mottaga hänvändelser från politiska ungdomsorganisationer i de nordiska länderna om deras deltagande i nordiskt samarbete. Frågan har ingående diskuterats vid presidiemötena. Sedan emellertid spørgmålet väckts i rådet genom ärende nr 33, anser sig presidiet icke ha anledning att här vidare ingå på de överväganden, som i frågan förekommit inom presidiet.

VI. Delegationerna och parlamenten

Den norska delegationen har till stortinget avgivit en berättelse rörande rådets andra session. Utenriks- och konstitutionskommittéens utlåtande i anledning av berättelsen (innst. S nr 216) behandlades i stortinget den 20 november 1954, varvid viss diskussion förekom.

Den svenska delegationen har efter överläggningar med företrädare för regeringen den 8 december 1954 beslutat att till svenska regeringen överlämna en redogörelse för andra sessionen i syfte att denna därefter skall tillställas riksdagen för vidare behandling. Berättelsen har sedermera avgivits.

Stockholm i januari 1955

Nils Hønsvald

Erik Eriksen

Sigurður Bjarnason

Nils Herlitz

Uppskjutet ärende
om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplys-
ningsfilm och barnfilm

Ärende nr 21/1954 och kulturutskottets förslag nr 1/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 318—319, 817—818).

*BILAGA 1***Yttranden av den nordiska barnfilmkonferensen 1954 och Nordiska kulturkommissionen****1. Resolution av den nordiska barnfilmkonferensen juni—juli 1954**

Den nordiska barnfilmkonferensen på Runöskolan 27 juni—2 juli 1954 med representanter för barnfilmkommittén, folkrörelserna, offentliga institutioner och biografbranschen i Sverige, Norge, Danmark och Finland har sammanfattat de viktigaste synpunkterna och önskemålen, som framkom under konferensen. Den anser, att filmen har stora möjligheter att påverka barn och ungdom under deras mest formbara år. För att denna påverkan skall kunna bli av positiv art och stå i samklang med de nordiska ländernas kulturella och sociala målsättning, måste statsmakterna ägna barnfilmfrågan ökad uppmärksamhet. Den nordiska barnfilmkonferensen vänder sig därför till de svenska, norska och finska ecklesiastikdepartementen, det danska justitiedepartementet och den Nordiska kulturkommissionen och understryker vikten av

1. att det ges statligt stöd åt produktion eller bearbetning av filmer, som spelas in speciellt för barn under 12 år och som motsvarar denna åldersgrupps utvecklingsnivå och naturliga behov av underhållning, och att dylika filmer befrias från skatt-, tull- och licensavgifter på samma sätt som den kulturella upplysningsfilmen. Den nordiska barnfilmkonferensen anser det värdefullt, om det på samnordisk grundval ges ekonomiska möjligheter för att göra experiment med inspelning av barnfilmer med handling, som utspelas i olika nordiska länder, eller av personer, hämtade från mer än ett nordiskt land, och där var och en talar sitt lands språk, och att dessa filmer visas utan textning eller dubbning, dock med en speakerkommentar på framvisningslandets språk. Även om konferensen icke ser det som ett huvudmoment vid en nordisk barnfilmproduktion, tror konferensen, att filmer av detta slag kan medverka till en ökad kännedom om och förståelse av grannländernas språk,

2. att det i varje land upprättas en barnfilmnämnd med uppgift att avge yttrande om produktionsstöd och skattelättnader, följa barnfilmrepertoaren och rekommendera lämpliga filmer, stimulera föräldrarnas och film- och biografbranschens intresse för barnfilmfrågan, hålla kontakt med den internationella utvecklingen på detta område och att speciellt upprätthålla den internordiska kontakten i allt, som gäller barn och film,

3. att det snarast möjligt ges ett särskilt anslag åt en grupp barnfilmsak-kunniga i vart och ett av de nordiska länderna att genomgå existerande

filmmaterial och sammanställa förteckningar över filmer, som är lämpliga eller som efter bearbetning kan bli lämpliga för barn under 12 år,

4. att man i skolundervisningen och ungdomens fritidssysselsättning tar upp filmfrågor till diskussion och filmkonsten till värdering och att lärare och andra intresserade vid seminarier och högre läroanstalter, fortbildningskurser och pedagogiska dagar bereds möjlighet att sätta sig in i filmens betydelse som konstart och påverkningsmedel,

5. att man i samtliga nordiska länders radioprogram ger en orientering om goda barnfilmer genom barnfilmkrönikor.

Den nordiska barnfilmkonferensen på Runöskolan vänder sig också till biografbranschen och till pressen. Den uttrycker en förhoppning om att det ökade intresset för barnfilmfrågan, som konferensen med glädje har kunnat konstatera, skall vidmakthållas och ta sig uttryck i bl. a. experiment med olika former för barnfilmföreställningar och prioritet för lämpliga barnfilmer på programmen samt publicering av barnfilmlistor och sakkunniga recensioner av barnfilmer i veckopressen.

Runöskolan den 2 juli 1954

Etti Widhe

Barnfilmkommittén
Sverige

Elsa Brita Marcussen

Norsk filmsamfund

Greta Brotherus

Samfundet Folkhälsans barnfilmkommitté
Finland

Ellen Siersted

Statens filmcentral
Danmark

2. Uttalande av Nordiska kulturkommissionens sektion III¹

Den Nordiska kulturkommissionens sektion III har vid sammanträde i Göteborg den 17—den 18 december 1954 behandlat frågan om nordiskt samarbete beträffande produktion och distribution av undervisningsfilm och filmer för barn.

Sektionen har i varje nordiskt land utrett frågan och inhämtat synpunkter från myndigheter, producenter och intresserade organisationer.

I. Sektionen har därvid beträffande *barnfilmer* konstaterat, att det i första hand är påkallat att understödja filmer, som lämpar sig för barn under 12 år.

Den gällande lagstiftningen är för närvarande icke enhetlig i de nordiska länderna. Så gäller t. ex. olika principer beträffande åldersgränserna för visning av filmer för barn. Sektionen har därför sett som sin uppgift *dels* att föreslå sådana åtgärder som *nu* kan genomföras, *dels* att ange vissa

¹ Uttalandet har av den svenska delegationen av kulturkommissionen den 20 december 1954 överlämnats till chefen för svenska ecklesiastikdepartementet såsom dess yttrande över nordiska barnfilmkonferensens ovan intagna resolution.

riktlinjer för det arbete som *i framtiden* skall ytterligare kunna främja den nordiska barnfilmproduktionen.

Sektionen har dryftat frågan om en gemensam nordisk produktion av barnfilm men finner, att förutsättningar härför för närvarande saknas. De åtgärder, som nu vidtas, bör enbart syfta till att underlätta produktionen av barnfilm inom de nordiska länderna och främja distributionen av sådan film inom och mellan dessa.

Sektionen rekommenderar sålunda:

- a) att nordisk barnfilm kan befrias från tullavgifter o. d.,
- b) att nordisk barnfilm, såväl den som producerats inom det egna landet som den som framställts i andra nordiska länder, kan befrias från nöjesskatt.

Sektionen har även diskuterat, om icke även annan barnfilm än nordisk borde befrias från tullavgifter m. m. och nöjesskatt. Sektionen anser att även denna fråga allvarligt bör uppmärksammas vid prövningen av frågan om lättnader för nordisk barnfilm. Även frågan om samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om import av utländsk barnfilm förtjänar att uppmärksammas.

Beträffande frågan om vilka instanser som skall pröva om en barnfilm skall erhålla de ekonomiska lättnader som i det föregående har föreslagits, rekommenderar sektionen, att vederbörande filmcensurorgan eller annat existerande statligt filmorgan ges rätt att fatta beslut härom. Det bör vidare föreskrivas, att censurmyndigheten eller annat statligt organ, innan den beslutar i sådan fråga, skall inhämta yttrande från i respektive land befintlig barnfilmkommitté eller barnfilmnämnd. Sådana organ existerar, som enskilda organ, redan nu i flera nordiska länder och innehåller företrädare för olika folkrörelser, bl. a. husmodersorganisationer och andra kvinnoorganisationer samt för barnfilmklubbar. Där sådan barnfilmnämnd ännu icke existerar bör den skyndsamt upprättas. I vissa länder förefaller det önskvärt, att en statlig barnfilmnämnd upprättas. Sektionen anser emellertid, att frågan om vilken status barnfilmnämnden skall ges bör avgöras i varje särskilt land i enlighet med där rådande önskemål och behov.

Beträffande de riktlinjer, som för framtiden bör följas, förordar sektionen *dels* att strävandena att få till stånd enhetlig lagstiftning på området fortsätter, *dels* att en *nordisk barnfilmnämnd* utses, som får till uppgift att främja sådan gemensam lagstiftning och att föreslå andra åtgärder som kan främja den nordiska barnfilmproduktionen.

I barnfilmnämnden bör ingå minst en representant för varje nordiskt land. I lämpliga fall kan representanter utses ur respektive lands barnfilmkommitté eller -nämnd.

II. Beträffande *undervisningsfilm* hänvisar sektionen till kulturkommissionens beslut i Oslo i juni 1954 [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 824—825].

*BILAGA 2***Yttrande av Danske kvinders nationalråd¹**

Det har været Danske kvinders nationalråd en stor tilfredsstillelse at erfare, at Nordisk råd i sit kommende møde agter at beskæftige sig med spørgsmålet om nordisk samarbejde til fremme af børne- og ungdomsfilm.

Nationalrådet ønsker i denne forbindelse at gøre opmærksom på, at nationalrådet for sit vedkommende fuldtud kan tilslutte sig den på børnefilmkonferencen på Runø i juni—juli 1954 vedtagne resolution om, at børnefilm bør fritages for skatte-, told- og licensafgifter på samme måde som kulturelle oplysningsfilm.

18. januar 1955

Med højagtelse
Else Merete Ross
formand

¹ Tryckt efter sessionen.

Uppskjutet ärende
om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning
i de nordiska länderna

Ärende nr 34/1954 och kulturutskottets förslag nr 9/1954 (Nordisk råd 2. sesjon 1954, s. 801—802, 829).

Jfr socialpolitiska utskottets förslag nr 11/1954 och rekommendation nr 14/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 871—872, 961).

BILAGA 1**Läkarutbildningen m. m. i Danmark samt yttrauden av de danska universitetet****A. Läkarutbildningen och rätten att utöva läkaryrket i Danmark**

(Sammanställning utarbetad av sekreteraren vid Københavns universitets konsistorialkontor cand. jur. H. Gade-Rasmussen)

1. Det medicinske studium

Ved kgl. anordning af 26. august 1954 er retningslinierne for den fremtidige medicinske undervisning og examensordning i Danmark blevet fastlagt. Ordningen medfører forskellige ændringer i den hidtil gældende studieordning af 1936, der imidlertid fortsat vil være af interesse, idet hovedparten af de læger, som bliver færdige i de kommende 4—5 år, formentlig vil benytte sig af den adgang, der er åbnet dem, til indenfor overgangsperioden mellem den gamle og den nye studieordning at indstille sig til examen efter de hidtidige regler. Studiet var ifølge ordningen af 1936 delt i 4 afsnit, hvert afsluttende med sin særlige examen: forberedelsesexamen (fysik og kemi), 1. del (anatomi, fysiologi og biokemi), 2. del A (farmakologi, patologisk anatomi, hygiejne og almindelig patologi) og 2. del B (medicin, kirurgi, obstetrik og gynækologi, pædiatri og retsmedicin). Den samlede studietid var stipuleret til 7 år, men i praxis noget længere, ca. 8—8 1/2 år. For at kunne indstille sig til de enkelte examiner måtte de studerende have gennemgået forskellige obligatoriske kurser, hvoraf enkelte 2. dels-kurser afsluttedes med en klinisk prøve (dermato-venereologi, oftalmologi og otorhino-laryngologi), samt hospitalstjeneste i psykiatri, kirurgi og medicin.

Ved den nye studieordning har de to lægevidenskabelige fakulteter i København og Århus tilstræbt dels at forkorte studietiden, dels at opnå en bedre koordinering af fagene samt en intensivering af studiet i det hele taget, navnlig gennem en udvidelse af antallet af obligatoriske kurser og hospitalstjenesten. Ordningens ikrafttræden har også betydet en ikke uvæsentlig forøgelse af lærerkræfterne. Examinernes antal er indskrænket til to, 1. del og 2. del, der ifølge planen skal kunne gennemføres på henholdsvis 2 1/2 og 4 år.

Adgangen til det medicinske studium står åbent for enhver, der har bestået dansk studentereksamen; på grund af pladsmangel har man måttet afslå alle ansøgninger fra udenlandske — herunder skandinaviske — studenter om optagelse som medicinske studerende ved de to danske universiteter.

1. del eller den prækliniske del af studiet omfatter i første række fagene kemi, anatomi, fysiologi og biokemi, der alle er examensfag. Fysikken er bortfaldet som særligt fag ved examen, men undervisningen i faget er dog obligatorisk for sproglige studenter og matematiske studenter med under en vis karakter i dette fag till studentereksamen. Sproglige studenter må desuden bestå særlige tillægsprøver i kemi og matematik, og matematiske studenter en særlig prøve i latin, såfremt denne ikke er absolveret før studentereksamen. De obligatoriske kurser til 1. del er: almen kemi og titreranalyse eksperimentel fysiologi, biokemi, arvelighedslære og medicinsk statistik almindelig og speciel histologi. 1. dels-examen vil fortsat fungere som »stop-examen», d. v. s. en examen, hvor de mindre kvalificerede studenter bliver sorteret fra.

2. dels-studiet indledes med et halvt års propædeutisk klinisk tjeneste, den såkaldte volontørtjeneste. Dette vigtige led i studiet er blevet reorganiseret ved den nye studieordnings ikrafttræden gennem ansættelse af 7 »tutorer», der skal vejlede de studerende samt afholde klinikker og forskellige mindre kurser, bl. a. i stetoskopi og elementær laboratorteknik. Iøvrigt deltager de studerende i løbet af 2. dels-studiet i en række obligatoriske kurser samtidig med, at de følger forelæsninger og klinikker i hovedfagene. De obligatoriske kurser til 2. del, der hver omfatter 1—4 undervisningstimer ugentlig i løbet af et semester, er følgende: elementær kirurgi og almindelig operationslære, medicinsk psykologi og mentalhygiejne, propædeutisk klinisk kursus på en kirurgisk afdeling, kliniske kurser i medicin, kirurgi og pædiatri, bakteriologi, herunder kursus i kokoppevaccination og blodtransfusion, psykiatri og neuroselære, røntgendiagnostik og radioterapi, neurologi og neurokirurgi, epidemiske sygdomme, hudsygdomme og veneriske sygdomme, orthopædiske sygdomme, fysiurgi og bevægelsesterapi, øjensygdomme, øre-, næse- og halssygdomme og arvepatologi samt 3 ekskursioner i hygiejne. Kurserne i medicinsk psykologi og mentalhygiejne samt psykiatri og neuroselære afsluttes med en fælles skriftlig prøve. Kurserne i øjensygdomme, øre-, næse- og halssygdomme og hud- og kønssygdomme afsluttes hver med en klinisk prøve. For at kunne indstille sig til 2. del må den studerende desuden have gennemgået hospitalstjeneste i medicin (3 måneder), kirurgi (3 måneder), pædiatri (1 måned), dermato-venerologi (1 måned), neurologi (1 måned), obstetrik og gynækologi (1 måned) og psykiatri (1 måned) samt evt. 14 dages tjeneste på en røntgendiagnostisk afdeling.

Kurser og hospitalstjeneste aflagt i de øvrige skandinaviske lande, undtagelsesvis i andre lande, kan efter derom indgiven ansøgning godkendes, således at sådanne kurser og sådan hospitalstjeneste kan træde i stedet for de ovenfor under 1. dels- og 2. dels-studiet nævnte kurser eller hospitalstjeneste.

Examensfagene til 2. del er følgende: medicin, kirurgi, almindelig patologi, patologisk anatomi, farmakologi, obstetrik og gynækologi, retsmedicin og pædiatri samt hygiejne. Examen i hygiejne kan aflægges særskilt.

Hvert år påbegynder 300—350 studenter det medicinske studium i Dan-

mark, og der dimitteres ca. 100—110 kandidater halvårlig. Alle examiner og prøver afholdes 2 gange årlig. Lægevidenskabelig embedsexamen kan fra og med vinteren 1954/55 bestås både ved Københavns og Århus universiteter.

II. Tilladelse til at betegne sig som speciallæge.

Bestemmelserne om specialistanerkendelse er fastsat i lægeloven af 14. marts 1934. En læge må ikke uden særlig tilladelse betegne sig som speciallæge. Indenrigsministeren afgør efter en gennem sundhedsstyrelsen fremsendt indstilling fra et særligt nævn, specialistnævnet, inden for hvilke grene af lægevidenskaben læger kan opnå tilladelse til at betegne sig som speciallæge, og fastsætter i hovedtrækkene, på hvilke vilkår sådan ret kan opnås. Efter indstilling af specialistnævnet meddeles tilladelsen af sundhedsstyrelsen, der herom udsteder offentlig bekendtgørelse.

De almindelige krav for at opnå specialistanerkendelse er: autorisation til at udøve selvstændig virksomhed som læge og fødselshjælper, 1 års klinisk lægevirksomhed i praksis eller uden for afdelinger, hvor hoved- og biuddannelsen i specialet kan erhverves samt en kandidatalder af 6 år eller derover. De særlige krav for de enkelte specialer omfatter hoveduddannelse i selve specialet samt biuddannelse og (eller) supplerende uddannelse.

III. Autorisation til at udøve lægegerning

Bestemmelserne om ret til at udøve lægegerning i Danmark findes i lægeloven.

Ret til at udøve lægegerning og betegne sig som læge har kun den, der har modtaget autorisation. Denne meddeles af sundhedsstyrelsen efter begæring den, der har bestået dansk lægevidenskabelig embedsexamen og over for det lægevidenskabelige fakultet har aflagt lægeløftet. Den således autoriserede kan kun virke i underordnede lægestillinger på sygehuse, som skibslæge eller som amanuensis eller midlertidig stedfortræder for en praktiserende læge. Indenrigsministeren kan, for så vidt det skønnes nødvendigt for at undgå misbrug af foranstående regel, fastsætte begrænsninger i denne.

Autorisation til at udøve selvstændig virksomhed (erhverv) som fødselshjælper og læge meddeles efter begæring den læge, der har gennemgået klinisk kursus i fødselsvidenskab og efter examen har gjort tjeneste som lægekandidat på et sygehus. Tjenesten, der skal være lønnet, kan ikke forlanges udstrakt ud over 12 måneder. Kursuset i fødselsvidenskab gennemgås efter examen, men vil for fremtiden — forsåvidt angår de kandidater, der består examen i henhold til den nye studieordning — være henlagt under selve studiet, jvf. ovenfor under 1.

En læge må ikke betegne sig som eller praktisere som tandlæge, medmindre han har bestået tandlægeexamen eller en særlig prøve i tandlægevirksomhed.

Under særlige omstændigheder kan indenrigsministeren efter erklæring fra det lægevidenskabelige fakultet og sundhedsstyrelsen give personer, der ikke fyldestgør betingelserne for at opnå de ovenfor omtalte autorisationer, men som i udlandet har erhvervet en tilsvarende uddannelse, tilladelse til at betegne sig som læge og til at udøve lægegerning her i landet.

Denne bestemmelse er — forsåvidt angår skandinaviske ansøgere — i de sidste år blevet praktiseret således:

En ansøgning om midlertidig, begrænset ret til at udøve lægegerning (midlertidig jus practicandi) er vistnok altid blevet bevilget — forudsat at der ingen danske læger har været til stillingen.

En ansøgning om ubegrænset ret til at udøve lægegerning i Danmark (ubegrænset jus practicandi) kan normalt forventes imødekommet på betingelse af, at ansøgeren består tentamen i receptskrivning og rets- og socialmedicin med medicinallovgivning. En undtagelse har man hidtil gjort ovenfor islandske læger, der må underkaste sig noget mere omfattende prøver.

B. Yttranden av Københavns och Århus universitet

Københavns universitets lægevidenskabelige fakultet uttalar den 13 november 1954 följande:

Man skal meddele, at fakultetet betragter examiner aflagte ved de medicinske fakulteter i Sverige og Norge som værende af samme værdi som den danske examen. Ansøgninger fra norske og svenske læger om ret til at praktisere her i landet vil som følge heraf normalt blive anbefalet af fakultetet på betingelse af, at ansøgeren alene består tentamen i receptskrivning og rets- og socialmedicin med medicinallovgivning. Efterhånden som retsreglerne på disse områder nærmer sig til hinanden i de forskellige nordiske lande, vil omfanget af disse prøver kunne indskrænkes.

Overfor islandske læger, der ansøger om at opnå samme rettigheder som danske læger, må man indtil videre stille krav om prøver og examiner af betydeligt større omfang end ovenfor nævnt.

Rektorn vid Københavns universitet har ansluttet sig i yttrande den 30 november 1954 till fakultetens uttalande.

Århus universitets lægevidenskabelige fakultet uttalar den 6 december 1954 följande:

Man skal principielt udtale, at selv om den lægevidenskabelige undervisning ved de nordiske universiteter har forskellig karakter, er den uddannelse, der gives, og de krav, der stilles til eksamen, i sine konsekvenser i realiteten så ensartet, at en lægeeksamen ved et hvilket som helst nordisk universitet efter det herværende fakultets skøn måtte kunne anerkendes som gyldig for udøvelse af lægevirksomhed i de andre nordiske lande.

Med hensyn til undervisningen skal man iøvrigt meddele, at der ved Københavns og Århus universiteter ved kgl. anordning af 26. august 1954 er indført en nyordning af det lægevidenskabelige studium og den lægevidenskabelige embedseksamen, hvorfor man ikke har noget kendskab til, hvorledes en sådan studieordning vil fungere i praksis.

BILAGA 2

Läkarutbildningen och rätten att utöva läkaryrket i Finland*(Sammanställning granskad av finländska medicinalstyrelsen)**1. Den medicinska utbildningen*

Finland har för närvarande omkring 2 260 läkare, d. v. s. 5,4 läkare per 10 000 invånare. Utbildningskapaciteten är omkring 100 läkare per år.

År 1945 genomfördes en ny studieordning, enligt vilken för medicine licentiatexamen fordras minst 6 års studier men normalt 6 1/2—7 år. Examen är uppdelad i tre avdelningar. Den första utgöres av en ettårig grundkurs i de naturvetenskapliga ämnena fysik, kemi och zoologi. Därpå följer den andra avdelningen, som omfattar studierna i anatomi, fysiologi och medicinsk kemi och som kräver 1 1/2 år. Denna avdelning avslutas med medicine kandidatexamen, vilken sålunda under normala förhållanden fordrar 2 1/2 år. Den tredje avdelningen omfattar de kliniska tjänstgöringarna med tentamen ämne för ämne. De kliniska studierna inledes under den propedeutiska terminen, som omfattar preliminär undervisning i inre medicin, kirurgi, patologi, bakteriologi, socialmedicin och psykologi samt farmakologi. Under den följande terminen läses huvuddelen av patologien och bakteriologien; undervisningen i dermatologi och syfilidologi jämte tjänstgöring på klinik har också förlagts till den. Den tredje terminen är ägnad inre medicin inklusive tuberkuloslära och neurologi, den fjärde kirurgi och den femte gynekologi och obstetrik. Under den sjätte terminen tjänstgör de studerande på de oftalmologiska och oto-rhino-laryngologiska klinikerna ävensom på den psykiatriska kliniken. Under den sjunde terminen — den sista — meddelas undervisning i barnsjukdomar, och samtidigt ges kurser i hygien, socialmedicin och rättsmedicin. Röntgenologiundervisningen äger rum under den tredje och fjärde terminen och undervisningen i strålbehandling under den femte. Dessutom bör de studerande under minst 3 månader praktisera såsom sjukhusläkare (amanuensjänst) vid minst en och högst tre kliniker och 2 1/2 månader tjänstgöra vid polikliniker. Då läsåret omfattar två terminer, kräver studierna för medicine licentiatexamen 3 1/2 år. Normalt är studietiden något längre, upp till 4 1/2 år. Någon obligatorisk sjukhusjämnstgöring efter examen förekommer ej.

Studierna bedrivs vid universiteten i Helsingfors (tvåspråkigt) och Åbo (finskspråkigt); för att komma in vid fakulteterna erfordras regelmässigt komplettering av ämnena biologi, fysik och kemi, vilket sker i form av 6 veckors obligatorisk preliminär kurs. Årligen måste ett stort antal sökande avvisas. För närvarande intages 50 studerande vid Helsingfors' universitet och 25 studerande vid Åbo per termin eller således tillhopa 150 studerande

per år. Kurslitteraturen är huvudsakligen densamma som i Sverige. Planerandet av studiernas omläggning är som bäst i gång.

II. Specialistkraven

Finlands läkarförbund har fastställt specialitetsbestämmelserna, och en specialitetsnämnd inom förbundet beviljar specialitet. Det finns även s. k. underspecialitet; en kirurg kan således dessutom vara ortoped, plastiker, käkkirurg etc. För närvarande pågår utarbetande av nya specialitetsbestämmelser.

Enligt bestämmelserna krävs för specialistkompetens i allmänhet minst 3 års tjänstgöring på universitetssjukhus eller på speciellt kvalificerade landsortssjukhus med docenter som överläkare. Ett av de 3 åren kan ersättas med 2 års allmän tjänstgöring utom facket.

Då konkurrensen är mycket stor, är kompetenskraven i realiteten mera omfattande än de i bestämmelserna angivna.

Omkring 37 % av läkarna är specialister. Det finns knapphet på röntgenologer, otologer, laboratorieläkare och anesthesiologer.

III. Bestämmelser för vinnande av behörighet

Problemet om utländska läkare har icke varit aktuellt i Finland.

De utländska läkarna bör inför medicinska fakulteten avlägga med. licentiatexamen. Läkare från de skandinaviska länderna avlägger denna examen i praktiken inom 1 1/2—2 månader, enär kursfordringarna och studieförhållandena är ganska likartade i Skandinavien.

BILAGA 3

Läkarutbildningen och rätten att utöva läkaryrket i Norge

(Översikt utarbetad av generalsekretær i Den norske lægeforening Odd Bjercke)

I. Det medisinske studium

I Norge er det for tiden 3 808 læger. På basis av et folketall beregnet i 1953 til 3 375 000, er det således 1 læge pr. 886 innbyggere. Til det medisinske studium i Norge opptas hvert år 100 studenter. Søkningen er meget stor. Uttagningen skjer på grunnlag av artiumskaracteren (eksamen bare fra real- eller naturfaglinjen). For å være sikret opptagelse har søkerne i de siste år måttet ha et eksamensresultat ikke dårligere enn 4 poeng fra Særdeles.

Etter den nye studieordningen av 1951, som nu er effektiv, skal universitetsstudiet vanligvis vare i 6—6 1/2 år. I tillegg kommer så en obligatorisk »turnustjeneste» på 1 1/2 år. Denne turnustjeneste skal omfatte kandidat tjeneste ved kirurgisk og indremedisinsk avdeling med 6 mndr. ved hver, samt 6 mndr.s tjeneste som assistentlæge hos distriktslæge som også driver alminnelig praksis.

Den nye studieplan har medført ansettelse av et meget stort antall underordnede lærere og instruktører. Den instruksjon og veiledning i små grupper som studentene nu får, har gjort det forsvarlig å skjære ned universitetsstudiene til 6 1/2 år. Den praktiske tjeneste på sykehusene under studiet (uketjenesten) er blitt sterkt effektivisert.

Videre er karakteristisk for den nye studieplan at psykologiske (psykiatriske) og sosiale synsmåter gis bredere plass. Undervisningen i hygiene og pediatri er utvidet og sosialmedisinen er blitt et vesentlig ledd.

Studiet er delt i 3 avdelinger: 1. avdeling (2 1/2 år) som omfatter de prekliniske fag med anatomi og fysiologi som hovedfag, må alle studentene ta i Oslo, da universitetet i Bergen ennu ikke har de nødvendige institutter for denne utdanning. For 2. og 3. avdelings vedkommende (av varighet henholdsvis 2 1/2—3 og 1 år) forutsettes de 100 studenter som opptas hvert år, fordelt med 60 på universitetet i Oslo og 40 på universitetet i Bergen. På grunn av at utbyggingen i Bergen er blitt forsinket, har Bergen inntil videre ikke kunnet ta mer enn 20 studenter pr. år og også disse har i en viss utstrekning fått ekstraordinær undervisning ved universitetet i Oslo.

Til belysning av fordelingen av de forskjellige fag på de respektive avdelinger hitsettes av gjeldende reglement for medisinsk embetseksamen ved universitetet i Oslo:

§ 2. Den medisinske embetseksamen har 3 avdelinger:

a. Første avdelings prøver har fagene:

1. Kjemi,
2. Anatomi,
3. Fysiologi,
4. Fysiologisk kjemi.

b. Annen avdelings prøver har fagene:

1. Alminnelig patologi og patologisk anatomi,
2. Bakteriologi og serologi,
3. Farmakologi og toksikologi,
4. Hud- og veneriske sykdommer,
5. Øyensykdommer,
6. Øre-nese-halssykdommer,
7. Nervesykdommer,

c. Tredje avdelings prøver har fagene:

1. Indremedisin,
2. Kirurgi,
3. Fødselshjelp og kvinnesykdommer,

4. Barnesykdommer,
5. Hygiene,
6. Sosialmedisin,
7. Rettsmedisin,
8. Psykiatri,
9. Røntgendiagnostikk.

Nevnte reglement finnes forøvrig i sin helhet i Årbok for Den norske lægeforening for 1954.

Etter at selve embetseksamen er avlagt (den tas altså før turnustjenestens begynnelse) får kandidaten en midlertidig autorisasjon til å utføre slik turnustjeneste som er nevnt ovenfor. Når turnustjenesten er avsluttet, utstedes det endelige autorisasjonsdokument. Turnustjenesten startet 1/7 1954 med tjeneste ved sykehusene. Turnustjenesten er basert på frivillig tilslutning av sykehusene og likeledes av de offentlige læger. Det er så stort antall stillinger av enhver art til disposisjon at tjenesten kan gjennomføres.

Administrasjonen av ordningen overvåkes av et utvalg med representanter for de medisinske fakulteter i Oslo og Bergen, helsedirektoratet, Den norske lægeforening og Det medisinske studentutvalg.

Fordelingen av kandidatene til de enkelte stillinger skjer i størst mulig utstrekning ved studentene selv, idet de trekker lodd om adgangen til å velge stilling.

Turnuskandidatenes lønns- og arbeidsvilkår ved sykehusene er stort sett ordnet etter mønster av gjeldende avtale mellom sykehuseierne og lægeorganisasjonene for de underordnede sykehustleger, dog med visse nødvendige unntak som følge av de spesielle forhold som gjelder for turnuskandidatene. Først og fremst gjelder avvikelser selve lønnssetningene. Turnuskandidatene ved sykehusene har 80 % av den lønn som de ordinære kandidater får.

Tjenesten hos de offentlige læger forutsettes godtgjort med kr. 800.- pr. mnd. hvorav staten og distriktslægene skal bære hver sin halvpart. Hertil kommer fri stasjon, som utredes av distriktslægene.

Spørsmålet om hvem der skal dekke kandidatenes reiseomkostninger til tjenestestedene er ennå ikke avklart.

Forsvarets sanitet har sagt seg villig til ikke å innkalle turnuskandidatene til militærtjeneste i løpet av turnustiden unntatt ved skjerpet beredskap, mobilisering eller krig.

II. Spesialistutdannelse

Den som er autorisert som læge har adgang til å utføre alle vanlige undersøkelser og behandlinger. Til enkelte undersøkelser og behandlinger kreves der særskilt autorisasjon. De viktigste er utøvelse av psykoanalyse, utstedelse av attester om sjøfolks fargesans og utførelse av påbudt BCG-vaksinasjon etter loven.

Ca. 30 % av landets læger har utdannet seg videre i en eller annen gren av medisinen og er blitt spesialister. Slik godkjennelse gis av Den norske læge-

forening, som har oppstillet bestemte regler for utdannelsen. Først og fremst kreves en viss generell utdanning etter embetseksamen. Hittil har disse krav gått ut på 1 års virksomhet i alminnelig praksis og 1 års tjeneste som kandidat ved sykehus. Av den siste tjeneste har vært forutsatt minst 4 mndr. ved medisinsk og 4 mndr. ved kirurgisk avdeling. Den turnustjeneste på 1 1/2 år som nu inngår som ledd i den medisinske utdanning, blir i forbindelse med spesialistautorisasjon å sidestille med det krav om 2 års generell tjeneste som hittil har vært sedvane. I tillegg til denne generelle tjeneste kommer så den spesielle i vedkommende disiplin som det ønskes godkjennelse i. De vanlige krav til slik tjeneste er 3—4 år. De som godkjennes har dog gjerne lengere tjeneste — tildels betydelig lengere — dels fordi lægene ofte må vente på å komme inn på spesialavdelingene og derfor tar annen tjeneste i mellomtiden, og dels fordi fordringene er minimumskrav. Det er for tiden 21 faste spesialiteter med fikserte minimumsfordringer. De er følgende:

- Indremedisin,
- Kirurgi,
- Anestesi,
- Barnesykdommer,
- Barnepsykiatri,
- Dental kjevekirurgi,
- Fødselshjelp og kvinnesykdommer,
- Hudsykdommer,
- Idrettsmedisin,
- Lungesykdommer og lungetuberkulose,
- Medisinsk bakteriologi og serologi,
- Medisinsk biokjemi og fysiologi,
- Medisinsk radiologi,
- Nevrologi,
- Nevrokirurgi,
- Ortopedisk kirurgi,
- Patologisk anatomi,
- Psykiatri,
- Revmatiske sykdommer,
- Øre-nese-halssykdommer,
- Øyensykdommer.

Godkjennelse kan også gis i andre og sjeldnere spesialiteter hvor det ikke er oppstillet spesielle krav til utdannelsen.

Det er forutsetningen at den krevde tjeneste utføres i stillinger som gir de nødvendige kvalifikasjoner for utøvelse av spesialiteten. Minst halvparten av tjenesten må være utført i Norge. Inntil halvparten av tjenesten kan således tas i utlandet. Slik tjeneste blir å vurdere i hvert enkelt tilfelle. I denne forbindelse kan nevnes at tjeneste ved tilsvarende sykehus i Sverige og Danmark vanligvis godkjennes.

Søknad om spesialistgodkjennelse bedømmes av en spesialistkomité på 5

medlemmer som vanligvis er utøvere av vedkommende spesialitet. Komiteen, som er oppnevnt av Den norske lægeförenings sentralstyre, avgir innstilling til sentralstyret som i tilfelle meddeler autorisasjon.

Til videre orientering henvises til »Spesialistregler for Den norske lægeförening» i Årbok for Den norske lægeförening for 1954.

III. Rett till å utøve lægevirkksomhet

Etter lov om lægers rettigheter og plikter av 29. april 1927, med endringer ved lov av 19. juni 1936, må den som vil kalle seg læge og utøve lægevirkksomhet i Norge ha avlagt medisinsk embetseksamen her i landet, og derefter fått autorisasjon av sosialdepartementet. Loven åpner en viss adgang for regjeringen til å gi utenlandske læger praksistillatelse i Norge ved kgl. res. Denne adgang er blitt forholdsvis lite benyttet, og vesentlig overfor flyktningelæger. Dels er den benyttet overfor danske og svenske læger, som har ønsket ansettelse for kortere eller lengere tid i bestemte lægestillinger i Norge. Dette siste har vært en kurant sak. Oftest har det dreiet seg om lægestillinger som ikke har hatt norske søkere eller ikke kvalifiserte sådanne.

Lovens første 2 paragrafer gjengis i sin helhet:

§ 1.

Rett til å utøve lægevirkksomhet og kalle sig læge har:

1. den som har bestått medisinsk embedseksamen her i riket og derefter har fått autorisasjon som læge av vedkommende regjeringsdepartement;
2. den som på annen måte har godtgjort å ha den nødvendige kyndighet og derefter av Kongen har fått tillatelse til å utøve lægevirkksomhet, i den utstrekning tillatelsen bestemmer. Før sådan tillatelse gis, skal erklæring være innhentet fra det medisinske fakultet og medisinalstyrelsen.

§ 2.

For å få autorisasjon må ansøkeren godtgjøre:

1. at han har medisinsk embedseksamen;
2. at han har utført den praktiske tjeneste, som Kongen til enhver tid setter som betingelse for å kunne utøve lægevirkksomhet;
3. at han fører en hederlig vandel.

Videre må han skriftlig avgi løfte om å ville utøve lægevirkksomheten overensstemmende med hvad ære og samvittighet krever.

Departementet kan ikke nekte autorisasjon, medmindre der foreligger de samme grunner, som kan medføre tap av en meddelt autorisasjon; se § 16.

Departementets nektelse kan bringes inn for Kongen.

BILAGA 4

Läkarutbildningen och rätten att utöva läkaryrket i Sverige*1. Den grundläggande medicinska utbildningen*

I Sverige funnos den 1 november 1954 ca 5 460 läkare, därav 357 utländska läkare med behörighet att i Sverige utöva läkarkonsten. Härutöver har det under hösten 1954 funnits mellan 170 och 225 utländska läkare utan sådan behörighet, inklusive nordiska medicine studerande, som tjänstgjort inom landet.

Den nuvarande intagningen vid de medicinska läroanstalterna uppgår till ca 310 studerande per år och avses med införandet av en ny studieplan under den närmaste framtiden bliva höjd till 340 studerande per år.

Den medicinska utbildningen är i Sverige uppdelad i två avdelningar, en mera teoretisk, som för fram till medicine kandidatexamen, och en mera kliniskt betonad, som leder till medicine licentiatexamen. De i med. kand.-examen ingående tentamensämnen äro för närvarande anatomi, histologi, medicinsk kemi, fysiologi, farmakologi och allmän patologi med bakteriologi. Examen absolveras i allmänhet på 5 terminer. Första terminen börjar med »nybörjarkurserna» i jämförande anatomi och i osteologi; efter godkänt slutförhör i dessa discipliner följa dissektioner på anatomisalen med partidemonstrationer och förhör under resten av första terminen samt hela den andra. Under andra terminen infaller även kursen i histologi. Tredje terminen ägnas åt allmän kemi varjämte första hälften av fysiologiföreläsningarna bevistas. Under fjärde terminen infaller fysiologikursens huvuddel samt kursen i medicinsk kemi. Femte terminen slutligen omfattar farmakologi, bakteriologi och allmän patologi. I allmänhet bör tentamen ske i anslutning till respektive kursers avslutande.

De kliniska kurserna efter med. kand.-examen inledas med de grundläggande tjänstgöringarna i medicin och kirurgi. Dessa äro något olika upplagda vid olika lärosäten men kunna sägas överallt omfatta ca 8 månader medicin, därtill 1 månad fysiologi, samt ca 6 månader kirurgi. Därefter följa kurser och tjänstgöringar i pediatrik, obstetrik-gynekologi, oftalmiatrik, patologisk anatomi samt rätts- och statsmedicin, alla åtföljda av tentamen i ämnet, vidare i psykiatri, dermatologi-venereologi och hygien med obligatoriska slutförhör samt i neurologi, otiatri och epidemiologi utan officiella slutförhör. Efter assistenttjänstgöringarna i kirurgi och medicin tenteras dessa ämnen. Studierna efter med. kand.-examen till med. lic.-examen kunna teoretiskt genomföras på 7—8 terminer, varför studietiden borde kunna bliva 6 1/2 år. På grund av begränsad intagning till de kliniska kurserna, tentamensstudier, militärtjänst m. m. uppgår dock medelbruttostudietiden till 8 år 4 månader.

Enligt ett förslag till reformerad läkarutbildning, som kan beräknas bliva

antaget och i så fall torde träda i kraft från höstterminen 1955, avses en väsentlig om disposition komma att ske ämnena emellan. Utbildningens huvudprinciper äro dock oförändrade. Ett begränsat antal intagna studerande komma sålunda att följa ett tämligen bundet studieschema under de första 4 åren, medan friheten är större under de återstående 2 1/2 åren. Som hittills kommer man att tillämpa principen med koncentrerade studier och samtidig praktisk tjänstgöring i endast ett eller två ämnen i taget, varpå i allmänhet tentamen eller slutförhör i ämnet avses ske omedelbart. De s. k. assistenttjänstgöringarna i kliniska ämnen, varunder de studerande — under ett avsevärt eget ansvar — få deltaga i det praktiska arbetet, ha ökat från för närvarande sammanlagt 4 1/2 månader till sammanlagt 6 månader. Med. kand.-examen skall avläggas redan efter fjärde terminen och kommer därigenom icke längre att innefatta ämnena farmakologi och patologi med bakteriologi. Dessa komma i stället att studeras under femte och sjätte terminerna, det nyskapade »propedeutiska året», då även översiktskurser i de grundläggande kliniska ämnena samt i socialmedicin komma att ges. Sjunde terminen ägnas helt åt klinisk tjänstgöring i medicin, den åttonde terminen åt tjänstgöring i kirurgi. Därefter följa som hittills kurser och tjänstgöringar i övriga kliniska ämnen. Därvid är att beakta, att speciellt undervisningen i pediatrik, socialmedicin, psykiatri och epidemiologi byggts ut och att en obligatorisk krigsmedicinsk utbildning införts i studieplanen. Psykiatri och socialmedicin bliva tentamensämnen; slutförhör inrättas även i klinisk epidemiologi. Med. lic.-examen beräknas bliva avlagd efter 6 1/2—7 års studier.

II. Specialistkraven

Rätten att annonsera specialitet beviljas efter prövning i varje enskilt fall av Sveriges läkarförbund. Tidigare har i allmänhet krävts tre års utbildning efter med. lic.-examen, därav två år inom ämnet och ett år i ett annat, vanligen sidoordnat ämne av betydelse för specialiteten. Numera lämnas emellertid tillstånd först efter fem års utbildning, därav i regel tre år inom den tillämnade specialiteten.

III. Bestämmelser för vinnande av behörighet som läkare

Enligt gällande svensk lag fordras för utövande av läkarkonsten i Sverige antingen *legitimation* som läkare (härför fordras svensk med. lic.-examen och svenskt medborgarskap) eller Konungens särskilda tillstånd, s. k. *behörighet* att utöva läkarkonsten. Härutöver äger medicinalstyrelsen meddela förordnande å läkartjänster för vissa medicine kandidater. För att vikariera för underläkare å sjukhus krävas därvid fullgjorda kliniska grundläggande tjänstgöringar i medicin och kirurgi. Efter ytterligare kliniska tjänstgöringar kan förordnande utfärdas även som extra läkare i tjänsteläkardistrikt.

I princip är legitimation en förutsättning för innehav av läkartjänst, som tillsättes av Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen, samt för annan tjänst, varmed är förenad rätt till tjänsteårsberäkning. I fråga om underläkartjänster vid sjukvårdsanstalter, som avses i sjukhuslagen, d. v. s. de vanliga kommunala kroppssjukhusen, sanatorierna etc., är legitimation formellt det enda kompetenskravet. Efter dispens av medicinalstyrelsen äger dock jämväl utländsk läkare, som av Kungl. Maj:t meddelats behörighet att i Sverige utöva läkarkonsten, rätt att söka och innehava sådan läkartjänst.

Förordnande att i anledning av vakans, tjänstledighet eller semester uppehålla underläkartjänst skall som regel meddelas endast legitimerad läkare. Finnes ingen sådan att tillgå kan utländsk läkare med behörighet förordnas. Slutligen kan medicinalstyrelsen förordna kompetent medicine kandidat eller utländsk läkare, som saknar behörighet, om vederbörande av medicinalstyrelsen därtill befinnes lämplig. I sistnämnda fall erhåller medicine kandidaten respektive den utländske läkaren behörighet att utöva läkarkonsten endast för den tid som tjänstgöringen enligt vikariatsförordnandet varar. Dylika förordnanden kunna även meddelas medicine kandidater från Danmark, Finland och Norge, under förutsättning att de inneha en kompetens jämförlig med vikariatsberättigade svenska medicine kandidaters.

Vid sidan av flyktingläkarna kommo åren efter krigsslutet till Sverige även läkare från Danmark, Finland och Norge. Det stora flertalet av dem hade endast för avsikt att vid svenska sjukvårdsanstalter skaffa sig meriter för sin fortsatta verksamhet i respektive hemland; de tjänstgjorde endast under kortare perioder merendels som vikarier under sommarmånaderna. Ett icke ringa antal nordiska medicine kandidater, särskilt danska, ha ävenledes tjänstgjort som vikarier vid sjukhusen. Det visade sig dock, att åtskilliga av de nordiska läkarna funno förhållandena i Sverige ganska gynnsamma. De blevo intresserade av att även i fortsättningen här utöva läkarkonsten och inriktade sig på att vinna härför erforderlig behörighet.

Då inom landet förelåg ett visst underskott på svenska läkare och inom vissa sjukvårdsområden, främst sinnessjuk- och sanatorievården, svårigheter uppkommit att få tjänster besatta, vilka svårigheter senare i viss utsträckning kommit att gälla även kroppssjukhusen och tjänsteläkarbefattningarna, voro myndigheterna angelägna att utnyttja detta tillskott av läkare från grannländerna. Generella villkor för vinnande av behörighet ha fastställts genom en överenskommelse mellan medicinalstyrelsen och Sveriges läkarförbund den 22 mars 1951. Då det ansetts, att den medicinska utbildningen i de övriga nordiska länderna i stort sett varit överensstämmande med den svenska, ha de svenska myndigheterna icke brukat kräva annan teoretisk fortbildning av läkare från de övriga nordiska länderna än kurs i rätts- och statsmedicin samt därjämte en viss tids sjukhustjänstgöring i Sverige för meddelande av behörighet.

BILAGA 5**Den medicinska undervisningen vid háskóli Íslands
(Íslands universitet)****1. a v d. (6 semestre)**

Filosofi og psykologi: Forelesninger og eksaminatorier i filosofi og psykologi pågår under 2 semestre.

Kjemi: Forelesningar og eksaminatorier i organisk, uorganisk og fysikalisk kjemi 4 ganger ukentlig under 2 semestre. Det praktiske kurs i kjemi foregår 6 ukentlige timer og avsluttes med eksamen i praktisk kjemi.

Anatomi, histologi og embryologi: Forelesninger og eksaminatorier i systematisk, deskriptiv og topografisk anatomi samt histologi og embryologi pågår under 6 semestre, 6 ganger ukentlig.

Fysiologi og biokjemi: Forelesninger og eksaminatorier i fysiologi og biokjemi pågår under 6 semestre, 2 ganger ukentlig i hvert fag.

2. a v d. (4 semestre)

Propedeutisk medisin: Propedeutisk medisin undervises 2 timer ukentlig i hvert semester ved universitetsklinikkens medisinske avdeling. Der gjennomgås medisinsk journalskrivning, sykehistorier og pasientundersøkelse, og studentene gjøres kjent med vanlig og spesiell undersøkelsesmetodikk. Pasienter demonstreres klinisk.

Propedeutisk kirurgi: I propedeutisk kirurgi undervises det en gang ukentlig hvert semester. Professoren gjennomgår da kirurgisk journalskrivning, pasientanamneser og pasientundersøkelse og studentene gjøres kjent med vanlig og spesiell undersøkelsesmetodikk. Pasienter demonstreres klinisk. Det undervises også en gang ukentlig elementær kirurgi og alminnelig operasjonslære, og studentene får gjennomgå vanlig instrument- og operasjonsutstyr.

Patologi og bakteriologi: Forelesninger i alminnelig og spesiell patologi og bakteriologi holdes 6 ganger ukentlig i hvert semester. Hvert annet semester holdes dessuten kurs i makro- og mikroskopisk patologi, og studenter som eksamensleser dette fag underkastes et repelisjonskurs straks før eksamen. I samband med forelesningene i patologi overværes obduksjoner. I eksamenssemestret er studentene gjenstand for stadige forhør, og obduksjonsmateriale fordeles på eksamenskandidatene. I praktisk bakteriologi tjenestegjør hver student på det bakteriologiske sentrallaboratorium hver dag i 2 måneder.

Farmakologi: I farmakologi og toksikologi undervises det 4 ganger ukentlig i alle 4 semestre, hvorav 1 time ukentlig i resepskrivning. Praktisk farmakologi foregår på apotek, hvor hver student gjennomgår et obligatorisk kurs i 1 måned daglig, opplæres til å berede medisiner og må delta i det daglige farmaceutiske arbeid under veiledning av farmascuter og provisorer.

Praktikanttjeneste i medisin: Av praktikanttjenesten i medisin, som fordeles på 2. og 3. avd., arbeider hver student under studiets 2. avd. i 3 måneder ved universitetsklinikkens med. avd.

Praktikanttjeneste i kirurgi: Også praktikanttjenesten i kirurgi fordeles på 2. og 3. avd. Hver student tjenestegjør i 2. avd. daglig i 3 måneder ved universitetsklinikkens kir. avd.

Praktikanttjeneste på sanatorium: Av den obligatoriske praktikanttjeneste i medisin i 2. avd. kan 1 måned fordeles på rikets tuberkuloseykehus.

Praktikanttjeneste på røntgenavdeling: Under studiets 2. del er 1 måneds praktikanttjeneste obligatorisk ved universitetsklinikkens røntgenavdeling.

3. a v d. (4 semestre)

Medisin: I teoretisk medisin, patologisk medisin og terapi undervises det 3 ganger ukentlig under alle 4 semestre. På universitetsklinikkens med. avd. holdes også muntlige forhør av eksamenskandidatene i eksamenspensum. I klinisk medisin undervises det 3 ganger ukentlig, og i tilslutning til disse må de resp. eksamenskandidater etter tur holde demonstrasjonsklinikk på de nye pasientene.

Praktikanttjeneste i medisin: Ytterligere 1½ måned praktikanttjeneste er obligatorisk ved med. avd. i studiets 3. avd., og studentene pålegges flere plikter og større ansvar under deres arbeid i avdelingen.

Kirurgi: I teoretisk kirurgi, patologisk kirurgi, ortopedi og terapi undervises det 3 ganger ukentlig i samtlige semestre på universitetsklinikkens kir. avd. I samband med forelesningene holdes regelmessige forhør av eksamenskandidatene i pensum. I klinisk kirurgi undervises det 2 ganger ukentlig og etter hver klinisk forelesning holder de enkelte eksamenskandidater etter tur demonstrasjonsklinikk på nye pasienter.

Praktikanttjeneste i kirurgi: Ytterligere 1 måneds praktikanttjeneste er obligatorisk ved kir. avd. i studiets 3. avd. Studentene pålegges flere plikter og større ansvar i denne avd.

Obstetrikk og gynekologi: I disse fag foreleses det 3 ganger ukentlig i 4 semestre. Etter hver forelesning underkastes eksamenskandidatene muntlig forhør i det aktuelle pensum.

Praktikanttjeneste i obstetrikk og gynekologi: I 3. avd. har studentene 1 måneds sammenhengende dag- og natt-tjeneste ved universitetsklinikkens fødsel- og kvinneavdeling.

Hygiene: I dette fag undervises det 2 timer ukentlig i 4 semestre med forelesninger og forhør av eksamenskandidatene. Studentene gjennomgår også gruppevis et arbeidskurs i praktisk hygiene hvorunder gjøres bl. a. undersøkelser på melk, vann og næringsmidler. Muntlig eksamen.

Rettsmedisin: I rettsmedisin foreleses det 1 gang ukentlig under hele 3. avd., og der holdes regelmessige forhør.

Røntgendiagnostikk og stråleterapi: Undervisning i røntgendiagnostikk og stråleterapi pågår en gang ukentlig i alle semestre i 3. avd.

Oftalmiatrikk: Det foreleses en gang ukentlig i 4 semestre.

Øre-nese-halssykdommer: Det foreleses en gang ukentlig i 4 semestre.

Psykiatri og neurologi: Undervisningen i disse fag pågår under hele 2.—3. avd.

Hud-, kjønns- og epidemiske sykdommer: Undervisningen pågår en gang ukentlig i 4 semestre.

Barnesykdommer: Kliniske forelesninger i pediatri og forelesninger over nyfødte barns fysiologi og patologi samt demonstrasjoner kombineres med undervisningen i medisin, kirurgi og fødselslære, og holdes på de respektive avdelinger.

Normaltiden for embetseksamen er 7 år (1. avd. 3 år, 2. avd. 2 år, 3. avd. 2 år).

Eksamina pågår 2 ganger årlig. Alle kurser under 1. avd. er obligatoriske. Fremmøtet ved forelesningene registreres.

Uppskjutet ärende
om åstadkommande av likvärdig tandläkarutbildning
i de nordiska länderna

Ärende nr 34/1954 och kulturutskottets förslag nr 9/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon, s. 801—802, 829).

Jfr socialpolitiska utskottets förslag nr 11/1954 och rekommendation nr 14/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 871—872, 961).

*BILAGA 1***Yttranden av lärarkollegierna vid de svenska tandläkarhögskolorna och kanslern för rikets universitet i Sverige**

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm har i sitt den 23 november 1954 dagtecknade yttrande hänvisat till tidigare uttalanden. Till upplysning om dessa har kollegiet bifogat åtskilliga handlingar, ur vilka inhämtas följande.

Sedan år 1948 fungerar såsom samarbetsorgan mellan de fem nordiska tandläkarhögskolornas lärarkollegier ett nordiskt rektorskonvent, bestående av rektorerna vid ifrågavarande undervisningsanstalter. Rektorskonventet har vid flera tillfällen dryftat frågan om allmän nordisk giltighet för kurser och tentamina vid högskolorna och arbetar på att kunna framlägga förslag i ämnet. Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm uttalade i ett yttrande den 31 augusti 1953, att kollegiet med stor tillfredsställelse skulle hälsa en sådan normalisering av den odontologiska undervisningen vid de skandinaviska tandläkarhögskolorna, att kurser och tentamina kunde givas allmän nordisk giltighet.

Vid sammanträde den 5—7 september 1953 i Köpenhamn beslöt de nordiska tandläkarhögskolornas rektorskonvent enhälligt förelägga de anslutna tandläkarhögskolornas lärarkollegier följande förslag till skrivelse till vederbörande myndigheter i hemlandet.

De nordiske tandlægehøjskoler rektorkonvent har gennem længere tid indgående drøftet mulighederne for opnåelse af større ensartethed med hensyn til studier og eksamensformer, ansættelse af lærerkræfter, optagelsesbetingelser for studenter m. m. ved de skandinaviske odontologiske uddannelsessteder og har herunder gentagne gange diskuteret spørgsmålet om reciprocitet med hensyn til adgang til at virke som tandlæge i de nordiske lande.

Man venter, at konventets undersøgelser af herhen hørende problemer vil kræve endnu nogen tid, men mener dog at kunne udtale, at forskellene i uddannelse af tandlæger i de skandinaviske lande ikke synes at være større, end at de enkelte landes studieforhold efterhånden burde kunne komme hverandre nær nok til, at reciprocitet m. h. t. udøvelse af tandlægevirk-somhed kan få det fornødne grundlag.

I alle de nordiske lande er retten til selvstændigt at udøve tandlægevirk-somhed begrænset til personer, som har taget tandlægeeksamen i det på-gældende land. I nogle lande kan myndighederne dispensere fra sådanne be-stemmelser, medens der i andre — f. eks. i Danmark — ikke er nogen mulig-hed herfor.

Spørgsmålet om reciprocitet med hensyn til udøvelse af tandlægevirk-somhed har fået særlig aktualitet for rektorkonventet derved, at den svenske, danske og norske stat har oversendt resultatet af drøftelser i Det nordiske

råd til udtalelse hos tandlægehøjskolerne i København, Malmö, Oslo og Stockholm. Det nordiske råd har henstillet til de respektive regeringer at overveje mulighederne for at gennemføre praktiske og konkrete foranstaltninger til udjævning af uligheder i borgernes retsstilling de nordiske lande imellem, herunder også udforme forslag i den hensigt at give kurser og eksaminer ved universiteter og højskoler i medlemslandene almen nordisk gyldighed. Desuden har konventet fra de nordiske tandlægesammenslutninger modtaget henvendelse om at behandle sagen, idet tandlægeforeningernes formandsmøde ud fra en åbenbart positiv indstilling til spørgsmålet i 1952 har tilskrevet konventet.

Således foranlediget skal man — til trods for at konventets egne undersøgelser ikke er afsluttet, og man derfor ikke kan tage endelig stilling til alle herhen hørende spørgsmål — varmt anbefale, at vedkommende myndigheder i de nordiske lande snarest tager under overvejelse at ændre de gældende bestemmelser for udøvelse af tandlægevirksomhed derhen, at der åbnes mulighed for gensidighed på nærmere fastsatte vilkår.

Medens man endnu ikke finder tiden inde til at indføre en almen nordisk gyldighed af de forskellige tandlægehøjskolars afgangseksaminer, foreslår man, at der indtil videre efter en sagkyndig vurdering i hvert enkelt land efter ansøgning kan gives adgang til at udøve tandlægevirksomhed i et nordisk land på basis af en uddannelse med eksamen i et af de andre. Man finder det rimeligt, at det bliver det pågældende lands sundhedsmyndigheder, der giver tilladelsen, men dette må ske på basis af en indstilling fra vedkommende lands tandlægehøjskole(r), som forud skal foretage en bedømmelse af ansøgerens såvel faglige som personlige kvalifikationer, og som skal have anledning til — om den (de) finder det nødvendigt — at foretage en prøvning inden for et enkelt eller flere fagområder.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm biträdde rektorskonventets ifrågavarande förslag i ett yttrande den 16 september 1953.

Över en av Sveriges förenade studentkårer (SFS) ingiven, den 5 oktober 1953 dagtecknad underdånig hemställan om att i vederbörliga examensstadgor måtte införas bestämmelser dels att godkänd tentamen, avlagd vid universitet i annat nordiskt land, skulle anses likvärdig med godkänd tentamen avlagd vid svenskt universitet, dels att studerande, som genom intyg kunde styrka sig hava fullgjort vissa kunskapsprov vid utländskt lärosäte, såvitt möjligt fritoges från motsvarande krav enligt svensk examensstadga, även om fullgjorda prestanda icke motsvarade fullständig sluttentamen, avgav lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm den 4 november 1953 yttrande. Där i tillstyrkte kollegiet i princip, att SFS:s framställning vunne bifall. Kollegiet fäste i yttrandet uppmärksamheten vid några av de talrika och svårlösta problem, som ingående borde utredas, innan förslaget från SFS kunde finna praktisk tillämpning vad beträffar de nordiska odontologiska studierna.

1. Betydande olikheter föreligga mellan studierna till tandläkarexamen i de skandinaviska länderna. Finland och Sverige ha 5-åriga studieplaner, Danmark och Norge 4-åriga. Den svenska utbildningen omfattar flera, av särskilda lärarkrafter företrädde läroämnen, som antingen icke alls förefinnas i de övriga ländernas studieplaner eller ingå däri endast såsom kortare översiktsskurser. Detta gäller exempelvis professor och särskild avdelning i dental röntgendiagnostik, laboraturer och särskilda avdelningar i pa-

odontologi, i bettanalys med parodontoprotetik, i pulpa- och rotbehandling och i tandhistopatologi, avdelningstandläkare och särskilda avdelningar i käkprotetik, i materiallära och speciell bakteriologi, konsultationsavdelning i intern medicin m. m. Den betydelsefulla svenska seminarieundervisningen under det avslutande studieåret är relativt ökad vid övriga skandinaviska högskolor, och för övrigt har ett icke ringa antal ämnen starkt varierande omfattning och svårighetsgrad vid jämförelse högskolorna emellan.

2. Centrala undervisningsområden äro placerade inom olika lärogrener vid de olika högskolorna. Kariesläran och -forskningen äro t. ex. i Norge infogade i ämnet barntandvård och tillhöra sålunda därstädes icke läroämnet konserverande tandbehandling, medan så är förhållandet i Danmark. Motsvarande olikheter gälla röntgenundervisningen, käkprotetiken, endodontin m. fl. Parodontologien är i Sverige såsom underavdelning anknuten till tandkirurgien, medan läroområdet i Danmark ligger helt utanför detta ämne och tillsammans med kariesläran utgör temat för professorns i konserverande tandbehandling föreläsningsserie.

3. Studieplanen är i Sverige helt uppbyggd på kurser inom samtliga ämnen, vilka fast hopfogats till en enhetlig byggnad, som måste följas från grunden; den studerande gives ej tillträde till en ny termins kursserier, om icke föregående termins kurser blivit godkända; kursinnehållet bygger på föregående och parallellförlöpande kursers lärostoff. Samordningen av kurserna under en och samma termin i olika ämnen medför, att ingen kurs står självständig eller kan som sådan utbrytas ur schemat. Motsvarande fasta kursschema finnes icke vid de övriga högskolorna men gäller dock i annan ordning och starkt varierande utsträckning för vissa perioder av ämnesundervisningen vid dessa.

4. Examensfordringarna äro mycket olika vid olika högskolor. Den svenska akademiska tentamensformen för professor respektive laborator i ämnet är i Danmark och Norge okänd; den ersättes där vanligen av skrivingar för examensnämnder eller censorer över fastställda teoretiskt-kliniska frågor; antalet godkända svar räknas och svaren poängbedömas.

5. Samtliga högskolor ha ett till antalet deltagare i terminsgrupperna starkt begränsat antal arbetsplatser i kliniksalar och laboratorier. Möjlighet att på obligatorisk kurs överskrida detta antal förefinnes ej vid Stockholms-högskolan och är vid Malmö-högskolan begränsad till ett fåtal platser. Studerande från andra skandinaviska högskolor kunna sålunda icke beredas arbetsplatser, såvida ej antingen antalet intagna nedskäres från nuvarande 50 respektive 40 per termin eller utbyte organiseras högskolorna emellan; ingen av nämnda båda förutsättningar kan anses föreligga för närvarande.

En nödvändig förutsättning för genomförande av de av SFS ifrågasatta ändringarna i examensstadgorna vore enligt kollegiets mening en internordisk utredning snarast möjligt beträffande samtliga förut berörda problemställningar. De skandinaviska tandläkarhögskolornas rektorskonvent kunde lämpligen i första hand anmodas verkställa utredningen. Lärarkollegiet ville framhålla, att det material, som sålunda kunde framläggas, skulle utgöra en värdefull grund för utarbetande av förslag till enhetliga kursplaner och examensfordringar för den odontologiska utbildningen i Skandinavien. Först sedan dessa normaliserats, kunde internordisk giltighet av examina och kunskapsbevis inom odontologien genomföras.

Efter att ha framhållit, att, såvitt kunnat inhämtas, det ifrågasatta upp-

draget hittills icke meddelats rektorskonventet, har lärarkollegiet i nu förevarande yttrande av den 23 november 1954 förklarat sig vidhålla sitt i yttrandet den 4 november 1953 framställda utredningsförslag.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö anför i yttrande den 7 december 1954, att tandläkarutbildningen i de nordiska länderna — efter genomförande av den 5-åriga studieplanen i Sverige från 1948 — icke är så likformig att tandläkare från de övriga nordiska länderna kan tillåtas att utan komplettering praktisera i Sverige samt att en exakt precisering av olikheterna i tandläkarutbildningen i de nordiska länderna och erforderliga åtgärder för att förenhetliga densamma ej är möjlig utan grundlig utredning.

Ett sakkunnigt internordiskt organ, som lämpligen kan anförtros en dylik utredning, utgöres enligt lärarkollegiet av de nordiska tandläkarhögskolornas rektorskonvent. Lärarkollegiet föreslår, att rektorskonventet erhåller uppdrag att verkställa utredningen.

Kanslern för rikets universitet har i yttrande den 13 december 1954 för sin del allenast åberopat vad lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö anført.

BILAGA 2

Yttrande av Danmarks tandlægehøjskole

Vedrørende mulighederne for at gennemføre en ensartet uddannelse af tandlæger i de nordiske lande skal man henvise til, at dette spørgsmål igennem mange år har været drøftet blandt de nordiske højskolelærerforsamlinger, uden at man dog er nået til noget resultat, idet hvert enkelt land har søgt at få sine forhold forbedret uden nærmere drøftelse med de andre lande.

Tandlægestudiet i Sverige er nu 5-årigt, medens det i Norge og Danmark er 4-årigt. I Danmark findes dog desuden et 1-årigt forprøvekursus, og i den af Dansk tandlægeforenings undervisningsudvalg afgivne betænkning vedrørende tandlægeuddannelsen foreslås forprøvekursus ophævet og studietiden fastsat til 5 år. I Norge overvejer man at fastsætte studietiden til 4 1/2 år, idet man dog samtidigt påtænker at etablere efteruddannelseskurser på højskolerne.

Uanset forskellen i studietidens længde er de kundskaber, de studerende får i de tre lande, omtrent de samme. I Sverige findes undervisning i visse fag, der endnu ikke findes som selvstændige i den norske eller i den danske

studieplan. I begge lande har man dog under overvejelse at søge indført lignende selvstændige fag.

Den rækkefølge, de enkelte fag doceres i, er også forskellig. Højskolen er af den opfattelse, at kvaliteten af undervisningen i de tre lande nogenlunde kan siges at være den samme. Dette sidste er da også begrundelsen for, at højskolen ved skrivelse af 6. april 1954 til undervisningsministeriet har ment at kunne udtale ønske om at ligestille en tandlægeeksamen i Norge eller Sverige med en dansk tandlægeeksamen.

København, den 4. november 1954

BILAGA 3

Yttrande av norska kirke- og undervisningsdepartementet

Når det gjelder spørsmålet om de nordiske lands tannlegeutdannelse, kan opplyses at de studenter som på grunn av plassmangel ble sendt av Norges tannlegehøgskole til Danmark og Sverige for å få sin utdannelse der, fikk autorisasjon i Norge uten noen tilleggsutdannelse.

Oslo, den 23. desember 1954

BILAGA 4

Tandläkarutbildningen och rätten att utöva tandläkaryrket i Finland *(Sammanställning av material överlämnat från odontologiska inrättningen vid Helsingfors universitet)*

De odontologiska studierna i Finland inledas med en sex veckors gallringskurs. Därefter vidtaga prekliniska studier till odontologie kandidatexamen under fyra terminer. De omfatta ämnena kemi, fysik, zoologi, anatomi, histologi med embryologi samt fysiologi. För avläggande av odontologie kandidatexamen fordras även en tentamen pro exercitio i ett främmande språk. De fortsatta studierna till odontologie licentiatexamen indelas i propedeutiska (en termin) och kliniska (fem terminer). Undervisningsämnenä äro följande.

<i>Under de propedeutiska studierna</i>	<i>Under de kliniska studierna</i>
Allmän kirurgi	Odontologisk ortopedi
Allmän patologisk anatomi	Tandfyllning och rotbehandling
Farmakologi	Proteslära
Bakteriologi	Tandkirurgi
Dermato- och syfilidologi	Röntgenologi
Internmedicin, del 1	Bettanalys och paradontoterapi
Materiallära	Gomspalter
Grundkurs i tandkirurgi	Internmedicin, del 2
Odontologisk ortopedi	
Tandfyllning och rotbehandling	
Tändernas patologiska anatomi och histopatologi	
Profylaktisk tandvård	

För avläggande av odontologie licentiatexamen fordras även skriftligt prov i modersmålet i ett odontologiskt undervisningsämne. Den sammanlagda studietiden uppgår normalt till fem år.

Endast finländsk medborgare kan erhålla legitimation som tandläkare i Finland. För legitimation kräves antingen i Finland avlagd odontologie licentiatexamen eller i annat land förvärvat rätt att utöva tandläkaryrket jämte av finländsk medicinsk fakultet utfärdad kompetensförklaring. Utländsk medborgare som uppfyllt något av dessa krav kan förklaras behörig att utöva tandläkaryrket i Finland.

BILAGA 5

Tandläkarutbildningen i Island

(Översikt utarbetad av professorn i odontologi vid háskóli Íslands (Íslands universitet) Jón Sigtryggsson)

Tandlægeuddannelsen i Island er 5-årig. Undervisningen foregår ved tannlæknaðeild háskóla Íslands.

Tannlæknaðeildin tilhører det medicinske fakultet, og professoren, der leder undervisningen, har sæde i fakultetet og stemmeret lige med de andre fakultetsmedlemmer vedrørende alle medicinske og odontologiske spørgsmål.

Der optages årlig 4 studenter i T. H. I.

Det første år undervises i kemi, organisk og uorganisk, tandanatomi, materiallære, anatomi, histologi, fysiologi med biokemi. Efter de første 2 semestre eksamen i kemi, tandanatomi og materiallære.

Efter 3 semestre eksamen i anatomi og fysiologi.

Fra 3.—6. semester undervises i pathologi, generel og speciel, bakteriologi og farmakologi. Eksamen efter sjette semester i pathologi og farmakologi

Undervisningen i de kliniske fag,
kirurgi, generel og speciel,
tandfyldning med karieslære,
protheselære, hele og partielle,
krone- og broarbejder,
periodontologi,

foregår fra 1.—10. semester. Undervisningen i orthodonti fra 6.—10. semester. Undervisningen i de kliniske fag er teoretisk, klinisk og praktisk. Eksamen er skriftlig, mundtlig og klinisk praktisk.

Kirurgi, tandfyldningslære og protheselære giver dobbelte karakterer. Krone- og broarbejder, periodontologi og orthodonti enkelte karakterer.

Undervisningen i de kliniske fag, teoretisk, praktisk og klinisk, meddeles af en professor og en assistent. Desuden er der fastansat en tandtekniker og en klinikdame.

Al anden undervisning meddeles af time-lønnede lærere.

De første 2 semestre har studenterne fantomøvelser i tandfyldningslære krone- og broarbejde og protheselære. I begyndelsen af 3. semester får studenterne patienter til behandling og udfører alt forekommende arbejde på vedkommende patient, til patienten er færdigbehandlet.

Studierne er gratis for de studerende.

Tannlæknadeild háskóla Íslands har i yttrande den 19 januari 1955 förklarar sig med glädje se de undersökningar som igångsatts rörande en inter-nordisk standardisering av tandläkarutbildningen och ansluter sig till de nordiska tandläkarhögskolornas rektorskonvents förslag av den 5—7 september 1953 (s. 194—195).

Uppskjutet ärende
om åstadkommande av likvärdig apotekarutbildning
i de nordiska länderna

Ärende nr 34/1954 och kulturutskottets förslag nr 9/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 801—802, 829).

BILAGA 1

Apotekarutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige

*(Översikt utarbetad av svenska farmaceutiska institutets sekreterare,
apotekaren Rune Lönngren)*

Apoteksväsendet i de nordiska länderna ter sig i jämförelse med de flesta andra länder tämligen ensartat, även om nationella olikheter givetvis förekomma. De för apotekarexamen fordrade kurserna och kunskaperna äro också i stort sett desamma, men uppläggningsen av studierna vid de fyra lärosätena är för närvarande mycket olika.

Farmaceutiska studier kunna bedrivas vid farmaceutiska institutet i Stockholm, farmaceutiska högskolan i Köpenhamn, farmaceutiska inrättningen inom medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet och vid det till universitetet anslutna farmaceutiska institutet i Oslo.

Lägre farmaceutiska examina, vilka berättiga till tjänstgöring å apotek, förekomma i samtliga nordiska länder. I Sverige är detta en fristående examen, medan den i Finland, Danmark och Norge ingår som del i apotekarutbildningen. Det är ganska sällan man i de båda sistnämnda länderna stannar vid denna examen. I Finland liksom i Sverige finnes däremot ett stort antal yrkesutövare med en lägre examen.

Här skola såsom fullt jämförbara endast de egentliga apotekarexamina beröras. Motsvarande term är i Finland provisorsexamen och i Danmark farmaceutisk kandidatexamen.

För att vinna inträde på den farmaceutiska banan kräves genomgående studentexamen eller därmed jämförliga kunskaper. Då fordringarna i denna examen variera, medför redan detta olikheter i högskolestudiernas omfång. *Tabell 1* visar det ungefärliga antalet föreläsnings- och laborationstimmar i de viktigaste ämnena för apotekarexamen. En skarp gränslinje mellan flera varandra närliggande ämnen kan icke dragas, varför fördelningen av lärostoffet på olika ämnen skiftar. Som exempel må nämnas, att det i Sverige självständiga ämnet »analytisk farmaceutisk kemi» i Danmark ingår i »organisk kemi» och »organisk kemi» samt »farmaci», medan det i Norge föreläses motsvarande under och i anslutning till laborationerna i kemi. Det torde således vara vanskligt att av omnämnda tabell draga några bestämda slutsatser angående de enskilda ämnena. Flera ämnen föreläses och studeras parallellt men inläggas vid skilda tidpunkter under studiernas gång. Detta beror delvis på att den nominella studietiden ej är lika lång i de olika länderna och att praktikanttjänstgöringen infaller vid olika tidpunkter.

Den minimala studietiden inklusive praktisk tjänstgöring utgör i Danmark 4,5 år, i Finland 9 år, i Norge 4,5 år och i Sverige 5 år. Praktikant-tjänstgöringen omfattar i

	Danmark	Finland	Norge	Sverige
före högskolestudierna	2,5 år	2 år	—	1 år
under »	—	2 år	1,5 år	2 mån.
efter »	—	—	—	10 mån.

Särskilda avslutningsexamina med skriftliga, muntliga och praktiska prov förekomma numera ej i Sverige men väl i Danmark och Norge samt delvis i Finland. Liksom vid övriga svenska universitet och högskolor förekomma vid farmaceutiska institutet i Stockholm officiella tentamina. Sedan samtliga för examen fordrade tentamina avlagts är erhållande av examen en formalitet.

Rätt att avlägga farmacie licentiatexamen tillkommer person med svensk apotekarexamen. Möjlighet att disputerat för farmacie doktorsgrad förefinnes numera också i Sverige. I Danmark har relativt länge funnits möjlighet att disputerat för vinnande av farmacie doktorsgrad. Vidare har där nyligen inrättats en farmacie licentiatexamen. Denna examen är dock icke villkor för doktorsdisputation utan intager en mera fristående ställning än de svenska licentiatexamen. I Norge och Finland, där den farmaceutiska utbildningen som nämnts försiggår vid universiteten i Oslo respektive Helsingfors, saknas såvitt bekant högre speciellt farmaceutiska examina eller grader.

Upplysningar kunna i övrigt inhämtas från farmaceututbildningssakkunnigas betänkande med utredning och förslag rörande organisationen av den farmaceutiska undervisningen och därmed sammanhängande frågor (SOU 1948: 46).

Stockholm den 13 december 1954

Tabell 1

	antal före- läsningstimmar (45 min.)	%	antal övning- timmar (60 min.)	%
<i>Danmark</i>				
uorganisk kemi	240	19	472	36
organisk kemi	215	17	376	28
fysik	205	16	56	4
botanik	165	13	85	6
farmakognosi	165	13	140	11
farmaci	180	14	144	11
bakteriologi	55	4	30	2
farmakologi	30	2	20 (biologisk	2
fysiologi	30	2	— styrkebestem-	—
			melse)	
	1 285	100	1 323	100

	antal föreläsningstimmor (omräknade till 45 min.)	%	antal övnings- timmor (60 min.)	%
<i>Norge</i>				
uorganisk kjemi	210	19	700	34
organisk kjemi	180	16	200	10
botanikk	106	9	120	6
fysikk	67	6	60	3
farmasi	67	6	50	2
farmasøytisk kjemi	160	14	500	25
farmakognosi	146	13	100	5
galenisk farmasi	174	16	300	15
	1 110*	100	2 030	100

	antal före- läsningstimmor (45 min.)	%	antal övning- timmor (60 min.)	%
<i>Sverige</i>				
oorganisk och fysikalisk kemi	135	16	300	21
organisk kemi	120	14	100	7
analytisk farmaceutisk kemi	80	9	500	36
fysik	70	8	60	5
botanik	135	16	125	9
farmakognosi	120	14	125	9
galenisk farmaci	70	8	80	6
farmaceutisk mikrobiologi	15	2	100	7
social- och rättsfarmaci . .	80	9	—	—
biologiskt-medicinsk över- siktskurs	20	2	—	—
	845	98	1 390	100

* Härtill komma ca 300 föreläsningar i mindre ämnen, såsom »latin og reseptlesning», handelslära, farmakologi m. m.

Finland

Studieförhållandena i Finland äro mycket speciella och avvika helt från de övriga nordiska ländernas. Bl. a. ingå förutom studier vid farmaceutiska inrättningen inom medicinska fakulteten vid Helsingfors universitet även minst 2 års studier vid filosofiska fakulteten därstädes för erhållande av betyg i kemi och botanik enligt fordringarna i fil. kand.-examen. En jämförelse enligt ovan är således icke möjlig.

BILAGA 2**Skrivelse från 13:e nordiska farmacistudentmötet till Nordiska kulturkommissionens sektion för akademiska och vetenskapliga frågor**

Under hänvisning till de resolutioner, som blevo antagna på det femte nordiska undervisningsministermötet i Köpenhamn i februari 1954, önskar det 13:e nordiska farmacistudentmötet i Stockholm i maj 1954 rikta uppmärksamheten på möjligheterna för ett utvidgat samarbete inom den farmaceutiska utbildningens område. Detta samarbete kan möjliggöras genom den nordiska farmakopénämndens verksamhet med att genomföra en enhetlig nordisk farmakopé, vilken att döma av uttalanden från auktoritativt håll är att vänta omkring 1960.

Denna farmakopé bör läggas till grund för det nämnda utvidgade samarbetet, som skulle utgöras av gemensamma läroböcker, lika examensfordringar, rätt till vissa deltentamina vid respektive länders farmaceutiska högskolor samt möjligheter för farmaceuter att under kortare tidsperioder i form av ett utbyte tjänstgöra i annat nordiskt land än sitt eget.

I närvarande stund är utbildningen synnerligen olikartad inriktad i de fyra nordiska länderna med avseende på både kursernas omfattning och uppläggning. Den enda form av samordning som nu tycks existera är möjligheten att disputeras för farmacie doktorsgrad vid farmaceutiska högskolan i Köpenhamn.

Då de farmaceutiska högskolorna i Norden äro relativt små och då studieordningarna i samtliga nordiska länder äro under omformning av ett eller annat slag, bör det redan nu vara möjligt att åstadkomma en viss samordning, i synnerhet som det i examen fordrade kursomfånget är detsamma enligt ett uttalande av det nordiska rektorsmötet i Köpenhamn i september 1952.

Vissa läroböcker äro redan gemensamma i flera länder. Så t. ex. kan nämnas den dansk-norska läroboken i termisk farmaci och dr med. Martin Kristensens bok Bakteriologi och sterilisationsteknik, som användes i Sverige, Norge och Danmark.

Som ett bevis för och exempel på möjligheterna att genomföra en examenslikformighet kan nämnas att norska studenter, vilka efter kriget fått sin utbildning på danska apotek och vid farmaceutiska högskolan i Köpenhamn, senare ha arbetat i Norge på ett fullt tillfredsställande sätt. Det finns vidare exempel på att farmaceuter ha fått rätt att tjänstgöra efter kortare tids praktikanttjänstgöring, som avslutats med ett förhör i respektive lands förekommande författningar och taxeringsföreskrifter.

De många personliga kontakter som uppnåtts länderna emellan, inte minst genom de årliga nordiska farmacistudentmötena, ha medfört en stor ömsesidig förståelse för dessa frågor och ha åstadkommit en välvillig in-

ställning i alla nordiska länderna till varje reform, som kan öka det nordiska samarbetet inom yrket.

Mötet vill inte underlåta att rikta uppmärksamheten också på de stora kontaktmöjligheter, som farmaceuterna genom sitt dagliga arbete på apotek ha med ett förhållandevis brett genomsnitt av befolkningen, varvid de ha stora möjligheter att främja den ömsesidiga förståelsen de fyra nordiska länderna emellan.

Stockholm den 20 maj 1954

Verner Andersen
Danmark

Jens Kr. Wold
Norge

Lars Molin
Suomi-Finland

Arne Palm
Sverige

BILAGA 3

Yttrande av Danmarks farmaceutiske højskole

Ved et møde her på højskolen i dagene 15.—17. september 1952 mellem forstanderne for de nordiske farmaceutiske højskoler har man efter en gennemgang af studieordningerne i Finland, Norge, Sverige og Danmark kunnet konstatere, at det samlede slutresultat af den farmaceutiske uddannelse i de fire lande trods indbyrdes forskelligheder i opbygningen af studiet og tilrettelæggelsen af de enkelte fag i det væsentlige er det samme.

Mødet har herefter fastslået, at farmaceutiske kandidater fra et af de fire lande, som har de fornødne sproglige forudsætninger, og som har eller erhverver fornødent supplerende kendskab til vedkommende lands medicinallovgivning og farmakopé, rent sagligt må anses for fuldt kvalificerede til at udføre alt farmaceutisk arbejde i et hvilket som helst af de andre lande, og mødets deltagere var enige om ønskeligheden af, at adgangen hertil lattes mest muligt. Man har derhos påpeget, at betydningen af forudsætningen med hensyn til kendskabet til vedkommende lands farmakopé vil reduceres, når man får den fællesnordiske farmakopé, som er under udarbejdelse.

Det kan hertil føjes, at forstanderen for Islands farmaceutiske læreanstalt skulle have deltaget i det pågældende møde, men blev forhindret. Man kan dog uden videre anse også den islandske farmaceutiske uddannelse for omfattet af mødets konklusion, *da* den danske farmakopé er autoriseret i Island, *da* den islandske farmaceutiske medhjælpereksamen ganske svarer til den danske, og *da* der i Island ikke er adgang til at bestå nogen farma-

ceutisk kandidateksamen, hvorfor islandske examinati pharmaciæ — efter anmodning i hvert enkelt tilfælde fra Islands farmaceutiske læreanstalt til nærværende højskole — deltager på nærværende højskoles 2-årige kursus til kandidateksamen og afslutter undervisningen med en med den danske farmaceutiske kandidateksamen identisk eksamen.

Det kan yderligere tilføjes, at de nordiske farmaceutiske læreanstalter fortsat står i nøje kontakt med hensyn til spørgsmålet om at nærme opbygningen af det farmaceutiske studium og tilrettelæggelsen af de enkelte fag i de pågældende lande mest muligt til hinanden. Således har man i enkelte fag kunnet indføre fælles lærebøger, og et nyt møde om de her hørende spørgsmål tænkes afholdt i Stockholm i februar 1955.

9. december 1954

Uppskjutet ärende
om åstadkommande av likvärdig veterinärutbildning
i de nordiska länderna

Ärende nr 34/1954 och kulturutskottets förslag nr 9/1954 (Nordisk råd 2. sesjon 1954, s. 801—802, 829).

Jfr socialpolitiska utskottets förslag nr 11/1954 och rekommendation nr 14/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 871—872, 961).

*BILAGA 1***Yttrande av svenska veterinärhögskolans lärarkollegium**

Nordiska rådet har, som framgår av rapporten m. m. angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 801—802), förordat den gemensamma nordiska arbetsmarknadens utsträckande till att omfatta bl. a. veterinäryrket och i samband därmed särskilt framhållit nödvändigheten av likvärdig utbildning.

Lärarkollegiet önskar redan från början bestämt framhålla, att en väl så viktig förutsättning för nordiskt veterinärutbyte som likvärdig utbildning är kravet på att veterinärutbildningen även är fullvärdig, d. v. s. bygges på gedigen skolundervisning samt i vad avser själva specialutbildningen göres såväl teoretiskt som praktiskt så grundlig och allsidig, att den obehindrat kan medgiva vederbörandes utnyttjande inom veterinäryrkets olika grenar. Vidare torde det komma att visa sig erforderligt, att vederbörande utan svårighet behärskar språket i anställningslandet.

Förutom sålunda oundgängliga krav beträffande veterinärutbildningen bör även fordras enhetlighet vid tillsättandet av veterinära tjänster, såsom beträffande bedömandet av meriter, formerna för anställandet m. m. Vidare böra veterinärerna vid tjänstgöring å likvärdig befattning i olika nordiska länder tillförsäkras motsvarande ekonomisk likställighet för sig och sin familj.

Utan att gå in på en närmare redogörelse för de stora olikheter, som för närvarande äro rådande beträffande veterinärväsendet i de nordiska länderna, särskilt i vad avser veterinärutbildningen i Danmark och Norge, å ena, samt Finland och Sverige, å andra sidan, får lärarkollegiet uttala den bestämda uppfattningen, att olikheterna äro så många och av sådan djupgående natur, att förenhetligande av utbildningen icke kan ske utan betydande omorganisation av studieordning och examensväsen i respektive länder, vilket givetvis förutsätter ingående utredningar, där högskolor och veterinära myndigheter i de olika länderna äro representerade. Först därefter torde det bliva möjligt att närmare bedöma frågan om förenhetligad nordisk veterinärutbildning samt ev. avgiva förslag beträffande en sådan.

Kungl. veterinärhögskolan den 24 november 1954

BILAGA 2**Yttrande av norska veterinärdirektoratet**

Det er spørsmål om man anser den utdanning som veterinærer får i Danmark, Finland og Sverige likeverdig med den norske utdanning eller om det er spesielle nasjonale og administrative forhold som gjør at det er vanskelig å gi veterinærer fra andre nordiske land anledning til å praktisere i Norge ut fra rent fagmessige betraktninger. Og spørsmål om hvorvidt veterinærer som er utdannet i et av de nordiske land kan tillates uten tilleggsutdanning å praktisere i et annet nordisk land. —

Jeg kan kun uttale meg om hvordan saken synes å ligge an sett fra norsk standpunkt.

Jeg vil imidlertid først få nevne at for Finnlands vedkommende er forholdet at veterinærhøgskolen der foreløpig ikke er ferdig utbygget, slik at de viderekomne finske veterinærstudenter søker seg til veterinærhøgskolene i de øvrige nordiske land for å få fullført sin veterinærutdanning.

Men Finland har åpenbart den samme oppfatning som har gjort seg gjeldende her i landet, nemlig at det er nødvendig å få en veterinærutdanning som er avpasset etter landets spesielle behov.

I vårt land ble det — før vi fikk vår egen veterinærhøgskole — sterkt fremhevet — ikke minst fra husdyrbrugerhold — at veterinærene da manglet det nødvendige inngående kjennskap til våre husdyrrasene og vårt husdyrbruks egenart, at veterinærene var for lite fortrolige med norsk bondebruk under de ymse forhold og at de manglet fornødent kjennskap til de forskjellige mer eller mindre stedbundne stoffskifte- og mangelsykdommer, likedan at de ikke hadde tilstrekkelig kjennskap til opptreden og utbredelse og åtgjerder mot de parasitære husdyrsykdommer. Spesielt ble det klaget over mangel på tilstrekkelig kjennskap til småfesykdommer. Vår veterinærhøgskole har derfor både når det gjelder utdanningen og granskningen i særlig grad lagt vekt på disse nevnte områder innen den veterinære patologi og har søkt å kartlegge landet m.h.t. de sykdommer som p.g.a. forholdene er knyttet til de forskjellige distrikter og landsdeler og informere våre veterinærstudenter om disse forhold.

Hva veterinæradministrasjonen angår så er den i store trekk lignende som i våre naboland, men vi er her i landet mange steder i særlig grad henvist til å overlate til de praktiserende veterinærer å håndheve gjeldende veterinære bestemmelser. Veterinærene bor mange steder meget spredt og kommunikasjonsforholdene er vanskelige. Under disse forhold er ikke alene distriktsveterinærene, men de praktiserende veterinærer i det hele tatt pålagt i første hånd å ta de nødvendige forføyninger og sørge for at gjeldende bestemmelser overholdes, når det gjelder å forebygge eller bekjempe opptredende tapbringende husdyrsykdommer.

Det er derfor nødvendig at enhver praktiserende veterinær her i landet har nøye kjennskap til vår veterinæradministrasjon, de tiltak som denne har satt i verk og de bestemmelser som er gitt av administrasjonen. Også når det gjelder visse sider av kontrollen med animalske næringsmidler er det pålagt veterinærene særlige forpliktelser som ikke må overses, f.eks. angående trikinosebekjempelsen.

Jeg mener på ingen måte at veterinærvesenet, veterinærvitenskapen og veterinærutdannelsen i våre naboland skulle stå tilbake sammenlignet med vårt. Vi har til og med i visse grener av faget meget å lære av våre naboer.

Men de hensyn som gjorde at vi fikk vår egen høgskole har vært og er en rettesnor for granskningen og undervisningen ved vår høgskole og jeg har et bestemt inntrykk av at våre bønder jevnt over er tilfreds med våre unge veterinærer som har fått sin utdanning på norsk grunn.

Hva vår veterinæradministrasjon angår så må det sis at det har sin store betydning at vi har fått en veterinærstab som allerede fra høgskolen av er blitt fortrolig med hvordan vår veterinæradministrasjon er oppbygget og avpasset.

Jeg vil gjerne få understreke at våre husdyrs sunnhet og trivsel i vesentlig grad er avhengig av de lokale forhold. Det gjelder både det rent foringsmessige og det gjelder forhold som har betydning for utbredelse såvel av infektiose som parasitære sykdommer.

Det er et kjent forhold at en veterinær må ha et nøye kjennskap til sitt praksisområde, dets egenart og bruksforhold og hvilke patologiske påkjenninger som husdyrbestanden under disse forhold er særlig utsatt for, før han kan fylle sin stilling tilfredsstillende og det er en vesentlig fordel at vedkommende allerede gjennom sin høgskoleutdanning er så godt orientert som mulig.

Av disse grunner mener jeg at vi stort sett er best tjent med norsk utdannede veterinærer, men jeg er selvsagt oppmerksom på at dyktige veterinærer utdannet i våre naboland har forutsetninger for å kunne sette seg inn i forholdene her i landet.

Det vil imidlertid i adskillige tilfelle ta sin tid. Jeg skulle tro det ville være til nytte dersom utenlandske veterinærer skal praktisere her i landet at de på forhånd fikk et inngående kursus ved vår veterinærhøgskole til orientering om våre veterinære forhold.

Jeg vil få nevne at det melder seg så mange søkere til veterinærstudiet at vår veterinærhøgskole kan sikre seg særdeles velutrustede studenter til dette studium — et forhold som har stor betydning når det gjelder å skaffe landet en så dyktig stab av veterinærer som mulig.

Veterinærdirektoratet, den 30. november 1954

Lars Magnussen Slagsvold

BILAGA 3**Yttrande av undervisningsrådets veterinärafdeling vid danska veterinär- og landbohøjskolen**

Efter de oplysninger, der foreligger for undervisningsrådets veterinärafdeling vedrørende veterinæruddannelsen i de nordiske lande, er såvel uddannelsesniveaueet som opbygningen af studiet ved de forskellige højskoler endog særdeles ensartet. Da der med hensyn til love, bekendtgørelser og instrukser for udførelse af offentlige veterinære forretninger imidlertid gælder noget varierende bestemmelser, bygger undervisningen i veterinær retsmedicin og lovkundskab på et specielt nationalt grundlag. Bortset herfra vil kandidaterne fra de nordiske højskoler fuldt ud kunne ligestilles.

I sagens anledning skal der erindres om, at eksamensordningen er vidtgående forskellig i Sverige og Danmark, og veterinärafdelingen skal udtale, at indførelse af det svenske system er lidet ønskelig.

København, den 20 november 1954

Landbrugsministeriet och veterinär- og landbohøjskolen ha anslutit sig till ovanstående yttrande.

BILAGA 4

Veterinärutbildningen och rätten att utöva veterinäryrket i Finland
(Översikt utarbetad inom veterinäravdelningen i finländska lantbruksministeriet)

Finland har omkring 320 veterinärer, vilket är för litet för landets behov.

1. Utbildning

En lag om veterinärmedicinsk högskola utfärdades 1945. I brist på byggnader och inrättningar kan man i Finland endast avlägga veterinärmedicin kandidatexamen, som tar tre år. Första året läses vid Helsingfors universitet grundläggande naturvetenskapliga ämnen (kemi, fysik, zoologi, botanik). Sedan följa de egentliga grundläggande fackämnena vid högskolan och delvis vid universitetet: anatomi och embryologi, fysiologi och medicinsk kemi, ras- och förädlingslära, utfodringslära, mjölkhushållningslära, hov-

slagarlära, farmakologi och toxikologi, allmän patologi, allmän mikrobiologi, parasitologi. Studierna avslutas med veterinärmedicine kandidatexamen.

Därefter fortsätts studierna antingen vid veterinärhögskolan i Stockholm eller vid Norges veterinærhøgskole i Oslo.

2. Legitimation

Enligt lagen om utövning av veterinäryrket är den, som avlagt studentexamen samt fullständig veterinärexamen vid en av lantbruksministeriets veterinäravdelning anvisad högskola, berättigad att erhålla legitimation. Innan han vinner legitimation, måste han dock praktisera i sex veckor, genomgå en tre veckors legitimationskurs och sedan avlägga examen. Endast finländsk medborgare kan erhålla legitimation.

3. Specialutbildning

För att ernå kompetens som distriktsveterinär fordras en fyra veckors kurs samt distriktsveterinärexamen.

På livsmedelshygienens område fordras två månaders praktik och sedan examen.

Uppskjutet ärende
om åstadkommande av likvärdig sjukgymnastutbildning
i de nordiska länderna

Ärende nr 34/1954 och kulturutskottets förslag nr 9/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 801—802, 829).

Jfr socialpolitiska utskottets förslag nr 11/1954 och rekommendation nr 14/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 871—872, 961).

BILAGA 1**Rätten att utöva sjukgymnastyrket i Norge**

(Meddelande av legekontoret i helsedirektoratet i norska socialdepartementet)

I henhold til § 2, jfr. § 1, i lov om sykegymnaster og massører av 19. juni 1936 må den som vil utøve virksomhet som sykegymnast eller massør i by, være godkjent av helserådet. Det samme gjelder i herred, når herredsstyret med Kongens samtykke gjør vedtak om det. Slikt vedtak er fattet for 43 herreders vedkommende.

I lovens § 3 er det gitt bestemmelser om de krav som stilles for å få godkjenning. Den som vil ha godkjenning må 1. være norsk statsborger med fast bosted i Norge, 2. godtgjøre å føre en hederlig vandel og 3. enten ha gjennomgått et utdanningskursus og bestått avgangseksamen ved et godkjent norsk institutt eller ha bestått eksamen ved et utenlandsk institutt som man finner å kunne sidestille med godkjent norsk institutt. For tiden er følgende utdanningsinstitutter godkjent:

A. Norske:

1. Oslo ortopediske institutt, Oslo.
2. Norsk Mensendiek-forbunds skole, Oslo.

B. Svenske:

1. Gymnastiska centralinstitutet, Stockholm.
2. Sydsvenska gymnastikinstitutet, Lund.

C. Danske:

1. Teilmanns kursus, København,
2. Skodsborg badesanatorium, Skodsborg.

En av Kongen nedsatt komité til revisjon av heromhandlede lov vil avgi sin instilling i nærmeste fremtid. Etter sitt mandat skal komitéen bl. a. ta stilling til om kravet i § 3, punkt 1, om norsk statsborgerskap bør opprettholdes.

Oslo, den 27. november 1954

BILAGA 2

Rätten att utöva sjukgymnastyrket i Sverige
(Sammanställning av material överlämnat från svenska medicinalstyrelsen)

1. **Svensk legitimation** meddelas i enlighet med kungl. kungörelsen den 5 november 1937 (nr 864) om legitimation av sjukgymnaster. Enligt denna kungörelse äger medicinalstyrelsen meddela legitimation som sjukgymnast åt svensk medborgare, som vid gymnastiska centralinstitutet eller vid enskilt gymnastiskt institut, vilket av Kungl. Maj:t undfått examensrätt, avlagt godkänd sjukgymnastexamen.

Enskilt svenskt utbildningsinstitut med examensrätt är Sydsvenska gymnastikinstitutet i Lund (tidigare även Arvedsons gymnastiska institut, Stockholm, vilket numera är nedlagt).

Utbildningen vid dessa anstalter är tvåårig med teoretisk och klinisk utbildning, den senare förlagd till universitetskliniker.

2. **Legitimation för utländsk medborgare.** För utländsk medborgare kan legitimation meddelas endast dispensvägen. Dispens meddelas, med nedan nämnt undantag, av Kungl. Maj:t. Medicinalstyrelsen har tillstyrkt dispensansökningar »endast i undantagsfall och då alldeles särskilda skäl därtill förebragts». Av medicinalstyrelsen tillstyrkta dispensansökningar ha gällt personer, »som efter sjukgymnastutbildning under en längre tid — vanligen minst 5 år — bedrivit av läkare, företrädesvis tjänsteläkare, väl vitsordad sjukgymnastverksamhet». I fråga om personer med utbildning vid utländsk läroanstalt anses dispens endast ifrågakomma, om utbildningen där kan anses motsvara utbildning vid de båda svenska läroanstalterna. Övriga dispens sökande, vilkas utbildning ej är likvärdig med sådan utbildning, böra enligt medicinalstyrelsen undergå särskilt prov innan dispens meddelas. De nordiska utbildningsinstituten för sjukgymnaster, som anses likvärdiga med godkända svenska utbildningsanstalter, äro: i Norge Oslo ortopediske institutt, i Danmark Teilmanns kursus, Köpenhamn (däremot icke Skodsborg badesanatorium), samt i Finland Invalidstiftelsens medikalgy mnastikinstitut, Helsingfors.

Utländsk medborgare får aldrig fullständig legitimation utan endast tidsbegränsad, i regel för omkring ett år, varefter förlängning kan medges. Tidsbegränsad legitimation må av medicinalstyrelsen meddelas, sedan 1948 norska och danska medborgare, som avlagt sjukgymnastexamen i Norge eller Danmark, och sedan 1949 finska medborgare, vilka antingen efter år 1945 i Finland avlagt godkänd sjukgymnastexamen vid Invalidstiftelsens medikalgy mnastikinstitut eller ock i Sverige avlagt sådan examen vid godkänd svensk utbildningsanstalt. Denna legitimation innefattar rätt för ve-

derbörande att under av medicinalstyrelsen föreskriven begränsad tid tjänstgöra å svenskt sjukhus.

Utan särskild auktorisation ha under de svenska och danska polioepidemierna danska resp. svenska sjukgymnaster lämnat hjälp i det drabbade landet.

Stockholm den 27 december 1954

BILAGA 3

Rätten att utöva sjukgymnastyrket i Danmark

I Danmark betegner ordet »fysioterapeut» det samme som »sykegymnast» i Norge og »sjukgymnast» i Sverige. Der er ikke i love eller på anden måde fra de offentlige myndigheders side fastsat specielle bestemmelser om fysioterapeuters uddannelse eller virksomhet. Den almindelige danske lægeforening har imidlertid påtaget sig at uddanne og autorisere fysioterapeuter.

For at opnå autorisation skal man efter lægeforeningens terapiassistentudvalgs regler have bestået examen fra et kursus med en varighed af mindst 20 læsemåneder, hvortil kommer 4 måneders obligatorisk volontørtjeneste på en fysiurgisk hospitalsklinik eller på en af lægeforeningens terapiassistentudvalg anerkendt kuranstalt.

Terapiassistentudvalget udsteder autorisationen, hvorefter den pågældende fysioterapeut har ret til at benævne sig »autoriseret af lægeforeningen». Den autoriserede fysioterapeut må kun tage patienter ifølge lægeordination og må i indlandet kun udøve sin virksomhed på anstalter, klinikker o. l., som ledes eller er under tilsyn af læger, der er medlemmer af lægeforeningen. Terapiassistentudvalget kan fratage en autorisation.

Der findes for tiden to af lægeforeningen autoriserede kursus for uddannelse af fysioterapeuter:

Teilmanns kursus i København

Skodsborg badesanatoriums kursus.

Uddannelse ved et anerkendt kursus i et andet nordisk land giver ikke umiddelbar adgang til autorisation som fysioterapeut i Danmark. Dertil kræves autorisationen fra lægeforeningens terapiassistentudvalg, der dog sædvanligvis kun giver den til danske statsborgere.

*BILAGA 4***Rätten att utöva sjukgymnastyrket i Finland**

*(Sammanställning av material överlämnat från Invalidstiftelsens
medikalgymnastikinstitut i Helsingfors)*

Behörig att utöva sjukgymnastyrket i Finland är finländsk medborgare, som efter avlagd examen vid av medicinalstyrelsen godkänd läroanstalt erhållit betyg som sjukgymnast. På särskild ansökan kan finländsk medborgare som utbildat sig i annat land efter kvalifikationsprövning erhålla legitimation. Även utländsk medborgare kan med medicinalstyrelsens tillstånd få vara verksam i Finland som sjukgymnast.

Invalidstiftelsens medikalgymnastikinstitut är Finlands enda auktoriserade utbildningsanstalt i sitt slag. För inträde i institutet kräves ej studentexamen men över 50 % av eleverna är studenter. Den står under medicinalstyrelsens övervakning och avgångsbetyget därifrån är samtidigt ett av medicinalstyrelsen utfärdat legitimationsbevis. Utbildningen är tvåårig och ungefär av samma omfattning som den motsvarande svenska.

Uppskjutet ärende

**om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga
om kustfart i norska och svenska farvatten**

Ärende nr 34/1954 och ekonomiska utskottets förslag nr 3/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 803, 807—811, 838—839).

Uppskjutet ärende
om likartad nordisk abortlagstiftning

Ärende nr 8/1954 och socialpolitiska utskottets förslag nr 15/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 701—706, 879—880).

Uppskjutet ärende
om organisationen av det nordiska lagstiftnings-
samarbetet

(Ärende nr 7/1954 och) juridiska utskottets förslag nr 5/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. (744—750,) 890—891).

BILAGA

Det nordiska lagstiftningssamarbetet under 1954

(Redogörelse utarbetad av t. f. revisionssekreteraren Sara Falk)

Den berättelse rörande det nordiska lagsamarbetet som de norska delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område avlämnade till Nordiska rådets 2:a session avsåg tiden fram till april 1954. Rörande samarbetets fortgång under tiden därefter må här nämnas följande.

De delegerade för nordiskt lagsamarbete höll sitt årliga gemensamma möte den 1 och 2 juni 1954 i Stockholm. Därvid tillstädeskom de danska, finska, norska och svenska delegerade jämte deras sekreterare, dock att i stället för den danske delegaten professor Henry Ussing deltog professor O. A. Borum. De isländska delegerade hade anmält sig förhindrade att delta. Sedan professor Ussing avlidit hösten 1954, har till hans efterträdare utsetts professor Borum. Såsom sekreterare för de danska delegerade har landsdommer Hans Topsøe-Jensen efterträtts av kontorchef i justitieministeriet Poul Gaarden.

Förvaltningslagstiftning

Lagstiftningen på detta område är för närvarande föremål för nydaning och utredning i olika avseenden. Sålunda kommer i *Finland* genom lag om länsrätt att inrättas lägre administrativa instanser. Vidare är en finsk kommitté med professor Aarne Rekola som ordförande verksam för utredning av frågan om förfarandet i förvaltningsärenden, delgivning m. m. I *Norge* har förvaltningslagskommittén av 1951 (Wold-kommittén) i uppdrag att utreda frågan om förvaltningsmässiga garantier i allmänhet. Frågan om garantier vid intagning å sinnessjukhus har dock varit föremål för översyn i annan ordning. I *Sverige* har besvärssakkunniga fortsatt utredningen om det administrativa besvärsinstitutet och därmed sammanhängande frågor. Därjämte har en kommitté för utredning av frågan om ökade rättsliga garantier vid administrativa frihetsberövanden just påbörjat sitt arbete. Ledamöter är härads hövdingen Erik Alexanderson, ordförande, cementgjutaren K. E. Ahlkvist, förste länsassessor Erik Axelson, socialläkaren C.-G. Berglin och advokaten Birger Gezelius med hovrättsassessorn Holger Nordqvist som sekreterare. — Senast vid justitieministermötet i Stockholm i december 1953 uttalades, att ett livligare utbyte av erfarenheter rörande rättssäkerheten inom administrationen borde komma till stånd de nordiska länderna emellan.

Äktenskapslagstiftning

De delegerade för nordiskt lagsamarbete uttalade sig vid 1954 års möte för nordiskt samarbete beträffande en revision av äktenskapslagstiftningen, där est sådan lagrevision skulle bli aktuell i något av de nordiska länderna. — I Norge har ifrågasatts att ändra reglerna om domsrätt i äktenskapsmål i den riktningen att större utrymme skulle beredas domicilprincipen. Möjligen skulle därvid som minimikrav uppställas, att makarna eller en av dem uppehållit sig i landet viss tid, t. ex. två år.

Barnalagstiftning

Det nordiska samarbetet beträffande barnalagstiftningen har avsett följande fyra ämnen: 1) pater-est-regler, 2) materiella villkor för fastställande av faderskap till barn uä, 3) adoptionslagstiftning och 4) en nordisk konvention om bl. a. erkännande av domar rörande äkta börd och faderskap till barn uä. Beträffande de tre första ämnena är samarbetet på utredningsstadiet mellan vederbörande kommittéer avslutat, och i Sverige har propositionsarbetet påbörjats rörande vissa ändringar beträffande reglerna om fastställande av faderskapet till barn uä och sammanhängande frågor, vilka efter de samnordiska överläggningarna föreslagits av ärvdabalkssakkunniga. Frågan om en nordisk konvention är avsedd att slutföras genom skriftväxling mellan de kommitterade.

Förmynderskapslagstiftning

På dansk och norsk sida har man visat sig intresserad av erfarenheterna av de i Sverige år 1950 genom föräldrabalken införda reglerna om föräldrars samförmynderskap för barn iä. I det svenska justitiedepartementet har man därför genom en rundfråga till olika myndigheter med flera låtit efterhöra verkningarna av det nya systemet för att delgiva resultatet med motsvarande danska och norska departement.

Arvslagstiftning

I Norge har i maj 1954 tillsatts en kommitté med uppdrag att utreda frågan om revision av arveloven och angränsande lagstiftning. Ledamöter är professor C. J. Arnholm, ordförande, professor Knut Robberstad, vice ordförande, stortingsrepresentant, gårdbruker Lars Ramndal, høyesterettsadvokat Eilif Holmesland och stortingsrepresentant, revisor Magnhild Hagelia. Att delta i överläggningar med kommitterade i de andra nordiska länderna har utsetts professorerna Arnholm och Robberstad. I Danmark har en motsvarande kommitté tillsatts i juni 1954. Ledamöter är departementschef Vilhelm Boas, ordförande, professor O. A. Borum och kontorchef i justitieministeriet Erik Vetli. I Sverige har propositionsarbetet beträffande ärvdabalksakkunnigas förslag till ny ärvdabalk påbörjats. Enligt direktiven för de sakkunniga har i förslaget gällande regler om arv, testamente och boutredning i

stort sett godtagits. Emellertid har åt de sakkunniga, riksmarskalken Birger Ekeberg, justitierådet Gösta Walin och hovrättsrådet Hugo Henkow, sedermera uppdragits att från svensk sida deltaga i det tillämnade nordiska samarbetet på området.

Abortlagstiftning m. m.

I *Danmark* har särskilda sakkunniga i uppdrag att överväga frågan om ändringar i havandeskapslagstiftningen. I *Norge*, som saknar särskild lagstiftning på området, har frågan varit under övervägande hos straffelovrådet, som därvid varit förstärkt med vissa sakkunniga. I *Sverige* har frågan om straff för fosterfördrivning senast behandlats av straffrättskommittén i dess år 1953 avgivna förslag till brottsbalk (SOU 1953: 14). Den s. k. abortkommittén, som haft i uppdrag att göra en översyn av den abortförebyggande verksamheten och därmed sammanhängande spørsmål, har samma år redovisat resultatet av sitt arbete i betänkandet Abortfrågan (SOU 1953: 29). Samarbetet mellan ifrågavarande olika nordiska sakkunniga har inskränkts till mer tillfälliga kontakter.

De delegerade för nordiskt lagsamarbete avgav i samband med 1954 års möte yttrande över det förslag till likartad nordisk abortlagstiftning, vilket sedermera ingavs till Nordiska rådets 2:a session (ärende nr 8). De delegerade anförde, att förslaget berörde ett område, som i hög grad är ägnat för samstämninga regler. Särskilt beträffande indikationerna för den legala aborten borde enligt de delegerades mening överensstämmelse råda de nordiska länderna emellan. De delegerade fann därför önskvärt att samarbete rörande lagstiftningen på området kommer till stånd. De finska delegerade erinrade emellertid om att i Finland föreligger en relativt ny lagstiftning i ämnet (av år 1950).

Skadeståndslagstiftning

Inom skadeståndslagstiftningen har, såsom av tidigare berättelser framgår, nordiskt samarbete kommit till stånd beträffande frågan om ersättning för skada, orsakad av motorfordon m. m., samt frågan om stats och kommuns ansvar för tjänstemäns åtgärder, dock i båda fallen utan isländskt deltagande. Representanter för de nordiska kommittéerna rörande det allmännas skadeståndsansvar har våren 1954 hållit ett gemensamt möte i Köpenhamn och håller i januari 1955 ett nytt möte i Helsingfors. Preliminära utkast till lagtext och motiv har under mellantiden färdigställts av de danska, norska och svenska kommitterade.

Köplagstiftning

Det i Rom verksamma internationella institutet för unifiering av privaträtten lärer inom en snar framtid komma att avgiva förslag till internationell reglering beträffande köprätten. De delegerade för nordiskt lagsamarbete uttalade vid 1954 års möte att berörda förslag borde avvaktas innan de nor-

diska länderna till närmare behandling tog upp frågan om revision av lagstiftningen på området eller, beträffande Finland som saknar särskild köplag, angående en utredning om sådan lagstiftning.

Pantlagstiftning

I Finland har i september 1954 tillsatts en kommitté med uppdrag att revidera lagstiftningen rörande inteckning och annan panträtt. Ledamöter är justitiekanslersadjointen jur. dr Antti Hannikainen, ordförande, häradshövding Yrjö Lehtonen, justitierådet Lauri Takkunen, bankdirektören, vicehäradshövding Rainer Veisterä och lagstiftningsrådet Olavi Salervo.

Bolagslagstiftning

Från dansk och finsk sida har senast vid 1954 års möte med de delegerade för nordiskt lagsamarbete uttalats intresse för nordiskt samarbete beträffande lagstiftningen på området. I Danmark önskar man emellertid avsluta arbetet med firma- och varumärkeslagstiftningen innan man går in på frågan om ny bolagslagstiftning.

Lagstiftning om kommission

I Danmark undersöks för närvarande huruvida den danska kommissionslagstiftningen bör revideras. Om så visar sig vara fallet kommer man att från dansk sida göra en hänvändelse till övriga nordiska länder om samarbete.

Trafiknykterhetslagstiftning

De ombud som de nordiska länderna utsett för att med varandra överlägga rörande nordiskt samarbete på trafiknykterhetslagstiftningens område har sammanträtt två gånger under år 1954. Goda förutsättningar har ansetts föreligga för att nå ett positivt resultat. Arbetet beräknas vara slutfört inom en snar framtid.

Sjölagstiftning

Förvaltningsrådet Rudolf Beckman har utsetts att företräda Finland vid sammordiska överläggningar rörande fartygsregistrering och därmed sammanhängande frågor.

Lufträttslagstiftning

Vid ett nordiskt lufträttsmöte i Köpenhamn i början av år 1954 utarbetades förslag till nya nordiska luftfartslagar. De svenska lufträttssakkunniga har därefter arbetat med motiv till det svenska lagförslaget. Vidare har i Sverige förberetts lag om inskrivning av rätt till luftfartyg. — Konventionen om internationellt erkännande av rättigheter i luftfartyg har ratificerats av Norge den 5 mars 1954, varefter den norska lagen den 4 juni 1952 om konventionens genomförande i Norge trätt i kraft den 1 maj 1954.

Patentlagstiftning

De delegerade för nordiskt lagsamarbete rekommenderade vid 1954 års möte, att åtgärder vidtages för att uppnå nordisk gemenskap beträffande patentlagstiftningen. Detta borde enligt de delegerades mening ske 1:o) genom att de skilda ländernas regler för patents meddelande gjordes överensstämmande, 2:o) genom att man verkade för ett förenhetligande av tillämpningen av lagstiftningen i de berörda länderna och 3:o) genom att man sökte få till stånd ett ömsesidigt utbyte av de praktiska erfarenheterna på området. Från finsk sida framhölls att Finland, oaktat landet står utanför Nordiska rådet, även i detaljfrågor önskar följa utvecklingen och resultaten av samarbetet.

Varumärkes- och firmalagstiftning

I juni 1954 hölls i Stockholm avslutande överläggningar mellan sakkunniga från Danmark, Finland, Norge och Sverige rörande varumärkeslagstiftningen. I Sverige pågår arbetet med en blivande ny varumärkeslag.

Auktorrättslagstiftning

Det förslag till auktorrättslagstiftning, varom de danska, finska, norska och svenska kommitterade för samarbete på detta område tidigare enat sig, har i Sverige — bland annat med hänsyn till den tekniska utvecklingen på området — gjorts till föremål för överarbetning i vissa delar. En promemoria med utkast till ändringar i förslaget i dessa hänseenden har uppgjorts och utsänts till vederbörande instanser i grannländerna. Avsikten är att detta utkast skall diskuteras vid ett gemensamt möte med de nordiska kommitterade i början av år 1955. — I Finland har auktorrättskommittén hösten 1954 avgivit förslag till lag om rätt till fotografiska bilder.

Strafflagstiftning

I Sverige har arbetet med propositionen till ny brottsbalk påbörjats. — I Finland har år 1954 tillsatts en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till reformering av strafflagens speciella del. Ordförande är professor Brynolf Honkasalo samt ledamöterna professor Bruno A. Salmiala, justitierådet Lauri Takkunen, häradshövding Yrjö Lehtonen och lagstiftningsrådet dr juris Reino Ellilä. Därjämte har förvaltningsrådet Tauno Suontausta, ordförande, och avdelningschefen Urho Kiukas utsetts att vara Finlands delegerade vid utarbetandet de nordiska länderna emellan av förslag rörande bl. a. förfarandet beträffande utlämning av förbrytare samt revision av stadgandena om utstående av frihetsstraff, som ådömts i annat nordiskt land, om efterlysta personer och om utlämningars vistelse i landet. — Inom såväl straff- som kriminallagstiftningen äger fortlöpande nordiskt samråd rum beträffande särskilda frågor mellan de nordiska ländernas justitiedepartement och sakkunniga på området. Senast har i slutet av år 1954 frågan om utlämning av förbrytare varit föremål för överläggningar vid möte i Stockholm.

Kvacksalverilagstiftning

I maj 1954 hölls överläggningar i Stockholm mellan representanter för de norska och svenska kommittéerna, och arbetet med förslag till ny lagstiftning i ämnet fortskrider under nära samråd de båda kommittéerna emellan.

Exekutionslagstiftning

De delegerade för nordiskt lagsamarbete upprepade vid 1954 års möte en tidigare framförd rekommendation om nordiskt samarbete beträffande exekutionslagstiftningen. För Sveriges del torde dock frågan om utredning på området komma att anstå till dess lagberedningen avslutat sitt nuvarande arbete med förslag till ny jordabalk.

Frågan om en nordisk årsbok

På anmodan av de delegerade för nordiskt lagsamarbete har den svenske delegaten justitierådet Gösta Walin i en promemoria närmare utarbetat förslaget om en nordisk årsbok på främmande språk. Enligt promemorian, vilken godkänts av samtliga delegerade, skulle årsboken utges på engelska språket. Ändamålet med årsboken borde först och främst vara att ge vetenskapsmän, lagstiftare och andra intresserade personer i främmande länder orientering om det nordiska rättslivet och dess bakgrund, ge upplysning om det viktigaste som händer på lagstiftningens område, med särskilt beaktande av det nordiska samarbetet, samt meddela register över juridiska avhandlingar av intresse och över föreliggande översättningar till främmande språk av nordiska lagverk och avhandlingar ävensom uppgift om de under året utkomna periodiska juridiska publikationerna. Vid 1954 års möte överenskomms att förslaget skulle vidarebefordras till vederbörande departement med hemställan att erforderliga åtgärder skulle vidtagas för att främja förverkligandet av detsamma.

I skrivelse den 22 november 1954 har Sveriges delegerade för nordiskt samarbete på lagstiftningens område närmare preciserat, hur årsboken är planerad. Den föreslås skola få det innehåll som angivits i promemorian enligt vad nyss anförts. Om så skedde, borde den kunna bli av visst praktiskt intresse även för nordiska jurister och andra intresserade, ävensom för utrikesdepartementets befattningshavare. Årsboken borde få ett omfång av högst 160 sidor, och den årliga kostnaden för årsboken beräknades till ca 30 000 svenska kronor. Kostnaderna borde på lämpligt sätt fördelas mellan de nordiska länderna.

I proposition till 1955 års riksdag har svenska regeringen för budgetåret 1955/56 begärt ett anslag av 10 000 svenska kronor. Föredragande departementschefen statsrådet H. Zetterberg anför härvid följande:

»Mot den av de delegerade planerade uppläggnigen av ifrågavarande publikation har jag icke något att erinra. Enligt inhämtade upplysningar är Danmark berett medverka till utgivningen redan innevarande år, medan

från finsk och norsk sida bidrag till utgivningen kan komma att anvisas under år 1956. Ehuru vissa frågor, som sammanhänger med utgivningen, ej är fullt utredda och oklarhet ännu råder i fråga om tidpunkten för verksamhetens början, är det önskvärt, att medel står till förfogande redan under nästa budgetår. För Sveriges del torde bidragsbeloppet kunna beräknas till 10 000 kronor, vilket belopp bör anvisas såsom reservationsanslag.»

Stockholm i januari 1955

Uppskjutet ärende
om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre
versioner

Ärende nr 14/1954 och juridiska utskottets förslag nr 17/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 282, 920—922).

*BILAGA***Förslag till ny lydelse av arbetsordningen**

Sedan Nordiska rådet vid sin 2:a session beslutat att uppdraga åt rådets presidium att för nästa session framlägga förslag till sådana ändringar i arbetsordningen för rådet, att i möjligaste mån terminologisk enhetlighet de olika texterna emellan åstadkommes, ha på föranledande av presidiet och under medverkan av de nationella språknämnderna professorerna Peter Skautrup, Århus, Didrik Seip, Oslo, och Elias Wessén, Stockholm, översatt arbetsordningen ur språklig synpunkt och framlagt förslag till ny avfattning av arbetsordningen i dansk, norsk och svensk version. Efter ytterligare överarbetning inom presidiet ha förslagen erhållit följande lydelse.

Arbejdsordning

for

Nordisk råd

§ 1.

En ordinær session og en ekstra session, hvorom rådet har truffet beslutning, begynder til den tid, som rådet har bestemt efter § 4 i vedtægterne for Nordisk råd. Rådet kan dog overlade præsidiets at fastsætte tiden for en sessions begyndelse. Når særlige omstændigheder giver anledning dertil, kan præsidiets med samtykke af samtlige delegationer fastsætte anden tid og sted for sessionen, end rådet har bestemt.

Ønsker mindst to regeringer eller mindst 20 valgte medlemmer, at der skal holdes ekstra session, skal de indsende skriftlig begæring derom til præsidiets. En sådan ekstra session skal, dersom ikke rådet har truffet anden bestemmelse, holdes på det sted og begynde på den tid, som præsidiets, om muligt efter samråd med delegationerne, fastsætter.

Præsidiets sørger for, at regeringerne og de valgte medlemmer og suppleanter tre måneder før sessionen begynder underrettes om tid og sted for sessionen. Når ekstra session skal holdes, kan en sådan underretning dog udsendes senere, dersom særlige forhold giver anledning dertil.

Sessionen slutter, når de sager, som er optaget på den i § 9 nævnte liste, er endelig afgjort eller udsat til en senere session.

§ 2.

De sager, som omhandles i vedtægternes § 9, skal forelægges rådet gennem skriftlig henvendelse fra en regering (regeringsforslag) eller fra et valgt

medlem (medlemsforslag). En sådan henvendelse skal indeholde et forslag til beslutning af rådet. Et regeringsforslag kan dog også alene indeholde en anmodning om en udtalelse.

En sag kan også rejses ved, at en sådan meddelelse, som omhandles i vedtægternes § 11, eller en beretning om et nordisk samarbejdsorgans virksomhed, af en regering overgives til rådet.

§ 3.

For at kunne optages til behandling i en ordinær session skal et regeringsforslag eller medlemsforslag være indsendt til et sekretariat senest to måneder før sessionens begyndelse. Præsidiumet kan dog forkorte denne frist til en måned, dersom en påkrævet udredning ikke herved bliver væsentlig vanskeliggjort. Meddelelser og beretninger (§ 2 stk. 2) skal indsendes til et sekretariat senest en måned før sessionens begyndelse. Regeringsforslag og medlemsforslag tillige med de udredninger, præsidiumet har fundet påkrævede, skal ligesom meddelelser og beretninger tilstilles regeringerne samt de valgte medlemmer og suppleanter snarest muligt, dog senest tre uger før sessionens begyndelse.

Beslutter rådet at holde ekstra session, fastsættes tillige den frist, inden hvilken en sag skal rejses for at kunne optages til behandling i denne session. Rådet kan bestemme, at kun visse sager skal behandles i en sådan session.

Ved ekstra session, som holdes efter § 1 stk. 2, optages alene de sager, som rådet er sammenkaldt for at behandle. Alle aktstykker udsendes snarest muligt.

Uhindret af hvad der er bestemt i denne paragraf kan rådet med to tredjedeles flertal beslutte at optage en sag til behandling.

§ 4.

I sager, som efter gældende regler inden en sessions begyndelse er rejst for rådet ved regeringsforslag eller medlemsforslag, kan en regering eller et medlem skriftligt stille forslag (ændringsforslag) senest når sagen oversendes til udvalg. I tilslutning til en meddelelse eller en beretning kan forslag (tillæggsforslag) på samme måde fremsættes senest syv dage før en sessions begyndelse. Om mulighed for senere at fremsætte forslag findes regler i § 15.

§ 5.

Tilbagekaldes et regeringsforslag eller medlemsforslag eller et ændringsforslag eller tillæggsforslag, kan et medlem af rådet optage forslaget i det møde, hvori tilbagekaldelsen meddeles.

§ 6.

På grundlag af anmeldelser til sekretariaterne, som bør gøres senest en uge før hver sessions begyndelse, opstilles en medlemsliste for sessionen.

Denne liste skal tillige udvise, om et medlems ret til at deltage i rådets forhandlinger og beslutninger er begrænset til visse sager. Medlemslisten skal godkendes i sessionens første møde. Den skal ændres, når det viser sig påkrævet.

På medlemslisten optages i alfabetisk orden først regeringernes repræsentanter, dernæst de valgte medlemmer. I denne orden indtager medlemmerne deres pladser i sessionssalen.

§ 7.

Ved det første møde i en session vælges præsident og vicepræsidenter; herved iagttages, at såvel hvert land som forskellige politiske retninger bliver repræsenteret i præsidiet. Indtil dette valg er sket, leder den forrige præsident forhandlingerne.

Den, som ved debat om en sag fungerer eller har fungeret som præsident, kan deltage i beslutningen, men ikke i debatten.

§ 8.

Som sekretær fungerer sekretæren for den delegation, i hvis land session holdes. Ved sekretariatsgøremålene medvirker, på den måde præsidiet bestemmer, sekretariaternes øvrige personale og andet personale, som præsidenten derudover tilforordner.

§ 9.

I en sessions første møde fastsættes en sagliste. På listen opføres de sager, som er rejst efter § 3 eller udsat til sessionen. Optages senere andre sager, skal også disse opføres på listen.

§ 10.

Dersom rådet ikke træffer anden bestemmelse, skal der på det første møde lages beslutning om nedsættelse af udvalg og vælges medlemmer til disse. Ved valget skal en alsidig repræsentation i hvert enkelt udvalg tilstræbes.

Ethvert valgt medlem af rådet kan vælges til udvalgsmedlem.

Hvert udvalg vælger blandt sine medlemmer en formand og højst tre viceformænd.

§ 11.

Rådets møder holdes på den tid, rådet eller præsidiet bestemmer.

Under iagttagelse af, hvad rådet måtte have bestemt om sagernes behandling, fastsætter præsidenten dagsordenen for hvert møde; dog skal det forrige præsidium bestemme dagsordenen for det første møde i sessionen. Spørgsmål om arbejdets organisation i den pågående session kan optages uden at have været opført på dagsordenen.

Indkaldelse til møde skal kundgøres i rådets lokaler senest kl. 16 dagen før mødet eller gives ved et møde senest nævnte dag, men kan dog i påtrængende tilfælde i stedet meddeles samtlige medlemmer personlig.

§ 12.

Rådet skal snarest muligt oversende de på saglisten optagne sager til udvalgsbehandling. Forinden en sag således oversendes til udvalget, har rådets medlemmer ret til at udtale sig om sagen.

Når et udvalgs indstilling ikke er enstemmig, eller den ikke er i fuld overensstemmelse med det til udvalget henviste forslag, må sagen ikke tages op til behandling før to dage efter at indstillingen er afgivet. Rådet kan dog beslutte, at sagen skal behandles tidligere.

Sagen skal afgøres i det møde, som har udvalgets indstilling til behandling, dersom ikke rådet beslutter at udsætte den til et senere møde eller til en senere session.

Spørgsmål, som alene angår arbejdets organisation i den pågående session, kan afgøres uden udvalgsbehandling. Dette gælder også andre sager, når rådet enstemmigt beslutter det.

§ 13.

Et udvalg vælger, i den udstrækning det findes påkrævet, en talsmand for sager, som er henvist til det. Også et mindretal i udvalget kan vælge en talsmand.

Et udvalg kan indbyde et udenforstående medlem af rådet og ligeså et regeringsmedlem, som ikke er medlem af rådet, til uden stemmeret at deltage i udvalgets behandling af en sag. Udvalget kan også ellers indbyde personer udenfor rådet til at give oplysninger og udtale sig til udvalget.

Et udvalgsmedlem, som efter vedtægternes § 10 stk. 2 ikke kan deltage i beslutning i en sag, kan heller ikke i et udvalg deltage i beslutning i sagen.

Står stemmerne lige i et udvalg, gør formandens stemme udslaget. Ethvert udvalgsmedlem har ret til at stille forslag, som afviger fra udvalgets forslag.

Udvalgets indstillinger med dertil knyttede reservationer (mindretalsforslag) tilstilles rådet skriftligt.

§ 14.

Under rådets forhandlinger får medlemmerne ordet i den rækkefølge, de har meldt sig. Med rådets samtykke kan præsidenten dog fravige denne rækkefølge.

Efter forslag af præsidenten kan rådet vedtage at begrænse taletiden i en debat. Efter forslag af præsidenten eller 5 af rådets valgte medlemmer kan rådet med to tredjedeles flertal vedtage at afslutte debatten om en sag.

De i stk. 2 nævnte forslag kan ikke debatteres.

§ 15.

I en sag, som er opført på saglisten, kan en rekommandation vedtages inden for rammerne af et regeringsforslag, et medlemsforslag, et ændrings-

forslag eller et tillæggsforslag og i øvrigt i overensstemmelse med forslag, som rådet har samtykket i at optage til behandling. Sådant samtykke kræves også, når et medlem først under debatten om sagen stiller forslag til rekommandation, som ikke er foranlediget af udvalgets indstilling.

Beslutning om en rekommandation fattes gennem votering ved navneopråb efter medlemslisten. Ved navneopråb svares »ja» eller »nej» eller »stemmer ikke». Rekommandation er vedtaget, når flere har stemt for end imod forslaget.

§ 16.

Valg foretages, dersom et valgt medlem kræver det, ved votering med lukkede stemmesedler. Står stemmerne lige, foretages lodtrækning. Til valg efter §§ 7 og 10, stk. 1, skal delegationernes arbejdsudvalg (§ 24) gøre indstilling.

§ 17.

I andre tilfælde end dem, som er nævnt i § 15 og § 16, skal afgørelse træffes ved åben votering, når mere end et forslag er stillet, eller når et valgt medlem kræver det. Sådant votering foregår ved at medlemmerne rejser sig; den skal vise, hvor mange af de tilstedeværende der har stemt enten »ja» eller »nej» eller har afholdt sig fra at stemme.

Står stemmerne lige, gør præsidentens stemme udslaget.

Dersom et valgt medlem kræver det, skal afgørelsen ske gennem votering ved navneopråb efter reglerne i § 15 stk. 2.

§ 18.

Råd og udvalg er beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af de valgte medlemmer er til stede. Når alene medlemmer fra enkelte lande efter vedtægternes § 10 stk. 2 deltager i behandlingen af en sag, er råd og udvalg beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af disse landes valgte medlemmer er til stede.

§ 19.

Ved rådets møder føres ved sekretærens foranstaltning en protokol, som skal indeholde stenografisk referat af forhandlingerne. Protokollen skal godkendes af præsidiet.

Sekretæren sørger for, at protokollen, bortset fra de dele som angår forhandlinger for lukkede døre, bliver trykt.

§ 20.

Rekommandationer underskrives af præsidenten og paraferes af sekretæren. Uanset om forslag til en rekommandation er vedtaget eller forkastet, skal voteringsresultatet meddeles regeringerne.

§ 21.

Udgifter til trykning og andre fælles udgifter, som omhandles i vedtægternes § 13, skal fordeles mellem landene i forhold til antallet af valgte medlemmer af rådet.

§ 22.

Imellem sessionerne varetager præsidiets rådets løbende forretninger. Når dets medlemmer er enige, kan præsidiets fatte beslutninger uden at holde møde.

Præsidiets bestemmer, hvordan den ledelse af sekretariaternes virksomhed og indbyrdes samarbejde, som efter vedtægternes § 8 påhviler præsidiets, skal foregå. Den umiddelbare ledelse af sekretariatet i hvert land har dette lands repræsentant i præsidiets

§ 23.

Får et medlem af præsidiets eller af et udvalg midlertidigt eller varigt forfald mellem sessionerne, eller ophører sådant medlem at være medlem af rådet, indtræder i hans sted det medlem, som vælges af den delegation han tilhører.

§ 24.

Hver delegation vælger et arbejdsudvalg, som rådslår med præsidiets og de andre arbejdsudvalg i spørgsmål, der angår organisationen af rådets virksomhed.

§ 25.

Meddelelse om afholdelse af session samt alle aktstykker vedrørende sessionen skal tilstilles Finlands regering og riksdag.

Dersom repræsentanter for Finland vil deltage i en session, bør meddelelse herom gives til rådets præsident med angivelse af, i hvilke sager en sådan deltagelse vil finde sted.

Til repræsentanterne for Finland kan de meddelelser, som omhandles i §§ 1 og 3, om påkrævet udsendes senere end der bestemt.

Ved behandling i rådet og i udvalg af andre sager end dem, som meddelelse efter stk. 2 tager sigte på, deltager repræsentanterne for Finland hverken i forhandlinger eller beslutninger.

§ 26.

I særlige tilfælde kan rådet med to tredjedeles flertal beslutte at afvige fra forskrifterne i denne arbejdsordning.

Arbetsordning

for

Nordisk råd

§ 1.

Ordinær sesjon og ekstrasesjon som rådet har besluttet, begynner til den tid som rådet har bestemt etter § 4 i vedtektene for Nordisk råd. Rådet kan likevel overlate til presidiet å fastsette den tid en sesjon skal begynne. Når særskilte omstendigheter gir grunn til det, kan presidiet med samtykke av alle delegasjoner fastsette annen tid og annet sted for sesjonen enn rådet har bestemt.

Ønsker minst to regjeringer eller minst 20 valte medlemmer at det skal holdes ekstrasesjon, skal de skriftlig sende krav om det til presidiet. Slik ekstrasesjon skal, dersom rådet ikke har bestemt noe annet, holdes på sted og begynne på tid som presidiet, om mulig etter samråd med delegasjonene, fastsetter.

Presidiet sørger for at regjeringene og de valte medlemmer og suppleanter tre måneder før sesjonen begynner blir underrettet om tid og sted for sesjonen. Når ekstrasesjon skal holdes, kan likevel slik underretning sendes ut senere dersom særskilte forhold taler for det.

Sesjonen avsluttes når alle de saker som er opptatt på den i § 9 nevnte liste, er endelig avgjort eller utsatt til en senere sesjon.

§ 2.

Saker som er omhandlet i § 9 i vedtektene for Nordisk råd, skal forelegges rådet gjennom skriftlig henvendelse fra en regjering (regjeringsforslag) eller fra et valt medlem (medlemsforslag). Slik henvendelse skal inneholde forslag til beslutning av rådet. Et regjeringsforslag kan likevel inneholde bare en anmodning om uttalelse.

En sak kan også reises ved at en slik meddelelse som er omhandlet i § 11 i vedtektene, eller en beretning om et nordisk samarbeidsorgans virksomhet, av en regjering blir overgitt til rådet.

§ 3.

For å kunne bli tatt opp til behandling ved ordinær sesjon skal et regjeringsforslag eller medlemsforslag være innsendt til et sekretariat senest to måneder før sesjonen begynner. Presidiet kan likevel forkorte denne frist til en måned dersom en påkrevd utredning herved ikke blir vesentlig vanskeliggjort. Meddelelser og beretninger (§ 2 annet ledd) skal innsendes til et sekretariat senest en måned før sesjonen begynner. Regjeringsforslag og medlemsforslag, foruten de utredninger presidiet måtte finne påkrevd, skal likesom meddelelser og beretninger tilstilles regjeringene og de valte medlemmene og suppleantene snarest mulig, likevel senest tre uker før sesjonen begynner.

Beslutter rådet å holde ekstrasesjon, fastsettes også innen hvilken tid en sak skal reises for å kunne bli optatt på sesjonen. Rådet kan bestemme at bare visse saker skal behandles ved en slik sesjon.

Ved ekstrasesjon som blir holdt etter § 1 annet ledd, opptas bare de saker som rådet er innkalt for å behandle. Alle aktstykker skal sendes ut snarest mulig.

Uten hinder av det som er bestemt i denne paragraf kan rådet med to tredjedels flertall beslutte å oppta en sak til behandling.

§ 4.

I saker som etter regjeringsforslag eller medlemsforslag er reist for rådet før en sesjon begynner, kan en regjering eller et medlem skriftlig sette fram forslag (endringsforslag) senest når saken blir oversendt til utvalg. I tilslutning til en meddelelse eller en beretning kan forslag (tilleggsforslag) på samme måte bli satt fram senest sju dager før en sesjon begynner. Om mulighet til senere å sende inn forslag fins regler i § 15 annet punktum.

§ 5.

Tilbakekalles et regjeringsforslag eller medlemsforslag eller et endringsforslag eller tilleggsforslag, kan et medlem av rådet oppta forslaget i det møte da tilbakekallelsen blir meddelt.

§ 6.

På grunnlag av meldinger til sekretariatene — slike bør sendes inn senest en uke før hver sesjon begynner — blir oppsatt en medlemsliste for sesjonen. Denne listen skal dessuten vise om et medlems rett til å delta i rådets forhandlinger og beslutninger er begrenset til visse saker. Medlemslisten skal godkjennes ved første møte i sesjonen. Når det viser seg påkrevd, skal den endres.

I medlemslisten opptas i alfabetisk orden først regjeringenes representanter, deretter de valte medlemmene. I denne orden inntar medlemmene sine plasser i sesjonssalen.

§ 7.

Ved første møte i en sesjon velges president og visepresidenter; ved valget gjelder at både hvert land og de forskjellige politiske retninger blir representert i presidiet. Inntil slikt valg har funnet sted, leder den forrige president forhandlingene.

Den som ved debatt om en sak fungerer eller har fungert som president, kan delta i beslutningen, men ikke i debatten.

§ 8.

Som sekretær fungerer sekretæren for den delegasjon i hvis land sesjonen holdes. I sekretariatsgjøremålene medvirker, på den måte som presidiet bestemmer, sekretariatenes personale og dessuten personale som forordnes til det av presidenten.

§ 9.

Ved første møte i en sesjon fastsettes en sakliste. På listen oppføres saker som blir reist etter § 3, eller som er utsatt til sesjonen. Opptas senere andre saker, skal også de oppføres på listen.

§ 10.

Dersom rådet ikke bestemmer annerledes, skal det på første møte beslutte hvilke utvalg skal oppnevnes, og velge medlemmer av disse utvalgene. Ved valget skal søkes sikret en allsidig representasjon i hvert utvalg.

Hvert valt medlem av rådet kan velges til medlem av utvalget.

Hvert utvalg velger blant sine medlemmer formann og høyst tre viseformenn.

§ 11.

Rådets møter holdes på den tid rådet eller presidiet bestemmer.

Under iakttagelse av hva rådet måtte ha bestemt om sakenes behandling, fastsetter presidenten dagsorden for hvert møte, likevel slik at det forrige presidium skal bestemme dagsorden for det første møte i sesjonen. Spørsmål om organiseringen av arbeidet ved den pågående sesjon kan opptas uten først å ha vært oppført på dagsordenen.

Innkallelse til møte skal kunngjøres i rådets lokaler senest kl. 16 dagen før møtet, eller gis ved møte senest nevnte dag, men kan i påtrengende tilfelle i stedet meddeles alle medlemmer personlig.

§ 12.

Rådet skal snarest mulig oversende de saker, som er opptatt på saklisten, til utvalgsbehandling. Før en sak blir sendt til utvalg, har medlemmene av rådet rett til å uttale seg om den.

Når et utvalgs innstilling ikke er enstemmig, eller den ikke helt stemmer med det forslag som ble henvist til utvalget, må saken ikke tas opp til behandling før 2 dager etter at innstillingen er avgitt. Rådet kan likevel beslutte at saken skal behandles tidligere.

Saken skal avgjøres i det møte som har utvalgets innstilling til behandling, dersom ikke rådet beslutter å utsette den til et annet møte eller til en senere sesjon.

Spørsmål som bare angår organisasjonen av arbeidet i sesjonen, kan avgjøres uten utvalgsbehandling. Dette gjelder også andre saker når rådet enstemmig beslutter det.

§ 13.

Et utvalg velger i den monn det finnes påkrevd, en talsmann for saker som er henvist til det. Også et mindretall i utvalget kan velge talsmann.

Et utvalg kan innby et utenforstående medlem av rådet, og likeså et regjeringsmedlem som ikke er medlem av rådet, til uten stemmerett å delta i utvalgets behandling av en sak. Et utvalg kan også ellers innby personer utenfor rådet til å gi opplysninger og uttale sin mening til utvalget.

Et utvalgsmedlem som etter § 10 annet ledd i vedtektene ikke kan delta i beslutning i en sak, kan heller ikke i et utvalg delta i beslutning i saken.

Står stemmene like i et utvalg, gjør formannens stemme utslaget. Ethvert utvalgsmedlem har rett til å stille forslag som avviker fra utvalgets forslag.

Utvalgets innstilling og dertil knyttede reservasjoner (mindretallsforslag) tilstilles rådet skriftlig.

§ 14.

Under rådets forhandlinger får medlemmene ordet i den rekkefølge de har meldt seg. Med rådets samtykke kan likevel presidenten fravike denne rekkefølge.

Etter forslag av presidenten kan rådet vedta å begrense taletiden i en debatt. Etter forslag av presidenten eller av 5 valte medlemmer kan rådet med to tredjedels flertall vedta å avslutte debatten om en sak.

Forslag som er nevnt i annet ledd kan ikke debatteres.

§ 15.

I en sak som er oppført på saklisten, kan en rekommandasjon vedtas innenfor rammen av et regjeringsforslag, et medlemsforslag, et endringsforslag eller et tilleggsforslag, og ellers i overensstemmelse med forslag som rådet har samtykt i å oppta til behandling. Slikt samtykke kreves også når et medlem først under debatten om saken stiller et forslag til rekommandasjon som ikke er foranlediget av det utvalget har uttalt i saken.

Beslutning om en rekommandasjon fattes gjennom votering ved navneopprop. Ved navneopprop svares »ja» eller »nei» eller »stemmer ikke». En rekommandasjon er vedtatt når flere har stemt for enn mot forslaget.

§ 16.

Valg skal foregå ved votering med lukkede stemmesedler dersom det kreves av noe valt medlem. Står stemmene likt, foretas loddtrekning. Til valg etter § 7 og § 10, 1. ledd, skal delegasjonens arbeidsutvalg (jfr. § 24) gi innstilling.

§ 17.

I andre tilfelle enn dem som er nevnt i § 15 eller § 16, skal avgjørelse skje ved åpen votering når mer enn et forslag er framsatt, eller når et valt medlem krever det. Slik votering foregår ved at medlemmene reiser seg; den skal vise hvor mange av de tilstedeværende som har stemt enten »ja» eller »nei» eller har avholdt seg fra å stemme.

Står stemmene likt, gjør presidentens stemme utslaget.

Dersom et valt medlem krever det, skal avgjørelse skje gjennom votering ved navneopprop etter reglene i § 15, annet ledd.

§ 18.

Råd og utvalg er beslutningsdyktige når minst halvdelen av de valte medlemmene er til stede. Når bare medlemmer fra enkelte land etter § 10,

annet ledd, i vedtektene deltar i behandlingen av en sak, er råd og utvalg beslutningsdyktige når minst halvdelen av de valte medlemmer fra disse landene er til stede.

§ 19.

Ved rådets møter sørger sekretæren for at det føres en protokoll som skal inneholde stenografisk referat av forhandlingene. Protokollen skal godkjennes av presidiet.

Sekretæren sørger for at protokollen, bortsett fra de deler som angår forhandlingar for lukte dører, blir trykt.

§ 20.

Rekommandasjoner som er nevnt i arbeidsordningen § 15, 1. ledd, underskrives av presidenten og paraferes av sekretæren. Hva enten en rekommandasjon er vedtatt eller forkastet, skal voteringsresultatet meddeles regjeringene.

§ 21.

Utgifter til trykning og andre fellesutgifter som omhandles i vedtektene § 15, skal fordeles mellom landene i forhold til antallet valte medlemmer av rådet.

§ 22.

Mellom sesjonene varetar presidiet rådets løpende forretninger. Presidiet kan fatte beslutninger uten å holde møte når alle medlemmer i presidiet er enige.

Presidiet bestemmer hvordan den ledelse av sekretariatenes virksomhet og innbyrdes samarbeid som etter § 8 i vedtektene påhviler presidiet, skal foregå. Den umiddelbare ledelse av sekretariatet i hvert land har dette lands representant i presidiet.

§ 23.

Får et medlem av presidiet eller av et utvalg midlertidig eller varig forfall mellom sesjonene, eller opphører sådant medlem å være medlem av rådet, inntreer i hans sted det medlem som blir utsett av den delegasjon han tilhører.

§ 24.

Hver delegasjon velger et arbeidsutvalg, som rådslår med presidiet og de andre arbeidsutvalg i spørsmål som gjelder organisasjonen av rådets virksomhet.

§ 25.

Meddelelse om avholdelse av en sesjon og alle aktstykker, som vedkommer sesjonen, skal tilstilles Finnlands regjering og riksdag.

Dersom representanter for Finland vil delta i en sesjon, bør meddelelse herom gis til presidenten i rådet med angivelse av i hvilke saker slik deltagelse vil finne sted.

Til representantene fra Finnland kan de meddelelser som omhandles i § 1 og § 3, om påkrevd, utsendes senere enn der bestemt.

Ved behandling i rådet og i utvalg av andre saker enn dem som meddelelse etter annet ledd tar sikte på, deltar representantene for Finnland hverken i forhandlinger eller beslutninger.

§ 26.

I særlige tilfelle kan rådet med to tredjedels flertall beslutte avvikelse fra forskriftene i denne arbeidsordning.

Arbetsordning

för

Nordiska rådet

§ 1.

Ordinarie session och extra session, som rådet beslutat, börja på tid som rådet bestämt enligt 4 § stadgan för Nordiska rådet. Rådet kan dock överlämna till presidiet att fastställa tid för sessions början. När särskilda omständigheter giva anledning därtill, kan presidiet, med samtycke av samtliga delegationer, fastställa annan tid och plats för sessionen än rådet bestämt.

Önska minst två regeringar eller minst 20 valda medlemmar, att extra session skall hållas, skola de ingiva skriftlig begäran därom till presidiet. Sådan extra session skall, där icke rådet annorlunda bestämt, hållas på plats och börja på tid, som presidiet, om möjligt efter samråd med delegationerna, fastställer.

Presidiet sörjer för att regeringarna samt de valda medlemmarna och suppleanterna tre månader före sessions början underrättas om tid och plats för sessionen. Skall extra session hållas, kan dock sådan underrättelse utsändas senare, om särskilda förhållanden giva anledning därtill.

Session avslutas, när de saker, som äro uppförda på den i § 9 nämnda listan, ha slutligt avgjorts eller uppskjutits till en senare session.

§ 2.

Sak, som avses i 9 § stadgan, skall föreläggas rådet genom skriftlig framställning antingen från regering (regeringsförslag) eller från vald medlem (medlemsförslag). Framställningen skall innehålla förslag till beslut av rådet. Regeringsförslag kan dock innehålla allenast anmodan om yttrande.

Sak kan också väckas genom att meddelande, som avses i 11 § stadgan, eller berättelse om nordiskt samarbetsorgans verksamhet av regering överlämnas till rådet.

§ 3.

För att kunna upptagas till behandling vid ordinarie session skall regeringsförslag eller medlemsförslag hava insänts till sekretariat senast två månader före sessionens början. Presidiet kan dock förkorta denna frist till en månad, om erforderlig utredning icke härigenom väsentligt försvåras. Meddelanden och berättelser, som omförmälas i § 2 andra stycket, skola insändas till sekretariat senast en månad före sessionens början. Regeringsförslag och medlemsförslag jämte de utredningar, presidiet har funnit erforderliga, ävensom meddelanden och berättelser skola tillställas regeringarna samt de valda medlemmarna och suppleanterna snarast möjligt, dock senast tre veckor före sessionens början.

Beslutar rådet att hålla extra session, fastställes tillika den frist, inom vilken sak skall väckas för att kunna upptagas vid sessionen. Rådet kan bestämma, att endast vissa saker skola behandlas vid sådan session.

Vid extra session, som hålles enligt § 1 andra stycket, upptagas endast de saker, som rådet är sammankallat för att behandla. Alla aktstycken utsändas snarast möjligt.

Utän hinder av vad i denna paragraf stadgas kan rådet med två tredjedelars flertal besluta att upptaga sak till behandling.

§ 4.

I sak, som efter gällande regler före sessions början väckts hos rådet genom regeringsförslag eller medlemsförslag, kan regering eller medlem skriftligen framställa förslag (ändringsförslag) senast då saken hänvisas till utskott. I anslutning till meddelande eller berättelse kan förslag (tilläggsförslag) på samma sätt väckas senast sju dagar före sessions början. Om möjlighet att senare framställa förslag stadgas i § 15.

§ 5.

Återkallas regeringsförslag eller medlemsförslag eller ändringsförslag eller tilläggsförslag, kan medlem av rådet upptaga förslaget vid det möte, då återkallelsen anmäles.

§ 6.

På grund av anmälningar till sekretariaten, som böra göras senast en vecka före varje sessions början, upprättas medlemslista för sessionen. Denna lista skall tillika utvisa, om medlems rätt att deltaga i rådets förhandlingar och beslut är begränsad till vissa saker. Medlemslistan skall godkännas vid sessions första möte. När det visar sig erforderligt, skall den ändras.

I medlemslistan upptagas i alfabetisk ordning först regeringarnas representanter, därefter de valda medlemmarna. I denna ordning intaga medlemmarna sina platser i sessionssalen.

§ 7.

Vid första mötet i en session väljas president och vice presidenter; härvid iakttages att såväl varje land som olika politiska riktningar bliva representerade i presidiet. Innan sådant val har skett, leder den förutvarande presidenten förhandlingarna.

Den som vid debatt om en sak fungerar eller har fungerat som president kan deltaga i beslutet, men icke i debatten.

§ 8.

Som sekreterare fungerar sekreteraren hos den delegation, i vars land sessionen hålles. I sekretariatsgöromålen medverka, på det sätt presidiet bestämmer, sekretariatens övriga personal och dessutom personal, som därtill förordnas av presidenten.

§ 9.

Vid första mötet i en session fastställs en saklista. På listan uppföras saker som väckts enligt § 3 eller uppskjutits till sessionen. Upptages senare annan sak, skall den också uppföras på listan.

§ 10.

Om rådet icke annorlunda bestämmer, skall rådet vid första mötet besluta, vilka utskott som skola tillsättas, och välja medlemmar i dessa. Vid valet skall eftersträvas en allsidig representation i varje utskott.

Till medlem av utskott kan väljas envar vald medlem av rådet.

Varje utskott väljer bland sina medlemmar en förman och högst tre vice förmän.

§ 11.

Rådets möten hållas på den tid, rådet eller presidiet bestämmer.

Under iakttagande av vad rådet kan hava bestämt om sakernas behandling fastställer presidenten dagordning för varje möte; dock skall det förutvarande presidiet bestämma dagordningen för första mötet i sessionen. Spörsmål om arbetets organisation vid pågående session kan upptagas utan att hava varit uppfört på dagordningen.

Kallelse till möte skall kungöras i rådets lokaler senast kl. 16 dagen före mötet eller meddelas vid möte senast sagda dag, men kan i trängande fall i stället meddelas samtliga medlemmar personligen.

§ 12.

Rådet skall snarast möjligt hänvisa de på saklistan upptagna sakerna till behandling i utskott. Innan sak sålunda hänvisas, har medlem av rådet rätt att uttala sig om denna.

När utskotts förslag icke är enhälligt eller icke helt överensstämmer med till utskottet hänvisat förslag, må saken icke tagas upp till behandling förr än två dagar efter det förslaget avgavs. Rådet kan dock besluta, att saken skall upptagas tidigare.

Saken skall avgöras vid det möte, då utskottets förslag upptages till behandling, där icke rådet beslutar att uppskjuta den till annat möte eller till senare session.

Spörsmål som allenast angår arbetets organisation vid pågående session kan avgöras utan utskottsbehandling. Detta gäller också om annan sak, när rådet enhälligt beslutar det.

§ 13.

Utskott väljer, i den mån så finnes påkallat, talesman för sak, som har hänvisats dit. Också mindretal i utskott kan välja talesman.

Utskott kan inbjuda utomstående medlem av rådet, så ock regeringsledamot som icke är medlem av rådet, att utan rösträtt deltaga i dess överläggningar i viss sak. Utskott kan också eljest inbjuda person utanför rådet att lämna upplysningar och uttala sin mening inför utskottet.

Medlem av utskott, som enligt 10 § andra stycket stadgan icke kan deltaga i beslut i en sak, kan icke heller inom utskott deltaga i beslut i saken.

Falla rösterna lika inom utskott, äger förmanen utslagsröst. Envar utskottsmedlem har rätt att ställa förslag, som avviker från utskottets förslag.

Utskotts förslag till beslut jämte därtill hörande reservationer (mindretalsförslag) tillställas rådet skriftligen.

§ 14.

Under rådets förhandlingar få medlemmarna ordet i den ordning de anmält sig. Med rådets samtycke kan dock presidenten frågå denna ordningsföljd.

På förslag av presidenten kan rådet för särskild debatt besluta att begränsa yttrandenas längd. På förslag av presidenten eller av fem valda medlemmar kan rådet också med två tredjedelars flertal besluta, att debatten om en viss sak skall avslutas. Om sådana förslag kan debatt icke äga rum.

§ 15.

Rekommendation kan i sak, som är uppförd på saklistan, beslutas inom ramen för regeringsförslag eller medlemsförslag eller för ändringsförslag eller tilläggsförslag och i övrigt i överensstämmelse med förslag, till vars upptagande rådet samtyckt. Sådant samtycke kräves också, då medlem först under debatten om saken ställer förslag till rekommendation, som icke föranletts av vad utskottet hemställt i saken.

Beslut om rekommendation fattas genom votering medelst namnupprop efter medlemslistan. Vid namnuppropet svaras »ja», »nej» eller »röstar icke» Rekommendation har antagits, när flere röstat för än mot förslaget.

§ 16.

Val företages, då vald medlem det kräver, genom votering med slutna röstsedlar. Falla rösterna lika, avgör lotten. Till val enligt § 7 och § 10 första stycket skola delegationernas arbetsutskott, vilka omförmälas i § 24, framlägga förslag.

§ 17.

I andra fall än dem, som äro nämnda i § 15 eller § 16, skall avgörande ske genom öppen votering, då mer än ett förslag har framställts eller då vald medlem det kräver. Sådan votering försiggår genom att medlemmarna resa sig; den skall visa, hur många av de närvarande som röstat antingen »ja» eller »nej» eller avhållit sig från att rösta.

Falla rösterna lika, har presidenten utslagsröst.

Om vald medlem kräver det, skall avgörandet ske genom votering med namnupprop efter reglerna i § 15 andra stycket.

§ 18.

Råd och utskott äro beslutsmässiga, när minst hälften av de valda medlemmarna äro tillstädes. När enligt 10 § andra stycket stadgan allenast medlemmar från vissa länder deltaga i en saks behandling, äro råd och utskott beslutsmässiga, när minst hälften av dessa länders valda medlemmar äro tillstädes.

§ 19.

Vid rådets möten föras genom sekreterarens försorg protokoll, som skola innehålla stenografiska referat av förhandlingarna. Protokollen skola godkännas av presidiet.

Sekreteraren sörjer för att protokollen bli tryckta, utom de delar som angå förhandlingar inom lyckta dörrar.

§ 20.

Rekommendation underskrives av presidenten och kontrasigneras av sekreteraren. Oavsett om förslag till rekommendation antagits eller förkastats, skall voteringsresultatet meddelas regeringarna.

§ 21.

Utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter, som avses i 13 § stadgan, skola fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar av rådet.

§ 22.

Mellan sessionerna handhaver presidiet rådets löpande angelägenheter. När dess medlemmar äro eniga, kan presidiet fatta beslut utan att hålla möte.

Presidiet bestämmer, huru den ledning av sekretariatens verksamhet och inbördes samarbete, som enligt 8 § stadgan åvilar presidiet, skall utövas. Den omedelbara ledningen av sekretariatet i varje land ankommer på detta lands representant i presidiet.

§ 23.

Får medlem av presidiet eller av utskott tillfälligt eller varaktigt förfall mellan sessionerna eller upphör sådan medlem att vara medlem av rådet, inträder i hans ställe den medlem, som utses av den delegation han tillhör.

§ 24.

Varje delegation väljer ett arbetsutskott, som rådslår med presidiet och övriga arbetsutskott i frågor som angå organisationen av rådets verksamhet.

§ 25.

Meddelande om sessions hållande samt alla aktstycken rörande sessionen skola tillställas Finlands regering och riksdag.

Om representanter för Finland vilja delta i en session, bör meddelande härom lämnas rådets president, med angivande av de saker, i vilka sådant deltagande kommer att äga rum.

Till representanterna för Finland kunna meddelanden, som avses i § 1 och § 3, om så är erforderligt, utsändas senare än där sägs.

Vid behandling i rådet och i utskott av andra saker än dem, som meddelande enligt andra stycket avser, delta representanterna för Finland varken i förhandlingar eller i beslut.

§ 26.

För särskilt tillfälle kan rådet med två tredjedelars flertal besluta avvikelser från föreskrifterna i denna arbetsordning.

Medlemsförslag
om rabattförmåner vid gruppresor för ungdom
(Väckt av Rolf Edberg)

Sedan många år tillbaka ges inom de nordiska länderna särskilda nedsättningar vid gruppresor för ungdom. Dessa rabattförmåner gäller såväl vid resor inom det egna landet som vid resor i nordiskt grannland. Rabattförmånerna betingas givetvis av det värde man anser ligga i att ungdom i ökad grad lär känna det egna landet och andra länder; i det senare fallet står givetvis de nordiska grannländerna i en särställning på grund av den frändskap som knyter Nordens länder samman. Ungdomens gruppresor har också bildat ett markant inslag i det nordiska umgänget.

Nedanstående tablå visar nu utgående nedsättningar vid gruppresor för ungdom i de enskilda nordiska länderna:

Svensk skolungdom i Sverige	under 20 år 62,5 % viss föreningsungdom under 20 år 62,5 %
Dansk ungdom i Danmark	under 18 år 50 % samt för skolungdom en fri resa per läsår
Norsk ungdom i Norge	under 16 år 66 2/3 % över 16 år 50 %
Finsk ungdom i Finland	genomgående 50 % för skolungdom och föreningsungdom

Dansk, isländsk, norsk och finsk ungdom i Sverige 50 %

Norsk, isländsk, finsk och svensk ungdom i Danmark 50 %

Dansk, isländsk, svensk och finsk ungdom i Norge under 16 år 66 2/3 %,
över 16 år 50 %

Dansk, isländsk, svensk och norsk ungdom i Finland 50 %.

Av denna tablå framgår *dels* att åldersgränserna något varierar mellan de enskilda länderna, *dels* att rabatternas omfattning varierar länderna

emellan, *dels* att stundom mindre nedsättning ges för ungdom från grannländerna än för det egna landets ungdom.

Härtill kan läggas följande.

I vissa fall lämnas mindre rabatter åt det egna landets ungdom vid resor till nordiskt grannland än inom det egna landet. Så är fallet i Sverige, där exempelvis svenska deltagare i skolungdomens allmänna fjällfärd till svenska fjäll erhåller 62,5 % rabatt, medan deltagare i motsvarande resor till norska fjäll endast erhåller 50 % rabatt på svensk sträcka; så snart gränsen passerats kommer däremot de deltagare, som är under 16 år, i åtnjutande av den norska rabatten på 66 2/3 %.

I vissa fall lämnas också större rabatter för resor till icke-nordiskt land än till nordiskt land. För deltagare i internationellt skolungdomsutbyte (gällande Västtyskland, Frankrike och England) lämnas sålunda i Sverige 62,5 % nedsättning för individuell resa till gränsen, medan för deltagare i nordiskt skolungdomsutbyte endast 50 % rabatt beviljas på svensk sträcka och detta icke vid individuell resa till vissa uppsamlingsorter utan endast vid gruppresa.

Därtill kommer att bestämmelserna om vilken föreningsungdom som kan komma i åtnjutande av rabatterade resor också synes variera från land till land. Gränsdragningen synes stundom något godtycklig.

Mot bakgrunden av här i korthet omnämnda fakta framstår det som önskvärt att en samordning av rabattbestämmelserna sker. En sådan samordning kan lämpligen ske efter följande linjer:

1. Ytterst bör fullständig reciprocitet angående rabattförmåner mellan de nordiska länderna eftersträvas. I den mån fullständig reciprocitet inte kan åstadkommas eller icke bedömes som nödvändig bör i varje fall en sådan ordning etableras, att ungdom vid resor i nordiskt grannland erhåller samma förmåner som utgår till ifrågavarande lands egen ungdom, dock möjligen med förbehåll för den för all dansk skolungdom under 18 år gällande rätten till en fri resa per läsår.

2. För gruppresor till nordiskt grannland bör inom det egna landet beviljas samma rabatt som tillämpas för sådana resor, som icke sträcker sig utanför det egna landets gränser.

3. Deltagare i nordiskt skolungdomsutbyte bör beviljas samma reseförmåner som deltagare i internationellt skolungdomsutbyte.

4. Förmåner som hittills gällt vissa ungdomsorganisationer bör utsträckas till att gälla alla.

Möjligheterna att åstadkomma en samordning efter här angivna linjer bör närmare utredas. Denna utredning synes med fördel kunna ske genom den nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes därför att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet hemställer till medlemsstaternas regeringar att i samråd med Finlands regering låta utreda möjligheterna att åstadkomma en bättre samordning av inom de nordiska länderna utgående rabattförmåner vid gruppresor för ungdom i enlighet med här ovan angivna riktlinjer.

Göteborg den 14 oktober 1954

Rolf Edberg

Medlemsförslag
om översättning av facklitteratur från finska och isländska
till annat nordiskt språk

(Väckt av Nils Herlitz)

Det innebär en kännbar brist i den nordiska kulturen, att litteratur som publiceras på finska och isländska i stort sett är otillgänglig för danskar, norrmän och rikssvenskar. Jag har i detta sammanhang ej skönlitteraturen i tankarna utan facklitteratur av olika slag. Möjligheterna att vinna upplysning om finländska resp. isländska förhållanden och företeelser bli därigenom begränsade, till förfång för den inbördes kännedom som är grundvalen för allt nordiskt samarbete. Härtill kommer att finsk och isländsk facklitteratur givetvis ofta behandlar företeelser och problem, som icke hänföra sig enbart till Finland resp. Island utan i lika mån till andra länder inom Norden. Vad som sagts gäller om många vetenskapliga arbeten, men också om litteratur av annat slag: handböcker och andra översiktliga framställningar, utredningar och mycket annat. Vad man går miste om kan belysas med ett enda exempel. K. J. Ståhlberg, sedermera Finlands förste president, publicerade för mer än 40 år sedan ett arbete om Finlands förvaltningsrätt, som också sysselsatte sig med svensk rätt och som f. ö., med hänsyn till sambandet mellan finländsk och svensk rätt, alltigenom var av stor betydelse ur rikssvensk synpunkt. Svensk forskning förlorade mycket därigenom att detta arbete först 1940 blev tillgängligt i svensk översättning (se Förvaltningsrättslig tidskrift, 1940, s. 205 ff.). Liknande iakttagelser har man beträffande såväl finsk som isländsk litteratur ofta tillfälle att göra inom juridiken i övrigt, inom historien och andra områden av humanistisk forskning, beträffande ämnen av betydelse för jordbruk, skogsbruk, fiske och näringslivet i övrigt, samt på många andra fält, som det skulle föra för långt att här uppräknas. Inom en mängd olika områden kan det konstateras, att vad som publiceras icke får den betydelse som det skulle kunnat få, om det blivit tillgängligt inom hela Norden. Det är ingalunda endast vetenskapen som blir lidande härpå utan också kulturutbytet över huvud taget; icke

minst försvåras allt det praktiska arbete, statligt och privat, som kan tjäna till att knyta de nordiska länderna närmare tillsammans.

Vad nu sagts skall givetvis icke mynna ut i en önskan om att finska och isländska författare direkt ville begagna danska, norska eller svenska för sina framställningar. Det är helt naturligt om de i första hand hava sina egna folk i tankarna. Det är också av vikt för all kultur, att det egna språkets utveckling befordras — och för detta ändamål är det av betydelse att det finner användning för alla slags ämnen.

Vad man har anledning att önska är sålunda endast, att finsk och isländsk litteratur i större omfattning bleve tillgänglig i översättning för danskar, norrmän och rikssvenskar.

Givetvis reser sig i detta sammanhang ett än större spørsmål. Det kan i många fall vara av betydelse, att den ifrågavarande litteraturen genom översättning till eller publicering på något av de stora världsspråken blir tillgänglig även utom Norden. Samma önskemål kan man resa även beträffande dansk, norsk och svensk litteratur. Redan nu tillgodoses detta önskemål på vidsträckta områden, särskilt inom naturvetenskaperna. Frågan, i vad mån man på detta sätt kan främja nordiska insatser i den allmänna kulturen, skall emellertid ej resas i detta sammanhang (jfr beträffande skönlitteratur rådets rekommendation nr 2/1954). Här reses endast frågan om översättningar till de nordiska folkens tjänst.

Det gäller att angripa detta spørsmål på ett så praktiskt sätt som möjligt. Det behöver icke alltid bliva fråga om översättningar som publiceras i tryck. Ofta nog kan det, då den ifrågavarande litteraturen väl är av stor betydelse men icke kan komma att direkt utnyttjas av mer än en begränsad krets av fackmän — vetenskapsmän, tekniker, jurister, förvaltningsmän eller andra — vara till fyllest att översättningar mångfaldigas i enklare former och hållas tillgängliga i vissa bibliotek. Därigenom kunna kostnaderna minskas — även i så måtto att icke samma krav som eljest behöva ställas på översättningens kvalitet. I många fall kan det vara naturligt att lämna delar av ett arbete oöversatta. Ofta nog kunna mer eller mindre utförliga referat göra god nytta.

Måhända finnes möjlighet att på olika håll framskaffa medel för det nu angivna syftets förverkligande. Naturligt vore emellertid att statsmedel ställdes till förfogande för ändamålet och att frågan härom toges under övervägande av regeringarna. Jag tänker därvid icke endast på de danska, norska och svenska regeringarna utan även på regeringarna i Finland och Island, ty påtagligen är förslaget av intresse ej blott för de mottagande parterna utan även för dem vilka vinna en vidare läsekrets och därmed utsikten, att deras insatser bliva till större nytta än eljest. Man kunde tänka sig en gemensam fond skapad genom anslag från alla länder (eller kanske hellre en fond för finsk, en för isländsk litteratur), ur vilken (eller vilka) bidrag kunde givas. Den borde kunna användas för översättningar utgivande av trycket, där sådant befines lämpligt, för översättningar som mångfaldigas

på annat sätt, för bidrag åt tidskrifter som i regelmässig form vilja meddela referat av finsk och isländsk litteratur o. s. v.

Om omfattningen av de anslag som borde ställas till förfogande, om anslagens fördelning på finsk och isländsk litteratur och om kostnadernas fördelning på olika länder är det för tidigt att nu göra något uttalande. Rimligt synes emellertid, att verksamheten till en början får en jämförelsevis begränsad omfattning för att sedermera vidgas, om det visar sig att den kommer till nytta och att stora beaktansvärda behov yppa sig.

En naturlig konsekvens av vad här sagts är att de åsyftade medlen handhas av något sammordiskt organ (eventuellt ett för finsk, ett för isländsk litteratur).

Det lämnas öppet, huruvida den plan som kan framgå ur regeringarnas överbäganden bör prövas av Nordiska rådet, innan den framlägges för folkrepresentationerna.

Med stöd av vad nu anförts tillåter jag mig hemställa,

att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige att i samarbete med regeringen i Finland vidtaga åtgärder för statligt främjande av översättningar av facklitteratur från finska och isländska till danska, norska eller svenska.

Stockholm den 8 november 1954

Nils Herlitz

*BILAGA***Skrivelse från Nordiska kulturkommissionens avdelning för Finland till finländska undervisningsministeriet**

Till Nordiska kulturkommissionens avdelning för Finland har av Nordiska rådets svenska delegation översänts ett av professor Nils Herlitz utarbetat förslag, som är avsett att upptas till behandling vid Nordiska rådets möte, som börjar den 28 januari 1955. Med anledning av ifrågavarande förslag, som berör bl. a. översättning av utvald finskspråkig vetenskaplig litteratur till något annat nordiskt språk, får avdelningen härmed hos undervisningsministeriet vördsamt göra följande hemställan.

Avdelningen anser sig i princip böra på det varmaste understödja det nämnda förslaget och samtidigt förena sig om de synpunkter, med vilka förslaget i fråga motiverats. Avdelningen är förvissad om, att en översättnings- och publikationsverksamhet av denna art skulle vara ägnad att i synnerligen hög grad gagna det samnordiska kulturarbetet genom att bereda skandinaviska forskare tillfälle att göra sig förtrogna med av finska forskare publicerade verk, vilka är av grundläggande betydelse, men vilkas tillgodogörande omöjliggöres på grund av obekantskapen med språket. I särskilt hög grad gäller detta de blott på finska utgivna publikationer, som hänför sig till våra nationella vetenskaper och till juridiken ävensom till näringslivet, och vilka i många fall vore av stort intresse för vetenskapsidkare i motsvarande ämnen och för företrädare för praktiska branscher i våra västra grannländer, dels av den orsaken, att deras forskningsobjekt ofta är samnordiskt eller åtminstone berör vårt närmaste västra grannland Sverige, dels åter, emedan endast ett studium av dem kan ge en fullständig uppfattning om i respektive publikationer behandlade, särskilt och ofta enbart för Finland karakteristiska problemet eller sakläget av kulturell eller annan art. Prof. Herlitz har i sin förslagsskrivelse inskränkt sig till att upptaga blott ett exempel, i det han påpekar, att K. J. Ståhlbergs Finlands förvaltningsrätt, ett verk av grundläggande natur, som även behandlar rättsförhållandena i Sverige och som på ett märkligt sätt klarlägger den gemensamma grundvalen för Finlands och Sveriges lagar, översattes till svenska i det närmaste trettio år efter sin utkomst. Det är inte svårt att från olika områden räkna upp även en mångfald andra verk, som hittills varit tillgängliga blott på finska, men vilkas utgivande jämväl i svensk språkdräkt skulle vara en i högsta grad angelägen uppgift ur det samnordiska kulturarbetets synpunkt. Genom avdelningens försorg har utarbetats den som Bihang medföljande förteckningen, som omfattar 33 standardverk av denna

art, vilka företrädesvis hänför sig just till de tidigare nämnda kunskapsområdena, och vilkas översättning till svenska enligt avdelningens åsikt av förutnämnda skäl förtjänar att på det högsta förordas. Vi vill speciellt betona, att den nämnda förteckningen blott bör betraktas som ett exempelurval, som otvivelaktigt skulle kunna i mån av behov t. o. m. i betydande mån kompletteras beträffande olika branschers — och särskilt då biografisk — litteratur, men som dock torde giva en åskådlig grund för en närmare prövning av ifrågavarande översättningsverksamhet.

Ehuru avdelningen är förvissad om, att utgivningen av nyssbeskrivna verk i svensk språkdräkt komme att hälsas med största tillfredsställelse av fackmannakretsarna i våra västra grannländer, är vi samtidigt medvetna om, att dessa i översättning utgivna publikationer knappast kan erhålla en så god åtgång, att man med försäljningsintäkterna skulle kunna täcka de ofrånkomliga översättnings- och tryckningskostnaderna. För den skull är det begripligt, att såväl våra egna svenskspråkiga förlag som även de i Sverige verkande förlagsföretagen blott i relativt få fall med egna resurser kan åtaga sig förläggandet av dessa publikationer i översättning. Avdelningen anser det därför synnerligen önskvärt, att statsmakten i vårt land med omfattande av de i det föregående framförda synpunkterna måtte vara beredd att stöda ifrågavarande publikationsverksamhet genom att för densamma anvisa ett årligt anslag, med vars tillhjälp översättningarna till svenska och tryckningen av dessa översättningar skulle möjliggöras. I den händelse statsmakten — vilket avdelningen finner vara i högsta grad önskvärt — anser sig kunna bifalla denna anhållan, tillåter vi oss föreslå, att sagda stödanslag årligen måtte fogas till de medel, som reserverats för befrämjandet av den finska litteraturen, såsom en särskild post, vilken finge användas blott för att stöda åstadkommandet av översättningar till svenska av förutnämnd natur och vilken icke finge göra intrång i de förmåner, som de för befrämjandet av den egentliga finskspråkiga litteraturen reserverade anslagen utgör för denna. — På detta stadium torde det vara skäl att till senare prövning lämna frågan om fördelningen av för ändamålet eventuellt anvisade medel mellan översättnings- och tryckningsomkostnaderna.

Som en sammanfattning av det ovan sagda tillåter sig Nordiska kulturkommissionens avdelning för Finland vördsamt att hos undervisningsministeriet hemställa,

att undervisningsministeriet från början av detta år till de för befrämjande av den finska litteraturen reserverade medlen som en särskild post måtte foga ett tillräckligt stort anslag, med vars hjälp det bleve möjligt att effektivt bidra till publicerandet av betydelsefulla finskspråkiga vetenskapliga verk även i form av svenskspråkiga översättningar.

Helsingfors den 18 januari 1955

Bihang

Förteckning över finskspråkiga standardverk

- Annala, Vilho*, Suomen lasiteollisuus vuodesta 1681 nykyaikaan. (Finlands glasindustri från år 1681 till nutiden.) I—II: 1—2. 178 + 918 s. 1931—48.
- Cederberg, A. R.*, Suomen historia vapauden ajalla. (Finlands historia under frihetstiden.) 1—2. 427 + 642 s. 1942—47.
- Haataja, Kyösti*, Maa- ja vesioikeus sekä metsä- ja maatalouslainsäädäntö. (Jord och vattenrätten samt skogs- och lantbrukslagstiftningen.) 2:a uppl. 328 s. 1950. [1:a uppl. i svensk övers. 1947.]
- *Vesioikeus*. 1. Yleiset opit, omistusoikeus, jaot, katsaus ulkomaihin. (Vattenrätt. 1. Allmänna läror, äganderätten, skiften, översikt över utlandet.) 550 s. 1951.
- Haavio, Martti*, Suomalaisen muinaisrunouden maailma. (Den finska forndiktningens värld.) 450 s. 1935.
- Hakulinen, Lauri*, Suomen kielen rakenne ja kehitys. (Finska språkets uppbyggnad och utveckling.) 1—2. 282 + 330 s. 1941—46.
- Halila, Aimo*, Suomen kansakoululaitoksen historia. (Finlands folkskoleväsendes historia.) 1—4. 421 + 467 + 427 + 444 s. 1949—50.
- Hanho, J.*, Suomen oppikoululaitoksen historia. (Finlands läroverkswäsendes historia.) 1. 372 s. 1947.
- Harva, Uno*, Suomalaisten muinaisusko. (Finnarnas forntro.) 518 s. 1948.
- Hautala, Jouko*, Suomalainen kansanrunoudentutkimus. (Den finska folkdiktsforskningen.) 407 s. 1954.
- Helander, A. Benj.*, Suomen metsätalouden historia. (Finlands skogshushållnings historia.) 546 s. 1949.
- Honkasalo, Brynolf*, Suomen rikosoikeus. Yleiset opit. (Finlands straffrätt. De allmänna lärorna.) 1—3. 215 + 268 + 370 s. 1948—53.
- Itkonen, T. J.*, Suomen lappalaiset vuoteen 1945. (Finlands lappar till år 1945.) 1—2. 539 + 629 s. 1948.
- Jutikkala, Eino*, Suomen talonpojan historia sekä katsaus talonpoikien asemaan Europan muissa maissa. (Den finländska bondens historia jämte en översikt över böndernas ställning i Europas övriga länder.) 691 s. 1942.
- Korhonen, Arvi*, Eerikki Antinpoika. 466 s. 1953.
- *Hakkapeliittain historia*. (Hakkapeliternas historia.) 1—2. 589 + 487 s. 1939—43.
- Koskimies, Rafael*, Suomen kansallisteatteri 1902—1917. (Finska nationalteatern 1902—1917.) 470 s. 1953.
- Luho, Ville*, Suomen kivikauden pääpiirteet. (Grunddragen av Finlands stenålder.) 174 s. 1948.
- Nurmio, Yrjö*, Taistelu suomen kielen asemasta 1800-luvun puolivälissä. Vuoden 1850 kielisäännöksen syntyhistorian, voimassaolon ja kumoamisen selvittelyä. (Striden om finska språkets ställning i medlet av 1800-talet. Utredning av 1850 års språkreskripts uppkomsthistoria, ikraftvarande och upphävande.) 416 s. 1947.
- Oittinen, R. H.*, Työväenkysymys ja työväenliike Suomessa. (Arbetarfrågan och arbetarrörelsen i Finland.) 2:a uppl. 288 s. 1953.
- Okkonen, Onni*, Suomen taiteen historia. (Finlands konsthistoria.) 1—2. 402 + 436 s. 1945.
- Paasivirta, Juhani*, Suomen itsenäisyyskysymys 1917. (Frågan om Finlands självständighet 1917.) 1—2. 244 + 211 s. 1947—49.
- Rapola, Martti*, Vanha kirjasuomi. (Den gamla bokfinskan.) 85 s. 1945.

- Salomies, Ilmari*, Suomen kirkon historia. (Finlands kyrkas historia.) 1—2. 364 + 514 s. 1944—49.
- Suomen historian käsikirja. (Handbok i Finlands historia.) Red. Arvi Korhonen. 1—2. 742 + 703 s. 1949.
- Suomen kulttuurihistoria. (Finlands kulturhistoria.) 1—4. 628 + 544 + 536 + 713 s. 1933—36.
- Talvitie, Y.*, Suomen kemiallisen teollisuuden kehitys. (Utvecklingen av Finlands kemiska industri.) 139 s. 1945.
- Tammio, E. H. I.*, Lain säätäminen itsenäisessä Suomessa. (Stiftandet av lag i det självständiga Finland.) 119 s. 1948.
- Teljo, Jussi*, Suomen valtioelämän murros 1905—1908. Perustuslaillinen senaatti — viimeiset säätyvaltiopäivät — ensimmäinen eduskunta. (Det finländska statslivets brytningstid 1905—1908. Den konstitutionella senaten — de sista ständslantdagarna — den första enkammarriksdagen.) 254 s. 1949.
- Tirkkonen, Tauno*, Suomen rikosprosessioikeus. (Finlands straffprocessrätt.) 1—2. 527 + 787 s. 1948—53.
- Waris, Heikki*, Suomalaisen yhteiskunnan rakenne. (Det finländska samhällets uppbyggnad.) 2:a uppl. 368 s. 1952.
- Vilkuna, Kustaa*, Työ ja ilonpito. Kansanomaisia työnjuhlia ja kestitöitä. (Arbete och nöje. Folkliga arbetsfester och gästbud.) 266 s. 1946.
- Vuotuinen ajantieto. Vanhoista merkkipäivistä sekä kansanomaisesta talous- ja sääkalenteristä enteineen. (Bondepraktikan. Om gamla märkesdagar samt om den folkliga hushållnings- och väderlekskalendern och dess spådomar.) 364 s. 1950.

För egen del uttalar *Nordiska kulturkommissionens avdelning för Finland* i skrivelse den 18 januari 1955 följande.

Nordiska kulturkommissionens avdelning för Finland uttalar sin stora tillfredsställelse över att denna fråga, som är av betydande intresse för vårt lands vetenskap, kommer under behandling i Nordiska rådet. Det är avdelningens förhoppning, att en lycklig lösning av frågan skall vara möjlig att åstadkomma och att avdelningens rekommendation till Finlands undervisningsministerium skall vara ägnad att befrämja ärendets behandling i Nordiska rådet.

Medlemsförslag

om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet

(Väckt av Olov Rylander)

1. Till det nordiska justitieministermöte, som hölls den 28—29 november 1946 i Oslo, hade inom svenska justitiedepartementet upprättats en den 15 samma november dagtecknad PM angående ett permanent organ för det nordiska samarbetet på lagstiftningens område.

I denna promemoria anförs inledningsvis vissa allmänna synpunkter på ifrågavarande samarbetsproblem:

Det torde vara tydligt, att med hittillsvarande formerna för samarbetets inledande tillfälliga omständigheter i viss utsträckning kunnat spela in. Exempel saknas ej heller att tillfällen till samarbete försuttits. — — — För att vinna det bästa möjliga av det kommande samarbetet är en planläggning på längre sikt behöfvig. — — — Men enbart härigenom kan det fortsätta samarbetets bedrivande icke anses ordnat på ett praktiskt tillfredsställande sätt. Det uppgjorda programmets fullföljande kommer att taga många år i anspråk. Arbetet härpå bör igångsättas och fullföljas i lämplig takt och ordning. Såvitt möjligt bör undvikas att samarbetet föregripes genom nationell särlagstiftning på ett område som kan väntas bli föremål för gemensam behandling. Och självfallet bör det i görligaste mån undvikas att, sedan gemensam lagstiftning kommit till stånd, ändringar i densamma genomföres av ett visst land utan samråd med de övriga. För att kunna tillgodose dessa praktiska behov är det önskvärt att på förhand en viss form för regelbunden samverkan ordnas.

Därefter omnämns i promemorian de initiativ i frågan, som i Sverige togos vid 1911 och 1912 års riksdagar av enskilda motionärer, samt spörsmålets behandling vid det elfte nordiska juristmötet 1919, då förslag om inrättande av en fast institution med uppgift att planlägga och leda det gemensamma nordiska lagstiftningssamarbetet diskuterades.

I promemorian framlättes därefter ett positivt förslag av i huvudsak följande innehåll:

Det lämpliga sättet att skapa en fastare organisation av det samfälliga lagarbetet synes vara att inrätta ett permanent organ med uppgift att verka

för att det gemensamma arbetet bedrivs efter ändamålsenliga och praktiska riktlinjer. Detta organ bör, i första hand genom framställningar till vederbörande länders regeringar, sörja för att samarbetet främjas. I övrigt synes organet lämpligen kunna fungera såsom rådgivande, när olika spörsmål som kunna ha gemensamt intresse för de olika länderna uppkomma. Däremot synes det i regel icke lämpligt att låta det tilltänkta organet ha hand om själva lagstiftningsarbetet. Den nya institutionen kan förslagsvis benämnas det nordiska lagstiftningsrådet.

Själva planläggningen av det nordiska lagarbetet bör självfallet utgöra en väsentlig del av rådets uppgifter som ett rådgivande, undersökande och initiativtagande organ för alla de nordiska länderna gemensamt. Det uppgjorda lagstiftningsprogrammets genomförande är ställt på så lång sikt, att det icke kan tänkas bestå helt orubbat. Nya lagstiftningsfrågor, vilka icke nu äga större aktualitet, kunna om någon tid påkalla en snar lösning, och inom områden, där nu ett samarbete framstår som önskvärt, kan frågan måhända med ändrade tidsförhållanden komma i ett annat läge. Det torde böra ankomma på rådet att föreslå av förhållandena betingade tillägg eller ändringar i programmet. Rådet bör vidare fortlöpande ha sin uppmärksamhet riktad på frågan om takten och ordningen för arbetets bedrivande. Rådet bör, när det uppkommer frågor som icke förutsetts i programmet, söka förekomma, att nationell särlagstiftning föregriper ett önskvärt nordiskt samarbete. En viktig del av rådets uppgift i nu nämnt hänseende är att värna om den gemenskap som redan vunnits, så att denna om möjligt icke genom nationella ändringar splittras. När fråga uppstår i ett visst land om ändring i en gemensam lagstiftning, bör rådet underrättas och för sin del tillse, att samråd mellan samtliga berörda länder kommer till stånd.

Vid konferenser rörande internationell lagstiftning är det av stort värde, om de nordiska länderna kunna intaga samma ståndpunkter. Förberedande överläggningar i detta syfte äro ofta ägnade att underlätta välgrundade ställningstaganden. Vid internationella lagstiftningskonferenser böra de nordiska ländernas delegater om möjligt söka förena sig om ett gemensamt uppträdande.

Även där lagstiftningen är gemensam för de nordiska staterna, ha doktrin och rättspraxis likväl i de olika länderna stundom gått olika vägar. En likartad tillämpning kan främjas genom att den lagstiftning som tillkommit genom nordiskt samarbete behandlas i gemensamma kommentarer där doktrin och praxis i de olika länderna belysas. Det torde vara naturligt, att det nordiska lagstiftningsrådet även söker verka för att dylika gemensamma kommentarer komma till stånd.

Rådet torde böra bestå av ett mindre antal, förslagsvis högst tre, representanter från varje land. Dessa böra så ofta som förhållandena påkalla det sammanträffa eller eljest upprätthålla kontakt med varandra. Då rådet icke skall ha att fatta några bindande beslut, torde samarbete mellan de olika ländernas representanter kunna ske utan att några särskilda former därför fastställas på förhand. Till representanter böra utses jurister i framskjuten ställning med en samlad överblick över de rättsområden som avses med samarbetet.

Beträffande sättet för åstadkommande av det föreslagna organet uppställas i promemorian två alternativ, gående ut på, det ena att regeringarna träffa en konvention i ämnet, det andra att regeringarna överenskomma om att utse nationella sakkunnigdelegationer med uppgift att stå i fortlöpande kontakt med varandra. Det senare alternativet förordas i promemorian. Det

tillägges slutligen, att det sedermera kunde tagas under förnyat övervägande, om organisationen borde erhålla ett fastare underlag.

Vid promemorian hade fogats ett förslag till instruktion för de svenska ledamöterna i det föreslagna nordiska lagstiftningsrådet, vilket förslag bifogats (Bihang).

Enligt det vid det nämnda justitieministermötet förda protokollet förekom vid behandling av förevarande fråga följande.

Det ble anfört at det hittil nærmest hadde berodd på en tilfældighet hvorvidt og angående hvilke emner nordisk lovsamarbeid var blitt innledet. Det ble også påpekt at lover som i sin tid var vedtatt på grunnlag av forutgående nordisk lovsamarbeid, senere i de enkelte land var blitt endret på vesentlige punkter uten at det på forhånd var gitt en underretning til de øvrige land, ensi tatt skritt til nytt nordisk samarbeid.

Det var samstemmighet om at denne praksis ikke var tilfredsstillende. Man var enig om at det i en eller annen form burde søkes tilveiebrakt en bedre kontakt mellom landene med hensyn til det nordiske lovsamarbeid. På den annen side fant man det unødvendig å gå til opprettelse av et fast oppbygget fellesnordisk organ. Det var tilstrekkelig når det ble skapt faste tilknytningspunkter for det nordiske lovsamarbeid ved at særskilt utpekte personer i hvert av landene fikk i oppdrag å føre tilsyn med den nordiske side av lovgivningsarbeidet. I samsvar med dette ble man enig om at det i hvert land skulle oppnevnes et utvalg på 2 å 3 medlemmer som bl. a. skulle ha til oppgave å følge med i nordisk lovgivning av interesse for lovsamarbeidet, gi og motta opplysninger angående revisjon av nordiske felleslover eller annet lovgivningsarbeid av felles interesse og fremkomme med forslag om innledning av lovsamarbeid. Det var forutsetningen at utvalgene gjennom korrespondanse og møter skulle opprettholde en fast og regelmessig forbindelse.

Under hensyn til ordningens uformelle karakter fant man ikke grunn til å søke utarbeidet noen likelydende instruks for de respektive utvalg. Det måtte overlates til vedkommende land i hvilken utstrekning det ville benytte seg av utvalget og på hvilken måte man i samsvar hermed ville utforme utvalgets mandat.

2. I anledning av vad sålunda förevarit bildades Utskottet för nordiskt lagstiftningsarbete (NUL). Rörande dess verksamhet under åren 1946—1952 kan hänvisas till den berättelse de danska delegerade i detta utskott avgåvo till rådets 1:a session (ärende nr 19/1953; Nordisk råd, 1. session 1953, sp. 1033—1114).

3. Frågan om det nordiska lagstiftningsarbetets organisation har senast behandlats vid Nordiska rådets 2:a session.

Då berättelsen från Utskottet för nordiskt lagstiftningsarbete vid mötet den 10 augusti 1954 remitterades till rådets juridiska utskott, hade jag tillfälle framhålla de stora resultat, som under årens lopp vunnits på lagstiftningsområdet, men erinrade om att flera tillfällen till samarbete föruttit. Det argument mot samarbete som ofta hörts, att ett land ansåge sig ha fört sin lagstiftningsfråga så långt fram, att man icke ville underkasta sig den försening av ärendet som ett nordiskt samarbete skulle medföra, fann jag för min del icke godtagbart och ifrågasatte, om tidpunkten icke nu vore kommen att ytterligare effektivisera samarbetet på lagstiftnings

område och giva den hittillsvarande organisationen ett fastare underlag. Därvid var jag medveten om att lagstiftningsapparaten i de olika länderna självfallet icke tålde hur stor belastning som helst.

Det nordiska lagstiftningssamarbetets organisation diskuterades därefter ingående i rådets juridiska utskott. Därvid framkommo olika synpunkter. Utskottet, som fann en viss ytterligare koordinering av lagstiftningssamarbetet önskvärd, ansåg sig dock icke utan närmare utredning kunna taga ställning till frågan. Särskilt befanns det vara angeläget att, innan någon rekommendation gjordes, efterhöra huru NUL själv såg på de föreliggande problemen och vilka erfarenheter som där vunnits under de gångna åren.

På förslag av utskottet beslöt rådet att till nästa session uppskjuta frågan om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet.

4. Det ökade tempo i det nordiska lagstiftningssamarbetet, som Nordiska rådets tillkomst medfört, måste giva anledning till att formerna för organisationen av detta samarbete nu omprövas. NUL sammanträder för närvarande en gång om året, vanligen i början av juni. Därvid utbytas framför allt informationer om det i de olika länderna pågående lagstiftningsarbetet, som är av nordiskt intresse. Dessa upplysningar samlas i ett utförligt protokoll.

Vid en mera i detalj gående granskning av samarbetsbehoven på lagstiftningens område blir tydligt att två till sin natur delvis olikartade huvuduppgifter för samarbetet föreligga. Dels måste en mera långsiktig planläggning av lagstiftningssamarbetet ske, bestående i uppgörande av det allmänna programmet för detta, ställningstagande till i vilken ordning de på programmet upptagna frågorna skola behandlas och över huvud diskussion av huru tillgängliga utredningsresurser lämpligast böra disponeras. Dels erfordras en löpande samordning av det aktuella, inom olika departement och ministerier pågående lagstiftningsarbetet. Härjämte finnas andra mera sekundära arbetsuppgifter, t. ex. koordination av de nordiska ländernas synpunkter på internationella lagstiftningsfrågor. Såvitt framgår av berättelserna från NUL till rådet, har utskottet väsentligen ägnat sig åt den förra av de båda huvuduppgifterna, medan dess möjligheter att tillgodose den senare huvuduppgiften varit mera begränsade.

En tänkbar lösning av det föreliggande organisationsproblemet vore följande: Den långsiktiga planeringsuppgiften handhas såsom nu av NUL med ungefär samma sammansättning som organet för närvarande har. Det synes dock — med hänsyn till de delvis viktiga rättspolitiska avgöranden som utskottet har att träffa — lämpligt att detta förstärkes med t. ex. en parlamentariker från varje land. Uppgiften att samordna det löpande departementala lagstiftningsarbetet länderna emellan anförtros någon högre departementstjänsteman i varje land, som i sitt dagliga arbete har att syssla med organisationen av lagstiftningsarbetet i hemlandet. Denne skulle fungera såsom ett slags kontaktman och dels ha översikt över allt pågående lagstiftningsarbete i samtliga departement — utom på områden där sär-

skilda samarbetsorgan finnas såsom beträffande sociallagstiftningen — i det egna landet, dels regelbundet förmedla uppgifter härom till kontaktmännen i övriga länder. Personliga sammanträffanden kontaktmännen emellan kunna erfordras i viss omfattning, men i övrigt skulle detta informationsutbyte kunna ske skriftligen eller per telefon. Relativt täta kontakter torde dock visa sig nödvändiga. Det är uppenbarligen lämpligt att kontaktmännen även äro medlemmar av NUL och vid utskottets årliga möten lämna de upplysningar om sin verksamhet som kunna erfordras. — De övriga uppgifter, som kunna ifrågakomma inom det nordiska lagstiftningssamarbetet (se Bihang), läggas på NUL, som kan fördela dem på sina medlemmar på lämpligt sätt.

En organisation efter de linjer som här antytts skulle icke medföra något merarbete av betydelse eller några väsentligt ökade kostnader men skulle giva en betydligt ökad effektivitet. Framför allt skulle förmodligen den väsentliga bristen i den nuvarande organisationen kunna avhjälpas, som består däri, att lagstiftningsarbetet i en bestämd fråga — även om viss koordination kan åvägabringas vid de årliga NUL-mötena — dessemellan ofta nog kommer att drivas, ej sällan av tillfälliga anledningar, på helt olika sätt i de skilda länderna utan att verkligt bärande sakskaäl härför föreligga.

Under hänvisning till det anförda får jag föreslå,

att det nordiska samarbetet på lagstiftningens område organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med de här ovan angivna riktlinjerna.

Stockholm den 10 november 1954

Olov Rylander

Bihang

Förslag till instruktion

för de svenska ledamöterna i det nordiska lagstiftningsrådet

Sedan regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige beslutat tillsätta ett nordiskt lagstiftningsråd, bestående av högst tre ledamöter från varje land, för främjande av samarbetet mellan länderna på lagstiftningens område, har Kungl. Maj:t funnit gott förordna som följer.

1 §.

Svenska ledamöter jämte suppleanter förordnas av Kungl. Maj:t, som tillika utser en av ledamöterna att såsom ordförande leda deras arbete.

Suppleant inkallas vid behov av ordföranden.

2 §.

Det åligger de svenska ledamöterna att i samverkan med övriga ledamöter

följa tillämpningen av det program för det nordiska lagstiftningsarbetet som godkänts av regeringarna,

i rådet upptaga frågor om tillägg eller ändring i programmet, från svensk sida förbereda utarbetandet av nytt program, när det finnes påkallat,

verka för att gemensam lagstiftning på sådana områden, som enligt rådets mening lämpa sig därför, såvitt möjligt icke föregripes genom svensk särslagstiftning,

när fråga uppkommit om ändring i svensk lag, som tillkommit efter nordiskt samarbete, anmäla frågan i rådet för överläggning och undersökning av möjligheten att åstadkomma likformig ändring i de nordiska länderna samt

svara för att rådets beslut och synpunkter framföras till Kungl. Maj:t och andra svenska lagstiftningsorgan, för vilka de äro av betydelse.

3 §.

De svenska ledamöterna hava att i samverkan med övriga ledamöter undersöka möjligheten av att de nordiska länderna vid deltagande i internationellt samarbete på lagstiftningsens område intaga gemensam ståndpunkt samt, där sådan möjlighet finnes föreligga, vidtagna lämpliga åtgärder till främjande av dylik enhetlighet.

4 §.

De svenska ledamöterna åligger även att undersöka lämpligheten av särskilda åtgärder för att främja enhetlig rättstillämpning i de nordiska länderna samt i rådet väcka de förslag som föranledas därav.

5 §.

De svenska ledamöterna skola före den 1 juli varje år till Kungl. Maj:t lämna redogörelse för de sammanträden, beslut och åtgärder som förekommit i rådet efter det sådan redogörelse senast lämnades.

6 §.

De svenska ledamöterna äga att av svenska myndigheter och utredningsorgan erhålla de upplysningar och uppgifter, som erfordras för deras verksamhet.

Denna instruktion träder i kraft den

*BILAGA 1***Yttrande av de danska delegerade i Utskottet för nordiskt lagstiftningssamarbete**

I anledning af et af Olov Rylander til Nordisk råds 3. session fremsat forslag om ændring i organisationen af Det nordiske lovsamarbejdsudvalg har justitsministeriet udbedt sig en udtalelse fra den danske delegation af lovsamarbejdsudvalget.

Foranlediget heraf skal delegationen udtale:

Siden lovsamarbejdsudvalgets oprettelse i 1946 er samarbejdet på dette område udført efter følgende hovedlinier:

I. Initiativ til samarbejde. Ved de årlige møder i lovsamarbejdsudvalget og ved korrespondance mellem møderne er en meget lang række spørgsmål taget op til drøftelse, og der har i den altovervejende del af spørgsmålene været enighed om, at de var egnede til samarbejde. Da der ikke har været praktisk mulighed for at gå i gang med alle opgaverne på een gang, har man udvalgt de vigtigste og mest presserende opgaver og foreslået regeringerne at indlede samarbejde om disse, medens resten af spørgsmålene forbliver på lovsamarbejdsudvalgets »venteliste».

II. Kommissionsarbejdet. Forberedelsearbejdet foretages af parallelle kommissioner, der er i kontakt med hinanden. Lovsamarbejdsudvalget holder sig orienteret om arbejdets forløb og underretter regeringerne herom, men griber ikke ind i arbejdet.

III. Udarbejdelse af lovforslag. Med afgivelse af betænkning ophører kommissionernes arbejde, og de videre skridt foretages af de forskellige landes fagministerier. På samme måde som under kommissionsarbejdet holder lovsamarbejdsudvalget sig orienteret om stillingen, indtil lovforslag er fremsat. Det viser sig herunder ofte, at tiden, der forløber fra kommissionsbetænkningens udarbejdelse til lovforslags fremsættelse, må variere betydeligt, dels fordi omfanget af det arbejde, der går forud for fremsættelsen, kan være forskelligt, dels fordi forslaget må indpasses som led i det nationale lovgivningsprogram.

Efter delegationens opfattelse har den hidtil anvendte fremgangsmåde været i det væsentlige tilfredsstillende. Forsåvidt angår arbejdet i ministerierne, er der muligvis anledning til at anbefale, at de tjenestemænd, der behandler sagerne, i noget videre omfang, end det nu er tilfældet, optager personlig kontakt under arbejdet; men delegationen må nære betænkelighed ved indførelse af en ordning, hvorefter der indskydes en særlig »kon-

taktmand» til at formidle dette samarbejde. En sådan ordning vil efter delegationens opfattelse stemme dårligt med organisationen af lovgivningsarbejdet i den danske centraladministration.

Med hensyn til det fremsatte forslag om ændring af de nationale delegationers sammensætning skal man henlede opmærksomheden på, at lovsamarbejdsudvalgets væsentligste opgave er som en juridisk ekspertkomité at virke rådgivende overfor regeringerne. Mod forslaget om at optage parlamentarikere i lovsamarbejdsudvalget kan indvendes, at udvalget af praktiske grunde ikke bør være større end nødvendigt, og at det må anses for bedst stemmende med den placering i det nordiske lovsamarbejdes organisation, som udvalget har også efter oprettelsen af Nordisk råd, at samarbejdet former sig som en udveksling af synspunkter alene præget af faglige hensyn, mens det overlades regeringerne at tage de nødvendige politiske hensyn.

Det tilføjes, at delegationen anser det for at være af afgørende betydning, at der ikke sker ændringer i organisationen, som kan gøre det vanskeligt for Finland, der ikke er medlem af Nordisk råd, at deltage i lovsamarbejdet på lige fod med de øvrige nordiske lande.

Den 17. december 1954

BILAGA 2

Yttrande av de svenska delegerade i Utskottet för nordiskt lagstiftningssamarbete

De nordiska delegerades årligen återkommande möten ha visat sig vara en ändamålsenlig form för att förbereda planläggningen av lagstiftningsarbetet på längre sikt. Mötena ge en fortlöpande överblick av lagstiftningsarbetet och god uppfattning om de svårigheter som förelegat att fullfölja tidigare initiativ eller om möjligheterna att upptaga nya ämnen till behandling inom den närmaste tiden. De delegerade ha måst konstatera att det ännu icke varit genomförbart att påbörja lagstiftningsarbete i alla de ämnen som redan 1946 uppsattes på programmet. Delvis ha nya ämnen trätt i stället. Över huvud har planeringen måst äga rum med synnerligt beaktande av aktuella spörsmål av den betydelse att de icke kunde åsidosättas.

De nordiska delegerade ha ansett sin uppgift vara att fungera såsom en rådgivande krets av jurister — med erfarenhet av och överblick över lagstiftningsfrågor — som har att framlägga synpunkter och förslag för regeringarna i respektive länder. Genomförandet av förslagen har självfallet i första hand ankommit på vederbörande departementschefer. Det har ej tillkommit de delegerade att gå närmare in på dispositionen av tillgängliga arbetskrafter. Emellertid ha varje år till de delegerade lämnats erforderliga

informationer om vad som åtgjorts i de ämnen där de delegerade väckt förslag. De delegerade ha icke ansett sig förhindrade att, om överläggningarna givit anledning därtill, ånyo understryka angelägenheten av det ena eller andra önskemålet, med full insikt om att det ankommer på departementscheferna att själva avgöra vilka förslag de önska främja.

Ett stort antal kommittéer från de nordiska länderna ha på senare år samarbetat inom lagstiftningens område. Det ligger i sakens natur att ett dylikt samarbete, om det skall resultera i sammanjämkning av skilda synpunkter, är jämförelsevis tidskrävande. För sakens framgång är det av största vikt att arbetet i varje särskilt fall organiseras på ett fullt ändamålsenligt sätt. De delegerade ha i viss utsträckning lämnat råd i detta hänseende men kunna i övrigt icke taga ansvaret för den praktiska gestaltningen av arbetsformerna. Detta ansvar måste vila på vederbörande departementschefer. Justitieministrarna ha också under senare år sammanträffat för överläggningar om vilka åtgärder som i olika frågor borde vidtagas.

Med de arbetsuppgifter som anförtrots de nordiska delegerade har det syntts naturligt att — såsom fallet varit i samtliga länder — antalet delegerade hållits lågt och att anknytning till de aktiva politikerna skett först på kommittéstadiet. Det är emellertid uppenbart att efter tillkomsten av Nordiska rådet kontakt måste hållas med de synpunkter och strävanden som där göra sig gällande. Denna kontakt har hittills upprätthållits på det sättet att delegerade tagit del av Nordiska rådets protokoll och tillika haft förmånen av samarbete med vederbörande sekreterare i Nordiska rådets presidium. Med hänsyn härtill har ur upplysningssynpunkt behov icke yppats av att till de delegerade knyta medlemmar av Nordiska rådet. Det tillkommer icke de delegerade att söka avgöra, huruvida det med hänsyn till strävanden inom Nordiska rådet är för dess medlemmar av betydelse att genom egna representanter medverka vid de delegerades överläggningar. Uppenbara svårigheter måste dock möta att vid en dylik representation ge utrymme för olika åsiktsriktningar. Såvitt de delegerade själva kunna bedöma synes tveksamt, om det kan vara praktiskt motiverat att öka antalet av de personer som skola handha ifrågavarande uppgift som rådgivare åt regeringarna. I detta sammanhang vilja de delegerade särskilt understryka angelägenheten av att icke några sådana förändringar vidtagas som kunna försvåra Finlands deltagande i lagsamarbetet. Det var en handling av största värde för den nordiska gemenskapen, när Finland 1946 på initiativ av den norske justitieministern inbjöds att åter delta i gemensam nordisk lagstiftning. Måhända bar man i Sverige större anledning än i något annat nordiskt land att slå vakt om detta band med Finland, som genom sin gemensamma rättsutveckling och på så många andra sätt är särskilt knutet till oss.

Beträffande förslaget att tillsätta en särskild kontaktman bör till en början framhållas, att denne enligt förslagställarens avsikt närmast skulle ha hand om viss samordning av arbetet på det stadium då ärendena av de delegerade överlämnats till regeringarna. Det torde därför närmast tillkomma vederbörande departementschefer att själva bedöma, huruvida de anse be-

hov föreligga att skapa förutsättningar för bättre kontakt. De delegerade upprätthålla för egen del mellan mötena förbindelse med varandra genom sina sekreterare. Härigenom kunna i allmänhet uppkommande frågor besvaras utan onödig omgång. I begränsad omfattning ha sekreterarna personligen sammanträffat för överläggning om något praktiskt spørsmål. I övrigt har förbindelsen upprätthållits huvudsakligen genom brevväxling och telefonsamtal. Självfallet böra också de tjänstemän, som i departementen arbeta med olika lagfrågor, stå i direkt kontakt med sina kolleger i de andra nordiska länderna. De delegerades sekreterare ha sådan ställning inom departementen att de kunna omedelbart förmedla och främja dylika direkta kontakter med de personer som äro bäst insatta i de aktuella frågorna. En löpande samordning av det aktuella lagstiftningsarbetet finnes alltså redan. De svenska delegerade ha icke hittills funnit anledning att taga initiativ till förstärkning av organisationen genom någon sådan särskild kontaktman som nu blivit ifrågasatt.

Stockholm den 29 december 1954

BILAGA 3

Yttrande av de isländska delegerade i Utskottet för nordiskt lagstiftningssamarbete

Justitsministeriet har i brev af 13. d. m. anmodet os om en udtalelse vedrørende herr O. Rylanders forslag om det nordiske lovgivnings-samarbejdes organisation, hvor det foreslås at udpege såkaldte »kontaktmænd», en for hvert af landene, som skulle have til opgave at have kontakt med hverandre eftersom praktiske hensyn eller nødvendigheden kræver. Det er efter vor opfattelse ikke sandsynligt, at et sådant arrangement vil medføre større forandringer i dette samarbejde, men fra islandsk side kan der næppe være grund til at modsætte sig denne idé.

Reykjavík i december 1954

BILAGA 4

Yttrande av de norska delegerade i Utskottet för nordiskt lagstiftningssamarbete¹

Da lovsamarbeidet skulde gjenopptas etter den siste verdenskrig, ble det i juni 1946 holdt et delegertmøte i Stockholm for å utarbeide et forslag til program.

Forslaget ble drøftet av justisministrene for Danmark, Norge og Sverige i Oslo i november s. å., hvor arbeidsplanen for den nærmeste fremtid ble fastlagt. Under dette møte ble også organisasjonen drøftet. I protokollen over møtet står det²:

I overensstemmelse hermed ble det i 1947 i hvert av de tre land og likeså i Finnland oppnevnt to delegerte som har holdt møte en gang hvert år avvekslende i de fire lands hovedsteder. Dessuten er i Island oppnevnt to delegerte, som dog hittil ikke har deltatt i forhandlingene. Før møtene, som i regelen bare varer i to dager, innhenter hvert lands delegerte opplysninger fra departementene om de felles lovarbeider som er i gang, og om hvorvidt det ansees ønskelig å ta opp nye emner til behandling. Utvalget får således til enhver tid oversikt over alle de rettsområder hvor felles lovarbeid pågår, og hvorledes det utføres. Etter møtet avgir hvert lands delegerte til sitt justisdepartement en innberetning om forhandlingene, som senere suppleres med et kortfattet referat. Utvalget utfører ikke selv noe lovarbeide, men innskrenker seg til å foreslå nye emner opptatt til felles behandling i den utstrekning og på den måte som antas å være påkrevd eller hensiktsmessig under hensyn til arbeidets art og til de arbeidskrefter og de utgifter som vil trenge. Utvalget har ingen beslutningsmyndighet. Dets oppgave er bare å føre tilsyn og gi råd med hensyn til felles lovarbeid.

Ved siden derav blir det i adskillig utstrekning gjennom de delegertes sekretærer korrespondert om de saker som bringes inn for utvalget.

Etter vår mening har det ikke vist seg å være noe behov for en utvidelse av utvalget ved oppnevning av flere delegerte eller for endringer i den måte hvorpå samarbeidet mellom de delegerte utføres.

Oslo, 8. november 1954

Det norska *justis- og politidepartementet* har meddelat, att det ansluter sig till de norska delegerades synpunkter.

¹ Tryckt efter sessionen.

² Se s. 259.

Medlemsförslag

om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna

(Väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)

Borttagandet av passtvänet i fråga om resande av nordisk nationalitet vid färd mellan de nordiska länderna har lett till en starkt ökad samfärdsel mellan dessa länder. Det har även underlättat för personer, vilka vid en bibehållen resandekontroll icke skulle kunnat bereda sig tillträde till annat nordiskt land på legal väg, att komma in i sådant land. Härigenom ha, som man drastiskt uttryckt saken, även förbrytare och andra kriminella element fått en gemensam nordisk arbetsmarknad. Detta förhållande aktualiserar frågan om en översyn av reglerna om utlämning av förbrytare. Redan vid det nordiska justitieministermötet i december 1953 i Stockholm stod det klart att ett smidigare och enklare förfarande för utlämning av förbrytare från ett nordiskt land till ett annat än det gällande vore behövt.

Särskilda delegerade från samtliga nordiska länder ha under den senaste tiden varit sysselsatta med att utarbela förslag till nya regler rörande utlämningsförfarandet. Förslaget väntas föreligga vid tiden för rådets tredje session. Det synes oss naturligt, att rådet får tillfälle att taga närmare ställning till detta. Det förutsättes, att rådets medlemmar genom presidiets försorg beredas tillfälle att i så god tid som möjligt före sessionen taga del av förslaget. I avvaktan på dettas avlämnande vilja vi på frågans nuvarande stadium endast hemställa, att rådet måtte rekommendera regeringarna att taga initiativ till enklare regler om utlämning av förbrytare de nordiska länderna emellan.

Stockholm och Köbenhavn i november 1954

Olov Rylander

Knud Thestrup

*BILAGA***Skrivelse från norska justis- och politidepartementet till norska
utenriksdepartementet¹**

Det ärede departements brev av 9. desember d. å. har vært forelagt straffelovrådets formann, sorenskriver Harbek, som i brev av 16. desember d. å. meddeler følgende:

Den 20.—21. augusti 1954 ble det holdt en konferanse i Oslo av delegerte fra samtlige nordiske land til drøftelse av spørsmålet om en enklere fremgangsmåte ved utlevering av forbrytere de nordiske land imellom. Det ble besluttet å søke utarbeidet et utkast til mest mulig ensartede bestemmelser for de nordiske land, og et slikt utkast ble foreløpig drøftet på en konferanse i Stockholm 29. november 1954, hvor det møtte en delegert fra hvert land. Det er hensikten at en ny konferanse skal holdes i begynnelsen av året 1955 til gjennomgåelse av et revidert utkast.

Departementet henviser til dette og har for øvrig intet å bemerke til det fremsatte forslag.

Oslo, 18. desember 1954

¹ Tryckt efter sessionen.

Uppskjutet ärende
om gemensam arbetsmarknad för apotekare

Ärende nr 15/1954 och socialpolitiska utskottets förslag nr 11/1954 (Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 713, 871—872).

BILAGA 1**PM utarbetad inom svenska medicinalstyrelsens apoteksbyrå**

Farmaceututbildningen i Sverige är numera uppdelad på två linjer, apotekarlinjen och receptarielinjen. Apotekarutbildningen är femårig, därav tre års teoretiska studier vid farmaceutiska institutet, receptarieutbildningen treårig, varav ett år vid institutet. Den som avlagt apotekarexamen eller receptarieexamen (tidigare farmacie kandidatexamen) erhåller av medicinalstyrelsen legitimation såsom apotekare eller godkännande som receptarie och äger sedan att på eget ansvar utföra farmaceutiskt arbete å apotek samt att under begränsad tid förestå apoteksinrättning. Receptarie måste emellertid ha tjänstgjort såsom sådan viss tid innan föreståndarskap beviljas. Endast legitimerad apotekare äger söka och inneha apoteksprivilegium.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut har medicinalstyrelsen att för varje år fastställa det högsta antal apotekselever som får antagas för utbildning å de båda linjerna. Därvid skall hänsyn tagas till apoteksväsendets behov av farmaceutiskt utbildad personal. Antagningen är sålunda noga reglerad, och varje år måste ett antal sökande avvisas, trots att de väl fylla de uppställda kompetenskraven.

Sedan lång tid tillbaka existerar en viss brist på farmaceutisk personal på apoteken. Tidvis har denna brist varit mycket besvärande, men den synes nu vara på väg att väsentligt lättas. Man kan emellertid säga att bristen hela tiden hänfört sig till receptariekategorien. Antalet legitimerade apotekare, anställda å apotek, har under mycket lång tid varit konstant trots en mycket kraftig stegring av apotekens omsättning. Däremot har antalet receptarier tredubblats sedan år 1930. Att farmaceutbristen ändock manifesterar sig såsom en receptariebrist sammanhänger med apoteksväsendets fortgående rationalisering, vilken bland annat inneburit att de mindre kvalificerade farmaceutiska göromålen i största möjliga utsträckning överförts på den personal, som har den lägre utbildningen och därmed också de lägre lönekostnaderna.

Av det sagda torde framgå att någon ökning av antalet apotekare knappast kan vara aktuell. Emellertid skulle med säkerhet en gemensam nordisk arbetsmarknad för farmaceuter medföra en tillströmning av apotekare till Sverige, då löneläget för apotekare här torde vara högre än i övriga nordiska länder. På grund av den ovan omtalade regleringen av antagningen till yrket skulle detta därjämte innebära att utländska farmaceuter bereddades möjligheter från vilka varje år många svenska studenter utestängdes.

Läget är ett annat beträffande receptarierna. Här förefinnes fortfarande

en viss brist, trots att farmaceutiska institutets kapacitet utnyttjats i full utsträckning under lång tid. Emellertid har Kungl. Maj:t eller i vissa fall medicinalstyrelsen redan nu möjligheter att bereda utländska farmaceuter möjlighet att tjänstgöra som receptarier på svenska apotek. Om vederbörande har en examen, som minst motsvarar svensk receptarieexamen, tillräckliga kunskaper i svenska språket och vid tentamen visat sig behärska de svenska medicinalförfattningarna, kan sådant *tillstånd* erhållas efter prövning i varje särskilt fall. För närvarande tjänstgöra ett tjugotal finska farmaceuter i Sverige. Att det knappast förekommer några ansökningar från Danmark och Norge torde sammanhånga med att i dessa länder uppdelningen på två kategorier farmaceutisk personal inte existerar i sådan utsträckning som i Finland och Sverige. Nästan alla avlägga den högre examen och ha då i hemlandet högre löner än de svenska receptarierna.

Det bör framhållas att medicinalförfattningarna i de nordiska länderna i väsentliga avseenden äro olika utformade. Att lätta på kravet om tentamen i detta avseende är därför inte tillrådligt. Kravet på kunskaper i svenska språket i sådan utsträckning att missuppfattningar icke uppstå t. ex. vid telefonsamtal med läkare får ur säkerhetssynpunkt icke eftersättas.

Sammanfattningsvis kan sägas

att ett öppnande av möjligheter för utländska farmaceuter att tjänstgöra som legitimerade apotekare i Sverige för närvarande av anförda skäl knappast bör ifrågakomma,

att möjligheter i viss utsträckning redan förefinnas för nordiska farmaceuter att få tjänstgöra som receptarier i Sverige och att de villkor som därvid varit gällande alltjämt synas böra vidmakthållas.

BILAGA 2

Yttrande av Danmarks farmaceutiske højskole

Som det fremgår af det foran [ärende nr 4, bilaga 3 (s. 206—207)] anførte, er de faglige forudsætninger allerede til stede for i hvert af de nordiske lande at ligestille farmaceutiske kandidater fra de andre nordiske lande med farmaceutiske kandidater fra det pågældende land. For Danmarks vedkommende er imidlertid i henhold til den endnu gældende lov om apotekervæsenet af 31. marts 1932 kun personer, der har bestået *dansk* farmaceutisk medhjælpereksamen, berettigede til at konditionere på dansk apotek. Med hjemmel i kgl. anordning af 14. september 1942 § 41 har undervisningsministeriet imidlertid gennem en årrække efter forhandling med indenrigsministeriet i hvert enkelt tilfælde givet højskolen bemyndigelse til at udstede bevis for dansk farmaceutisk *medhjælpereksamen* til farmaceuter med finsk, norsk eller svensk farmaceutisk eksamen, når vedkommende har gjort nogle måneders

tilfredsstillende volontørtjeneste på dansk apotek og derefter har bestået en af højskolen afholdt prøve i lovkundskab og receptur af omfang som ved den danske medhjælpereksamen. For så vidt angår islændinge har undervisningsministeriet endog i 1952 efter forhandling med indenrigsministeriet bemyndiget højskolen til at udstede bevis for dansk farmaceutisk medhjælpereksamen umiddelbart på grundlag af islandsk medhjælpereksamen og dansk kandidateksamen, altså uden krav om, at den pågældende først skulle have volontørtjeneste på dansk apotek og bestå en prøve i receptur og lovkundskab. Denne særligt lenpelige afgørelse må formentlig ses i sammenhæng med, at den danske farmakopé er autoriseret i Island.

I foråret 1953 gik man et skridt videre med hensyn til anerkendelse af farmaceutiske eksaminer bestået i de andre nordiske lande, idet undervisningsministeriet efter forhandling med indenrigsministeriet bemyndigede højskolen til til en kvindelig svensk »legitimerad apotekare» (svarende til dansk farmaceutisk kandidat), der i en årrække havde gjort tjeneste som farmaceut i Sverige, og som en kort tid havde dellaget i det rutinemæssige arbejde på og samtidig studeret driften af et dansk hospitalsapotek, at udstede bevis for såvel dansk medhjælpereksamen som dansk *kandidateksamen*, når den pågældende havde bestået en prøve i lovkundskab af samme omfang som ved dansk medhjælpereksamen og ved samme prøve havde dokumenteret fornødent kendskab til den danske farmakopé.

Den pågældende svenske farmaceut havde ganske vist bosat sig her i Danmark, fordi hun havde indgået ægteskab med en dansk statsborger, men det synes desuagtet at måtte betegnes som et tilbageskridt, når undervisningsministeriet i sommeren 1954 efter forhandling med indenrigsministeriet ikke har kunnet imødekomme *dels* en ansøgning fra en med en dansk kvinde og exam. pharm. gift norsk statsborger og farmaceutisk kandidat — til hvem højskolen tidligere var blevet bemyndiget til at udstede bevis for dansk medhjælpereksamen, når han havde gjort nogle måneders tilfredsstillende volontørtjeneste på et dansk apotek og derefter havde bestået en af højskolen afholdt prøve i lovkundskab og receptur af omfang som ved dansk medhjælpereksamen — om at få udstedt bevis for dansk farmaceutisk kandidatexamen, således at han kunne gøre tjeneste som kandidat på dansk apotek, *dels* en ansøgning fra en islandsk statsborger, der havde bestået medhjælpereksamen i Island og kandidatexamen ved nærværende højskole om at måtte få bevis for dansk medhjælpereksamen og dansk kandidatexamen, således at hun kan arbejde som farmaceutisk kandidat på dansk apotek. I sidstnævnte sag blev der alene givet højskolen bemyndigelse til at udstede bevis for dansk medhjælpereksamen til den pågældende, når hun havde bestået en prøve i lovkundskab og receptur på nærværende højskole, en betingelse, som man som foran anført i 1952 ikke stillede overfor en islænding. I begge tilfælde udtalte ministeriet for så vidt angår spørgsmålet om udstedelse af bevis for dansk kandidatexamen til de pågældende, at man under hensyn til, at den gældende apotekerlov forventelig snarest ville blive afløst af en ny lov, måtte anse det for rettest, at spørgsmålet om udfærdigelse

af dansk farmaceutisk kandidateksamensbevis for statsborgere fra de øvrige nordiske lande udskydes, indtil man efter den nye lovs gennemførelse har opnået klarhed over mulighederne for etablering af en gensidig internordisk ordning på dette område. Højskolen har i skrivelse af 26. juni 1954 indtrængende anmodet om, at disse afgørelser må blive taget op til fornyet overvejelse.

Da der ikke rent fagligt er grundlag for ikke at sidestille farmaceuter, der har fået deres uddannelse og eksamen i de andre nordiske lande, med farmaceuter, der er uddannet i Danmark og har taget deres eksaminer her, må baggrunden for de 2 sidste afgørelser formentlig søges i vanskeligheder af arbejdsmarkedsmæssig eller lignende art, som er spørgsmålet om de faglige kvalifikationer uvedkommende. Højskolen kan meget varmt anbefale, at disse vanskeligheder søges overvundet.

Det tilføjes, at det i den nye lov om apotekervæsenet — lov nr. 209 af 11. juni 1954, der træder i kraft den 1. januar 1955 — er fastsat, at den, der har bestået dansk farmaceutisk kandidateksamen, under sin ansættelse på dansk apotek eller sygehusapotek betegnes som provisor, at indenrigs- og helligministeren på betingelse af gensidighed kan tillade, at personer, der har fået tilsvarende farmaceutisk uddannelse i et andet land, antages som provisorer, og at sundhedsstyrelsen i særlige tilfælde kan tillade en person, der har fået tilsvarende farmaceutisk uddannelse i udlandet, at tage ansættelse som provisor. Når disse bestemmelser træder i kraft, vil udstedelse af bevis for dansk farmaceutisk kandidateksamen ikke længere være nødvendig for, at en farmaceut, der har taget sin eksamen i udlandet, kan arbejde på dansk apotek, men generel adgang hertil for farmaceuter, der har taget eksamen i et vist andet land, er betinget af gensidighed. I bemærkningerne til lovforslaget er det anført, at denne regel bygger på bestræbelserne for at gennemføre samarbejdet mellem de skandinaviske lande også på apotekervæsenets område, herunder Det nordiske farmakopénævns arbejde på at samstemme landenes farmakopéer, og at der som følge heraf efterhånden vil blive naturlig basis for udveksling af provisorer mellem landene. Da de rent faglige forudsætninger for sidestillingen som nævnt allerede er til stede, synes således også under den nye lov om apotekervæsenet alene spørgsmål, der er de faglige kvalifikationer uvedkommende, at kunne vanskeliggøre gennemførelsen af fuld ligestilling. Det må efter højskolens opfattelse være af den allerstørste værdi både for en frugtbar faglig internordisk kontakt indenfor den praktiske farmaci og for fremme af nordisk samarbejde og forståelse i almindelighed, at den ligestilling, som er muligjort ved de omhandlede lovregler, snarest gennemføres i så vidt omfang som muligt.

Det skal endelig bemærkes, at en dansk exam. pharm. eller en dansk cand. pharm. uden videre kan konditionere på islandsk apotek.

9. december 1954

*BILAGA 3***Yttrande av finländska medicinalstyrelsen¹**

Vid det möte, som hölls den 15—17 september 1952 och i vilket ledarna för Finlands, Danmarks, Norges och Sveriges farmaceutiska högskolor deltog, kunde man konstatera, att den farmaceutiska utbildningen i sagda fyra länder kan anses likvärdig och att en person, som i något av dessa länder avlagt farmaceutexamen, såvitt nödiga språkkunskaper och kännedom om ifrågavarande lands farmaceutiska lagstiftning föreligga, sakligt sett måste anses vara fullt kompetent att utföra samtliga farmaceutiska arbeten även i de andra länderna. Vidare kan tilläggas, att när en gemensam nordisk farmakopé utgives, kommer den för sin del att förenhetliga de farmaceutiska arbetsformerna i sagda länder.

För Finlands vidkommande bör dock konstateras, att förordningen av den 10 juni 1938 angående farmaceutisk undervisning förutsätter, att man för att komma i åtnjutande av farmaceuter och provisorer tillkommande rättigheter skall ha avlagt examen vid Helsingfors universitets farmaceutiska inrättning. På denna punkt vore således en ändring av förordningen erforderlig.

¹ Tryckt efter sessionen.

Medlemsförslag

om nordisk lagstiftning rörande konfiskation

(Väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup)

Bland de påföljder, som av domstolar utdömas för begångna lagöverträdelser, äro förverkandepåföljder av olika slag ur praktisk synpunkt ingalunda oväsentliga. Särskilt inom den specialstraffrättsliga lagstiftningen förekomma bestämmelser om förverkande av egendom som förvärvats genom brott, begagnats vid begående av brott eller utgör vederlag vid brottsliga transaktioner. Dessa bestämmelser äro ofta av skiftande innehåll och utförlighet. Inte sällan avvika de från de stadganden om förverkande som ges i den allmänna strafflagen. En granskning av bestämmelserna visar, att de i många fall inte fylla de krav i fråga om enkelhet, överskådlighet och klarhet som böra ställas på dem. Avvikelserna från stadgandena i den allmänna strafflagen kunna inte alltid anses motiverade av sakliga skäl.

De olägenheter, som ur allmän och enskild synpunkt äro förknippade med nu angivna förhållanden, ha i skilda sammanhang uppmärksammats. Sålunda har i Sverige 1953 års riksdag hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning angående de allmänstraffrättsliga problemen inom specialstraffrätten och om en översyn av gällande specialstraffrättsliga stadganden i förtydligande och förenhetligande syfte. I det utskottsutlåtande, som låg till grund för riksdagens anhållan (första lagutskottets utlåtande nr 34), uttalades att ekonomiska påföljder för brott och särskilt förverkande är ett av de ämnen inom specialstraffrätten, där tvekan råder om vad som gäller, där reglerna äro mindre följdriktiga eller där deras sakliga innebörd kan kritiseras eller diskuteras. Även i de övriga nordiska länderna ha önskemål framförts om en översyn av bestämmelserna om förverkande. Ämnet har nyligen ingående dryftats av nordiska jurister, nämligen vid det tjugonde nordiska juristmötet, som hölls i Oslo i augusti 1954. Därvid framfördes i olika hänseenden kritik mot de nuvarande bestämmelserna och det uttalades från skilda håll att en gemensam nordisk lagstiftning på detta område vore möjlig och önskvärd.

Under åberopande av det anförda föreslå vi,

att rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma likformighet i dessa länders lagstiftning rörande konfiskation.

Stockholm och København i november 1954

Olov Rylander

Knud Thestrup

BILAGA**Skrivelse från norska justis- og politidepartementet till norska
utenriksdepartementet¹**

Det ærede departements brev av 9. desember d. å. har vært forelagt straffelovrådets formann, sorenskriver Harbek. I svarbrev av 16. desember d. å. har sorenskriver Harbek uttalt følgende:

»I anledning av det ærede departements brev av 13. desember 1954 meddeles at spørsmålet om å foreslå opptatt til revisjon reglene om inndragning har vært på tale i straffelovrådet, da de nårværende lovregler ikke er tilfredsstillende.

Det synes å måtte være heldig at en revisjon av disse lovregler kan foregå i samarbeide med delegerte fra de andre nordiske land, selv om man ikke når frem til en ensartet lovgivning på dette område i de forskjellige land».

Departementet er for sin del enig i at lovgivningen om inndragning blir tatt op til revisjon i nordisk samarbeid.

Oslo, 18. desember 1954

¹ Tryckt efter sessionen.

Medlemsförslag
om tullättnader vid tillfällig införsel av anläggnings-
maskiner m. m.

(Väckt av Martin Skoglund)

Enligt svenska tulltaxeförordningen (8 § 2 mom.) må på särskild framställning tullfrihet under viss tid medgivas för maskiner, redskap, m. m., som införs för användning i bl. a. allmännyttiga företag och som därefter skola ur riket återutföras.

I dansk tullagstiftning finnas icke bestämmelser, som för motsvarande fall medgiva tullfrihet eller restitution av tull. Icke heller norsk tullagstiftning medger restitution av tull, då maskiner, vilka införts för tillfälligt bruk i Norge och för vilka tull och andra avgifter måst erläggas vid införseln, åter utföras ur Norge. Däremot kan restitution erhållas å erlagd allmän omsättningsavgift vid återutförsel i dylika fall.

De ifrågavarande bestämmelserna äro framför allt av betydelse för anläggningsföretag, vilka arbeta med stora och dyrbara maskiner för schaktning, grävning, cementblandning o. d., som flyttas från arbetsplats till arbetsplats. I den mån anläggningsarbetena skola utföras utanför företagets hemland, måste dessa maskiner tillfälligtvis utföras därifrån och införas till det land, där arbetena skola äga rum.

Till följd av de i Sverige gällande bestämmelserna ha ett flertal utländska företag kunnat tullfritt till Sverige införa de maskiner, som varit erforderliga för åtagna entreprenadarbetens utförande. Bland dessa företag ha också varit åtskilliga danska entreprenörfirmor. Bland större arbeten, som sålunda utförts av danska entreprenörer i Sverige, kunna nämnas Skanstullsbron, Liljeholmsbron och Luleälvsbron.

Även svenska företag ha i viss utsträckning deltagit i anläggningsarbeten i Danmark och Norge. De ha emellertid därvid haft att i vanlig ordning erlægga tull för de maskiner, som måst införas till det land där arbetsplatsen är belägen. I Danmark äro tullsatserna relativt låga och torde i allmänhet uppgå till ca 5 % av maskinernas värde. De absoluta talen bliva dock betydande med hänsyn till att maskinerna representera mycket stora värden.

I något fall har t. o. m. inträffat att en svensk entreprenör, som för ett arbets utförande infört vissa maskiner och efter dettas slut åter utfört dem, efter några månader erhållit en ny entreprenad i Danmark. Han har då vid samma maskiners återinförande i Danmark haft att ånyo erlægga tull för dessa. Vad angår Norge är att märka att tullar och avgifter där äro relativt höga. På maskinerna utgår i flertalet fall en tull å 20 % av värdet, var till kommer omsättningsavgiften å 13 %. Den senare kan dock restitueras i samband med utförseln.

De nu återgivna bestämmelserna utgöra betydande hinder för uppkomsten av en nordisk marknad inom anläggningsarbetenas område. Uppenbarligen möta här samma svårigheter för skapande av en gemensam nordisk marknad, som förefinnas inom många andra branscher. Förhållandena inom anläggningsverksamheten äro dock särpräglade, så till vida som produktionen icke, såsom eljest är fallet, är förlagd till en bestämd plats utan den maskinella utrustningen måste förflyttas från arbetsplats till arbetsplats.

Givetvis skulle det vara till betydande fördel om man på detta område kunde skapa en fri nordisk marknad med inbördes konkurrens. I åtskilliga fall skulle det vara naturligt med samverkan mellan företag, som höra hemma i olika nordiska länder. Ett rationellt utnyttjande av de maskinella tillgångarna bör då icke förhindras av tullgränser. Om och när sådana stora företag som byggande av en fast förbindelse över Öresund skola genomföras, är det uppenbart att nuvarande bestämmelser, som stå hindrande i vägen för ett fritt utbyte över Nordens inre gränser av maskinell utrustning på detta område, måste försvinna.

Det finns särskilda skäl att, då nu det nordiska ekonomiska samarbetet aktualiserats på bred bas, ägna uppmärksamhet även åt anläggningsbranschen. I åtskilliga fall förutsätter nämligen det ekonomiska samarbete som nu planlägges omfattande investeringar och nyanläggningar. Det är därför naturligt att man redan på ett tidigt stadium griper sig an med problemet, huru den gemensamma marknaden skall skapas inom den bransch som anläggningsverksamheten bildar och på vilken stegrade anspråk kanske mycket snart komma att ställas.

Under hänvisning till det anförda får jag hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att taga initiativ till genomförande av sådana lättnader beträffande tull och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m., att en gemensam nordisk marknad kan skapas inom anläggningsbranschen.

Stockholm den 20 november 1954

Martin Skoglund

Medlemsförslag
om fritagande av myndighets försändelse från
tullgranskning

*(Väckt av Sigurður Bjarnason, Rolf Edberg, Einar P. Foss, Nils Hønsvald,
 Olov Rylander och Frans Severin)*

Flertalet internationella organisationer åtnjuta enligt de överenskommelser, som ligga till grund för deras existens, särskilda förmåner, avseende bl. a. rätten till fri kommunikation. För svenskt vidkommande finnas regler härom intagna i en lag den 10 juli 1947 om särskilda förmåner för vissa internationella organisationer, vilken lag bl. a. avser Förenta Nationerna, Europarådet och Internationella domstolen. För Nordiska rådets del ha regler av sådant slag icke ansetts erforderliga.

Sedan rådet nu varit i verksamhet under två år, har det emellertid visat sig att vissa praktiska svårigheter uppstå i kommunikationerna mellan rådets nationella sekretariat och även mellan rådets organ i ett land och myndigheter i annat nordiskt land beroende på att försändelser av större omfattning skola underkastas tullkontroll i vanlig ordning. Den viktigaste olägenheten härav är de stundom mycket avsevärda förseningar som uppkomma då handlingar eller trycksaker skola försändas i större antal från ett land till ett annat, därigenom att dylika större försändelser kvarhållas viss tid hos tullmyndigheter i avvaktan på förtullning. Dessutom förorsakas mottagaren ej sällan vissa smärre kostnader, som sammanhånga med förtullningen, för avgifter som utgå, ehuru godset icke är tullpliktigt.

Det synes föga rationellt att myndigheter och andra i brådskande lägen skola behöva vänta på officiella handlingar och trycksaker under dagar, någon gång veckor, för att tullmyndigheterna skola hinna konstatera att fråga är om tullfritt, icke avgiftspliktigt gods. Med hänsyn till den korta frist som i 4 § arbetsordningen för rådet är uppställd för väckande av tilläggsförslag är det ur rådets egen synpunkt i vissa situationer ytterst angeläget, att det för handlingars översändande från tryckningslandet till övriga länder icke åtgår längre tid än som är oundgängligen behövlig för själva transporten. Med hänsyn till vad som anförts skulle kunna föreslås att hand-

lingar och trycksaker, som avsändas från något av rådets organ i ett land till adressat i annat nordiskt land och som äro på visst sätt utmärkta, skulle vara fritagna från granskning av tull- och valutamyndigheter och annan liknande kontroll i samband med gränsöverskridandet.

Enligt vår mening bör emellertid den ifrågasatta lättnaden icke förbehållas rådet och dess organ. De böra icke intaga någon särställning i förevarande hänseende. Redan nu försiggår i stor omfattning direkt skriftväxling mellan myndigheter av olika slag i Nordens länder. Rådet har vid sin 2:a session antagit en rekommendation (nr 20/1954) som syftar till att myndigheterna i Norden skola principiellt tillåtas att fritt skriftväxla med varandra. Enligt vår mening bör vad ovan uttalats, med rådet och dess organ i blickpunkten, också vara tillämpligt å all inbördes skriftväxling mellan nordiska myndigheter. Resonemanget kan måhända utsträckas till att avse även de fall, då myndighet i ett land skickar en försändelse direkt till enskild person i annat nordiskt land.

Under hänvisning till det anförda vilja vi hemställa,

att rådet måtte rekommendera regeringarna att i sina länder låta införa den ordningen att försändelse från myndighet i ett nordiskt land till adressat i annat nordiskt land, som anges innehålla allenast handlingar och trycksaker, fritages från tullgranskning och annan liknande kontroll.

København, Oslo, Reykjavik och Stockholm i november 1954

Sigurður Bjarnason Rolf Edberg Einar P. Foss Nils Hønsvald

Olov Rylander

Frans Severin

BILAGA 1

PM utarbetad inom svenska generaltullstyrelsen

Förslaget torde förutsätta, att handlingar och trycksaker över lag äro tullfria. Så är emellertid ej alltid fallet.

Tryckalster, bestående av kataloger, affärscirkulär och annat, ej särskilt nämnt merkantilt tryck med svensk text ävensom alla med bokstavstryck försedda blanketter, visitkort, adresskort, etiketter och matsedlar samt med firmabeteckning eller annat bokstavstryck försett papper, dock ej omslagspapper, hänföras till statistiskt nr 889 eller 890 i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning med tull av 75 öre för kg.

Tryckalster av andra slag än ovan nämnts bliva i regel hänförliga till statistiskt nr 891 med tullfrihet.

Handskrifter äro tullfria enligt 5 § u) tulltaxeförordningen (SFS 1952: 123). Vidare åtnjutes tullfrihet enligt 5 § z) tulltaxeförordningen för, bl. a., tryckalster, härunder inbegripna med bilder försedda reklamskyltar och reklamplakat, samt bilder under villkor, att varorna ha till syfte att göra reklam för resor eller studier i främmande länder eller att sprida kännedom i allmänhet om dessa länder.

Någon rätt för myndigheter att åtnjuta särskild tullfrihet föreligger icke. Införande av en generell tullfrihet för myndigheter i fråga om handlingar och trycksaker torde icke böra ifrågakomma. Det må i detta avseende erinras om att, efter prövning av Konungen i varje särskilt fall, en allmän tullfrihet tidigare åtnjöts för varor för lant- och sjöförsvarets räkning. Denna tullfrihet avskaffades emellertid år 1923 under motiveringen, bl. a., att undantag från tulltaxan i regel icke borde medgivas till förmån för statsmyndigheter (se prop. 1923: 137).

Gods, som införes till tullområdet för att därinom förbrukas eller nyttjas, är enligt gällande bestämmelser i princip underkastat förtullning av vederbörande tullmyndighet, som därvid har att pröva, om tull skall utgå för godset eller ej. Det nu föreliggande förslaget innebär, att avgörandet av huruvida innehållet i en försändelse utgöres av tullfri vara eller huruvida eljest förutsättningar för åtnjutande av tullfrihet för densamma är för handen skulle överlätas på myndighet i annat nordiskt land och att sådan försändelse skulle utan tullgranskning eller kontroll av svensk myndighet utlämnas till adressaten, d. v. s. att längre gående förmåner skulle medgivas än som i allmänhet tillkomma främmande makts härvarande diplomatiska representanter. Ett sådant avsteg från den allmänna principen om tullgranskning av inkommande försändelser synes icke böra ifrågakomma. För-

slaget synes därför icke böra biträdas i vad det gäller till myndighet i allmänhet eller enskild person inkommande försändelser.

Vad däremot angår försändelser, som inkomma till Nordiska rådet, torde lättnader i tullgranskningen kunna beredas på så sätt, att rådet tillförsäkras förmåner, motsvarande dem som enligt lag den 10 juli 1947 (nr 511; senaste lydelse, se SFS 1954: 334) tillkomma Förenta Nationerna och vissa andra internationella organisationer (se SÖ 1947: 26, 1948: 32 och 1950: 106 samt bilagan till prop. 1954: 114).

Stockholm den 18 januari 1955

BILAGA 2

Skrivelse från norska finans- og tolldepartementet till norska utenriksdepartementet¹

Under henvisning til det ærede departements brev av 18. desember 1954 tillater en seg å meddele, at nærværende departement for sitt vedkommende i prinsippet ikke vil ha noe å innvende mot et forslag som tar sikte på en ordning med fritakelse for tollettersyn av forsendelser av dokumenter m. v. mellom myndigheter i de nordiske land.

En antar at en eventuell gjennomføring av en slik ordning bør være avhengig av at forsendelser som ankommer hit til landet er *merket* på en bestemt måte, at de er adressert til en *offentlig* myndighet, at de blir sendt gjennom *postverket*, samt at vedkommende dokumenter kun er bestemt til *offentlig* bruk.

Forsendelser, som ankommer hit til landet på annen måte enn gjennom postverket, vil av praktiske grunner ikke kunne utleveres uten å passere tollvesenet.

Så vel innførsel som utførsel av de omhandlede slags sendinger vil være avhengig av, at handelsdepartementet har dispensert fra de gjeldende bestemmelser om den alminnelige eksport- og importregulering.

3. januar 1955

¹ Tryckt efter sessionen.

BILAGA 3

Yttrande av finländska finansministeriet¹

Ordalydelsen i motionen tyder på att man avsett, att en försändelse från en myndighet i ett nordiskt land till en mottagare i ett annat nordiskt land skall vara fritagen från tull- och annan därmed jämförbar granskning, oberoende av vem mottagaren är. Motionen gör ingen skillnad mellan försändelser som befordras på olika sätt, varför såväl per vanlig post befordrade brev och korsband som per järnväg, båt eller flyg ankommande försändelser måste anses vara avsedda. Förslaget berör icke heller försändelser av olika vikt, storlek eller värde.

Finlands tullagstiftning intar i princip den ståndpunkten, att alla från utlandet ankommande försändelser skola underkastas tullgranskning. Från denna regel göras vissa undantag, av vilka det viktigaste ingår i tullagens (271/39) 48 § 2 mom. Enligt detta stadgande skola brev och korsband utlämnas till mottagaren utan tullklarering, såvida icke anledning föreligger att förmoda, att de innehålla annat än värdelösa prov. I stöd av detta lagrum utdelas i Helsingfors dagligen tusentals brev från utlandet utan granskning. Frambefordran av dessa försändelser fördröjes alltså icke på grund av en i motionen förutsatt tullgranskning. Eftersom initiativtagarna av allt att döma främst avsett försändelser, vilka i stöd av ovannämnda stadgande tillställas mottagarna utan kontroll, föreligger ingen grund att ändra nu gällande bestämmelser.

Om man på lagstiftningsväg vill giva en särställning åt olika slags försändelser, som myndighet i annat nordiskt land avsänt, kunde man för denna kategori fastställa lättnader av samma slag som för försändelser adresserade till Republikens President eller utrikesministeriet. Bestämmelserna härom återfinnas i tullagens 93 § i den lydelse den har i lagen av den 18 november 1949 (707/49).

Såsom ovan framhållits, äro specialstadganden icke nödvändiga för vanliga tjänstebrev. Däremot kunde dylika specialbestämmelser vara av betydelse för frambefordran av t. ex. tryckalster. Enär det planerade fritagandet avsevärt avviker från de principer, som hittills iakttagits i tullagstiftningen, torde skäl föreligga att diskutera denna fråga med övriga nordiska tullmyndigheter, innan en slutlig ståndpunkt intages. Ärendet torde också upptagas till behandling vid den nordiska tullkonferens, som detta år skall hållas i Oslo.

¹ Tryckt efter sessionen.

Medlemsförslag

om samordning av järnvägstaxorna

(Väckt av Frans Severin)

Det nordiska samarbetet har under senare tid kommit att i väsentlig grad inriktas på att — under klart fasthållande av de olika ländernas självständighet och nationella särarter — i särskilda avseenden söka göra Norden till ett enhetligt område. Här behöva endast nämnas strävandena att av Norden skapa ett enhetligt område beträffande arbetsmarknaden, i fråga om varumarknaden, i passhänseende, beträffande karantänbestämmelser etc. När därför vid rådets tredje session samfärdsfrågorna avsetts komma i förgrunden, ligger det nära till hands att taga upp frågan om järnvägstaxorna. Med utgångspunkt från de nyss angivna allmänna strävandena synes det naturligt att målsättningen i detta avseende bör vara att järnvägstaxorna icke göras nationellt begränsade utan bliva gemensamma för hela Norden, d. v. s. att det zontariffsystem, som tillämpas i de enskilda länderna, göres internordiskt och utsträcker sig att omfatta alla Nordens länder.

Vad först gäller persontaxorna är det uppenbart, att det skulle innebära stora fördelar för resandetrafiken, om passerandet av en internordisk gräns icke längre komme att realiter föranleda att biljettpiserna började beräknas så att säga på nytt efter högre taxa än den som skulle gälla om resan fortsatts i samma land. Den minskning i biljettintäkterna, som ett sammanhängande nordiskt zontariffsystem kan väntas medföra, kan icke osannolikt kompenseras av den mycket betydande ökning av resandeströmmen de nordiska länderna emellan, som en reform i angiven riktning skulle föra med sig. Hur stor ökningen i resandetrafiken kan komma att bli är svårt att säga, men de även under nuvarande förhållanden för varje år stigande siffrorna ge anledning till optimism. I den ökade konkurrens med andra trafikmedel, som järnvägarna inte minst då det gäller personbefordran ha att se fram emot, synes ett förslag av denna innebörd förtjänt att övervägas.

Motsvarande synpunkter torde göra sig gällande beträffande godstrafiken. Även här framtvingar ökad konkurrens från andra transportmedel ett närmare samgående mellan de nordiska järnvägsföretagen. En sådan utveckling

torde också böra ses som ett led i strävandena mot en gemensam nordisk marknad. I den mån varumarknaden blir gemensam uppkomma säkerligen önskemål om att även järnvägstaxor vid transport av varorna mellan och inom de nordiska länderna skola vara likartade.

Självfallet föreligga på detta liksom på andra nordiska samarbetsområden stora svårigheter som måste övervinnas. En sådan samordning av taxepolitiken, som det här väckta förslaget förutsätter, kan möta olika hinder. Den olikartade geografiska strukturen av våra länder kan också föranleda skilda taxepolitiska bedömanden i dessa. Bland de för förslaget gynnsamma faktorerna är att beakta det förhållandet att järnvägsnätet numera till huvudsaklig del är statligt i samtliga nordiska länder. Förutsättningar för en viss samordning äro otvivelaktigt även i övrigt för handen.

Även om man icke omedelbart kan nå fram till det uppställda målet, synes åtskilligt kunna uträttas på ett förberedande stadium för att utjämna förefintliga olikheter. För närvarande gälla t. ex. i de nordiska länderna delvis olika åldersgränser i fråga om barn, som få färdas utan avgift, och i fråga om barn, som få färdas mot halv avgift. Olikformigheter av detta slag böra rimligen utan större svårighet kunna avlägsnas till de resandes båtnad.

Under hänvisning till vad jag nu anfört får jag föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att samordna gods- och persontaxorna å järnvägarna i de nordiska länderna till ett enhetligt tariffsystem.

Stockholm den 27 november 1954

Frans Severin

BILAGA

Yttrande av svenska järnvägsstyrelsen¹

Beträffande godstrafiken har ett samgående delvis inletts genom den nordiska godssamtrafiktaxa, benämnd »nordisk godstariff», som sedan den 1 januari 1953 tillämpas i trafik mellan danska, svenska och norska stationer. Denna tariff har för vanligt stycke gods och vagnslast gods visserligen icke enhetlig fraktsatstabell, utan frakten beräknas särskilt för varje lands sträcka efter respektive klasser, angivna i en gemensam godsindelning.

I *svensk-norsk* trafik är härvid beräknat ett visst avdrag per 100 kg, 1/2 expeditonsavgift, på såväl svensk som norsk sträcka. Avdragets storlek varierar efter klass och utgör:

kläss	på <i>svensk</i> sträcka				
	1i—2i	3i	4i	6i	12—14
sv. öre	1—2	3	4—9	5A—11	7
	48	40	18	9	7

klass	på <i>norsk</i> sträcka										
	s	v	1	2	4	5	6	7	8	9	U
n. öre	70	60	50	50	22	22	17	16	15	13	13

I *svensk-dansk* trafik har endast för *svensk* sträcka avdragits 1/2 expeditonsavgift liksom ovan.

I *dansk-norsk* trafik utgör avdraget på *norsk* sträcka ovan nämnda 1/2 expeditonsavgift och

klass	ilstg	på <i>dansk</i> sträcka (1/2 expeditonsavgift)											
		1	2	4A	4B	4	5A	5B	5	6A	6B	6	
d. öre	60	30	20	14	14	14	14	14	14	14	15	15	14
7A	7B	7	8A	8B	8	9A	9B	9	10A	10B	10		
13	12	12	11	11	11	12	11	11	12	11	11		

På *svensk* transitsträcka utgör avdraget i *dansk-norsk* trafik 1/1 expeditonsavgift sålunda:

klass	1i—2i	3i	4i	6i	12—14
	sv. öre	1—2	3	4—9	5A—11
	96	80	36	18	14

Ett flertal fraktberäkningsbestämmelser, som särskilja vederbörande lands godstaxor, ha emellertid jämkats, varför på detta område relativt stor enhetlighet har kunnat uppnås. Följande exempel härpå kunna nämnas. Norges statsbaners system för fraktberäkning av stycke godssändningar med hänsynstagande till volymen har godtagits även av svenska och danska

¹ Tryckt efter sessionen.

järnvägarna. Sistnämnda järnvägars indelning av stycke gods i sändningar under och över 500 kg tillämpas även av Norges statsbaner, som eljest i lokaltrafik tillämpa en gräns vid 1 000 kg. Statens järnvägars godstaxa förutser för återsändning av tomemballage mot särskild, nedsatt frakt en frist av högst 30 dagar, under det att i »nordisk godstariff», liksom av danska och norska järnvägarna, tillämpas en frist av 3 månader. Enligt statens järnvägars godstaxa beräknas ävenledes vid befordring i sluten vagn ett procentuellt tillägg på frakten. I »nordisk godstariff» tillämpas dock det av danska och norska järnvägarna använda systemet med tillägg av ett bestämt belopp per vagn, varierande efter avståndet. Likaledes har på förslag av Sveriges statsbanor i nordisk godstrafik införts bestämda avgifter för användning av presenning, varierande efter sändningens bestämmelse-land.

Ett längre steg mot samgående har dock tagits i nämnda nordiska godstariff, genom att för småsändningar av ilgods, s. k. paketgods, i likhet med postpakettaxan, införts enhetliga fraktavgifter mellan resp. länder i olika viktklasser upp till 20 kg oberoende av transportavståndet.

Vad speciellt stycke gods beträffar föreligger för närvarande förslag till en nordisk styckegodstaxa, omfattande även Finland, med enhetliga fraktberäkningsbestämmelser.

Vad slutligen vagnslastgods beträffar är taxenivån i de nordiska länderna så olika, att en genomgående fraktberäkning i dagens läge torde vara mycket svår att genomföra, om icke stora rubbningar i järnvägarnas ekonomi med hänsyn till rådande förhållanden inom näringslivet i Norden skola bliva följden.

Såsom exempel på lokala fraktsatser kan anföras:

15 ton torr trämassa 100 km

	i Sverige	115 sv. öre/100 kg	
	i Norge	241 n. öre = 176	»
	i Danmark	139 d. öre = 105	»

15 ton varmvalsat stål 400 km

	i Sverige	222	»
	i Norge	508 n. öre = 371	»
	i Danmark	311 d. öre = 235	»

15 ton grövre maskingods 300 km

	i Sverige	272	»
	i Norge	531 n. öre = 388	»
	i Danmark	280 d. öre = 149	»

De tre nordiska järnvägsförvaltningarna ämna dock fortsätta arbetet med att söka enhetliggöra och samordna fraktberäkningsbestämmelserna i den nordiska godstrafiken.

Med den struktur, som persontaxorna i de nordiska länderna f. n. ha och som belyses av nedanstående tablå över biljettpriserna i 3 klass med persontåg på statsbanesträckorna (biljettpriserna i 2 klass äro i stort sett

50 % högre), torde ett enhetligt tariffsystem ej kunna genomföras utan stora konsekvenser för järnvägarnas ekonomi.

(Talen inom parentes angiva motvärdet i sv. kr.)

Km	Sverige	Norge	Danmark
<i>Enkla biljetter</i>			
100	8,80	10,00 (7,30)	9,80 (7,45)
200	17,60	20,00 (14,60)	19,60 (14,90)
300	25,50	30,00 (21,90)	27,00 (20,55)
400	32,50	40,00 (29,20)	31,40 (23,90)
500	37,00	50,00 (36,50)	34,80 (26,45)
600	41,50	55,00 (40,15)	38,00 (28,90)
800	49,00	65,00 (47,45)	
1 000	56,00	75,00 (54,75)	
1 400	67,00	95,00 (69,35)	
<i>Tur- och returbiljetter (i Norge = 2 enkla)</i>			
100	14,40	20,00 (14,60)	16,80 (12,80)
200	29,00	40,00 (29,20)	33,40 (25,40)
300	42,00	60,00 (43,80)	46,00 (35,00)
400	55,00	80,00 (58,40)	53,40 (40,60)
500	69,00	100,00 (73,00)	59,20 (45,00)
600	77,00	110,00 (80,30)	64,60 (49,10)
800	88,00	130,00 (94,90)	
1 000	99,00	150,00 (109,50)	
1 400	117,00	190,00 (138,70)	

I fråga om resekostnaderna för barn till nedsatt pris föreligga vissa olikheter i gällande bestämmelser; i Sverige äro åldersgränserna 6 och 12 år, i Norge och Danmark 4 och 12 år för halvt biljettpris, men i Norge få barn intill fyllda 16 år färdas i 3 klass sittvagn, dock ej med expresståg.

mot 1/3 av biljettpriset. Om sistnämnda bestämmelse skulle tillämpas även i de övriga länderna, skulle detta sannolikt betyda en inkomstminskning, som icke torde kunna beräknas bli kompenserad av en ökad resandeström.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att järnvägsförvaltningarna i de nordiska länderna under de senare åren strävat efter att enhetliggöra vissa laxeregler i synnerhet för godssamtrafiken mellan länderna. Järnvägsstyrelsen vill för sin del betyga sitt intresse för att — inom ramen för de möjligheter, som förefinnas med hänsyn till de olikartade ekonomiska förhållandena för järnvägstrafiken i de nordiska länderna — fortsätta med och fördjupa detta samordningsarbete av järnvägstaxorna.

Stockholm den 25 januari 1955.

Medlemsförslag
om samarbete på radions område
(Väckt av Sven Em. Ohlson)

Rådet fick vid föregående session mottaga en berättelse om organisationen av det nordiska samarbetet på radions och televisionens område. Rådet beslöt då lägga denna berättelse till handlingarna.

Vid berättelsen fanns fogat visst material till belysning av i vilken omfattning nordiska program ingå i utsändningarna i de nordiska ländernas radio. Trots att, såsom av detta material framgår, ett icke obetydligt samarbete sker inom radion särskilt på det musikaliska området, vill jag dock ifrågasätta om icke detta samarbete skulle kunna ytterligare avsevärt utvecklas. Det har vid olika tillfällen i något land anordnats samnordiska program, såsom i form av diskussioner och liknande rörande aktuella nordiska problem, vilka icke utsänts exempelvis i Sverige. Dylika program bör självfallet utsändas i alla länderna. I detta sammanhang kan också framhållas betydelsen av att radiolyssnarna få vänja sig vid att vid meningsutbyten om nordiska angelägenheter diskussionen föres av de olika deltagande på skilda nordiska språk.

Under hänvisning till det anförda vill jag föreslå,

att rådet rekommenderar regeringarna att medverka till
ett vidgat nordiskt samarbete på radions område.

Göteborg den 26 november 1954

Sven Em. Ohlson

BILAGA 1**Yttrande av svenska telestyrelsen**

Telestyrelsen har intet att erinra mot förslaget om ett ökat nordiskt samarbete i fråga om programproduktion för rundradio och är för sin del beredd att ställa tillgängliga tekniska resurser i form av programförbindelser m. m. till förfogande för ändamålet.

Stockholm den 18 januari 1955

BILAGA 2**Yttrande av Aktiebolaget Radiotjänst**

Se ärende nr 34, bilaga 1 (s. 412—414).

BILAGA 3**Yttrande av norsk rikskringkasting¹**

I framlegget blir det hevda at det samarbeidet som hittil er gjort, må kunne utvidast. I denne sammenhengen blir det peikt på at samnordiske ordskifte og samtaler om aktuelle nordiske problem sjølvsagt bør bli utsendt i alle land. Norsk rikskringkasting har sendt alle slike program og ser helst at dei kjem til same tid i alle land. Men ein er merksam på at dette av programmessige og tekniske grunnar kan vere vanskeleg å gjennomføra og at det difor ikkje kan setjast opp som ein absolutt føresetnad. Norsk rikskringkasting har sett opp og sendt tre nordiske samtaleprogram i 1954, nemleg:

1. Økonomisk samarbeid i Norden.
2. Trenger vi et nordisk akademi?
3. Tør vi si hverandre sannheten i Norden?

¹ Tryckt efter sessionen.

Det første gjekk berre i norsk rikskringkasting, det andre gjekk i Danmark, — skal gå i Finnland den 4. februar og eventuelt også i Sverige. Det tredje gjekk i Danmark, Noreg og Sverige.

Når det gjeld samnordiske konsertar, har norsk rikskringkasting same retningsliner som tidlegare og har sendt slike konsertar direkte utan opptak.

Som serskilt vedlegg fylgjer liste¹ over dei nordiske innslag norsk rikskringkasting har hatt på dei ulike programfelt. Serleg vil ein nemna at Frans G. Bengtssons roman »Röde Orm» vart lesen på svensk av ein svensk skodespelar, og at det trygt kan seiast at denne programposten var mykje populær. Det kom inga klage frå lydarane over at originalspråket var nytta. Det same kan ein stort sett seia når det gjeld opplesing av lyrikk eller noveller på svensk og dansk, bokkronikkar og andre foredragspostar, og hørespel på eit av dei nordiske grannemål. Men det er ei kjent sak at dansk fell tyngre for norske lydarar enn svensk. Dette gjeld sjølvsagt for skulekringkastinga og Nordiske musikkprogram har gått etter same planar som tidlegare. Det same gjeld ungdomsprogramma.

Oslo, den 22. januar 1955

¹ Här ej tryckt.

Ändringsförslag

**till medlemsförslag om samarbete på radions område och
till medlemsförslag om sannordiskt radioprogram
och gemensam nordisk television**

(Väckt av Rolf Edberg)

Se ärende nr 34, ändringsförslag (s. 419—420).

Medlemsförslag

om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet

(Väckt av Anders Pettersson)

Till Nordiska rådets 2:a session lade regeringarna fram utförliga planer för det fortsatta samarbetet inom hälso- och sjukvården i de nordiska länderna. På grundval av detta material antog rådet vid nämnda session på förslag av socialpolitiska utskottet en rad rekommendationer berörande skilda områden inom hälso- och sjukvården. Det program, som härigenom upp gjordes, torde icke kunna genomföras på en gång, utan viss tid behövs säkerligen för dess förverkligande.

För att underlätta arbetet för realiserande av programmet synes det önskvärt, att man för samarbetet på detta område finner så fasta men samtidigt så smidiga former som möjligt. Olika vägar äro därvid tänkbara. Redan nu samverka medicinalmyndigheterna i de nordiska länderna intimt med varandra. Cheferna för medicinalstyrelserna i de olika länderna sammanträffa regelbundet till ett årligt möte, delvis för att bereda de ärenden som skola behandlas inom Världshälsovårdsorganisationen. Med hänsyn till de stora arbetsuppgifter, som myndigheterna inom hälso- och sjukvården nu ställas inför, synes det emellertid böra övervägas om icke det redan inledda samarbetet kunde ytterligare främjas genom att det erhöles fastare former. Erfarenheterna från det socialpolitiska området, där man sedan 1946 har ett permanent nordiskt samarbetsorgan, det Nordiska socialpolitiska utskottet, bestående av två högre tjänstemän från varje land (från Island en medlem), torde få betecknas såsom synnerligen gynnsamma. Detta organ har visat sig i hög grad effektivt, och man har på en rad områden inom det socialpolitiska samarbetet snabbt kommit fram till resultat. Blott den omständigheten att man haft detta permanenta organ, som regelbundet hållit möten flera gånger om året, har otvivelaktigt verkat som en starkt pådrivande faktor.

Om ett dylikt samarbetsorgan befinnes böra tillskapas även på hälso- och sjukvårdens område, är angeläget att tillse att det erhåller tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sina uppgifter. Vad angår sammansättningen har framhållits att det — här liksom i andra fall — bör undvikas att organet

göres alltför stort och tungt arbetande. Då det huvudsakligen är fråga om tekniska frågor av delvis invecklad beskaffenhet, måste de som skola ingå i samarbetsorganet väl behärska frågorna. Medicinalstyrelserna liksom vederbörande departement och ministerier måste vara företrädde. Önskvärt är också att någon representant för landstingen finge medverka. För olika specialuppgifter måste självfallet sakkunniga kunna anlitas i erforderlig omfattning.

Under hänvisning till det ovan anförda får jag hemställa,

att rådet måtte antaga en rekommendation, vari regeringarna uppmanas att överväga möjligheterna att bilda ett permanent nordiskt organ för samarbetet på hälso- och sjukvårdens område.

Stockholm den 28 november 1954

Anders Pettersson

Medlemsförslag

om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder

(Väckt av Sigurður Bjarnason, Erik Eriksen, Einar Gerhardsen och
Nils Herlitz)

Uhindret samfærdsel mellem de nordiske lande er en hovedbetingelse for nærmere samkvem og samhandel af enhver art mellem de nært beslægtede folk, som bor i disse lande. På grund af Danmarks, Norges, Sveriges og Finlands beliggenhed er samfærdselen mellem disse lande uden vanskeligheder. Hvad angår mulighederne for rejser til og fra Island, er det en ganske anden sag. På grund af landets fjerne beliggenhed bliver rejser dertil nødvendigvis en hel del dyrere.

Til trods for de forbedrede flyveforbindelser med Island nu i de sidste år mangler der endnu meget i, at kommunikationen mellem dette land og de andre nordiske lande er tilstrækkeligt god til, at samkvemmet kan øges mellem beboerne i Island og det øvrige Norden.

Kommunikationen ad søvejen mellem Island og de andre nordiske lande drives nu af et islandsk og et dansk selskab.

Det islandske dampskibsselskab, Eimskipafélag islands, opretholder regelmæssig passagerrutetrafik mellem København og Reykjavik hele året. Selskabets skibe foretager sædvanligvis to rejser om måneden om sommeren og en rejse hver tredje uge om vinteren. Desuden har den islandske stats skibsredere en gang imellem sendt skibe med turister om sommeren til Norge, Sverige og Danmark. Disse rejser har næsten udelukkende været benyttet af islændinge.

Det forenede dampskibsselskab i København opretholder en direkte rute via Færøerne til Island. Fra medio juni til medio september sejles en tur i hver retning mellem København og Reykjavik hver fjortende dag. Den øvrige tid af året er der kun lejlighedsvis besejling.

Indtil den sidste krig opretholdt Det bergenske dampskibsselskab en rute mellem Norge og Island. Denne rute bortfaldt under krigen og er ikke blevet genoptaget siden. Dog har norske skibe med turister anløbet Island enkelte gange i de sidste år.

Af det her anførte står det klart, at skibskommunikationen mellem Norge og Sverige på den ene side og Island på den anden side er meget dårlig.

Hvad lufttrafikken angår, opretholder islændingene ganske gode forbindelser med Skandinavien. To islandske luftfartsselskaber, Flugfélag Íslands og Loftleiðir, opretholder sommerruter til København, Stavanger, Oslo og Göteborg. Desuden anløber Pan American Airways Island på ruten New York—Helsingfors og mellemlander også i Stockholm og Oslo. Om vinteren er de islandske flyvemaskiners rejser ikke så hyppige som om sommeren.

Hovedparten af rejsende fra Island rejser til Skandinavien. I Skandinavien er der også voksende interesse for rejser til Island. For at gøre det lettere for folk i almindelighed blandt disse nationer at foretage sådanne rejser er det nødvendigt at gøre forskellige foranstaltninger, bl. a. at skabe bedre skibskommunikation, hyppigere flyveforbindelser og udvidelse af oplysnings-tjenesten om mangfoldige ting i forbindelse med indenlandsrejser i Island.

Det vil derfor ikke synes unaturligt, at Nordisk råd bidrager til, at grundlaget for samarbejdet mellem medlemsnationerne styrkes gennem det stærkest mulige samkvem mellem folkene. Alt mellemfolkeligt samarbejdes fremtid afhænger af gensidig forståelse hos folk i almindelighed af synspunkter, sædvaner og kulturforhold i de forskellige lande.

Under henvisning til ovenstående tillader vi os at foreslå, at Nordisk råd henstiller til regeringerne at optage et samarbejde om forberedelse af en forbedring af trafikforbindelserne mellem Island på den ene side og de andre nordiske lande på den anden side med det formål at bidrage til, at rejser mellem disse lande og samkvem mellem folkene bliver lettere i fremtiden.

Reykjavik, København, Oslo og Stockholm i november 1954

Sigurður Bjarnason

Einar Gerhardsen

Erik Eriksen

Nils Herlitz

BILAGA

Trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder¹
(Översikt utarbetad av ferðaskrifstofa ríkisins (statens turistbyrå) i Island)

I året 1954 blev passagertrafikken mellem Island og de øvrige nordiske lande opretholdt med regelmæssig rutetrafik af følgende:

Det islandske dampskibsselskab (Eimskipafélag Íslands).

Selskabets passagerskib, m/s Gullfoss, foretog to ture om måneden i sommertiden og en tur hver tredje uge den øvrige del af året mellem København og Reykjavik med anløb i Leith.

Passagerantallet med skibet var:

	hele året	deraf i sommertiden
Reykjavik—København	2197	1422
København—Reykjavik	2069	1612
Reykjavik—Leith	650	554
Leith—Reykjavik	716	640
Leith—København	497	478
København—Leith	605	559

I sommerens løb foretog skibet 11 rejser mellem København og Reykjavik og medførte hver rejse et gennemsnitligt passagerantal på 376, af en kapacitet på 418 passagerer, d. v. s. at udnyttelsen af passagerpladsen sidste sommer var 89,9 %.

Den islandske stats skibsrederi (Skipaútgerð ríkisins).

M/s Hekla gik i regelmæssig rutetrafik mellem Island og de andre nordiske lande i sommertiden. Der foretoges ialt 7 ture fra Reykjavik med følgende anløbshavne: Thorshavn, Bergen, København, Kristiansand, Thorshavn.

Antallet passagerer med skibet var som følger:

Island—udlandet	695
Udlandet—Island	769
Mellem udenlandske havne	473

Passagerpladsens udnyttelse var ca. 65 % beregnet efter antallet af passagerer til og fra Island, men noget højere, når man også medregner passagerer mellem udenlandske havne.

¹ Tryckt efter sessionen.

Det forenede dampskibsselskab, København.

M/s Dronning Alexandrine gik i rutetrafik hele året mellem Island og København med anløb i Færøerne.

Antalet passagerer med skibet var som følger:

	hele året	deraf i sommertid
København/Thorshavn—Reykjavik	827	445
Reykjavik—Thorshavn/København	589	384

Skibet kom 15 gange til Reykjavik fra København og Færøerne og afgik 13 gange fra Reykjavik til Færøerne og København.

Der foreligger ikke nøjagtige oplysninger om udnyttelsen af passagerkapaciteten, men man kan regne med, at den ligger indenfor 70 % af den del af passagerpladsen, der er beregnet til passagerer mellem Reykjavik og København i begge retninger; halvdelen af passagerpladsen er beregnet til passagerer mellem Færøerne og København.

Luftfartsselskabet Flugfélag Íslands.

Selskabet opretholdt en regelmæssig rute mellem Reykjavik, Oslo og København; antallet passagerer var som følger:

Reykjavik—København	1606
København—Reykjavik	1660
Reykjavik—Oslo	297
Oslo—Reykjavik	253

Om sommeren blev der foretaget to ture ugentlig til København, hvoraf den ene var via Oslo. I vintermånederne var der en tur om ugen til København, men ingen til Oslo.

Udnyttelsen af passagerpladsen var 60 % gennemsnitlig for hele året og 85—90 % i sommertiden.

Luftfartsselskabet Loftleiðir.

Loftleiðir a/s opretholdt rutefart til de andre nordiske lande (og Tyskland) hele året; antallet passagerer var som følger:

Reykjavik—København	659
København—Reykjavik	666
Reykjavik—Oslo	401
Oslo—Reykjavik	305
Reykjavik—Göteborg	168
Göteborg—Reykjavik	180
Reykjavik—Stavanger	154
Stavanger—Reykjavik	149

Desuden befordredes passagerer mellem Hamburg og Reykjavik og et stort antal transitpassagerer til New York.

Der foretoges to ture om ugen i vintertiden og tre ugentlige ture om sommeren, eller ialt 218 ture i rutefart, foruden 6 ekstrature, i årets løb mellem U. S. A. og Europa. Der foreligger endnu ikke nøjagtige oplysninger om udnyttelsen af passagerpladsen, men selskabet mener, at den vil vise sig at være 75—80 % gennemsnitlig for hele året og noget højere for sommertiden.

Pan American Airways.

Selskabets flyvemaskiner havde mellemlanding i Island en gang om ugen på ruten Helsingfors—Stockholm—Oslo—Reykjavík—New York. Der foreligger ingen oplysninger om antallet passagerer til Island fra de andre nordiske lande.

Forskellige.

Foruden ovennævnte ruteforbindelser forefaldt der forskellige andre ture til og fra de andre nordiske lande, bl. a. fragtskibe, der ikke var i rutefart. Desuden kom det norske skib m/s Brand VI en tur hertil fra Norge med 170 norske og svenske turister, og m/s Batory kom en tur hertil fra Danmark med 700 turister, hovedsagelig danskere og svenskere.

Af det foranstående fremgår det klart, at flyvemaskinernes passagerkapacitet var næsten fuldt udnyttet sidste sommer, medens der manglede en del i, at skibenes kapacitet var fuldt udnyttet.

I indeværende år går man ud fra, at mulighederne for flyverejser mellem Island og de andre nordiske lande bliver betydeligt forøget, medens skibslejligheder bliver i lighed med sidste års.

Det islandske dampskibsselskabs (m/s Gullfoss) fartplan bliver af samme form som i de foregående år.

Den islandske stats skibsrederi vil tilrettelægge m/s Heklas fartplan til de nordiske lande på samme måde som sidste år, men rederiet gør sig forhåbninger om en bedre udnyttelse af kapaciteten, idet skibets rejser bliver tilrettelagt tidligere og bedre organiseret end sidste år.

M/s Dronning Alexandrines rejser er ikke tilrettelagt for hele året, men det ser ud til, at de bliver i lignende form som sidste år, d. v. s. to gange om måneden i juli og august og ca. en gang om måneden resten af året.

Flugfélag Íslands vil mere end fordoble sin transportkapacitet mellem Reykjavík og de øvrige nordiske lande næste sommer, d. v. s. at fra begyndelsen af maj til slutningen af september regner man med 3 ture om ugen fra Island til Norge, Danmark og Sverige, foruden en tur til København via Glasgow og en tur til Tyskland via København.

Fartplanen hos Loftleiðir a/s er endnu ikke fuldstændig tilrettelagt, men bliver sandsynligvis af lignende form som sidste år.

Pan American Airways' fartplan er endnu ikke kommet hertil, men man regner med, at den bliver af lignende form som sidste år, d. v. s. mellemlanding en gang om ugen på ruten Skandinavien—U. S. A.

Från Island har vidare framhållits följande:

Udvidelsen af luftrafikken vil ganske vist forøge mulighederne for rejser mellem de nævnte lande, men almindelige flyverejser er ikke egnede for det store publikum. Det, som de fleste søger — og har råd til — er billige skibsrejser.

Man kan imidlertid påpege, at gennem organiserede flyverejser, d. v. s. rejser, hvor alle udgifter er indbefattet i prisen, billetpris, hotelophold m. fl., såkaldte »inclusive tours», kan rejseomkostningerne bringes meget betydeligt ned. Den mest praktiske fremgangsmåde ville måske være, at foreninger og selskaber organiserede såkaldte udvekslingsrejser, chartrede flyvemaskiner og lagde vægt på at få pladserne fuldt besat på turen frem og tilbage.

Samtidig med at disse muligheder berøres, må man have i erindring, at hotelspørgsmålet ikke er løst i Island, og hvis selskabsrejser hertil bliver organiseret i voksende omfang, kan man ikke komme uden om at forbedre og udvide hotelforholdene. I denne forbindelse kan man påpege, at der her i de sidste år er blevet rejst udmærkede skolebygninger, som henstår ubenyttede på den årstid, hvor turistrejser finder sted. Disse bygninger kan i løbet af kort tid og uden synderligt besvær indrettes til indbydende midlertidige hoteller.

Medlemsförslag

om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken

(Väckt av Rolf Edberg och Nils Hønsvald)

En betydande del av den internordiska godstrafiken ombesörjes av lastbilar av olika slag. De bestämmelser, som gäller för denna trafik i de olika nordiska länderna, förete emellertid betydande avvikelser på åtskilliga väsentliga punkter. Detta leder stundom till att trafiken mellan länderna hämmas och icke kan utvecklas fullt rationellt. Vid en allmän diskussion om trafikförhållandena i Norden måste uppmärksamhet ägnas också åt dessa frågor, och man bör undersöka vad som kan göras för att minska de olägenheter, som förorsakas av skiljaktigheter i de nuvarande bestämmelserna för lastbilstrafiken.

Lastbilstrafiken är i Danmark, Norge och Sverige underkastad en ganska ingående tillståndsgivning. Som exempel på de olikheter, som därvid kan förekomma, kan anföras följande:

Lastbil, som från Sverige skall färdas in i Norge och har en bredd överstigande 2,20 meter eller fullastad ett axeltryck över 2 ton, måste ha dispens från vegdirektoratet i Oslo om körningen skall äga rum genom mer än ett fylke. Berörs endast ett fylke av transporten kan vederbörande vägchef ge dispens. Enligt uppgift från den norske vägdirektören kan dispens upp till 6 tons axeltryck ävensom för en bredd intill 2,35 meter lämnas på de viktigaste huvudvägarna i Norge.

För färd i Danmark erfordras för närvarande dispens om fordonets axeltryck överstiger 6 ton och totalvikten 8 ton eller bredden överstiger 2,30 meter. Folketinget har emellertid just nu till behandling ett förslag till ny færdelseslov. Enligt detta höjes maximigränsen för tillåtet axeltryck till 8 ton och tillåten maximibredd till 2,50 meter.

Sverige tillämpar för främmande lastbilar svenska vägtrafikförordningens bestämmelser, enligt vilken dispens erfordras i de fall, där lastbil har ett axeltryck över 6 ton, ett boggietryck över 10 (på mindre vägar 8) ton eller en bredd över 2,35 meter.

Önskvärt vore att dessa vägtrafikbestämmelser i möjligaste mån gjordes

ensartade för hela Norden. Riktmärket synes därvid böra vara att söka nå en närmare anpassning till den internationella vägtrafikkonventionens bestämmelser, varigenom det nuvarande dispensförfarandet i väsentlig grad skulle kunna elimineras.

Åtskilliga nationella särbestämmelser sammanhänger med den kommunikationspolitik som de olika länderna bedriver. Denna kan ta sikte på att skydda järnvägstrafiken eller att söka uppdelat olika kommunikationsuppgifter mellan skilda transportmedel. Man möter här en rad komplicerade problem, där en avvägning mellan olika intressen självfallet måste göras. Utan att närmare gå in på denna avvägning samt dess syften och verkningar i olika konkreta fall torde som riktmärke kunna uppställas, att största möjliga samordning mellan de olika nordiska ländernas trafikpolitiska åtgärder bör eftersträvas, i varje fall då dessa har direkt betydelse för trafiken mellan länderna.

Det bör i detta sammanhang också undersökas, om icke avgifterna för lastbilar på färjorna vid överfart från den skandinaviska halvön till kontinenten är alltför högt tilltagna och verkar i onödig grad hämmande på lastbilstrafiken.

Slutligen bör framhållas önskvärdheten av att samförstånd kan nås mellan olika länders myndigheter vid tillståndsgivning och att enhetliga principer tillämpas i de olika länderna. Detta torde i sin tur förutsätta ytterligare utjämning av olikheterna i ländernas trafiklagstiftning på detta område.

De lättnader som i här berörda avseenden skulle kunna vinnas skulle infoga sig som ett naturligt led i strävandena att på olika områden underlätta samfärdseln mellan de nordiska länderna.

Med stöd av det anförda hemställes därför,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att låta undersöka möjligheterna för lättnader för den internordiska lastbilstrafiken.

Stockholm och Oslo den 1 december 1954

Rolf Edberg

Nils Hønsvald

*BILAGA***Internordisk överenskommelse angående omnibus- och lastbilstrafik**

På grundval av förhandlingar, förda mellan representanter för vederbörande departement i Danmark, Norge och Sverige, har uppgjorts nedan intagna förslag till överenskommelse mellan regeringarna i nämnda tre länder angående omnibusstrafik och godsbefordran med motorfordon. Överenskommelsens undertecknande är under förberedande. Så har exempelvis i Sverige Kungl. Maj:t den 7 maj 1954 för Sveriges del godkänt förslaget.

Förslag till överenskommelse mellan regeringarna i Danmark, Norge och Sverige angående omnibusstrafik och godsbefordran med motorfordon

Regeringarna i konungarikena Sverige, Danmark och Norge hava träffat följande överenskommelse rörande rätten att bedriva omnibusstrafik och godsbefordran med motorfordon mellan nämnda länder.

*Art. 1**Definitioner*

I denna överenskommelse förstås med:

T r a f i k u t ö v a r e :

Fysisk eller juridisk person som, mot eller utan ersättning, åt annan eller för egen räkning utför befordran av personer eller gods med omnibus eller lastbil.

O m n i b u s :

Vid trafik i Norge eller Sverige med ett i någotdera landet registrerat motorfordon ett dylikt fordon, som är inrättat för befordran av nio eller flera personer utöver föraren, och vid trafik i Danmark eller i Norge eller Sverige med ett i Danmark registrerat motorfordon ett dylikt fordon, som är inrättat eller användes för befordran av sju eller flera personer utöver föraren.

L a s t b i l :

Motorfordon, som är registrerat såsom lastbil eller som användes till befordran av annat gods än personliga effekter tillhörande resande som samtidigt befordras med fordonet.

Personlinjetrafik:

Sådan regelbunden trafik för befordran av personer, som enligt på förhand tillkännagivna turlistor och taxor försiggår mellan bestämda orter med möjlighet att utom utgångsorten avlämna eller upptaga passagerare.

Turistkörning:

a) Befordran av samma personer med samma omnibus under en resa, som påbörjas och avslutas i samma stat.

b) Tillfällig gemensam befordran av personer med omnibus från en av de fördragsslutande staterna till sjö- eller lufthamn i annan fördragsslutande stat under förutsättning att omnibussen återvänder tom till hemstaten.

c) Tillfällig gemensam befordran med omnibus av skepps- eller flygmaskinsbesättning från en av de fördragsslutande staterna till sjö- eller lufthamn i annan fördragsslutande stat med rätt att även på återfärden medtaga en annan skepps- eller flygmaskinsbesättning från sistnämnda hamn till hemstaten.

Art. 2

Överenskommelsens omfattning

Denna överenskommelse är tillämplig på sådana transporter, som nämnas under art. 3—6 och som utföras av en i någon av de fördragsslutande staterna hemmahörande trafikutövare till eller genom annan fördragsslutande stat.

Överenskommelsen är tillämplig också på sådana transporter, som utföras av stat eller kommun eller andra offentliga institutioner, dock icke på befordran av post mellan de fördragsslutande staterna.

Art. 3

Personlinjetrafik med omnibus

1) För rätt att bedriva personlinjetrafik med omnibus till eller genom annan fördragsslutande stat kräves tillstånd av vederbörande myndighet i nämnda stat.

2) Ansökan om tillstånd, innehållande förslag till turlista, taxa och befordringsvillkor i övrigt, insändes till vederbörande myndighet i trafikutövarns hemstat och skall, såframt den tillstyrkes, med denna myndighets yttrande översändas direkt till vederbörande myndighet i den andra staten.

3) Vederbörande myndighet i den stat, till eller genom vilken personlinjetrafik skall bedrivas, fastställer, om tillstånd beviljas, villkor och bestämmelser för detsamma.

4) Ansökan om ändring i turlista, taxa eller befordringsvillkor i övrigt ingives och behandlas enligt bestämmelserna i punkt 1—3.

5) Tillstånd till personlinjetrafik innebär tillika rätt till befordran av resgods, som medföres av passagerare.

*Art. 4**Turistkörning*

1) Turistkörning till eller genom Danmark må av norska eller svenska trafikutövare utföras allenast efter särskilt, i överensstämmelse med gällande dansk rätt meddelat tillstånd, som på vederbörande dansk myndighets vägnar utfärdas av vederbörande norska eller svenska myndigheter.

2) För danska trafikutövare kräves för rätt att utföra turistkörning till eller genom Norge och Sverige tillstånd, som av vederbörande dansk myndighet utfärdas på vederbörande norska eller svenska myndigheters vägnar.

3) Norska trafikutövare som utföra turistkörning till eller genom Sverige och svenska trafikutövare som utföra turistkörning till eller genom Norge behöva icke för den utom hemstaten fallande delen av transporten särskilt tillstånd härtill, men äro skyldiga att vid in- och utfärd i det andra landet på begäran avlämna i art. 7 mom. 2 omförmälda uppgifter.

4) Tillstånd till turistkörning innebär tillika rätt till befordran av resgods, som medföres av passagerare.

5) I vilken omfattning vederbörande trafikutövare skall innehava tillstånd till trafik i sin hemstat i anslutning till körning till en av de andra staterna avgöres efter gällande rätt i hemstaten.

*Art. 5**Annan persontrafik än linjetrafik eller turistkörning*

För omnibustrafik, som icke är att hänföra under art. 3 eller 4 (jfr art. 1), kräves i varje särskilt fall tillstånd av vederbörande myndighet i den eller de av de fördragsslutande staterna till eller genom vilken körningen utföres; dock kräves tillstånd icke från sådan stat, genom vilken allenast transittrafik äger rum, därest vederbörande eljest innehar ett tillstånd utfärdat av myndighet i hemstaten efter samma bestämmelser, som beträffande turistkörning stadgats i art. 4.

Ansökan om tillstånd insändes till vederbörande myndighet i sökandens hemstat och skall, såframt den tillstyrkes, med vederbörande myndighets yttrande översändas direkt till motsvarande myndighet i den andra staten. Underrättelse om dennas inställning till ansökningen tillställs vederbörande myndighet i sökandens hemstat.

Tillåtelse till sådan körning innebär tillika rätt till befordran av resgods, som medföres av passagerare.

*Art. 6**Godstrafik*

1) a) Tillfällig transport av gods med lastbil till, från eller genom Danmark må av norska eller svenska trafikutövare utföras allenast efter särskilt tillstånd, meddelat enligt samma regler, som angivits under art. 4 punkt 1.

b) För danska trafikutövare kräves för rätt att med lastbil tillfälligt ombesörja transport av gods i Norge eller Sverige tillstånd av vederbörande danska ministerium på sätt angives i art. 4 punkt 2.

c) Tillstånd kräves dock icke för befordran av

- a) flyttsaker,
- b) mäss- eller utställningsgoods,
- c) teaterdekorationer,
- d) apparatur och liknande för användning vid radio- och filmupptagning.
- e) kapplopningshästar och tävlingsmotorfordon, idrottsredskap för användning vid bestämda idrottstillställningar,
- f) lik,
- g) varuprov i mindre kvantiteter,
- h) tidningar och tidskrifter,
- i) servicevagnar nyttjade för verktyg och reservdelar för reparation eller tillsyn av maskinanläggningar levererade av det företag, som äger fordonet.

2) Norsk trafikutövare, som utför tillfällig transport av gods till, från eller genom Sverige, samt svensk trafikutövare, som utför sådan transport till, från eller genom Norge, behöver för den utom hemstaten fallande delen av transporten icke särskilt tillstånd, men är skyldig att vid in- och utfart i den andra staten på anfordran lämna de i art. 7 mom. 2 angivna uppgifterna.

3) Rätt att med lastbil ombesörja godstrafik från trafikutövares hemstat till eller genom en annan av de fördragsslutande staterna innebär — med den begränsning, som följer av punkt 1 a) och b) här ovan — tillika rätt att i den stat, till vilken gods befordrats (*destinationslandet*), å bestämmelseorten eller å plats, som i destinationslandet passerar vid direkt hemfärd, upptaga gods för befordran till trafikutövares hemstat, men icke till ort utom denna stat; dock må även på platser utanför den direkta hemvägen gods i destinationslandet upptagas för befordran till hemstaten men icke till en tredje stat, därest avtal om sådan transport föreligger, innan lastbilen föres in i destinationslandet. I intet fall må trafikutövare utanför sin hemstat verkställa transporter uteslutande mellan två orter i någon av de andra fördragsslutande staterna.

Vid färd med tom vagn från trafikutövares hemstat till annan fördragsslutande stat är förare av lastbil skyldig att vid gränskontrollen styrka, att avtal föreligger om hämtning av ett bestämt varuparti i den stat, vartill färden äger rum, för befordran till trafikutövares hemstat.

Vid återfärd med tom vagn från destinationslandet må trafikutövare upptaga gods i annan fördragsslutande stat endast om detsamma utgöres av ett bestämt varuparti, som enligt ett före hans infart i sistnämnda stat träffat avtal skall befordras direkt till trafikutövares hemstat.

4) Beträffande tillstånd till godslinjetrafik gälla motsvarande bestämmelser som stadgats under art. 3.

*Art. 7**Kontroll*

Mom. 1. Det åligger gränskontrollmyndighet i de fördragsslutande staterna att kontrollera från hemstaten utgående trafik med därstädes registrerade motorfordon och att tillse, att trafikutövaren innehar erforderligt tillstånd att köra till eller genom annan fördragsslutande stat.

Om trafikutövaren icke innehar sådant tillstånd, skall gränskontrollmyndigheten antingen förbjuda transporten eller ock underrätta den andra statens gränskontrollmyndighet om att trafikutövaren icke har vederbörligt trafikillstånd ävensom meddela motorfordonets förare att infärd i ifrågasvarande stat icke är tillåten.

Myndighet i stat till eller genom vilken färd äger rum med motorfordon, registrerat i annan fördragsslutande stat, är berättigad att kontrollera att bestämmelserna i denna överenskommelse iakttagas.

Mom. 2. I fråga om i Sverige registrerade motorfordon, som föras från Sverige till Norge, eller i Norge registrerade motorfordon, som föras från Norge till Sverige, äro gränskontrollmyndigheterna icke skyldiga att kontrollera från hemlandet utgående trafik, men äga att av förare av motorfordon, registrerat i den andra staten, vid fordons infärd begära uppgifter i följande avseenden:

1. Trafikutövarens namn och adress.
2. Fordonets registreringsnummer, tjänstevikt och bruttovikt, lastens art, antal passagerare och deras nationalitet.
3. Mellan vilka orter eller längs vilken vägsträcka trafiken skall framgå samt på vilket sätt i övrigt trafiken skall utföras (samma passagerare på hela resan, upptagning av passagerare eller gods o. s. v.).
4. Eventuellt föreliggande transportavtal i anslutning till bestämmelserna i art. 6 punkt 3.

Mom. 3. Om det i Norge eller Sverige upprätthålles eller införes ett system, enligt vilket det erfordras tillstånd från myndighet för att med ett i hemstaten registrerat fordon färdas in i annan stat och om det av vederbörande lands gränskontrollmyndighet vid utfärden ur landet kontrolleras, att dylikt tillstånd finnes, skall det andra landets gränskontrollmyndighet icke avfordra föraren de i föregående mom. omnämnda uppgifterna såsom förutsättning för trafikens bedrivande.

Mom. 4. I de fall, då myndigheterna i en stat utfärdat tillstånd till trafik i annan stat, skall det utfärdade tillståndet på anfordran av de kontrollerande myndigheterna företes.

Mom. 5. Myndighet i en stat, som inför eller upphör med härförut angivet system av trafikillstånd, skall underrätta den andra staten härom.

*Art. 8**Allmänna bestämmelser om tillstånd meddelande*

1) Tillstånd skall ställas å viss fysisk eller juridisk person och får icke överlåtas.

2) Tillstånd kan meddelas att gälla tills vidare eller på bestämd tid.

3) Tillståndet eller bestyrkt avskrift därav (eventuellt fotokopia) skall alltid medföras å fordonet och företes vid in- och utfart från hemstaten eller på anfordran av vederbörande myndigheter.

4) Tillståndet skall innehålla uppgift om:

a) fordonets registreringsnummer,

b) trafikens karaktär,

c) eventuella villkor och bestämmelser att iakttagas av trafikutövaren.

5) Tillståndet skall uttryckligen fästa trafikutövarens uppmärksamhet på att han bör skaffa sig kännedom om i vederbörande främmande stater gällande bestämmelser om vikt och mått för motorfordon samt att, innan transporten påbörjas, eventuellt erforderlig dispens för fordonet i nämnda hänseenden beviljas.

Art. 9

Utväxling av upplysningar om meddelade tillstånd

De fördragsslutande staterna skola varje kvartal utväxla förteckningar över meddelade tillstånd med angivande av tillståndets nummer, trafikutövarens namn och adress, tillståndets giltighetstid, fordonets registreringsnummer samt trafikens karaktär.

Art. 10

Myndigheter

De i denna överenskommelse omförmälda tillstånden meddelas tills vidare

1) för Danmark av ministeriet for offentlige arbejder,

2) för Norge av samferdselsdepartementet,

3) för Sverige av statens biltrafiknämnd.

Slutbestämmelser

Art. 11

Trafikutövare är skyldig att ställa sig i de fördragsslutande staterna gällande författningar och administrativa föreskrifter till noga efterrättelse.

Även om en transportutövares handling icke kan i åtalsväg straffrättsligen beivras, må, om trafikutövaren överträder bestämmelserna i denna överenskommelse eller i ett på grundval av densamma utfärdat tillstånd, tillståndet återkallas eller för viss tid indragas av den myndighet, som utfärdat tillståndet. Sådan åtgärd skall vidtagas, när den myndighet, på vars vägnar tillståndet meddelats, efter förhandling med den myndighet, som meddelat tillståndet, så kräver.

Art. 12

Denna överenskommelse skall träda i kraft nittio dagar efter det att den har underskrivits av de tre regeringarna.

Art. 13

Önskar någon av de fördragsslutande staterna uppsäga överenskommelsen, skall skriftligt meddelande därom tillställas den norska regeringen, som omedelbart har att underrätta övriga fördragsslutande staters regeringar härom så ock om dagen, då meddelandet mottogs.

Uppsägningen gäller endast den stat, som verkställt densamma, och äger giltighet från och med den första dagen i det kalenderår, som infaller sedan tre kalendermånader förflutit från den dag då norska regeringen mottog meddelandet om uppsägningen.

Överenskommelsen skall vara deponerad i norska utrikesdepartementets arkiv, och bestyrkta avskrifter skola av departementet tillställas var och en av de fördragsslutande staternas regeringar.

Till bekräftelse varav undertecknade, vederbörligen bemyndigade härtill, hava undertecknat denna överenskommelse.

Som skedde i Oslo i ett exemplar på svenska, danska och norska språken
den 1954.

Berättelse

om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna

(Överlämnad av svenska regeringen)

Samarbete mellan de nordiska järnvägarna har länge ägt rum dels genom direkt samarbete på olika områden mellan statsbaneförvaltningarna, dels på föreningsplanet (Nordiska järnvägsmannasällskapet, NJS). Samarbetet äger rum mellan huvudförvaltningarna, linjeförvaltningarna vid gränsen men även i betydande utsträckning direkt mellan personer i likartad ställning på ömse sidor gränsen.

Det *direkta* samarbetet mellan de nordiska statsbaneförvaltningarna har ägt rum i många år och har intensifierats efter det andra världskrigets slut. Sålunda ha konferenser och studieutbyten inom praktiskt taget alla tjänstegrenar mer eller mindre regelbundet ägt rum, såsom mellan chefer för förråds- och verkstadsrörelse, elektrodrift, statistiska kontor, järnvägsskolor (studierektorerna), kemiska laboratorier, biltrafikrörelser, geotekniska avdelningar, rationaliseringsavdelningar o. s. v.

Inom det *tekniska* området kan nämnas gemensam forskning på rälsförslitningsproblemet, rälskvaliteter, rälsbefästningsproblemet och därmed sammanhängande frågor. Vissa kontakter ha hållits angående betongsliperproblemet. Gemensamma metoder för undersökning av vagnaxlar ha utarbetats. Inom det signaltekniska området ha gemensamma riktlinjer utarbetats för säkerhetsreläers utförande. Vidare ha tekniska riktlinjer sammanställts för CTC-anläggningars utförande. Det som här nämnts har framkommit från studiedelegationens arbete inom NJS regi.

I fråga om rullande materiel ha gemensamma beställningar kunnat göras. Sålunda ha Norge och Sverige gjort beställningar av malmvagnar och malmstågslök i gemensamma serier.

På *biltrafikens* område har diskuterats en gemensam planering av inter-nordisk busstrafik och då i första hand bussrundturer i anslutning till redan

förefintliga rundturer på järnväg. Man har vidare överenskommit att lämna varandra bästa möjliga servicehjälp beträffande garage, verkstäder, ersättningsvagnar vid vagnskador m. m.

Sedermera ha vid olika tillfällen sammanträden ägt rum i första hand mellan representanter för NSB och SJ, bl. a. om den gemensamma Malmö—Oslo linjen.

På *driptområdet* har — förutom samtrafiken med gods- och personvagnar, som är internationellt reglerad genom olika överenskommelser — sedan länge (1923) loksamtrafik ägt rum på malmbanan mellan Norge och Sverige (Kiruna—Narvik) och på senare år även över Kornsjö (Oslo—Mellerud). Sedan 1949 går svenskt elektriskt motorvagnssätt över gränsen vid Kornsjö («Skandiapilen»). På det tidtabellstekniska området existerar ett synnerligen intimt samarbete (arbetskonferenser).

Distriktscheferna i norr på bägge sidor norsk-svenska gränsen ha regelbundna sammankomster.

Över Öresund ha DSB och SJ ett mångårigt och gott samarbete i trafikerandet av de gemensamma tåg färjelederna:

Hälsingborg—Helsingør (från 1892)

Malmö—København frihavn (från 1895)

Sedan DSB och SJ förvärvat alla aktierna i dampskibsselskabet Øresund A/S resp. i Svenska rederi AB Öresund träffades 1944 en överenskommelse mellan statsbanorna om gemensam fartygstrafik i Öresund (Malmö—København havnegade). Även här råder ett mycket intimt samarbete i trafik-, drift- och ekonomiskt hänseende.

Inom det *kommersiella* området finnas många samarbetsärenden, bland vilka kunna nämnas följande:

Samordning av ländernas trafikstadgar. En dylik stadga för hela Norden är under utarbetande.

Fraktsedelsdubbletterna skola samordnas, så att de skola kunna användas i det egna landets trafik likaväl som i samtrafiken mellan länderna.

För persontrafiken försöker man få enhetliga bestämmelser. Norge och Sverige ha redan nu likartade principer för extratåg och billighetsresor. Dyliga tåg anordnas genom direktkontakter över gränsen mellan närmast berörda tjänsteställen.

Gemensam nordisk godstariff finnes nu utarbetad, som möjliggör att i ett flertal stationsförbindelser sända gods inom det nordiska järnvägsblocket med direkt fraktberäkning. En gemensam nordisk styckegodstariff för att möjliggöra sändning av styckegods med direkt fraktberäkning är under utarbetande.

Mellan svenska och norska statsbanorna avhålls årligen en konferens angående fraktnedsättningar i svensk-norsk trafik.

Inom ramen för internationella järnvägsunionens (UIC) verksamhet sker samråd i ett stort antal frågor, som röra tariffproblem och reglementering av järnvägstrafiken mellan Norden och länder på kontinenten.

»Godstransportförsäljningen» och »persontrafikförsäljningen» ha utbyte av idéer och erfarenheter i fråga om transportförsäljningen, dels genom besök på varandras trafikombuds- och trafikantmöten etc., dels genom den för närvarande arbetande NJS studiedelegation för trafikvärning.

Reklamavdelningen har utbyte av broschyrer, affischer m. m. Därjämte anordnas varje år sammanträden, där reklamkampanjer diskuteras.

Person- och resgodssamtrafiken mellan de nordiska länderna regleras sedan ett 60-tal år tillbaka genom en taxa för nämnda trafik. Allt efter trafikbehovet har taxan utökats, och det är avsett att från nästa år sätta alla stationer i stånd att ömsesidigt kunna utfärda biljetter och inskriva resgods.

Vid i regel årligen avhållna konferenser dryftas taxe- och andra frågor, varvid beslut fattas om ändringar och tillägg i taxepublikationerna, som anses erforderliga för främjande av persontrafiken. SJ har uppdraget att fungera som verkställande förvaltning för ifrågavarande taxa.

Som ett led i de nordiska järnvägsförvaltningarnas strävan att öka persontrafiken finnas sedan 1931 s. k. nordiska rundturer inrättade, vilka genom en ganska stor nedsättning och vissa andra fördelar visat sig mycket begärliga. Trots den under senare år alltmer tilltagande biltrafiken har försäljningen av dessa rundturer visat en markant ökning.

Inom *resebyråområdet* kan följande nämnas.

År 1952 beslöto de danska, norska och svenska järnvägsförvaltningarna att gemensamt öppna ett biljettkontor i New York, även avsett att utgöra en propagandacentral i första hand för de nordiska järnvägarna. Kontoret erhöll namnet »Scandinavian Railways». Genom dess tillkomst har de amerikanska reseagenternas försäljning på Skandinavien på ett effektivt sätt underlättats, och kontoret har blivit mycket uppskattat av dem. De finska statsjärnvägarna ha även uttalat sitt intresse för denna gemensamma byrå, och undersökningar om möjligheterna för dem att ansluta sig pågå.

År 1953 bildade därutöver de danska, finska, norska och svenska järnvägsförvaltningarnas resebyråorganisationer en sammanslutning under namnet »Scandinavian Railways Travel Bureaux». Avsikten härmed var att utbyta erfarenheter på reselivets olika områden, att utåt uppträda med den speciella tyngd som en gemensam nordisk organisation kan ge, att avsluta för alla organisationerna gemensamma kontrakt med hotell, samarbetande resebyrå- och turistföretag utanför Skandinavien m. fl. samt att gemensamt utge program för individuella resor (sedermera eventuellt sällskapsresor) och transferverksamhet, att ömsesidigt verka för resebyråorganisationernas utveckling och effektivisering,

att använda varandras tjänster för resor i de nordiska länderna och att främja trafikvärvningen för de nordiska järnvägarna.

Studieresor förekomma ömsesidigt i rätt stor utsträckning. Bl. a. ha tjänstemän från NSB kunnat göra yrkesstudier i övriga nordiska länder under längre tidsperioder (tack vare en föredömlig stipendieverksamhet). Under de senaste 8 åren ha omkring 80 dylika stipendier utdelats.

Konsultativ verksamhet. Erkända experter ha anlitats även av grannländerna.

Nordiska järnvägsmannasällskapet har uppstått ur del år 1874 i Köpenhamn bildade »Jernvägsmannasällskapet» och fick sitt nuvarande namn år 1924, då Finlands järnvägar anslöto sig.

Syftet framgår av sällskapets nyligen omarbetade stadgar, som antogos på det 23:e allmänna mötet i Helsingfors den 16—17 juni 1954:

§ 1.

Sällskapets namn är Nordiska järnvägsmannasällskapet, sällskap för järnvägsforskning (NJS).

§ 2.

Sällskapet har till ändamål att främja samarbetet mellan de fyra nordiska ländernas järnvägar för att därigenom bidra till utvecklingen av dessa järnvägars verksamhet i administrativt, ekonomiskt och tekniskt avseende.

Sällskapet avser jämväl att utgöra en föreningslänk mellan nordiska järnvägsföretag och deras tjänstemän för att utveckla medlemmarnas yrkesmässiga kunskap och samhörighet.

För att uppnå sitt syfte äger sällskapet att till undersökning och utredning taga upp frågor, som ha särskild betydelse för de nordiska järnvägaras verksamhet. Frågor av politisk innebörd må icke upptagas till behandling, icke heller frågor rörande löne- och anställningsvillkor i syfte att driva eller stödja medlemmarnas intressen som arbetstagare.

Sitt syftemål skall sällskapet söka befordra genom bl. a. möten och gemensamt forskningsarbete samt genom att utgiva en tidskrift och eventuellt andra publikationer.

Det egentliga arbetet bedrivs inom fem facksektioner i varje land:

- A för administration och ekonomi
- B » banteknik
- C » maskinteknik
- D » drift och trafik
- E » elektroteknik

Arbetet inom sektionerna består av föredrags- och rapportverksamhet samt diskussioner vid gemensamma och lokala sektionsmöten ävensom speciella undersökningar och utredningar genom särskilda studiedelegationer.

Vart fjärde år hålles ett allmänt möte (föreningsstämma) omväxlande i de fyra länderna. Vid detta möte förekomma även föredrag med rapporter.

Sällskapet utger regelbundet en tidskrift åren 1874—1924 »Jernbanebladet», från år 1925 »Nordisk järnbanetidskrift», som för närvarande utkommer med 12 nummer per år.

Sektionsarbetet under fyraårsperioden 1950—1954 har omfattat

- 33 föredrag,
- 99 rapporter och
- 20 »korta meddelanden».

Samtidigt ha 11 studiedelegationer arbetat (fem ha avlämnat slutrapporter).

Sällskapet kan sägas vara ett forum, där dels goda nya idéer och uppslag kunna framläggas och även växa fram samt ha utsikter att i olika avseenden och inom olika verksamhetsgrenar leda in järnvägsväsendets utveckling på likformiga och bättre vägar inom de nordiska järnvägssystemen, dels redan genomförda reformer och nydaningar inom ett lands järnvägsväsende kunna beskrivas och ventileras och närmare diskuteras med bl. a. hänsyn till förutsättningarna för likartade åtgärder inom övriga nordiska länder.

Stockholm den 2 december 1954

*BILAGA 1***Nordiskt luftfartssamarbete inom SAS***(Översikt utarbetad inom SAS)**Historik*

Inom luftfarten förhåller det sig icke så att man kan få öppna flyglinjer var och när man önskar. Friheten på haven uppnåddes år 1849 genom navigationsaktens upphävande. Inom luftfarten är vägen till 1849 ännu lång. Varje land söker att skydda sin egen trafik från konkurrens från andra, och för att i dag få bedriva en reguljär flyglinje krävas långa förhandlingar med påvisande av föreliggande trafikbehov. Man talar om luftens fem friheter:

1. Rätten att överflyga ett annat land.
2. Rätten att göra tekniska mellanlandningar.
3. Rätten att avlämna last från hemlandet i destinationslandet.
4. Rätten att i destinationslandet upptaga last till hemlandet.
5. Rätten att upptaga och avlämna last utmed linjen mellan orter som icke beröra hemlandet.

Det är den sistnämnda s. k. femte friheten, som är så viktig för en sund ekonomisk utveckling av luftfarten. För små länder som Danmark, Norge och Sverige, som var för sig ha ett relativt litet trafikunderlag och inga kolonier såsom naturliga ändpunkter för långlinjer, är det givetvis vanskligt att uppbygga ett trafiknät av sådan storlek, att anskaffning av modern trafikmateriel med tillhörande trafikapparater är ekonomiskt genomförbar.

Dessa förhållanden gjorde att redan före kriget de tre skandinaviska flygbolagen Det danske luftfartselskab, DDL, Det norske luftfartselskab, DNL, och AB Aerotransport, ABA, sökte kontakt med varandra för att undersöka vad man skulle kunna göra för att i samarbete säkerställa nordiskt deltagande på interkontinentala långlinjer och då främst till Amerika. Även Finland deltog i dessa första förhandlingar. Man hade vid denna tidpunkt icke någon tanke på ett fullständigt samgående utan tänkte sig kunna lösa frågan genom någon form av poolsamtrafik.

I och med krigsutbrottet år 1939 ökades det nordiska intresset för en flygförbindelse med USA och i samarbete med de fyra nordiska flygbolagen och postverken beslöts att förhandlingar skulle upptagas i Amerika med vederbörande myndigheter och flygföretag för att söka få i gång trafiken. Amerikanskt tillstånd beviljades och samtrafiköverenskommelse träffades med Pan American Airways (PAA), som gick ut på att de nordiska flygbolagen skulle hyra en flygbåt, som skulle trafikera från Nordamerika till Bergen

i Norge på sådant sätt, att resan från Amerika till Bergen gick för amerikansk räkning och att samma flygbåt i riktning från Bergen till Amerika chartrades för skandinavisk räkning. Planerna voro fullt klara och accepterades vid ett sammanträde i Köpenhamn den 7 april 1940, och trafiken avsågs sättas i gång i början på sommaren 1940. Två dagar senare kom ockupationen av Danmark och Norge och planerna måste skrinläggas.

Intresset i Sverige för att få i gång en amerikatrafik under kriget blev allt starkare. ABA:s ledning upptog förhandlingar med svenska regeringen för att få tillstånd att i Amerika inköpa de flygplan, som skulle erfordras för att redan under kriget påbörja trafiken. Regeringen ville emellertid icke gå med härpå, och ABA vände sig då till det privata näringslivet. Efter förhandlingar mellan representanter för näringslivet, ABA och staten under vintern 1942—1943 bildades under våren 1943 det bolag, som kallades Svensk interkontinental lufttrafik AB (SILA) vilket företag fick till uppgift att i samarbete med ABA söka få till stånd flygtrafiken på Amerika. Förhandlingarna upptogos av SILA omedelbart i Amerika och pågingo under 1943—1944. På hösten 1944 undertecknades ett luftfartsavtal mellan Sverige och Amerika, och SILA beställde samtidigt ett antal DC-4:or, som skulle användas i den kommande trafiken.

En intim kontakt upprätthölls hela tiden med de danska och norska luftfartsföretagen för att fullfölja de planer om samarbete, som tidigare förelegat.

Belysande är att SILA under kriget även beställde flygplan för DDL:s räkning i USA. Härför utfärdade en av de danska storbankerna en garanti med vederbörligt tillstånd från danska nationalbanken på 750 000 dollars för DDL:s förpliktelser gentemot SILA. Detta skedde i april 1944 mitt under tysk ockupation. DC-4-planen kunde icke levereras förrän efter krigsslutet, men SILA lyckades dock erhålla tillstånd att för trafik redan under kriget få använda ett antal i Sverige internerade amerikanska Boeing B-17-bombplan. Dessa kommo först att sättas in i trafik mellan Sverige och Skottland, men redan i juni 1945 kunde SILA som första civila trafikbolag göra sin första trafikflygning från Stockholm till New York via Island. På sommaren och vintern 1945/1946 fortsattes dessa atlantflygningar med B-17-flygplan, huvudsakligen för befordran av post.

Så fort kriget var över återupptogs förhandlingarna om det nordiska samarbetet i atlantflygtrafiken. Förhandlingarna voro långa och besvärliga, och särskilt frågan om hur trafiken skulle fördelas mellan de tre nordiska länderna vållade stora svårigheter. Man sökte lösa frågan på många olika sätt: fördela trafiken i förhållande till postintäkter, export och import, i förhållande till folkmängd o. s. v. Till slut enades man emellertid om att Sverige skulle erhålla 3/7 och Norge och Danmark vardera 2/7 av trafiken, och denna fördelningsform har alltsedan dess varit grundläggande.

Så bildades slutligen i Oslo tidigt på morgonen den 1 augusti 1946 Scandinavian Airlines System, förkortat SAS, som är den bokstavskombination som nu är känd över hela världen som en symbol för den gemensamma skandina-

viska luftfarten. Så småningom kom också SAS-emblemet, de tre vapensköldarna, till stånd.

Detta första SAS hade till uppgift att icke endast flyga till Nordamerika utan även bedriva lufttrafik på Sydamerika. Arbetet på att bygga upp den nya SAS-organisationen igångsattes omedelbart. Till Stockholm, som vid denna tidpunkt var den enda plats, där tillräckliga resurser funnos, överfördes dansk och norsk personal för att tillsammans med den svenska taga itu med de nya uppgifterna. I september 1946 kunde SAS med ett av sina nya DC-4-plan officiellt inviga Nordamerika-linjen och senare i november samma år linjen till Sydamerika.

Trafiken gick någorlunda hyggligt under 1946—1947, men därefter började svårigheterna komma; organisationen svällde, men inkomsterna följde icke med i samma utsträckning. Ny personal skulle utbildas, utlandsorganisationen upprättas och stora materielanskaffningar företagas. Startkostnaderna blevo höga.

Ytterligare ett problem uppstod för det nya SAS, vilket sedermera skulle visa sig vara en av anledningarna till att ett mera enhetligt SAS uppkom. SAS gjorde nämligen stor propaganda på andra sidan haven för det skandinaviska samarbetet i luften som ett uppmuntrande exempel på mellanfolkligt samarbete. Stor entusiasm visades över detta i såväl Nord- som Sydamerika, särskilt bland danskar, norrmän och svenskar. När dessa sedan kommo till Europa funno de emellertid att SAS nu helt försvunnit och att i dess ställe de tre moderbolagen DDL, DNL och ABA i den europeiska luftfarten förde en hård konkurrens med varandra.

Det framstod därför som en nödvändighet att även samordna den europeiska luftfarten. De tre bolagen DDL, DNL och ABA flögo ofta parallella linjer, exempelvis mellan Skandinavien och Paris, där alla tre företagen hade var sitt kontor. Samma var förhållandet med London-linjen och flera andra linjer. Ett samgående skulle medföra besparingar och förenklingar och efter diverse förhandlingar beslöts ett samarbete även i den europeiska luftfarten. Detta nya europeiska SAS kallades för ESAS i motsats till det SAS, som trafikerade Nord- och Sydamerika, som fick benämningen SAS Overseas eller i dagligt tal OSAS. ESAS blev emellertid av en annan karaktär än OSAS, som var ett konsortium för gemensam risk och räkning. I ESAS delade man i stället inkomsterna och vissa utgifter i förhållande till produktionen av offererade tonkm. Moderbolagen fingo emellertid stå för sina egna utgifter och den inrikes luftfarten bedrevs i varje land av vederbörande bolag i eget namn och på egen risk. Kontoren utomlands blevo givetvis sammanslagna, och alla parallellinjer försvunno. Den 18 april 1948 startade ESAS-organisationen, som fick sitt säte i Köpenhamn.

Det visade sig emellertid snart att även ESAS-organisationen var tungrodd och medförde konkurrens mellan bolagen, då dessa sökte producera mesta möjliga antal tonkm med den flygplantyp som var billigast i produktion. Stora förluster och ökade svårigheter gjorde att samarbetsavtalet till slut uppsades av norrmännen. För att komma ur svårigheterna utsågos re-

presentanter från varje bolag för att undersöka på vad sätt det skandinaviska luftfartssamarbetet skulle utbyggas för att ge ett bättre ekonomiskt resultat. Från DDL utsågs ingenjören P. Kampmann, från DNL ingenjören Einar Isdahl och från ABA bankdirektören Marcus Wallenberg. Denna kommitté, som kallades »lilla kommittén», kom i december 1949 fram med sitt förslag, som gick ut på att ESAS och OSAS skulle sammanslås till en organisation, uppbyggd efter samma riktlinjer som i OSAS. Förslaget blev föremål för livliga diskussioner.

Då ett sammansläende av hela den skandinaviska luftfarten till ett företag fordrade överenskommelse även mellan de tre staterna, som voro ekonomiskt intresserade av verksamheten, liksom mellan luftfartsmyndigheterna, ävensom gemensamma koncessionsbestämmelser, tillsatte regeringarna en statlig kommitté för att undersöka huruvida »lilla kommitténs» förslag voro riktiga och under vilka betingelser och på vilka villkor staterna skulle ge sitt stöd. De förhandlingar, som fördes mellan å ena sidan det av staterna tillsatta ämbetsmannautskottet och å andra sidan förhandlingsdelegationen från de tre flygbolagen, ledde till ett förslag om tillstyrkan från ämbetsmannautskottet till respektive regeringar att i stort sett godkänna det förslag, som framkommit från »lilla kommittén».

Sedan bolagen för sin del tillstyrkt förslaget och regeringen godkänt det samma, blev det även vederbörligen godtaget av respektive riksdagar.

Fördelarna med detta samgående voro uppenbara. Man hade tidigare haft icke mindre än fem direktio- ner: de gamla moderbolagen DDL, DNL och ABA och dessutom ESAS i Köpenhamn och OSAS i Stockholm.

Vidare spelade frågan om trafikrättigheter en stor roll. Den tidigare nämnda s. k. femte friheten »att upptaga och avlasta passagerare, post och frakt utmed linjerna» fick ingalunda den anslutning efter kriget som man hade hoppats på. Tvärtom gick man in för restriktiva bestämmelser, den s. k. Bermuda-klausulen, som bl. a. föreskriver att en flyglinje i huvudsak skall vara baserad på trafik från hemlandet till destinationslandet. Utanför Skandinavien var det endast Holland och ett fåtal länder utanför Europa, som accepterade femte friheten. Med alla övriga länder måste förhandlingar föras för varje ny linje. Då SAS flyger på 40 länder, skulle utan SAS-samarbetet såväl Danmark och Norge som Sverige upptaga förhandlingar med vart och ett av dessa länder och samtidigt söka prestera det nödvändiga trafikunderlaget från respektive Danmark, Norge och Sverige till alla dessa länder. Just att man i alla dessa luftfartsförhandlingar om trafikrättigheter har kunnat uppträda som en enhet från skandinavisk sida har varit en av de viktigaste fördelarna med det skandinaviska samarbetet. Vidare kräva de resurser, som behövas för att flyga i den utsträckning som är nödvändig för att luftfarten skall bli räntabel, sådana stora kapital och sådan personalstyrka, att knappast något av länderna skulle kunna lösa denna fråga ensam.

Den 8 februari 1951 undertecknades i Oslo konsortialavtalet för det nya SAS av de tre moderbolagens representanter. Avtalet gällde retroaktivt från den 1 oktober 1950 och 25 år framåt.

SAS' konsortialavtal och organisation

I anslutning till konsortialavtalet träffades mellan de danska, norska och svenska regeringarna särskilda avtal rörande luftfartssamarbetet och avtal om viss ekonomisk garanti till moderbolagen. Det förstnämnda avtalet innehåller bl. a. bestämmelser om att luftfartsstyrelserna i de tre länderna skola samarbeta i utövandet av sin kontroll av SAS' verksamhet och att certifikat för de skandinaviska besättningarna skola vara gällande i alla tre länderna, samt bestämmelser beträffande vissa lättnader i in- och utförsel av materiel nödvändig för SAS-trafiken mellan de skandinaviska länderna och slutligen vissa riktlinjer beträffande åtgärder vid beredskapstillstånd.

Garantiavtalet innebär, att de tre moderbolagen under de första fem verksamhetsåren efter den nya SAS-organisationens genomförande under vissa förutsättningar kunna erhålla förlustgarantier för täckande av ett uppkommet underskott.

Räkenskapsår	Den svenska staten garanterar ABA milj. sv. kr.	Den danska staten garanterar DDL milj. d. kr.	Den norska staten garanterar DNL milj. n. kr.
1.10 1950—30.9 1951	2,2	2,0	2,0
1.10 1951—30.9 1952	2,2	2,0	2,0
1.10 1952—30.9 1953	2,2	2,0	2,0
1.10 1953—30.9 1954	2,2	2,0	2,0
1.10 1954—30.9 1955	2,2	2,0	2,0

Är något underskott större än garantibeloppet, skall bolaget under följande år av garantiperioden kunna av dessa års garantibelopp erhålla täckning för skillnaden, såframt detta är möjligt. Bolaget skall till vederbörande stat erlägga en garantiavgift på 1 % per år på de vid varje tidpunkt ianspråktagna och ännu ej återbetalade garantibeloppen. Det åligger vederbörande bolag att av sitt överskott återbetala lyftade garantibelopp. Så länge ianspråktagna garantibelopp icke äro helt återbetalade, kan bolaget icke utan tillstånd av vederbörande statsmyndighet utbetala utdelning; och denna skall icke kunna överstiga 5 % av aktiekapitalet.

Under SAS' första verksamhetsår ha dessa garantibelopp ej behövt tagas i anspråk.

ABA har efter den tidigare sammanslagningen mellan ABA och SILA ett aktiekapital på 50 000 000 svenska kr., som till hälften äges av staten och till hälften av SILA som representant för näringslivet och privatkapital. För att i detta avseende uppnå likformighet ombildades även DDL och DNL, så att företagen nu ägas till hälften av vederbörande stater och till hälften av privatkapital. Aktiekapitalet i DNL uppgår till 30 000 000 norska kr. DDL:s aktiekapital fördelas på två serier. Serie A, som medför rösträtt, uppgår till 36 500 000 danska kr. och är nu lika fördelat mellan stat och näringsliv. Serie B (utan rösträtt) uppgår för närvarande till 6 668 000 danska kr. och äges helt av danska staten.

Det nya SAS-avtalet innebär att parterna överlätit till ett gemensamt konsortium att såsom en enhet efter affärsmässiga principer bedriva den trafikflygning som konsortiets styrelse i enlighet med avtalets bestämmelser vid varje tillfälle kan finna lämpligt. Gentemot tredje man svara parterna solidariskt. Inom konsortiet är parternas inbördes förhållande ABA 3/7, DDL 2/7 och DNL 2/7. All egendom och alla rättigheter, vinst och förlust skola fördelas i samma förhållande. SAS' startkapital blev 157,5 milj. svenska kr.

Konsortiets högsta ledning utövas av en styrelse bestående av de tre moderbolagens styrelser, varvid dock endast sex från varje moderbolag ha rösträtt. Styrelsen utser inom sig för ett år åt gången en ordförande, en förste och en andre vice ordförande. Ordförandeskapet roterar med ett år i taget mellan de tre länderna. Under år 1954 var norrmannen direktören Per Hansson ordförande, under 1955 blir bankdirektören Marcus Wallenberg och under 1956 dansken ingenjören P. Kampmann ordförande. Under styrelsen sitter ett arbetsutskott på sex personer, bestående av de tre ordförandena plus en representant från vardera av moderbolagen. SAS' arbetsutskott har sedan starten 1951 utgjorts av de tre ordförandena ingenjören P. Kampmann från Danmark, direktören Per Hansson från Norge och bankdirektören Marcus Wallenberg från Sverige samt H. K. H. prins Axel från Danmark. høyesterettsdommer Eckhoff från Norge och generaldirektören Gjøres från Sverige.

Styrelsens och arbetsutskottets möten alternera mellan de tre olika länderna. Direktionen för SAS utgöres av en verkställande direktör och två vice verkställande direktörer. Under direktionen finnas vid huvudkontoret i Stockholm fyra huvudavdelningar: en teknisk avdelning, en ekonomiavdelning, en driftsavdelning och en försäljningsavdelning. I Danmark och Norge finnas regionalkontor och i Sverige en regional försäljningsavdelning.

Vid tillsättandet av högre befattningshavare liksom vid anställning av teknisk personal, specialister, ingenjörer och flygande personal, ävensom utlandsrepresentanter skall hänsyn tagas till en rimlig fördelning mellan danskar, norrmän och svenskar. Detta är av särskild betydelse med hänsyn till allmän beredskap, då det är av vikt att varje land har utbildad personal inom varje kategori. Av samma skäl har varje land fått behålla sina verkstäder.

Den nya SAS-ledningen fick omedelbart gripa sig verket an med att av de gamla fem organisationerna skapa fram *en* ny. Det var många och svåra problem, som skulle lösas samtidigt som den ökade verksamheten måste löpa. Konsortialavtalets bestämmelser att konsortiet skulle skötas efter affärsmässiga riktlinjer ha varit det rättesnöre, som följts i verksamheten. Man har försökt att i största möjliga utsträckning decentralisera rörelsen under chefer med relativt stort ansvar och frihet. Den utvidgade verksamheten och de ständigt ökade kostnaderna ha tvungit ledningen att på alla sätt söka förenkla och förbilliga driften utan att därför minska på de höga säkerhetskrav, som alltid varit kännetecknande för skandinavisk luftfart.

Den sammanslagningsprocedur, som SAS under åren genomgått och alltjämt genomgår, kan givetvis icke ske på en gång och har ännu ej avslutats. År 1948 producerade de dåvarande moderbolagen och gamla OSAS med ca 7 500 anställda 69 milj. offererade tonkm. 1953 kunde det nya SAS med något under 7 000 anställda producera omkring 180 milj. tonkm; en nästan tredubbel prestation med ett mindre antal anställda.

De tilländalupna tre första verksamhetsåren i det nya SAS ha kunnat bedrivas utan ekonomisk förlust.

Det tredje verksamhetsåret uppvisade en omsättning på 254,5 milj. med ett överskott på 26,3 milj. före avskrivningar. Av detta senare belopp användes 24,1 milj. för ordinarie avskrivningar och återstoden för extra avskrivning på reservdelar. Trafikintäkterna utgjorde 235,3 milj. och övriga intäkter 19,2 milj. I posten »diverse intäkter» ingår en post på 5,7 milj., utgörande merintäkt utöver det bokförda värdet av under året försålda 5 st. DC-3 och 2 st. DC-4 med reservdelar. Driftkostnaderna för flygtrafiken uppgingo till 214,9 milj., administrationskostnaderna till 8,8 milj. och övriga kostnader till 4,5 milj. Av de samlade intäkterna utgjorde motvärdet av 176 milj. andra valutor än skandinaviska.

Av totalintäkterna utgjorde passagerarintäkter ca 76 %, postintäkter ca 11 %, fraktintäkter ca 8 %, övriga intäkter ca 4 % och subventioner för inrikestrafik ca 1 %.

Av totalkostnaderna utgjorde ca 36 % löner, pensionspremier m. m., ca 17 % bensin och olja, ca 14 % reservdelar och förbrukningsmateriel, ca 9 % avskrivningar, ca 7 % expeditions- och flygplatsavgifter, ca 5 % hyra samt telegram- och telefonkostnader, ca 3 % reklamkostnader, ca 3 % försäkringar och ca 6 % övriga kostnader.

SAS' totala produktion under verksamhetsåret 1952—1953 (senast tillgängliga siffror) utgjorde 179 milj. tonkm (137 milj. föreg. år). Antalet betalda tonkm var 95 milj. (82 milj.). En ökning alltså på 30,8 respektive 15,6 %. Antalet passagerare uppgick till 669 905 (568 292), frakten till 9 373 996 (8 501 494) kg och posten till 3 525 180 (2 951 210) kg.

SAS' trafik

SAS' luftflotta vid årsskiftet 1953—1954 bestod av 30 fyrmotoriga, 16 två- och 2 tremotoriga plan eller sammanlagt 48 flygplan. Härutöver har SAS beställt ytterligare 8 fyrmotoriga Douglas DC-7C-flygplan, som komma att levereras i slutet av år 1956, samt ytterligare 2 svenskbyggda Scandia för leverans kring årsskiftet 1954/1955. De fyrmotoriga flygplanen utgöras av 12 DC-6 och 14 DC-6B, en förbättrad form av DC-6:an, samt 4 av Douglas DC-4. En DC-6 kostar i dag ca 6 milj. kr. och en DC-6B ca 7 milj. kr. utan reservdelar. DC-4:orna äro värda ca 3,5 milj. kr. per st. De nybeställda DC-7C kosta ca 12 milj. kr. per styck utan reservdelar.

De tvåmotoriga flygplanen utgöras av 10 DC-3, vilka ha en lång tjänstetid bakom sig och haft en livslängd, som varit nära nog dubbelt så lång mot

vad man ursprungligen räknat med. Dessutom har SAS 6 Scandia-flygplan, tillverkade av Svenska aeroplan AB i Linköping. De fyrmotoriga flygplanen, DC-6:orna och DC-6B ha sin huvudsakliga arbetsuppgift på de långa interkontinental linjerna; DC-4:orna på det europeiska flygnätet samt DC-3:orna och Scandia-planen i skandinavisk och tysk inrikestrafik. Dessutom har konsortiet ytterligare två gamla Junkers Ju-52-plan, som uteslutande användas på sträckan från Bodø i Norge till Tromsø och Kirkenes, då det för närvarande ej går att använda landflygplan på denna linje. Sedan den 1 okt. 1950 har SAS köpt och betalt flygplan för sammanlagt 175 milj. kr.

SAS-flygplanen trafikerar i dag 72 städer och 42 länder på 5 kontinenter.

Nära 60 % av SAS' totala trafik utföres på de långa interkontinental linjerna och 40 % på de europeiska linjerna, bland vilka den skandinaviska inrikestrafiken ingår med knappt 3 %. Trafiken över Nordatlanten är den viktigaste av långlinjerna, och därefter komma linjerna till Sydamerika, Fjärran Östern och Sydafrika. Sommarsäsongen 1954 flög SAS mellan Skandinavien och New York 20 passagerarturer per vecka. Av dessa passagerarturer var 14 s. k. turistklassturer med 71 passagerare per tur och 6 s. k. »Royal Viking» med 32 platser. Sammanlagt erbjöd SAS till försäljning 2 296 platser per vecka i vardera riktningen. SAS' andel i flygtrafiken över Nordatlanten har under de gångna åren hållit sig omkring 7 %.

SAS' längsta flyglinje är Tokio-linjen: 16 550 km. Denna linje trafikeras nu med tre turer i veckan från Skandinavien via Hamburg—Zürich—Rom och därifrån alternativt två gånger i veckan via Abadan—Karachi och en gång i veckan via Kairo—Karachi vidare över Calcutta—Rangoon—Bangkok—Manila—Hongkong till Tokio.

Trafiken till Sydamerika utföres med två turer i veckan via Tyskland, Schweiz, Lissabon, Dakar, Recife, Rio de Janeiro, Montevideo, Buenos Aires och en gång i veckan vidare till Santiago. Till Teheran gå två turer i veckan, och Beirut, Damaskus, Kairo och Istanbul ha genom direkta eller genom mellanlandningar en eller flera flyganslutningar per vecka från Skandinavien. Sydafrika-linjen, som beflyges med en tur i veckan, har förlängts från Nairobi ner till Johannesburg.

Av den europeiska trafiken äro linjerna till Paris, London, Holland, Belgien och Finland de viktigaste. I anslutning till sina långlinjer utför SAS även en ganska omfattande inrikestrafik i Tyskland.

SAS' stora nyhet — den hittills största i trafikflygets historia har det sagts — var öppnandet av den s. k. polarlinjen mellan Skandinavien och den amerikanska västkusten den 15 november 1954. Denna linje sträcker sig mellan Köpenhamn och Los Angeles via Söndre Strömfjord på Grönland och Winnipeg i Kanada över det arktiska området och förkortar avståndet mellan ändpunkterna med ca 1 000 km jämfört med den gamla flygvägen via New York. Linjen trafikeras två gånger i veckan i vardera riktningen. 1956 beräknar SAS att kunna öppna en ny polarlinje mellan Skandinavien och Japan direkt över den geografiska nordpolen. De beställda DC-7C komma därvid att insättas, och deras extra långa räckvidd gör det

möjligt att endast företaga en mellanlandning mellan Bodö i Nordnorge och Tokio, nämligen i Fairbanks, Alaska. Sju provflygningar — den första i november 1952 — hade SAS utfört över nordkalotten före den reguljära starten.

Det är givetvis en mycket stor organisation, som erfordras för att upprätthålla en så omfattande trafik som SAS utför. Vid slutet av 1954 sysselsatte SAS ca 7 200 anställda. Av dessa voro ca 2 000 danskar, 1 450 norrmän, 2 500 svenskar och 1 250 icke skandinavisk personal. I Tyskland, U.S.A. och Sydamerika är ca 90 % av personalen lokalanställd.

Av det totala antalet anställda utgör 13,5 % flygande personal, varav 395 piloter, 160 navigatörer och telegrafister, 140 färdmekaniker, 190 värdinnor och 190 pusers och stewards. I SAS' verkstäder i Köpenhamn, Oslo och Stockholm sysselsätts ca 2 100 arbetare, medan ca 2 600 utgöras av tjänstemän för det tekniska planeringsarbetet, försäljningsarbetet och den mycket omfattande ekonomiska förvaltningen.

Hela SAS' lönestat under det gångna verksamhetsåret uppgick till ca 90 milj. kr.

Särskilt den tekniska och operationella tjänsten kräver en omfattande apparat. SAS har sin verkstadstjänst så fördelad, att verkstäderna i Stockholm handha DC-6:orna, i Köpenhamn DC-4:orna och i Oslo DC-3:orna och Scandian. Vid verkstäderna i Köpenhamn utföres dessutom en omfattande reparationsverksamhet för främmande företag.

Luftfartens taxor ha under de gångna åren varit föremål för relativt små förhöjningar, vilket har medfört att priserna så småningom kommit att i det närmaste ligga i nivå med I klass båt och II klass + sovvagn på järnvägarna. Under 1952 infördes för första gången inom luftfarten s. k. turistklass över Nordatlanten och året därpå även i Europa. På de flesta SAS-linjerna inom Europa samt till Främre Orienten finnas både turist- och I klass.

Turistklassens införande i europatrafiken innebär att flygbolagen insätta flera stolar i flygplanen. Matsserveringen ingår dock allttjämt i biljettpriset. Den fria bagagevikten utgör 20 kg per person i turistklass och 30 kg i I klass.

Den explosionsartade utveckling, som luftfarten genomgått under efterkrigsåren, har icke kunnat göras utan stora ekonomiska ansträngningar, och luftfarten har under dessa år med få undantag gått med mycket stora förluster. Det svåraste året var 1948, då enbart de tre skandinaviska bolagen gingo med en förlust på 36 milj. svenska kr.

Den dyrbara flygmaterielen med dess betungande stora underhållsapparat måste nödvändigtvis utnyttjas i största möjliga utsträckning. Härför erfordras långa interkontinentala linjer, så att planen kunna hållas i luften största möjliga antal timmar av dygnet på sträckor med god trafikfrekvens och förmånliga taxor. 8—10 timmars utnyttjning av planen per dygn är vanlig på dessa linjer.

Kortdistanslinjerna med sina av morgon- och kvällsavgångar bundna tid-

tabeller äro även de nödvändiga som anslutnings- och lokalförbindelser, men här är det icke möjligt att utnyttja planen mer än 3—5 tim. per dygn med åtföljande försämrad ekonomi. En väl avvägd trafik av såväl ekonomiskt goda långlinjer som korta anslutningslinjer är av stor betydelse för att uppnå ekonomisk balans i verksamheten.

Det står helt klart att SAS-samarbetet har varit en riktig lösning av de skandinaviska luftfartsproblemen. Vi ha i SAS lärt oss att styrkan i vårt samarbete mindre ligger i avtal och bindande överenskommelser utan fastmera i ömsesidigt förtroende och uppriktig förståelse för att den lösning, som man här funnit, är riktig. Vi äro också medvetna om att SAS' exempel på skandinaviskt samarbete kan leda till efterföljd på områden, som kanske äro ännu viktigare för de skandinaviska länderna än luftfarten.

BILAGA 2

Bestämmelser angående den internordiska yrkesmässiga biltrafiken

(PM utarbetad inom statens biltrafiknämnd av förste byråsekreteraren
Bo Backman)

I. Danskt, norskt, finskt och svenskt körkort medför jämväl rätt för innehavaren att utan att inneha internationellt körkort under tillfälligt uppehåll i annat nordiskt land än det, där körkortet utfärdats, i icke yrkesmässig trafik framföra personmotorfordon av det slag, vartill körkortet berättigar (= motorcykel, personbil eller buss).

II. På motsvarande sätt gäller, att i ett av de nordiska länderna registrerat personmotorfordon, beträffande vilket företes i hemlandet gällande registreringsbevis (inregistreringsattest, utdrag ur motorfordonsregistret, vagnkort), må utan internationellt tillståndsbevis inkomma i annat nordiskt land och under högst ett år framföras där i icke yrkesmässig trafik.

III. Av det föregående framgår, att internationellt körkort och internationellt tillståndsbevis erfordras för framförande i annat land än registreringslandet av personmotorfordon i yrkesmässig trafik samt lastbilar och släpfordon i såväl yrkesmässig som icke yrkesmässig trafik.

IV. Beträffande internordisk yrkesmässig biltrafik må vidare anföras:

A) Personbilar (droskor och hyrverksbilar)

Särskilda bestämmelser i ämnet finnas icke utfärdade. Enligt praxis torde särskilt tillstånd icke erfordras för befordran av passagerare från ett nordiskt land med därstädes registrerad droska till annat nordiskt land. Möjligheterna att upptaga passagerare i utlandet för befordran till droskans

hemland ha icke berörts i gällande författningar eller vid internordiska trafikförhandlingar. Frågan torde vara av betydelse endast för befolkningen i gränsområden. Klagomål beträffande den bestående ordningen ha icke framförts.

B) Omnibussar och lastbilar

För internationella transporter med buss och lastbil ha sedan år 1948 gällt vissa inom den ekonomiska kommissionens för Europa (ECE) landtransportkommitté (ITC = Inland Transport Committee) träffade överenskommelser om lättnader för den internationella landsvägstrafiken. Dessa lättnader, som brukar sammanfattas under beteckningen »vägens frihet», ha i varierande utsträckning godkänts av flertalet västeuropeiska stater, däribland Danmark, Norge och Sverige. Enligt överenskommelserna ha vederbörande stater förpliktat sig

1) att bevilja eller bibehålla transiteringsfrihet för alla godstransporter å väg;

2) att bevilja eller bibehålla frihet jämväl i fråga om övriga internationella godstransporter å väg;

3) att bevilja eller bibehålla frihet för internationell turisttrafik å väg i sådana fall, då ett och samma sällskap med samma fordon befordras antingen på en tur, som börjar och är avsedd att sluta i samma land, eller på en tur, som börjar vid hamn eller flygplats i ett av de anslutna länderna och som är avsedd att sluta vid en annan hamn eller flygplats i något av de andra anslutna länderna, dock under villkor i sistnämnda fall att fordonet skall återvända tomt till utgångslandet, såframt icke annorlunda medgivits;

4) att bibehålla alla sådana lättnader, som den 1 januari 1948 gällde för internationell passagerartrafik å väg, samt att, i sådana fall, då tillstånd erfordras, tillämpa en så liberal tillståndsgivning som möjligt, särskilt i fråga om sådan internationell turisttrafik, som icke avses under punkt 3) här ovan.

Villkor för erhållande av ovan omförmälda lättnader äro

a) att vägtrafik från land, som beviljat sådana lättnader, åtnjuter motsvarande lättnader i det land, till vars förmån lättnaderna beviljats, samt

b) att vederbörande trafikutövare ställer sig till efterrättelse gällande lagar och bestämmelser av teknisk eller administrativ karaktär.

Interskandinavisk trafik med buss eller lastbil har efter krigsslutet och efter upphävandet av trafikinskränkande krigsregleringsföreskrifter försiggått med stöd av »vägens frihet»-överenskommelserna. Efter hand har viss praxis utbildats med hänsynstagande bl. a. till de i Danmark gällande särskilda bestämmelserna rörande internationella landsvägstransporter. Dessa innebära, att sådana transporter med buss och lastbil, som till någon del beröra danskt territorium, icke må utföras utan särskilt tillstånd av dansk myndighet.

I syfte bl. a. att kodifiera den praxis, som ovan antytts, ha representanter för kommunikationsministerierna i Danmark, Norge och Sverige efter i

flera repriser förda förhandlingar den 15 april 1954 framlagt förslag till överenskommelse mellan de tre ländernas regeringar angående omnibustrafik och godsbefordran med motorfordon [ärende nr 23, bilaga 1]. Det nordiska samarbete, som bedrivits på detta område, har även haft till följd att i den inom ECE utarbetade allmänna överenskommelsen om ekonomiska bestämmelser för internationella vägtransporter intagits föreskrift, att dess bestämmelser icke skola äga tillämpning å trafiken mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. Detta undantag innebär avsevärda lättnader för internordisk trafik i jämförelse med annan internationell trafik. Vid utarbetandet av förslaget till den skandinaviska överenskommelsen har hänsyn tagits såväl till »vägens frihet» som till — i vart fall i viss utsträckning — nyssnämnda allmänna överenskommelse, och båda överenskommelserna ligga till grund för ett förslag till kungörelse med bestämmelser för internationella landsvägstransporter, som för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Den skandinaviska överenskommelsen innehåller *dels* definitioner av vissa begrepp och benämningar, vilka med hänsyn till skiljaktiga författningsbestämmelser och språkbruk i de tre länderna ansetts böra förklaras, *dels ock* redogörelser för de olika slag av interskandinavisk trafik som överenskommelsen omfattar samt för det administrativa förfarande, som skall tillämpas vid meddelande av tillstånd till de olika slagen av trafik.

Dessa trafikslag och förfaringsätt äro följande:

1) Personlinjetrafik med buss

Tillstånd kräves i samtliga stater. Ansökan ingives till vederbörande myndighet i sökandens hemstat som, därest den tillstyrker ansökningsen, med eget yttrande vidarebefordrar densamma till motsvarande myndighet i trafiklandet resp. -länderna.

2) Beställningstrafik för personbefordran med buss (turistkörning)

Med turistkörning förstås

a) befordran av samma personer med samma buss under en rundresa, som påbörjas och avslutas i bussens registreringsstat,

b) tillfällig gemensam befordran av en grupp personer från en stat med därstädes registrerad buss till sjö- eller lufthamn i annan skandinavisk stat under förutsättning att bussen återvänder tom,

c) tillfällig gemensam befordran av skepps- eller flygmaskinsbesättning från en stat med däri registrerad buss till sjö- eller lufthamn i annan skandinavisk stat med rätt att även på återfärden medtaga en annan sådan besättning från sistnämnda hamn till hemstaten.

Turistkörning till eller genom Danmark må av norska eller svenska trafikutövare utföras allenast efter särskilt, i överenskommelse med gällande dansk rätt meddelat tillstånd, som å vederbörande dansk myndighets vägnar utfärdas av vederbörande norska och svenska myndigheter.

För danska trafikutövare kräves för rätt att utföra turistkörning till eller genom Norge och Sverige tillstånd, som av vederbörande dansk myndighet utfärdas på vederbörande norska eller svenska myndigheters vägnar.

Norska och svenska trafikutövare, som utföra turistikörning till eller genom det andra landet, behöva icke för den utom hemstaten fallande delen av transporten särskilt tillstånd härtill.

3) Annan persontrafik än linjetrafik eller turistikörning

Tillstånd kräves i samtliga av trafiken berörda stater. Ansökan skall ingivas och handläggas i enlighet med vad förut sagts beträffande linjetrafik för personbefordran. Avser ansökan allenast transitering, gälla emellertid samma regler som beträffande turistikörning.

4) Godstrafik

Tillfällig transport av gods med lastbil till, från eller genom Danmark må av norska eller svenska trafikutövare utföras allenast efter särskilt tillstånd, meddelat enligt samma regler, som ovan under punkt 2) angivits beträffande turistikörning.

För danska trafikutövare kräves för rätt att med lastbil tillfälligt ombesörja transport av gods till, från eller genom Norge och Sverige tillstånd av vederbörande dansk myndighet, meddelat enligt samma regler, som gälla för turistikörning i motsvarande fall.

Tillstånd erfordras dock icke för befordran av flyttsaker, utställningsgods, teaterdekorationer, apparatur och liknande för användning vid radio- och filmupptagning, kapplöpningshästar samt tävlingsfordon och idrottsredskap för användning vid bestämda idrottstävlingar, lik, varuprov i mindre kvantiteter, tidningar och tidskrifter samt för reparation eller tillsyn av maskinanläggningar erforderliga verktyg och reservdelar, vilka befordras med servicevagnar tillhöriga det företag, som levererat anläggningen.

Norska och svenska trafikutövare, som utföra tillfällig transport av gods till, från eller genom det andra landet, behöva för den utom hemstaten fallande delen av transporten icke särskilt tillstånd härtill.

Den rätt att utföra godstransporter, som här förut berörts, avser allenast befordran av gods antingen till eller från trafikutövarens hemland.

Särskilda bestämmelser gälla för rätten att upptaga returgoods samt att med tom bil inkomma i annan stat för att där upptaga gods till hemstaten.

5) Godslinjetrafik

Härför gälla motsvarande bestämmelser som stadgats för personlinjetrafik.

6) Kontroll

Det åligger gränskontrollmyndigheten att övervaka den från hemstaten utgående trafiken med därstädes registrerade fordon och att tillse, att trafikutövaren innehar erforderliga tillstånd samt, i förekommande fall, transportavtal.

Såsom av det föregående framgått, ha förenämnda överenskommelser icke avseende på trafik mellan Sverige och Finland. Beträffande viss sådan trafik ha emellertid under året 1954 förts svensk-finska underhandlingar, vilka resulterat i vissa lättnader *dels* för yrkesmässig trafik med i Sverige registrerade lastbilar och släpvagnar, avseende befordran av skogsprodukter

från Finland över landgränsen till Sverige eller till finsk havsflottningsplats, dels ock för linjetrafik för personbefordran i Sverige med i Finland registrerade bussar.

Stockholm den 21 december 1954

BILAGA 3

Nordiskt samarbete på turisttrafikområdet *(PM utarbetad inom Svenska turisttrafikförbundet)*

För samråd och samarbete mellan de nordiska turisttrafikorganisationerna består sedan år 1926 en särskild kommitté, kallad Nordiska turisttrafikkommittén (NTTK), där länderna som regel är representerade av vederbörande organisations — för Sverige Svenska turisttrafikförbundet — ordförande, dess verkställande direktör och ytterligare en person. Ordförandeskapet i NTTK växlar mellan länderna, som regel i treårsperioder. Det land som bekläder ordförandeskapet svarar också för sekretariatet. Praxis har blivit att NTTK sammanträder en gång om året. Verkställande direktörerna, vilka bildar NTTK:s arbetsutskott, sammanträder därutöver en å två gånger. Härutöver är emellertid att märka, att mera informellt samråd ofta äger rum också i åtskilliga andra sammanhang och former, exempelvis då verkställande direktörerna samtidigt deltar i sammanträden inom turistkommittén i OEEC eller inom International Union of Official Travel Organisations eller dennas europeiska grupp, European Travel Commission. Det är också vanligt att kollegerna orienteras genom översändande av kopior av sådana skrivelser, som kan förmodas vara av mera allmänt skandinaviskt intresse, och att man utbyter informationer, rekommendationer och varningar beträffande organisationer och personer utanför Skandinavien, med vilka man i tjänsten har att göra. Svenska turisttrafikförbundets korrespondens med de nordiska systerorganisationerna omfattade år 1953 ca 450 in- och utgående skrivelser, varav över hälften till och från Norge, som detta år hade sekretariatet.

Bland ärenden med vilka NTTK befattat sig under de tre senast gångna åren må nämnas:

1. Samarbete på utländska marknader.

- a) Det informationskontor som — av den svenska organisationen — år 1948 upprättades i Schweiz har efter hand kommit att representera allt fler av de nordiska länderna; sedan halvårsskiftet 1954 är detta kontor helt nordiskt.

b) Det består ett nära samarbete mellan de tre (fyra) ländernas turistorganisationers kontor i New York. Det är den mellan nämnda kontor organiserade samarbetsgruppen, Scandinavian National Travel Commission, som administrerar de av de nordiska länderna och de nordiska transatlantiska trafikföretagen sammanskjutna medel, som årligen används för gemensam skandinavisk turistpropaganda på amerikansk botten.

I detta sammanhang må nämnas, att över huvud taget strävanden pågår för att ge det nordiska samarbetet i USA en fastare form, genom etablerande av kontorsgemenskap eller på annat sätt.

2. Till de viktigare uppgifterna för turisttrafikorganisationen hör anordnandet av *studieresor för utländskt resebyråfolk och utländska »travel editors»*. I icke ringa utsträckning förekommer det, att dylika resor genom Skandinavien ordnas i nära samarbete mellan respektive turisttrafikorganisationer.
3. I begränsad omfattning har under en period i början av 1954 förekommit gemensamma *kortvägsprogram* beträffande Skandinavien som turistland (utsända genom Radiotjänst, Sverige).
4. a) På initiativ av NTKK har de s. k. nordiska *festspelen* i Köpenhamn, Bergen, Helsingfors och Stockholm (maj—juni) samordnats i fråga om tidsförläggningen och delvis även reklamen och biljettförsäljningen i utlandet, varigenom spelens möjligheter att locka utländska turister till Skandinavien ökats och det »säsongförlängande» syftet förstärkts.
b) I liknande syfte har NTKK i samråd med Svenska slöjdföreningen och motsvarande organisationer i de tre andra länderna inriktat sig på att fr. o. m. år 1955 få till stånd en samordning av nordiska *utställningsevenemang* på området för konsthantverk och konstindustri med koncentring till en begränsad tidsperiod (preliminärt september).
5. Under årens lopp har i gemensam nordisk regi utgivits bl. a. följande *publikationer på turistvärningsområdet*:
 - Gemensam broschyr beträffande olympiska spelen 1952
 - Nordisk järnvägskarta
 - Gemensam folder rörande de nordiska festspelsveckorna (utgiven årligen)
 - Broschyr beträffande möjligheterna till golfspel i Skandinavien (ännu ej färdigställd)
 - Gemensam broschyr beträffande Danmark, Norge och Sverige för den italienska marknaden.

Det ligger i sakens natur, att även åtskilliga andra här icke upptagna frågor under årens lopp behandlats i NTKK. Bland initiativ som av olika anled-

ningar ännu inte kunnat eller icke ansetts böra realiseras i gemensam nordisk regi skulle kunna nämnas:

Gemensam skandinavisk representation i Belgien och Italien (den senare under diskussion)

Gemensam skandinavisk tågledtabell — avseende i första hand internationella och liknande tåg

Frågan om upprättande av gemensamt nordiskt institut för utredningar på turistområdet.

BILAGA 4

Passagerarförbindelserna till sjöss mellan de nordiska länderna¹

(Sammanställning utarbetad inom Nordiska rådets danska sekretariat)

F i n l a n d — S v e r i g e

Stockholm—Mariehamn—Åbo

1 gang om dagen i hver retning året rundt.

s/s Bore III	(909 passagerer)
s/s Regin	(846 »)
s/s Wellamo	(875 »)

Stockholm—Helsingfors

6 gange om ugen i hver retning i perioden 1/5—31/8.

3 gange om ugen i hver retning i perioden 1/9—15/12.

Resten af året er trafikken indstillet.

s/s Aallotar	(906 passagerer)
s/s Birger Jarl	(907 »)
s/s Bore II	(600 »)

Sundsvall—Vasa

2 gange om ugen i hver retning i perioden 12/6—19/8.

Resten af året ingen trafik.

s/s Ragne	(289 passagerer)
-----------	------------------

Umeå—Vasa

2 gange om ugen i hver retning i perioden 12/5—15/6 samt 1/9—30/9.

3 gange om ugen i hver retning i perioden 16/6—31/8.

Resten af året er trafikken indstillet.

s/s Korsholm	(200 passagerer)
--------------	------------------

¹ De angivne passagererantalen inkluderer dækkpassagerere.

F i n l a n d — D a n m a r k

København—Helsingfors

2 gange om ugen i hver retning 1/5—15/9.

1 gang om ugen i hver retning 16/9—31/4.

Samsejling mellem Det forenede dampskibsselskab (DFDS) og Finska ångfartygs aktiebolaget (FÅA).

s/s Botnia (DFDS) (333 passagerer)

s/s Ariadne (FÅA) (180 »)

S v e r i g e — D a n m a r k

Rønne—Ystad

3 gange om ugen i hver retning 21/6—23/8.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Hammershus (c. 1 000 passagerer)

m/s Østersøen (c. 500 »)

Allinge—Simrishamn

5 gange ugentligt i hver retning 21/6—23/8.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Østersøen (c. 500 passagerer)

Rønne—Karlshamn—Karlskrona

1 gang ugentligt i hver retning 21/6—23/8.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Hammershus (c. 1 000 passagerer)

København—Malmö

Færgeforbindelse 4 evt. 5 gange dagligt i hver retning.

m/s Malmöhus (SJ) (1 290—1 800 passagerer)

Bådforbindelse 5 gange dagligt i hver retning 1/11— 1/ 4.

6 gange dagligt i hver retning 2/ 4—22/ 5.

7 gange dagligt i hver retning 23/ 5—18/ 6.

16 gange dagligt i hver retning 19/ 6—31/ 8.

7 gange dagligt i hver retning 1/ 9—31/10.

Bådforbindelsen drives i fællesskab af DSB og SJ som ejere af Dampskibsselskabet Øresund A/S.

s/s Örnen (SJ) (1 032 passagerer)

s/s Malmö (SJ)

s/s Øresund (SJ) (797 »)

s/s Sverige (DSB) (1 100 »)

s/s Helsingborg (DSB) (950 »)

m/s St. Ibb (DSB) (800 »)

København—Landskrona

2 dobbeltture dagligt og 3 dobbeltture lørdag og søndag 1/4—31/12.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Lysekil (320 passagerer)

København—Hälsingborg

4 dobbeltture dagligt og 6 dobbeltture lørdag og søndag 1/4—15/9 og noget færre ture 16/9—31/12.

Resten af året er trafikken indstillet.

s/s Lucullus (260 passagerer)

s/s Bohuslän (350 »)

Tuborg havn (København)—Landskrona

7 gange dagligt i hver retning hele året.

m/s Stadt Kiel (c. 250 passagerer)

m/s Laboe (c. 400 »)

m/s Lili Scarlett (c. 375 »)

m/s Hanne Scarlett (c. 350 »)

Helsingør—Hälsingborg

Færgeforbindelse 20—44 gange dagligt i hver retning efter behovet.

s/s Dan (DSB) (950 passagerer)

s/s Svea (DSB) (870 »)

s/s Kärnan (DSB) (906 »)

s/s Kronborg (DSB) (724 »)

Göteborg—Frederikshavn

1 gang dagligt i hver retning 16/3—31/10 og 18/12—10/1.

4 gange ugentligt i hver retning 1/11—15/12.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Kronprinsessan Ingrid (695 passagerer)

D a n m a r k — N o r g e

København—Oslo

3 gange ugentligt i hver retning 1/9—17/6.

6 gange ugentligt i hver retning 18/6—30/8.

m/s Kronprins Olav (hele året) (1 200 passagerer)

m/s Aalborghus (18/6—30/8) (1 157 »)

Frederikshavn—Oslo

3 gange ugentligt i hver retning 5/2—19/6 og 29/8—2 10.

6 gange ugentligt i hver retning 20/6—28/8.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Vistula (5/2—2/10) (430 passagerer)

s/s Frederikshavn (20/6—28/8) (453 »)

Fredrikshavn—Larvik—Fredrikstad

4 gange om ugen i hver retning 14/5—22/6 og 20/8—28/9.

6 gange om ugen i hver retning 24/6—19/8, heraf 2 ugentlige dobbeltture på Fredrikstad.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Peter Wessel (620 passagerer)

Hirtshals—Kristiansand

2 gange ugentligt i hver retning 7/3—12/4, dog mere i påsken.

3 gange ugentligt i hver retning 15/5—19/6.

1 gang dagligt i hver retning 20/6—20/8.

ialt 7—8 dobbeltture i dagene 20/12—8/1.

Resten af året er trafikken indstillet.

m/s Jylland (352 passagerer)

D a n m a r k — I s l a n d

København—Reykjavik

1 gang i hver retning hver 2. uge fra begyndelsen af maj til slutningen af september.

1 gang i hver retning hver 3. uge resten af året.

m/s Gullfoss (Eimskipafélag Íslands) (209 passagerer)

DFDS' m/s Dronning Alexandrine (198 passagerer) gjorde mellem 9/7 og 30/8 1954 4 dobbeltture. Derefter mere spredt besejling.

Medlemsförslag

om gemensam nordisk journalistutbildning

(Väckt av Sven Em. Ohlson)

Man har länge i Nordens olika länder brottats med problemet att finna en lämplig form för journalistutbildningen. De speciella och ofta skiftande krav, som ställas på pressens män, föranleda svårigheter då det gäller utformningen av den högre utbildningen av journalister. Emellertid har man vid såväl Stockholms högskola som särskilt vid Göteborgs universitet — tidigare Göteborgs högskola — bedrivit särskild undervisning som varit anpassad för blivande tidningsmäns behov. Erfarenheterna av denna undervisning torde ha varit i huvudsak positiva.

Resurserna äro emellertid i ettvarrt av de nordiska länderna för sig otvivelaktigt otillräckliga för att man där skall kunna anordna en mera fullständig journalistutbildning. För den skall ha framkommit förslag om att söka lägga den högre journalistutbildningen på ett nordiskt plan. Betydelsen av en sådan utbildning ligger icke uteslutande och kanske icke heller främst i de besparingar som därigenom kunna göras. Väsentligt är att de, som framdeles skola få sin verksamhet förlagd till pressen och där komma att få stort inflytande på opinionsbildning och som genom redigering av de stora nyhetsorganen komma att få tillfälle att på varjehanda sätt inverka på allmänheten, redan tidigt få en grundlig inblick i nordiska förhållanden och problem.

Många olika vägar äro tänkbara då det gäller att anordna en utbildning med denna målsättning. En näraliggande utväg är att knyta an till något av de existerande lärosätena. Men det kan också befinnas lämpligare att skapa mera fristående utbildningsmöjligheter. Sålunda skulle journalistutbildningen kunna knytas samman med de institut för pressforskning, som redan finnas t. ex. det i Köpenhamn. För utbildningen av journalister skulle det vara av väsentlig betydelse, om de unga redan på detta tidiga stadium finge följa forskningsarbetet på sitt blivande verksamhetsområde. På detta sätt skulle de från första början föras in i de särskilda tidnings-

frågorna. Närmare utredning är emellertid behövlig, innan ställning kan tagas till den organisatoriska frågan.

Jag får under sådana omständigheter hemställa,

att rådet hos regeringarna anhåller om en utredning av
möjligheterna att anordna en gemensam nordisk journalist-
utbildning.

Stockholm den 7 december 1954

Sven Em. Ohlson

BILAGA 1

Journalistundervisning och pressforskning i Sverige
(*PM upprättad av en av Stockholms högskola och pressens
huvudorganisationer tillsatt kommitté*)

Våren 1949 inbjöd Stockholms högskola de tre centrala pressorganisationerna, Svenska tidningsutgivareföreningen, Svenska journalistförbundet och Publicistklubben till en överläggning rörande vissa utbildnings- och forskningsuppgifter inom journalistikens område. Överläggningen utmynnade i ett beslut att tillsätta en gemensam kommitté för journalistutbildning och pressforskning. Kommittén har bestått av professor Elis Håstad, ordf., och professor Erik Wellander, utsedda av högskolan, direktör Allan Hernelius och efter honom direktör Jan-Otto Modig, utsedda av Tidningsutgivareföreningen, redaktör Sven Sandstedt, utsedd av Journalistförbundet, och chefredaktör Ivar Harrie, utsedd av Publicistklubben. Till sekreterare utsågs dåvarande docenten vid högskolan Jörgen Westerståhl.

Kommitténs uppgift har varit tvåfaldig. Dels har den anordnat ett antal journalistkurser av olika slag vid högskolan (se Bilaga¹), varvid kommittén fungerat som kursstyrelse. Dels har den samtidigt härmed själv sökt bilda sig en uppfattning om och utforma riktlinjerna för en lösning av vissa frågor förbundna med journalistundervisningens och pressforskningens allmänna ställning i vårt land. Kommittén har härvid tillgodogjort sig erfarenheter från den nämnda kursundervisningen, införskaffat uppgifter rörande journalistundervisningen i vissa främmande länder (se bilaga¹) samt dessutom haft överläggningar med ett flertal av dessa spörsmål intresserade personer. I det följande ger kommittén en sammanfattning av sina synpunkter på journalistundervisning och pressforskning.

Den allmänna journalistundervisningen. Med den utomordentligt betydelsefulla roll som tidningspressen kommit att intaga i det moderna samhället har naturligen följt ökade krav på yrkeskunnighet, vederhäftighet och ansvar hos journalistikens utövare. Eftersom det ligger i hela samhällets intresse att journalisterna i största utsträckning uppfyller dessa krav, framstår frågan om journalistutbildningen som en angelägenhet, vilken samhället inte bara har rätt utan också skyldighet att uppmärksamma. I flertalet med Sverige jämförbara länder har man också numera anordnat en särskild journalistundervisning ansluten till det högre undervisningsväsendet. I vårt land har Göteborgs högskola tagit det första initiativet på detta om-

¹ Här ej tryckt

råde genom att anpassa kursplanerna i vissa ämnen med hänsyn till journalisternas utbildningsbehov och samtidigt träffa uppgörelser med ett antal tidningar om särskild praktikanttjänstgöring för de studerande. Förutom till den av kommittén upptagna kursundervisningen vid Stockholms högskola kan ytterligare hänvisas till liknande kurser vid Uppsala universitet. Nämnas må vidare, att en av staten understödd journalistutbildning uppställdes som ett särskilt krav i det kulturprogram, som framlades vid den socialdemokratiska partikongressen år 1952.

Om det sålunda svårligen kan bestridas, att utbildningen av journalister ur samhällets synpunkt är lika viktig som utbildningen av många andra speciella yrkesgrupper, hör det likväl ej fördöljas, att tanken på en skolmässig journalistutbildning också på vissa håll framkallat betänkligheter. En del representanter för pressen har sålunda uttalat den meningen, att journalistik är ett yrke som icke kan »läras» annat än genom praktik. Enligt kommitténs mening bör dessa betänkligheter ej tillmätas alltför stor vikt. Det förhållandet, att man ej kan bli en fullgod yrkesman enbart genom teoretiska studier, är inte något för journalistutbildningen unikt utan gäller också i fråga om många andra områden. I praktiskt taget alla länder, där journalistundervisning införts, har till en början liknande invändningar framkommit, men man kan också konstatera att iverksamheten efterhand övervunnits.

Ett första spørsmål ifråga om journalistundervisningen gäller, vilka som skall utbildas. Medan journalistiskolorna exempelvis i USA står öppna för alla enligt de regler som gäller för studier vid college och universitet, är det i Norge liksom också vid den till Århus universitet anknutna undervisningen fråga om en utbildning av personer som redan är journalister. Vid en undervisning av amerikansk typ får man räkna med ett icke obetydligt »bortfall» av personer, som visar sig vara mindre lämpliga. Samtidigt tar undervisningen inte enbart sikte på en framtida verksamhet inom pressen utan också på andra närbesläktade yrkesområden. Enligt kommitténs uppfattning förefaller en »fri» utbildning och inte en utbildning av redan verkssamma journalister vara det mest naturliga och bäst överensstämmande med svenska undervisningsväsendet i övrigt. Starka skäl talar emellertid för att inte begränsa en sådan utbildning enbart till studenter eller likställda utan att också öppna tillträde för andra. Av dem synes dock viss journalistisk praktik böra krävas för att man överhuvud skall få en möjlighet att bedöma deras lämplighet, särskilt deras förmåga att behandla svenska språket. Även ifråga om studenter bör journalistisk praktik betraktas som en merit.

Journalistundervisningen sådan den bedrivs i olika länder omfattar huvudsakligen två ämnesområden, dels ren journalistik med praktiska övningar, inklusive språkbehandling, och orienterande föredrag om den journalistiska verksamheten, dels undervisning i allmänna ämnen, avsedd att ge de blivande journalisterna kunskaper på olika områden. Vad de allmänna ämnen beträffar är utgångsläget i USA särskilt förmånligt, eftersom där i alla läroämnen förekommer ett så stort antal kurser att varje journaliststude-

rande på en gång kan få en grundlig och efter hans speciella intresseinriktning anpassad undervisning. Den svenska universitetsundervisningen kan ej erbjuda samma möjligheter, även om läget i vissa ämnen kan tänkas bli något gynnsammare i samband med vissa väntade reformer; i ett fall, när det gäller samhällsvetenskaperna, finns dock vid socialinstitutet en genomförd kursundervisning. I Norge, där situationen är likartad, har man därför låtit de allmänna ämnena — med korta föredragsserier eller enstaka föredrag täckande en mängd av samhällslivets olika områden — dominera på journalistakademiens schema. Två frågor inställer sig här: Är det verkligen möjligt att på så kort tid som står till förfogande för varje ämnesområde ge något av större värde och är det önskvärt att alla journaliststuderande skall erhålla en orientering i samma allmänna ämnen?

Kommittén har diskuterat en lösning enligt följande linjer. På journalistundervisningens program skall den rena journalistiken med praktiska övningar och orienterande föredrag vara det centrala. Föredrag i allmänna ämnen skall förekomma endast i mindre omfattning och då huvudsakligen som förberedelse eller i direkt anknytning till besök på olika institutioner, varvid undervisningen skall koncentreras på vad en journalist i första hand bör veta, var man får nyheter etc. Däremot skulle man kräva av den som vill genomgå den speciella journalistundervisningen att han antingen avlagt akademisk tentamen eller genomgått socialinstitut eller därmed jämförlig utbildning eller ifråga om övriga icke-studenter, att de följt viss undervisning vid universitet eller högskola och därvid tenderat på ett visst urval av kurslitteratur inom minst tre ämnen, vilket tillsammans skulle motsvara förslagsvis en termins studier. På så vis skulle man kunna begränsa den särskilda undervisningen för journalister samtidigt som den övriga undervisningen vid högskolan direkt kunde utnyttjas och valfrihet ifråga om intresseinriktning bibehållas. Inom en väsentligt mindre kostnadsram skulle en undervisning i ren journalistik kunna anordnas som bleve minst likvärdig med den norska och överhuvud så pass omfattande att den närmade sig det optimum ifråga om skolmässigt bedriven undervisning i journalistik, vilket endast med avtagande utbyte kan överskridas. Inom området för de allmänna ämnena skulle även de som saknar akademisk utbildning eller socionomutbildning få möjlighet till ett — fortfarande i jämförelse med Norge — mindre allomfattande men i stället fördjupat studium inom tre ämnesområden.

Olika meningar har yppats beträffande önskvärdheten av graderade vitsord vid journalistutbildningen. Det torde dock bli svårt att kräva genomgång av en så pass tidskrävande utbildning som här förutsattes utan att de studerande erhåller något slags individuellt betyg rörande sin förmåga att lösa journalistiska övningsuppgifter. Vad de nämnda speciella tentamina i allmänna ämnen angår, synes endast betyget godkänd böra ifrågakomma.

Den skisserade kursen har förslagsvis beräknats pågå under 14 veckor (vårterminen) med genomsnittligt 15 undervisningstimmar per vecka (tillsammans 210 timmar), exklusive tid för studiebesök och individuellt arbete.

Härav skulle omkring 150 timmar användas för undervisning i praktiskt journalistiskt arbete jämte genomgång av de studerandes övningsuppgifter. Den återstående tiden, omkring 60 timmar, skulle användas för allmänorienterande föredrag och diskussioner i nära anslutning till den journalistiska verksamheten.

Kostnaderna för själva undervisningen har beräknats till 20 000 kronor, varav hälften skulle utgöra lön till kursens föreståndare och huvudlärare i journalistik. Denne, som bör vara väl kvalificerad för sin uppgift, skulle planera och administrera kursen, regelbundet följa arbetet och själv undervisa i journalistik omkring 100 timmar. För att undvika ensidig påverkan på eleverna och ensidig bedömning av deras prestationer är det av vikt att flera erfarna journalister inkopplas i den direkta journalistundervisningen. Deras arvoden liksom arvoden till dem som ge allmänt orienterande föredrag skulle täckas av de återstående 10 000 kronorna (inmot 100 per föreläsning), varvid för den diskussionsmässiga undervisningen, d. v. s. genomgång av övningsuppgifter etc., beräknats ett lägre undervisningsarvode men i gengäld ett särskilt rättningsarvode. Dessutom erfordras 3 000 kronor för expenser jämte helst åtminstone 2 000 kronor för stipendier, alltså tillsammans 25 000 kronor, lokalkostnaderna oberäknade.

Enligt vissa ungefärliga beräkningar torde man kunna utgå från att, om journalistkåren bibehålles vid sin nuvarande storlek, genomsnittligt omkring 100 journalister per år behöver nyanställas inom det arbetsområde som täckes av journalistavtalet (omkring 2 250 anställda). Siffran avser ett genomsnitt och kan naturligtvis starkt variera år från år alltefter konjunkturerna. Om man vidare förutsätter, att de praktiska övningarna med åtföljande bedömning av en stor mängd övningsuppgifter skall dominera journalistundervisningens schema, måste antalet kursdeltagare starkt begränsas, kanske till högst 25. Tar man ytterligare hänsyn till det naturliga »bortfallet» och till att även anställningsmöjligheter utanför det egentliga journalistarbetets ram kan ifrågakomma, synes någon risk för en överdimensionerad utbildning ej föreligga, om den särskilda kursundervisningen från början upptages på endast en plats.

Undervisningen i allmänna ämnen kan givetvis bedrivas även på andra håll. Med hänsyn till de speciella förutsättningar Stockholm såsom tidningscentrum erbjuder har kommittén utgått från att journalistkursen skulle förläggas till Stockholms högskola. Men i själva verket skulle, om försöket utfölle väl, ingenting hindra att en motsvarande undervisning senare upptoges även på någon annan plats, företrädesvis Göteborg eller Lund.

Fortbildningskurser. Kommittén har även uppmärksammat behovet av särskilda fortbildnings- eller kontaktkurser för redan yrkesverksamma journalister. Någon tvekan om lämpligheten eller önskvärldheten av att till korta kurser föra samman speciella kategorier av journalister för att genom kontakt med fackmän och kolleger erhålla stimulans och förnyelse i sitt arbete har kommittén ingenstädes funnit. De tre kurser rörande samhälls-ekonomiska frågor, utrikespolitik och aktuella familjefrågor, som kommit-

tén hittills anordnat, har alla mötts med stort intresse, och önskemål har uttalats om att de skulle göras mer eller mindre regelbundet återkommande. Liknande kurser torde också med fördel kunna anordnas på andra områden inom journalistikens arbetsfält.

De hittillsvarande kurserna, som kostat omkring 3 000 kronor vardera, har varit förlagda till Stockholm. Ingenting hindrar emellertid att liknande kurser även anordnas på andra håll och man kan också tänka sig att i vissa fall organisera lokala kurser för exempelvis den sydsvenska eller västsvenska pressen; sistnämnda tanke framfördes vid den samhällsekonomiska kursen.

Pressforskning. Vad denna forskning beträffar är det självfallet, att den i och för sig varken kan eller bör centraliseras. Den är inte heller anknuten till något visst ämne. Det är lätt att uppräknat en hel rad humanistiska vetenskapsgrenar, för vilka pressen utgör en viktig källa vid olika undersökningar eller där ett studium av pressen kan vara en uppgift i sig själv. Samtidigt som inom ett flertal vetenskapsområden tidningspressen alltså kommit att bli alltmer väsentlig för forskningen, har genom pressens enorma tillväxt uppstått betydande tekniska svårigheter för denna forskning. Då en genomgång av tidningar och delvis även tidskrifter ofta är ett synnerligen mödosamt och tidsödande arbete, har det för forskningen blivit ett viktigt önskemål att assistens på detta område kan organiseras och andra rationaliseringsåtgärder vidtagas.

Det är sålunda främst med tanke på behovet av assistens och samordning på detta område som kommittén har upptagit frågan om inrättande av ett särskilt pressforsknings- eller pressinstitut. Kommittén har skisserat institutets uppgifter på följande sätt:

Pressinstitutets uppgifter skulle vara

1) Att bedriva och främja pressforskning samt befordra samarbetet mellan på detta område verksamma personer och institutioner. Institutet skulle i främsta rummet ägna uppmärksamhet åt sådana ämnen som pressrätt, presshistoria av skilda slag, »content analysis», läsvärdesundersökningar, pressen som propagandamedel, pressens organisationer och sammanslutningar, pressen och de politiska partierna och publicistisk statistik. Det må tillfogas, att en forskning av detta slag även får direkt praktisk betydelse genom att undersökningsresultaten kan bilda en grundval för den diskussion rörande pressens förhållanden, som med större eller mindre intensitet alltid pågår.

2) Att utgöra ett centrum för såväl den allmänna journalistundervisningen som för kontaktkurserna, varvid institutets personal skulle biträda vid kursernas administrering och eventuellt även delvis vid undervisningen.

3) Att erbjuda service åt forskare som arbetar med ett större pressmaterial. Önskvärt vore att institutet kunde ha några permanenta medarbetare, tränade att utföra den rent tekniska tidningsgenomgången, vare sig det är fråga om excipering av traditionell typ eller mikrofilmning.

4) Att medverka vid upprättandet av tidningsindex och pressarkiv. Spörsmålet om ett tidningsindex har diskuterats och behandlats i olika sammanhang. Sveriges allmänna biblioteksörening har nu börjat utge ett tidningsindex av liknande typ som den i Danmark publicerade periodiska publikationen Avis-kronik-index, alltså främst avseende »kulturartiklar» i dagspressen och tidskrifter. I detta sammanhang förtjänar ytterligare att nämnas Utrikespolitiska institutets kalendarium jämte dess klippsamling från vissa utländska tidningar liksom en vid den statsvetenskapliga institutionen i Uppsala för två år sedan inledd arkivering av det politiska materialet, främst ledare, från ett 25-tal svenska tidningar. Omfattade klippamlingar finns vidare hos flera enskilda institutioner, liksom hos statliga myndigheter såsom priskontrollnämnden och försvarsstaben och dessutom har vissa tidningar upprättat stora egna arkiv.

Uppgiften att registrera och arkivera det material tidningspressen innehåller är så omfattande att en decentraliserad lösning framstår som naturlig. Det är likväl kommitténs åsikt att ett pressinstitut även på detta område redan från början skulle kunna fylla en viktig funktion: institutet skulle söka bli ett slags förmedlingscentral mellan de olika institutioner som här är verksamma och dessutom sträva efter att genom förhandlingar med intresserade parter bidra till en samordning och utbyggnad av denna verksamhet. En väsentlig och för ett pressinstitut väl avpassad uppgift vore vidare att systematiskt bearbeta och registrera äldre pressmaterial.

För att pressinstitutet skall kunna arbeta på effektivaste sätt, fordras uppenbarligen bekväm tillgång till ett så fullständigt arkiv för tidningar och tidskrifter som möjligt. Som bekant har frågan om tidningarnas arkivering kommit att med tiden bli ett allt större problem för kungl. biblioteket. Frågan har fått särskild aktualitet i samband med det betänkande som avgivits av 1949 års sakkunniga rörande arkiv- och biblioteksfilmning. Det vore naturligt att i samband med kungl. bibliotekets nybyggnadsfråga undersöka möjligheten av att på samma plats, där tidningarna i den ena eller andra formen arkiveras, även inrymma lokaler för ett pressinstitut. Likaledes kan det av praktiska skäl visa sig önskvärt att även journalistundervisningen beredes lokal i samma byggnad, kanske också pressmuseet.

Pressinstitutet bör stå under vetenskaplig ledning, varvid det naturligaste synes vara att pressforskningen anknyts till Stockholms högskola.

Vad till sist beträffar finansieringen av den journalistundervisning och det pressinstitut som i det föregående behandlats, har kommittén funnit det naturliga vara att det ekonomiska ansvaret för den allmänna journalistutbildningen liksom för pressinstitutets verksamhet åvilar staten. Det gäller här samhälleliga intressen och allmänna forskningsintressen av en art, som i vårt land har brukat väsentligen stödjas av statsmakterna. Däremot kan fortbildningskurserna för journalister icke utan fog betraktas såsom i viss grad en pressens interna angelägenhet, varför det också förefaller motiverat att pressen och dess organisationer här ensam eller i vissa fall med stöd av särskilda bidrag bestrider kostnaderna.

Då sålunda kommittén kommit till den uppfattningen att dess önskemål beträffande journalistundervisning och pressforskning till övervägande del icke kan förverkligas utan statsmakternas stöd, har kommittén — samtidigt som den på detta sätt redovisar de uppfattningar till vilka den nått fram — funnit sig böra göra en hänvändelse till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet med en vördsam begäran att herr statsrådet måtte uppmärksamma de frågor, som vi ovan berört. Det är vår bestämda uppfattning, att dessa spörsmål både med hänsyn till pressens uppgift i demokratien och ur forskningens synpunkt har så stor samhällelig vikt att snara åtgärder från statsmakternas sida är nödvändiga. För att de betydelsefullaste intressena på hithörande område skall kunna tillgodoses i tillbörlig grad, synes det ändamålsenligaste vara att en statlig kommitté tillsattes med uppdrag att utreda och framlägga förslag till journalistundervisningens och pressforskningens ordnande, inneslutande företrädare främst för pressen och forskningen samt kungl. biblioteket. Det är vår förhoppning att de synpunkter och erfarenheter, som vi här ovan framfört, måtte bli till viss ledning för den av oss förordade kommitténs arbete.

Stockholm i januari 1953

BILAGA 2

Yttrande av Journalistkursus ved Århus universitet

Problemet om en fælles nordisk journalistuddannelse har ofte været drøftet inden for Journalistkursus' bestyrelse, hvor der altid har været stor interesse derfor. Kursusledelsen skal give nedenstående oplysninger om Journalistkursus' udvikling og nuværende stilling.

Journalistkursus blev oprettet i 1946 i samarbejde mellem de danske presseorganisationer og Århus universitet som en selvejende institution, hvis bestyrelse består af valgte repræsentanter for alle danske presseorganisationer — såvel journalisternes som redaktørernes og bladudgiverens — og for Århus universitet (Bilag A).

Kursus' budget for 1955 er på ca 74 000 kr., hvoraf staten bidrager med 30 000 kr. og Århus kommune med 5 000 kr., mens resten tilvejebringes af pressens organisationer, fortrinsvis »Danske dagblades fællesrepræsentation».

I årene 1946—1952 blev der afholdt kursus hvert efterår i tiden 15. september til 15. december, men fra 1953 er virksomheden blevet udvidet til at omfatte to kurser om året, idet der ved siden af det oprindelige efterårskursus drives et forårskursus i tiden 1. februar—1. maj. for noget ældre journalister. På efterårskursus undervises der væsentligst ved hjælp af forelæs-

ningsformen, og kursusplanen omfatter for to trediedeles vedkommende al-mendannende og for en trediedels vedkommende pressefaglige emner. På forårskursus anvendes derimod næsten udelukkende den skriftlige opgaveform, og hovedvægten er lagt på samfundsfagene. En afskrift af undervisningsplanerne for efterårskursus 1954 og forårskursus 1955 vedlægges som Bilag B og C. Endvidere fremsendes til orientering om virksomheden årsberetninger for årene 1952/53 og 1953/54 (Bilag D og E¹).

På efterårskursus kan optages journalister med mindst to års anciennitet, d. v. s. efter udstået elevtid, mens der til optagelse på forårskursus kræves mindst seks års anciennitet eller gennemgået efterårskursus. I gennemsnit har deltagerne på efterårskursus været 24 år og haft 5 års anciennitet, mens de tilsvarende tal for forårskursus har været 30 år og 10 års anciennitet.

Siden 1946 har ialt 215 journalister deltaget i Journalistkursus. Heraf var 180 danske, 28 norske, 5 svenske og 2 finske.

Det nordiske islæt, der har været tilført Journalistkursus ved, at ialt 35 journalister fra andre nordiske lande har deltaget i enten efterårs- eller forårskursus, ved at pressefolk fra de andre nordiske lande har forelæst på kursus, og ved at nordiske emner er blevet behandlet i undervisningen, har hele tiden været vurderet meget højt både af ledelse og kursister. Det er ved flere lejligheder blevet nævnt på bestyrelsemøder og ofte diskuteret i kursusledelsen, at man ved passende lejlighed burde undersøge mulighederne for at knytte en eller anden form for fælles nordisk journalistuddannelse til den allerede eksisterende og fastgroede virksomhed omkring Journalistkursus ved Århus universitet, og denne tanke har naturligtvis fået øget aktualitet ved rektor Ohlons forslag til Nordisk råd. Kursusledelsen har derfor taget under overvejelse at foreslå bestyrelsen at drøfte mulighederne for at lade det næste forårskursus i tiden 1. februar—1. maj 1956 afholde som et fælles nordisk journalistkursus.

Til dette kan føjes, at der i et år har bestået et presseforskningsinstitut — kaldet Institut for presseforskning og samtidshistorie — som en institution under Journalistkursus ved Århus universitet, således at der eksisterer mulighed for i Århus at tilrettelægge et kursus for nordiske journalister i samarbejde med et institut for presseforskning. Det kan i denne forbindelse nævnes, at instituttet i sin programerklæring af 1. februar 1954 som en af de opgaver, man agtede at tage op, anførte en undersøgelse af bladenes stof vedrørende de andre nordiske lande og nordiske spørgsmål.

Ydermere kan det nævnes, at man kan nære håb om i en ret nær fremtid at få opført et journalistkollegium på universitetsterrænet i Århus, og når dette projekt er blevet realiseret, vil også de ydre rammer for en udvidet virksomhed, bl. a. ved afholdelse af nordiske kurser, være de bedst tænkelige.

Journalistkursus ved Århus universitet er meget interesseret i denne sag, som nu er taget op af Nordisk råd. Kursusledelsen håber, at de her med-

¹ Här ej tryckta. Utgöras av särtryck ur Acta jutlandica, 1953—54.

delte oplysninger må være til nytte ved behandlingen af rektor Ohlons forslag på Nordisk råds 3. session, og vil sætte pris på fortsat at blive holdt underrettet om sagens gang.

Århus, den 15. januar 1955

Ærbødigst

Troels Fink

Erik Reske-Nielsen

Bilag A

*Vedtægter for Journalistkursus ved Aarhus universitet
(Vedtaget i februar 1946. Revideret i maj 1952)*

§ 1.

Journalistkursus ved Aarhus universitet er en i Aarhus hjemmehørende selvejende institution, som er oprettet af og staar i samarbejde med danske presseorganisationer og virker under Aarhus universitet.

§ 2.

Institutionens formaal er at gennemføre en undervisning for journalister, der ønsker at dygtiggøre sig.

§ 3.

Institutionen ledes af en bestyrelse bestaaende af repræsentanter for Aarhus universitets bestyrelse og lærerforsamling og repræsentanter for de bidragydende presseorganisationer. Aarhus universitets bestyrelse vælger 2 repræsentanter, Dansk journalistforening 2 repræsentanter og hver af de øvrige bidragydende presseorganisationer 1 repræsentant til bestyrelsen. Bestyrelsens medlemmer udpeges af deres organisationer for et tidsrum af to aar ad gangen.

§ 4.

Den af Aarhus universitets bestyrelse valgte repræsentant fungerer som institutionens formand, den ene af de af Dansk journalistforening valgte repræsentanter som den ene næstformand, medens den anden næstformand vælges af de organisationer, der er tilsluttet Danske dagblades fællesrepræsentation. Den ene af de af Aarhus universitets lærerforsamling valgte repræsentanter fungerer som kursusforstander.

Formanden, de to næstformænd og kursusforstanderen danner tillige med en repræsentant valgt af bestyrelsen blandt dens medlemmer institutionens forretningsudvalg, som fører de løbende forretninger og er ansvarlig overfor bestyrelsen.

§ 5.

Kursusforstanderen forestaar den daglige administration og regnskabsførelsen. Regnskabsaaret følger kalenderaaret.

§ 6.

Bestyrelsen indkaldes af formanden mindst en gang om aaret i reglen ved regnskabsaarets afslutning. Ved det ordinære bestyrelsemøde aflægger formanden beretning, og sekretæren forelægger regnskabet for det forløbne aar udvisende samtlige indtægter og udgifter. Bestyrelsen træffer bestemmelse angaaende regnskabs revision.

Ekstraordinære bestyrelsemøder indkaldes, naar to medlemmer af bestyrelsen kræver det. Bestyrelsens beslutninger træffes ved simpelt stemmeflertal, i tilfælde af stemmelighed gør formandens stemme udslaget.

§ 7.

I forhold til trediemand tegnes bestyrelsen af formanden.

§ 8.

Bestyrelsen nedsætter hvert aar ved et ordinært møde et kursusudvalg paa indtil syv pressekyndige personer, der ikke behøver at være medlemmer af bestyrelsen.

I samraad med kursusudvalget udarbejder kursusforstanderen hvert aar efter forhandling med de universitetslærere og andre lærere, der paatager sig at deltage i undervisningen, planen for kursusundervisningen.

Undervisningsplanen skal godkendes af bestyrelsen.

§ 9.

Bestyrelsen kan, naar to trediedele af dens medlemmer med tilslutning af deres organisationer stemmer derfor, træffe bestemmelse om institutionens opløsning.

§ 10.

Disse vedtægter saavel som forandringer heri forelægges bestyrelsen for Aarhus universitet til godkendelse og kan af denne fremsendes til undervisningsministeriet til eventuel approbation.

*Bilag B**Journalistkursus ved
Aarhus universitet.**Undervisningsplan for efterårskursus 1954**Alm end a n n e n d e f o r e l æ s n i n g s r æ k k e**1. Samfundets struktur:*

Lektor, cand. oecon. Niels Nielsen: Elementær og aktuel økonomi	15	timer
Lektor, cand. oecon. Torben Agersnap: Træk af vor tids strid om stats- og samfundsorden	10	»
Professor Jørgen Dich: Socialpolitiske problemer	8	»
Amtskontorchef, cand. jur. A. Bach: Om valgret, valgbarhed og valgopgørelser	8	»
Professor Orla Strange-Petersen: Statistiske grundbegreber	6	»
Kontorchef, cand. oecon. Knud Stenshøj: Kommunal forfatning	6	»
Økonomidirektør, cand. polit. E. Tjørnehøj: Kommunal økonomi	4	»
Redaktør Søren Hansen: Analyse af forretningsregnskaber	2	»
Professor, dr. theol. P. G. Lindhardt: De kirkelige retninger i Danmark	2	»

2. *Fremmede stater:*

Professor, dr. phil. Andreas Blinkenberg: Frankrig	5 timer
Professor Torsten Dahl: Storbritannien	5 »
Chefredaktør, cand. polit. Poul Graae: USA	5 »
Professor, dr. phil. Ad. Stender-Petersen: Sovjetunionen og de østeuropæiske stater	10 »
Lektor, mag. art. Erik Reske-Nielsen: Tyskland	5 »
Lektor, mag. art. Erik Reske-Nielsen: Norges og Sveriges stats- og samfundsforhold	8 »

3. *Historie og verdenspolitik:*

Lektor, mag. art. Erik Reske-Nielsen: Verdenspolitik 1919—45	10 »
Lektor, mag. art. Erik Reske-Nielsen: Grundproblemer i international politik	25 »
Professor, dr. phil. Troels Fink: Sønderjylland	3 »
Professor, dr. phil. Troels Fink: Danmarks politiske historie efter 1901	12 »
Professor, dr. phil. Troels Fink: Dansk udenrigspolitik	10 »

4. *Litteratur, sprog:*

Professor, dr. phil. Paul Krüger: Litterære grundbegreber	16 »
Lektor, dr. phil. Gustav Albeck: Dansk prosastil	6 »
Mag. art. Kai Bom: Moderne sprogproblemer	4 »

5. *Psykologi:*

Professor, overlæge, dr. med. Erik Strømgren: Moderne psykologi herunder typelære	7 »
---	-----

6. *Fysik:*

Professor, dr. phil. Sv. Werner: Den moderne fysiks verdensbillede	8 »
--	-----

Pressefaglig forelæsningsrække

1. *Pressen og dens funktion:*

Redaktør Hans Rishøj: Dansk pressehistorie	8 timer
Redaktionssekretær Arne Riemer Jørgensen: Danske presseorganisationer	2 »
Redaktør Rolv Werner Erichsen: Norsk presse i dag	2 »
Redaktør Harald Wigforss: Svensk presse i dag	2 »

2. *Arbejdet i redaktionen:*

Redaktør Helge Jensen: Nyhedens behandling	10 »
Redaktionssekretær, cand. polit. Ernst Prieme og redaktør E. Vestergaard: Redaktionssekretærens arbejde	6 »
Redaktør Helge Jensen: Referat	4 »

3. *Bladteknik:*

Faktor Oluf Hansen: Bladteknik	10 »
Direktør Alf Schjøttz-Christensen: Bladadministration	2 »

4. *Presseklider:*

Redaktør H. Hansen: Redaktionsarkivet — korrespondenterne	2	timer
Redaktør G. Næsselund: International nyhedstjeneste	4	»
Redaktør Lasse Egebjerg: Redaktionsbiblioteket	4	»

5. *Billedstof:*

Redaktionssekretær Paul Raae: Billeder og tekst	2	»
Fabrikant C. Hammerschmidt: Klicheernes fremstilling	2	»

6. *Pressegenrer:*

Redaktør Harry Hjørne: Lederen	2	»
Redaktør J. Lindskov Hansen: Politisk reportage	2	»
Redaktør Carsten Nielsen: Skildrende journalistik	5	»
Redaktør Knud Poulsen: Interview	3	»
Redaktør Anders B. Nørgaard: Kriminalreportage	3	»

7. *Anmeldelse:*

Redaktør Richardt Gandrup: Litteratur	4	»
Redaktør Preben Wilmann: Kunst	4	»
Redaktør, cand. mag. Harald Engberg: Film	4	»
Redaktør Vagn Holmboe: Musik	4	»
Redaktør Svend Erichsen: Teater	4	»

*Bilag C**Journalistkursus ved
Århus universitet.**Undervisningsplan for forårskursus 1955*

1. Lektor, mag. art. Erik Reske-Nielsen: Praktiske øvelser i journalistisk behandling af internationalt politisk stof og international organisation	30	timer
2. Professor, dr. phil. Troels Fink: Gennemgang i øvelsesform af den moderne Danmarkshistorie	24	»
3. Lektor, cand. oecon. Niels Nielsen: Praktiske øvelser i journalistisk behandling af økonomisk stof	24	»
4. Professor, dr. phil. Paul Krüger: Gennemgang af litterære værker	24	»
5. Professor Jørgen Dich: Praktiske øvelser i journalistisk behandling af socialpolitisk stof	18	»
6. Lektor, mag. art. Erik Reske-Nielsen: Gennemgang af verdenspressens historie	12	»
7. Arkivar, mag. art. Vagn Dybdahl: Gennemgang af moderne statsteorier og statsforfatninger	10	»
8. Professor, dr. jur. Knud Illum: Gennemgang af presseretten	10	»
9. Cand. polit. B. V. Elberling: Gennemgang i øvelsesform af den politiske sociologi	10	»

10. Professor, dr. jur. Alvar Nelson: Øvelser i behandling af kriminalstof	10 timer
11. Kontorchef, cand. oecon. Knud Stenshøj: Gennemgang af kommunalpolitiske problemer	8 »
12. Redaktør Poul Mundus-Pedersen: Militære, tekniske og organisatoriske problemer	4 »
13. »Pressekritik» ved:	
1. Læge Anton Rask, Selde: Læsernes kritik af avisen.	
2. Redaktør Elin Hansen og redaktør Eilif Vestergaard: Bladet og partiet.	
3. Redaktørerne G. Næsselund og Carl Hylander: Bureauernes udvælgelse og redaktion af udlands-telegramstoffet.	
4. Redaktør Børge Outze: Lederskribenten læser avis.	
5. Redaktørerne Alf Schiøttz-Christensen og Knud Secher: Avisen og forretningen.	
6. Redaktør Viggo Knudsen: Rekrutteringen af journalister.	
7. Redaktørerne Helge Jensen og Poul Karner: Journalisten og favørerne.	

Medlemsförslag

om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig

(Väckt av Sven Em. Ohlson)

Den viktigaste platsen, där nutida konst från hela världen möts till regelbundet återkommande utställningar, är otvivelaktigt Biennalen i Venedig. Den första utställningen hölls 1893, och liknande mönstringar av den internationella konsteliten ha sedermera ägt rum i Venedig med tvååriga intervaller, blott med de avbrott som betingats av de båda världskrigen. Biennalen har så småningom runt om vunnit erkännande som den centrala mötesplatsen för modern konst.

Svenskt deltagande på dessa utställningar har förekommit från och till. Efter andra världskrigets slut har exempelvis Sverige deltagit åren 1950 och 1952 men icke åren 1948 och 1954. Fram till 1930-talet hade Sverige en egen paviljong, som emellertid sedermera under den fascistiska tiden överläts till Holland. Danmark fick en egen paviljong 1932 och har denna alljämt kvar. Norge har också deltagit utan att ha tillgång till egen paviljong, likaså Finland.

Läget är sålunda för närvarande det, att av de nordiska länderna endast Danmark har egen paviljong. Denna anses dock snart komma att bli i behov av reparation och ombyggnad. För Sveriges vidkommande finns inom utställningsområdet reserverad tomt i omedelbar anslutning till den danska paviljongen. Ritningar ha i september 1953 uppgjorts inom svenska byggnadsstyrelsen för uppförande av en ny svensk paviljong på den nämnda tomten, vilken dock — om än välbelägen — synes vara något knappt tilltagen. Kostnaderna för en svensk paviljong ha av byggnadsstyrelsen beräknats till cirka 300 000 kronor.

Under det gångna året har den gemensamma utställningen av konsthantverk från Nordens länder, Scandinavian design, gjort sitt segertåg genom Amerikas förenta stater. Denna vandring utställning har icke endast visat upp förnämliga produkter av nordiskt konsthantverk för en utländsk publik utan har även på ett effektivt sätt demonstrerat betydelsen av nordisk sammanhållning. Genom Nordiska konstförbundets tillkomst ha

möjligheter skapats att också i främmande länder ställa ut konst på en gång från samtliga nordiska länder. En sådan gemensam utställning för målningar, skulptur och grafik avses t. ex. skola hållas i Rom med vernissage i april 1955.

Helt naturligt har den tanken uppkommit att de nordiska länderna borde gå samman, även då det gäller Biennalen. De yttre förutsättningarna härför äro synnerligen gynnsamma. Genom sammanläggande av den danska och den svenska tomten skulle erhållas en areal, som vore lämplig för en sådan paviljong. Genom samverkan mellan de nordiska länderna skulle vidare byggnadskostnaderna kunna hållas inom rimliga gränser.

Möjligheterna för de nordiska länderna att konstnärligt hävda sig i den starka konkurrensen på denna utställning skulle avsevärt förbättras, om de på föreslaget sätt uppträdde gemensamt. Sist och icke minst ges här ett nytt tillfälle att utåt mot omvärlden visa upp vad som kan uppnås samarbetsvägen i Nordens länder. De nuvarande förhållandena rymma ett stort tillfälle som icke bör försummas.

Jag förutsätter att genom presidiets försorg i god tid före tredje sessionen den ytterligare utredning införskaffas, som kan vara erforderlig för förslagets allsidiga belysning och slutliga bedömande.

Under hänvisning till det anförda får jag föreslå,

att rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt undersöka möjligheterna för uppförande av en nordisk paviljong på konstutställningen Biennalen i Venedig.

Stockholm den 7 december 1954

Sven Em. Ohlson

*BILAGA 1***Yttranden av svenska institutioner****1. Yttrande av nationalmuseum**

Upprepade gånger har under senare år den tanken förts fram, att man borde förnya ansträngningarna att skaffa Sverige en egen paviljong på Biennalen i Venedig, en tanke som emellertid hittills inte kunnat realiseras främst på grund av ekonomiska svårigheter, medan däremot en tomt redan ett par år funnits disponibel för ändamålet. Man har även diskuterat, om icke de nordiska länderna skulle kunna tänkas sluta sig samman om en samordning av paviljonger eller en gemensam paviljong. Detta senare alternativ är emellertid en fråga, som givetvis blir särskilt beroende av hur Danmark, som redan har en egen paviljong, ställer sig till ett samgående med de övriga nordiska länderna.

När nu tanken på en gemensam nordisk paviljong ånyo föres fram, denna gång inom Nordiska rådet, får jag som min mening uttala, att ett förverkligande av densamma ur nationalmusei synpunkt ter sig som ett allmänt önskemål, men att det icke bör få råka i konflikt med de ofrånkomliga yrkanden, som museet inom sitt verksamhetsområde ser sig nödsakat framföra till båtnad för svenskt konstliv. Det är med andra ord enligt min mening ett ärende, som bör hänföras till Sveriges insatser till främjande av det nordiska samarbetet. Herr Ohlons förslag har därför, såvitt jag förstår, med rätta framförts inom Nordiska rådet, och jag vill med det förbehåll jag ovan gjort tillstyrka, att man måtte pröva möjligheterna att hos statsmakterna väcka intresse för en nordisk samverkan vid Biennial-utställningarna i Venedig.

Stockholm den 12 januari 1955

Otte Sköld

Överintendent och chef för nationalmuseum

Chr. Gottlieb

2. Yttrande av Akademien för de fria konsterna

Biennalen i Venedig har under sin nuvarande ledning kommit att intaga en central ställning inom det moderna konstlivet genom målsättningen, kvaliteten och omfattningen av de utställningar, som här vartannat år anordnas. Viktiga skeden och avgörande personliga insatser i den nyare konstens

historia ha här blivit belysta, och i anslutning till dessa dokumenterande utställningar ha ett stort antal länder, av vilka 13 ha egna paviljonger, bidragit till att ge en helhetsbild utan motsvarighet av den aktuella konsten. Ett svenskt deltagande i denna internationella konstutställning är enligt akademiens mening en vital angelägenhet. En ställning att hävda i ett dylikt internationellt arrangemang är redan i och för sig en stimulans av stor betydelse för konstens utövare och målsmän. Den kritik och det erkännande som här fördelas och som kommer till synes i tidningar och tidskrifter världen över, liksom den självprövning kontakten med de internationella strävandena ger anledning till, kan svensk konstutövning endast med svårighet avstå ifrån. Härtill kommer den betydelse ett uppmärksammat svenskt deltagande har för svenskt anseende utåt och den kännedom om Sverige och svensk kultur, som en svensk representation kan skänka den internationella publik, som besöker Biennalen.

Erfarenheten har dock visat att ett svenskt deltagande i Biennalen endast bör komma till stånd, då lokalförhållandena medge ett värdigt och lämpligt framträdande. De utrymmen i den stora centrala utställningsbyggnaden, som Sverige i avsaknad av egen paviljong fått disponera vid Biennalerna 1950 och 1952, ha enligt samstämmiga vittnesbörd icke gjort det svenska deltagandet rättvisa. Den svenska avdelningen var avsides belägen och undandrog sig därigenom i alltför hög grad uppmärksamheten.

Enligt vad akademien har sig bekant, har med anledning av dessa förhållanden Svenska institutet företagit undersökningar rörande möjligheten att få en svensk paviljong till stånd på utställningsområdet. Biennalens ledning har härvid ställt sig mycket tillmötesgående och reserverat en väl belägen tomt omedelbart söder om den danska paviljongen. Även inom det lediga området omedelbart norr om den danska paviljongen skulle, om så önskas, en byggnadsplats kunna ställas till förfogande.

Med hänsyn till dessa omständigheter finner akademien herr Ohlons förslag värt det största beaktande. En nordisk samverkan på Biennalen måste betecknas såsom i hög grad önskvärd. I en så rikt facetterad internationell miljö som Biennalen torde de nordiska länderna ha större förutsättningar att komma till sin rätt, om de framträda i nära anslutning till varandra. Den nordiska frändskap, som härigenom manifesteras, har icke blott ett kulturpolitiskt budskap, den torde också vara en tillgång, konstnärligt sett, eftersom de olika nordiska länderna inte blott kunna stödja och komplettera varandra utan också skänka en rikare varierad helhetsbild. Om ett sådant gemensamt framträdande bäst löses genom uppförande av en nordisk paviljong, såsom herr Ohlon föreslagit, eller av en grupp arkitektoniskt samordnade nordiska paviljonger, vilket det disponibla tomtutrymmet synes tillåta, vill akademien tills vidare lämna därhän. Denna fråga är nämligen beroende av de åtgärder man i Danmark är beredd att vidtaga med sin på platsen redan befintliga paviljong. En önskvärd lösning vore, enligt akademiens mening, att en sådan utställningsbyggnad eller ett komplex av utställningsbyggnader med förenade nordiska krafter kunde åstadkommas att den

medgåve såväl en samlad nordisk representation som separata framträdanden från de olika nordiska ländernas sida. Om byggnaden kunde tjäna båda dessa syften skulle den smidigare kunna utnyttjas, och eventuellt uppkommande meningsskiljaktigheter de nordiska länderna emellan rörande disponeringen skulle lättare kunna biläggas. På så sätt skulle de olika nationerna också erhålla en större frihet att, om de så önskade, i särskilda fall avstå från deltagande. Även med hänsyn till utställningsverksamhetens omfattning och planläggning synes det önskvärt att möjligheter förefinnas till största möjliga variation: enskilda konstnärer, grupper, riktningar, motivkretsar m. m. kunna sålunda vid sidan av de rent nationella grupperingarna tänkas utgöra utställningstemata. Möjligheten att disponera utställningsbyggnaden för säkerligen stundom önskvärda nationella utställningar av traditionell art skulle förhindra uppkomsten av känslor av bundenhet och tvång.

Med hänvisning till ovanstående får akademien sålunda med anledning av herr Ohlons förslag om uppförandet av en gemensam nordisk utställningspaviljong vid Biennalen i Venedig livligt förorda, att en nordisk samverkan vid Biennalen kommer till stånd samt att lämpliga utställningslokaler måtte uppföras med utnyttjande av de byggnadsplatser vid den nuvarande danska paviljongen, som av Biennalens ledning därtill reserverats.

Stockholm den 9 januari 1955

För Kungl. Akademien för de fria konsterna

Hakon Ahlberg

Sten Karling

3. Yttrande av Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet

Såsom framhålles i herr Ohlons förslag, intager Biennalen i Venedig sedan länge en ledande plats i det internationella konstlivet såsom den enda regelbundet återkommande konstutställning, till vilken flertalet västerländska kulturturnationer sända urval av sina mest framträdande konstnärers verk. De olika ländernas insatser bliva föremål för en omfattande publicitet i den europeiska och amerikanska fackpressen. Utställningarna öppnas i regel av det italienska statsöverhuvudet i närvaro av regeringsmedlemmar samt officiella representanter för främmande makter, och besöksfrekvensen torde vara väsentligt större än vid något liknande evenemang.

Redan på ett tidigt stadium slöt sig Sverige till den krets av nationer, vilka regelbundet deltog i Biennalen. Sedan den av arkitekt Ferdinand Boberg uppförda paviljongen under mellankrigstiden överlåtits till Holland, har emellertid vårt land varit hänvisat till att arrangera sina framträdanden i den stora centrala utställningsbyggnaden, Palazzo centrale. Såväl inom Akademien för de fria konsterna som inom Svenska institutets utställningsnämnd, vilken vid sin tillkomst 1946 erhöll Kungl. Maj:ts uppdrag att be-

vaka frågor rörande utställningar i utlandet, har denna form för svenskt deltagande bedömts såsom otillfredsställande. De flesta med Sverige jämförbara stater, som deltaga i Biennalen, ha nämligen egna paviljonger, och Palazzo centrale är i första hand avsett för stora italienska samlingsutställningar, vilka bl. a. genom sin placering tilldraga sig ett betydligt större publikintresse än de främmande sektioner, vilka inrymmas i denna byggnad.

Med hänsyn till det utomordentliga internationella anseende, som Biennalen åtnjuter, har institutets utställningsnämnd likväl förordat ett svenskt deltagande åren 1950 och 1952. Då de erfarenheter, som därvid vunnos, icke voro gynnsamma, ansåg sig emellertid nämnden ej kunna tillstyrka ett framträdande vid 1954 års Biennial, därest Sverige inte dessförinnan kunde erhålla en egen paviljong. I en skrivelse till kungl. byggnadsstyrelsen den 3 november 1952 anhöll nämnden sålunda vördsamt, att sagda myndighet måtte verkställa en utredning rörande de byggnadstekniska förutsättningarna för uppförandet av en sådan paviljong. Såsom omnämnes i herr Ohlons förslag, utarbetades också inom byggnadsstyrelsen ett skissutkast, varvid det egentliga utställningsrummet beräknades skola erhålla en yta av 162 m². Kostnaderna för en anläggning i enlighet med skissförslaget uppskattades preliminärt till ca 300 000 kronor. Först sedan det visat sig, att möjligheter vid ifrågavarande tidpunkt icke förelågo att från statsmakterna eller enskilda bidragsgivare erhålla de för uppförandet av en dylik paviljong erforderliga medlen, avstyrkte institutets utställningsnämnd ett svenskt deltagande i 1954 års Biennial.

I samband med öppnandet av denna utställning underströk Sveriges minister i Rom i en skrivelse till utrikesdepartementet den 6 juli 1954, att Biennalens betydelse alltmera ökades samt att Sveriges uteblivande beklagats »icke endast från svenskt och nordiskt håll utan även av många utlänningar». Av det utdrag ur nämnda skrivelse, som institutet ber att här få citera, framgår även, att det enligt hans mening vore motiverat att närmare undersöka möjligheterna att få till stånd en gemensam nordisk paviljong:

»Ur de synpunkter jag är satt att företräda förefaller det synnerligen önskvärt att Sverige deltagar i Biennalen 1956. Skulle det ej gå att uppdriva medel för uppförandet av en egen svensk paviljong synes en lycklig lösning vara, därest de fyra nordiska länderna enades om en gemensam nordisk paviljong. Många skäl tala väl ock för att ett gemensamt nordiskt uppträdande rent av skulle vara att föredraga.»

Då Danmark redan äger en egen paviljong, förutsätter ett samgående av angiven innebörd, att vederbörande danska instanser äro beredda att antingen företaga den ombyggnad eller medverka till den nybyggnad, som skulle erfordras. Om man härvidlag kan påräkna ett positivt ställningstagande från dansk sida och om de övriga nordiska länderna förklara sig vara villiga att bidra till projektets förverkligande, synes det institutet icke kunna råda någon tvekan om att Sverige har intresse av att göra den insats, som skulle komma att krävas av vårt land. Det förtjänar i detta sammanhang nämnas att svårigheter icke torde förefinnas att för ändamålet erhålla ett tillräckligt stort och lämpligt tomtutrymme inom Biennalens område.

Svenska institutets utställningsnämnd, som vid sammanträde den 10 januari 1955 till diskussion upptagit herr Ohlons förslag, har emellertid ansett sig böra ifrågasätta, om icke ett s. k. paviljongsystem vore att föredraga framför en enda stor gemensam paviljong. Med ett sådant paviljongsystem skulle nämligen vinnas, att de olika nordiska staterna erhöle större självständighet i förhållande till varandra, utan att för den skull enheten och gemenskapen behövde bli mindre framträdande. Varje land skulle erhålla möjlighet att utforma sin sektion tämligen oberoende av de övriga, och det skulle icke föreligga någon risk för friktioner beträffande fördelningen av utrymmet eller utformningen av de olika utställningarna.

Det är nämndens och Svenska institutets uppfattning, att ett nordiskt samarbete efter här angivna riktlinjer skulle utgöra en lycklig lösning av det problem, som aktualiserats genom herr Ohlons förslag. Då de erfarenheter, som hittills vunnits av nordiskt samgående vid internationella utställningar, i huvudsak få sägas ha varit mycket förmånliga och då därtill en gemensam insats för uppförande av ett paviljongsystem eller en gemensam paviljong torde ställa sig väsentligt billigare för var och en av de deltagande länderna än uppbyggnaden av helt fristående nationella paviljonger, anser sig institutet böra varmt förorda, att det till Nordiska rådets 3:e session framlagda förslaget måtte bli föremål för en ingående prövning i positiv anda.

Stockholm den 14 januari 1955

På Svenska institutets vägnar

Fritiof Söderbäck

Gunnar Heckscher

/ *Sven Rynell*

BILAGA 2

Yttrande av Nordiska konstförbundets svenska sektion

Till den historik angående Sveriges deltagande i Biennal-utställningen som förslaget innehåller vill jag till att börja med foga följande kompletterande upplysningar.

Av herr Ohlons skrivelse framgår att Sverige efter andra världskrigets slut deltagit i utställningarna åren 1950 och 1952. Dessa utställningar, som 1950 omfattade Carl Hills och Ernst Josephsons sjukdomskonst samt Sven Erixon och Bror Hjorth och 1952 Carl Kylberg, Ragnar Sandberg och Eric Grate, anordnades genom Svenska institutets utställningsnämnd i ett par

rum i det stora Palazzo centrale, som för övrigt domineras av den italienska utställningsavdelningen. Åtgärden var en nödfallsutväg som hårt och med rätta kritiserades i pressen och konstnärskretsar. Den ledde bl. a. också till att Sverige nonchalerades vid bedömningarna av juryn för internationella pris, då det hände att jurymedlemmarna inte ens besökte den svenska avdelningen. Då inbjudan till 1954 anlände diskuterades läget i Svenska institutets utställningsnämnd, vars ordförande jag då var, varvid nämndens ledamöter enades om att Sverige borde utebliva från Biennialerna tills möjlighet funnes att utställa i egen paviljong.

Under tiden hade förberedande undersökningar gjorts angående dels möjligheterna att erhålla lämpligt tomtutrymme inom det för Biennalen upplåtna parkområdet, dels de sannolika kostnaderna för uppförandet av en paviljong. För att komma närmare en lösning av den förra frågan inledde jag vid ett besök i Venedig 1949 underhandlingar angående tomtutrymme med Biennialens generalsekreterare professor Rodolpho Pallucchini, varvid det främsta önskemålet var att detta skulle vara beläget i anslutning till den danska paviljongen. Han lovade också att en tid framåt reservera en tomt belägen mellan Danmarks och U. S. A:s paviljonger. Arrendet härför, som automatiskt skulle förnyas efter 20 år, skulle betinga rent symboliska kostnader. För att erhålla ett underlag för bedömandet av kostnaderna för en välplacerad paviljong på den erbjudna tomten vände sig utställningsnämnden till byggnadsstyrelsen med anhållan om en utredning av dessa spörsmål. Denna utredning resulterade i de av herr Ohlon omnämnda ritningarna och kostnadsberäkningen slutade på approximativt 300 000 kr. Sedermera har underhandshänvänelser gjorts såväl hos statsmakterna som hos enskilda personer och företag för erhållande av nödiga byggnadsmedel — i samtliga fall med samma negativa resultat.

Sommaren 1954 kom frågan i ett i viss mån nytt läge, i det konsthistorikern fil. dr Göran Schildt i en artikel i Svenska dagbladet av den 8 juli betitlad »Gemensam nordisk paviljong på Biennalen aktuell chans» framförde den för övrigt även tidigare diskuterade tanken att de nordiska länderna borde slå sig samman om en gemensam paviljong. Den Schildtska artikeln väckte ett livligt eko i den danska, norska och svenska pressen. Enkätuttalanden och ledare i Svenska dagbladet tog bestämt parti för en gemensam paviljong, i norska pressen sågs enstaka sympatiska instämmanden, under det att den danska opinionen av pressuttalandena att döma var mera splittrad. Ett betydelsefullt stöd fick planerna genom en skrivelse av den 6 juli 1954, skriven alltså innan Schildts artikel publicerades, från Sveriges minister i Rom, envoyén Johan Beck-Friis till h. exc. ministern för utrikes ärendena, där han hävdar att »Biennialens betydelse alltmera ökas och många betrakta densamma som den viktigaste begivenheten i världen på den bildande konstens område», och att det ur de synpunkter han vore satt att företräda förefaller synnerligen önskvärt att Sverige deltar i Biennalen 1956. »Skulle», skriver han, »det ej gå att uppdryva medel för uppförandet av en egen svensk paviljong synes en lycklig lösning vara, därest de fyra

nordiska länderna enades om en gemensam nordisk paviljong. Många skäl tala väl ock för att ett gemensamt nordiskt uppträdande rent av skulle vara att föredraga. Denna fråga diskuterades man och man emellan å Biennalen och särskilt å dansk sida syntes ett livligt intresse föreligga. Jag fick ett bestämt intryck att Danmark gärna ställer sin nuvarande paviljong med område till förfogande antingen för tillbyggnad eller för uppförande av en helt ny nordisk paviljong. Kostnaderna skulle väl knappast behöva överstiga 100 000 kr. per land, därest alla de fyra nordiska länderna gå med.»

I sitt medlemsförslag omnämner herr Ohlon den utställning av målningar, skulptur och grafik från de fem nordiska länderna som den italienska regeringen inbjudit det 1945 grundade Nordiska konstförbundet att anordna i april i år. Då delegater från de nordiska ländernas sektionsstyrelser för planerandet av denna utställning skulle sammanträffa i Rom sistlidna september låg det nära till hands att diskutera, huruvida konstförbundet borde ställa sina tjänster till förfogande för en fortsatt utredning beträffande realiserandet av ifrågavarande paviljongförslag. De finska, isländska och norska delegaterna ställde sig liksom de svenska mycket positiva till en sådan tanke, under det att den danska delegaten förklarade sig förhindrad att taga ställning till densamma under motivering att Danmark redan hade sin paviljong som stode under administration av en egen från konstförbundet fristående styrelse, på vars ställningstagande konstförbundets danska sektion alltså icke kunde utöva något inflytande. För att bringa klarhet i dessa frågor har den svenska sektionsstyrelsen erbjudit sig att sända representanter till Köpenhamn för att diskutera planerna med vederbörande danska myndigheter. Detta förslag har emellertid tills vidare avvisats. — Då konstförbundets stadgar bestämmer, att förbundet icke kan anordna utställningar utanför Norden med mindre samtliga anslutna länder däri deltaga, kan ifrån dess sida intet vidare initiativ tagas, förrän klarhet vinnes om den danska sektionens inställning.

För att emellertid icke onödigtvis förhala tiden har förhandlingar med Biennalens ledning återupptagits. Efter septembersammanträdet i Rom uppsökte jag tillsammans med tre andra medlemmar av konstförbundets svenska sektion, bland dem dåvarande vice ordföranden överintendent Sköld, Biennialledningen, representerad av den för tillfället bortreste professor Palluccchinis närmaste man, dr Appolonio. Han meddelade, att man inom Biennalen vore synnerligen intresserad av ett gemensamt nordiskt framträdande och ställde i utsikt att vi jämte den redan utlovade tomten skulle få disponera ytterligare en tomt, belägen norr om den danska intill å ena sidan Biennalens festplats, å andra sidan den huvudgata som för upp till bl. a. Englands, Frankrikes och Tysklands paviljonger, alltså det utan jämförelse bästa läget inom hela parkområdet. Han framhöll emellertid, att Biennialledningen måste erhålla snabbt besked, då en rad av nationer stode i kö för att erhålla tomtutrymme. Att man ända sedan 1949 hållit en tomt reserverad och nu vore beredd att till denna lägga ännu en vore ett bevis för det speciella intresse man hyste för de nordiska länderna, ett intresse som ytterligare stärkts genom den utställning av

modern italiensk konst som med professor Pallucchini som kommissarie anordnades på Liljevalchs konsthall 1953. Då ett av faromomenten sålunda består i risken att vi går förlustiga nämnda tomturymmen, har H. M. Konungen på min hemställan vid sitt senaste besök i Venedig satt sig i förbindelse med dr Appolonio, som därvid ställde i utsikt att tomterna skulle kunna hållas reserverade till våren 1956. Men uppenbart är att, även med denna tidsfrist, ett snart beslut och en snabb behandling av ärendet i dess fortsättning är av största betydelse.

Efter ovanstående redogörelse torde det vara obehövt att jag delger rådet min inställning till herr Ohlons förslag. Detta överensstämmer ju till sitt syfte med de aktioner i ärendet som Nordiska konstförbundets svenska sektionsstyrelse redan företagit. Jag vet mig därför tala å denna styrelsens vägnar, när jag uttrycker min uppriktiga tillfredsställelse över möjligheten att ett positivt förslag och en rekommendation till de nordiska regeringarna spontant framkommer inom en församling med Nordiska rådets auktoritet och parlamentariska förankring. Till mitt instämmande i medlemsförslagets allmänna mening skulle jag vilja lägga en synpunkt som även finnes framförd i Konstakademiens och Svenska institutets remissvar. Man bör på sakens nuvarande läge inte allt för hårt binda sig vid formuleringen »en gemensam paviljong», då det finns goda skäl som talar för att ett sammanhörande komplex av nationella paviljonger här vore att föredraga, endast man fasthåller den bärande tanke som är att de nordiska ländernas samhörighet skall få sin lokala betoning genom att paviljongerna uppföras i omedelbar närhet av varandra. Som en av de praktiska vinsterna av denna lokala samhörighet vill jag påpeka de möjligheter den ger till en smidig utställningspolitik enligt vilken en nation som det ena året kan känna sig särskilt starkt rustad, kan få ett större utrymme under det att den det andra året kan nöja sig med mindre utställningsplats eller helt utebliva.

Det förefaller uppenbart att problemen icke upphör i och med uppförandet av en gemensam paviljong eller ett komplex av paviljonger eller m. a. o. att administrationen av paviljongen och utställningarnas planläggning och genomförande kan ge upphov till slitningar. De bör dock inte vara av den art att de stjälper den för nordiskt samarbete så livsdugliga tanken. Det är emellertid av vikt att de olika ländernas regeringar, till vilka då även Finlands och Islands bör räknas, redan i samband med paviljongens (paviljongernas) uppförande finner en bärkraftig form för det framtida samarbetet, exempelvis genom att överlåta administrationen över byggnaden (byggnaderna) och utställningarnas handhavande till en därför lämpad nordisk organisation, auktoriserad och stödd av regeringarna.

Stockholm den 22 januari 1955

För styrelsen för Nordiska konstförbundets svenska sektion:

Erik Wettergren

*BILAGA 3***Skrivelse från Bildende kunstneres styre till norska utenriksdepartementet, kontoret för kulturelt samkvem med utlandet**

I forbindelse med Nordisk kunstforbunds planlegningsmøte i Roma 17.—23. september d. å., ble det fra svensk side tatt opp et forslag om at de nordiske land i fellesskap skulle delta i Biennal-utstillingene i Venezia. Planen forutsetter at landene går sammen om å bygge en paviljong for dette bruk. Bildende kunstneres styre fikk underretning like før møtet og etter Axel Revolds avreise. Vi fikk telegrafisk meddelt Revold at vi var interessert og bad ham holde oss å jour.

Det er en gammel plan, men offisielt var det nu Sveriges minister i Roma, friherre Johan Beck-Friis, som fremmet planen i et brev til Sveriges utenriksminister. Av Revolds rapport fremgår det at Sverige, Finnland og Danmark er ivrige etter å bygge en slik paviljong. Til tross for at Danmark i 15 år har hatt sitt eget hus vil de gjerne delta i dette tiltak. Foreløpig berignes det å ville koste hvert land ca. kr. 100 000.—, hvilket de nevnte land er beredt til å yte. Dertil vil komme ca. kr. 1 000.— pr. år til vedlikehold.

Planen befinner seg ennu på et forberedende stadium, flere detaljer må utredes og budsjettforslag stilles opp. Vi finner det imidlertid riktig å underrette Deres departement om saken alt nu, da det jo til syvende og sist blir et spørsmål om den norske stat er villig til å yte sitt bidrag på linje med de andre land.

Men samtidig er det et spørsmål om vi som kulturnasjon har råd til å holde oss borte. Biennalen i Venezia regnes for å være den viktigste utstilling i verden i dag. Bildende kunstneres styre vil derfor på det varmeste anbefale att Norge går sammen med de øvrige land for å få planen realisert. Uten vår deltakelse er det vel også tvilsomt om den kan settes ut i livet.

Vi vil få lov å komme tilbake til saken så snart vi har noe nytt å meddele.

Oslo, den 12. oktober 1954

Ærbødigst
for
Bildende kunstneres styre
Alf-Jørgen Aas.

Medlemsförslag

om fonder för kulturellt samarbete

(Väckt av Gunnar Ericsson och Victor Gram)

För understödjande av nordiskt kulturellt samarbete av olika slag ha i de nordiska länderna efter hand tillkommit ett flertal huvudsakligen bilaterala fonder. En ursprungligen inom norska föreningen Norden upprättad och därefter översedd förteckning över dessa kommer att bifogas. Uppställningen utvisar bl. a. följande.

Bortsett från Wenner-Grenska samfundet, som är speciellt inriktat på forskning, finns endast en större fond, som berör fler än två nordiska länder, Clara Lachmanns fond, med ett kapital på 2 000 000 kronor. Ändamålet är att främja samarbetet mellan Danmark, Norge och Sverige. Finland är däremot icke medtaget. — För samarbetet mellan Sverige och Danmark ha under senare år bildats två fonder med vardera ca 300 000 kronor i fondkapital. Dessutom finnas två stipendiefonder på vardera ca 100 000 kronor. — Det svensk-norska utbytet främjas av de båda svensk-norska samsarbetsfonderna, en i vardera landet, med fondkapital på 2 300 000 svenska kronor resp. 3 000 000 norska kronor. De bildades 1949 av medel, som uppkommit genom Svenska norgehjälps verksamhet. Därutöver finnas mindre svensk-norska fonder, t. ex. Ernst A. Hedéns fond och Olaf Ditlev-Simonsens fond, vardera på ca 100 000 kronor. — Fondet for dansk-norsk samarbeid upprättades 1949 med hjälp av medel uppkomna genom dansk hjälpverksamhet till förmån för Norge. Fondkapitalet är 16 573 000 norska kronor. — För utbyte med Island finnas mindre fonder i både Danmark och Norge.

Vidare framgår av uppställningen att i förhållande till Finland fonder av detta slag i huvudsak saknas. Ett initiativ att just i förhållandet Finland—Sverige fylla luckan i den nuvarande ordningen, vilket framfördes motionsvägen i svenska riksdagen, har nyligen avvisats av denna; se svenska statsutskottets utlåtande nr 181/1954.

För en effektivare kulturell samverkan skulle vara av ovärderlig betydelse om det nuvarande beståndet av fonder kunde byggas ut till ett fast nät, som täckte hela Norden. På många områden hämmas den fortsatta utvecklingen

av nordiskt samarbete av bristen på tillgängliga medel. Bland de uppgifter, som lämpligen kunde tillgodoses med stöd från dylika fonder, kunna nämnas stipendieverksamhet och allmänt utbytes- och upplysningsarbete, vilket senare bör omfatta högre och lägre läroanstalter, det frivilliga folkbildningsarbetet och inte minst de stora organisationerna. En viss publikationsverksamhet torde i detta sammanhang vara påkallad. En icke oväsentlig uppgift är vidare att stimulera och stödja det personliga utbyte, som kommit till stånd genom s. k. vänorts- och fadderortsförbindelser, men som på grund av avstånd, språksvårigheter och framför allt bristande medel icke kunnat ta den omfattning, som ter sig eftersträvansvärd. I synnerhet när det gäller ungdomsutbyte av olika slag skulle ett effektivt ekonomiskt stöd vara en viktig stimulerande faktor.

Behovet av ett väl utbyggt system av bilaterala fonder mellan de nordiska länderna är uppenbart. Svårigheter möta, då det gäller att anvisa på vilka vägar bristerna i den nuvarande ordningen skola fyllas. En tanke är att avsätta viss del av räntor och amorteringar å skulder mellan de nordiska länderna till dylika fonder. Andra möjligheter att införskaffa de nödiga medlen böra också prövas. Rådet bör lämpligen redan nu till diskussion upptaga frågan på vad sätt den här föreslagna utbyggnaden av ett system av inter-nordiska fonder lämpligen skall ske. Eventuellt kan det visa sig ändamålsenligt att rådet självt tillsätter ett särskilt utskott för att närmare undersöka olika alternativ för medelsanskaffningen.

Under hänvisning till det anförda få vi föreslå,

att rådet till utredning upptager frågan om utbyggande av ett hela Norden omfattande system av fonder för nordiskt kulturellt samarbete.

Stockholm och København den 8 december 1954

Gunnar Ericsson

Victor Gram

BILAGA 1

Fonder för nordiskt samarbete

(Översikt utarbetad av norska föreningen Nordens generalsekreterare
Henry N. Bache med danskt bidrag)

I. Flersidig samarbete

Clara Lachmanns fond (stiftet 1920)

med fondskapital d. kr. 2 000 000.— for samarbete mellom Danmark, Norge og Sverige. Fondet har også i noen utstrekning ytet bidrag till samarbete med Island.

Fondet forvaltes av et styre med danske, norske og svenske medlemmer og har sitt sete i Göteborg.

Joh. Ludw. og Julie Mowinckels legat til fremme av kjennskap og forståelse mellom Nordens folk (stiftet 1920)

med grunnkapital n. kr. 100 000.—, nå ca. kr. 115 000.—. Fondet er en gave til den norske forening Norden fra avdøde statsminister Joh. Ludw. Mowinckel på hans 50-årsdag og forvaltes av foreningens hovedstyre.

Den årlige renteavkastning er for tiden ca. kr. 3 000.—. Etter at 10 % er tillagt fondskapitalen anvendes restbeløpet til foreningens kursvirksomhet, foredragsvirksomhet eller andre oppgaver som hovedstyret bestemmer for hvert år.

Letterstedtska föreningens fonder (stiftet 1874)

til fremme av fellesskapet mellom de skandinaviske land på industriens, vitenskapens og kunstens område. Foreningen utgir »Nordisk tidskrift», men yter også bidrag til andre former for samarbete mellom de 3 land.

Knut och Alice Wallenbergs legat (opprettet 1930)

med grunnkapital ca. s. kr. 100 000.—, som bankdirektør Knut Wallenberg under den »norske veckan» i Stockholm i februar 1930 skjenket den svenske forening Norden til foreningens skole- og undervisningsvirksomhet. Den årlige renteavkastning skal nyttes til dette formål.

Det frie Nords og general Withs nordiske fond (stiftet 1945)

Grunnkapitalen på ca. 80 000 d. kr. stammer dels fra en innsamling i foreningen Det frie Nord, dels fra en hedersgave til foreningens formann, general With, som skjenkte hedersgaven til fondet. Der utdeles hvert år på Christian X's fødselsdag 26. september ca. 3 000 d. kr. i en eller to porsjoner

til vitenskapsmenn eller studerende fra de nordiske land til studieopphold i et av de andre land i Norden.

Fondet forvaltes av et styre på 5 medlemmer.

Axel Gjöres' fond (opprettet 1949)

med grunnkapital ca. 50 000.— s. kr., som ble innsamlet i forbindelse med generaldirektør Axel Gjöres' 60-årsdag og utvidet 1954 på hans 65-årsdag. Det er ikke truffet endelig bestemmelse om fondsmidlenes anvendelse, men det er sannsynlig at renteavkastningen vil bli nyttet til stipendier i forbindelse med det nordiske institutt, som den svenske forening Norden har under opprettelse. Fondet forvaltes av den svenske forening Norden.

Nordisk kollegium i København (opprettet 1941)

Grunnlagt av A/S Nordisk fjerfabrik ved generalkonsul H. O. Lange og innviet 29/9 1942. Det opprettholdes ved årlige tilskudd fra A/S Nordisk fjerfabrik. Kollegiet har 126 plasser for studerende fra de nordiske land, som akter å ta eksamen ved Københavns universitet eller andre høyere læreanstalter i København. Dessuten kan for et tidsrom av 1/2—1 år opptas kandidater fra Finnland, Island, Norge og Sverige, som akter å foreta spesialstudier i København. Den månedlige betaling for værelse, rengjøring, kost m. m. er d. kr. 130 for studerende, d. kr. 175 for kandidater. Kollegiet råder ennvidere over to gjesteleiligheter, hvor professorer fra de andre nordiske land kan bo for kortere tidsrom. I presidiet er alle foreningene Norden representert.

II. S v e n s k - n o r s k s a m a r b e i d

Broderfolkenes vels legat (opprettet 1905)

med grunnkapital ca. 20 000.— n. kr., som skriver seg fra den i 1903 stiftede og i 1905 oppløste forening »Broderfolkenes vel». Den årlige renteavkastning skal, etter at 10 % er tillagt fondskapitalen, anvendes til fremme av kjennskap og gjensidig forståelse mellom Sveriges og Norges folk. I 1937 fikk den norske forening Norden overdratt forvaltningen av fondet.

Ernst A. Hedéns fond (opprettet 1948)

med en grunnkapital på n. kr. 100 000.—, som er en gave fra Ditlev-Simonsen-konsernets rederier til den norske forening Norden til minne om avdøde direktør ved Götaverken Ernst A. Hedén. Fondet forvaltes av et styre på 2 norske og 2 svenske medlemmer, oppnevnt av den norske og svenske forening Nordens hovedstyrer. Den årlige renteavkastning anvendes til fremme av samarbeidet mellom Norge og Sverige, f. eks. til reisestipendier, publikasjoner etc. etter fondsstyrets bestemmelse.

Olaf Ditlev-Simonsens fond (opprettet 1954)

med grunnkapital på s. kr. 100 000.—, som gave fra AB Götaverken til et

fond innenfor den norske og svenske forening Norden i erindring om den innsats skipsreder Olaf Ditlev-Simonsen har gjort for å fremme samarbeidet mellom norsk rederinæring og svensk skipsbyggeri. Den årlige renteavkastning skal nyttes til norsk-svensk samarbeid.

Fondets styre består av 4 medlemmer, hvorav 2 utses av den norske forening Norden og 2 av foreningen Norden i Göteborg.

Fondet for svensk-norsk samarbeid — Svensk-norska samarbetsfonden (opprettet 1949)

med fondskapital 3 000 000.— n. kr. og 2 300 000.— s. kr. av midler som under den annen verdenskrig kom inn ved salg av varesendinger bl. a. fra Svenska norgehjälpen. Fondene forvaltes av et norsk og et svensk styre, oppnevnt henholdsvis av den norske og svenske regjering. Den årlige renteavkastning anvendes til fremme av gjensidig opplysning om norske og svenske forhold og støtte til undervisning, utdanning og forskning som kan bidra til øket forståelse og vennskap mellom de 2 folk.

Vedtak om bruk av de disponible midler gjøres av en fellesnemnd, som består av fondsstyrets medlemmer i hvert land. Det daglige administrative arbeid i forbindelse med fondenes virksomhet utføres av den norske og svenske forening Norden med foreningenes generalsekretærer som fondenes forretningsførere.

Renteavkastningen er for tiden ca. 90 000.— n. kr. og ca. 100 000.— s. kr.

Den norske og svenske forening Norden har siden fondenes virksomhet begynte mottatt betydelige bidrag til svensk-norske samarbeidsoppgaver.

III. Dansk-norsk samarbeid

Fondet for dansk-norsk samarbeid (opprettet 1949)

med grunnkapital n. kr. 16 573 000.—, hvorav halvparten er overført til Danmark. Kapitalen er fremkommet ved salg i Norge av en del av de levnetsmidler som den danske stat under den annen verdenskrig stilte til Norges disposisjon gjennom »Den norske damekomité».

Fondets formål er å bidra til øket forståelse og samarbeid mellom Danmark og Norge på kulturelle og andre områder ved stipendier til studieopphold, utveksling av gjestespill, kunstutstillinger, fremføring av sang og musikk, vitenskapelige arbeider, yrkesopplæring, utveksling av håndverkere og arbeidere foruten andre tiltak til fremme av gjensidig kjennskap til de to land og deres forhold.

Fondet disponerer eiendommene Lysebu ved Oslo og Schæffergården ved København — som brukes som oppholdssted for henholdsvis fondets danske og norske stipendiater.

Fondets styre består av 14 medlemmer, hvorav halvparten skal være bostatt i Danmark og halvparten i Norge.

IV. Norsk-islandsk samarbeid

Foreningen Nordens norsk-islandske fond (opprettet 1949) med fondskapital 100 000.— isl. kr., som under krigen ble stilt til disposisjon for den norske forening Norden til formål i Norge, men som man ble enig om ikke å overføre. Den årlige renteavkastning skal anvendes til fremme av samarbeid mellom Island og Norge i forbindelse med foreningene Norden i de 2 land.

Fondets styre består av 2 islandske og 2 norske medlemmer, oppnevnt henholdsvis av den islandske og norske forening Norden.

Renteavkastningen har hittil vært anvendt til utveksling av foredragsholdere.

Stud. økon. Olav Brunborgs minnefond (opprettet 1952) med grunnkapital n. kr. 47 752.— som er innsamlet av fru Gudrun Brunborg gjennom foredrag, filmfremvisning og utstillinger i Island og Norge til minne om hennes sønn, som omkom i tysk fangenskap under krigen. Fondet er skjenket til universitetet i Oslo, og renteavkastningen skal brukes til støtte for trengende islandske studenter under studieopphold i Norge.

V. Dansk-islandsk samarbeid

Dansk-islandsk fond (opprettet 1918)

Fondet kom i stand ved, at statsmidler blev stillet til rådighed samtidig med gennemføringen av den dansk-islandske forbundslov. Fondet har til formål å styrke den åndelige forbindelse mellom Danmark og Island, at fremme den islandske forskning og vitenskap og at støtte islandske studerende. Fondet har to avdelinger, den ene henlagt under universitetet i København, den anden under universitetet i Reykjavik. Hver avdeling administrerer en kapital på ca. 1 mill. d. kr. Den danske avdeling ledes av et styre, av hvis medlemmer statsministeriet udpeger 2 og Københavns universitet 3.

A. P. Møllers fond for islandske studerende ved de høyere læreanstalter i København (opprettet 1936)

Fondskapitalen som i årenes løp er forhøyet, utgjør nå d. kr. 50 000. Midlene administreres av et særlig styre på 3 medlemmer, og den årlige utdeling foretas av Dansk-islandsk samfunns danmarksavdeling.

VI. Dansk-svensk samarbeid

5. mai-fonden

opprettet av den »Kommitté för hjälp till danska flyktingar i västra Sverige», som virket i årene 1943—1945. Fondet har sitt sete i Göteborg og utdeler bl. a. stipendier for å udvide dansk ungdoms kjennskap til svensk kultur og samfundsliv. Fondkapitalen er på litt over 100 000 sv. kr., og der uddeles årlig ca. 3 000 sv. kr.

Dansk-svenska kulturfonden (opprettet 1952)

med fondskapital ca. 325 000.— d. kr. disponeres av den svenske ambassadør i København i samråd med de danske initiativtagere til fondet. Formålet er å fremme dansk-svensk kulturutveksling, i første rekke gjennom virksomhet i Danmark eller gjennom at svensker innbydes til å komme dit. Fondet skal imidlertid også drive virksomhet til opplysning om danske forhold i Sverige.

Svensk-danska kulturfonden

Fondskapitalen er for tiden under innsamling i Sverige som en motprestasjon til forannevnte fond. Hittil er 220 000.— sv. kr. blevet innsamlet. Fondets styre består av 7 medlemmer, bl. a. en representant for den svenske foreningen Norden.

Evers & Co.s fond (opprettet 1943)

med fondskapital 100 000.— d. kr. Fondets årlige renteavkastning anvendes for svenske vitenskapsmenns studier i Danmark.

Fonden för danska frihetskämpars efterlevande (opprettet 1950)

med fondskapital s. kr. 42 000.—. Fondet forvaltes av den svenske forening Norden, og fondsmidlene skal nyttes til studieopphold i Sverige for danske frihetskjemperes etterlevende.

BILAGA 2

Yttranden av föreningarna Norden

1. Den danske forening Norden

Den danske forening Norden skal hermed udtale sin glæde over det forslag, der stilles om udvidelse af de nordiske fonds, så de kan nå frem til at danne et fast net, der dækker hele Norden på formålstjenlig måde.

Ikke mindst vil det være af betydning, at der derved kan ydes støtte til udveksling af unge mellem de forskellige lande.

En stor del af styrelserne for de fonds, der allerede findes, har et nært samarbejde med foreningerne Norden, hvad der er naturligt, fordi disse i en lang årrække har arbejdet med opgaver af samme art, og fordi disse gennem hele deres organisation med de mange lokalafdelinger har gode muligheder for at være til nytte ved anvendelsen af midlerne.

Vi skal derfor tillade os at henstille, at der ved oprettelsen af eventuelle nye fonds bliver mulighed for, at et sådant samarbejde yderligere udvikles, for eksempel ved at foreningerne Norden bliver repræsenteret i styrelserne for vedkommende fonds.

København, den 15. januar 1955

Bramsnæs

Jens Rosenkjær

2. Föreningen Pohjola—Norden

Nordiska rådet har vänligen velat bereda föreningen Pohjola—Norden tillfälle till ett utlåtande angående spørsmålet om nordiska fonder. Föreningen ber att få tacka för förtroendet och att som sin ståndpunkt få framhålla följande:

Det kulturella nordiska samarbetet har även i Finland vidsträckt anslutning och gamla anor. Strävandena går mot ett allt mera utvecklat och fastare samarbete på de mest skiftande områden av kulturlivet. Nu, då arbetsmarknaden är fri och praktiskt taget inga hinder finns för resor inom de nordiska länderna, är även de yttre betingelserna gynnsamma för ett allt livligare kulturellt samarbete.

Beklagligtvis är åtminstone inte Finland i tillfälle att utnyttja dess möjligheter i den utsträckning som önskvärt vore. Ett svårt hinder utgör nämligen bristen på erforderliga medel. I Finland förefinns ett stort intresse för utbyte av olika stipendiater bland såväl akademiker som studenter och elever vid skolor av olika slag, likaså för föredragsverksamhet och gästspel av olika artister. Detsamma gäller nordiska kurser, publikationsverksamheten och vänortsarbetet o. s. v. Tyvärr gör bristen på medel det i många fall svårt, ja omöjligt för Finland att delta i ovanstående nordiska samarbete. Detta har många gånger framgått även på föreningarna Nordens verksamhetsfält, t. ex. på gemensamma kurser, skolungdomsmöten o. s. v. har antalet deltagare från Finland proportionellt varit mycket mindre än från de övriga länderna. Detta beror ingalunda på mindre intresse, utan framför allt på bristande medel.

Statsmakten i Finland understöder bildningsarbetet, bl. a. med årliga anslag till kulturella organisationer. Med tanke på behovet är de dock alldeles för låga och det finns ytterst små utsikter, att de skall höjas, åtminstone inte i en nära framtid. I första hand behöver nämligen efterkrigstidens återuppbyggnads- och nyanskaffningsverksamhet statsmaktens stöd. Donationer från näringslivet och enskilda personer tillfaller åter i allmänhet sociala ändamål och det inhemska kulturarbetet.

Till följd härav har avsaknaden av en nordisk kulturfond, i vilken även Finland skulle vara med, redan länge varit synnerligen kännbar i Finlands nordiska kultursamarbete. Pohjola—Norden har själv erfarit detta som ett ekonomiskt hinder för verksamheten, ty i sin egenskap av centralorganisation för det nordiska samarbetet har den till uppgift att på många sätt delta i och omhänderha det kulturella nordiska samarbetet. Föreningen har därför med alldeles särskilt intresse följt behandlingen av den motion, som i svenska riksdagen gjorts angående en svensk-finländsk kulturfond, och den hälsar likaså med glädje det förslag som nu framställts i Nordiska rådet.

Som ett sammandrag av ovanstående ber vi att på föreningen Pohjola—Nordens vägnar få framhålla, att det enligt föreningens åsikt vore av utom-

ordentligt stor betydelse om ett hela Norden omfattande system av tillräckligt stora fonder för nordiskt kulturellt samarbete skulle fås till stånd.

Helsinki
Helsingfors den 22 januari 1955

Högaktningsfullt
Pohjola—Norden
Veikko Karsma
Generalsekreterare

3. Isländska Norræna félagið¹

Foreningen Nordens bestyrelse behandlede på sit møde i dag det forslag om fonder for kulturelt samarbejde, som blev oversendt til bestyrelsen og som skal tages op til drøftelse på Nordisk råds 3. session i Stockholm om få dage.

Bestyrelsen anbefalede enstemmigt, at bemeldte forslag bliver vedtaget på Nordisk råds neste session.

Reykjavík, den 25. januar 1955

Ærbødigst
Gunnar Thoroddsen
(formand)

Sveinn Asgeirsson
(sekretær)

4. Den norske forening Norden

Den norske forening Norden vil gjerne gi uttrykk for sin glede over at spørsmålet om utbygging av et omfattende system av fonds over hele Norden for kulturelt nordisk samarbeid blir tatt opp til drøfting på Nordisk råds forestående møte i Stockholm.

Som det fremgår av den oversikt foreningene Norden har utarbeidet over de fonds som nå finnes for samarbeid mellom de nordiske land, er de fleste av disse bilaterale fonds som bare kan anvendes for samarbeid mellom to land. For samarbeid med Finland er det ikke noe fond overhodet og for samarbeidet mellom f. eks. Danmark og Sverige er de fonds som nå eksisterer små i forhold til de fonds man etter den annen verdenskrig har fått for

¹ Tryckt efter sessionen.

dansk-norsk og svensk-norsk samarbeid. En almen utbygging og utøkning av nordiske fonds vil derfor være i høy grad ønskelig.

Oslo, 13. januar 1955

Ærbødigst
Henning Bødtker
 Formann

Henry N. Bache
 Generalsekretær

5. Svenska föreningen Norden

Det växande intresset för nordiskt samarbete och medborgarnas tilltagande önskan att delta i nordiskt utbyte av olika slag har i påtaglig grad ökat behovet av ekonomiska resurser, avsedda för nordiska ändamål. I alla Nordens länder, inte minst i Sverige, söker statsmakterna också genom anslag främja det nordiska samarbetets utveckling. Tyvärr utgör ländernas statsfinansiella läge i detta avseende en hämmande faktor och även berättigade önskemål måste i stor utsträckning lämnas obeaktade. I nuvarande skede ter sig detta särskilt beklagligt.

En värdefull tillgång vid sidan av det statliga stödet är därför förekomsten av vissa fonder, som har till syfte att stödja samarbetet och utbytet mellan de nordiska länderna. Den innebär icke endast ett viktigt ekonomiskt tillskott utan medger också en större möjlighet till anpassning efter skiftande och kanske plötsligt aktuella behov än som rimligen kan gälla för det statliga stödet.

I bilaga till herrar Ericssons och Grams motion lämnas en översikt över dessa fonder, vilka i huvudsak avser det kulturella området. Eftersom fonderna icke tillkommit efter någon bestämd plan utan är resultatet av tillfälliga, i stor utsträckning rent personliga insatser, är det ingalunda överraskande att de på ett mycket ojämnt sätt motsvarar de olika stödbehov som föreligger. Centralstyrelsen inskränker sig till att här stryka under vissa ur svensk synpunkt särskilt anmärkningsvärda förhållanden, vilka framgår av motionen, och att därtill knyta några reflexioner.

Clara Lachmanns fond är för närvarande den enda, som har ett allmänt nordiskt syfte. Finland och Island berörs emellertid icke av dess verksamhet, beroende på att intetdera landet var självständigt vid fondens tillkomst.

För samarbetet mellan Sverige och Norge är relativt väl sörjt främst genom de båda svensk-norska samsamarbetsfonderna, vilka verkar i nära anknytning till de berörda ländernas föreningar Norden.

Samarbetet mellan Sverige och Danmark understöddes av en del mindre fonder, i första rummet de svensk-danska kulturfonderna, en i vardera landet. Dessa båda fonder förfogar dock inte över större kapital än samman-

lagt ca 450 000 sv. kr. Senast tillkommen är den svenska fonden, vars stadgar bilägges.¹

När det gäller utbyte Sverige—Finland och Sverige—Island saknas fonder praktiskt taget helt.

Vad som enligt centralstyrelsens mening ter sig eftersträvansvärt är närmast att de svensk-danska fonderna ökas till samma storlek som de svensk-norska och att fonder av motsvarande storlek tillkommer för utbytet Sverige—Finland och Sverige—Island.

Beträffande möjligheterna att tillföra det svensk-danska utbytet ytterligare medel vill centralstyrelsen peka på de särskilda förutsättningar som 300-årsminnet av freden i Roskilde 1658 erbjuder. Därest detta jubileum över huvud skall uppmärksammas, kan detta enligt centralstyrelsens uppfattning knappast ske på ett mera värdigt och tillfredsställande sätt än genom en både Danmark och Sverige omfattande insamling med syfte att förstärka de fonder som har till ändamål att främja samarbetet mellan de båda länderna.

Utbytet mellan Sverige och Island, som för närvarande äger rum helt utan bistånd av fonder, behöver redan av geografiska skäl ett förhållandevis kraftigt stöd. Härtill kommer andra omständigheter, som gör gynnsammare ekonomiska förutsättningar för utbytet och samarbetet särskilt önskvärda.

Om angelägenheten av en svensk-finländsk samarbetsfond har centralstyrelsen nyligen haft tillfälle yttra sig till den svenska riksdagens statsutskott. Yttrandet bilägges², och centralstyrelsen inskränker sig här till att uttrycka sitt livliga beklagande av att den svenska riksdagen icke sett sig i stånd att tillmötesgå önskemålen om att upprätta en dylik fond.

Under åberopande av vad som ovan anförts vill centralstyrelsen för svenska föreningen Norden uttala sitt livliga tillstyrkande av det i föreliggande motion framförda förslaget att Nordiska rådet till utredning upptar frågan om utbyggande av ett hela Norden omfattande system av fonder för nordiskt kulturellt samarbete och uttrycka en förhoppning om att en dylik utredning skall resultera i positiva förslag till problemets lösning.

Stockholm den 25 januari 1955

För föreningen Nordens centralstyrelse

Axel Gjores
Ordförande

Arne F. Andersson
Verkst. direktör

¹ Här ej tryckta.

² Här ej tryckt.

Medlemsförslag

om nordisk undervisning i folkskolan

(Väckt av Marius Buhl, Jørgen Jørgensen och Anna Sjöström-Bengtsson)

För det nordiska samarbetets utveckling på lång sikt är det angeläget, att ungdomen redan i skolan bibringas rimlig kännedom om grannländernas förhållanden, inte minst de språkliga, liksom om samarbetets förutsättningar och möjligheter. För några år sedan gjorde Nordiska kulturkommissionen i samarbete med föreningarna Norden en utredning av det nordiska lärostoffets plats i undervisningen. Denna utredning visade med all tydlighet, att man icke i något av länderna givit det nordiska lärostoffet ett utrymme, som står i samklang med det livliga intresse för nordiskt samarbete, vilket statsorganen Norden runt lagt i dagen genom beslut och handling, exempelvis genom tillsättandet av en nordisk kulturkommission och bildandet av Nordiska rådet.

Särskilt beträffande folkskolans nordiska undervisning ha förhållandena hittills lämnat åtskilligt övrigt att önska. I synnerhet gäller detta undervisningen i grannspråken. Under 1954 ha emellertid vissa glädjande framsteg kunnat noteras. I Norge och Sverige ha undervisningsplanerna för folkskolan tidigare icke innehållit bestämmelser om undervisning i grannspråken. I Danmark gäller sedan 1939 en rekommendation i ett cirkulär från undervisningsministeriet, vilket alltså är i kraft. I år har emellertid den norska regeringen beslutat, att danska och svenska skola läsas fr. o. m. folkskolans femte klass och att lämpliga läroböcker härför skola utarbetas. Och i Sverige har Kungl. Maj:t utfärdat nya tim- och kursplaner för den sjuåriga folkskolan (klasserna 1—6 i folkskola med flera än sju årsklasser), enligt vilka danska och norska skola läsas fr. o. m. femte klassen. I Danmark har i år en ny lag om utbildning av folkskollärare antagits, vari uttryckligen stadgas, att alla seminarieelever skola bibringas kännedom om svenska och norska.

I den ovan omförmälda utredningen, som för närvarande torde vara föremål för komplettering, heter det från svensk sida bl. a.: »Det nordiska lärostoffet — särskilt vid modersmålsundervisningen — synes vara ytterligt

ojämmt fördelat inom olika skolor (av samma skolform) i olika delar av landet. — Det framhålls på många håll, att det uteslutande beror på den enskilde lärarens intresse och förmåga, om lärjungarna skola erhålla en nödtorftig eller tillfredsställande orientering i grannfolkens språk och kultur.»

Just den enskilde lärarens intresse och förmåga spelar en i högsta grad central roll för de nordiska inslagen i undervisningen. Vid ansträngningarna att öka dessa bör därför folkskolläraernas grundläggande utbildning såväl som deras fortbildning ägnas all möjlig uppmärksamhet. Grannlänternas språk, historia och geografi böra ges tillräckligt utrymme i seminariernas (lærerskolenes) läroplaner. De redan utbildade folkskolläraerna böra i större utsträckning än nu ges tillfälle att genom beivrande av nordiska fortbildningskurser, genom studieresor i grannländerna och genom deltagande i nordiskt lärarutbyte få sitt intresse stimulerat och sin kunskap fördjupad.

I detta sammanhang bör uppmärksamhet ägnas den verksamhet med reselektorer från grannländerna, som i synnerhet den svenska föreningen Norden bedriver. Dessvärre blir det väl knappast någonsin möjligt att annat än undantagsvis räkna med infödda assistenters bistånd i folkskolans undervisning i grannspråken. Hittills ha de väsentligen varit förbehållna läroverken. Men i lärarutbildningen vid seminarierna bör lektorernas medverkan vara ett regelbundet återkommande led i undervisningen i grannspråken. Härför torde dock erfordras ett större antal lektorer än vad man i Sverige för närvarande förfogar över.

Under det reformskede, som folkskolan i Norden står inför eller redan befinner sig i, är det nödvändigt att det nordiska lärostoffets plats i undervisningen ägnas all möjlig uppmärksamhet. Hithörande frågor äro i hög grad förtjänta av Nordiska rådets intresse såsom varande av grundläggande betydelse för allt nordiskt samarbete.

Med hänsyn till de här framförda synpunkterna få vi hemställa,
att rådet måtte hos regeringarna anhålla om en översikt
över vidtagna och planerade åtgärder för att stärka den nordiska undervisningen i våra folkskolor.

København och Stockholm i december 1954

Marius Buhl

Jørgen Jørgensen

Anna Sjöström-Bengtsson

BILAGA 1**Undervisningen i danska och svenska i norska skolor****1. Kyrko- och undervisningsdepartementets förslag**

Kirke- og undervisningsdepartementet fikk våren 1951 følgende skriv av 8. mai 1951 underskrevet av Kaare Fostervoll og Edvard Stang på vegne av den norske foreningen Norden:

Foreningen Nordens delegertmøte i september 1950 vedtok denne resolusjonen om å styrke undervisningen i broderfolkenes språk i de nordiske skoler:

Delegertmøtet henstiller til de enkelte landsforeninger å fortsette arbeidet med å styrke undervisningen i de skandinaviske språk i alle almindennende skoler.

Målet for denne undervisningen må i første rekke være å vekke elevenes interesse for nabolandenes språk og for deres åndelige og materielle kultur og dermed for det nordiske samarbeid i det hele, men også å gi konkrete kunnskaper på dette området.

Delegertmøtet ber derfor foreningene om å vende seg til skolemyndighetene i de respektive land for å få fastsatt mest mulig ensartede bestemmelser om lesning av de skandinaviske språk både i grunnskolen og i de videregående skoler. I samsvar med disse bestemmelser bør det bli sørget for tilstrekkelig rettleiing og hjelpemidler for denne undervisning.

Som effektive hjelpemidler vil en også nevne radio, grammofon og lydfilm.

Spørsmålet er senere drøftet i den norske forening Nordens styre, som har gitt undertegnede i oppdrag å legge det fram for de nordiske skolemyndigheter.

Idet vi etterkommer denne oppfordring, tillater vi oss å foreslå som første skritt at det ærede departement lar utarbeide særskilte undervisningsplaner for lesning av dansk og svensk i norske skoler. Vi viser i denne sammenheng til vedlagte hefte med »metodiska anvisningar för läsningen av danska och norska vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga läroanstalter», utgitt av kungl. skolöverstyrelsen.

Et liknende hefte for lesning av dansk og svensk i videregående høgre skoler i vårt land vil sikkert være til stor hjelp for både de lokale skolemyndigheter og lærerne. Her ville det lett la seg gjøre å sette opp eksempler på de leestykker som det faller naturlig å ta på de ulike trinn i skolen. På grunnlag av disse leseplaner måtte en så i tur og orden sørge for at disse leseverk var tilgjengelige ved skolene, f. eks. ved klassebibliotekene.

En liknende undervisningsplan er også nødvendig for folkeskolenes vedkommende dersom lesningen av dansk og svensk skal kunne drives på effektiv måte.

Foreningen Norden håper at de norske myndigheter gjør sitt for at norsk

skole kan komme på høyde med den danske og den svenske på dette område, og står gjerne til myndighetenes disposisjon dersom de skulle ønske for-
eningens medvirkning i sammenheng med denne henstilling.

Denne henvendelsen ble lagt fram for undervisningsrådet som med til-
slutning av lærerskolerådet foreslo at det skulle oppnevnes et utvalg med
oppdrag å utarbeide forslag til felles retningslinjer for lesning av de andre
nordiske språkene i de norske skolene. Departementet la også saken fram
for Nordisk kulturkommisjon, og professor Didrik Arup Seip uttalte på
vegne av kommisjonen at Nordisk kulturkommisjon hadde drøftet dette
spørsmålet på flere møter og var sterkt interessert i at saken ble tatt opp
ved at et utvalg ble oppnevnt med det oppdraget som var nevnt.

Departementet oppnevnte 8. oktober 1951 et utvalg med kringkastings-
sjef Kaare Fostervoll som formann. Utvalget fikk som mandat å utarbeide
retningslinjer for lesning av dansk og svensk i norske skoler. Utenom for-
mannen besto utvalget av lektor Haakon Hofgaard Halvorsen, daværende
lektor Erik Hougen og lærerinne Helene Conradi Kløvstad som representan-
ter for henholdsvis den høgre almenskolen, lærerskolen og folkeskolen.

Utvalget avga sin innstilling 25. mars 1953 og la samtidig fram en meto-
disk rettleiing for undervisningen i dansk og svensk i norske skoler.

Hittil har det ikke vært noen forskrifter om dansk og svensk lesning i
folkeskolen. Derimot bestemmer *realskolens* undervisningsplan at elevene
skal få noen øvelse i å lese dansk og svensk uten at det blir lagt særlig vekt
på uttalen. I medfør av reglementet for realskole-eksamen skal elevene legge
opp noen sider svensk og dansk som kursorisk pensum, og de kan også få
tilleggsspørsmål i dette stoffet. I gymnaset skal det ifølge eksamensregle-
mentet i det vanlige pensum i norsk legges opp 20 sider dansk og 20 sider
svensk litteratur fra tiden etter 1800, og til eksamen skal elevene kunne
lese opp og gjøre rede for dette utvalget. I *lærerskolen* undervises det også
nå i dansk og svensk, men undervisningen støtter seg ikke til metodiske an-
visninger i undervisningsplanen. Her heter det bare om målet for undervis-
ningen at den skal gi dyktighet i å lese svensk med tilknytning til et passen-
de litteraturutvalg, og i arbeidsplanen er det oppført svensk lesning omtrent
30 sider, under lese- og taleøvelser. I *framhalds- og folkehøgskolen* har en
ikke hatt faste forskrifter, men også her, og da særlig i folkehøgskolen, har
lesningen av dansk og svensk hatt en ganske sterk stilling.

Ellers vil en nevne at departementet allerede i rundskriv av 2. mars 1933
har henstilt til forleggere og utgivere av lesebøker at det i nye lesebøker for
folkeskolens høgre klasser og for ungdomsskolen bør inntas en del svensk
lesestoff. Ved rundskriv av 26. august 1939 til forleggerne har departemen-
tet uttalt at det finner grunn til å utvide henstillingen til også å gjelde dansk
lesestoff, og i rundskrivet heter det:

Lesebokverk for høgre klasser i folkeskolen, for framhaldsskolen og ung-
domsskolen bør derfor inneholde noe svensk og dansk lesestoff med til-
strekkelige ordforklaringer, f. eks. ca. 10 sider av hvert av de to språka.

Det foran nevnte utvalget har i sin innstilling uttalt at det mener at *folkeskolen* bør ta til med lesning av dansk og svensk på originalspråket i 5. klasse (skoleår). Det passer da godt å ta denne lesningen i forbindelse med gjennomgåelsen av geografien om de nordiske landene til utfylling av undervisningen i geografi, historie og norsk.

Først og fremst kommer nasjonalsangene og de andre folkesanger fra de forskjellige landene, og grammofon, lydbånd og film bør tas i bruk som hjelpemidler også her. Denne undervisningen skal fortsette i 6. og 7. klasse i folkeskolen, og utvalget foreslår at leseverket for 5. klasse bør ha 5 sider svenske og 5 sider danske lesestykker og ellers 6—7 sider for hvert språk i lesebøkene for hver av de to andre klassene. Utvalget tilrår ellers at det så snart råd er utarbeides et særskilt lesehefte med danske og svenske tekster for folkeskolen.

For *realskolen* foreslår utvalget at det i hver klasse i den 3-årige skolen leses 10 sider dansk og 10 sider svensk, og at det i den 2-årige realskolen leses 15 sider av de to språkene i hver klasse. Utvalget foreslår også en mindre endring i eksamensreglementet på grunn av dette.

Utvalget mener, at det nåværende krav om pensum i dansk og svensk ved *examen artium*, med 20 sider for hvert språk høver bra, og foreslår derfor bare mindre formelle endringer i undervisningsplanen og reglementet for examen artium. Også for realskolen bør det gis ut et hefte med danske og svenske tekster.

For *framhalds- og folkehøgskolen* foreslår ikke utvalget særskilt rettleiing for valg av lesning av dansk og svensk på originalspråkene. Det mener at interessen for slik lesning er levende og sterk i disse skoleslagene og mener at ungdomsskolen her som ellers må stå fritt.

Etter utvalgets mening bør den 4-årige *lærerskolen* stilles likt med gymnaset m. h. t. krav og pensum i dansk og svensk, og det samme bør gjelde den muntlige eksamen ved den 2-årige lærerskolen (studentlinjen).

Som nevnt har også utvalget utarbeidet en metodisk rettleiing for denne undervisningen i de forskjellige skoleslagene. Departementet vil nå søke kontakt med et forlag for å få utgitt denne rettleiingen og de nevnte to teksthefter for folke- og realskolen. For å gi et inntrykk av målet for undervisningen i dansk og svensk i de norske skolene skal en her gjøre noen korte utdrag av den metodiske rettleiing for undervisningen:

Målet for undervisningen må være å utvikle elevenes evne til å forstå skrevet og talt dansk og svensk, slik at de får følelsen av at språkene ikke er noen hindring for sambandet med grannefolkene og deres kultur. Når målet er å utvikle elevenes evne til å *forstå* grannespråkene, vil det altså ikke bli spørsmål om å lære elevene å bruke språket som uttrykksmiddel. Undervisningen i dansk og svensk skiller seg her klart ut fra undervisningen i engelsk og tysk

Undervisningen i dansk og svensk må følgelig ikke i utrenghet henge seg ved ulikhetene, for det kan gi elevene et overdrevet inntrykk av vanskene . . .

Under særreglene for *folkeskolen* heter det bl. a.:

En bør være varsom med å kreve for mye av klassen når det gjelder høytlesning av stoffet. Ved å gi barna for vanskelig lesestoff, kan en lett ødelegge leselysten.

Noe *pensumkrav* må ikke settes i folkeskolen utenom det selvfølgelig at de nordiske lands nasjonalsanger må læres. Ellers bør læreren stå fritt når det gjelder omfanget av det som skal leses....

I alt vesentlig vil kirke- og undervisningsdepartementet slutte seg till innstillingen fra det nevnte utvalget og vil søke å gjennomføre de forskjellige forslagene utvalget har kommet med om undervisning i dansk og svensk i folke-, framhalds- og realskolen, gymnaset, lærerskolen og folkehøgskolen.

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til de opplysningene som er gitt her og skal

t i l r å:

§ 3, avsnitt A, punkt 2, nr. 2, første avsnitt i reglement for realskoleeksamen, vedtatt ved kgl. res. 8. juli 1949 og § 3, punkt 2 a nr. 1 i reglement for examen artium, vedtatt ved kgl. res. 17. november 1950 endres i samsvar med vedlagte utkast.¹

2. Regeringens beslut

Departementets tilråding er blitt godkjent av regjeringen, og de nødvendige skritt tatt for å føre bestemmelsene ut i livet.

BILAGA 2

Danska undervisningsministeriets cirkulär om undervisning i norska och svenska i vissa av folkskolans högsta klasser

Det nære samkvem mellem de skandinaviske folk, som man også på det kulturelle område må tillægge stor betydning, begunstiges i væsentlig grad af den omstændighed, at ethvert af folkene i forhold til de andre folk skriftligt og mundtligt kan benytte sit eget sprog og dog blive forstået, når der blot er givet en vis vejledning i at læse de andre sprog og forstå det talte sprog.

Denne vejledning, der alene skal tage sigte på forståelsen af det pågældende andet sprog, men derimod ikke på at lære udtalen eller de grammatiske regler, således at eleven selv kan benytte det fremmede sprog, gives allerede i eksamensmellemskolen, men vil også med nytte kunne gives i den

¹ Här ej tryckt.

eksamensfri mellemskoles og hovedskolens øverste klasse, særlig i den købstadordnede skole, og ministeriet ønsker derfor at henlede de lokale skolemyndigheders opmærksomhed på dette spørgsmål og at henstille, at der også på disse trin ydes en elementær vejledning i læsning og forståelsen af norsk og svensk i det omfang, hvori det skønnes rimeligt.

Man vil i så henseende finde det ønskeligt, om der i de læsebøger, der benyttes i folkeskolens øverste klasse, kunne optages en halv snes sider tekst på de 2 sprog med fornøden oversættelse under hver side af de ord, der vil kunne volde vanskelighed.

Undervisningsministeriet, den 24. februar 1939

BILAGA 3

Sammanställning av vissa bestämmelser i Kungl. Maj:ts kungörelse den 4 juni 1954 (nr 570) angående tim- och kursplaner för sjuårig folkskola (klasserna 1—6 i folkskola med flera än sju årsklasser)

Som mål för undervisningen i *modersmålet* anges bl. a. att lära eleverna att med god behållning använda böcker i olika ämnen, giva dem kännedom om svensk litteratur och svenska författare samt förmedla någon bekantskap med de nordiska frändefolkens språk och litteratur. I kursplanen ingår fr. o. m. femte klassen läsning av lättare danska och norska litteraturprov på originalspråken.

I *historia* skall undervisningen ha till uppgift att orientera eleverna i vårt folks historia och att med aktgivande på såväl den politiska som den ekonomiska, sociala och kulturella utvecklingen giva dem kännedom om mera betydelsefulla händelser, tidsföreteelser och personligheter i nordisk och allmän historia.

Undervisningen i *samhällskunskap* skall inriktas på att orientera eleverna om det nutida samhället och om samhällsinstitutionernas syfte och verksamhet, varvid med utgångspunkt i hemmet och hembygden studiet vidgas till att omfatta det svenska samhället, den nordiska gemenskapen och det mellanfolkliga samarbetet.

I *geografi*undervisningen är det angivna målet att giva eleverna kunskap om vårt lands och de övriga nordiska ländernas geografiska förhållanden samt en grundläggande orientering om Europa i övrigt och de främmande världsdelarna, allt med särskild hänsyn till sambandet mellan naturförhål-

landena och människors arbete och levnadssätt. I anslutning till sjunde klassens kurs i svensk natur- och kulturgeografi, därvid vikt lägges bl. a. vid naturtillgångar, befolkningsförhållanden, samfärdsel och näringsliv, skola motsvarande förhållanden i övriga nordiska länder beröras.

BILAGA 4

Undervisning i danska, norska och svenska i isländska skolor

*(Översikt utarbetad av isländska fræðslumálastjornin
(undervisningsdirektoratet))*

1. Undervisning i fremmede sprog er ikke obligatorisk i folkeskolen (skolepligten indtræder det år, barnet fylder 7 år). Der er beføjelse til i folkeskolens sidste år at undervise i fremmede sprog for de børn, som har udmærket sig ved kendskab til modersmålet. Denne beføjelse er meget få steder blevet anvendt. I de fleste landdistrikter og i mindre landsbyer ophører undervisningen i folkeskolen — og dermed den obligatoriske undervisning — det år, barnet fylder 14 år. I købstæderne og i de fleste landsbyer ophører undervisningen i folkeskolen det år, barnet fylder 13 år, men derefter er barnet endnu skolepligtigt i det mindste 2 år i realskolen (realskoletrinet).

2. I alle realskoletrinets skoler — d. v. s. ungdomsskoler, mellemskoler og realskoler — begynder undervisningen i dansk i 1. klasse. Danskundervisningen fortsætter i alle realskoletrinets årsklasser. Der er beføjelse til at undervise i norsk eller svensk i stedet for dansk, men denne beføjelse benyttes få steder. 3—5 timer om ugen er bestemt til danskundervisning i hver årsklasse. Erfaringen i Island viser, at de, som har opnået et nogenlunde godt kendskab til dansk, har forholdsvis let ved at »klare sig» på norsk eller svensk, både på rejser og ved læsning og studier.

3. I Island findes næppe nogen fortsættelses- eller specialskole, hvor der ikke undervises i dansk eller et andet nordisk sprog.

4. En særlig komité i hvert af de nordiske lande har haft til opgave at undersøge lærebøger og undervisning i de nordiske landes geografi og historie. Dette emne behandles derfor ikke her.

Reykjavík, den 19. januar 1955

BILAGA 5**Nordisk undervisning i finländska folkskolor¹**
(Översikt utarbetad av finländska skolstyrelsen)

Lagstiftningen om Finlands folkskolor innehåller inga bestämmelser, som särskilt beröra den nordiska samhörigheten. Denna fråga behandlas på lämpliga ställen i geografi- och historieundervisningen som en viktig faktor.

Stadgandet i 3 § 3 mom. av förordningen angående folkskolans organisation, som tillåter undervisning i frivilliga ämnen i folkskolans två högsta klasser, utnyttjas i någon mån för meddelande av undervisning i svenska språkets grunder (i tvåspråkiga kommuner). I Nyland gives dessutom undervisning i svenska i rätt många fortsättningsdagskolor.

Helsingfors den 1 februari 1955

¹ Tryckt efter sessionen.

Medlemsförslag

om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor

(Väckt av Waldemar Svensson)

Folkhögskolan är en för Norden säregen institution. Den har inom de nordiska länderna varit av mycket stor betydelse för folkbildningens höjande och har utgjort ett kraftcentrum för det kulturella livet ute i bygderna. Under senare tid har denna institution kommit att alltmera uppmärksammas även i andra länder. Icke minst har intresse visats från länder, där folkbildningen icke nått så långt som hos oss. Förfrågningar och studiebesök från utlandet ha därför blivit allt vanligare.

Under sådana omständigheter har tanken väckts om icke ett gemensamt nordiskt informationskontor för folkhögskolefrågor borde skapas avsett framför allt att meddela upplysningar om denna skolform till intresserade utlänningar. För närvarande måste uppgiften att lämna upplysningar om den nordiska folkhögskolan läggas på enstaka folkhögskolerektorer, vilka knappast ha vare sig tid, pengar eller andra resurser för att kunna fullgöra denna uppgift.

Genom att tillskapa ett sådant informationskontor — förlagt exempelvis till Köpenhamn — skulle de nordiska länderna kunna göra en effektiv insats för att genom en aktiv upplysningsverksamhet skapa underlag för ett vidgat folkbildningsarbete i länder, där ett sådant ur många synpunkter är särskilt önskvärt. Samtidigt skulle de särskilt betungade folkhögskollärare, vilka för närvarande vid sidan av sin vanliga verksamhet ha att bära allt arbete med informationen utåt, kunna avlastas.

Jag vill därför föreslå,

att rådet beslutar rekommendera regeringarna att upp-
rätta ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor.

Stockholm den 14 december 1954

Wald. Svensson

*BILAGA***Yttrande av Nordiska kulturkommissionens sektion III**

Nordiska kulturkommissionens sektion III har dryftat frågan om upprättandet av ett centralt nordiskt informationsställe till tjänst för sådana besökande från länder utanför Norden, vilka önskar studera den verksamhet, som bedrivs genom folkbildningsorganisationer, folkhögskolor m. fl. Sektionen anser icke skäl föreligga att för närvarande upprätta en gemensam dylik institution utan menar att den informationsverksamhet och kontaktförmedling, som avses och som otvivelaktigt är synnerligen önskvärd, med större framgång bör kunna utövas av nationella organ. Antingen kan särskilda sådana skapas för ändamålet eller kan olika redan existerande organ göra tjänst. Varje särskilt land bör självt avgöra vilka former som härvidlag är lämpligast. Sektionen förutsätter som givet att de olika informationsorganen håller nära kontakt med sina motsvarigheter i övriga nordiska länder.

Sektionen vill starkt understryka vikten av att man framställer ett rikhaltigt upplysningsmaterial på huvudspråken rörande folkbildningsarbetet i de nordiska länderna. Ifrågakommande broschyrer och mindre skrifter bör tillkomma i samarbete länderna emellan och skildra förhållandena i Norden över huvud. Till materialet bör höra en översikt över lämpliga upplysningsställen Norden runt. Ifrågavarande publikationer torde bäst kunna utges i samarbete mellan de nordiska ländernas bestående officiella organ för upplysningsverksamhet i utlandet. Vid materialets distribution ute i världen bör även de nordiska ländernas legationer o. s. v. medverka under utnyttjande av sina kontakter med folkbildningskretsar m. fl. i de länder där de är verksamma.

Sektionen är beredd att, därest särskilda medel skulle krävas för denna informationsverksamhet, tillstyrka framställning om anslag.

Göteborg den 18 december 1954

Medlemsförslag

om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige

(Väckt av Waldemar Svensson)

Nordiska rådet tog vid sin första session upp frågan om en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige. Då nu vid rådets tredje session särskild uppmärksamhet är avsedd att ägnas trafikfrågor, synes angeläget att förbindelserna över landgränsen mellan Norge och Sverige — såväl järnvägsleder som landsvägsleder — bliva föremål för ett samlat bedömande. Kommunikationsfrågornas stora betydelse för näringslivet behöver icke framhållas. Då nu ett närmare ekonomiskt samarbete förberedes, som skall omfatta bl. a. Norge och Sverige, måste också de norsk-svenska trafikförbindelserna komma i blickpunkten.

Vid olika tillfällen ha enstaka förbindelser varit föremål för myndigheternas uppmärksamhet. Stundom ha lösningar uppnåtts; i andra fall har man icke kommit längre än till utredningar. Som exempel på projekt av hithörande slag kan nämnas landsvägsförbindelsen med Svinesundsbron, som invigdes 1946. En svensk utredning har den 15 augusti 1952 avgivit ett förslag, vari även frågan om en järnvägsförbindelse från Ljusdal i Sverige genom Hälsingland till norska gränsen beröres. Under innevarande år har frågan om förbindelserna mellan Jämtland och Trøndelag aktualiserats i och med att förslag om förbättrade landsvägs- och järnvägsförbindelser på den s. k. trondheimsleden börjat utredas. Även längre norrut förekomma liknande trafikproblem. Sålunda ha nyligen framställts önskemål om en mellanriksväg från Arjeplog till Bodö. Vidare kan nämnas, att förbindelserna mellan narviksområdet och sydligare delar av Norge, såvitt avser järnvägslederna, upprätthållas över Sverige.

Det vore enligt min mening önskvärt att rådet erhöles en samlad överblick över de olika problemen om landförbindelserna mellan de båda länderna. När så skett, skulle rådet bliva i stånd att närmare överväga, vilka ytterligare åtgärder som kunna ifrågakomma för förstärkande av dessa förbindelser mellan Norge och Sverige.

Jag vill därför föreslå,

att rådet hos regeringarna hemställer om en översikt över problemen beträffande trafikförbindelserna över landgränsen mellan Norge och Sverige.

Stockholm den 14 december 1954

Wald. Svensson

Medlemsförslag

om gemensamma nordiska trafikregler

(Väckt av Olof Andersson)

Vid Nordiska rådets 2:a session i Oslo instämde juridiska utskottet vid behandlingen av ett förslag om förenhetligad rattfyllerilagstiftning i ett uttalande av förslagsställarna om betydelsen av att trafiklagstiftningen så långt möjligt blir likartad i de nordiska länderna med hänsyn till den omfattning den internordiska motorfordonstrafiken erhållit.

Självfallet vore önskvärt att trafiklagstiftningen över huvud taget inom olika länder gjordes så likartad som möjligt, i första hand inom det trafikområde som Europa bildar. En ny internationell vägtrafikkonvention har också i sådant syfte den 19 september 1949 undertecknats i Genève och 1952 godkänts av Sverige. Med hänsyn till det nära samarbete som på olika områden råder mellan de nordiska länderna synes det naturligt, att man i våra länder i dessa strävanden mot större likformighet i lagstiftningen i första hand tar sikte på att göra Norden så långt som möjligt till ett enhetligt område med avseende på trafikbestämmelserna. För en sådan målsättning tala också det betydande arbete, som nedlagts på att försöka avskaffa alla gränshinder och underlätta den internordiska samfärdseln, och de resultat, som därvid nåtts.

Ett förenhetligande av trafikreglerna kan väntas få gynnsamma verkningar på olika områden. Framför allt kan olycksfallsfrekvensen antagas komma att minska. I viss utsträckning är bristande kännedom om de nationella trafikföreskrifterna orsak till att fordon från annat land, särskilt motorfordon, drabbas av trafikolyckor. Härtill kan läggas att antalet trafikförseelser, begångna av främmande medborgare, rimligen bör nedgå, om trafikreglerna för alla de nordiska ländernas vidkommande bliva i huvudsak likartade.

I anslutning till tankar av den art som här framlagts igångsattes också redan i slutet av 1949 en samnordisk utredning, som hade till uppgift att söka komma fram till gemensamma nordiska trafikregler. Denna utredning avgav i juni 1951 ett stencilerat betänkande angående gemensamma sådana

regler. Vad som föreslogs i detta betänkande synes emellertid ha blivit realiserat endast i vissa delar. Några av de där framlagda förslagen ha förverkligats, i Sverige i samband med att den nya vägtrafiklagstiftningen antogs år 1951. Under innevarande höst har i danska folketinget behandlats ett förslag till ny dansk færdselslov. Även i detta danska förslag torde vissa i betänkandet framförda synpunkter ha tillgodosetts.

Alltjämt torde emellertid åtskilligt återstå att göra för att nå fram till ökad enhetlighet i trafikreglerna. För den händelse Sverige skulle gå över till högertrafik, framstår behovet av en likformig nordisk trafiklagstiftning med än större tydlighet.

Med hänvisning till de nu anförda synpunkterna vill jag föreslå,
att rådet rekommenderar regeringarna att överväga vilka ytterligare åtgärder som kunna vidtagas för att nå fram till enhetliga nordiska trafikregler.

Stockholm den 16 december 1954

Olof Andersson

*BILAGA 1***Skrivelse från Forenede danske motorejere och Kongelig dansk automobil klub till Nordiska rådets danska delegation**

Som det vil være Nordisk Råd bekendt, har en af kungl. kommunikationsdepartementet nedsat Komité stillet Forslag om, at der sker en Overgang fra Venstre- til Højretrafik i Sverige i Aaret 1959.

Ud over de i den derom den 30. Oktober 1954 offentliggjorte Betænkning om Højretrafik afgivet af »1954 års kommitté för utredning om högertrafik» anførte Grunde for Gennemførelse af Overgangen til Højretrafik ønsker de nedennævnte danske Motororganisationer gerne over for Nordisk Råd at oplyse følgende:

De danske Motororganisationer kommer i meget nær Kontakt med den allerstørste Del af de motorkørende, der tager med Bil eller Motorcykel på Ferie i Udlandet. Denne Kontakt opstaar dels som Følge af, at Klubberne foretager Udstedelsen af de nødvendige Tolddokumenter, dels fordi Klubbernes Medlemmer faar en omfattende gratis Vejledning til Brug for Udenlandsrejserne. Ved denne Kontakt har vi fået den absolutte Opfattelse, at en betydelig Del af de danske ferierejsende, der tager sydpaa i eget eller lejet Motorkøretøj, lige saa gerne eller i mange Tilfælde hellere vilde have rejst i de nordiske Lande; men da man er bange for i kritiske Situationer at komme til at reagere efter Højretrafikreglerne, er der i Danmark en udbredt Ængstelse for at køre i og gennem Sverige i eget Motorkøretøj. Ferien lægges altsaa uden for de nordiske Lande.

Af Hensyn til de tragiske Ulykker, som overgaar svenske og danske motorkørende, naar danske rejser i Sverige, og af Hensyn til det ønskelige i, at den Kontakt, som vilde skabes, hvis en langt større Del af danske Ferierejser gik til de nordiske Lande til Gavn for den nordiske Tanke, — som de danske Motororganisationer ønsker at støtte med alle Midler, — tillader undertegnede danske Motororganisationer sig herved at anmode Nordisk Raad om at søge at gøre sin Indflydelse gældende, for at den her omtalte Hindring for det fællesnordiske Rejseliv snarest søges bortskaffet.

København den 21. Dec. 1954

Med Højagtelse

f. Forenede danske Motorejere
Bjerre

f. Kongelig dansk Automobil Klub
K. J. Ibsen

BILAGA 2

Skrivelse från Kongelig norsk automobilklub, Norges automobil-forbund och Norsk motor-klubb till Nordiska rådets norska delegation

Våre organisasjoner tillater seg å be den ærede delegasjon om snarest mulig å oppta spørsmålet om Sveriges overgang til høyrekjøring. Vi er oppmerksom på at den komité som i Sverige hadde fått i oppdrag av regjeringen å utrede spørsmålet har foreslått overgang til høyretrafikk i 1959, men da saken har vært till behandling i Sverige mange ganger uten at der er oppnådd noe resultat, kan man heller ikke regne sikkert med at forslaget denne gang går igjennom når det kommer opp i Riksdagen. På grunn av de store interesser som står på spill også for vårt land er det meget ønskelig og berettiget at man fra norsk side fremholder at det her ikke bare dreier seg om et svensk spørsmål, men om et spørsmål som berører andre land og i særlig grad nabolandene.

Det er på det rene at der hvert år voldes et betydelig antall skader i Sverige av norske bilkjørere som ikke overholder venstrekjøringen, og på samme måte voldes mange ulykker i Norge av svenske bilkjørere som ikke er fortrolig med høyrekjøring. Av regulerte skader voldt ved bruken av svenske motorvogner i Norge i 1953, var årsaken for 93 skaders vedkommende at den svenske bilkjører ikke overholdt reglene for høyrekjøring, og 19 skader skyldtes delvis samme årsak.

Der er inntruffet en rekke dødsulykker på grunn av de forskjellige kjørebestemmelser, og man må sikkert regne med at forholdet vil volde nye dødsulykker i fremtiden inntil Sverige går over til høyrekjøring.

Man må regne med at der også skjer mange ulykker i Sverige når norske fotgjengere og syklistar reagerer galt på grunn av venstrekjøringen og at på samme vis svenske fotgjengere og syklistar blir skadet i Norge. Det er utvilsomt store økonomiske verdier som går tapt så lenge svenskene opprettholder venstrekjøringen, men vi legger særlig vekt på all den ulykke og sorg som voldes og som ikke kan måles i penger. Dette skulle etter vår mening forplikte de norske myndigheter til å søke å gjøre en innsats til fordel for overgang til høyrekjøring i Sverige snarest mulig, og det ville glede oss om den ærede delegasjon ville ta saken opp.

Kopier av denne skrivelse er sendt til samferdselsdepartementet og den norske gruppe av Den parlamentariske komité for friere samferdsel i Norden.

Oslo, 14. januar 1955

Ærbødigst

Kongelig norsk automobilklub

Oscar M. Bade

Direktor

Norges automobil-forbund

F. Nagell Erichsen

Direktor

Norsk motor-klubb

Macke-Nicolaysen.

Generalsekretær

Berättelse
från Nordiska socialpolitiska kommittén
(Överlämnad av svenska regeringen)

Sedan Nordiska socialpolitiska kommittén — på sätt framgår av handlingarna från Nordiska rådets 2:a session i augusti 1954 i Oslo (se Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 698—700) — den 16 mars 1954 avgivit redogörelse för kommitténs verksamhet, har kommittén koncentrerat sitt arbete på att få till stånd dels en samlad konvention mellan de fem nordiska länderna om social trygghet, dels ock en översikt angående nordiska medborgares sociala rättigheter under uppehåll i annat nordiskt land.

De av kommittén för ifrågavarande arbete tillsatta båda underutskotten ha haft ett flertal sammanträden och ha numera slutfört sitt arbete.

Kommitténs avsikt är att konventionen skall kunna undertecknas vid det socialministermöte, som är avsett att år 1955 hållas i Köpenhamn.

Stockholm den 15 december 1954

Tilläggsförslag
till berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén
(Väckt av Birger Andersson)

Sedan numera den i berättelsen från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32) omförmälda konventionen mellan de fem nordiska länderna om social trygghet föreligger i utkast — detta jämte inledande anmärkningar bifogas — får jag härmed hemställa,

att Nordiska rådet måtte uttala sig för konventionens antagande.

Stockholm den 20 januari 1955

Birger Andersson

Bihang

**Utkast till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge
om social trygghet**

A n m ä r k n i n g a r

Det socialpolitiska samarbetet mellan de nordiska länderna, vilket existerat under en lång följd av år, hade redan under tiden fram till år 1939 bl. a. resulterat i ett antal överenskommelser länderna emellan rörande olycksfallsförsäkring, sjukförsäkring och hjälp till nödställda.

På ett nordiskt socialministermöte i Köpenhamn år 1939 hemställde man, att de myndigheter, vilka i de olika nordiska länderna administrerade socialförsäkringen, skulle få i uppdrag att fortsätta sina strävanden att genom gemensamma förhandlingar uppnå ömsesidighet beträffande socialförsäkringens förmåner. Man hade härvid i sikte önskvärdheten av att de strävanden, som vid nämnda tid utvecklades mot en vidgad ömsesidighet, främjades i största möjliga utsträckning, så att medborgare i ett av de fem län-

derna, vilken bosatte sig i ett annat av länderna, såvitt möjligt finge samma sociala rättigheter som uppehållslandets medborgare.

Efter det andra världskrigets slut återupptogs det nordiska socialpolitiska samarbetet utan dröjsmål, och en permanent nordisk socialpolitisk kommitté blev tillsatt med uppgift att verka för ökad ömsesidighet inom sociallagstiftningen.

Under den tid, som sedermera förflutit, har det mellan de nordiska länderna slutits ytterligare ett antal konventioner på det socialpolitiska området, nämligen år 1949 om ålderspension, år 1951 om vård åt nödställda och om barnbidrag samt år 1953 om invalidpension, om sjukförsäkring och om mödrahjälp, vartill komma vissa överenskommelser inom arbetslöshetsförsäkringen.

Nordiska socialpolitiska kommittén har senast behandlat spörsmålet om en konvention om förskottsvis utbetalning av underhållsbidrag samt frågan om en revision av överenskommelserna inom olycksfallsförsäkringen.

Sedan spörsmålet om att få till stånd en gemensam konvention mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om social trygghet blivit aktuellt, togs arbetet härmed upp av Nordiska socialpolitiska kommittén, varefter det anförtroddes åt ett redaktionsutskott att utarbeta en konventions-text, som kunde utgöra grundval för vidare behandling inom kommittén. Detta utskott har nu utarbetat bifogade konventionsutkast.

Det har hittills varit förutsättning för anslutning till konventioner om ömsesidighet på sociallagstiftningens område att vederbörande land har bestämmelser rörande förmåner av det slag, som omfattas av konventionen. Enligt det föreliggande utkastet, som i princip omfattar alla grenar av social trygghet, anses kravet på ömsesidighet vara uppfyllt, såframt ett land i fråga om de förmåner, som utgå enligt landets lagstiftning, jämställer medborgare från de andra nordiska länderna med landets egna medborgare. Den omständigheten, att ett land saknar lagstiftning rörande vissa av de förmåner, som omfattas av konventionen, t. ex. allmänna barnbidrag, skall således enligt förslaget icke utgöra hinder för att ifrågavarande lands medborgare i ett annat nordiskt land, enligt vars lagstiftning sådana förmåner utgå, förvärva rätt till dessa.

Refusion mellan länderna av kostnaderna för förmånerna skall enligt konventionsutkastet icke äga rum.

Utkastets första del anger konventionens omfattning. Enligt denna skall konventionen omfatta förmåner, som enligt i vederbörande land vid varje tidpunkt gällande sociallagstiftning och i anslutning därtill utfärdade bestämmelser utgå vid ålderdom, nedsatt arbetsförmåga, sjukdom, olycksfall och yrkessjukdomar, arbetslöshet, havandeskap och barnsörd samt till barn, efterlevande och nödställda.

I andra delen behandlas härefter i ett antal specialkapitel de olika förmånerna, för vilka man i vissa fall ansett sig böra uppställa särskilda villkor.

Kapitel I avser förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande och vid ålderdom. Det har icke tidigare funnits någon konvention om ömsesidigt utgivande av förmåner åt efterlevande.

Kapitel II avser förmåner vid sjukdom.

Kapitel III avser förmåner vid olycksfall och yrkessjukdomar.

Kapitel IV avser förmåner vid arbetslöshet.

Kapitel V avser förmåner vid havandeskap och barnsbörd.

Kapitel VI avser barnbidrag. Det har icke tidigare förelegat någon konvention om ömsesidigt utgivande av bidrag till barn, till änkor och änklingar.

Kapitel VII avser förskottsvis utbetalning av underhållsbidrag. Det har icke hittills förelegat någon konvention på detta område.

Kapitel VIII avser hjälp till nödställda.

Tredje delen innehåller vissa gemensamma bestämmelser.

I ett till konventionen fogat slutprotokoll ha upptagits ett antal kompletterande bestämmelser samt en vägledande uppräknning av de förmåner, som omfattas av konventionen.

Nordiska socialpolitiska kommittén som sådan har ännu icke varit i tillfälle att taga ställning till utkastet till konventionstext, än mindre de skilda ländernas socialdepartement. Island har icke kunnat delta i utskottsarbetet men har hållits underrättat om detsamma. Den finske medlemmen av redaktionsutskottet har varit förhindrad att delta i utskottets senaste sammanträde.

Text

Hans Majestät Konungen av Sverige, Hans Majestät Konungen av Danmark, Republiken Finlands President, Republiken Islands President och Hans Majestät Konungen av Norge,

vilka äro av den uppfattningen, att medborgare i ett av de fördragsslutande länderna skall i ett annat av länderna i princip vara likställd med landets egna medborgare i förhållande till lagstiftningen om social trygghet,

vilka önska, att denna likställighet skall omfatta alla grenar av social trygghet, och

vilka äro av den uppfattningen, att denna likställighet bör genomföras medelst en gemensam överenskommelse mellan länderna, hava överenskommit om följande bestämmelser:

Första delen

Konventionens omfattning

Artikel 1

Denna konvention omfattar förmåner, som enligt i vederbörande land vid varje tidpunkt gällande sociallagstiftning och i anslutning därtill utfärdade bestämmelser utgå vid ålderdom, nedsatt arbetsförmåga, sjukdom, olycksfall och yrkessjukdomar, arbetslöshet, havandeskap och barnsbörd samt till barn, efterlevande och nödställda.

A n d r a d e l e n

Bestämmelser rörande särskilda grenar av social trygghet

Kapitel I. *Förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande och vid ålderdom*

Artikel 2

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare berättigad till invalidpensionsförmåner,

om vederbörande vistats i sistnämnda land oavbrutet minst fem år omedelbart innan ansökan om sådan förmån göres, eller

om vederbörande vistats i sistnämnda land oavbrutet minst ett år omedelbart innan sådan ansökan göres och under denna vistelse minst ett år varit fysiskt och psykiskt i stånd att utöva normal förvärvsverksamhet.

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna, vilken är stadigvarande bosatt i ett annat av länderna, är under samma villkor och enligt samma regler som sistnämnda lands egna medborgare berättigad att erhålla proteser och andra hjälpmedel samt att bli delaktig av sjukvårds- och eftervårds- ävensom arbetsvårdande åtgärder.

Artikel 3

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare berättigad till änkepension och bidrag till änkor och änklingar med barn,

om den avlidne vistats i sistnämnda land oavbrutet minst fem år omedelbart före dödsfallet eller åtnjöt invalidpensionsförmån, allt under förutsättning att den efterlevande vid dödsfallet var bosatt i nämnda land, eller

om den efterlevande maken själv vistats i sistnämnda land oavbrutet minst fem år omedelbart innan ansökan om sådant bidrag göres.

Artikel 4

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare berättigad till ålderspension jämte därtill hörande tilläggsförmåner, om vederbörande vistats i sistnämnda land oavbrutet minst fem år omedelbart innan ansökan om ålderspension göres.

Därest vederbörande från vistelselandet åtnjuter förmån som nämnts i artiklarna 2 och 3, äger han utan hänsyn till vistelsetidens längd få sådan förmån ersatt av ålderspension enligt samma regler som vistelselandets egna medborgare.

Artikel 5

Därest i något av de fördragsslutande länderna utgå andra förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande eller vid ålderdom i stället för eller

vid sidan av de förmåner, som avses i artiklarna 2—4, och utgifterna här- för helt eller i övervägande grad täckas av de försäkrade eller deras arbets- givare, är medborgare i annat fördragsslutande land, vilken är stadigvaran- de bosatt i förstnämnda land, berättigad till sådana förmåner på samma vill- kor och enligt samma regler som landets egna medborgare.

Kapitel II. *Förmåner vid sjukdom*

Artikel 6

För medborgare i ett av de fördragsslutande länderna gälla i fråga om inträde i och förmåner från sjukförsäkringen i ett annat av länderna samma villkor och regler som för landets egna medborgare.

Artikel 7

Den som är sjukhjälpförsäkrad i ett av de fördragsslutande länderna och som bosätter sig i ett annat av länderna har, oavsett ålder och hälsotillstånd, rätt att bliva överflyttad till sjukförsäkringen i det nya bosättningslandet; och skall härvid försäkringstiden i det land, varifrån flyttningen sker, räknas den försäkrade till godo. Överflyttning kan dock icke krävas, om syftet med flyttningen är att söka sjukhjälp i det andra landet.

I särskild överenskommelse fastställas de närmare villkoren — avseende bl. a. inom vilken tid begäran om överflyttning skall göras — och de när- mare reglerna för sådan överflyttning, vilka skola bygga på principerna för det nya bosättningslandets bestämmelser om överflyttning mellan sjuk- kassor.

Artikel 8

Den som är sjukhjälpförsäkrad i ett av de fördragsslutande länderna och under tillfällig vistelse i ett annat av länderna plötsligt blir sjuk och i be- hov av läkarvård eller sjukhusvård, äger rätt till sjukhjälp från sjukförsäk- ringen i vistelselandet på de villkor och enligt de regler för utgivande av så- dan sjukhjälp — avseende bl. a. hjälpens varaktighet — som fastställas i särskild överenskommelse.

Sjukkassa, som utgivit sjukhjälp jämlikt denna artikel, är icke berätti- gad till gottgörelse härför från den sjukkassa, där vederbörande är försäk- rad, och äger ej heller uttaga avgift av den försäkrade.

Kapitel III. *Förmåner vid olycksfall och yrkessjukdomar*

Artikel 9

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är — såvida ej annat följer av artikel 10 — under arbetet i ett annat av länderna omfattad av detta lands lagstiftning om yrkesskadeförsäkring på samma villkor och en- ligt samma regler som landets egna medborgare. Med arbete i ett av län- derna jämställes hyra på fartyg, som för vederbörande lands flagga.

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna, vilken omfattas av lagstiftningen om yrkesskadeförsäkring i annat fördragsslutande land, är icke underkastad de bestämmelser i nämnda lagstiftning, vilka inskränka vederbörandes rätt på grund av att han icke är medborgare i eller icke är bosatt i sistberörda land.

Reglerna i första och andra stycket skola äga motsvarande tillämpning såvitt angår rätten till förmån enligt annan lagstiftning avseende ersättning vid olycksfall.

Artikel 10

Från regeln i artikel 9 rörande vilket lands lagstiftning som skall tillämpas gälla följande undantag:

a) För den som av ett företag med säte i ett av de fördragsslutande länderna utsändes för arbete i ett annat av länderna skall förstnämnda lands lagstiftning fortfarande gälla under de första 12 månaderna av vistelsen i det andra landet. Överskrider arbetet i det andra landet denna tid, kan förstnämnda lands lagstiftning i undantagsfall alltjämt bliva gällande, såvida och i så fall för den tid som det andra landets behöriga myndigheter lämna medgivande därtill.

b) Resande personal med arbete inom land- eller lufttransportverksamhet, som utövas inom mer än ett av de fördragsslutande länderna, omfattas av lagstiftningen i det land, där verksamheten har sitt säte. Är vederbörande icke bosatt i sistnämnda land utan i annat fördragsslutande land och där utför arbete för verksamheten, skall dock det landets lagstiftning äga tillämpning.

Motsvarande gäller i fråga om den som arbetar i annan verksamhet, som i omedelbart sammanhang bedrivs på ömse sidor av gränsen mellan två av de fördragsslutande länderna.

c) Har för lastning, lossning, reparationsarbete eller vakttjänst ombord å ett fartyg hemmahörande i ett av de fördragsslutande länderna under fartygets uppehåll i ett annat av dessa länder antagits arbetstagare från det land, där uppehållet sker, omfattas dessa av lagstiftningen i sistnämnda land.

d) Tjänstemän i offentliga förvaltningsorgan (tull, post, passkontroll m. m.), som utsändas från ett av de fördragsslutande länderna till ett annat av dessa länder, omfattas av lagstiftningen i förstnämnda land.

Artikel 11

Har medborgare i ett av de fördragsslutande länderna blivit berättigad till ersättning för yrkesskada enligt lagstiftningen i ett annat av länderna, bibehålles denna rätt, innefattande även rätt till förhöjningar och tillägg, mot försäkringsgivaren i detta land vid flyttning till ett annat av länderna. Vad angår naturaförmåner bibehålles dock rätten endast om försäkringsgivaren givit samtycke till flyttningen. Sådant samtycke kan endast förvägras på grund av vederbörandes hälsotillstånd.

Artikel 12

Yppas yrkessjukdom efter sysselsättning i verksamhet, som innebär fara för sjukdomen och som utövats i flera av de fördragsslutande länderna, skall ersättning utgivas av försäkringen i det land, där nämnda verksamhet senast utövats, med mindre det kan visas, att denna sjukdom redan yppats i ett annat av länderna.

Har yrkessjukdom föranlett ersättning från försäkringsinrättning i ett av länderna, skall denna försäkringsinrättning även svara för sådan försämring av sjukdomen, som inträffar i ett annat av länderna, såframt försämringen icke är att hänföra till arbete i sistnämnda land i verksamhet, vari fara för sådan sjukdom föreligger.

Artikel 13

Vederbörande förvaltningsmyndigheter skola, var inom sitt land, i anledning av där inträffad yrkesskada, på vilken lagstiftningen i ett annat av de fördragsslutande länderna skall tillämpas, lämna den skadade den hjälp, vartill han är berättigad, samt till honom och vid dödsfall till hans familj utgiva den ersättning, som skall utgå enligt nämnda lagstiftning, med rätt till vederlag av vederbörande myndighet i det andra landet för vad sålunda utgivits.

Kapitel IV. *Förmåner vid arbetslöshet*

Artikel 14

För medborgare i ett av de fördragsslutande länderna gälla i fråga om inträde i och förmåner från arbetslöshetsförsäkringen i ett annat av länderna samma villkor och regler som för landets egna medborgare. Bereder vistelselandet vid arbetslöshet andra förmåner än ovannämnda försäkringsförmåner, äga de andra ländernas medborgare rätt till sådana förmåner på samma villkor och enligt samma regler som vistelselandets egna medborgare.

Artikel 15

De fördragsslutande länderna förbinda sig att verka för att vid anslutning till arbetslöshetsförsäkringen av arbetstagare, som tillhört sådan försäkring i ett annat av länderna, skall tagas hänsyn till avgiftsperioder och arbetsperioder i vederbörande land på de närmare villkor och enligt de närmare regler, som fastställas i särskild överenskommelse.

Kapitel V. *Förmåner vid havandeskap och barnsbörd*

Artikel 16

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är i ett annat av länderna berättigad till förmåner vid havandeskap och barnsbörd på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare.

Kapitel VI. *Barnbidrag*

Artikel 17

För barn, som är medborgare i ett av de fördragsslutande länderna eller vars fader eller moder är medborgare i ett av dessa länder, utgivas allmänna barnbidrag i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler, som gälla för sistnämnda lands medborgare.

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna äger i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som sistnämnda lands medborgare åtnjuta särskilda bidrag till änkors och änklings barn, föräldralösa barn och barn utom äktenskap, för vilka faderskapet ej kan eller ej skall fastställas.

Rätten till ovannämnda bidrag må göras beroende av att barnet eller en av föräldrarna vistats i vederbörande land oavbrutet minst sex månader omedelbart innan ansökan om bidrag göres samt att barnet fostras av någon, som är bosatt och mantalsskriven i landet.

Kapitel VII. *Bidragsförskott*

Artikel 18

För medborgare i ett av de fördragsslutande länderna gälla i fråga om rätten till bidragsförskott i ett annat av länderna samma villkor och samma regler som för landets egna medborgare.

Artikel 19

Handling, varå rätt till underhållsbidrag grundas, skall, om den upprättats i ett av de fördragsslutande länderna och i detta land kan ligga till grund för indrivning av bidraget, anses utgöra giltigt underlag för bidragsförskott i de andra länderna.

Om den handling, varå rätten till underhållsbidrag grundas, icke utgör beslut av domstol eller annan offentlig myndighet, skall handlingen vara försedd med vederbörligt bevis att den kan utgöra underlag för indrivning hos den bidragsskyldige i det land, där den upprättats.

Kapitel VIII. *Hjälp åt nödställda*

Artikel 20

Medborgare i ett av de fördragsslutande länderna skall i ett annat av länderna vara berättigad till sådan hjälp, som i vistelselandet lämnas nödställda, på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare. Är den lämnade hjälpen stadigvarande, äger vistelselandet dock i enlighet med de närmare bestämmelserna i detta kapitel påfordra, att den nödställda mottages i hemlandet. Är hjälpen tillfällig, kan hemsändning påfordras endast under förutsättning att den nödställda själv gör framställning därom.

Artikel 21

Har medborgare i ett av de fördragsslutande länderna bott oavbrutet minst fem år i ett annat av länderna, äger detta land icke påfordra hans hemsändning på grund av hjälp, som lämnas honom medan han alltjämt är bosatt i landet.

Har den nödställda under loppet av ovannämnda tidrymd i vistelselandet åtnjutit stadigvarande hjälp eller undergått frihetsstraff under minst sextio dagar, anses avbrott hava skett i denna tidrymd. Som utgångspunkt för beräkning av ny sådan tidrymd tages den tidpunkt, då hjälpen upphörde eller frihetsstraffet verkställdes.

Artikel 22

När artikel 21 äger tillämpning på gift man, har hans hustru samma ställning som denne i förhållande till bestämmelserna i detta kapitel. Denna ställning behåller hon efter mannens död, efter äktenskapsskillnad eller efter mannens flyttning från landet.

Barn i äktenskap, som ej uppnått 16 års ålder, har samma ställning enligt bestämmelserna i detta kapitel som fadern och efter dennes död eller försvinnande som modern. Efter föräldrarnas död behåller barnet denna ställning. Utan hänsyn till vad som är stadgat i artikel 21 får barnet därefter, så länge det är under 16 år, hemsändas endast om vederbörande myndigheter i de båda länderna äro eniga om att hemsändning skulle bliva till barnets nytta. Är föräldrarnas äktenskap upplöst genom äktenskapsskillnad, får barnet samma ställning som den av föräldrarna, som har eller senast haft vårdnaden om barnet. För barn utom äktenskap kommer endast moderns ställning i betraktande. När barnet uppnått 16 års ålder, bedömes dess ställning efter det antal år, som det oavbrutet vistats i landet, således att det bortses från all hjälp, som lämnas innan barnet uppnådde nämnda ålder.

Om änka, frånskild hustru eller hustru, vars man är försvunnen, är eller varit medborgare i vistelselandet, kunna hon och de barn, som intaga samma ställning som hon, icke hemsändas.

Artikel 23

Föreligger icke enligt artiklarna 20—22 hinder för den nödställdes hemsändning, skall likväl tagas i övervägande, huruvida de föreliggande omständigheterna tala för att hemsändning ej bör äga rum.

Vid avgörandet härav skola humanitära hänsyn i första rummet vinna beaktande. I regel bör hemsändning undvikas, om hemsändning skulle medföra, att nära anhöriga skiljas från varandra, om den nödställda nått en framskriden ålder och under längre tid vistats i landet, eller om hemsändning icke kan företagas utan men för den nödställdes hälsa.

Artikel 24

Överenskommelser mellan de fördragsslutande länderna om ömsesidigt understöd till och hemsändning av behövande sjömän beröras ej av denna konvention.

Tredje delen

Gemensamma bestämmelser

Artikel 25

Med medborgare i ett av de fördragsslutande länderna likställas vid tillämpningen av denna konvention den som icke har medborgarrätt i något land men som senast varit medborgare i vederbörande fördragsslutande land.

Artikel 26

Utsänd personal vid diplomatiska eller konsulära representationer omfattas av lagstiftningen i det land, som representationen tillhör. Detsamma gäller annan personal vid representationen samt anställda i personlig tjänst hos representationens personal, såvida vederbörande är medborgare i det land, som representationen tillhör.

Personer, som här avses, kunna dock begära, att lagstiftningen i det land, där de fullgöra sin tjänst, skall äga tillämpning i fråga om en eller flera av de förmåner konventionen omfattar, därvid största möjliga hänsyn skall tagas till sökandenas önskemål.

Bestämmelserna i denna artikel gälla icke oavlönad konsul och anställda i personlig tjänst hos honom.

Artikel 27

De högsta förvaltningsmyndigheterna i de fördragsslutande länderna äga överenskomma om de bestämmelser som må anses erforderliga för tillämpningen av denna konvention och må för särskilda persongrupper eller personer träffa överenskommelse om undantag från bestämmelserna i denna konvention.

De högsta förvaltningsmyndigheterna äga i fall, där så finnes ändamålsenligt, uppdraga åt andra myndigheter eller inrättningar att träffa sådana överenskommelser som ovan nämnts.

Med de högsta förvaltningsmyndigheterna avses i denna konvention

i Sverige: Konungen,

i Danmark: socialministeriet,

i Finland: socialministeriet,

i Island: socialministeriet,

i Norge: sosialdepartementet, för arbetslöshetsförsäkringen arbeids- og kommunaldepartementet.

Artikel 28

Vid tillämpningen av denna konvention skola de fördragsslutande ländernas behöriga myndigheter och inrättningar bistå varandra på samma sätt som om det gällde tillämpning av den egna lagstiftningen.

Artikel 29

Med vistelse i ett av de fördragsslutande länderna jämställas hyra på fartyg under vederbörande lands flagga.

Artikel 30

Vid tillämpning av artiklarna 2, 3, 4 och 21 i denna konvention skall bortses från tillfällig frånvaro från vistelselandet.

Artikel 31

Ansökning, förklaring och besvär, som inom viss tid skall ingivas till myndighet i ett av de fördragsslutande länderna, anses hava inkommit i rätt tid, om den inom samma tid ingivits till motsvarande myndighet i ett annat av länderna. Därvid skall sistnämnda myndighet omedelbart vidarebefordra ifrågavarande ansökning, förklaring och besvär till behörig myndighet i det andra landet.

Artikel 32

Kostnaderna för förmåner enligt denna konvention bestridas av vistelselandet, såvida ej annat följer av konventionen.

Artikel 33

Denna konvention medför icke någon inskränkning i de fördragsslutande ländernas rätt att meddela allmänna bestämmelser om utlänningars rätt att uppehålla sig i vederbörande land. Sådana bestämmelser må dock icke öppna möjlighet att kringgå denna konvention.

Artikel 34

Vederbörande myndigheter i de fördragsslutande länderna skola snarast möjligt underrätta varandra om alla ändringar i och tillägg till den lagstiftning, som gäller i fråga om de i artikel 1 nämnda förmånerna.

Artikel 35

Denna konvention skall ratificeras och ratifikationshandlingarna skola snarast möjligt deponeras i det danska utrikesministeriet.

Konventionen träder i kraft första dagen i den månad, som infaller två hela kalendermånader efter den dag, då samtliga länders ratifikationshandlingar deponerats.

Artikel 36

Önskar något av de fördragsslutande länderna uppsäga konventionen, skall skriftligt meddelande härom tillställas den danska regeringen, som har att omedelbart underrätta övriga fördragsslutande länder härom och om dagen då meddelandet mottogs.

Uppsägningen gäller endast det land, som verkställt densamma, och äger giltighet från och med den 1 januari som inträffar minst sex månader från det den danska regeringen mottagit meddelande om uppsägningen.

Uppsäges konventionen skola på grund av dess bestämmelser förvärvade rättigheter alltjämt bestå.

Artikel 37

När denna konvention träder i kraft för vederbörande länder, upphöra att gälla:

Konventionen den 27 augusti 1949 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ömsesidigt utgivande av ålderspensioner,

Konventionen den 20 juli 1953 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ömsesidigt utgivande av förmåner i anledning av nedsatt arbetsförmåga,

Deklarationen den 12 februari 1919 mellan Sverige, Danmark och Norge om ömsesidighet i fråga om försäkring för olycksfall i arbete,

Deklarationen den 11 september 1923 mellan Sverige och Finland om ömsesidighet i fråga om försäkring för olycksfall i arbete,

Deklarationen den 30 november 1923 mellan Danmark och Finland om ersättning för olycksfall i arbete,

Överenskommelsen den 13 oktober 1927 mellan Danmark och Island angående ersättning för olycksfall i arbete (avsnitt A),

Överenskommelsen den 31 maj 1930 mellan Island och Norge om ömsesidighet i fråga om försäkring för olycksfall i arbete,

Överenskommelsen den 31 oktober 1930 mellan Sverige och Island angående ersättning för olycksfall i arbete,

Konventionen den 3 mars 1937 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående tillämpningen av de särskilda ländernas olycksfallsförsäkringslagstiftning i fall, då arbetsgivare i ett av de fördragsslutande länderna bedriver verksamhet eller använder arbetare i ett annat av nämnda länder,

Konventionen den 20 juli 1953 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ömsesidigt utgivande av mödrahjälp,

Konventionen den 28 augusti 1951 mellan Sverige, Finland, Island och Norge om ömsesidigt utgivande av barnbidrag, samt

Konventionen den 9 januari 1951 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om ömsesidigt utgivande av vård åt nödställda.

Till bekräftelse härav hava de respektive fullmäktige undertecknat denna konvention.

Medlemsförslag
om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan
med Nordiska rådet
(Väckt av Olov Rylander)

Nordiska rådets presidium hade vid ett presidiummöte under hösten till behandling till rådet inkomna framställningar från de socialdemokratiska och konservativa ungdomsorganisationerna i de nordiska länderna rörande dessa organisationers möjligheter att närmare följa rådets arbete och samverka med detta. Numera har till rådet inkommit även ett förslag från de liberala ungdomsorganisationerna i Norden om inrättande av ett nordiskt ungdomsparlament. Dessa förslag synas alla vara av stort intresse och böra bliva föremål för närmare övervägande inom rådet.

I anslutning till dessa framställningar får jag härmed föreslå,
att rådet vidtager åtgärder i syfte att tillgodose de politiska ungdomsorganisationernas önskemål om närmare samverkan med rådet.

Stockholm den 28 december 1954

Olov Rylander

BILAGA 1**Framställningar från nordiska politiska ungdomsorganisationer****1. Uttalande av socialdemokratiska ungdomsförbundens nordiska ungdomskongress i Karlstad den 5—7 juni 1954**

Nordisk socialdemokratisk ungdom, samlad till kongress i Karlstad, hemställer till Nordiska rådet att undersöka, på vilket sätt den nordiska ungdomen genom sina politiska organisationer skall kunna medverka i rådets arbete.

Rådet synes inte ha funnit någon fast form för kontakt med de politiska ungdomsorganisationerna.

Kongressen hänvisar därför till dessa organisationers status som remissinstanser i sina hemländer i frågor av ungdomspolitisk karaktär och hoppas på att en motsvarande ställning skapas mellan Nordiska rådet och de politiska ungdomsorganisationernas nordiska samarbetskommittéer.

2. Framställning från de konservativa ungdomsförbunden

Representanter for Konservativ ungdom, Danmark, Kokoomuksen nuorfen liitto, Finland, Svensk ungdoms höger, Finland, Unge høires landsforbund, Norge, og Högerns ungdomsförbund, Sverige, har vært samlet til lederkonferanse på Høireskolen på Reistad.

Lederkonferansen har enstemmig besluttet at vi skal rette en henstilling til Det nordiske råd om at det må gis adgang for en representant for hver av de demokratiske politiske ungdomsorganisasjoner til å følge rådets forhandlinger.

Vi foreslår dette fordi vi erkjenner den store betydning det nordiske samarbeid har og kan få, og fordi vi mener det er ønskelig og nødvendig å drive en større opplysningsvirksomhet blandt ungdommen om rådets oppgaver og dets arbeid. En slik representasjon som vi foreslår vil også være et viktig ledd i den politiske skolering av ungdommen som vi tilstreber.

Vi tillater oss derfor, på vegne av de konservative ungdomsorganisasjoner i Norden, å håpe på et imøtekommende svar fra det ærede råd.

Oslo, den 17. august 1954

Ærbødigst
Unge høires landsforbund
A. Nordengen
formann

A. Kandahl

J. P. Hoel

3. Framställning från de liberala ungdomsförbunden

Vid ett gemensamt rådssammanträde på våren 1953 föreslog de nordiska ländernas liberala ungdomsförbund att ett *nordiskt ungdomsparlament*, sammansatt av representanter för de demokratiska politiska partiernas ungdomsförbund, skulle upprättas. Då det är oss bekant, att Nordiska rådet kommer att studera möjligheten av att knyta politiska ungdomsrepresentanter till sitt arbete, synes det oss önskvärt att även frågan om ett nordiskt ungdomsparlament, i samarbete med Nordiska rådet, tas upp till prövning. Vi är övertygade om att ett dylikt ungdomsparlament skulle få den största betydelse genom att man på politiskt ungdomshåll tvingas att systematiskt studera och med större uppmärksamhet följa samarbetsfrågorna i Norden. Ungdomsparlamentet skulle av de nordiska regeringarna och Nordiska rådet kunna användas som remissinstans i utbildnings- och ungdomssociala frågor samt i andra betydelsefulla politiska frågor.

Enligt vår mening borde ett sådant parlament sammansättas efter de representationsgrunder, som gäller för Nordiska rådet, men dock med den skillnaden, att medlemmarna bör företräda sina organisationer och ej sina nationer. Vissa underhandskontakter med finska ungdomsorganisationer har givit vid handen att den utrikespolitiska situationen icke skulle omöjliggöra ett deltagande av finsk ungdom, om representationen i ungdomsparlamentet finge denna inofficiella karaktär.

Vi tror att det vore värdefullt för Nordiska rådets framtida arbete, om dess förankring på detta sätt breddades. Vi är också övertygade om att en dylik ungdomsrepresentation skulle underlätta det nödvändiga upplysnings- och skolningsarbete i nordiska frågor, som de politiska ungdomsförbunden bedriver.

Stockholm, Oslo, København och Helsingfors den 21 december 1954

Folkpartiets ungdomsförbund

Bengt Johnson

Ordf.

Radikal ungdom

Asger Baunsbak-Jensen

Ordf.

Norges unge venstre

Magne Lerheim

Ordf.

Svensk ungdom

Grels Teir

Ordf.

BILAGA 2

Framställning från de svenska politiska ungdomsförbunden¹

De demokratiska politiska ungdomsförbunden i Sverige hälsar med tillfredsställelse att Nordiska rådet tagit upp frågan om att skapa kontakt mellan Nordiska rådet och de politiska ungdomsorganisationerna. Efter överläggningar har undertecknade organisationer enats om att till rådet framföra följande synpunkter.

Vi anser att de ungdomsorganisationer som verkar i anknytning till partier representerade i Nordiska rådet bör direkt eller indirekt erhålla möjlighet att delta i det samarbete som bedrivs inom ramen för Nordiska rådet.

Skapas möjlighet för ungdomsorganisationerna att delta i rådets sessioner, bör ungdomsrepresentanterna beredas tillfälle att delta, ej blott i plenarsammanträden utan även, så långt möjligt, vid utskottssammankomsterna.

Ungdomsorganisationerna bör samtidigt med delegaterna i rådet få tillgång till de utredningar, motioner och andra handlingar som utsändes före resp. sessioner.

Ett lämpligt remissförfarande för att inhämta ungdomsorganisationernas synpunkter i frågor av särskilt intresse för dessa bör skapas.

Det är önskvärt att de kostnader som är förenade med ungdomsorganisationernas kontakt med Nordiska rådet påförs resp. länders budget för Nordiska rådet.

Stockholm den 31 januari 1955

Svenska socialdemokratiska
ungdomsförbundet
Bertil Löfberg

Svenska landsbygdens
ungdomsförbund
Bertil Solback

Högerns ungdomsförbund
Verner Helte

Folkpartiets ungdomsförbund
Bengt Johnson

¹ Tryckt efter sessionen.

Medlemsförslag

om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television

(Väckt av Kaj Bundvad)

Samnordisk program i radioerne

Forbindelserne mellem de nordiske radiofonier går tilbage til midten af 1920'erne, men tog fastere former på en radiolederkonference i Stockholm i 1935. Efter den tvungne afbrydelse under den anden verdenskrig blev samarbejdet mere målbevidst end nogensinde.

Hvad angår de almindelige retningslinier, programlægning og teknik er kontakterne tætte på ledelsens forskellige trin (smlg. Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 381—383). Også et betydeligt antal udsendelser foretages enten som fællesnordiske eller har nordiske emner.

Som eksempler på den første kategori kan nævnes de fællesudsendelser, som foredragsafdelingerne, skoleradioerne og »børnetimerne» lejlighedsvis bringer, foruden musikafdelingernes fællesnordiske koncerter og transmissioner af musikfester, festspil o. l. i de andre lande.

Til den anden kategori hører de specialprogrammer med nordiske emner i videste forstand, som alene udsendes i de enkelte lande, men ofte tilrettelagt med bistand fra de andre radioer og under medvirken af kunstnere, foredragsholdere m. fl. fra disse lande. Herunder kommer endvidere radioteateropførelser og oplæsninger af noveller og romaner — som oftest i oversættelse — koncerter med nordisk musik og sang, bogkronikker og anden orientering, foredrag, reportager, underholdningsprogrammer og udsendelser i »Aktuelt kvarter». Også undervisningen i nabolandenes sprog tilhører denne gruppe.

Det fremgår af ovenstående, at de nordiske radiofonier både organisatorisk og i det daglige programarbejde viser megen interesse for at styrke kulturfællesskabet og øge det indbyrdes kendskab i Norden.

Tiden er imidlertid inde til at gå videre ad denne vej. Den stadig stærkere udbygning af det nordiske samvirke, bl. a. som følge af Nordisk råd

indsats, og de bestandig intimere forbindelser mellem de nordiske folk gør det nødvendigt, at de i langt højere grad end nu lærer hinanden at kende. De må forstå hinandens forudsætninger og synspunkter. Den enkelte folk må kende de økonomiske, sociale og kulturelle realiteter, som bestemmer de andre folks handlemåde, og de må blive meget mere fortrolige med hinandens sprog.

Det bedste middel til at opnå dette er at gøre samarbejdet mellem radiofonierne endnu tættere, fremfor alt ved en vis samordning af deres programlægning.

Under disse omstændigheder vil det være en logisk fortsættelse af det hittidige samarbejde, at de nordiske radioer når til i fællesskab att producere et samnordisk program, der hyppigere end nu og mere systematisk kan bringe udsendelser af høj kvalitet med nordiske kunstnere, foredragsholdere, diskussionsdeltagere o. l. Forslaget tilsigter udelukkende samarbejde om et program, der kan indgå i de eksisterende nationale programmer.

Det er ikke nødvendigt, at disse udsendelser udelukkende indeholder f. eks. nordiske musikværker eller nordisk dramatik. Også nordiske ensembles, orkestres eller teatres opførelse af ikke-nordiske værker må kunne komme i betragtning. På lignende måde behøver foredrag og diskussioner og reportager ikke at behandle alene nordiske forhold og emner. De kan også bringe nordiske personlighedens syn på ikke-nordiske forhold og begivenheder, nordiske reportager fra lande udenfor Norden, udlændinges syn på Norden og nordiske problemer o. l. samt fælles udsendelser fra udlandet, i hvilke de nordiske lande er interesseret.

Det vil være nødvendigt for formålet, at det nordiske fællesprogram bringes i hvert enkelt deltagerlands hjemmeprogram som et integrerende led i dette, og at udsendelserne i sproglig og anden henseende gøres så tilgængelige og så tillokkende som muligt. Ud fra dette synspunkt vil f. eks. diskussioner og samtaler være at foretrække frem for foredrag.

På grund af opgavens særlig krævende karakter bør der anvendes overordentlig omhu på forberedelsen af disse programmer så vel som på præsentation og sprogbehandling. Derfor kan de formentlig foreløbig højst strække sig over een time pr. dag, men må til gengæld lægges på en for den pågældende udsendelse gunstig tid. Da udsendelsernes tillokkelse vil afhænge både af emne- og personvalget, gælder det om i begge henseender at stille kvalitetskravet højt.

For at sikre den bedst mulige tilrettelæggelse af det nordiske fællesprogram vil det være naturligt at skabe et fællesnordisk programudvalg, der kan støtte sig på medarbejdere, som kan koncentrere sig om denne opgave.

Selv om det nordiske fællesprogram således bliver dyrere at producere pr. time end de nationale programmer, vil dette forhold dog mere end opvejes af den omstændighed, at eet og samme program udsendes over alle de nordiske landes stationer.

Fælles nordisk television

Endnu er det rigtigt, hvad undervisningsminister Julius Bomholt i 1950 skrev i den danske forening Nordens medlemsblad, at »der næppe er noget andet teknisk apparat, der kan sidestilles med radioen, når det gælder om at styrke det nordiske sammenhold». Men lige så sikkert er det, at vi står på tærskelen til en tid, hvor televisionen vil bryde sejrende igennem også i de nordiske lande. Den vil da, som det svenske Vetenskapsakademien har udtrykt det, »utöva vittgående och djup inverkan på vårt lands bildningsliv. Televisionen öppnar ju tidigare okända möjligheter att till vidaste kretsar sprida kunskap i åskådlig form.» Erfaringerne fra Storbritannien og USA viser, at denne bedømmelse er rigtig.

De ovenfor nævnte nordiske motiver, som taler for, at man udbygger radiofoniernes samarbejde med et fællesprogram, gør det endnu mere påkrævet, at man lader televisionen, dette nye mægtige redskab for oplysning og underholdning, bidrage til at fremme kulturfællesskabet og den indbyrdes forståelse mellem Nordens folk. Det er næppe nogen overdrivelse at påstå, at det i den nærmeste fremtid bliver den vigtigste fællesnordiske kulturpolitiske opgave at sikre den rette udformning af et nordisk samarbejde indenfor televisionen.

Foruden den gensidige oplysning, som televisionen kan bringe, og som kan blive des mere effektiv, fordi publikum hellere vil følge lødigere programmer i televisionen end i radioen, rummer televisionen usædvanlige muligheder for at øge sprogforståelsen i Norden. Når »kiggelytteren» kan se den talendes mimik og mundbevægelser, vil han langt lettere forstå, hvad der bliver sagt på et andet nordisk sprog, end om han udelukkende skulle opfatte det sagte gennem øret.

Mange også afgørende praktiske hensyn af anden art taler for, at televisionsvirksomheden i Norden samordnes så intimt som muligt.

Optræden i televisionsudsendelser stiller så store krav til foredragsholdere og kunstnere, at det er tvivlsomt, om noget af de nordiske lande på egen hånd er i stand til at skaffe sig tilstrækkeligt mange kvalificerede medvirkende, så snart udsendelsernes antal stiger over et minimum. Rektoren for svensk Radiotjänsts TV-skole har stærkt understreget dette forhold, som gør et nordisk samarbejde des mere nødvendigt. Som nævnt er sprogvanskelighederne meget mindre i televisionen end i radioen og vil derfor ikke lægge større hindringer i vejen. Televisionsledelserne planlægger da også i betydeligt omfang at overføre programstof fra Mellemeuropa.

Endelig er finansielle betragtninger et meget tungtvejende argument for, at de enkelte nordiske lande ikke søger at tilvejebringe hvert deres egne fjernsynsprogrammer, men skaber dem i fællesskab. Som det udtrykkes i den svenske betænkning *Televisionen i Sverige* (SOU 1954: 32): »De ekonomiska problemen är först och sist televisionens stora bekymmer.» I samme betænkning anslås for Sveriges vedkommende de årlige udgifter alene til at producere programmerne til 9,9 mill. sv. kr. med en sendetid på 15

timer om ugen og 14,7 mill. sv. kr. med 25 sendetimer om ugen. Disse tal viser omkostningsproblemets dimensioner.

Nordisk-kulturelle, programmæssige og finansielle grunde taler derfor alle for et intimt nordisk samarbejde indenfor televisionen. Dette samarbejde bør formentlig foregå ved et fuldstændigt fællesskab om programproduktionen gennem et samnordisk televisionsselskab. Derimod kan programspreddingen bedst varetages gennem nationale selskaber.

I øjeblikket befinder televisionen i Norden sig endnu på begynderstadiet og er i nogle lande ikke nået så langt. I Danmark åbnedes 10. januar 1954 regelmæssige udsendelser efter et par års eksperimenter. I sommeren 1954 satte svensk Radiotjänst en TV-uddannelses- og øvelsesvirksomhed i gang. En svensk kommission fra 1951 afgav i november 1954 den ovenfor citerede betænkning og foreslog television igangsat fra sensommeren 1956. I Oslo begyndte norsk rikskringkasting 12. januar 1954 forsøgsudsendelser, som skal strække sig over to år.

Finland agter i 1955 at begynde en udredning af de tekniske og programmæssige muligheder for en finlandsk television, men generaldirektøren for rundradioen i Finland udtaler, at om Finland skal få television, er et nordisk samarbejde absolut nødvendigt. »Vi har varken pengar eller artister för att på egen hand kunna sköta hela det oerhört dyra programmet.»

Fra Island foreligger ingen tilgængelige oplysninger.

Af ovenstående vil det fremgå, at tidspunktet netop nu er inde til snarest muligt at sætte spørgsmålet om nordisk samarbejde indenfor televisionen til realbehandling. Det er vigtigt, at samordningen foretages på så tidligt et stadium, at den kan foregå, før der er endeligt opbygget omfattende nationale institutioner.

Under henvisning til ovenstående tillader jeg mig derfor at foreslå,

at Nordisk råd henstiller til regeringerne, at de — i samarbejde med Finlands regering — tager initiativet til, at der snarest indføres et nordisk fællesprogram i de enkelte radiofoniers udsendelser, og at der hurtigst muligt iværksættes undersøgelser af, hvordan televisionsvirksomheden i Norden kan organiseres gennem et fællesnordisk programforetagende.

København i december 1954

Kaj Bundvad

BILAGA 1**Yttranden av svenska telestyrelsen och Aktiebolaget Radiotjänst****1. Yttrande av svenska telestyrelsen**

Telestyrelsen har intet att erinra mot förslaget om ett ökat nordiskt samarbete i fråga om programproduktion för *rundradio*. De programförbindelser, som erfordras inom Sverige för att under någon eller några timmar per dag överföra rundradioprogram mellan Sverige å den ena sidan samt Danmark, Finland och Norge å den andra, kunna tillhandahållas av televerket. Likaså kunna ledningar upplåtas för att transitera rundradioprogram från ett nordiskt land till ett annat genom Sverige.

Vad *televisionen* angår har televisionsutredningen i sitt nyligen framlagda betänkande om televisionen i Sverige (SOU 1954: 32) starkt understrukt värdet av ett väl utbyggt internationellt samarbete på televisionsområdet. Utredningen framhåller att televisionens möjligheter att bryta den nationella isoleringen kanske är ett av dess största företräden, något som vi ha anledning att särskilt här i Norden taga vara på både för att öka den nordiska samhörigheten och för att bereda åskådarna rikare och mera omväxlande program. Ideella och ekonomiska intressen kunna alltså här gå hand i hand.

Ett sådant internationellt samarbete som utredningen rekommenderar måste för vårt lands vidkommande förutsättas komma till stånd även med andra länder i Europa men blir kanske av särskild betydelse för de nordiska länderna. Huruvida detta samarbete bör åstadkommas genom bildande av ett gemensamt nordiskt televisionsprogramföretag eller genom samverkan mellan självständiga programproducenter i de olika länderna har telestyrelsen icke anledning för närvarande ingå på.

I fråga om de tekniska möjligheterna för internordiska televisionsprogram kan anföras att det sändningssystem, som användes i Sverige, är detsamma som användes i Danmark och Norge och som i princip är antaget även av Finland. Man kan vidare utgå från att programförbindelserna för en svensk televisionsverksamhet komma att planeras så, att de möjliggöra ett sådant samarbete som förslaget avser.

Stockholm den 18 januari 1955

2. Yttrande av Aktiebolaget Radiotjänst

Efter att ha fått tillfälle att avge yttrande över Nordiska rådets ärende 34: förslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television, väckt av Kaj Bundvad, Danmark, vill Radiotjänst anföra följande.

Sedan länge har det internordiska samarbetet mellan Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges radioföretag varit utomordentligt livaktigt. (Endast avståndet och språket har gjort, att Islands radio inte kunnat upprätthålla lika intensiva förbindelser.) Årligen sammanträder ledningarna till samnordiska chefsmöten, ibland därjämte till administrativa konferenser. De olika avdelningarna sammanträder vartannat år vid s. k. sektionmöten. Vid alla dessa reguljära möten behandlas i stor utsträckning programfrågor. Särskilt gäller det programavdelningarnas sektionmöten. Vid dem planeras t. ex. de samnordiska radiokonserterna och dirigentbytena, nordiska programpristävlingar, utväxling av teaterpjäser, reportageresor och underhållningsidéer. Härtill kommer de förhandlingar, som leder till samnordiska debatter och andra program av liknande slag, och de talrika ömsesidiga besök i radioärenden, som skilda slag av programfolk gör till sina nordiska grannländer.

I den svenska radion tillgodoses de nordiska intressena på olika sätt. Regelbundna sändningar på norska och danska förekommer i form av litterära uppläsningar och i skolradioprogrammen. I ekot brukar nyhetskommentarerna från Köpenhamn och Oslo ske på resp. danska och norska. Vidare sändes då och då pjäser på norska och danska, i regel så att en föreställning på svenska efter någon tid kompletteras med en bandinspelning från statsradiofonien eller kringkastingen. Förutom dessa inslag på danska och norska förekommer givetvis program på svenska, av svenska medarbetare, ofta i form av serier från reportageresor. Här kan nämnas de programsviter, som dr Forsén svarat för från de historiska och nuvarande gränsbygderna Norge—Sverige, Danmark—Sverige och Finland—Sverige. För innevarande säsong planeras en serie om Kattegatt—Skagerack i samarbete med kringkastingen och statsradiofonien. Vidare sändes regelbundet programmet Nordiskt allehanda, innehållande aktualiteter och kulturglimtar från grannländerna, ofta med intervjuer.

Om dessa förhållanden har förslagsställaren kännedom, och han har också antytt dem i sin framställning.

För Radiotjänst är det uppenbart, att den hittills inslagna vägen är den bäst framkomliga, när det gäller att vidmakthålla och öka det samnordiska intresset hos lyssnarna. Förslaget om ett gemensamt nordiskt program av ungefärligen en timmes längd, avsett att sändas dagligen på bästa lyssnartid och förmodligen samtidigt och direkt, kan synas lockande. Vinsten skulle framför allt vara den garanti, som ligger i att en viss daglig programtid alltid skulle ha den nordiska samhörighetskänslan till syfte. Frågan är emellertid, om ett så radikalt ingripande i den hittillsvarande programverksamheten är välbetänkt och om förslaget över huvud går att förverkliga. Så länge Radiotjänst arbetar med endast ett program, är det otänkbart, att en timmes daglig programtid mellan kl. 18 och 22.30 skulle kunna avstås för detta ändamål. Härtill kommer, att innehållet i så fall bl. a. skulle bestå av de samnordiska inslag, som nu är spridda på skilda programtider, och en eliminering av dessa inslag för koncentrationens skull vore säkerligen inte

ägnad att öka lyssnarintresset. När dubbelprogrammet blir genomfört, måste effekten av förslaget å andra sidan i hög grad förminskas, eftersom en valmöjlighet då inträder och majoriteten av lyssnare utan tvivel kommer att föredraga det program som använder deras eget språk.

Kostnaderna för det föreslagna programmet måste vidare, som också motionen framhåller, bli avsevärda, helst som nya heltidstjänster skulle behöva inrättas, och med det ekonomiska läge, som Radiotjänst under nuvarande utbyggnadstid har att räkna med, torde ett programexperiment av denna art knappast kunna finansieras.

Enligt Radiotjänsts mening har sålunda förslaget alltför stora dimensioner för att kunna förverkligas och torde knappast kunna få samma effekt för det nordiska samarbetet som en fortsatt och allt mer intensifierad verksamhet enligt de riktlinjer, som den hittillsvarande programpolitiken följer.

I fråga om televisionen föreslås »et fuldstændigt fællesskab om programproduktionen gennem et samnordisk televisionsselskab». Distributionen skulle däremot förverkligas genom »nationale selskaber». Förslaget skulle uppenbarligen inte innebära ett gemensamt nordiskt televisionsprogram men likväl en enda samnordisk planeringscentral. Radiotjänst, som ännu så länge endast handhar utbildningsverksamhet i television, har kanske inte anledning att närmare granska detta förslag. Så mycket torde dock kunna sägas som att det är nödvändigt för varje land att ostört få utbygga sin televisionsverksamhet. Härmed sammanhänger, att denna verksamhet hunnit fram till så olika stadier i de skilda länderna, att en samordning enligt det framlagda förslaget inte låter sig praktiskt genomföra under överskådlig tid. Däremot är det självklart, att det nordiska samarbetet inom televisionen skall bli mycket omfattande. Den svenska televisionsutredningen förutsätter detta och hela planeringen bygger på en snabb förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn och på ett rikligt utbyte av både direkta och filmade inslag liksom över huvud av idéer och uppslag. Det nordiska samarbetet kommer således att bli en mycket väsentlig faktor i den kommande televisionsverksamheten i Sverige.

Med vad som här anförts torde ett svar vara givet också på den av herr Ohlon väckta motionen nr 20. Om det där gjorda påpekandet, att vissa program av samnordisk art, anordnade »i något land» inte utsänts i Sverige, närmare hade preciserats, skulle säkerligen en förklaring ha kunnat lämnas. När t. ex. internordiska debatter planeras, brukar samarbete igångsättas på ett tidigt stadium mellan de berörda parterna och fullt samförstånd utan svårighet nås om hur sändningen skall genomföras.

Radiotjänst har således mycket goda förbindelser med Nordens övriga radioföretag och strävar oavslåtligen att med hjälp av skilda slags program stärka den nordiska gemenskaps känslan. Radiotjänst åsyftar också, regeringarnas hjälp förutan, att vidmakthålla och intensifiera det nordiska samarbetet inom sitt verksamhetsfält.

Stockholm den 20 januari 1955

Elof Ehnmark

*BILAGA 2***Yttrande av Oy. Yleisradio Ab.¹**

Det nordiska samarbetet på radions område måste otvivelaktigt betraktas som både intimt och framgångsrikt, vilket motionären Bundvad också konstaterar. I den mån de språkliga olikheterna inte lagt hinder i vägen har också Finland varit med i detta samarbete både som tagande och givande part. De av hr Bundvad föreslagna gemensamma programmen är inte en i detta nordiska radiosamarbete okänd tanke; gemensamma diskussioner och program har förekommit, men de har kanske inte fått den omfattning motionären föreslår. Med stöd av den erfarenhet vi i de nordiska radioföretagen har av lyssnarfrekvens för olika slag av program och med speciell tanke på att endast en ringa del av Finlands befolkning är i stånd att tillgodogöra sig utsändningar på skandinaviska språk, vågar vi dock ställa oss något tveksamma till en alltför stor ökning av sådana gemensamma program, som huvudsakligen bygger på det talade ordet.

Våra ansvariga programfunktionärer har dock ständigt sin uppmärksamhet inriktad på önskvärdheten och nödvändigheten av ett utvidgat utbyte av informativa nordiska program. Ytterligare önskar vi fästa uppmärksamheten vid att Yleisradio har fasta radiokorrespondenter i samtliga skandinaviska huvudstäder både för våra finskspråkiga och svenskspråkiga program. I detta nu sammanträder dessutom cheferna för de nordiska radioföretagen årligen till möten för att besluta om gemensamma angelägenheter, vartill kommer att de olika sektionerna inom resp. företag samlas till konferenser sinsemellan för utbyte av informationer och erfarenheter samt planering av gemensamma internordiska program.

Vad televisionen beträffar, återstår ännu så lång tid till dess förverkligande i Finland, att vi inte anser oss ha förutsättningar att bedöma samarbetets möjligheter och former, men vi tror oss kunna förutsäga att redan svårigheten att finansiera televisionen tvingar oss att söka möjligheter för ett t. o. m. mycket intimt samarbete.

Helsingfors den 25 januari 1955

Oy. Yleisradio Ab.

Einar Sundström

L. H. Vennola

¹ Tryckt efter sessionen.

BILAGA 3

Yttrande av norsk rikskringkasting¹

A

Første delen av framlegget frå herr Bundvad tek sikte på ei direkte samordning av programverksemda gjennom eit *samnordisk programutval*, og *samtidig utsending av 1 times nordisk program kvar dag*.

Begge punkt vil medføre så store inngrep i dei retninglinene som programverksemda i norsk rikskringkasting er bygd opp på at det er uråd å gje fråsegn om framlegget på den stutte tida som står til rådvelde. Difor kan ein berre her peika på nokre reint generelle *innvendingar* mot dette framlegget.

a. Når det gjeld nordisk program må dei falla naturleg inn i den programplan som kvart land har kome fram til gjennom prøving og røynsle, avpassa etter døgnrytmen i vedkomande land. Nordiske innslag i musikk, foredrag, teater, skolekringkasting o. a. er det av psykologiske grunnar naturleg å fordela ut over heile dagen. Til dette kjem at det reint programteknisk er vanskeleg, for ikkje å seia umogeleg for tre eller fire sjølvstendige programsentralar å koordinera verksemda på slik skjematisk vis, anten ein skulle ta sikte på ein time med eit samla nordisk program, eller fleire nordiske samsendingar med ei samla sendetid på ein time. For programopplegget i norsk rikskringkasting ville det utan tvil vera eit tilbakesteg å gå til ei slik ordning.

I denne samanhengen er det grunn til å nemna at norsk rikskringkasting berre har eit riksprogram, og at spørsmålet om dobbeltprogram ikkje er aktuelt. Det kan vera av interesse å nemna at norske lydarar i alle deler av landet høyrer mykje på utanlandske program, og då først og fremst svenske. På den måten skaffar dei seg eit *nordisk dobbeltprogram*. Ut frå nordisk synspunkt er det all grunn til å helsa denne utviklinga med glede.

b. Tanken om eit *samnordisk programråd* »for at sikre den bedst mulige tilrettelæggelse af det nordiske fællesprogram», støyter for det første på den formelle hindring at den norske kringkastinglov har klare føresegner om dei organ som har å gjera med tilrettelegginga av programmet. Med styret (5 medl.) som overordna instans har kringkastingsjefen ansvaret, og den daglege leiinga av programverksemda kviler på programsjefen.

Kringkastingrådet med eit programutval er rådgjevande instans for kringkastingsjefen. Ikkje noko utval eller råd kan leggja opp eit program utan at den ansvarlege programleiinga i institusjonen godkjenner det. Eit eventuelt nordisk programråd kan etter dette ikkje gå inn som sjølvstendig programinstans i norsk rikskringkasting utan at den lovfeste administrasjonsordninga som gjeld i dag blir revidert med det for auga.

Om eit slikt rådssystem i seg sjølv ville vera ei vinning samanlikna med den organisasjonsform dei nordiske kringkastingane har funne fram til i

¹ Tryckt efter sessi nen.

dag, skal ein ikkje koma inn på her. Ein viser til den utgreiinga som etter oppmoding vart lagt fram på møtet i Det nordiske råd i fjor (jfr. Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 381—383).

B

Andre delen av framlegget reiser spørsmålet om sams nordiske tiltak når det gjeld fjernsyn. Til dette kan ein berre seia, at tanken om samarbeid på dette området sjølvstakt har vore drøfta av dei respektive institusjonar. Det arbeidsutvalet som er nedsett av norsk rikskringkasting og telegrafstyret til å utarbeida tilråding om dei tekniske og økonomiske føresetnader for fjernsyn i Noreg, vil visseleg koma in på denne viktige sida av spørsmålet som er nemnt i framlegget frå herr Bundvad. Når resultatet av prøvesendingane ligg føre, vil det bli lagt fram i form av ei tilråding til styret. Det er ein klår føresetnad frå det norske stortings side at det i prøvetida ikkje skal bli teke noko steg som kan binda stortinget når det i si tid skal ta standpunkt til spørsmålet om innføring av fjernsyn i Noreg.

Norsk rikskringkasting finn difor ikkje at det vil vera rett å gje noko tilråding eller meiningsytring om dette spørsmålet før det ligg føre tilråding frå arbeidsutvalet for fjernsyn og før styret har teke standpunkt til den.

Det som her er sagt kan ein samla slik:

Etter det oversyn ein har i dag, meiner programleiinga i norsk rikskringkasting at det ikkje er formålstenleg å utvida omfanget av dei nordiske sendingane i serleg grad i næraste framtid, eller å endra dei retningslinene institusjonane no arbeider etter på dette området. Men samstundes kan det trygt seiast at norsk rikskringkasting fylgjer denne sida av programverksemda med positiv interesse og vil gjera sitt til å styrkja denne sektoren i det nordiske samarbeidet. Difor er norsk rikskringkasting også takksam for det initiativ som er teke i og med dei to framlegg som ligg føre på møtet i Det nordiske råd, og for den tilslutning til vårt arbeid på dette felt som framlegga vitnar om.

Oslo, den 22. januar 1955

*BILAGA 4***Yttrande av isländska ríkisútvarpið (rundradion)¹**

På grund af den store afstand mellem Island og de andre nordiske lande er et samarbejde mellem dem meget vanskeligt. Det er ikke muligt at transmittere direkte mellem disse lande på en sikker måde uden at udsendelsens kvalitet bliver betydelig forringet.

På den anden side er det muligt at etablere noget samarbejde på dette område ved at optage programmer og transportere dem til de forskellige radiofonistationer i flyvemaskiner. Det er også en selvfølge at vi assisterer udenlandske programoptagere, som vi har gjort før.

Endvidere kunne der være tale om at transmittere f. eks. ugentlig et særligt program for de personers hjemland, som opholder sig i et af de andre nordiske lande. Det kunne således være i høj grad ønskeligt at sende herfra et specielt optaget program, som blev indsendt fra een eller flere radiostationer i de andre nordiske lande en gang om ugen, f. eks. nyheder hjemmefra, som udlændinge og islændinge bosatte i Norden og i de nærmeste lande kunne høre. Dette har en særlig betydning for Island i betragtning af, hvor dårligt man kan høre den islandske udsendelse i udlandet.

Der er endnu ikke gjort nogen forsøg med television her i landet, men den islandske statsradiofoni har haft denne sag til overvejelse og undersøgt mulighederne for at oprette en sådan station, og man har allerede affattet forskellige planer i denne retning.

Den islandske radiofoni ville gerne have lov til at følge med i det, som kommer frem i denne sag. Den er også villig til samarbejde med de andre nordiske radiofonistationer på enhver måde, som er praktisk gennemførlig af sproglige hensyn, og anbefaler forøget samarbejde på dette område.

Reykjavík den 20. januar 1955.

¹ Tryckt efter sessionen.

Ändringsförslag

till medlemsförslag om samarbete på radions område och till medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television

(Väckt av Rolf Edberg)

I ett medlemsförslag av Sven Em. Ohlon (ärende nr 20) föreslår denne ett vidgat nordiskt samarbete på radions område. Vidare har Kaj Bundvad, Danmark, i ett annat medlemsförslag (ärende nr 34) aktualiserat frågan om ett närmare nordiskt samarbete på radions och televisionens område. Beträffande radioverksamheten siktar sistnämnda förslag till ett samarbete om ett program, ingående i de existerande nationalprogrammen. Ett sådant samprogram bör, enligt förslagsställaren, tills vidare sträcka sig över högst en timme per dag. För att tillrättalägga samprogrammen föreslås ett samnordiskt programutskott.

Detta uppslag förtjänar att ingående prövas. I en allmän undersökning om möjligheterna att öka de nordiska programinslagen i respektive lands radioutsändningar bör dock också andra former för ett nordiskt programutbyte komma i beaktande. Den planerade eller pågående utbyggnaden av flerprogram inom de enskilda länderna synes sålunda öppna naturliga möjligheter till en fylligare och lödigare nordisk programservice än som på annat sätt kan bjudas.

Som exempel må här Holland och Schweiz åberopas. Holland har fyra program, två nationalprogram och två allmänt europeiska. Schweiz bjuder sina lyssnare fem program, ett för var och en av landets tre språkgrupper samt dessutom två program betecknade Europa I resp. Europa II. De europeiska programmen åstadkomes på så sätt, att ett programråd i god tid utväljer vad man finner vara för lyssnarna mest värdefullt och lockande i de västeuropeiska radioföretagens program. Dessa program tas in på tråd och återsändes antingen direkt eller indirekt. Denna programservice, som är föga kostnadskrävande, uppskattas livligt av lyssnarna.

Ett flerprogram i ett nordiskt land kan tänkas uppbyggt på liknande sätt. Ett fyrprogram, som uppbyggt efter denna modell skulle kosta endast obetydligt mera än enbart ett dubbelprogram, skulle sålunda utöver dubbla nationalprogram kunna erbjuda ett Program Norden och ett Program Europa. Det nordiska programmet kunde åstadkommas genom en poolning mellan de nordiska radioföretagen, varvid exempelvis ett programråd i varje enskilt land utvalde det för varje lands lyssnarkrets mest lockande ur de olika nationalprogrammen och de enskilda radioföretagen läte sina program kostnadsfritt disponeras av övriga länders radioföretag (med undantag i förekommande fall för ersättning för författarrätt). Norden är ju ett gebit med stora avstånd och stundom besvärliga lyssnarförhållanden — genom ett flerprogram uppbyggt efter denna mall skulle det bli möjligt för lyssnare i avlägsna bygder att även med små och prisbilliga mottagningsapparater få tillgång till det bästa och mest intresseväckande i andra länders program.

Det är angeläget att de enskilda länderna, då de planerar en övergång från enkelprogram till flerprogram, i valet mellan olika distributionssystem (frekvensmodulerad ultrakortvåg, trådradio eller en kombination av båda) väljer ett system som ger möjlighet att sända program över mer än två kanaler. Därigenom skapas de tekniska förutsättningarna för bl. a. ett Program Norden av ovan skisserad karaktär.

Alldeles oavsett att ett speciellt nordiskt program, åstadkommet inom ramen för ett flerprogram, kan göras avsevärt fylligare och bjuda betydligt rikare urvalsmöjligheter än andra programformer av nordisk karaktär, kan frågan om ett nordiskt program på denna väg sannolikt lösas organisatoriskt smidigare än på något annat sätt — vilket självfallet icke utesluter att också andra former prövas.

Med stöd av vad ovan anförts tillåter jag mig därför framlägga följande ändringsförslag till ärendena nr 20 och nr 34:

Nordiska rådet hemställer till medlemsstaternas regeringar att i samråd med Finlands regering söka åstadkomma intimast möjliga nordiska samarbete på radions och televisionens område.

Denna planering bör för radions del i första hand ta sikte på att inom ramen för flerprogram i de enskilda länderna införa ett särskilt nordiskt program, åstadkommet genom programpoolning mellan de nordiska radioföretagen. Möjligheterna att ordna ett samnordiskt program i de enskilda ländernas utsändningar bör likaledes prövas.

För televisionens del förutsättes ett intimt nordiskt samarbete redan från början, varvid förutsättningarna bör undersökas att organisera televisionsverksamheten i Norden genom en samnordisk programproduktion.

Dessa undersökningar bör bedrivas med största möjliga skyndsamhet.

Göteborg i januari 1955

Rolf Edberg

Anmälningar

om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion

(Överlämnade av danska och svenska regeringarna)

Danska regeringen (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 18 december 1954:

Der er arbejdet videre med spørgsmålet, men noget endeligt resultat foreligger endnu ikke.

Svenska regeringen (utrikesdepartementet) meddelar den 21 december 1954:

Till komplettering av kommunikationsdepartementets promemoria den 14 december 1954 rörande rekommendation nr 6/1954 [ärende nr 46 (s. 458—459)] torde böra nämnas, att Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel fortsätter sitt utredningsarbete med övriga post- och telefrågor, närmast trycksaks-, telex- och teleprintertaxor [se ärende nr 72 jämte tilläggsförslag (s. 520—523)].

Anmälningar

om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund

(Överlämnade av danska och svenska regeringarna)

Danska och svenska regeringarna hänvisa i sina anmälningar till följande promemoria av den svenska öresundsdelegationen, dagtecknad den 11 november 1954.

I redogörelsen från de svenska och danska regeringarna till Nordiska rådets 2:a session i Oslo i augusti 1954 meddelades bl. a., att tvenne delegationer, en svensk och en dansk, tillsatts med uppdrag att gemensamt utreda »alla frågor av ekonomisk och trafikmässig natur, som äro förenade med anordnandet av en fast öresundsförbindelse» [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 622—624].

Vidare meddelades, att delegationerna hållit ett första gemensamt sammanträde den 11 maj 1954 i Stockholm, där man dels diskuterat riktlinjerna för utredningsarbetet, dels enats om att hos respektive regeringar hemställa om erforderliga medhjälpare. Vardera delegationen ansåg sig sålunda tills vidare behöva biträde av en expertgrupp för trafikfrågor och en för tekniska frågor. Expertgrupperna ha numera tillsatts.

Expertgrupperna för trafikfrågor, som ha i uppdrag att gemensamt utreda öresundstrafikens struktur och omfattning och att framlägga en prognos för trafikens utveckling, inledde sitt arbete vid början av sommaren 1954. De ha under sommarens lopp anordnat trafikräkningar vid öresundsöverfarterna i fem olika omgångar och under sammanlagt 15 dagar. Det material som erhållits ligger för närvarande under bearbetning. Grupperna ha under hösten 1954 gjort upp ett program för fortsatta trafikräkningar under vissa angivna dagar fram till och med maj 1955, vilket program numera godkänts av delegationerna.

Expertgrupperna för tekniska frågor ha numera trätt i verksamhet och möttes till sina första gemensamma sammanträden i samband med att delegationerna träffades i Köpenhamn den 12—13 oktober 1954. Vid sammanträdena genomgingos de utredningar som, innan delegationerna tillsatts, hade utförts av danska och svenska järnvägsförvaltningarna. Därjämte redogjorde Konsortium Öresundsbron för sina utredningar och förslag.

Teknikergrupperna äro för närvarande sysselsatta med att upprätta en plan för sitt arbete, vilken är avsedd att behandlas vid ett gemensamt sammanträde med delegationerna i Stockholm i januari 1955.

Öresundsdelegationerna

Den danska delegationen:

departementschef Palle Christensen,
generaldirektør E. Terkelsen,
vejdirektør K. Bang,
sekretariatschef Erik Ib Schmidt.

Den svenska delegationen:

förste vice talman Axel Strand,
generaldirektør Erik Upmark,
generaldirektør K.-G. Hjort,
expeditionschef E. F. Hagstrand.

Expertgrupperna för trafikfrågor

Den danska gruppen:

vejdirektør K. Bang,
trafikchef N. C. D. Johnsen,
sekretariatschef Erik Ib Schmidt.

Den svenska gruppen:

byråchef Allan Tänneryd,
förste aktuarie John Olov Jarder,
filosofie licentiat Nils-Gösta Blomqvist.

Expertgrupperna för tekniska frågor

Den danska gruppen:

professor A. Engelund,
banechef Th. Engqvist,
overvejningenør K. O. Larsen.

Den svenska gruppen:

vägdirektør K. V. Bengtsson,
byrådirektør J. Björk,
överingenjör C. R. Kolm,
major C. I. Thulin.

A n m ä l a n
om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention
om sociala förmåner
(Överlämnad av danska regeringen)

D a n s k a r e g e r i n g e n (socialministeriet) meddelar den 16 december 1954:

En redegørelse, for hvad der er foretaget i anledning af rekommandationen vedrørende samling af de forskellige aftaler om gensidighed indenfor den sociale forsikring i en fælles konvention om social tryghed i Norden, vil blive optaget i den beretning, der vil blive aflagt af Den nordiske socialpolitiske komité [ärende nr 32 jämte tilläggsförslag (s. 391—403)].

Anmälningar

om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

(Överlämnade av danska och svenska regeringarna)

Danska regeringen (justitsministeriet) meddelar den 18 december 1954:

I tilslutning til den danske regerings melding til rådets 2. session (se Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 754—755) skal man oplyse følgende vedrørende de emner, hvis behandling er overdraget til den danske regering:

1) Spørgsmålet om indførelse af regler, hvorefter den, der i et nordisk land kan optræde som rettergangsfuldmægtig, også kan gøre dette i et andet nordisk land.

Der bliver i december måned 1954 tilsendt de nordiske justitsministerier et udførligt memorandum, på grundlag af hvilket der kan tages stilling til de forskellige tvivlsspørgsmål, der er forbundet med løsningen af det rejste problem.

2) Spørgsmål om andre lettelser i det nordiske retssamkvem, specielt med hensyn til bistand ved forkyndelse af stævninger m.v.

Sagen blev i sin tid stillet i bero på gennemførelsen af en almindelig ordning, hvorefter embedskontorer og embedsmænd i de nordiske lande skulle have adgang til umiddelbart at træde i forbindelse med hinanden (rekommendation nr. 20/1954). Da der imidlertid på det her omhandlede område rejser sig en række særlige spørgsmål, er det senere besluttet at arbejde videre med udarbejdelsen af en særlig konvention til lettelse af det nordiske retssamkvem. Der er herefter af justitsministeriet udarbejdet et nyt konventionsudkast, som er tilstillet de øvrige nordiske justitsministerier.

3) Spørgsmål om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til retten til under ophold i et andet land at give offentlige forestillinger.

Også med hensyn til dette punkt bliver der i december måned 1954 tilstillet de andre justitsministerier et på grundlag af de indhentede oplysninger udarbejdet udførligere memorandum, der kan danne grundlag for stillingtagen til spørgsmålets løsning.

4) Spørgsmål om i videre omfang at yde bistand til iværksættelse af beslutninger, som er truffet af myndigheder i andet nordisk land, såsom med hensyn til tilbageførelse af bortrømte unge, alkoholister undvegne fra anstalt og personer, der ikke har meldt sig til eller er rømt fra militærtjeneste.

Gennem udtalelser, som justitsministeriet har indhentet fra politidirektøren i København og fra Foreningen af politimestre i Danmark, er det oplyst, at der hidtil i et vist omfang har været ydet bistand af den omhandlede art til myndigheder i andre nordiske lande. Justitsministeriet har anmodet forsvarsministeriet om en udtalelse specielt med henblik på forholdene med hensyn til værnepligtige. Når sagen er tilstrækkeligt belyst, vil den blive forelagt de øvrige nordiske landes regeringer.

5) Spørgsmålet om tilrettelæggelse af de nordiske dobbeltbeskatningsoverenskomster og den interne lovgivning i de nordiske lande, således at beskatning af indtægt ved personligt arbejde kan ske i den stat, hvor arbejdet er udført.

Der henvises herom til meldingen til rådets 2. session [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 755].

Svenska regeringen (justitiedepartementet) meddelar den 23 december 1954:

I anmälan till rådets 2:a session har den svenska regeringen utförligt redogjort för de åtgärder som t. o. m. maj 1954 vidtagits i Sverige i anledning av nämnda rekommendation; se Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 755—767 (ärende nr 16). Sådana spörsmål tillhörande frågan om nordiska medborgares likställighet vid vistelse i annat nordiskt land än hemlandet — den s. k. likställighetsfrågan — vilka behandlades särskilt vid rådets 2:a session och då föranledde beslut om rekommendationer, komma icke vidare att behandlas i anmälningar rörande rekommendation nr 7/1953. Justitiedepartementet kommer sålunda att i det följande begränsa sig till sådana spörsmål, beträffande vilka åtgärder beslötos vid nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11—12 december 1953 och som ännu icke blivit slutligt redovisade i vad avser justitiedepartementets befattning med dem. Departementet kan därvid följa den vid den tidigare anmälan fogade förteckningen över beslut fattade vid justitieministermötet (se s. 762—767).

Beträffande punkterna *1 a och 1 b* om inregistrering och trafik med luftfartyg och om internordisk giltighet för flygcertifikat avvaktas resultatet av pågående nordiskt utredningsarbete på lufträttens område.

Beträffande punkterna *2 d och 2 e* om rätt att förvärva fast egendom och om ekonomisk hjälp till jordbrukare avvaktas resultatet av i norska regeringsdepartementet pågående utredningsarbete.

Beträffande punkt *3 a* om behörighet som processombud föreligger ett lagförslag. Sålunda har 1951 års rättegångskommitté framlagt en promemoria angående rätt för medborgare i annat nordiskt land att vara rättegångsombud i Sverige. Yttranden över promemorian ha begärts av vissa myndigheter och sammanslutningar. I avbidan därpå är ärendet beroende på prövning.

Beträffande punkt 3 b om handräckning åt domstol i nordiskt land kan meddelas, att i danska justitieministeriet upprättats ett konventionsutkast i ämnet, vilket för närvarande granskas i justitiedepartementet.

Beträffande punkterna under 4 om olika straffrättsliga och straffprocessuella spörsmål har visst samarbete inletts med representanter för övriga länder. Vad särskilt angår frågan om utlämning för brott från ett nordiskt land till ett annat ha under 1954 pågått överläggningar mellan representanter för samtliga nordiska länders justitiedepartement för åstadkommande av ett förenklat förfarande i fråga om utlämning de nordiska länderna emellan.

Beträffande punkt 5 b om rätt att giva offentliga föreställningar avvaktas resultatet av de i danska justitieministeriet pågående undersökningarna.

Beträffande punkt 6 a om rätt att inneha statstjänst kan meddelas att den förberedande undersökning, som omförmäldes i den tidigare anmälan (s. 759), nu slutförts. Den utsända cirkulärskrivelsen har inbragt svar från ett stort antal myndigheter och institutioner. Svaren, som samlats i justitiedepartementet, ha ännu icke blivit föremål för bearbetning.

Beträffande punkt 6 c om biträde med verkställighet av beslut fattat av myndighet i annat nordiskt land avvaktas resultatet av de preliminära undersökningar som inletts av danska justitieministeriet.

Beträffande punkt 7 d om dubbelbeskattningsfrågor har efter utredning i det danska skattedepartementet och det svenska finansdepartementet konstaterats, att det icke föreligger någon fråga, som kan föranleda åtgärd från justitiedepartementets sida.

Härutöver är att anmäla, att till svenska ledamöter i den i den tidigare anmälan (s. 761) omförmälda kommittén — sedermera benämnd nordiska regeringskommittén för utredning rörande nordiska medborgares rättsliga likställighet — den 30 juni 1954 utsetts chefen för utrikesdepartementets rättsavdelning utrikesrådet Sture Petrén och lagbyråchefen i justitiedepartementet hovrättsrådet Sigurd Dennemark. Kommittén har till uppgift att utreda tillämpligheten av mestgynnadnationsklausulen på nordiska överenskommelser. För Sveriges del har utredningsarbetet påbörjats.

Från Danmark föreligger vidare följande meddelande:

Ved fællesmødet den 4. maj 1954 mellem de nordiske udenrigsministre og Nordisk råds præsidium blev det besluttet, at der skulle nedsættes en fællesnordisk regeringskomité bestående af to eksperter fra hvert land til nærmere at undersøge, i hvilket omfang de gældende mestbegunstigelsesklausuler ville danne en hindring for gennemførelse af en retlig ligestilling for nordiske statsborgere i et andet nordisk land både i økonomisk og anden henseende.

Det danske udenrigsministerium har til medlemmer af den pågældende komité udset to af sine embedsmænd, nemlig fg. kontorchef, baron H. Zytphen-Adeler og fuldmægtig, dr. Axel Serup, hvilket den 12. juli 1954 gennem de danske repræsentationer i Oslo, Stockholm og Reykjavik blev meddelt henholdsvis den norske, svenske og islandske regering.

Från Norge har meddelats, att till norska medlemmar i kommittén för utredning rörande mestgynnadnationsklausulen utsetts ekspedisjonssjef Finn Hiorthøy, justis- og politidepartementet, och ekspedisjonssjef Bredo Stabell, utenriksdepartementet.

Den i den svenska regeringens anmälan under punkt 3 a omförmälda promemorian innehåller förslag till ändring av reglerna i 12 kap. 4 § svenska rättegångsbalken rörande de fordringar, som ställas på den som vid domstol får föra annans talan. I gällande svensk rätt kräves av ombud vid domstol icke annat än att han med hänsyn till redbarhet, insikter och tidigare verksamhet skall av rätten befinnas lämplig att vara ombud i det ifrågavarande målet. Tillika fordras, att han skall vara svensk medborgare med hemvist i riket. I sist angivna hänseende föreslås i promemorian det tillägget att som ombud må, där rätten så prövar lämpligt, brukas även den som i Danmark, Finland, Island eller Norge allmänneligen brukas som rättegångsombud.

Tilläggsförslag

till anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

(Väckt av Olof Andersson, Nils Herlitz och Olov Rylander)

Frågan om ökad delaktighet för medborgare i de nordiska länderna i de rättigheter och förmåner, som i varje särskilt land tillkomma dettas egna medborgare, — den s. k. likställighetsfrågan — har behandlats ingående vid rådets båda första sessioner. Den har efter hand kommit att uppdelas i ett flertal särfrågor, som handläggas på olika håll inom regeringarna och hos skilda förvaltningsmyndigheter. Det ligger under sådana förhållanden nära till hands att det sammanhållande momentet, strävandena för ökad samhörighet inom Norden, kan komma att skjutas i bakgrunden.

Denna fråga aktualiserades i Sverige genom en skrivelse från riksdagen till Kungl. Maj:t redan år 1947, alltså före rådets tillkomst. Tanken var då närmast att låta spörsmålet handläggas av de sakkunniga, som tillkallats för nordiskt samarbete på medborgarskapsrättens område. I och med rådets tillkomst kom emellertid hela frågan att föras över till rådet.

Genom den utveckling av frågan, som nyss angivits, föreligger risk för att likställighetsfrågorna icke bliva föremål för den uppmärksamhet som synes oss önskvärd. Särskilt vilja vi understryka vikten av att dessa frågor få en samlad behandling och att de icke ses isolerade från varandra utan i det större sammanhang vari de ingå. Enligt vår mening skulle de här uttalade önskemålen kunna lämpligen tillgodoses på så vis, att det uppdrogs åt en av statsmakterna i de olika länderna tillsatt internordisk kommitté att — självfallet med hjälp av experter — föra de olika likställighetsfrågorna vidare. Vi ha därvid haft i tankarna de goda resultat, som på denna väg nåtts av den parlamentariska kommittén för friare samfärdsel. Åt den ha överlåtits frågor av mycket skiftande natur, vilka dock haft det gemensamt att de gällt förbättringar av förbindelserna mellan våra länder. Goda

förutsättningar borde finnas att nå resultat beträffande likställighetsfrågorna, om de på liknande sätt anförtroddes en kommitté bestående av intresserade parlamentariker från alla Nordens länder.

Självfallet bör kommittén icke taga upp sådana spörsmål där samarbete redan inletts och detta fortlöper tillfredsställande. Kommitténs uppgift skulle snarare vara att ta sig an de frågor, där resultat icke nåtts eller där eljest särskilda svårigheter möta.

Under hänvisning till det anförda vilja vi föreslå,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för tillsättande av en parlamentarisk kommitté för likställighetsfrågornas lösande.

Stockholm den 21 januari 1955

Olof Andersson

Nils Herlitz

Olov Rylander

Anmälningar

om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Regeringarnas anmälningar äro dagtecknade, den danska (undervisningsministeriet) den 14 januari 1955, den norska i januari 1955 (utenriksdepartementet) och den 8 januari 1955 (fiskeridepartementet) samt den svenska (ecklesiastikdepartementet) den 20 december 1954.

Punkt a) om Nordiska kulturkommissionens arbete

Norska regeringen meddelar:

Professor dr. philos. Hans Vogt er etter søknad løst fra sitt verv som medlem av Nordisk kulturkommisjons norske avdeling ved kgl. resolusjon av 19. november 1954, samtidig som professor dr. philos. Harald Schjelderup er oppnevnt som nytt medlem i hans sted.

Til administrasjonsutgifter vedrørende kulturkommissjonen ble i budsjettåret 1954/55 bevilget kr. 10 000.— på utenriksdepartementets budsjett, og dette beløp er i budsjettforslaget for 1955/56 foreslått forhøyet til kr. 40 000.—.

Punkt b) om nordiskt forskningssamarbete m. m.

Norska regeringen hänvisar till sin anmälan till 2:a sessionen [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 329].

Punkt c) om utbyggande av vetenskapliga institutioner

Norska regeringen meddelar:

Forslag om samarbeid når det gjelder utbygging av vitenskapelige institusjoner er under behandling i Nordisk kulturkommisjons seksjon I, som er det sakkyndige utvalg på dette område, og hvis hovedsekretariat ligger i Norge (forskningsrådenes fellesutvalg).

Den biologiske stasjon på Espeland tilhørende universitetet i Bergen er under utbygging for statsbevilgning. Det første byggetrinn vil koste ca. 2,5 mill. kroner, og det vil da kunne bli et visst antall arbeidsplasser for stude-

rende fra andre land. Annet byggetrinn vil senere kunne skaffe plass til et vesentlig større antall, både for kurser og for spesialarbeider. Antakelig vil dette byggetrinn være avhengig av nordisk samarbeid. Forskningsfartøy til stasjonen blir skaffet for midler fra Norges almenvitenskapelige forskningsråd.

For å undersøke mulighetene for samarbeid ved utbyggingen av de biologiske stasjoner i Norden er det nedsatt en nordisk ekspertkomité, med professor Johan T. Ruud som norsk representant. Komitéens første møte vil bli holdt 12.—13. januar 1955 i Bergen.

Spørsmålet om et nordisk eventyrinstitutt i København er fortsatt under utredning i Nordisk kulturkommisjons seksjon I.

Punkt d) om samarbeide mellom språknämnderna

Danska regeringen meddelar:

Der er overfor ministeriet stillet forslag om opprettelse af et dansk sprog-nævn, og spørsmålet er for tiden til behandling i ministeriet.

Norska regeringen meddelar:

På basis av denne tilråding vil det våren 1955 bli holdt et nytt møte mellom representanter for språknemndene i Finland, Norge og Sverige, samt for dansk språkvitenskap. Kirke- og undervisningsdepartementet har av budsjettmessige grunner ikke kunnet spesifisere noen ny bevilgning til dette formål for terminen 1955/56, men i den utstrekning norsk språknemnd kan dekke utgiftene til utvidet samarbeid innenfor sin bevilgningsramme, vil dette bli gjort.

Punkt e) såvitt angår allmännordisk giltighet av akademiska tentamina

Norska regeringen meddelar:

Arbeidet for internordisk tentamensgyldighet og utveksling av universitetslærere for lengere perioder pågår i Nordisk kulturkommisjons seksjon I.

Svenska regeringen meddelar:

Vid undervisningsministermötet i Köpenhamn den 7—den 10 februari 1954 presenterades från svensk sida en plan, enligt vilken varje nordiskt land, utan krav på omedelbar reciprocitet, för sina egna studenter skulle kunna öppna vägen för en lösning av tentamensgiltighetsfrågan.

I Sverige har den i Köpenhamn skisserade planen numera utformats till ett konkret förslag, och såsom ett första steg i riktning mot en lösning av problemet om internordisk tentamensgiltighet komma bestämmelser av i huvudsak följande innehåll att utfärdas, så snart det bekräftats att erforderlig medverkan från examinatorer vid våra grannländers akademiska lärosäten kan påräknas:

Kanslern för rikets universitet äger bestämma, att i examen, som avlägges vid universitet, intyg om godkänd prövning på studiekurs eller del av studiekurs utfärdad vid danskt, finskt, isländskt eller norskt universitet eller motsvarande lärosäte skall gälla lika med enligt examensstadgan meddelat bevis om godkänd tentamen å motsvarande kurs (alt.: i svenskt examensämne), ävensom giva föreskrifter om vilket vitsord den studerande

skall i examen äga tillgodoräkna i vederbörligt ämne (alt.: i ämnet) på grund av det vid sådan prövning erhållna betyget.

Formulär till intyg, som i första stycket sägs, fastställas av kanslern.

Ett stadgande av detta slag innebär, att kanslern äger beträffande visst ämne, viss examen och intyg från visst universitet meddela bestämmelser om internordisk tentamensgiltighet. Underlag skulle härigenom skapas för ett successivt genomförande av den eftersträfvade reformen.

Punkt e) såvitt angår utbyte av universitetslärare

Norska regeringen meddelar:

Finans- och tolldepartementet har samtyckt i at norske universitets- eller høyskolelærere, som underviser ved annet nordisk universitet, og som bare får sine ekstrautgifter i forbindelse med oppholdet dekket, lønnsmessig blir likestillet med tjenestemenn som foretar studiereiser til utlandet med offentlig eller dermed likestillet stipendium. Vedkommende universitets- eller høyskolelærer kan i inntil et år tilståes full lønn hvis han har forsørgelsesbyrde, og halv lønn hvis han ikke er forsørger.

Punkt f) om nordiska folkhögskolor m. m.

Norska regeringen; se ärende nr 58 (s. 489).

Punkt g) såvitt angår fiskeribiologisk forskning

Norska regeringen hänvisar till följande uttalande av fiskeridirektøren, mot vilket regeringen icke har något att erinra:¹

Når det gjelder den praktiske anvendte del av havforskningen som sorterer under fiskeriadministrasjonen, må det kunne sies at det allerede er et meget godt samarbeid såvel med de nordiske havforskere som med havforskere i andre land. Som kjent har en et utmerket forum for dette samarbeid i Det internasjonale råd for havforskning. I de senere år har en også fått Kommisjonen for fisket i det nordvestlige Atlanterhav og Den faste kommisjon i henhold til London-overenskomsten av 1946, som begge forutsetter et velutbygget samarbeid på havforskningens område. En viser også til det samarbeid som er satt i verk mellom de nordiske land når det gjelder sildeundersøkelsene og samarbeidet når det gjelder hummer og krabbe i henhold til overenskomsten av 7. mars 1952.

En anser det derfor for tiden ikke påkrevd med noe spesielt tiltak for å utvide det nordiske samarbeid, for så vidt angår den del av havforskningen som sorterer under fiskeriadministrasjonen.

Se i øvrigt ovan under punkt c).

Punkt g) såvitt angår djuphavsforskning

Danska regeringen meddelar, att eftersom varken Norge eller Sverige anser sig kunna biträda de föreliggande planerna om nordiskt samarbete på detta område, regeringen utgår från att frågan härmed måste anses ha fallit.

Norska regeringen meddelar:

Spørsmålet om samarbeid på dyphavsforskningens område har vært behandlet i kirke- og undervisningsdepartementet, som av budsjettmessige

¹ Tryckt efter sessionen.

hensyn ikke har funnet å kunne fremme forslag om bevilgning for 1955/56 til dette formål etter den reviderte plan som er utarbeidet av Nordisk kulturkommisjons spesialkomité. Meddelelse om dette er sendt til de danske og svenske undervisningsministerier.

Svenska regeringen meddelar:

Sedan specialkommittén för utredning av frågan om nordiskt samarbete på djuphavsforskningens område den 11 november 1952 avgivit ett preliminärt förslag och den 10 november 1953 ett slutligt förslag angående ett försöksvis anordnat nordiskt samarbete på nämnda forskningsområde, beslöts vid undervisningsministermötet i Köpenhamn i februari 1954, att kommittén skulle anmodas att snarast undersöka möjligheterna för en mindre kostnadskrävande samarbetsplan än den föreslagna.

I anledning härav framlade kommittén i en till ecklesiastikdepartementet ställd, den 22 mars 1954 dagtecknad skrivelse ett nytt förslag rörande det ifrågasatta samarbetet på djuphavsforskningens område.

Efter remiss av ärendet fann emellertid Kungl. Maj:t genom beslut den 10 december 1954 vad i ärendet förekommit icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Punkt h) om nordisk undervisning i skolan

Norska regeringen hänvisar till sin anmälan till 2:a sessionen [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 331—332] och meddelar vidare:

Følgende personer ble ved kgl. resolusjon av 24. september 1954 oppnevnt som medlemmer av et utvalg for samarbeid med andre nordiske land om forsknings- og forsøksarbeid i skolen: rektor i den høyere almenskole Edvard Stang, Drammen, formann; rektor i lærerskolen August Lange, Hamar, nestformann; professor ved Norges handelshøyskole Rolf Waaler, Bergen, og overlærer i folkeskolen Ruth Frøyland Nielsen, Oslo. Som sekretær for utvalget fungerer den nylig tilsatte leder av forsøk i skolen, rektor Tønnes Sirevåg.

Når det gjelder nordisk samarbeid om audiovisuelle hjelpemidler i skolen, har Nordisk kulturkommisjons seksjon II nedsatt et ekspertutvalg med konsulent i statens filmsentral, Lars Fanavold, som norsk representant.

Anmälningar

om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande

(Överlämnade av danska och svenska regeringarna)

Danska regeringen (finansministeriet) meddelar den 4 december 1954:

Der er ikke siden skrivelse herfra af 4. juni 1954 [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 615—616] passeret yderligere for så vidt angår lettelse i toldkontrollen for rejsende mellem de nordiske lande.

Svenska regeringen (finansdepartementet) meddelar den 15 december 1954:

Generaltullstyrelsen har med skrivelse den 11 oktober 1954 framlagt förslag, vilka åsyftar dels en utvidgning av nordbors rätt till tullfri införsel av tobaksvaror och spritdrycker, dels en ändring av reglerna för proviantering med obeskattade varor. Förslagen, vilka tillkommit efter samråd med de övriga ländernas tullmyndigheter, har varit utremitterade för yttrande till olika myndigheter och organisationer och är för närvarande under prövning inom finansdepartementet.

Generaltullstyrelsens i den svenska regeringens anmälan omförmälda förslag innehåller i kort sammandrag följande.

Generaltullstyrelsen tillstyrker den av Nordiska parlamentariska kommittén förordade utvidgningen av nordbors rätt till tullfri införsel av tobaksvaror och spritdrycker. Sålunda skulle enligt kommitténs förslag exempelvis 200 cigaretter och 1 liter sprit kunna införas tullfritt till Sverige, medan nu gällande bestämmelser endast medgiva tullfrihet för 50 cigaretter och 1/3 liter sprit. Å andra sidan föreslår styrelsen dels vissa inskränkningar i fråga om resandes rätt till utförsel av obeskattade varor, dels ock en omreglering av transportmedels nuvarande rätt till skattefri proviantering med dylika varor.

Styrelsen föreslår sålunda, att rätten att proviantera med obeskattade spritdrycker, vin, öl, tobaksvaror, cigarettpapper och chokladvaror bort-

tages för passagerarfartyg i närtrafik. Med närtrafik avses därvid trafik från hamn i Skåne, Blekinge eller på svenska västkusten till dansk hamn eller eljest trafik från svensk hamn till utrikes ort, då resan kan beräknas taga kortare tid än 4 timmar i anspråk.

För fartygstrafiken i övrigt föreslår tullstyrelsen i anslutning till en internationell rekommendation i ämnet endast en sådan begränsning av provianteringsrätten som i stort sett motsvarar nuvarande, av gällande exportförbud betingade restriktioner.

Vad flygtrafiken beträffar föreslås, att proviantering får ske i den utsträckning som för närvarande tillåtes.

Till motivering av förslagen framhåller tullstyrelsen bland annat följande.

Den skattefria provianteringsrätten i nordisk passagerartrafik har påtalats av 1950 års statsrevisorer. Frågan har nu fått en särskild aktualitet genom Nordiska parlamentariska kommitténs förslag om utsträckt tullfrihetsrätt för nordiska resande. Medan kommitténs förslag om lättnader i den nordiska resandetrafiken i övrigt i huvudsak genomförts, har såväl i kommitténs betänkande som i Kungl. Maj:ts proposition 1952: 244 förutsatts, att lösningen av tullfrihetsfrågan, vad angår tobaks- och alkoholvaror, finge bero på en lösning av frågan om den skattefria provianteringen med dylika varor av färjor och andra transportmedel.

Tullstyrelsens förslag går ej så långt som statsrevisorerna ifrågasatt. Vid sina överläggningar ha nämligen de nordiska tullmyndigheternas representanter kommit till den uppfattningen, att för närvarande tillräckliga skäl ej finnas att helt borttaga den skattefria provianteringen även för de längre trafiklinjerna mellan de nordiska länderna.

Vid övervägande av provianteringsfrågan har tullstyrelsen ansett två slag av trafikintressen värda beaktande, nämligen dels intresset av skattefrihet för den proviant som erfordras till förbrukning ombord under sådana resor mellan olika länder som på någon avsevärd sträcka går över internationellt område, dels intresset av att en resande skall, utan att behöva vidkännas dubbel beskattning, kunna till det ena landet medföra rimliga mängder varor som han skaffat sig på vanligt sätt i den fria handeln i det andra landet. Det är det senare intresset som Nordiska parlamentariska kommittén velat tillgodose med förslaget om vidgad tullfrihetsrätt. Förslaget ligger fullt i linje med strävandena att i den nordiska resandetrafiken så mycket som möjligt eliminera verkningarna av tullgränserna.

Däremot har tullstyrelsen icke kunnat erkänna att passerandet av en tullgräns skulle kunna grunda något legitimt intresse för en resande att få medförda varor fritagna från beskattning i både det ena och det andra landet. Detta strider direkt mot tendensen i strävandena till nordisk samhörighet, som går ut på att utplåna intrycket av tullgränserna. Ej heller finner styrelsen anledning slå vakt om en affärsrörelse, som består däri, att varor som icke äro beskattade i någotdera landet säljas från ett slags flytande frilager till resande för skattefri ilandförsel. Man bör tvärtom av tullbestämmelserna fordra att de icke direkt inbjuda till en företagarverksamhet i större eller mindre skala, som är baserad på ett exploaterande av möjligheten att undgå beskattning. Detta är icke blott en fiskal angelägenhet, utan man vill också undvika ojämnheter i konkurrens- och konsumtionsvillkoren företagen respektive konsumenterna emellan. Tullstyrelsen framhåller, att därmed icke riktas någon kritik mot de företag som anordnat den nuvarande försäljningen av skattefria varor å passagerarfartygen.

Den skattefria provianteringen på de nordiska passagerarfartygslinjerna rör sig om avsevärda kvantiteter. Sålunda uppgår enbart i passagerartrafi-

ken Malmö—Köpenhamn den skattefria provianteringen i Sverige och Danmark för år räknat till sammanlagt ca 62 milj. cigarretter, 1 milj. cigarrer, 1 milj. cigarrcigarretter, 5 000 kg övriga tobaksvaror, 68 000 liter sprit, 4 000 liter vin och 210 000 kg choklad.

Den nuvarande försäljningen av obeskattade varor ombord å passagerarfartygen har, framhåller tullstyrelsen, haft sin omfattning anpassad i stort sett efter nuvarande begränsning av den tullfrihet som medgives nordiska resande. Om de föreslagna nya tullfrihetsreglerna skulle genomföras, utan att någon åtgärd vidtoges mot den skattefria försäljningen ombord å de korta fartygslederna, skulle de resandes möjlighet till skattevinst komma i en orimlig proportion till resekostnaden. De möjligheter till skattevinst, som härvid skulle lämnas öppna för exploatering, komme att röra sig om några tiotal miljoner kronor om året. Denna konsekvens av liberaliseringen anser styrelsen sig icke kunna godtaga.

Vid de nordiska tullmötena var man på det klara med att ett avskaffande av den skattefria provianteringen för de reguljära dansk-svenska förbindelsernas vidkommande kunde tänkas medföra risk för att icke-nordiska fartyg sättas in på dessa rutter, varigenom ett allvarligt konkurrenshot skulle kunna uppstå. Dessa fartyg skulle visserligen icke kunna påräkna proviantering med obeskattade sprit- och tobaksvaror i de nordiska länderna, men i den mån de voro oförhindrade att proviantera i respektive hemland, skulle detta medföra att obeskattade varor likväl kunde finnas till salu ombord för att införas såsom resgods, om detta icke på annat sätt förhindrades. Tullstyrelsen föreslår — till motverkande av ett sådant kringgående av provianteringsförbudet — att tullfrihetsrätten för nordiska resande på de korta fartygslederna beträffande spritdrycker, vin och tobaksvaror göres beroende av att skattefri försäljning icke är anordnad ombord.

Generaltullstyrelsens förslag att avskaffa rätten till tullfri proviantering för närtrafikens vidkommande avstyrkes av *kommerskollegium*, *järnvägsstyrelsen* samt *länsstyrelserna i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län* huvudsakligen med hänsyn till trafikföretagens och turismens intressen. Kommerskollegium föreslår, att den beramade utvidgningen av rätten till tullfri införsel icke skall gälla passagerare på fartyg i närtrafik, varvid någon inskränkning i rätten till tullfri proviantering icke skulle vara behövlig. *Överståthållarämbetet* godtar i princip generaltullstyrelsens motivering men vill med hänsyn till risken för konkurrens från utomnordiska trafikföretag i frågans nuvarande utredningsläge icke tillstyrka förslaget till inskränkning av rätten till tullfri proviantering. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* avstyrker utvidgning av rätten till tullfri införsel av spritdrycker. *Länsstyrelsen i Värmlands län* däremot har inget att invända mot en vidgad tullfri införsel.

Generaltullstyrelsens förslag tillstyrkes i sin helhet eller lämnas utan erinran av *kontrollstyrelsen*, *AB Svenska tobaksmonopolet* samt *AB Vin- och spritcentralen*.

Anmälningar

om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likstäl- lighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske (Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Norge* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (fiskeriministeriet) meddelar den 18 december 1954:

Der har af det danske fiskeriministerium været sammenkaldt til et møde mellem embedsmænd for de interesserede styrelser og repræsentanter for de danske fiskeriorganisationer, hvorunder en række af de spørgsmål, der omfattes af det foreliggende emne, blev behandlet.

Der blev på mødet opnået enighed om de synspunkter, der fra dansk side bør lægges til grund ved de kommende nordiske forhandlinger i den her omhandlede sag. Blandt de spørgsmål, der blev berørt under de stedfundne forhandlinger, skal fremhæves følgende:

Eventuel ændring af de bestående forhold, hvorefter de enkelte nordiske landes søterritorier, herunder omladning af fisk på disse, er forbeholdt landets egne statsborgere,

adgang til ilandbringelse af fangster direkte fra fiskepladserne, transitering af fisk,

bunkring og proviantering,

havnefaciliteter for andre nordiske landes fiskerfartøjer.

Det kan anføres, at der fra fiskeriorganisationernes side blev udtalt en række betænkeligheder overfor principielle ændringer af de bestående regler, idet man dog erklærede sig beredt til ved de kommende nordiske forhandlinger at ville drøfte en fastsættelse af regler for ensartede retningslinier på en række af de ovenfor nævnte områder, i hvilken henseende man afventer et initiativ fra det norske fiskeridepartement til indkaldelse af et møde.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Tilrådingen er forelagt de norske fagmyndigheter til uttalelse. Fiskeridepartementet har ikke funnet å kunne anbefale at fiskernes organisasjoner i de nordiske land sammenkalles til felles drøftelser av de spørsmål som er nevnt i tilrådingen, för saken er ytterligere forberedt innen norsk fiskeridministrasjon. De norske fagmyndigheter arbeider fortsatt med saken.

Svenska regeringen (jordbruksdepartementet) meddelar den 15 december 1954:

Rekommendationen har hittills icke föränlett någon åtgärd från svensk sida.

Anmälningar
om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till
världsspråk av nordisk litteratur
(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara ko-ordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (undervisningsministeriet) meddelar den 18 december 1954:

Her i landet blev i 1949 nedsat et udvalg, der skulle virke for udbredelsen af kendskabet til dansk litteratur i udlandet. Udvalget, der nu henhører under Samvirkerådet for dansk kulturarbejde i udlandet, består af fhv. rigs-bibliotekar Svend Dahl, som fungerer som formand for udvalget, fhv. for-lagsdirektør Ingeborg Andersen, professor ved Aarhus universitet, dr. jur. Torben Lund, professor ved Københavns universitet Ejnar Thomsen, pro-fessor ved Københavns universitet, dr. phil. C. A. Bodelsen og formanden for Dansk forfatterforening Cai M. Woel.

Udvalget har fra undervisningsministeriet modtaget støtte til udgivelse af en engelsk antologi over moderne dansk prosalitteratur samt til udgivelse af en oversættelse til engelsk af ni moderne danske skuespil.

Udvalgets fremtidige arbejde, der vil blive søgt finansieret gennem det beløb af tipstjenestens overskud, der er stillet til rådighed for undervisningsministeriet til uddeling til alment kulturelle formål, omfatter følgende punkter:

1. Udarbejdelse af prøveoversættelser og resuméer af moderne dansk skøn-litteratur, der ønskes tilstillet udenlandske forlag for ad denne vej at skabe interesse for værdifulde bøger.
2. Udarbejdelse af korte foredrag om dansk litteratur til brug for uden-landske radiofonier.
3. Oversættelse af danske hørespil til fremførelse i udenlandske radio-fonier.

4. Udgivelse af et kvartalsskrift med annoterede fortegnelser over nyudkomne danske bøger af interesse for udlandet.

Undervisningsministeriet har overgivet sagen til behandling i Nordisk kulturkommissions danske afdeling, som er trådt i forbindelse med det nævnte udvalg.

Undervisningsministeriet har desuden meddelt de pågældende ministerier i de øvrige nordiske lande de ovenfor anførte oplysninger og har udbedt sig en udtalelse om, hvilke foranstaltninger der i de respektive lande er foretaget i anledning af den omhandlede rekommandation. Fra ecklesiastikdepartementet i Stockholm har man modtaget skrivelse af 2. d.m., hvormed fulgte erklæringer, indhentet fra Svenska institutet, Svenska unescorådet, Sverige-Amerika-stiftelsen, Svenska bokförläggareföreningen og Sveriges författarfond. Det norske kgl. utenriksdepartement har i skrivelse af 8. d. m. meddelt, at sagen er opført på dagsordenen for et møde i Göteborg den 17.—18. d.m., som afholdes mellem repræsentanter for de nationale afdelingers sektion III i Nordisk kulturkommission, og at der næppe vil være muligt at få sagen færdigbehandlet inden Nordisk råds 3. session. Fra det islandske undervisningsministerium har nærværende ministerium endnu ikke modtaget svar.¹

Till danska regeringens anmälan äro fogade de ovan angivna yttrandena av svenska institutioner, nämligen

1) *Svenska institutet* (yttrande den 22 oktober 1954):

Frågan om översättning till främmande språk av svensk skönlitteratur, såväl klassisk som framför allt modern, har i olika sammanhang behandlats inom Svenska institutet. Särskilt aktuellt var detta problem år 1950, då institutet efter framställning från Svenska unescorådet uppdrog åt professor Gunnar Tideström vid Uppsala universitet att uppgöra en förteckning på svensk skönlitteratur, som borde kunna översättas till främmande språk. I samband därmed utarbetades — likaledes på institutets uppdrag — inom kungl. biblioteket en förteckning över tidigare till olika språk översatt svensk skönlitteratur. Institutet har vidare i sina båda bibliografiska handböcker: *Afzelius: Books in English on Sweden*, och *Rinman: Deutsche Bücher über Schweden und schwedische Dichtung in deutscher Übersetzung*, redovisat under detta och föregående århundrade till två av huvudspråken översatt svensk skönlitteratur av större betydelse.

Det är otvivelaktigt ett mycket svåröst problem vilka vägar man bör beträda för att inom de stora kulturländerna sprida ökad kännedom om svensk (nordisk) litteratur. Om man bortser från de stora världsnamnen (Strindberg och Lagerlöf) synas en rad tillfälligheter ha bestämt urvalet såväl av böcker som av författare. Vissa mindre betydande författare av mer eller mindre underhållningskaraktär, vilka t. o. m. inom Sveriges gränser haft relativt ringa framgång, ha i vissa fall utomlands nått oväntad popularitet med många och stora upplagor som resultat. Detta gäller t. ex. i Tyskland Hildur Dixelius-Brettner, som ännu (långt efter sin död) utges i detta land. Flera exempel av liknande slag kunde anföras.

När det gäller kvalitativt högtstående modern skönlitteratur och dess spridning i de stora kulturländerna, har man att utgå från här nedan skis-

¹ Se dock s. 445.

serade situation. Å ena sidan föreligger det otvivelaktigt i de flesta europeiska länder ett på många sätt manifesterat intresse för olika svenska förhållanden, å andra sidan visar erfarenheten, att hittills utgivna översättningar av svensk skönlitteratur med enstaka undantag blivit kommersiellt föga gångbara bokhandelsartiklar. Man kan ha olika uppfattningar om orsaken härtill. Möjligen spelar emellertid det förhållandet en i vissa fall avgörande roll, att utländska bokförläggare i mycket ringa utsträckning kosta på från det lilla svenska språkområdet översatt litteratur samma reklamåtgärder som litteratur översatt från något av huvudspråken. Många förlag tyckas vilja ge ut vissa i hemlandet mera kända svenska romaner endast av ambitionen att omfatta så många litteraturområden som möjligt, men de ofrentliggöra översättningarna endast som nummer i omfattande bokkataloger.

Vad beträffar *Storbritannien* har ju detta land sedan några decennier haft en särställning så till vida som en särskild fond där disponerat över avkastningen av Bernard Shaws nobelpris, den s. k. Anglo-Swedish Literary Foundation. Denna institution har om också i relativt blygsam skala kontinuerligt kunnat understödja utgivning av svensk skönlitteratur, som eljest icke skulle ha kunnat utges i Storbritannien. Verksamheten har tillgått så, att en översättning presenterats ett privat förlag, som utgivit boken i sin regi; samtidigt ha stödköp skett från Shaw-fondens sida. På detta sätt ha verk av bl. a. Hjalmar Bergman, Pär Lagerkvist och Eyvind Johnson kunnat utgivas på engelska, varigenom de t. ex. äro tillgängliga på de större biblioteken i Storbritannien. I intetdera fallet har emellertid någon mera omfattande försäljning kommit till stånd, vilket möjligt kan bero på de uteblivna reklamåtgärderna. I något fall ha de mottagits med mycket goda recensioner; ofta tycks man dock ha varit helt oförstående inför det svenska diktverket. Även i de fall, där böcker utkommit, som icke behövt understödjas av Shawfonden, t. ex. Lagerkvists *Barabbas* eller romaner av Harry Martinson, har den ekonomiska framgången av allt att döma varit ringa, och även när det gäller t. ex. Lagerkvist har kritiken ställt sig oförstående. Det bör därför vara angeläget att utvälja böcker till översättning inte endast med hänsyn till den »inhemska» värderingen, utan också med tanke på dess möjligheter inom det främmande kulturområdet. Därvid bör kanske icke heller den synpunkten helt negligeras, att i de flesta fall böckerna komma att uppfattas som »sannskildringar» från det moderna Sverige.

I *Förenta staterna* ha i viss utsträckning de av Shaw-fonden utgivna böckerna vunnit spridning. En del verk, bl. a. dramatik, ha utgivits av American-Scandinavian Foundation. Emellertid ha svenska böcker i USA blivit kända och nått större upplagor endast i extraordinära fall, t. ex. Mobergs svensk-amerikanska skildringar med deras specialintresse för USA eller Lagerkvists böcker, sedan författaren mottagit Nobelpriset. I viss mån synes mottagandet i USA ha varit mera välvilligt än i Storbritannien. Det är dock svårt att säga, om framgången generellt skulle bli större där med ett utgivningsprogram av Shawfondens karaktär. Ett närmare samarbete mellan Shawfonden och American-Scandinavian Foundation skulle emellertid sannolikt vara av värde.

I *Frankrike* har ju svenskspråkig litteratur i översättning i huvudsak utkommit på det kända förlaget Stock, som till litterär rådgivare haft Sverigevännen Lucien Maury. En hel del översättningar ha även under efterkrigsåren utkommit i detta land, också på andra förlag än Stock, t. ex. det stora Gallimard, som utgivit Eyvind Johnson, eller Seghers, som publicerat diktsamlingar av Lagerkvist, Ekelöf och Lindegren. Vägledande synes vara vederbörande förlags uppfattning om den litterära kvalitén, oftast bibringad av

någon aktiv fransk Sverige-vän. Inte heller i Frankrike har det emellertid varit fråga om stora upplagor, utom i undantagsfall (Barabbas), men i begränsade kretsar finns en kännedom om svensk litteratur, och vissa författare (Lagerkvist, von Krusenstjerna) ha blivit relativt kända namn.

Beträffande *Tyskland*, som ju tidigare varit den främsta avsättningsmarknaden och »vägen ut i världen» för svensk skönlitteratur, har läget förändrat sig. Vid de överläggningar, som under innevarande år ägt rum mellan en representant för institutet och olika tyska förläggare, har det tydligt framgått, att intresset för främmande litteratur har inriktats på andra länder än de nordiska och att det intresse, som f. n. ägnas Norden, gäller andra områden än det litterära. Vissa förlag ha efter kriget sökt bygga upp en produktion uteslutande på grundval av svensk litteratur; dit hör t. ex. Tesslow, senare Kronos förlag i Hamburg, men resultatet av dess ansträngningar har icke varit uppmuntrande. En hel del svenska böcker ha visserligen publicerats i Tyskland efter kriget, men försvinnande få i jämförelse med tidigare decennier. I stor utsträckning har det varit fråga om efemärare underhållnings- eller sensationslitteratur. I några fall ha filmatiserade böcker publicerats i samband med distributionen av filmerna. Generellt ha emellertid upplagorna, med undantag för enstaka verk, t. ex. Barabbas, varit relativt små; detta gäller dock mycken översättningslitteratur över huvud i Tyskland f. n.

I *Italien* synes å andra sidan ett betydande intresse föreligga för svensk skönlitteratur. För några år sedan utgavs sålunda en omfattande samling strindbergsdramatik i flera upplagor, och Lagerkvists böcker, särskilt Barabbas, ha vunnit stor spridning. Det kan i det sammanhanget anses värt att påpeka, att ett stort och högt ansett förlag, Fratelli Bocca editori, ämnar utge en Collana sveca med ett utgivningsprogram av fyra volymer per år. Detta förlag väntar sig givetvis stödköp i någon form från svensk sida, men fast sådant ej kunnat utlovas i någon omfattning av betydelse, har förlaget ändå startat sin produktion på området.

De erfarenheter institutet har beträffande *Turkiet* gå ut på att man även där är intresserad av att publicera svensk skönlitteratur. Ett förlag som Tirali planerar sålunda en stor antologi prosa och lyrik. Problemet gäller i detta fall (liksom t. ex. i Italien) svårigheterna att finna kompetenta översättare, som kunna åtaga sig uppdraget, inte minst med tanke på att honorären för översättningar äro ytterst ringa.

Frågan om *spanskspråkiga* översättningar är delikat. Det är omöjligt att bedöma, om svensk skönlitteratur skulle ha någon marknad i Sydamerika eller i Spanien inte minst med hänsyn till litteraturpolitiken i sistnämnda land.

Det är ju f. ö. tänkbart, att man även på andra språk, t. ex. *arabiska och hindustani*, skulle kunna sprida översättningar, och att sålunda diskussionen icke bör begränsas till det euro-amerikanska kulturområdet.

Under hänvisning till ovanstående förefaller det som om de viktigaste åtgärderna för att sprida ökad kännedom om svensk (nordisk) skönlitteratur borde vara att efter ett sakkunnigt urval av böcker kontakt hölles med lämpliga utländska privata förlag, och att dessa presenterades fullgoda (redan honorerade) översättningar. Man borde vara beredd att företa stödköp och att bidra till nödiga reklamåtgärder. Översättningarnas kvalitet är av grundläggande betydelse, och detta problem är otvivelaktigt mycket svårlost. Om man finge till stånd högklassiska översättningar och om dessa bekantgjordes på ett effektivt sätt, är det emellertid långt ifrån uteslutet med hänsyn till Nordens allmänna goodwill att ett intresse (och en marknad) kunde skapas, framför allt i kontinentalländerna, men även i Storbritannien och Förenta staterna.

2) *Sverige-Amerika-stiftelsen* (yttrande den 13 november 1954):

Nordiska rådets rekommendation angående översättning av nordisk litteratur synes stiftelsen vara värd all uppmärksamhet.

Stiftelsen vill framhålla att en med stiftelsen samarbetande amerikansk organisation — The American-Scandinavian Foundation i New York — sedan fyrtio år tillbaka medverkat till spridningen av nordisk litteratur genom översättning och utgivning av ett större antal nordiska verk.

Enligt vad stiftelsen erfarit skulle Foundation icke vara obenägen att medverka till realiserandet av Nordiska rådets ifrågavarande förslag genom en utredning i Förenta staterna.

Då man icke kan förvänta att amerikanska bokförlag skall kunna utgiva nordisk skönlitteratur såsom ett led i arbetet för ökad förståelse mellan länderna, såsom fallet varit med American-Scandinavian Foundation, borde man måhända pröva nya vägar för att väcka intresse för nordisk litteratur, till exempel:

a) genom att till Norden inbjuda de större bokförlagens experter på nordisk litteratur. Vid korta besök i de nordiska länderna skulle experterna lära känna länderna, deras författare, bokförläggare och kritiker. För Förenta staternas del lär det icke röra sig om mer än högst fem experter. Då resekostnaderna delas mellan länderna, skulle utgifterna för varje land icke bli så stora. Liknande besök av svensk-amerikanska journalister genomfördes på sin tid av utrikesdepartementets pressbyrå.

b) genom en gemensam nordisk halvårsredogörelse på engelska rörande de verk, som kunde tänkas intressera. Redogörelsen skulle innehålla referat av innehållet i lämpliga verk, kort biografi över författaren, namn på utgivare och utdrag ur recensioner.

c) genom tillhandahållandet av översättningar i enlighet med Nordiska rådets rekommendation. Fullgoda översättningar är det som visat sig svårast att åstadkomma. Därest en kommitté kommer att utses, torde lämpligen personer med erfarenhet av bokförlagens översättningsproblem beredas plats. The American-Scandinavian Foundation's erfarenheter på det området borde även tagas i anspråk, eftersom kvaliteten på deras översättningar, enligt vad stiftelsen förstått, varit mycket hög. Dr Naboth Hedin, förutvarande chef för Svensk-amerikanska nyhetsbyrån i New York, har mångårig erfarenhet av översättningar av litterära verk, amerikanska bokförlag och den amerikanska bokmarknaden.

3) *Svenska unescorådet* (icke dagtecknat yttrande):

Unesco har alltsedan sin tillkomst inriktat en del av sin verksamhet på att sprida och översätta representativa litterära verk från mindre språkområden till de stora världsspråken. Det kan nämnas som exempel, att ett antal arbeten som tidigare endast varit tillgängliga på arabiska genom Unescos försorg översatts och publicerats på engelska och franska.

Svenska unescorådet har i anslutning härtill och i samråd med Svenska institutet igångsatt förberedande undersökningar rörande översättning av svensk litteratur till världsspråken. Bland annat har en sammanställning av vissa representativa arbeten på unescorådets initiativ utförts av experter inom respektive område.

Av ovanstående framgår att Svenska unescorådet redan tidigare funnit önskvärt att undersökningar vidtagas rörande stöd för översättningar av representativa svenska verk till utländska språk. Dessa undersökningar ha emellertid på grund av bristande ekonomiska resurser icke kunnat fullföljas.

Rådet tillstyrker föreslagna undersökningar, varvid förutsättes att vid dessa kontakt tages med bland annat Unesco och unescorådet för att nyttiggöra av dessa vunna erfarenheter på ifrågavarande område.

4) *Svenska bokförläggareföreningen* (yttrande den 10 november 1954):

Föreningen finner förslaget beaktansvärt och är beredd medverka i en sådan undersökning. I första hand bör klarläggas, vilka representativa verk som icke blivit översatta och anledningen därtill. De svenska förlagen utbjuda fortlöpande svenska verk till sina utländska förbindelser. Det finns även litterära agenter, som arbeta med samma uppgifter. Sannolikt är att det i allmänhet icke finns förutsättningar för att genom försäljning täcka kostnaderna för översättning och utgivning av utländska upplagor av verk som ej bli översatta under nuvarande förhållanden.

5) *Sveriges författarfond* (yttrande den 29 oktober 1954):

Frågan om att åstadkomma flera goda översättningar till de stora språken av svenska litterära verk har vid flera tillfällen diskuterats inom Sveriges författareförening, bland vars medlemmar av naturliga skäl stort intresse finnes för saken. Något praktiskt resultat har man emellertid icke lyckats vinna, varför man är intresserad av att frågan föres vidare.

I anslutning till uttalanden i de remitterade handlingarna, att en inventering borde ske av nu existerande översättningar, har från bibliotekshåll påpekats, att ett avsevärt arbete i sådant hänseende redan blivit utfört i form av bibliografier på området.

Danska regeringen har senare överlämnat en till danska undervisningsministeriet ställd skrivelse från isländska regeringen (menntamálaráðuneytið), dagtecknad den 3 januari 1955, av vilken framgår att i Island icke några åtgärder vidtagits med anledning av rekommendationen.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar i januari 1955:

Spørsmålet om oversettelser til hovedspråkene av representative verker innenfor de nordiske lands diktning er under utredning i Nordisk kulturkommissjons seksjon III.

Svenska regeringen (ecklesiastikdepartementet) meddelar — över hänvisning till de till danska regeringens anmälan fogade yttrandena — den 20 december 1954:

Nordiska kulturkommissionens svenska delegation har upplyst, att denna fråga fortfarande är föremål för behandling inom kulturkommissionen.

Vid den svenska regeringens anmälan har tillika fogats kopia av departementsskrivelse till danska undervisningsministeriet den 20 december 1954, vari upplyses att numera även Nordiska kulturkommissionens svenska delegation avgivit utlåtande över nu ifrågavarande rekommendation.

Det i svenska regeringens anmälan nämnda utlåtandet av *Nordiska kulturkommissionens svenska delegation* innehåller bl. a. följande:

Den svenska delegationen får meddela, att förevarande fråga har behandlats av den Nordiska kulturkommissionens sektion III vid dess sammanträde i Göteborg den 17—18 december 1954. Frågan blev därvid bordlagd, då den ansågs kräva ytterligare utredning.

Härtill vill den svenska delegationen ytterligare anföra, att enligt dess mening det är lämpligt att redan nu från svensk sida vissa begränsade åtgärder vidtas för att stimulera översättningar av svensk litteratur till huvudspråken (i första hand engelska). Dessa åtgärder framställas i en särskild, inom delegationens sektionsavdelning III utarbetad promemoria.

Delegationen anser, att ett främjande av översättning till företrädesvis engelska av svensk skönlitteratur kommer att kunna vara ett värdefullt förarbete även till en lösning av frågan i nordisk regi, därest en ytterligare utredning av frågan skulle leda till förslag härom. Delegationens förslag innebär emellertid, oavsett om det större nordiska projektet förverkligas, ett värdefullt självständigt bidrag till spridande av kännedom om en viktig del av den nordiska litteraturen, nämligen den svenska.

Delegationen får sålunda i underdånighet

dels meddela att den Nordiska kulturkommissionens sektion III ännu icke färdigbehandlat frågan,

dels, med anledning av remissyttrandena från olika svenska organ och institutioner, föreslå, att Svenska institutet fr. o. m. budgetåret 1956/57 beviljas ett årligt anslag av 10 000 kronor till främjande av översättning av svensk skönlitteratur till huvudspråken, i första hand engelska.

Den ovannämnda promemorian från sektionsavdelningen III är av följande lydelse:

Sektionsavdelningen har övervägt frågan om översättning av nordiska skönlitterära arbeten till främmande språk. Diskussionen rörde dels frågan om sådan översättningsverksamhet borde drivas i gemensam nordisk regi eller om den borde bedrivas av varje land för sig samt dels hur verksamheten rent tekniskt på bästa sätt borde arrangeras. Sektionsavdelningen anser att en lösning av frågan i gemensam nordisk regi f. n. icke bör äga rum, då den kräver vittgående utredningar av bl. a. ekonomisk, förlagsteknisk och juridisk art. Sektionsavdelningen anser att det i varje fall f. n. är olämpligt att försöka få fram en gemensam nordisk slutet eller eljest gemensam nordisk litteraturserie. En sådan skulle sannolikt endast nå mycket begränsade grupper och bli synnerligen kostsam. Det som i rådande läge bör eftersträvas är att erbjuda utländska förlag goda översättningar av nyare skönlitteratur. Denna kan därigenom på ett naturligt sätt tillföras den utländska bokmarknaden.

Sektionsavdelningen rekommenderar:

1. att översättningsfrågan t. v. löses av varje nordiskt land för sig.
2. att verksamheten inom varje land överlämnas till en institution, som redan bedriver likartad verksamhet eller inom vars verksamhetsområde den naturligen hör hemma. I Sverige bör uppgiften överlämnas till Svenska institutet (i Norge förmodligen till kontoret for kulturelt samkvem med utlandet, i Danmark till Det danske selskab, etc.). Samtliga uppräknade institutioner ha förklarat sig beredda att, därest ekonomiska förutsättningar skapas, påtaga sig uppgiften. För åstadkommande av översättningar bör statsbidrag utgå. För Sveriges del synes ett belopp av 10 000—15 000 kronor per år skäligt.

Med anledning av rekommendationen har *Svenska litteratursällskapet i Finland* uttalat bl. a. följande:

Det vore givetvis av stort värde, om de nordiska ländernas litteratur i större utsträckning än hittills kunde göras tillgänglig för utomnordisk publik och då i en systematisk form med nödiga orienteringar och kom-

mentarer. Det torde visserligen kunna förutses, att företaget kommer att möta åtskilliga svårigheter av olika slag, särskilt med hänsyn till möjligheten att få fullgoda översättare och att anskaffa nödiga medel, men detta förhållande bör icke avskräcka från ett prövande av olika möjligheter att skrida till handling.

För den finlandssvenska litteraturens del önska vi framhålla vikten av att denna litteratur icke till följd av sin mellanställning blir försummad vid urvalet av verk för översättning.

Finlands svenska författareförening har förklarat sig positivt inställd till förslaget att undersöka möjligheten att översätta representativa verk av nordiska författare till huvudspråken.

Anmälningar

om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Danska regeringen (statsministeriet) meddelar den 6 januari 1955: Statsministeriet har ved skrivelse af d. d. anmodet folketingets præsidium om en udtalelse om, hvorvidt de fornødne beløb til dækning af Danmarks andel i udgifterne ved udgivelsen af publikationen vil blive søgt bevilget på folketingets budget.

Att positivt svar inkommit från folketingets presidium, meddelas den 19 januari 1955.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 18 januari 1955:¹

Den norske regjering kan meddele, at de norske myndigheter har tatt skritt til å søke bevilget de nødvendige midler til dekning av Norges andel av utgiftene ved utgivelsen av den nordiske parlamentariske publikasjon »Nordisk kontakt» for budsjettåret 1954/55.

Svenska regeringen (justitiedepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Nordiska rådets svenska delegation har hos riksgäldsfullmäktige påkallat att frågan om anslag till publikationen Nordisk kontakt väcktes hos riksdagens bankoutskott vid höstsessionen med 1954 års riksdag. Så har sedermera skett, och av delegationen begärda medel för publikationens utgivande ha numera beviljats av svenska riksdagen. Under sådana omständigheter är någon åtgärd från justitiedepartementets sida icke erforderlig.

Från Island har meddelats, att altinget kommer att gälda den på Island fallande andelen av kostnaderna för publikationens utgivande utan särskild bevillning.

¹ Tryckt efter sessionen.

I enlighet med förevarande rekommendation ha rådets nationella delegationer utsett medlemmar i en redaktionskommitté för utgivande av den ifrågavarande publikationen. För Finland, som förklarar sig även vilja deltaga i företaget, ha medlemmar i redaktionskommittén valts av Finlands riksdags interparlamentariska grupp. Redaktionskommittén har erhållit följande sammansättning,

från Danmark:

fhv. udenrigsminister Ole Bjørn Kraft, medlem av folketinget,
fhv. minister Bertel Dahlgaard, medlem av folketinget;

från Finland:

skolrådet John Österholm, medlem av riksdagen,
stadsdirektören Olavi Kajala, medlem av riksdagen;

från Island:

sendiráðunautur (legationsrådet) Henrik Björnsson;

från Norge:

fhv. statsråd Nils Hønsvald, stortingsrepresentant,
lærer Erling Fredriksfryd, stortingsrepresentant;

och från Sverige:

chefredaktören Rolf Edberg, ledamot av riksdagens andra kammare,
fil. dr Gunnar Helén, ledamot av riksdagens andra kammare.

Redaktionskommittén har hållit ett möte i Stockholm den 29 och 30 november 1954, varvid herr Edberg utsågs till kommitténs ordförande.

Kommittén har därvid beslutat bl. a. följande. Publikationen, vars titel fastställts till »Nordisk kontakt», skall utgivas i Stockholm. Upplagan skall tills vidare vara 3 200 exemplar. Danmark, Finland och Norge skola bära envar 20 % av kostnaderna, Island 5 % och Sverige 35 %. Publikationen skall utkomma var 14:e dag under parlamentens sessionstider med det första numret den 27 januari 1955. Kommittén har vidare fastställt vissa riktlinjer för publikationens redigering.

Till huvudredaktör, tillika svensk redaktör, har kommittén utsett redaktören Wilhelm Röhl, till dansk redaktör protokolsekretær Svend Thorsen, till finsk redaktör redaktören Fredrik Valros, till isländsk redaktör Henrik Björnsson och till norsk redaktör redaktør E. Bühring-Dehli.

Kommittén har fastställt följande utgiftsstat för 1955 (i svenska kronor):

Årliga kostnader

Tryckningskostnader	33 800,00	
Extranummer, övertidsarbete	4 000,00	
Redaktionskostnader	47 000,00	
Översättning, korrekturläsning	1 800,00	
Distributionskostnader, expenser	10 700,00	
Sammanträdeskostnader	5 000,00	102 300,00

Engångskostnader

Konstnärlig utformning av omslag	750,00	
Sammanträdeskostnader	8 000,00	
Redaktionskostnader	1 000,00	
Expenser	1 000,00	10 750,00

 113 050,00

Kostnaderna bliva fördelade på länderna

Danmark	22 610,00	
Finland	22 610,00	
Island	5 652,50	
Norge	22 610,00	
Sverige	39 567,50	
		113 050,00

Efter redaktionskommitténs möte ha förberedelserna för publikationens utgivning planenligt fortsatts.

Anmälningar

om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (finansministeriet) meddelar den 7 december 1954:

Man har endnu ikke modtaget nogen henvendelse om sagen fra svensk side. Idet man i øvrigt skal henholde sig til det i skrivelse herfra af 10. juli 1954 [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 322—323] anførte, skal bemærkes, at den i nævnte skrivelse omhandlede ændring af toldlovens § 3 u nu vil blive søgt gennemført; jfr. § 4 i forslag til lov om ændringer i toldloven m. v.

Til danske regeringens anmälan är fogat forslag til lov om ændringer i toldloven m. v., som i här tillämpliga delar lyder:

§ 1.

I lov nr. 108 af 29. marts 1924 om toldafgifterne m. m., således som den er ændret ved senere love, foretages de i følgende paragraffer anførte ændringer og tilføjelser.

§ 4.

§ 3 u affattes således:

[Toldbestyrelsen skal være bemyndiget til at tilstå toldfri indførsel under fornøden kontrol] af film, lydoptagelser, lysbilleder, modeller, vægtavler og kort af undervisningsmæssig, videnskabelig eller kulturel karakter, forsåvidt Danmark ved mellemfolkelig overenskomst har forpligtet sig til at yde toldfrihed herfor;

§ 11.

Denne lov gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar i januari 1955:

Tilrådingen om tollfri inn- og utførsel av opplysningsfilm behandles av vedkommende fagmyndigheter.

Kirke- og undervisningsdepartementet er av den oppfatning at når det gjelder barnefilm, synes det nordiske marked stort nok til å muliggjøre en forsvarlig produksjon av så vel filmer for barn som opplysende filmer. Det reiser seg imidlertid mange spørsmål som må undersøkes og som angår så vel manuskript og innspilling som distribusjon og beskatning. Kirke- og undervisningsdepartementet har under overveielse å oppnevne et barnefilmråd som konsultativt organ, når de nylig vedtatte endringer i lov om offentlig forevisning av kinematografbilder er satt ut i livet.

Nordisk kulturkommisjons seksjon III har for øvrig behandlet spørsmålet om barnefilm på et møte i Göteborg 17.—18. desember 1954, og en henstilling til regjeringene om saken [ärende 1, bilaga 1 (s. 173—174)] ble vedtatt.

Svenska regeringen (finansdepartementet) hänvisar i sin anmälan den 15 december 1954 till följande yttrande av generaltullstyrelsen, dagtecknat den 11 november 1954:

Jämlikt 5 § y) tulltaxeförordningen, sådant författningsrummet lyder efter ändring genom kungl. förordningen 1952: 123, åtnjutes tullfrihet för framkallad fotografisk film, skioptikonbilder, grammofonskivor samt annan liknande åskådnings- och ljudåtergivningsmateriel med undervisnings-, vetenskaplig eller kulturell karaktär ävensom journalfilm av aktuellt värde, allt i den mån Konungen förordnar därom.

I anledning av vad sålunda stadgats har Kungl. Maj:t i 39 § tillämpningsföreskrifterna till tulltaxeförordningen (nuvarande lydelse av 39 §, se Svensk författningssamling 1953: 655) föreskrivit följande.

För framkallad fotografisk film jämte därtill hörande grammofonplattor ävensom ljudfilm och andra liknande anordningar för återgivande av ljud, vilka varor framställts av företag eller institution i land, anslutet till konventionen den 11 oktober 1933 för underlättande av det internationella utbytet av undervisningsfilm (SÖ 1936: 33), må tullfrihet åtnjutas under förutsättning, att vid införseln företes av Unesco utfärdat bevis, som angives i artikel IV i konventionen, samt att varan prövas tjänlig för undervisningsändamål, som avses i artiklarna I och V i konventionen. Frågan, huruvida vara må anses tjänlig för ändamål, som nyss nämnts, skall, där i övrigt förutsättningarna för tullfrihet finnas vara för handen, av vederbörande tullanstalt hänskjutas till statens biografbyrås prövning.

För journalfilm av aktuellt värde må tullfriheten åtnjutas för högst två för kopieringsändamål införda kopior av varje film.

I andra fall än ovan nämnts må tullfrihet, som avses i 5 § y) tulltaxeförordningen, åtnjutas under förutsättning, att fråga är om varor, som antingen framställts av Förenta Nationerna eller dess fackorgan eller inkomma till undervisnings-, vetenskapliga eller kulturella institutioner eller sammanslutningar för att förevisas endast av dem.

Ovannämnda författningsändring tillkom i anledning av Sveriges anslutning till en av Unescos generalkonferens den 16 juni 1950 antagen konvention angående importen av materiel av undervisnings-, vetenskaplig och kulturell karaktär och innebar en utvidgning av den tidigare gällande tullfriheten för undervisningsfilm i enlighet med förberörda 1933 års konvention.

Enligt Unesco-konventionen (jfr SÖ 1952: 31) skulle tull eller annan införselavgift icke utgå samt särskilda licenser icke erfordras för, bland annat, film, filmremsor, mikrofilm och skioptikonbilder med undervisande, vetenskaplig eller kulturell karaktär, då varorna införas av organisationer, härunder inbegripna radioföretag, vilka av vederbörande myndighet i importlandet medgivits rätt till tullfri införsel av ifrågavarande artiklar, under förutsättning att varorna uteslutande äro avsedda att förevisas av dessa organisationer eller av andra offentliga eller privata institutioner eller sällskap med undervisande, vetenskaplig eller kulturell karaktär, vilka godkända av ovannämnda myndighet.

Av konventionstextens ordalydelse samt av under hand inhämtade upplysningar om förarbetena synes framgå, att den organisation, till vilken varorna skola inkomma för att tullfrihet skall åtnjutas, förutsättes vara en undervisnings-, vetenskaplig eller kulturell organisation. Vid utarbetande av förenämnda författningsbestämmelser begränsades tullfriheten icke till vissa av vederbörlig myndighet godkända organisationer, utan bestämmelserna avfattades så, att tullfriheten skulle åtnjutas av undervisnings-, vetenskapliga eller kulturella institutioner eller sammanslutningar över huvud taget. Lättnaderna i Sverige torde sålunda i detta avseende gå utöver vad i konventionen åsyftas.

Den nu ifrågavarande rekommendationen överensstämmer vad angår tullfrihetens omfattning med Unesco-konventionens motsvarande föreskrifter. Den ifrågasatta tullfriheten är alltså för Sveriges del redan genomförd. Motsvarande tullfrihet har såvitt bekant icke genomförts i Danmark, Norge eller Island, vilka länder icke äro anslutna till Unesco-konventionen.

Vad angår formen för tullfrihetens åtnjutande gå rekommendationens bestämmelser utöver Unesco-konventionen, i det att i rekommendationen synes förutsättas, att ifrågavarande materiel skulle få införas utan att undersökas eller över huvud taget behandlas av tullmyndighet. Detta innebär en åtminstone för svenska förhållanden mycket långt gående lättnad, som saknar motsvarighet på andra områden, där tullfrihet åtnjutes. Fördelarna med en sådan anordning skulle vara, att vissa med förtullningen sammanhängande kostnader inbesparades, samt en viss tidsvinst. Å andra sidan skulle förfarandet innebära, att statsverket avhände sig rätten att avgöra, om förutsättningarna för tullfrihet föreligga.

Kostnadsbesparingen torde vara ringa, varför man kan bortse därifrån. Själva förtullningsförfarandet beträffande varor, som nu avses, är enkelt och föranleder i och för sig obetydlig tidsförlust. På grund av villkoret i sista stycket av omhandlade 39 § tillämpningsföreskrifterna, att varan må förevisas endast av undervisnings-, vetenskapliga eller kulturella institutioner eller sammanslutningar, avfordras emellertid i regel mottagaren ett intyg, som i 41 § sagda tillämpningsföreskrifter sägs, angående varans användning, vilket förhållande kan föranleda tidsutdräkt. En snabbare förtullning skulle i vissa fall ernås, därest berörda villkor om användningen slopades. Mot en sådan jämkning av författningstexten, vilken materiellt sett torde medföra allenast obetydlig förändring, har styrelsen icke något att erinra. Däremot anser styrelsen, att förslaget att helt slopa tullverkets befattning med till riket införd materiel, varom nu är fråga, icke för närvarande bör genomföras.

Enligt gällande bestämmelser må materiel av omhandlade slag fritt utföras från Sverige till annat nordiskt land. Utförseln skall emellertid ske under sådan tullkontroll, som betingas av rådande allmänna exportförbud. Ej heller i sistnämnda avseende synes tullverkets befattning med ifrågavarande materiel nu böra slopas.

I anmälan anföres vidare:

Det kan i detta sammanhang erinras om att även Nordiska kulturkommissionen i skrivelse den 4 oktober 1954 till regeringarna i de nordiska länderna gjort framställning angående tullbehandling och tullavgifter vid införsel och utförsel av film.¹ Framställningen överensstämmer nära med Nordiska rådets rekommendation nr 4/1954.

¹ Kulturkommissionens framställning återger det av kommissionen vid dess möte den 21—22 juni 1954 i Oslo fattade beslutet i ärendet; se Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 824—825.

Anmälningar

om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Norge* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 16 december 1954:

Efter at indenrigsministeriet fra statistisk sentralbyrå, Oslo, havde modtaget anmodning om at udarbejde en oversigt over de gældende danske folke-registerbestemmelser, tilstillede man den 15. oktober 1954 statistisk sentralbyrå den ønskede redegørelse, særtryk af de gældende bestemmelser samt eksemplarer af de her i landet ved flytninger anvendte blanketter.

Endvidere har indenrigsministeriet udarbejdet udkast til tillæg til lov om folkeregistre af 1924 samt udkast til bekendtgørelse og cirkulære med henblik på her i landet at gennemføre den af Nordisk råd vedtagne rekommendation. Man har ved sagens forberedelse navnlig overvejet det forslag, der er fremsat af Nordisk råds juridiske komité, hvorefter flyttemeddelelse skal gives fra tilflytningskommunen til fraflytningskommunen. Dette forslag er forskelligt fra den i Danmark gældende ordning, hvorefter flyttemeddelelsen af fraflytningskommunen tilstilles tilflytningskommunen, og de af indenrigsministeriet foran omtalte udkast til lovforslag, bekendtgørelse og cirkulære, der må karakteriseres som foreløbige, er i så henseende baseret på det i Danmark anvendte system.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Det norske statistiske sentralbyrå har henvendt seg til indenrigsministeriet i København, hagstofa i Reykjavik og statistiska centralbyrån i Stockholm og bedt om redegjørelser for de bestemmelser som gjelder i vedkommende land om melding og registrering av flytninger, herunder også flytninger inn og ut av riket. Svar er mottatt fra alle tre land.

Etter en foreløpig undersøkelse av det foreliggende materiale antar det norske statistiske sentralbyrå at det vil være mulig å innpasse ordningen med å gi flytteattester internordisk gyldighet i de gjeldende registrerings-systemer i Danmark, Sverige og Norge uten at landenes nåværende registreringsregler endres på vesentlige punkter. For å gjøre ordningen rettsgyldig og tilstrekkelig effektiv må de tilsvarende bestemmelser imidlertid innarbeides i folkeregisterlovgivningen i hvert land.

Det har ikke vært tid til å undersøke om tilrådingen kan gjennomføres også for så vidt angår Island.

Norsk statistisk sentralbyrå har videre anført at flyttebevegelsen, og da særlig mellom Danmark, Sverige og Norge, er ganske betydelig uten at det for tiden kan fremlegges eksakte tall over størrelsen. Folkeregistrene i Norge har gjentatte ganger klaget over vanskelighetene med å holde rede på flytningene til og fra Danmark og Sverige. Meldeplikten blir ofte forsømt, og folkeregistrene savner effektive midler til å føre kontroll med disse flytninger. Pass-tvangens opphevelse har utvilsomt bidratt til å øke disse vanskeligheter. Vanskelighetene vil i meget vesentlig grad kunne bli avhjulpet ved den foreslåtte ordning, hvorved flytning til og fra et av landene i registreringsmessig henseende blir å anse som om flytningen var skjedd innen landets egne grenser.

For å kunne gi flytteattester inter-nordisk gyldighet må, som nevnt ovenfor, tilsvarende forskrifter innarbeides i folkeregisterlovgivningen i hvert enkelt land. Det er fra norsk side ikke utarbeidet forslag til slike forskrifter, idet dette arbeid bør overlates til et utvalg med representanter for de respektive lands registreringsmyndigheter.

Den norske regjering er av den mening, at Det nordiske råds tilråding bør gjennomføres i hvert fall mellom Danmark, Sverige og Norge.

Regjeringen vil foreslå, at medlemslandenes regjeringer nedsetter et internordisk sakkyndig utvalg til å drøfte de spørsmål som reiser seg i denne forbindelse, og avgi en innstilling i saken.

Svenska regeringen (finansdepartementet) meddelar den 15 december 1954:

Enligt i Sverige gällande folkbokföringsbestämmelser skall den, som inflyttar i riket och här bosätter sig, göra anmälan om inflyttningen och vid denna foga flyttningsbetyg, om sådant utfärdats på den utrikes orten, eller de motsvarande handlingar som han kan uppvisa. Invandrare från Norge medför regelmässigt flyttningsbetyg, medan invandrare från Danmark däremot ej har flyttningsbetyg utan i stället får styrka sin identitet med annan handling.

Från de svenska myndigheternas sida får närmast anses vara ett önskemål, att alla hit invandrande medför flyttningsbetyg. Svårigheter synes inte behöva föreligga för de svenska myndigheterna att å av dessa utfärdade flyttningsbetyg lämna de uppgifter, som motsvarande danska och norska myndigheter kan önska. Det må anmärkas att den, som har för avsikt att utvandra från Sverige, är skyldig att hos pastor uttaga utvandringscertifikat.

Det torde även böra övervägas att låta myndigheterna i respektive nordiska länder utväxla underrättelser om inflyttning från ett land till ett annat.

Enligt vad finansdepartementet under hand erfarit har norska statistiska centralbyrån av motsvarande myndighet i Sverige erhållit de författningar och blanketter, som i detta ärende är av intresse. Därest närmare preciserade förslag i ämnet framföres av norska centralbyrån, kommer uppdrag att lämnas svenska statistiska centralbyrån eller särskild utredningsman att företaga den närmare undersökning som finnes påkallad.

Slutligen får anmärkas att ett visst samband föreligger mellan nu förevarande rekommendation och Nordiska rådets rekommendation nr 24/1954 i rösträttsfrågan [se ärende nr 64 (s. 502)]. En förutsättning för att sistnämnda spörsmål skall kunna lösas och att alltså en i Danmark eller Norge bosatt svensk medborgare skall kunna få utöva rösträtt vid val i Sverige torde vara att vederbörande är upptagen i röstlängd här i landet. Därför erfordras ett nordiskt samarbete mellan folkbokföringsmyndigheterna.

Anmälningar
om rekommendation nr 6/1954 angående internordiska
post- och telegramtaxor
(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 18 december 1954:

Overvejelserne vedrørende spørgsmålet er endnu ikke afsluttet.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1953:

Samferdselsdepartementet har meddelt at spørsmålene om portotakstene (tilrådingens punkt a) og b)) fortsatt er under behandling.

Under forutsetning av at Danmark og Sverige treffer tilsvarende bestemmelse for sitt vedkommende vil de norske innenrikstakster bli benyttet fra den 1. juli 1955 for telegrammer fra Norge til Danmark og Sverige (tilrådingens punkt c)).

I påvente av meddelelse om resultatet av forhandlingene mellom det danske ministerium for offentlige arbejder og Det store nordiske telegraf-selskab angående telegramtakstene mellom Finnland og Island på den ene side og de øvrige nordiske land på den annen side, har de norske fagmyndigheter på det nåværende tidspunkt ikke følt seg foranlediget til å avgi en uttalelse om tilrådingens punkt d).

Svenska regeringen (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Regeringen har den 5 november 1954 uppdragit åt generalpoststyrelsen resp. telestyrelsen att skyndsamt upptaga förhandlingar med de övriga nordiska ländernas post- och teleförvaltningar rörande möjligheterna att genomföra de med rekommendationen avsedda förslagen. Generalpoststyrel-

sen har därvid anbefallts att senast den 1 maj 1955 inkomma med redogörelser över förhandlingarna samt med förslag till de bestämmelser, som böra av Kungl. Maj:t utfärdas. Telestyrelsen, som enligt gällande bestämmelser själv äger besluta rörande ifrågavarande taxor, har att senast den 1 juli 1955 inkomma med redogörelse i frågan.

Vidare har till vederbörande departement i Danmark, Island och Norge avlåtits en skrivelse, i vilken den svenska regeringens beslut refereras, varjämte bl. a. hemställles, att vederbörande departement måtte vidtaga de åtgärder, som erfordras för att de nämnda förslagen skola kunna genomföras senast fr. o. m. den 1 juli 1955. Slutligen har kommunikationsdepartementet hemställt, att utrikesdepartementet måtte underrätta vederbörande i Finland om vad i ärendet förekommit.

Anmälningar

om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner

(Överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Norge* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (socialministeriet) hänvisar i anmälan den 16 december 1954 till den i norska regeringens anmälan intagna gemensamma deklARATIONEN.

Isländska regeringen (félagsmálaráðuneytið); se norska regeringens anmälan.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Det norske sosialdepartement har tatt tilrådingen opp til overveielse i samarbeid med det danske og det islandske sosialministerium og det svenske sosialdepartement. De fire lands fagmyndigheter er blitt enige om å foreslå at følgende uttalelse blir sendt Det nordiske råd:

De nordiske lands regjeringer vil fortsatt arbeide for at ILO-konvensjoner i større utstrekning kan bli ratifisert av de nordiske land. Regjeringene vil også søke å bygge videre ut det nåværende samarbeid med sikte på at det ved utarbeidelsen og vedtakelsen av konvensjoner blir tatt hensyn til prinsipper i nordisk sosiallovgivning og andre forhold som konvensjonene omfatter. Regjeringene vil for fremtiden gjøre landenes delegerte til de internasjonale arbeidskonferanser kjent med tilråding nr. 7.

Den norske regjering vil for sin del slutte seg til denne uttalelse.

De fire lands fagmyndigheter er dessuten enige om at medlemslandenes regjeringer bør gi opplysninger om hvilke ILO-konvensjoner som er ratifisert siden fortegnelsen over uratifiserte konvensjoner ble sendt Det nordiske råd til rådets 2. sesjon, og om hvilke konvensjoner som det for tiden ar-

beides med å få ratifisert, og som sannsynligvis vil bli ratifisert i nær framtid.

Danmark og Island har ikke ratifisert noen ILO-konvensjon siden fortegnelsen over uratifiserte konvensjoner ble utarbeidet til rådets 2. sesjon.

Det svenske sosialdepartement har opplyst at mulighetene for svensk ratifikasjon av konvensjon nr. 103 om mødrevern for tiden blir overveiet. En proposisjon om dette spørsmål vil eventuelt bli forelagt riksdagen i 1955.

Norge har ratifisert følgende konvensjoner siden rådets 2. sesjon:

Konvensjon nr. 101 om ferie med lønn i jordbruket,

Konvensjon nr. 102 om minstestandard for sosial sikkerhet.

For så vidt angår sistnevnte konvensjon omfatter den norske ratifikasjon imidlertid bare konvensjonens del II, sykebehandling, del III, syketrygdens kontantstønad, del IV, arbeidsløshetsstrygd, del V, alderstrygd, del VI, yrkeskadetrygd, del VII, familiestønad.

De norske fagmyndigheter antar at Norge før neste sesjon også vil ha ratifisert følgende tre konvensjoner:

Konvensjon nr. 73 om legeundersøkning av sjømenn,

Konvensjon nr. 97 om arbeidssøkende inn- og utvandrere,

Konvensjon nr. 98 om gjennomføring av prinsippene for organisasjonsretten og retten til å føre kollektive forhandlinger.

Det islandske sosialministerium har dessuten meddelt følgende:

I september d. å. blev der nedsat en komité bestående af repræsentanter for socialministeriet, og arbejdernes samt arbejdsgivernes landsorganisationer. Denne komité har til opgave att undersøge hvilke ILO-konventioner Island vilde være i stand til at ratificere. Komiteen vil sandsynligvis kunne give rapport om resultatet af denne undersøgelse i det første kvartal af næste år.

Svenska regeringen (socialdepartementet) hänvisar i anmälan den 11 december 1954 till de upplysningar som lämnas i norska regeringens anmälan.

Anmälningar

om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (justitsministeriet) meddelar den 17 december 1954:

Justitsministeriet har rettet henvendelse til Dansk forening for international motorkøretøjsforsikring, der nu har oplyst, at spørgsmålet om ophævelse i videst muligt omfang af kontrollen ved grænserne mellem de nordiske lande med ansvarsforsikring af motorkøretøjer har været behandlet på et bestyrelsesmøde i foreningen, og at man har vedtaget at rette henvendelse til de øvrige nordiske trafikforsikringsforeninger for snarest muligt at drøfte, hvorledes det nævnte spørgsmål bedst kan løses.

Det tilføjes, at justitsministeriet for sit vedkommende uden særlige forberedelser vil kunne deltage i fortsatte drøftelser med de andre nordiske lande om gennemførelsen af de i komiteens betænkning foreslåede reformer.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Finans- og tolldepartementet har meddelt at det fortsatt har saken under behandling. Da de spørsmål det her dreier seg om, foruten av motoransvarsforsikringsselskapene og motororganisasjonene også må behandles av tre andre departementer, vil det nødvendigvis ennå ta noen tid før regjeringen kan avgi en endelig melding i denne sak.

Svenska regeringen (finansdepartementet) meddelar den 15 december 1954:

Förslaget att kontroll av carnet, triptyque och liknande dokument för icke-nordiska motorfordon helt förlägges till det nordiska områdets ytter-

gränser, varigenom Norden kommer att bilda ett gemensamt carnet-område, har behandlats inom vederbörande länders tulladministrationer. Vid ett i Stockholm under våren 1954 hållet nordiskt tullmöte diskuterades ett utkast till en enhetlig ordning för förtullning av icke-nordiska motorfordon. Vid detta möte framhölls bl. a., att kommitténs förslag torde bli av fullt värde allenast under förutsättning, att sådana ändrade bestämmelser i fråga om ansvarighetsförsäkring för motorfordon infördes att försäkringskortet alltid bleve gällande för hela det nordiska området. Därför borde åtgärder vidtagas för sådan omläggning av gränsförsäkringssystemen, att försäkringskontroller erfordrades allenast vid det nordiska områdets yttergränser. Vidare framhölls vid mötet att, innan förslaget kunde genomföras, det fordrades åtagande från de nordiska motororganisationernas (passersedelsgaranterna) sida att gentemot tullmyndigheterna i de nordiska länderna beträffande varje till det nordiska området mot företeende av passersedel införd motorfordon ansvara för belöpande införselavgifter såsom om passersedel, giltig i samtliga nordiska länder, föreläge. På hemställan av respektive tullmyndigheter äro de av dem framförda önskemålen under behandling inom vederbörande trafikförsäkringsföreningar och motororganisationer. Frågan torde komma att återupptagas vid nästa nordiska tullmöte, som eventuellt kommer att hållas under vintern 1954—1955.

De nordiska trafikförsäkringsföreningarna ha även under behandling frågan om att sluta överenskommelser med icke-nordiska trafikförsäkringsföreningar på sådant sätt, att A-korten och de internationella försäkringskortet bli gällande för hela det nordiska området.

Vad gäller nordiska fordon få i Danmark, Finland och Norge hemmahörande motorfordon, släpfordon och sidovagnar till motorcyklar fr. o. m. den 15 juni 1954 in- och utföras tullfritt i Sverige för tillfälligt bruk upp till ett år utan särskilda kontrollåtgärder i form av ifyllande av tullpassersedlar.

Slutligen må nämnas, att befrielse från vägs katt (automobilskatt) föreligger i Sverige beträffande privata personbilar under ett år eller den längre tid, varunder temporär tullfrihet åtnjutes. Utländska last- och taxibilar samt omnibussar komma fr. o. m. den 1 januari 1955 att vara befriade från dylik skatt under lika lång tid som motsvarande förmån i det främmande landet tillkommer i Sverige registrerat sådant fordon, dock högst under ett år.

Efter hemställan av finansdepartementet är utrikesdepartementet i färd med att utreda i vilken mån andra länder äro villiga att medge svenska fordon skattefrihet.

Anmälningar

om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet

(Överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (justitsministeriet) meddelar den 17 december 1954:

På grundlag af den i januar 1954 af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. afgivne betænkning angående ophævelse af al paskontrol ved grænserne mellem de nordiske lande og på grundlag af den vedtagne rekommendation blev der afholdt et møde i København den 30. november og den 1. december 1954 mellem repræsentanter for de faglige myndigheder i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Island var også indbudt til at deltage i mødet, men meddelte, at man ikke havde lejlighed til at sende en repræsentant.

På mødet drøftede man de praktiske spørgsmål, som en gennemførelse af den fulde pasfrihed måtte give anledning til. Forhandlingerne medførte, at der anstilles yderligere undersøgelser i de respektive lande, hvorpå drøftelserne vil blive fortsat i Stockholm i begyndelsen af 1955.

Isländska regeringen (dóms- og kirkjumálaráðuneytið) meddelar den 11 januari 1955:

Island tiltrådte ikke den konvention, som blev afsluttet i 1952 af fire af de nordiske lande om ophævelse af pastvang for rejsende mellem disse lande. Ifølge konventionens form manglede de faktiske forudsætninger for et medlemskab fra Islands side, idet konventionen gik ud fra direkte trafikforbindelser mellem de kontraherende lande, uden anløb i andre lande. Samfærdselen mellem Island og de øvrige nordiske lande foregår derimod på den måde, at fartøjer undervejs anløber Storbritannien, hvorfra de medbringer passagerer.

Ifølge rekommandation nr. 9, som blev vedtaget af Nordisk råd den 16. august f. å., om bortfald af al paskontrol ved rejse mellem de nordiske lande, også for statsborgere fra andre lande, jfr. den aftale, som blev afsluttet mellem de fire af de nordiske lande den 22. maj f. å., er disse forudsætninger nu bortfaldet. Justitsministeriet anser det for ønskeligt på alle måder at tilskynde en friere samfærdsel mellem de nordiske lande og mener derfor, at det nu er opportunt, at Island tilltræder konventionen om ophævelse af nordiske statsborgeres pligt til at medføre pas ved ankomst til eller ophold i et af de andre nordiske lande.

Sandsynligvis må en særlig protokol udfærdiges angående Islands medlemskab af forannævnte konvention i betragtning af, at fartøjer i fart mellem Island og de øvrige nordiske lande anløber andre staters territorium, da man næppe ville kunne henføre passagerer fra disse steder til passagerer, som ankommer fra et nordisk land, og paskontrol derfor ikke skulle være nødvendig. Det kan i denne forbindelse anføres, at det ikke er forbundet med nogen vanskeligheder at gøre en sådan sondring mellem passagererne, da der på alle fartøjer medføres særskilte passagerlister. Man kan derfor gå ud fra, at ingen vanskelige problemer vil opstå i forbindelse med Islands tiltrædelse til konventionen.

Af foran anførte grunde må det derfor anses for hensigtsmæssigt, før den endelige beslutning om Islands tiltrædelse til konventionen tages, at disse forhold gøres til genstand for diskussion med vedkommende myndigheder i de andre nordiske lande.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) lämnar i anmälan den 23 december 1954 enahanda upplysningar, som innehållas i den danska regeringens anmälan.

Svenska regeringen (inrikesdepartementet) anmäler den 14 december 1954 därjämte, att de i danska regeringens anmälan omförmälda ytterligare undersökningarna, såvitt å Sverige ankommer, för närvarande pågå.

Anmälningar
om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk
medborgare på sjukhus i annat nordiskt
land än hemlandet
(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 13 december 1954:

Indenrigsministeriet har endnu ikke modtaget nogen henvendelse i sagen fra den svenske regering, som har påtaget sig at koordinere samarbejdet i den foreliggende sag. Man har imidlertid med henblik på en sådan henvendelse foretaget en foreløbig undersøgelse af, i hvilket omfang der for Danmarks vedkommende vil være behov for særlige foranstaltninger på det her omhandlede område.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Sosialdepartementet har meddelt at de spørsmål som omhandles i tilrådingene nr. 10--17 er under utredning, men at dette arbeid ikke kan ventes ferdig på atskillig tid. Den norske regjering er derfor på det nåværende tidspunkt ikke i stand til å avgi noen nærmere melding til rådets 3. sesjon.

Svenska regeringen (inrikesdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Inom Nordiska socialpolitiska kommittén pågår för närvarande arbetet på en konvention om social trygghet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Ett förslag till avtalstext är för kommitténs räkning under utarbetande av ett redaktionsutskott bestående av representanter för de berörda ländernas regeringar [se ärende nr 32 (s. 392—403)]. Enligt uppgift kommer förslaget att innefatta bl. a. vissa regler om sjukhjälp i sådana fall,

då medborgare som omfattas av sjukförsäkringen i ett nordiskt land är bosatta i annat nordiskt land eller vid tillfälligt besök i annat nordiskt land behöver läkarvård eller sjukhusvård. Ett utarbetat förslag till konvention avses skola behandlas vid Nordiska socialpolitiska kommitténs nästkommande sammanträde, varefter frågan torde komma att uppföras på dagordningen vid 1955 års socialministermöte.

Under arbetet på konventionen om social trygghet har sålunda den i Nordiska rådets rekommendation nr 10/1954 avsedda frågan tagits upp till behandling. Resultatet av de pågående överläggningarna om konventionens slutliga utformning torde därför böra avvaktas, innan frågan om behovet av ytterligare åtgärder för ett realiserande av Nordiska rådets rekommendation på denna punkt blir föremål för ytterligare utredning.

Vad särskilt angår frågan om gemensam hälsotjänst i gränsområdena torde vidare få erinras om att en samarbetsgrupp bestående av representanter för Finlands, Norges och Sveriges medicinalstyrelser erhållit i uppdrag att närmare utreda hithörande frågor. Sammankallande i samarbetsgruppen är Norges representant.

Anmälningar
om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam
medicinalstatistik

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Norge* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 15 december 1954:

Sundhedsstyrelsen rettede i foråret 1949 henvendelse til de øverste sundhedsmyndigheder i de øvrige nordiske lande med opfordring til at drøfte en ensartet anvendelse af den nye internationale sygdoms- og dødsårsagsklassifikation i statistikken. Som resultat heraf opnåedes fuld enighed om fra og med 1951 at offentliggøre ensartede tabeller om dødsårsagerne i de nordiske lande i de officielle publikationer.

Med hensyn til spørgsmålet om en ensartet anvendelse af sygdomsstatistikken må det erindres, at den internationale sygdomsklassifikation af 1948 endnu er ny og uprøvet, hvorfor det utvivlsomt vil være af værdi først forsøgsvis at arbejde med den nye sygdomsgruppering i hvert land for sig, således som det nu sker f.eks. i England og USA.

Et af formålene med den morbiditets- og sygehusundersøgelse, som sundhedsstyrelsen påbegyndte i 1950, er netop at finde praktisk anvendelse for den internationale sygdomsklassifikation, både hvor det gælder sygehuspatienter, og hvor der er tale om sygelighed uden indlæggelse.

Denne omfattende undersøgelse, hvorved ca. 100 000 voksne over et tidsrum af 3 år er blevet udspurgt om deres helbredstilstand, og hvor der foreligger detaljerede medicinsk-sociale oplysninger om hver enkelt af ca. 30 000 sygehuspatienter, er for så vidt angår arbejdet i marken afsluttet den 1. juli 1954.

Undersøgelserne er gennemført med støtte af Rockefeller-fondet, den danske stat og forskellige institutioner, ligesom WHO's regionalkontor for Europa på særdeles effektiv måde har støttet arbejdet.

I denne forbindelse bør man vel også tage hensyn til, at man fra svensk side har berørt muligheden af at etablere en skandinavisk »National Committee on Vital and Health Statistics» under WHO.

Det vil efter sundhedsstyrelsens opfattelse, hvortil indenrigsministeriet for sit vedkommende ganske kan slutte sig, være umuligt på indeværende tidspunkt at udtale sig om rammerne for et eventuelt skandinavisk medicinalstatistisk samarbejde, idet de nordiske lande på visse områder har en ret uensartet medicinalstatistik, bl. a. betinget af geografiske og demografiske forskelligheder.

Man kan imidlertid meget anbefale, at der f.eks. gennem afholdelse af skandinaviske sagkyndige udvalgmøder åbnes mulighed for en fordomsfri drøftelse af de teoretiske og praktiske problemer, der er knyttet til etablering af en fælles skandinavisk medicinalstatistik.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Sosialdepartementet har meddelt at de spørsmål som omhandles i tilrådingene nr. 10—17 er under utredning, men at dette arbeid ikke kan ventes ferdig på atskillig tid. Den norske regjering er derfor på det nåværende tidspunkt ikke i stand til å avgi noen nærmere melding til rådets 3. sesjon.

Svenska regeringen (inrikesdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Överläggningar beträffande rekommendationen har ägt rum mellan representanter för inrikesdepartementet och medicinalstyrelsen.

Anmälningar
om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk
hälsovårdshögskola
(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 9 december 1954:

Man er med det svenske indenrigsdepartement enig i, at det videre arbejde med denne sag bedst kan foretages gennem nedsættelsen af en inter-nordisk komité.

Indenrigsministeriet skal dog henstille, at der bliver mulighed for at udvide det enkelte lands repræsentation i komiteen udover det foreslåede antal af 2, eventuelt således at der gives medlemmerne adgang til at møde med rådgivere.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Regjeringen har sluttet seg til et forslag fra den svenske regjering som har påtatt seg ansvaret for behandlingen av denne sak. Forslaget går ut på å nedsette en internordisk komité som skal ha som oppgave å undersøke de organisatoriske og økonomiske forutsetninger for en fortsettelse av den allerede pågående kursusrvirksomhet, samt utarbeide konkret forslag for organisering av en permanent nordisk høyskole for offentlig helsevirksomhet. Som norske medlemmer av en slik komité er utpekt medisinalråd Jon Bjørnsson og professor dr. med. Axel Strøm med overlege Fredrik Mellbye og stadsfysikus Trygve Iversen som varamenn.

Svenska regeringen (inrikesdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Inom inrikesdepartementet har utarbetats en promemoria angående tillsättande av en internordisk kommitté för utarbetande av planer för det

fortsatta nordiska samarbetet för vidareutbildning av hälsovårdstjänstemän. Denna promemoria har genom en statssekreterarskrivelse den 18 oktober 1954 överlämnats till utrikesdepartementet med anhållan att utrikesdepartementet ville delgiva de övriga nordiska ländernas regeringar de synpunkter och förslag, som innefattas i promemorian.

Att svar har inkommit från norska regeringen, meddelas den 21 december 1954.

Ur den i svenska regeringens anmälan omförmälda promemorian kan återgivas följande:¹

Sedan flera år tillbaka har förslag förelegat om en gemensam nordisk högskola för vidareutbildning av högre hälsovårdstjänstemän. Avsikten har varit att en sådan hälsovårdshögskola skulle ge undervisning såväl åt läkare som åt ledande tjänsteveterinärer, sanitetsingenjörer och distriktssköterskor liksom också åt vissa socialtjänstemän. Vart och ett av de nordiska länderna vore för litet för att självt ordna denna undervisning, varför ett samgående befunnits lämpligt.

I avvaktan på att planerna på en högskola skulle avancera har en nordisk försöksverksamhet i kursform kommit till stånd. Denna har pågått i Göteborg och har organiserats av en arbetsgrupp med representanter för Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges medicinalstyrelser i samarbete med Förenta Nationernas världshälsovårdsorganisation. Vid sin sida har arbetsgruppen haft en lokalkommitté i Göteborg för arbetets detaljplanering.

Den första kursen avhölls under augusti och september månader 1953 med 20 deltagare från de nordiska länderna. Deltagare i denna kurs voro förste provinsialläkare och med dem likställda läkare. En kurs av enahanda utformning har pågått under augusti och september månader innevarande år, varvid även ett antal veterinärer deltagit.

Kostnaderna för den hittills bedrivna verksamheten ha bestritts dels av Världshälsovårdsorganisationen, dels av de deltagande länderna. Sålunda ha hittills hållna sammanträden med arbetsgruppen liksom de två första ordinarie kurserna huvudsakligen bekostats av Världshälsovårdsorganisationen. De deltagande länderna ha beviljat vissa anslag till ett sekretariat i Göteborg. Världshälsovårdsorganisationens europakontor avser att ställa vissa medel till förfogande för verksamheten under 1955 och 1956. Bidragen från Världshälsovårdsorganisationen torde emellertid komma att successivt minska för att vid ännu ej fixerad tidpunkt helt upphöra, varefter kostnaderna komma att åvila de deltagande länderna.

Vid det nordiska medicinalchefsmötet i Stockholm den 23 mars 1954 var frågan om de högre hälsovårdskurserna i Göteborg och deras vidare utbyggnad föremål för en ingående diskussion. Det uttalades därvid att arbetsgruppen borde upprätta förslag till fortsatt utbyggnad och verksamhet med inriktning mot en hälsovårdshögskola i Göteborg.

Inom det svenska inrikesdepartementet har frågan om de lämpliga formerna för ett fortsatt nordiskt samarbete för vidareutbildning av hälsovårdstjänstemän varit föremål för överläggningar. Man har därvid, med utgångspunkt från den samstämmighet i uppfattningen om behovet av kon-

¹ Tryckt efter sessionen.

kreata planer för den fortsatta verksamheten, som kommit till uttryck i olika sammanhang, ansett, att syftet bäst skulle främjas genom att för frågans fortsatta behandling tillsätta en kommitté med representanter för Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige.

En sådan kommitté borde t. ex. undersöka de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för såväl en fortsatt, vidgad kursverksamhet för olika grupper av hälsovårdstjänstemän som de allmänna förutsättningarna för organiserandet av en gemensam nordisk hälsovårdshögskola. Kommittén förutsättes vidare utarbeta ett konkret förslag till organisation av en sådan skola jämte skissritningar till institutionsbyggnad. Även frågan om skolans förläggning borde upptagas till behandling av kommittén. Vid diskussion av Göteborg som förläggningsalternativ, vilket har förordats såväl vid det nordiska medicinalchefsmötet i Oslo 1952 som av Danmarks, Norges och Sveriges medicinalchefer vid den första kursens invigning i Göteborg, bör kommittén samråda såväl med Göteborgs universitet som med Chalmers tekniska högskola och Göteborgs stad. Kommitténs betänkande avses skola ligga till grund för det fortsatta studiet av projektet. Med hänsyn till den begränsade tid under vilken Världshälsovårdsorganisationen kan förväntas lämna bidrag till den nuvarande kursverksamheten och med hänsyn till Nordiska rådets uttalanden vore det värdefullt om kommittén kunde bedriva sitt arbete så skyndsamt som möjligt.

Kommittén kunde förslagsvis bestå av två ledamöter från vart och ett av de nordiska länderna. Kommittén synes böra biträdas av en sekreterare. Framställning om medel härför liksom för kommitténs arbete i övrigt torde få göras av kommittén hos de berörda ländernas regeringar.

Därest Island ej skulle anse sig kunna delta i kommitténs arbete med en delegation, vore det likväl synnerligen önskvärt om Island, såsom skett t. ex. inom den nordiska farmakopénämnden, ville följa kommitténs arbete och framföra sina synpunkter genom en observatör.

Sedan jakande svar inkommit från Danmark, Finland och Norge, bemyndigades den 21 januari 1955 chefen för inrikesdepartementet att utse två sakkunniga att för Sverige delta i arbetet på utarbetande av planer för det fortsatta nordiska samarbetet för vidareutbildning av hälsovårdstjänstemän.

Anmälningar

om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Norge* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (ministeriet for handel, industri og søfart) förklarar sig i anmälan den 10 december 1954 villig att delta i nordiskt samarbete i frågan samt hänvisar till följande i samråd med danska sundhedsstyrelsen utarbetade, i december 1954 dagtecknade promemoria om läkarundersökning och hälsotjänst i fråga om sjömän med särskild hänsyn till danska förhållanden.

I. Administrative spørsmål m. v.

I Danmark henhører søfarts-sociale spørsmål under ministeriet for handel, industri og søfart, søfartsafdelingen (alene forholdet udadtil, navnlig overfor ILO, varetages gennem socialministeriets internationale socialpolitiske afdeling). — Dette gælder også de her behandlede spørsmål om lægelige og hygiejniske forhold i handels- og fiskerflåden. Spørgsmålene administreres naturligvis i nær føling med sundhedsautoriteterne, repræsenteret ved indenrigsministeriet og sundhedsstyrelsen, ligesom det af lige mange repræsentanter for redere og søfarende bestående Søfartens fællesråd sædvanligvis rådspørges i principielle sager af denne art.

Reglerne administreres i det daglige navnlig af mønstringsbestyrerne og statsforhyringskontorerne, hvorhos Dansk dampskibsrederiforenings lægekonto, skønt værende af privat karakter, af handelsministeriet har fået overdraget vigtige funktioner vedrørende gennemførelsen af de straks nedenfor nævnte forskrifter af offentligretlig art.

II. Formålet med lægeundersøgelsesordningen

De herhenhørende forskrifter angår dels visse af det offentlige krævede undersøgelser, dels private, af rederiforeningen overfor medlemmerne tilrådede undersøgelser. Hvad de første angår, er de nedfældet i kgl. anordning nr. 446 af 23. december 1952 om lægeundersøgelse af søfarende. Som det

vil ses, drejer det sig om synsprøver, om tvungen årlig undersøgelse af de 15—18 årige (svarende til vedkommende Genève-konvention fra 1921), samt om tvungen tuberkuloseundersøgelse af alle søfarende. Som »adgangsbetingelse» vil disse forskrifter blive behandlet i forbindelse med besvarelsen af Nordisk råds tilråding nr. 25/1954 om retslig ligestilling for nordiske søfarende [se ärende nr 65 (s. 503—504)]. Den private rederiforenings undersøgelse er rettet på alle udmønstrede og angår en generel helbreds kontrol.

III. Fælles helsetjeneste

a. Internordisk samarbejde

Det er handelsministeriets opfattelse, at nordisk samarbejde på dette område ikke så meget skal bestå i etablering af særlige sundhedscentre eller sundhedstjenester (modsat under *b*), idet den ensartede faglige standard hos lægerne tillader, at de uden videre kan benyttes; det samme gælder det i havnebyerne allerede til rådighed stående — og senere tilkommende — apparatur, hospitaler m. v. Opgaven må være at koordinere og gensidig anerkende de foranstaltninger, der træffes på national basis. Dansk dampskibsrederiforening har oplyst, at der allerede er opnået værdifulde kontakter mellem på den ene side rederiforeningens lægekantor i Amaliegade 33, København, og på den anden side helsedirektoratet i Oslo, henholdsvis lækarmottagningen i Göteborg. Det er af stor gensidig nytte, at spørgsmålene om en sømands egnethed til skibstjeneste afgøres efter ensartede kriterier og på basis af udvekslede erfaringer, ligesom det med tilfredshed kan konstateres, at der er truffet aftaler om et system, hvorefter de herhenhørende lægeinstanser gensidigt holder hinanden underrettet om, hvilke sømænd der i de respektive lande bliver fundet lægeligt uegnede til skibstjeneste, bl. a. for herved at hindre, at sådanne søfolk, når et fælles arbejdsmarked på søen er til stede, opnår udmønstring med et andet nordisk lands skibe. Endvidere bør det formentlig overvejes at tilvejebringe gensidighed med hensyn til virkningen af de lægelige konklusioner set i forhold til de offentlig påbudte lægeundersøgelser, således at f. eks. en norsk læges bedømmelser direkte kan lægges til grund som fyldestgørende i forbindelse med en sømands udmønstring med dansk skib. Som det vil ses, er man atter her inde på en udløber af diskussionen vedrørende tilråding nr. 25/1954.

b. Udlandet udenfor Skandinavien

For den norske handelsflåde er efter det oplyste oprettet lægekantorer for helbredsundersøgelse af norske søfolk i London, Liverpool, Antwerpen, Le Havre og New York; for den danske handelsflåde findes ikke noget tilsvarende. Gennem nogle år er spørgsmålet om etablering af en fællesnordisk sømandsklinik i Le Havre blevet diskuteret indenfor de nordiske handelsflåders velfærdsråd; det er tanken, at Norges, Danmarks og Sveriges konsulter i Le Havre i fællesskab skal udgøre bestyrelsen for et sådant sømandshospital, hvis daglige leder skulle være den derboende dr. Størksen; den finansielle ramme for dette hospital er allerede fastlagt, men planen er endnu ikke definitivt gennemført.

Navnlig efter at Danmark i 1945 er gået over til at kræve årlig tuberkuloseundersøgelse af søfarende og som en følge af, at en betydelig del af den danske handelsflåde ikke ser danske havne, er det blevet et brændende spørgsmål at få en vis kontrol med eller et vist hold på, hvor tuberkuloseundersøgelser bedst kan fås foretaget i udlandet. Hvad enten det drejer sig om foto, skærbilleder eller gennemlysning, er det alment anerkendt, at den

sikre vurdering af fundene stadig lægeligt frembyder vanskeligheder og kræver trænet personel, således at undersøgelsesordningens gennemførelse i udlandet ikke tilfredsstillende kan tilgodeses af en hvilken som helst læge eller klinik, navnlig på oversøiske pladser. Handelsministeriet og rederiforeningens lægekantor er inde i overvejelser om så vidt muligt at koncentrere disse undersøgelser på visse bestemte pladser for derigennem at udelukke ukvalificerede læger. Som en videreførelse heraf er det klart, at en dansk søfartsadministration med interesse kan gå ind i drøftelserne om fælles helsetjeneste i udlandet i form af fællesnordiske sundhedscentre eller lignende arrangementer vedrørende lægeundersøgelse af nordiske søfarende til nordiske skibe. Der peges i denne forbindelse på det på nordisk basis drevne Scandinavian Shipping Office i New York, der har filialer i Baltimore, New Orleans, San Pedro og San Francisco, og hvortil en sådan helsetjeneste muligvis kunne knyttes. — Det bemærkes, at efter det oplyste ca. 700 danske sømænd årlig passerer dette forhyringskontor i New York.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Sosialdepartementet har meddelt at de spørsmål som omhandles i tilrådingene nr. 10—17 er under utredning, men at dette arbeid ikke kan ventes ferdig på atskillig tid. Den norske regjering er derfor på det nåværende tidspunkt ikke i stand til å avgi noen nærmere melding til rådets 3. sesjon.

Svenska regeringen (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

I avvaktan på initiativ från norska regeringen har någon åtgärd från svensk sida icke vidtagits.

Anmälningar

om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Norge* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 9 december 1954:

Indenrigsministeriet brevvexlar for tiden med undervisningsministeriet, landbrugsministeriet og sundhedsstyrelsen om sagen.

Det er derfor ikke muligt for indenrigsministeriet på nuværende tidspunkt at fremkomme med den af rådet ønskede redegørelse for, hvilke skridt der bør tages for at få en udveksling af det medicinske personale i stand og for at skabe et fælles nordisk arbejdsmarked for læger, tandlæger, dyrlæger, sygegymnaster og sygeplejersker.

Det kan bemærkes, at indenrigsministeriet endnu ikke i sagen har modtaget nogen henvendelse fra den norske regering, der har påtaget sig at koordinere samarbejdet.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Sosialdepartementet har meddelt at de spørsmål som omhandles i tilrådingene nr. 10—17 er under utredning, men at dette arbeid ikke kan ventes ferdig på atskillig tid. Den norske regjering er derfor på det nåværende tidspunkt ikke i stand til å avgi noen nærmere melding til rådets 3. sesjon.

Svenska regeringen (inrikesdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

I Sverige tillsattes år 1950 en kommitté för översyn av lagen om behörighet att utöva läkarkonsten. Utredningens uppdrag omfattar bl. a. en allmän översyn av gällande bestämmelser för erhållande av svensk legitimation och för beviljande av tillstånd för andra än legitimerade läkare att i

Sverige utöva läkarkonsten. Utredningen har uppmärksammat även det spörsmål som aktualiserats genom Nordiska rådets rekommendation och har i denna fråga upptagit kontakt med en i Norge pågående utredning med liknande uppgifter som den svenska kommitténs.

Anmälningar

om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) har vid sin anmälan den 9 december 1954 fogat följande promemoria med upplysningar om de åtgärder, som indenrigsministeriet anser böra vidtagas i de i rekommendationen berörda frågorna.

Lægerecepter og ensartet lovgivning

Forudsætningen for, at lægerecepter udstedt i et nordisk land kan få gyldighed i de andre nordiske lande, er for det første, at der udgives en fælles nordisk farmakopé. Udkast hertil kan tidligst ventes færdig i 1960. Endvidere må reglerne om recepters affattelse og reglerne for lægemidlers udlevering forinden søges gjort så ensartede som muligt. Endelig må det, for at en ordning af spørgsmålet kan få nogen praktisk betydning, være en forudsætning, at de nordiske landes lovgivning angående de medicinske specialiteter søges nærmet mest muligt til hinanden. Med hensyn til de to sidstnævnte spørgsmål vil der snarest blive søgt tilvejebragt materiale til udarbejdelse af en oversigt over reglerne i de nordiske lande, men da man i Danmark netop for tiden er i færd med at udarbejde nye regler på disse områder som følge af den nye apotekerlov af 11. juni 1954, den nye tandlægelov af samme dato og overvejelserne om en ny lovgivning om euforiserende stoffer, jfr. nedenfor, har man fundet det rigtigst at udskyde tilvejebringelsen af dette materiale, indtil disse nye danske regler er gennemført.

Med hensyn til de euforiserende stoffer agtes forskellige lovforslag udarbejdet på grundlag af en kommissionsbetænkning, fremsat til behandling i folketinget. Når denne lovgivning er gennemført, hvilket formentlig vil ske i denne folketingssamling, vil der fra dansk side blive truffet foranstaltning til udveksling af materiale vedrørende de gældende regler i de forskellige lande.

Indenrigsministeriet har netop nu udfærdiget en lovbestemmelse angående loven om gifte og andre for sundheden farlige stoffer og vil derefter træffe lignende foranstaltninger med hensyn til udvekslingen af regler som omtalt angående lovgivningen om de euforiserende stoffer.

Billiggørelse af medicin

Ifølge den for tiden i Danmark gældende medicintakst for mennesker må der ved beregning af udsalgsprisen for insulinpræparater, lever- og ventrikelpræparater i alle tilfælde, hvor lægen har givet recepten påtegning om, at midlets anvendelse er livsvigtig, kun lægges 10 % til indkøbsprisen.

Ifølge § 18, stk. 1, nr. 4, i lov om folkeforsikring skal sygekasserne til deres ubemidlede nydende medlemmer yde $\frac{3}{4}$ af betalingen for insulin til sukkersygepatienter og for leverpræparater til patienter, der lider af farlige blodsygdomme, under forudsætning af, at lægen erklærer, at anvendelse af disse præparater er nødvendig, og socialministeren kan efter indstilling fra sundhedsstyrelsen fastsætte, at sygekasserne skal præstere en tilsvarende ydelse, for så vidt angår andre lignende livsvigtige præparater.

Ifølge samme lovs § 18, stk. 1, nr. 5, skal sygekasserne til deres ubemidlede, nydende medlemmer yde $\frac{3}{4}$ af betalingen for anden medicin, som ordineres af en læge, og som må anses for særlig betydningsfuld. Som sådan medicin kan dog kun ordineres medicin, som af socialministeren efter indstilling fra sundhedsstyrelsen er henført til denne gruppe.

Endelig findes der i lov nr. 209 af 11. juni 1954 om apotekervæsenet i § 66 en bestemmelse, hvorefter indenrigsministeren af apotekerfondens midler kan yde tilskud til nedsættelse af prisen på livsvigtige eller særlig betydningsfulde lægemidler, og hvorefter der af indenrigsministeriet skal fastsættes nærmere regler for, hvilke lægemidler der skal omfattes af denne bestemmelse.

Indenrigsministeriet overvejer for tiden, hvilke regler der bør gives i henhold til sidstnævnte bestemmelse, og vil, når der er truffet afgørelse vedrørende dette spørgsmål, træffe foranstaltning til, at der udveksles materiale vedrørende de forskellige landes regler på dette område.

N o r s k a r e g e r i n g e n (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Sosialdepartementet har meddelt at de spørsmål som omhandles i tilrådingene nr. 10—17 er under utredning, men at dette arbeid ikke kan ventes ferdig på atskillig tid. Den norske regjering er derfor på det nåværende tidspunkt ikke i stand til å avgi noen nærmere melding til rådets 3. sesjon.

S v e n s k a r e g e r i n g e n (inrikesdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Med skrivelse den 9 december har indenrigsministeriet i Danmark överlämnat en promemoria med vissa synpunkter på de i rekommendationen berörda problemen. Promemorians innehåll är för närvarande under övervägande inom inrikesdepartementet.

Anmälningar

om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 14 december 1954:

Et her udarbejdet forslag til udvidet nordisk samarbejde på disse områder er med skrivelse af 9. december 1954 forelagt vedkommende ministerier i Island, Norge og Sverige. Indenrigsministeriet har anmodet de pågældende ministerier om at fremkomme med de bemærkninger, som forslaget måtte give anledning til, ligesom man har erklæret sig villig til herfra at indkalde til en nærmere drøftelse af sagen.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Sosialdepartementet har meddelt at de spørsmål som omhandles i tilrådingene nr. 10—17 er under utredning, men at dette arbeid ikke kan ventes ferdig på atskillig tid. Den norske regjering er derfor på det nåværende tidspunkt ikke i stand til å avgi noen nærmere melding til rådets 3. sesjon.

Svenska regeringen (inrikesdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Med skrivelse den 9 december 1954 har indenrigsministeriet i Danmark överlämnat en promemoria med vissa förslag i anslutning till rekommendationen. Promemorians innehåll är f. n. under övervägande inom inrikesdepartementet.

Den i den danska och den svenska regeringens anmälningar omförmälda promemorian är av följande innehåll:

Udvidet samarbejde med hensyn til laboratorievirksomhed

Den socialpolitiske komité under Nordisk råd har under forberedelsen af rådets forhandlinger om fortsat samarbejde på sundhedsvæsenets område i indstilling nr. 13/1954 anbefalet, at samarbejdet mellem de nordiske centrale laboratorier på det bakteriologiske, serologiske og virologiske område, der har givet sig betydelige praktiske udslag i fælles foranstaltninger og bistand under epidemiske sygdomme, herunder ved poliomyelitis-epidemier i de senere år, søges udvidet bl. a. ved jævnlig udveksling af erfaringer, ved at specielle opgaver fordeles mellem de nordiske laboratorier og ved udveksling af personale på de nordiske laboratorier.

Efter forhandling med sundhedsstyrelsen og statens seruminstitut skal indenrigsministeriet bemærke følgende:

Efter ministeriets opfattelse forudsætter et sådant udvidet samarbejde, at der skabes øget mulighed for en løbende personlig kontakt mellem det videnskabeligt uddannede personale på de forskellige nordiske laboratorier. Det tør antages, at dette personale i store træk er bekendt med de opgaver, som de centrale laboratorier i de øvrige nordiske lande beskæftiger sig med, men på grund af den ofte meget specielle karakter af de opgaver, der søges løst på centrallaboratorierne, vil en personlig udveksling af erfaringer mellem de videnskabsmænd, der på de forskellige nordiske laboratorier har samme arbejdsområder, være af meget stor betydning. Der må tilvejebringes mulighed for, at også de yngste videnskabelige medarbejdere på et ret tidligt tidspunkt af deres tilknytning til et af de nordiske laboratorier får lejlighed til at få personlig kontakt med deres fagfæller i det øvrige Norden, således at kendskab til de øvrige landes arbejdsmetoder, laboratorieudstyr og særlige problemer af fælles praktisk eller forskningsmæssig interesse bliver et naturligt led i uddannelsen og det laboratoriemæssige arbejde i øvrigt. Udvekslinger af erfaringer og synspunkter, gensidig oplysning om litteratur af fælles interesse og om forskningsarbejde, nye metoder m. m., som finder sted også i den øvrige verden, vil lettes og udvikles ved en personlig kontakt og opnås på et tidligere tidspunkt, end det formentlig ellers ville være muligt. Det følger heraf, at internordiske studie- og kontaktrejser bør kunne foretages uden for store formelle og praktiske vanskeligheder af det videnskabeligt uddannede personale på laboratorierne i Norden. Noget tilsvarende bør gælde videnskabsmænd ved de videnskabelige institutter ved de højere læreanstalter, der løser opgaver i tilknytning til de bakteriologisk-serologiske laboratorier.

En fordeling af specielle opgaver mellem de nordiske institutter vil være umiddelbart nærliggende, når medarbejderne ved de forskellige laboratorier har et tilstrækkeligt kendskab til de øvrige nordiske laboratoriers personale, arbejdsforhold, metoder, apparatur m. v.

Om en egentlig udveksling eller bytning af personale for længere tidsrum midlertidigt eller endog varigt vil være ønskelig set fra de enkelte laboratoriers synspunkt, vil formentlig lettest kunne afgøres, når en nærmere personlig kontakt mellem de forskellige laboratoriers medarbejdere af forskellige grader er en kendsgerning.

En forudsætning for en udvikling af kontakten mellem landene som nævnt vil det formentlig være, at alle udgifter til rejser og ophold uden for hjemlandet — med bevarelse af lønning — refunderes de pågældende medarbejdere. Til dækning af udgifterne ved sådanne kontakt- og studierejser kunne der være tale om at oprette en særlig konto på de pågældende institutioners budget.

Levnedsmiddelkontrol

I forarbejderne til rådets rekommandation nr. 16/1954 er det nævnt, at det stedfindende samarbejde på levnedsmiddelområdet særlig har fundet udtryk ved den nordiske metodikkomité's arbejde for at udarbejde standardmetoder for undersøgelser og analyser af levnedsmidler. Endvidere har et betydeligt, men ganske uformelt samarbejde udviklet sig mellem de embedsmænd i de forskellige lande, hvem det særligt påhviler at have indseende med levnedsmiddelhygiejnen.

Den socialpolitiske komité under Nordisk råd har i indstilling nr. 13 anbefalet, at det stedfindende samarbejde på levnedsmiddelkontrollens område søges udvidet, bl. a. ved gennemførelse af fælles levnedsmiddelforskrifter og ved en fordeling på de nordiske laboratorier af undersøgelser over syntetiske tilsætningsstoffers biologiske virkninger.

I denne anledning skal indenrigsministeriet bemærke følgende:

Som grundlag for forberedelse af og udformning af levnedsmiddelforskrifter, der kan anses for tilfredsstillende udfra et ernæringshygiejnisk synspunkt, må man sikre sig et videnskabeligt underbygget indseende med levnedsmidlernes produktion eller fremstilling samt efter omstændighederne med deres opbevaring, transport og distribution.

Det vil derfor være af afgørende betydning for sundhedsmyndighederne, at den for den videnskabelige forskning på dette område nødvendige litteratur er samlet, systematisk ordnet og let tilgængelig, samt at forskningen kan støtte sig til eksperimentelle undersøgelser.

Til sikring af, at levnedsmiddelforskrifter efterleves, vil et kontrolsystem, der giver mulighed for en generel eller stikprøvevis undersøgelse af levnedsmidlerne, være nødvendig. Levnedsmiddelkontrollen, der efter levnedsmidlernes beskaffenhed eller andre i betragtning kommende omstændigheder kan foregå lokalt eller være mere eller mindre centraliseret, må for at kunne gennemføres hurtigt, sikkert og ensartet have forskrifter eller normer for foretagelse af prøver og analyser.

Fælles regler i nordiske lande om levnedsmidler, d. v. s. om råvarernes beskaffenhed og kvalitet, om deres behandling eller oparbejdning til den stand, hvori de udbydes til forbrugerne, samt om deres opbevaring og transport m. v., synes at måtte forudsætte, at der i de forskellige lande råder nogenlunde ensartede regler om gennemførelse af kontrollen med, at de foreskrevne regler iagttages, herunder om en i det væsentlige ensartet opbygning af kontrolorganerne.

I alle de nordiske lande har man opmærksomheden henvendt på betydningen af et samarbejde med hensyn til undersøgelser over den biologiske virkning af tilsætning af syntetiske stoffer til levnedsmidler. Såvidt det er indenrigsministeriet bekendt, kan der imidlertid for tiden kun i Sverige på statens institut för folkhälsan foretages tilfredsstillende undersøgelser på dette område.

I denne forbindelse skal det dog oplyses, at indenrigsministeriet i august 1954 har nedsat et udvalg »med den opgave at overveje, om der navnlig til sikring af et videnskabeligt underbygget indseende med fremstillingen af levned- og nydelsesmidler m. m. bør oprettes et særligt centralt institut. Udvalget bør i givet fald fremkomme med forslag om, hvorledes et levnedsmiddelinstitut mest hensigtsmæssigt vil kunne tilvejebringes, samt undersøge muligheden for et samarbejde mellem et sådant institut og de bestående danske og andre nordiske laboratorier og kontrolinstitutioner». — Ved nedsættelsen af udvalget har man bl. a. haft de syntetiske tilsætninger til

levnedsmidler for øje, og man har — som det vil ses — netop haft opmærksomheden henledt på betydningen af samarbejde med de øvrige nordiske lande. I sidstnævnte henseende bemærkes, at forstanderen for det nævnte svenske institut er tilforordnet udvalget som særlig sagkyndig.

Da udvalget endnu ikke har afsluttet sit arbejde, tør der ikke på nærværende tidspunkt udtales noget om, i hvilken retning udvalgets betænkning, der forventes at ville foreligge i første halvdel af 1955, vil gå. Indenrigsministeriet må dog for sit vedkommende være af den opfattelse, at centrale instituter i hvert af de nordiske lande med henblik på videnskabeligt underbygget, men praktisk betonet forskning af spørgsmål vedrørende levnedsmidler og ernæring vil kunne bidrage til et fælles nordisk marked for levnedsmidler. Også med henblik på muligheden for at hævde de nordiske landes stilling som levnedsmiddelproducerende og -eksporterende lande uden for Norden vil det være af betydning, at man i fællesskab søger at løse de ernæringshygiejniske problemer, der knytter sig til de syntetiske tilsætninger til levnedsmidler.

Med henblik på et øget samarbejde på levnedsmiddelområdet i det hele mellem de nordiske lande vil indenrigsministeriet finde det hensigtsmæssigt, at de respektive ministerier i hvert af landene hver for sit vedkommende i store træk overfor de tilsvarende ministerier i de andre lande gør rede for levnedsmiddelovgivningens opbygning samt denne lovgivnings hovedprincipper, herunder opbygningen af levnedsmiddelkontrollen, idet ministerierne udveksler i hvert fald de mer fundamentale love o. l., at ministerierne over for hinanden giver oplysning om, på hvilke områder man i de enkelte lande — også på længere sigt — påtænker en ændring eller en udbygning af levnedsmiddelovgivningen, fordi man mener at have fundet områder af betydning, på hvilke mangelfulde eller iøvrigt utilfredsstillende regler er gældende, at ministerierne til stadighed på det tidligst mulige stadium holder de tilsvarende ministerier i de andre lande løbende underrettet om betænkninger eller udkast til nye bestemmelser på levnedsmiddelområdet, samt at det danske indenrigsministerium på dette grundlag udarbejder en rapport som grundlag for fællesdrøftelser om, hvorledes og på hvilke punkter et udvidet samarbejde på levnedsmiddelområdet vil kunne gennemføres i overensstemmelse med Nordisk råds rekommandation.

Samarbejde vedrørende odontologisk materialprøvning

I anledning af rådets i rekommandation nr. 16 givne henstilling om nordisk samarbejde vedrørende odontologisk materialprøvning skal det oplyses, at et af Danmarks tandlægehøjskole og Dansk tandlægeforening i fællesskab nedsat udvalg for tiden behandler spørgsmålet om odontologisk materialprøvning. Udvalgets betænkning ventes at ville foreligge i løbet af foråret 1955.

Det vil efter indenrigsministeriets formening være hensigtsmæssigt, at de respektive ministerier i de nordiske lande til de øvrige lande fremsender muligt udarbejdede betænkninger, rapporter eller redegørelser om spørgsmålet eller i mangel af sådanne fra vedkommende lærestalt samt eventuelt vedkommende faglige organisation eller anden til rådighed værende sagskundskab indhenter en udtalelse herom og gør de øvrige lande bekendt hermed. På dette grundlag agter indenrigsministeriet i Danmark snarest efter afgivelsen af betænkning fra det nævnte danske udvalg at udarbejde en samlet rapport samt at indbyde til en fælles drøftelse om sagen med henblik på en undersøgelse af muligheden for en fælles nordisk løsning af spørgsmålet.

Anmälningar

om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 9 december 1954:

Et her udarbejdet forslag til en fortsættelse og styrkelse af det allerede etablerede fælles-nordiske samarbejde på dette felt er med skrivelse af 1. december 1954 forelagt vedkommende ministerier i Norge, Sverige og Island med anmodning om fremsættelse af de bemærkninger, forslaget måtte give anledning til. Indenrigsministeriet har samtidig erklæret sig villig til at foretage indkaldelse til en drøftelse af sagen, såfremt dette måtte anses for ønskeligt. Det tilføjes, at svar endnu ikke er modtaget på den omhandlede skrivelse.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Sosialdepartementet har meddelt at de spørsmål som omhandles i tilrådingene nr. 10—17 er under utredning, men at dette arbeid ikke kan ventes ferdig på atskillig tid. Den norske regjering er derfor på det nåværende tidspunkt ikke i stand til å avgi noen nærmere melding til rådets 3. sesjon.

Svenska regeringen (inrikesdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Med skrivelse den 1 december 1954 har indenrigsministeriet i Danmark överlämnat en promemoria med vissa synpunkter på det i rekommendationen berörda problemet. Promemorians innehåll är för närvarande under övervägande inom inrikesdepartementet.

Den i den danska och den svenska regeringens anmälningar omnämnda promemorian är av följande innehåll:

Allerede da Norge under verdenssundhedsforsamlingens første møde i 1948 blev indvalgt i organisationens eksekutivkomité, blev der mellem de nordiske landes delegerede truffet aftale om, at man skulle gå ind for en rotation inden for eksekutivkomiteen, og at de nordiske lande efter tur skulle søge sig repræsenteret i komiteen, hvor for tiden sidder et af Danmark udpeget medlem. Der blev endvidere truffet aftale om, at de igennem en meget lang årrække afholdte årlige møder mellem de nordiske medicinaldirektører skulle henlægges til et sådant tidspunkt, at vedkommende repræsentant i komiteen forinden den årlige sundhedsforsamling kunne underrette medicinaldirektørerne om det, der var behandlet på de møder, som var afholdt siden sidste forsamling.

I overensstemmelse hermed er de årlige medicinaldirektørmøder blevet henlagt til slutningen af marts eller begyndelsen af april måned, hvor man på grundlag af den afgivne rapport har drøftet de sager, der vil blive taget op på den kommende verdenssundhedsforsamling, og har truffet aftale om fælles optræden i det omfang, dette skønnes rimeligt og muligt. En sådan fælles optræden har fundet sted i vidt omfang.

Under hensyn til den af Nordisk råd vedtagne rekommandation må det overvejes, om det er muligt i endnu højere grad at styrke dette samarbejde.

Det vil være naturligt her at nævne karakteren af de sager, der er optaget til forhandling under verdenssundhedsorganisationens møder.

Verdenssundhedsorganisationen er som bekendt en organisation af overvejende teknisk karakter, og det er derfor naturligt, at langt de fleste af de spørgsmål, som tages op til behandling, er af rent teknisk karakter.

Der er derfor sædvanligt vistnok for alle de nordiske lande, at disses delegerationer til de årlige forsamlinger normalt ikke møder med udførlige instruktioner. Dette skyldes formentlig også hensynet til, at man ikke på forhånd ønsker at binde sig for stærkt til en bestemt afgørelse, forinden de foreliggende problemer er belyst og gennemdebatteret under verdenssundhedsorganisationens møder. Uanset om instruktion ikke udarbejdes vedrørende rent sundhedsmæssige spørgsmål, vil det dog stadig være meget ønskeligt, at medicinaldirektørerne har lejlighed til at drøfte sådanne spørgsmål i det omfang, disse må anses at være af betydning, med henblik på en fælles nordisk optræden.

En sådan fælles optræden vil være naturlig under hensyn til de nordiske landes relativt ensartede udvikling og nære kontakt, og man vil herigennem have mulighed for i større grad at præge udviklingen inden for organisationen.

Tilbage står imidlertid en del spørgsmål af budgetmæssig, administrativ og politisk karakter. En stillingtagen til disse spørgsmål beror ofte på finansielle og politiske betragtninger, som ikke nødvendigvis vil være de samme i de forskellige nordiske lande, men en drøftelse medicinaldirektørerne imellem også af disse spørgsmål vil have betydning, i det problemerne ofte må ses i relation til netop denne internationale organisation, til hvilken medicinaldirektørerne gennem deres mangeårige deltagelse i organisationens møder m. m. har et indgående kendskab.

Det synes derfor naturligt, at de nordiske medicinaldirektører har lejlighed til forinden verdenssundhedsforsamlingens årlige møder at gennemdrøfte alle vigtigere spørgsmål, som måtte være optaget på dagsordenen for disse møder, således som dette da også er sket i den forløbne tid, men man kunne rejse det spørgsmål, om der kunne opnås et mere effektivt samarbejde ved at henlægge møderne til et andet og senere tidspunkt nærmere den årlige verdenssundhedsforsamling.

Herfor kunne tale, at der ved at afholde møderne på et senere tidspunkt vil være adgang til et større antal af de rapporter og dokumenter, der danner grundlaget for debatten af de enkelte punkter på dagsordenen for den kommende verdenssundhedsforsamling, og således mulighed for en mere tilbunds gående drøftelse af disse. Forholdet er det, at medens dagsordenen for verdenssundhedsforsamlingens årlige møde ifølge art. 12 i procedure-reglerne skal udsendes til medlemslandene senest 60 dage før forsamlingen tager sin begyndelse, foreligger en tilsvarende pligt ikke med hensyn til de nævnte rapporter og dokumenter. Erfaringen i den forløbne tid har imidlertid vist, at kun en mindre del af disse rapporter og dokumenter overhovedet modtages forinden delegationernes afrejse fra deres respektive lande, og der ligger således ikke heri nogen afgørende grund til at foreslå medicinaldirektørmøderne henlagt til et senere tidspunkt. Derimod synes vægtige grunde at tale imod en sådan tanke.

Det må således anses for u hensigtsmæssigt at lægge et internordisk møde for nær op ad det tidspunkt, hvor medicinaldirektørerne for et tidsrum af mere end 3 uger må være borte fra deres daglige arbejde som følge af deres deltagelse i de årlige verdenssundhedsforsamlinger.

Endvidere må spørgsmålet om den fornødne tid til udarbejdelse af instruktioner til de delegerede til verdenssundhedsforsamlingens årlige møder, i det omfang sådanne instruktioner er nødvendige, også tages i betragtning. Ved sådanne instruktioners udarbejdelse vil det være af afgørende værdi for de respektive fag- eller udenrigsministre, at der forinden har været tid og lejlighed til, at spørgsmålene har kunnet drøftes mellem de nordiske medicinaldirektører, således at de under disse drøftelser anførte synspunkter kan tages i betragtning. I tilfælde, hvor medicinaldirektørerne ikke har kunnet eller ment at burde træffe aftale om en fælles optræden, hvilket formentlig navnlig vil være tilfældet i sager af budgetmæssig og politisk karakter, vil det også være nødvendigt for de respektive regeringer, at der er den fornødne tid til, at spørgsmålene eventuelt kan tages op til forhandling ministerierne eller regeringerne imellem.

Alt taget i betragtning må det herefter skønnes, at der som hidtil bør afholdes nordiske medicinaldirektørmøder omkring 1. april, og at der af medicinaldirektørerne herunder bør drøftes sådanne spørgsmål, hvor fælles optræden bør overvejes med henblik på aftale om sådan fælles optræden.

Under selve de årlige forsamlinger i verdenssundhedsforsamlingen har der lige siden den første verdenssundhedsforsamling stadig været afholdt møder mellem de nordiske delegationer til drøftelse af de foreliggende problemer, herunder navnlig sådanne, som ikke tidligere — under medicinaldirektørmødet — har kunnet gøres til genstand for forhandling. Denne udveksling af synspunkter har vist sig nyttig og bør fortsættes. I tilfælde, hvor en eller flere af delegationerne finder det nødvendigt fra deres respektive regeringer at indhente ny eller supplerende instruktion, vil det være ønskeligt, at sagen forinden har været drøftet mellem de nordiske delegationer, således at regeringerne ved meddelelsen af sådanne nye eller supplerende instruktioner kan tage hensyn også til de synspunkter, der fremføres fra de andre nordiske landes repræsentanter med henblik på en fælles optræden.

Anmälningar

om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (undervisningsministeriet) meddelar den 13 december 1954:

Den omhandlede rekommendation omfattar nedennævnte enkeltspørgsmål:

1. Forslag om oprettelse af Nordens folkelige akademi.
2. Forslag om støtte til Nordiska folkhögskolan i Kungälv.
3. Anbefaling af, at spørgsmålet om størrelsen af stipendier til elevudveksling samt spørgsmålet om fri rejse til de skoler, som besøges, tages op til ny vurdering med henblik på at fremme studier ved nabolandenes folkehøjskoler.
4. Anbefaling af, at de økonomiske muligheder for lærerne til at undervise ved folkehøjskoler i et andet land udvides.
5. Anbefaling af, at de nordiske lærerkurser udvides og udvikles ved hjælp af yderligere økonomisk støtte.
6. Anbefaling af, at større bevillinger stilles til rådighed for at styrke det nordiske indslag i folkehøjskolernes biblioteker.

ad 1. Ministeriet har truffet foranstaltning til nedsættelse af et udvalg til behandlingen af dette forslag bestående af repræsentanter for undervisningsministeriet, Nordisk kulturkommission, folkehøjskolens og folkeoplysningens organisationer.

ad 2. Ministeriet er efter brevveksling med statskonsulenten vedrørende ungdomsundervisningen sindet at søge det årlige driftstilskud fra Danmark til Nordiska folkhögskolan i Kungälv forhøjet i overensstemmelse med rekommendationen fra 7 500 kr. til ca 20 000 kr., således at dette tilskud ydes

i form av fuld løn, eventuelt med udetillæg samt rejseomkostninger, til skolens danske lærer. Til brug for de videre overvejelser angående fikseringen af det omhandlede tilskudsbeløb har man den 8. d. m. anmodet skolen om specificeret oplysning om skolens driftsudgifter til aflønning av såvel den danske lærer som den norske og svenske lærer ved skolen.

ad 3. Med hensyn til spørgsmålet om stipendier til udveksling af højskoleelever mellem de nordiske lande gælder for tiden den ved de årlige finanslove (jfr. tekstanmærkning nr. 29 ad § 21.IV.E.1.b. på finansloven for indeværende finansår) hjemlede ordning, hvorefter der under forudsætning af gensidighed kan ydes tilskud til ubemidlede danske statsborgeres ophold på anerkendte høj- og landbrugsskoler i de andre nordiske lande med samme beløb, som efter reglerne ydes til ophold på danske skoler. Endvidere indeholder den nævnte tekstanmærkning hjemmel til, ligeledes under forudsætning af gensidighed, inden for et beløb af 10 000 kr. at utrede understøttelser til elever fra de andre nordiske lande til ophold på anerkendte danske høj- og eventuelt også landbrugsskoler.

En sådan gensidighedsordning har Danmark for tiden kun med Sverige.

I det i folketinget fremsatte forslag til lov om ændring af den nugældende højskolelov hedder det i § 13, stk. 5:

Til ophold ved statsanerkendte folkehøjskoler og landbrugsskoler i andre nordiske lande ydes tilskud som til ophold ved danske skoler efter nærværende lov.

Man har herfra forespurgt undervisningsministerierne i Sverige, Norge og Island, om man i de pågældende lande kunne tænke sig at arbejde for en løsning af spørgsmålet i overensstemmelse med princippet i lovforslagets ovenfor citerede bestemmelse, og anmodet ministerierne om eventuelt at ville fremsætte supplerende eller ændrede forslag.

Vedrørende muligheden for at gennemføre regler om fri rejse for eleverne til de skoler, der søges, vil man herfra være villig til at overveje dette spørgsmål ved forhandling med D.S.B. om eventuel frirejse på dansk område, men har, før videre foretages i sagen, ønsket at få oplyst de øvrige nordiske landes stilling til det tilsvarende spørgsmål for deres respektive områder.

ad 4. Ministeriet har underrettet de pågældende ministerier i de øvrige nordiske lande om de i Danmark eksisterende bevillinger til udveksling af lærere inden for de nordiske lande på ialt 27 000 kr. årlig, der imidlertid kun omfatter lærere i gymnasieskolen, folkeskolen og ved seminarierne. Man har endvidere, samtidig med at man har udbedt sig en udtalelse eventuelt suppleret med praktiske anvisninger eller forslag, meddelt de pågældende ministerier, at man fra dansk side vil være villig til at overveje en udvidelse af denne udvekslingsordning til også at omfatte højskolelærere og til — under forudsætning af gensidighed og med forbehold med hensyn til udformningen af de nærmere enkeltheder — at søge en bevilling hertil, foreløbig — indtil nærmere erfaring er indvundet — omfattende et mindre an-

tal danske gæstelærere, der i kortere perioder kunne udveksles med tilsvarende lærere ved andre nordiske højskoler. Samtidig har man anmodet kulturkommissionens sektion III for folkeoplysning og kunst om en udtalelse over spørgsmålet.

ad 5. Man har anmodet kulturkommissionens sektion III for folkeoplysning og kunst at fremkomme med et forslag til løsning af spørgsmålet.

ad 6. Ministeriet har meddelt de pågældende ministerier i de øvrige nordiske lande, at man fra dansk side kan give tanken om særstøtte til styrkelse af det nordiske indslag i folkehøjskolernes biblioteker sin principielle tilslutning, og at man under forudsætning af tilsvarende tilslutning fra de andre lande vil være sindet at søge det sædvanlige tilskud til anskaffelse af undervisningsmateriel, for tiden svarende til 35 % — efter forslag til den ændrede højskolelov 50 % af anskaffelsesudgifterne — forhøjet med f. eks. 25 % til henholdsvis 60 eller 75 % af udgifterne indenfor et vist maksimumsbeløb for den enkelte skole i alle tilfælde, hvor en skole har anskaffet litteratur, der er udkommet i et andet nordisk land, eller dansk litteratur af betydning for udviklingen af det nordiske samarbejde.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar i januari 1955:

Spørsmål vedrørende nordiske folkehøyskoler og et utvidet samarbeid på folkeopplysningens område har vært behandlet i Nordisk kulturkommisjons seksjon III.

Kirke- og undervisningsdepartementet har foreslått bevilget for 1955/56 kr. 15 000.— til Den nordiske folkehøyskole i Kungälv.

For 1954/55 var det bevilget 20 norske Norden-stipendier, og kirke- og undervisningsdepartementet vil søke å øke antallet hvis behovet stiger. Man arbeider med å få utvirket at elever som reiser fra nabolandene til norske folkehøyskoler skal bli likestillet med norske folkehøyskoleelever med hensyn til reisemoderasjon.

Til lærerutveksling med folkehøyskoler i nabolandene kan det ytes mindre bidrag i tillegg til at vedkommende lærer får beholde sin lønn mens utvekslingen varer. Kirke- og undervisningsdepartementet vil fortsette med å yte stipendier til lærere som deltar i de nordiske lærerkurs ved Askov folkehøyskole og søke å forhøye stipendiebeløpene.

Bidragene til folkehøyskolenes biblioteker er forhøyet, og skolene vil bli oppfordret til ved nyinnkjøp å styrke det nordiske innslag i sine boksamlinger.

Kirke- og undervisningsdepartementet er enig i at spørsmålet om opprettelsen av Nordens folkelige akademi blir nærmere utredet og klarlagt, eventuelt av et sakkyndig nordisk utvalg.

Svenska regeringen (ecklesiastikdepartementet) meddelar den 20 december 1954:

Den av Nordiska kulturkommissionen på dess möte i Oslo den 21—den

22 juni 1954 antagna resolutionen angående frågan om nordiskt samarbete på folkhögskolans område är beroende på prövning inom ecklesiastikdepartementet.

Med erinran om att Danmark åtagit sig att vara initiativtagande land beträffande frågan om utseendet av representanter i det utskott, som skall utreda frågan om upprättande av en nordisk folklig akademi, har danska undervisningsministeriet i skrivelse den 10 december 1954 meddelat, att undervisningsministeriet fattat beslut rörande danska representanter i detta utskott. Med anledning härav kommer frågan om utseendet av svenska representanter i utskottet att snarast upptagas till behandling inom ecklesiastikdepartementet.

Anmälningar

om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Norge* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (indenrigsministeriet) meddelar den 16 december 1954:

Man har i skrivelse af 9. december 1954 til det norske forsvarsdepartement stillet forslag om, at den norske regering tager skridt til indhentelse af tilslutning fra de øvrige nordiske lande til gennemførelse af gensidige overenskomster landene imellem, hvorefter der overensstemmende med de i skrivelserne nærmere angivne retningslinier fastlægges en ordning, der udelukker, at værnepligt for personer, der har statsborgerret i et eller flere af de nordiske lande, kan komme til at foreligge i forhold til mere end et af landene.

Det tilføjes, at man samtidig har meddelt det norske forsvarsdepartement, at indenrigsministeriet gerne ønsker at deltage i en mellem det svenske og det norske forsvarsdepartement aftalt forhandling i Oslo.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Justis- og politidepartementet har korrespondert med indenrigsministeriet i København og forsvarsdepartementet i Stockholm om saken. De tre lands fagmyndigheter har uttrykt interesse for og ønske om at vernepliktsreglene i de nordiske land endres derhen at en nordisk statsborger på grunn av flytning fra et nordisk land til et annet ikke blir nødt til å avtjene verneplikt i mer enn ett land. Den norske regjering er enig i at en slik ordning søkes gjennomført.

De tre lands fagmyndigheter er blitt enige om at det skal føres direkte forhandlinger i Oslo om disse spørsmål. Forhandlingene vil antakelig finne sted i slutten av januar 1955.

Svenska regeringen (utrikesdepartementet) meddelar den 30 december 1954:

Skriftväxling i ärendet har förekommit mellan de norska och svenska försvarsdepartementen, och enighet har uppnåtts om att förhandlingar skola äga rum i Oslo i början av nästa år mellan representanter för Danmark, Norge och Sverige.

Anmälningar

om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (statsministeriet) meddelar den 25 januari 1955:¹

Regeringen har vedtaget, at sådan direkte forbindelse kan oprettes og opretholdes i det omfang, hvor ikke særlige saglige hensyn måtte gøre sig gældende, f.eks. hensyn til koordineret behandling af særlige sager, hensyn til hemmeligholdelse eller hensyn til landets forhold til andre, ikke-nordiske lande.

Spørgsmålet om oprettelse af en mere vidtgående direkte forbindelse med de andre nordiske landes fagministerier (f.eks. angående økonomiske og trafikpolitiske emner, for hvis vedkommende hensynet til en intern koordinering eller til Danmarks forhold til lande udenfor Norden måtte kunne gøre sig gældende) skal således gøres til genstand for forudgående forhandling med udenrigsministeriet.

Norske regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Den praksis som foreslås i tilrådingen, blir allerede fulgt i stor utstrekning. Den norske regjering har ikke funnet det nødvendig å gi de norske offentlige kontorer og tjenestemenn noen formell fullmakt på dette område.

Svenska regeringen (justitiedepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Utredning i ärendet pågår.

¹ Tryckt efter sessionen.

Anmälningar
om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av
förvaltningstjänstemän
(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (statsministeriet) meddelar den 3 januari 1955:

Statsministeriet, som på den danske regerings vegne har til opgave at koordinere samarbejdet med myndighederne i Island, Norge og Sverige om denne sag, har søgt uformel kontakt med svenske myndigheder i forbindelse med forhandlinger om andre spørgsmål. Iøvrigt har spørgsmålet været genstand for en nærmere undersøgelse, herunder en undersøgelse af de bevillingsmæssige og arbejdsmæssige spørgsmål, som vil opstå i forbindelse med en udvekslingsordning, ligesom man har søgt oplysning om, i hvilket omfang udveksling allerede finder sted på andet grundlag.

Det er herunder bl. a. oplyst, at Nordisk administrativt forbund hvert år stiller en del stipendier til rådighed for administrative tjenestemænd, som ønsker at studere et særligt emne af administrativ karakter i et andet nordisk land. Stipendierne er af en sådan størrelse, at de alene tillader stipendiaten ca. 1 måneds ophold i vedkommende land.

Arbejdet med at søge en fastere udvekslingsordning gennemført vil blive fortsat, og statsministeriet vil efter en forhandling med bl. a. finansministeriet forelægge myndighederne i Island, Norge og Sverige et skriftligt grundlag for de videre forhandlinger.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar i januari 1955:

Tilrådingen og den juridiske komités innstilling som lå til grunn for tilrådingen, er av utenriksdepartementet forelagt samtlige departementer til uttalelse og er for tiden under nærmere utredning.

Utenriksdepartementet har fra det danske statsministerium mottatt til orientering teksten til den danske regjerings melding til Det nordiske råd i anledning av denne tilråding. Det fremgår herav at statsministeriet akter å forelegge et skriftlig grunnlag for de videre forhandlinger for myndighetene i Island, Sverige og Norge.

Svenska regeringen (civildepartementet) hänvisar till utdrag av protokollet över civilärenden hållet i statsrådet den 4 januari 1955 (statsverkspropositionen 1955, bilaga 2 p. 6: utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna). Därav inhämtas följande.

Efter att ha bl. a. återgivit rekommendationen anförde statsrådet och chefen för civildepartementet Lange:

Det nordiska rådets förevarande rekommendation syftar till att, såsom ett led i det utvidgade nordiska samarbetet, större möjligheter skall skapas för tjänstemän inom de olika ländernas centrala förvaltning att erhålla känedom om de övriga nordiska ländernas rättsliga och administrativa förhållanden. Man har därvid ansett, att de stipendiemöjligheter, som nu finnes, icke är tillräckliga för att angivna syfte skall uppnås, utan förordat, att ett utbyte av tjänstemän inom den centrala administrationen skall komma till stånd mellan de nordiska länderna. Därvid har det nordiska rådet utgått från att endast ett med tjänstgöringsplikt förenat längre uppehåll i det andra landet skall kunna ge den intima kunskap om förhållandena, som ansetts erforderlig.

Enligt min mening förtjänar detta förslag att förverkligas, även om ett sådant utbyte av tjänstemän, som det nordiska rådet förordat, icke inom alla områden av förvaltningen kan bli av betydelse. För vidtagande av åtgärder i syfte att få till stånd ett dylikt utbyte erfordras riksdagens medverkan.

Några generella regler rörande förutsättningarna för utbytet torde icke kunna fastställas, utan det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall besluta såväl om utsändandet av svenska tjänstemän som om mottagandet av tjänstemän från de övriga nordiska länderna. Någon reciprocitet i fråga om mottagandet och utsändandet av tjänstemän har icke förutsatts av det nordiska rådet och torde ej böra påkallas.

Såsom rådets juridiska kommitté förordat bör vederbörande tjänstemans hemland ha att svara för de kostnader, som är förbundna med hans tjänstgöring i det andra landet. Det blir här fråga om lön under tjänstledighet, resekostnadsersättning och traktamente samt om kostnaderna för uppehållet av hans tjänst under tjänstledigheten. I samband med att Kungl. Maj:t beslutar om utsändandet av en tjänsteman bör från fall till fall ställning tagas till frågan om längden av uppehållet i det andra landet och till de övriga ekonomiska frågorna. För bestridande av resekostnadsersättning och traktamente torde icke andra medel stå till förfogande än resp. huvudtitlars anslag till extra utgifter. Kostnaderna för lön under tjänstledighet och för vikarier synes böra bestridas i samma ordning som tjänstemannens lön under tjänstgöring; fråga kan därvid uppstå om överskridande av maximerade anslag eller anslagsposter.

Med hänsyn till syftet med det nordiska rådets förslag bör endast tjänstemän inom den centrala förvaltningen komma i fråga för tjänstgöring i annat nordiskt land och härvid i första hand sådana tjänstemän, som kan beräknas komma att i framtiden bekläda ledande poster inom förvaltningen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat vidtaga åtgärder i syfte att åstadkomma utbyte av tjänstemän mellan de nordiska länderna.

Vad föredraganden statsrådet Lange sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagade Hans Maj:t Konungen bifalla.

Anmälningar

om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Danska regeringen (udenrigsministeriet) och norska regeringen (utenriksdepartementet) hänvisa i sina anmälningar, dagtecknade den danska regeringens den 3 januari 1955 och den norska regeringens den 13 januari 1955, till den berättelse, som Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetat och överlämnat till Nordiska rådet.

Svenska regeringen (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1954, att Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet kommer att för danska, norska och svenska regeringarnas räkning avlämna en gemensam berättelse rörande verksamheten på detta område.

Samarbetsutskottets berättelse, dagtecknad den 23 december 1954, är av följande innehåll:

Nordiska rådets hemställan till de tre nordiska ländernas regeringar att främja ett utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden gav anledning till en statsrådskonferens som på inbjudan av den svenska regeringen hölls i Harpsund den 30—31 oktober 1954. I denna konferens deltog bl. a. de tre ländernas stats-, utrikes-, finans- och handelsministrar samt därjämte från Danmark ekonomi- och arbetsministern, från Norge industriministern och från Sverige inrikesministern.

Mötet dryftade det nordiska ekonomiska samarbetet och enades om ett förslag till regeringarna i enlighet med närslutet protokoll (Bihang 1).

Detta förslag har sedermera lagts som grund för de tre regeringarnas beslut rörande uppläggningsen av arbetet för en intimare ekonomisk samverkan inom Norden.

Regeringen i Danmark har utsett ekonomi- och arbetsministern och regeringarna i Norge och Sverige respektive handelsminister att ha ansvaret för förberedelser av ärenden rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

De tre regeringarna har i enlighet med rekommendationerna tillsatt ett Nordiskt ekonomiskt samarbetsutskott med uppgift att utreda ärenden rörande nordiskt ekonomiskt samarbete, som hänskjutes till utskottet, avge utlåtanden på grundval av utredningar, som utförts av andra utskott, samt framlägga förslag till ärendenas vidare behandling och om de ytterligare frågor som bör upptagas till utredning. Utskottets sammansättning och sekretariat framgår av Bihang 2.

För samordning av det interna arbetet med nordiska ekonomiska frågor har i de olika länderna tillsatts särskilda organ.

De tre samarbetsministrarna har haft en gemensam överläggning i Oslo den 5 december 1954, medan det Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet hållit ett sammanträde i Stockholm den 23 och 24 november 1954.

De hittills hållna överläggningarna har berört den närmare organisationen av det nordiska ekonomiska samarbetet varjämte de frågor, som angivits i rekommendationerna från Harpsundsmötet, diskuterats.

Förberedande undersökningar har igångsatts med avseende på den gemensamma tullnomenklaturen och handelsstatistiska nomenklaturen. På dessa områden har även speciell expertis tillkallats i de tre länderna.

Diskussioner har upptagits rörande organisationen av och riktlinjer för kommande undersökningar inom kemiska och läkemedelsindustrierna, järn- och stålindustrien, elektrometallurgiska och elektrotekniska industrierna samt metall- och metallhalvfabrikatindustrien.

Förberedelser har vidtagits för undersökningar rörande de relativa konkurrensförhållandena mellan de tre ländernas industrier.

Bihang 1

Protokoll hållet vid statsrådskonferensen på Harpsund den 30—31 oktober 1954

De nordiska regeringsmedlemmar, som diskuterat genomförandet av Nordiska rådets beslut vid ett möte på Harpsund den 30—31 oktober 1954, enades om att föreslå sina regeringar:

I

Arbetet bör i första hand inriktas på följande:

1. Kartlägga den nordiska samhandeln i syfte att finna de områden, där förutsättningar föreligger för ett snabbt genomförande av en gemensam marknad på grund av den ringa omfattningen av tullar och kvantitativa restriktioner. Därutöver bör klarläggas på vilka andra områden införandet av en gemensam marknad bedömes medföra övervägande fördelar för samtliga tre länder. Som exempel på branscher som bör undersökas kan nämnas kemiska- och läkemedelsindustrierna, järn- och stålindustrien, elektrometallurgiska och elektrotekniska industrierna samt metall- och metallhalvfabrikatindustrien.

2. Undersöka om produktionsområden finnes, där med fördel utbyggnad kan ske genom gemensamma nordiska insatser eller där en samordning är lämplig.

3. Klarlägga de förutsättningar som erfordras för att en gemensam nordisk marknad skall låta förena sig med strävandena att vidga handeln med länder utanför Norden och med förpliktelser, som följer av medlemskap i internationella organisationer.

4. Undersöka förhållanden, som påverkar den relativa konkurrensförmågan mellan de tre ländernas industrier (subventioner, löne-, ränte- och skatteförhållanden inklusive avskrivningsregler).

5. Utarbeta en enhetlig tullnomenklatur på basis av brysselnomenklaturen ävensom en enhetlig handelsstatistisk nomenklatur.

II

Arbetet bör i huvudsak organiseras enligt följande.

a) Varje lands regering utser ett statsråd, som skall ha ansvaret för att förbereda ärenden rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

De tre statsråden skall gemensamt överlägga om handläggningen av dessa ärenden.

b) Ett nordiskt samarbetsutskott, bestående av tre representanter från varje land, upprättas med uppgift

att självt eller genom särskilda experter utreda ärenden rörande nordiskt ekonomiskt samarbete, som hänskjutes till utskottet av de under a) nämnda statsråden;

att avge utlåtanden på grundval av utredningar, som utförts av andra utskott, och framlägga förslag till den vidare behandlingen av ärendena;

att framlägga förslag om de ytterligare frågor, som bör upptagas till utredning.

c) Varje lands representanter i samarbetsutskottet bildar ett organ för samordning av det interna administrativa arbetet med nordiska ekonomiska frågor. Till detta organ kan även utses ytterligare representanter. Det skall verka i nära samråd med näringslivets och arbetsmarknadens organisationer.

Bihang 2

Förteckning över medlemmarna i Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet

Från Danmark: direktor Otto Müller, direktoratet for vareforsyning (ordförande), sekretariatschef Erik Ib Schmidt, det økonomiske sekretariat, udenrigsråd Erling Kristiansen, udenrigsministeriet. Sekreterare: fuldmægtig Tyge Dahlgaard.

Från Norge: ekspedisjonssjef Knut Getz Wold, handelsdepartementet (ordförande), ekspedisjonssjef Paul Koht, utenriksdepartementet, direktør Erik Brofoss, Norges bank. Sekretariat: underdirektør Dagfin Juel, konsulent Per Sivle Tveite.

Från Sverige: fil. dr C. G. Widell, handelsdepartementet (ordförande), utrikesrådet Hubert de Besche, utrikesdepartementet, byråchefen Gustav Cederwall, finansdepartementet, direktören Erik Grafström, suppleant för ordföranden. Huvudsekreterare: Grafström. Sekreterare: byrådirektören Å. Englund.

De i Bihang 1 under II c nämnda nationella organen för samordning av det interna administrativa arbetet med nordiska ekonomiska frågor ha följande medlemmar utöver de i Bihang 2 under resp. land förtecknade:

Danmark

Kommitteret V. Brorson, landbruksministeriet

Kontorchef F. Hollensen, Danmarks nationalbank

Ekspeditionssekretær J. Egholm, ministeriet for handel, industri og søfart

Ekspeditionssekretær P. Gersmann, departementet for told- og forbrugsafgifter

Dessutom stå till det danska samordningsorganets disposition följande representanter för näringslivets organisationer:

Kontorchef E. Carstens, Industrirådet

Kontorchef J. Paldam, Arbejderbevægelsens erhvervsråd

Direktør H. C. Christiansen, Provinshandelskammeret

Underdirektør F. Metzloff, Fællesforeningen for Danmarks brugsforeninger

Afdelingschef N. C. Kjærgaard, Landbruksrådet

Norge

Underdirektør Dagfin Juel, handelsdepartementet

Kontorsjef Odd Gjelsvik, utenriksdepartementet

Statssekretær Halvard Roald, industri-, håndverk- og skipsfartsdepartementet

Ekspedisjonssjef Kåre Kvisli, finansdepartementet

Ekspedisjonssjef Eivind Erichsen, finansdepartementet

Sverige

Direktör J. Gillberg, Kooperativa förbundet

Direktör H. Håkansson, Sveriges lantbruksförbund

Sekreterare N. Kellgren, Landsorganisationen i Sverige

Direktör O. Leffler, Stockholms handelskammare

Sekreterare C.-G. Lemne, riksbanken

Ombudsman H. Lycke, Sveriges arbetsledareförbund

Direktör G. Settergren, Sveriges industriförbund

Anmälan

om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket

(Överlämnad av svenska regeringen)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Island* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Svenska regeringen (utrikesdepartementet) meddelar den 21 december 1954:

Svenska regeringen har tagit kännedom om rådets rekommendation nr 23/1954 om stöd åt Islands strävanden att skydda fisket utanför Islands kuster.

Anmälningar
om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av
rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land
(Överlämnade av norska och svenska regeringarna)

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

En ordning hvoretter statsborgere i et nordisk land som er bosatt i et annet nordisk land, kan beholde sin stemmerett i hjemlandet, vil for Norges vedkommende kreve grunnlovsendring. I grunnlovens § 50 heter det nemlig blant annet:

Stemmeberettigede ere de norske Borgere, Mænd og Kvinder, som have fyldt 21 Aar, have været bosatte i Landet i 5 Aar og opholde sig der.

Denne bestemmelse kommer til anvendelse både for så vidt angår stortingsvalg og kommunevalg.

Den norske regjering finner på det nåværende tidspunkt ikke å burde foreslå noen endring av denne grunnlovsbestemmelse.

Svenska regeringen (justitiedepartementet) meddelar den 23 december 1954:

En förutsättning för att svensk medborgare, som är bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge, skall kunna äga rösträtt vid val i Sverige, torde vara att han i Sverige upptages i den på folkbokföringen grundade röstlängden. Så är för närvarande i allmänhet icke förhållandet. Emellertid torde vid ett genomförande av rekommendation nr 5/1954 om internordisk giltighet av flyttningsbetyg m. m. möjlighet öppnas att låta svenska medborgare, som tagit hemvist i Norden utanför Sverige, i någon form upptagas i den svenska folkbokföringen. Det vidare arbetet med rekommendation nr 24/1954 har ansetts böra anstå, till dess de resultat, som kunna nås på grundval av rekommendation nr 5/1954, kunna överblickas.

Anmälningar

om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (ministeriet for handel, industri og søfart) hänvisar i sin anmälan den 9 december 1954 till den i svenska regeringens anmälan återgivna rapporten.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar — utöver referat av den i svenska regeringens anmälan återgivna rapporten — den 23 december 1954:

Med hensyn til *fiskefartøyer* er spørsmålet om utlendingers adgang til å delta i fisket innenfor fiskerigrensen som mannskap på norske fiskefartøyer regulert i lov av 2. juni 1906 om forbud mot at utlendinger driver fiske m. v. innenfor Norges fiskerigrense. I henhold til denne lovs §§ 2 og 3 kan som hovedregel inntil halvdelen av besetningen være utlendinger. Den norske regjering finner på det nåværende tidspunkt ikke grunn til å foreslå noen endring i de nevnte lovbestemmelser.

Svenska regeringen (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Med anledning av rekommendationen har svenska handelsdepartementet under hand tagit kontakt med representanter för det danska ministeriet for handel, industri og søfart samt det norska industri-, håndverk- og skipsfartsdepartementet. Därvid har överenskommit att det fortsatta arbetet i ämnet skall ske i form av direkta överläggningar mellan representanter för de nordiska ländernas regeringar. Sådana överläggningar ha

hållits i Göteborg den 15 november 1954, varvid företrädare för danska, norska och svenska regeringarna deltagit.

Vid överläggningarna i Göteborg uppnåddes enighet om följande gemensamma rapport.

Överläggningarna, varunder den danske representanten förklarade sig icke kunna tala å Färöarnas vägnar, ansågos böra inriktas på frågan i vad den hänförde sig till handelsfartyg, varemot frågan i vad den berörde fiskefartyg icke vid ifrågavarande sammankomst ansågs böra bli föremål för närmare behandling. Enighet nåddes om att anledning fanns att närmare undersöka möjligheterna att åstadkomma en överenskommelse av det slag som rekommendationen avsåg, men det konstaterades att vissa svårigheter otvivelaktigt förelågo, bl. a. med hänsyn till formerna för arbetsanställning i Danmark och Norge. Därjämte nåddes enighet om att frågor rörande ombordanställdas behörighet och status samt spörsmål om vissa förmåner, som utgå enligt sjölagen och sjömanslagen, om sjöfolkets arbetslöshetsersättning, olycksfallsförsäkring och pensionering ävensom angående formerna för arbetsanställning av sjöfolk och därmed sammanhängande spörsmål borde närmare utredas och övervägas. Vidare överenskoms att — i den mån så icke redan skett vid förhandlingarna — utbyta författningstexter och redogörelser i samtliga nyssnämnda ämnen. Slutligen konstaterades att frågan om sjömansbeskattningen är föremål för särskild behandling i anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 30/1954 och att denna fråga därför, ehuru den icke kan fränkännas en viss om än icke avgörande betydelse för spörsmålet om likställighet av sjöfolk vid anställning ombord, icke borde upptagas i nu förevarande sammanhang.

Det förutsattes, att det utredningsarbete som oundgängligen erfordrades för frågans vidare behandling var så omfattande att fortsatta överläggningar icke kunde beräknas komma till stånd förrän tidigast under februari 1955.

Anmälningar

om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (ministeriet for handel, industri og søfart) meddelar den 20 december 1954:

Handelsministeriet har tilskrevet socialministeriet i Island, justits- og politidepartementet i Norge samt handelsdepartementet i Sverige i sagens anledning og foreslået, at der finder drøftelse sted angående de pågældende spørgsmål i København, når det fornødne arbejdsmateriale er tilvejebragt.

I denne forbindelse har man samtidig anmodet de nævnte tre ministerier om at ville udarbejde en oversigt angående de i de pågældende lande fulgte retningslinier vedrørende de nævnte spørgsmål, idet det er tanken, at de pågældende oversigter skal danne grundlag for de senere drøftelser i København.

Norske regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 13 januari 1955:

Fra det danske ministerium for handel, industri og søfart, som på dansk side er pålagt å koordinere samarbeidet mellom de enkelte lands regjeringer i denne sak, har de norske myndigheter i brev av 21. desember 1954 mottatt en anmodning om at det må bli utarbeidet en redegjørelse for den praksis som blir fulgt i Norge på det område som tilrådingen omhandler. En slik redegjørelse vil bli utarbeidet fra norsk side og oversendt det danske handelsministerium. Det er videre fra dansk side foreslått at det senere avholdes et møte i København for nærmere drøftelse av de foreliggende problemer.

Svenska regeringen (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

På svensk sida har — särskilt med hänsyn till att Danmark utsetts att vara koordinerande och initiativtagande land i frågor rörande denna rekommendation — anledning icke ansetts föreligga att för närvarande frångå den praxis som hittills tillämpats vid prövningen av här ifrågavarande tillståndsärenden. Några erinringar mot att så skett ha icke kommit till handelsdepartementets kännedom.

Anmälningar
om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till
sportfiske

(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (fiskeriministeriet) meddelar den 18 december 1954:

Der har fra det danske fiskeriministerium været sammenkaldt til møde med repræsentanter for danske sportsfiskere og danske erhvervsfiskere, hvorunder de spørgsmål, der omfattes af det foreliggende emne, blev behandlet. Endvidere har Sveriges, Norges, Finlands og Danmarks sportsfiskerforbund afholdt møde i Göteborg den 2. og 3. december 1954. På dette møde blev der opnået enighed om at udtale, at forbundene ikke finder anledning til at fremsætte noget ønske om en ændring i de bestående forhold for sportsfiskeriet i de nordiske lande, således som dette hidtil har været praktiseret af nordiske statsborgere.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 19 januari 1955:¹

Forsåvidt angår sportfiske i norsk *sjøområde* har fiskeridepartementet meddelt at utlendingers adgang til å drive fiske m.v. innenfor Norges fiskerigrense er regulert bl. a. ved lov av 3. august 1897 om saltvannsfisket i Finnmark og ved lov av 2. juni 1906 om forbud mot at utlendinger driver fiske m. v. innenfor Norges fiskerigrense. Forbudet i nevnte lover mot at utlendinger driver fiske innenfor fiskerigrensen antas også å omfatte utlendingers utøvelse av sportfiske i norsk *sjøområde*. Dersom anmodningen fra Det nordiske råd skal etterkommes, blir det eventuelt nødvendig å foreta en endring i nevnte lover.

¹ Tryckt efter sessionen.

Om sportsfiske i norske *elver og innsjøer* etter laks, sjøaure og andre fiskesorter som går inn under begrepet »ferskvannsfisk», har landbruksdepartementet meddelt at spørsmålet om å gi nordiske statsborgere ved opphold i Norge samme rett som norske borgere, trenger en nøyere utredning før det kan tas et endelig standpunkt til saken.

Fra vedkommende svenske myndigheter har de norske myndigheter forøvrig mottatt en henvendelse med anmodning om å gi en utredning om utlendingers nåværende adgang til å drive sportsfiske i Norge. En slik utredning er for tiden under utarbeidelse og vil bli tilstilt de svenske myndigheter så snart den foreligger.

Svenska regeringen (jordbruksdepartementet) meddelar den 15 december 1954:

Vissa undersökningar har påbörjats inom jordbruksdepartementet.

Anmälningar
om rekommendation nr 28/1954 angående
straffregisterutdrag

(Överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Danmark* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (justitsministeriet) hänvisar i anmälan den 10 december 1954 till följande cirkulärskrivelse den 9 december 1954 till rigspolitchefen m. fl. om straffregisterutdrag till nordiska myndigheter.

Nordisk råd har henstillet, at der træffes foranstaltning til, at domstole og anklagere i andre nordiske lande i størst muligt omfang ved direkte henvendelse til den registrerende myndighed kan få meddelt udskrifter af strafferegistrene til brug i offentlige straffesager.

Under henvisning hertil bestemmes herved, at begæringer om straffeattest fra islandske, norske eller svenske domstole eller anklagemyndigheder (derunder også politimyndigheder), når det udtrykkelig angives, at attesten ønskes til brug i offentlig straffesag mod den hvem den angår, vil være at efterkomme ved fremsendelse af fuldstændig straffeattest i overensstemmelse med afsnit VII B, nr. 1 i justitsministeriets cirkulære nr. 99 av 30. juni 1939.

De nævnte nordiske myndigheder vil, når de ikke let kan få rede på hos hvilken myndighed en straffeattest efter de gældende regler skal rekvireres, kunne rette anmodningen til rigspolitchefen, der da drager omsorg for, at anmodningen kommer frem til vedkommende myndighed, af hvem den besvares direkte til den begærende myndighed.

Det er pålagt kriminaldommerkontoret i Reykjavík, der fører strafferegistre for hele Island, at meddele udskrifter av strafferegistre til brug i offentlige straffesager, når anmodning herom fremsættes af danske myndigheder.

Anmodninger om udskrift af de norske strafferegistre vil som hidtil kunne rettes till Oslo politis identifikeringssentral.

Anmodninger om straffeattester må udtrykkelig oplyse, at udskriften ønskes til brug i en offentlig straffesag mod den, attesten angår.

I Sverige förberedes en lovændring, som skal muliggøre udstedelse af straffeattester til brug i offentlige straffesager direkte til myndighederne i Island, Finland, Norge og Danmark. Om den ordning, som træffes, vil meddelelse til sin tid fremkomme.

I anmälan anföres vidare:

Med henblik på drøftelse af visse enkeltheder, bl. a. med hensyn til spørgsmålet om oplysninger om bøder, der ikke optages i strafferegistrene, overvejes afholdelse af et møde i København. Endelig aftale herom foreligger endnu ikke.

Isländska regeringen (dóms- og kirkjumálaráðuneytið) meddelar den 26 oktober 1954:

Det er blevet kriminaldommerkontoret i Reykjavík pålagt at meddele domstole og anklagere m. fl. myndigheder i andet nordisk land udskrifter af strafferegistre til brug i offentlige straffesager, når anmodning herom fremsættes fra disse myndigheder.

Strafferegistre for hele Island föres av kriminaldommerkontoret i Reykjavík.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 23 december 1954:

Fagmyndighetene har ikke hatt noe å innvende mot at myndighetene i de andre nordiske land blir gitt utskrift av det norske strafferegister til bruk i offentlig straffesak. Justis- og politidepartementet har instruert strafferegistret i samsvar hermed. Denne instruks er imidlertid bare en bekreftelse på en ordning som for Norges vedkommende har vært praktisert i lengre tid, idet det allerede består en utvekslingsordning mellom Oslo politis identifikeringssentral og de tilsvarende politimyndigheter i Danmark, Finnland og Sverige. Forsåvidt angår Island har spørsmålet, såvidt vites, hittil ikke vært reist, men Norge er for sin del rede til en ordning som tilsvarende den som for tiden praktiseres mellom Norge og de andre nordiske land.

Svenska regeringen (justitiedepartementet) meddelar den 23 december 1954:

I justitiedepartementet förberedes till 1955 års riksdag en proposition om sådan ändring i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister att domstol och åklagarmyndighet i Danmark, Finland, Island och Norge skall få rätt att under vissa förutsättningar på direkt framställning erhålla utdrag ur svenska straffregistret. Det är avsett att ett sammanträde inom kort skall äga rum i Köpenhamn för överläggningar beträffande praktiska detaljer.

Anmälningar

om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (ministeriet for handel, industri og søfart) meddelar den 15 december 1954:

Det fremgår af det foreliggende, at en gennemførelse af det stillede forslag vil forudsætte en nærmere udredning af de problemer af lovgivningsmæssig, økonomisk og administrativ karakter, der rejser sig i forbindelse med spørgsmålets praktiske løsning.

I denne anledning skal man efter stedfunden brevveksling med direktøren for patent- og varemærkevæsenet meddele, at handelsministeriet til at forberede sagen fra dansk side er sindet at nedsætte et udvalg, bestående af de samme 3 embedsmænd, som deltog i udarbejdelsen af den foreløbige betænkning [Betænkning med forberedende undersøgelse og forslag vedrørende nordisk patentsamarbejde (1952)], suppleret med en repræsentant for dansk industri. Medlemmerne af det pågældende danske udvalg vil som delegerede for Danmark senere kunne indtræde i det fælles nordiske udvalg, der påtænkes nedsat.

Norska regeringen (ulenriksdepartementet) meddelar den 18 januari 1955:¹

Industri-, håndverk- og skipsfartsdepartementet har meddelt at det i statsråd i nær fremtid vil bli oppnevnt et utvalg som skal utrede spørsmålet om gjennomføringen av et system med nordisk patent. Utvalget vil antagelig komme til å bestå av 4 medlemmer, hvorav 2 fra patentstyret, 1 fra industridepartementet og 1 foreslått av Norges industriforbund. Norges industriforbund er bedt om å fremkomme med et forslag til representasjon.

¹ Tryckt efter sessionen.

Oppnevningen av utvalget vil skje så snart forbundets forslag er mottatt. Industridepartementet har likeledes meddelt at det underhånden har fått opplyst at Danmark og Sverige vil oppnevne utvalg med lignende sammensetning.

Svenska regeringen (handelsdepartementet) meddelar den 14 december 1954:

Inom svenska handelsdepartementet har med anledning av rekommendationen utarbetats en promemoria angående det fortsatta nordiska patentsamarbetet. I promemorian föreslås, att de problem, som uppstått vid införandet av ett system med nordiska patent, snarast möjligt göras till föremål för närmare utredning genom en samnordisk kommitté. Vidare framläggas synpunkter i fråga om avgränsningen och upplägningen av en sådan kommittés arbete. Promemorian har delgivits vederbörande danska och norska myndigheter, vilka inkommit med vissa synpunkter i ämnet. Det kan förväntas, att en kommitté kan påbörja utredningsarbetet under första halvåret 1955.

Ur den i den svenska regeringens anmälan omförmälda promemorian, dagtecknad den 29 oktober 1954, kan återgivas följande.

Det förtjänar inledningsvis framhållas, att tanken på ett nordiskt patentsamarbete långt tidigare gjort sig gällande och även lett till vissa resultat samt att en förberedande utredning angående bl. a. nordiska patent redan verkställts.

De i Danmark, Norge och Sverige nu gällande patentlagarna ha tillkommit utan att ha föregåtts av något nordiskt samarbete. De tre länderna äro — liksom Finland och flertalet övriga europeiska stater — anslutna till den s. k. Paris-konventionen till skydd för den industriella äganderätten. I ett-vert av länderna finnes för närvarande en patentmyndighet, som oberoende av motsvarande myndigheter i andra stater handlägger patentärenden enligt det egna landets patentlagstiftning och med giltighet endast för det egna landets område. I stort sett föreligger i de nordiska länderna en betydande likhet beträffande patenteringsproceduren. Efter Paris-konventionens tillkomst år 1883 ha vid ett flertal tillfällen överläggningar ägt rum mellan representanter för de nordiska patentmyndigheterna. År 1922 inleddes officiella överläggningar om patenträttsliga spörsmål mellan danska, norska och svenska delegerade. Det visade sig därvid, att enighet i vissa patenträttsliga huvudfrågor syntes möjlig att uppnå, men överläggningarna ledde icke till några lagstiftningsåtgärder. Åren 1938—1941 ägde nya nordiska överläggningar rum, i syfte att åstadkomma en enhetlig patentlagstiftning i de nordiska länderna. Därvid voro även finländska delegerade närvarande. De fyra ländernas delegerade nådde då fram till helt eller i huvudsak överensstämmande utkast i fråga om åtskilliga lagstiftningsspörsmål.

På initiativ av det gemensamma nordiska utskottet för ekonomiskt samarbete tillsattes under åren 1949—1950 en nordisk kommitté med uppdrag att verkställa en förberedande utredning angående möjligheterna till nordisk patentgemenskap.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit synes det uppenbart, att en närmare utredning av de problem, som inställa sig vid införandet av nordiska patent, snarast möjligt bör tillsättas. Utgångspunkten för denna utredning synes i huvudsak böra vara det system med nordiska patent, vars riktlinjer uppdragits av den förut angivna kommittén. De uppgifter, som det bör ankomma på den nya utredningen att lösa, torde i stort sett framgå av den tidigare kommitténs överväganden och av de uttalanden som gjorts vid ärendets behandling i Nordiska rådet. I fråga om avgränsningen och uppläggningsen av utredningens arbete synes särskilt följande vara att framhålla.

Den åsyftade patentgemenskapen torde — främst med hänsyn till de språkproblem som eljest skulle uppstå — i första hand böra omfatta endast Danmark, Norge och Sverige.

Beträffande lagstiftningsspörsmålen framstår det som viktigt, att utredningen i första hand inriktar sitt arbete på de problem, vilkas enhetliga lösning kan sägas vara nödvändig eller i varje fall av verklig betydelse för att systemet med nordiska patent skall kunna genomföras. Här komma främst i fråga de regler, som skola uttrycka själva ordningen med nordiska patent, samt de av Nordiska rådets juridiska utskott i dess betänkande berörda problemen angående patenterbarhet och undantag därifrån, angående nyhets- och kollisionshinder samt angående föreskrifterna om vem som från subjektiv synpunkt äger rätt till patent. Det torde emellertid böra stå utredningen fritt att taga upp även andra lagstiftningsfrågor, som äro av intresse i förevarande sammanhang och som kunna lösas utan tidsutdräkt.

Vid sin behandling av spörsmålen om lagändringar torde utredningen åtminstone delvis kunna draga nytta av de arbetsresultat, som uppnåddes vid internordiska förhandlingar under åren 1938—1941.

Vad angår de administrativa problemen synes utredningen böra ägna särskild uppmärksamhet åt frågan, hur de olägenheter skola avhjälpas, som kunna uppkomma genom en ojämn belastning av patentsökningsärenden i de olika länderna. I detta sammanhang bör utredningen bl. a. överväga, om ett gemensamt samordnande organ kan komma att behövas. Även i övrigt torde utredningen böra pröva, hur den närmare kontakten mellan de nordiska patentverken i praktiken skall ordnas. Utredningen bör vidare söka åstadkomma erforderliga garantier mot att bedömningen vid de olika patentverken blir ojämn i kvalitativt hänseende. Det synes påkallat att utredningen granskar gällande administrativa bestämmelser på patentområdet och därvid beaktar såväl möjligheten till förenklingar som önskemålet om enhetlighet i mera betydelsefulla hänseenden.

När det gäller de ekonomiska problemen i samband med införandet av nordiska patent, synes utredningen böra sträva efter en ordning, som dels direkt medför besparingar för de patentsökande, dels minskar de sammanlagda kostnaderna för patentmyndigheterna i de tre länderna. Den hittills tillämpade huvudprincipen att patentavgifterna skola sättas så, att de med en viss marginal täcka myndigheternas kostnader, torde alltjämt böra upprätthållas. Detta betyder, att de kostnadsminskningar, som genom systemet med nordiska patent kunna uppnås för de statliga myndigheterna, indirekt skulle komma den patentsökande allmänheten till godo i form av lägre avgifter. Slutligen kan framhållas, att även i fråga om avgifternas bestämmande synpunkterna om enkelhet och enhetlighet böra tillmätas stor betydelse.

Det synes icke erforderligt att utöver vad som här gjorts lämna utredningen mera detaljerade direktiv i dess arbete.

På utredningen torde böra ankomma att utarbeta erforderliga konventions- och författningsförslag.

Utredningsuppdraget torde böra anförtros åt en samnordisk kommitté, bestående av tre—fyra delegerade från ettvar av de tre nordiska länderna. Varje lands delegation bör lämpligen ha en särskild sekreterare. Det torde böra finnas möjlighet att tillkalla experter att vid behandlingen av särskilda frågor medverka vid utredningsarbetet.

Svenska regeringen har den 21 januari 1955 bemyndigat chefen för handelsdepartementet att utse högst fyra sakkunniga att delta i arbetet på fortsatt utredning rörande frågan om nordiska patent m. m.

Anmälningar
om rekommendation nr 30/1954 angående
sjömansbeskattningen
(Överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna)

Vid sammanträde i Oslo den 17 augusti 1954 enades företrädare för regeringarna i de till rådet anslutna länderna om att *Sverige* skulle vara koordinerande land i denna fråga.

Danska regeringen (finansministeriet) meddelar den 18 december 1954:

Spørgsmålet om indførelsen af en særlig »sømandsskat» er optaget til undersøgelse i departementet med særligt henblik på de i Norge gældende regler.

Så snart man har opnået klarhed over, hvilke ændringer en omlægning vil medføre for den gældende skattelovgivning, vil man sætte sig i forbindelse med de interesserede organisationer.

Iøvrigt afventer man det bebudede svenske initiativ.

Norska regeringen (utenriksdepartementet) meddelar den 18 januari 1955:

Finans- og tolldepartementet har meddelt at departementet foreløpig ikke har tatt noe spesielt initiativ i saken i påvente av en henvendelse fra den regjering som er overdratt hovedansvaret for den videre behandling av denne sak. Man har i Norge allerede gjennomført en lov om sjømannsskatt som fungerer tilfredsstillende, og de norske myndigheter er beredt til når som helst å stille til disposisjon for de øvrige nordiske lands regjeringer det materiale og de erfaringer som myndighetene sitter inne med vedrørende den norske sjømannsskatteordning.

Svenska regeringen (finansdepartementet) meddelar den 15 december 1954:

För i Sverige bosatta sjömän gäller i princip inte någon undantagsställning i beskattningshänseende. Vissa speciella regler för att underlätta skatte-

uppbörden har visserligen, med hänsyn till de i viss mån säregna förhållanden varunder sjömännen arbetar, meddelats.

Härstädes bosatta sjömän beskattas alltså såväl för sin inkomst av ombordanställningen som för annan sin inkomst samt för förmögenhet. Källskatt uttages under inkomståret, och efter taxering på grund av avlämnad självdeklaration fastställs den slutliga skatten till staten och respektive kommun.

Fr. o. m. 1954 uttages en särskild sjömansskatt av här i riket inte bosatta sjömän, som har anställning å svenska handelsfartyg på minst 500 bruttoregister-ton. Denna särskilda skatt uttages inte av den som för sin inkomst skattlägges i annat land. Den särskilda sjömansskatten gäller alltså inte t. ex. i Danmark, Island och Norge bosatta sjömän.

I Sverige har vid åtskilliga tillfällen framställts önskemål från organisationerna på sjöfolkets och sjöfartens område om en förenklad beskattning av sjömän, innebärande i princip att endast källskatt skulle uttagas efter schablonmässigt fastställda regler. Dessa önskemål föranledde en särskild utredning, som av tillkallade sakkunniga överlämnades 1949 (SOU 1949: 27). Ett i detalj utformat förslag framfördes visserligen, men det visade sig samtidigt att åtskilliga invändningar måste riktas mot den ifrågasatta anordningen. Sjömännen skulle beredas skattelättnader som inte ifrågakom för andra grupper av skattskyldiga, orättvisor uppstode mellan olika grupper av sjömän, kommunerna skulle åsamkas skatteförluster, den ifrågasatta anordningen blev trots eftersträvad enkelhet synnerligen invecklad och en oproportionerligt stor och kostbar administration skulle erfordras för att beträffande de ca 10 000 sjömän varom bleve fråga kunna åstadkomma en definitiv källskatt. Slutligen ansågs att åtskilliga förbättringar kunde vinnas inom ramen för gällande skattesystem.

Frågan underställdes riksdagens prövning år 1953. I propositionen (nr 100/1953) ansågs invändningarna mot de sakkunnigas förslag väga så tungt, att någon lagstiftning på grundval därav inte kunde förordas. Till denna uppfattning anslöt sig riksdagen. Samtidigt uttalades emellertid, såväl i propositionen som av riksdagen, att frågan inte borde anses ha definitivt fallit. Undersökningar pågick nämligen om allmänna förenklingar i de materiella beskattningsreglerna, och om sådana förenklingar blev genomförda kunde tänkas att mindre starkt vägande invändningar fanns att anföra mot en sjömansskatt.

De nyss antydda undersökningarna om förenklade beskattningsregler i allmänhet var anförtrodda särskilda sakkunniga. Dessa avlämnade för någon tid sedan ett betänkande med förslag i ämnet (SOU 1954: 18). Detta förslag är för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Ställning är ännu inte tagen till om förslaget skall föranleda proposition till riksdagen.

Först därest proposition i ämnet underställes riksdagen och av denna antages, är läget sådant att frågan om en sjömansskatt kan upptagas till omprövning. Med det sagda har emellertid inte gjorts något uttalande om att ett genomförande av nyss antydda förenklade beskattningsregler skapar

sådana ändrade förhållanden, att de synpunkter, som ansågs avgörande vid ställningstagandet 1953 till en sjömansskatt, i huvudsak inte längre äger giltighet. Detta kan bedömas först framdeles.

Av vad nu anförts framgår att Nordiska rådets ifrågavarande rekommendation tills vidare inte kunnat föranleda några åtgärder.

BILAGA**Skrivelse från Sveriges redareförening till Nordiska rådets svenska delegation**

Frågan om enhetliga linjer för utformningen av en sjömansskatt i de nordiska länderna dryftades vid en sjöfolkskonferens, som hölls i Köpenhamn den 15 november 1954. Inbjudan till konferensen hade utfärdats av Skandinaviska transportarbetarfederationen, och i densamma deltog representanter för befäls- och manskapsorganisationerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Vid konferensen antogs följande resolution:

»Representanter för de nordiska ländernas befäls- och personalorganisationer inom resp. länders handelsflottor har vid sammanträde i Köpenhamn den 15 november 1954 diskuterat införandet av en särskild sjömansskatt. Sammanträdet har med tillfredsställelse tagit del av Nordiska rådets rekommendation till de nordiska regeringarna om att överväga frågan om antagandet av en konvention med gemensamma regler för en särskild sjömansskatt, densammas beräkning och indrivning.

Sammanträdet anser det vara en gärd av rättvisa mot sjömännen — på grund av de säregna förhållanden, under vilka de utövar sitt yrke — att deras beskattning löses på ett annat sätt än de övriga medborgarnas.

Det är därför sammanträdets livliga förhoppning, att Nordiska rådets rekommendation rörande särskild sjömansskatt snarast möjligt upptages till behandling av de nordiska ländernas regeringar, varvid vederbörlig hänsyn bör tagas till de erfarenheter, som vunnits rörande en sådan skatt i Norge, i vilket land man haft en särskild sjömansskatt sedan 1947.»

Sveriges redareförening får härmed meddela, att föreningen instämmer i resolutionens syfte.

Göteborg den 21 januari 1955

Högaktningsfullt
Sveriges redareförening
H. F. Reuterskiöld

Nils Grenander

Berättelse

om samarbetet för bekämpande av polioepidemier

(Överlämnad av danska regeringen)

Det i tidigare meddelelser [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 715—716, 726] omtalte samarbejde vedrørende poliobekæmpelsen er blevet fortsat og yderligere udbygget. Således har det af de nordiske medicinalstyrelser og børnelammelsesforeninger nedsatte polioudvalg udarbejdet en fælles standard som grundlag for de enkelte landes beredskab af poliomateriel, herunder respiratorer. For Danmarks vedkommende er der på grundlag heraf opbygget et statsberedskab af poliomateriel, hvorfra der med øjeblikkeligt varsel vil kunne sendes hjælp til de øvrige nordiske lande.

Endvidere har man her i landet foretaget en registrering af det personel, som under den sidste store epidemi har deltaget i poliobehandling, således at man ligeledes vil være i stand til at anvise et af de andre lande, som under en større epidemi måtte mangle personale, det fornødne kvalificerede personel.

Herudover er der på foranledning af de nordiske medicinalstyrelser nedsat et nordiskt immunitetsudvalg bestående af repræsentanter fra de laboratorier, som i de enkelte lande arbejder med fremstillingen af vaccine mod polio. Formålet hermed er at fremme arbejdet med fremstillingen af en virksom vaccine mod polio ved, at de enkelte laboratorier udveksler erfaringer og oplysninger, således at der bliver grundlag for en koordinering af arbejdet på de enkelte laboratorier.

København, den 10. december 1954

Berättelse

från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.

(Överlämnad av svenska regeringen)

Sedan Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel överlämnade sin berättelse vid Nordiska rådets 2:a session [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 564—567], har kommittén avlämnat ytterligare två betänkanden samt en stencilerad promemoria.

Pass- och arbetsmarknadsfrågor

Kommitténs förslag i betänkande nr 4 om fullständig passfrihet för nordbor, innefattande ett avskaffande av uppehålls- och arbetstillståndstvånget och etablerande av en gemensam nordisk arbetsmarknad, har, efter överenskommelser mellan regeringarna, trätt i kraft den 1 juli 1954.

Förslagen i betänkande nr 6 om upphävande av all passkontroll vid de internordiska gränserna har varit föremål för överläggningar mellan representanter för fackmyndigheterna i de berörda länderna, varvid man dryftat de praktiska frågor som kommitténs förslag skulle aktualisera. Ytterligare undersökningar kommer därefter att vidtagas i resp. länder, varefter gemensamma överläggningar ånyo kommer att hållas i början av nästa år.

Kommitténs arbete med att skapa ytterligare reselättnader för befolkningen längs landgränsen mellan Finland, Norge och Sverige resulterade i en i stencilerad form avlämnad promemoria, som bl. a. går ut på att utöka giltighetstiden för gränskorten till 5 år, varjämte kravet på gränsvisering skulle slopas. Gränskorten skulle gälla som gränspassagehandling inom hela motliggande gränsområde och kunna användas vid alla överfartsställen. Detta förslag ligger för närvarande hos regeringarna för behandling.

Motorfordonsfrågor

Förslagen i betänkande nr 5 rörande lättnader i motorfordonstrafiken har för Sveriges del genomförts från den 15 juni 1954 beträffande motorfordon hemmahörande i de nordiska länderna. Motorfordon registrerade i dessa

länder får sålunda införas tullfritt utan särskilda formaliteter för en tid av högst ett år.

Frågan om införande av ett gemensamt nordiskt carnet-område är, på hemställan av resp. tullmyndigheter, under behandling inom vederbörande trafikförsäkringsföreningar och motororganisationer.

Kommitténs förslag beträffande utvidgning av gällande ordning om ömsesidigt godkännande av körkort, utställt i annat nordiskt land, till att gälla alla slags motorfordon under tillfälligt uppehåll i annat nordiskt land, är för närvarande föremål för behandling hos vederbörande svenska myndigheter. Förslag i ärendet kommer att inom en snar framtid underställas övriga regeringar. Detsamma gäller kommitténs förslag om att den, som innehar nationellt körkort, skall vid bosättning i annat nordiskt land kunna erhålla körkort från detta land utan att avlägga nytt förarprov.

Post- och telefrågor

Kommitténs förslag i betänkandena nr 7 och 8 om vissa sänkningar av de internordiska post- och telegrantaxorna har bringats till Nordiska rådets kännedom genom tilläggsförslag, framlagt vid 2:a sessionen [Nordisk råd, 2. sesjon 1954, s. 568], och rådet antog i anledning härav en rekommendation (nr 6), vari hemställdes, att de av kommittén framlagda förslagen snarast måtte genomföras.

I början av 1955 avser kommittén att framlägga förslag om internordiska trycksaksporton samt förslag om vissa sänkningar av de internordiska teleprinter- och telex-taxorna. Dessa senare förslag syftar framför allt till att komma nyhetsförmedlingen mellan de nordiska länderna till godo.

Stockholm den 23 december 1954

Tilläggsförslag

till berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.

(Väckt av Kaj Bundvad, Rolf Edberg, Einar P. Foss och Håkon Johnsen)

I berättelsen från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel (ärende nr 72) omnämner denna kommitté att den i början av innevarande år avser att framlägga förslag dels om internordiska trycksaksporton, dels om vissa sänkningar av de internordiska teleprinter- och telex-taxorna. Dessa förslag ha nu färdigställts.¹

Beträffande trycksaksportona föreslår kommittén,

1) att inrikesportot för trycksaker, affärshandlingar och varuprov intill 1 000 gram tillämpas också i den internordiska utväxlingen,

2) att viktsatserna för dessa försändelser bli desamma som de i den inrikes rörelsen gällande och

3) att tillämpandet av inrikesportot för korsbandsförsändelser i internordisk utväxling i första hand sker med bibehållande av de för internordiska försändelser hittills tillämpade internationella reglerna om försändelsernas innehåll, men att man för övrigt på längre sikt söker skapa gemensamma nordiska regler härom, gällande för såväl inrikes som internordiska försändelser. De gemensamma reglerna böra dock icke utesluta, att vederbörande poststyrelse fastställer speciella porton i särskilda fall, t. ex. beträffande rent lokala massförsändelser.

Vad angår frågan om hyresavgifterna för de fasta teleprinterförbindelserna och telex-taxorna i den internordiska trafiken kan kommitténs förslag sammanfattas i följande punkter:

1. Hyresavgifterna för fasta teleprinterförbindelser fastställas till 1/3 av gällande avgifter för förhyrda telefonförbindelser, dock så att eventuellt förekommande ännu lägre taxor icke beröras av detta förslag.

2. För telex-taxornas vidkommande föreslås en taxesänkning enligt viss tabell genom att man i förväg tillämpar de sänkningar av telefontaxorna, vilka äro att emotse när telenätet blivit plan enligt utbyggt.

¹ Statens offentliga utredningar, 1955: 3—4.

3. Förutom den generella sänkningen av telextaxorna införs abonnemangstelexskrivningar till särskilt reducerade taxor.

Härmed få vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att snarast möjligt genomföra de ovan återgivna förslagen.

København, Stockholm och Oslo den 21 januari 1955

Kaj Bundvad Rolf Edberg Einar P. Foss Håkon Johnsen

Regeringsförslag

om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning

(Väckt av norska regeringen)

Foranlediget av det felles nordiske arbeidsmarked bør spørsmålet drøftes om det er hensiktsmessig å gjennomgå de nordiske lands arbeidervern- og arbeidstvistlovgivninger med henblikk på å gjøre reglene mest mulig like. Dette vil jo ha innlysende praktisk fordel likesom det i seg selv representerer en god samarbeidstanke. De regler som det fra Norges synspunkt skulle være av største interesse å få drøftet er følgende:

1. Arbeidervernlovens og sjømannslovens regler om oppsigelsesvern

I Norge har en lovfestede regler om oppsigelsesvern for arbeidstakere. For landjordens arbeidstakere finnes regelen i lov av 19. juni 1936 om arbeidervern, § 33. For sjømennene finnes regelen i sjømannsloven av 17. juli 1953, § 71. En lovkomité har gjennomgått regelen i arbeidervernloven og lagt fram forslag til endringer også når det gjelder bestemmelsen om oppsigelsesvern. Sjømannsloven av 1953 kom i stand etter drøftelser på det nordiske plan. Den norske sjømannsloven er imidlertid den eneste som har bestemmelser av den art det her gjelder.

De norske oppsigelsesvernregler gjelder alle arbeidstakere som kommer inn under ovennevnte lovers område. I tillegg til dette har en så tariffbestemmelser om særlig oppsigelsesvern for tillitsmenn.

I Danmark og Sverige er alminnelige regler om oppsigelsesvern ukjent. For tillitsmenn og »skyddsombud» (arbeidstilsynets representanter på arbeidsplassen) kjennes imidlertid særlige verneregler.

2. Regler om straffeansvar for brudd på tariffavtaler og individuelle arbeidsavtaler

Reglene om straffeansvar for brudd på tariffavtaler og individuelle arbeidsavtaler er, så vidt vites, temmelig forskjellige i de nordiske land. Det er antakelig slik at en i Norge har de mest vidtgående regler når det gjelder å møte brudd på avtaler med straffesanksjoner.

For tariffavtalenes vedkommende vises til arbeidstvistlovens § 40 (lov av 5. mai 1927). I den sittende arbeidstvistlovkomité er spørsmålet om revisjon av § 40 tatt opp til drøftelse, og en venter innstilling fra lovkomitéen i løpet av januar/februar 1955.

Når det gjelder brudd på individuelle arbeidsavtaler, finnes en generell straffebestemmelse i straffelovens § 409, som setter straff for »den som uten lovlig eller antakelig grunn unnlater å tilltre eller forlater en tjeneste hvortil han har forpliktet seg, eller som medvirker hertil».

Ved siden av den generelle bestemmelse finnes det i straffeloven også en rekke spesielle straffebud som retter seg mot den som gjør brudd på arbeidsavtale. En viser forsåvidt til §§ 412, 426, 302, 303, 311, 312 og 313.

Så vel i Danmark som i Sverige finnes straffebestemmelser gjeldende for sjøfartsforhold i de alminnelige sjømannslover, mens en i Norge har bestemmelsene i straffeloven. Den sittende sjømannslovkomité har mandat til å drøfte og legge fram innstilling når det gjelder spørsmålet om å flytte straffebestemmelsene eller en del av disse fra straffeloven till sjømannsloven. Komitéen ventes å avgi sin innstilling i saken våren 1955.

3. Andre bestemmelser i arbeidstvistlovgivningen

Det ville også være ønskelig å kunne drøfte muligheten for en mere ensartet arbeidstvistlovgivning i de skandinaviske land. Dette kan muligens for Danmarks vedkommende på grunn av det såkalte »september-forlig» by på noen vansker, men spørsmålet bør tas opp. Det en først og fremst sikter til er erstatningsreglene for brudd på tariffavtaler.

4. Funksjonærenes og tjenestemennenes forhandlings- og streikerett

De spørsmål som ovennevnte emne reiser var gjenstand for drøftelser på det nordiske juristmøte i Oslo sommeren 1954. Det gikk fram av diskusjonen på juristmøtet at det i høy grad ville være ønskelig om problemet også ble tatt opp til rent praktisk gjennomgåelse, noe som bør skje snarest mulig etter den teoretiske avklaring som juristmøtet ga.

Etter de opplysninger som foreligger er for det første reglene forskjellige i de nordiske land, både når det gjelder forhandlingsretten, organisasjonsmulighetene og streikeretten for tjenestemenn og funksjonærer. For det annet er reglene mangelfulle ihvertfall i Norge. Det torde derfor foreligge et meget berettiget behov for en total gjennomgåelse av rettstilstanden med henblikk på å lovfeste et mest mulig fullstendig og mest mulig ensartet lovverk angående forhandlingsrett, organisasjonsrettigheter og utdyping av spørsmålet om streikeadgang for de nevnte kategorier arbeidstakere.

Den norske regjering vil derfor be om rådets uttalelse i spørsmålet om gjennomgåelse av de nordiske lands arbeidervern- og arbeidstvistlovgivning med henblikk på å gjøre reglene mest mulig like.

Oslo, det kgl. justis- og politidepartement, den 24. desember 1954

Berättelse
från Nordiska kulturkommissionen
(Överlämnad av danska regeringen)

Sektion I

1. *Neste møte i seksjon I.* Seksjon I skal ha sitt neste møte i Helsingfors i begynnelsen av februar 1955.

2. *Nordisk samarbeid i marinebiologi.* Nordisk kulturkommisjon vedtok på møte i Oslo i juni 1954 å nedsette en ekspertkomité til å undersøke mulighetene for samarbeid ved utbyggingen av de biologiske stasjoner i Norden. Dansk, finsk, norsk og svensk representant er oppnevnt, og komitéen vil ha sitt første møte 12.—13. januar i Bergen.

3. *Nordisk eventyrinstitutt i København.* En venter på resultatet av svenskens behandling av spørsmålet, som snart vil foreligge. Det vil så bli utarbeidd et endelig forslag til neste seksjonsmøte.

4. *Dyphavsforskning.* Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge har meddelt det svenske og danske undervisningsministerium at departementet av budsjettmessige grunner ikke har funnet å kunne fremme forslaget om bevilgning for 1955/56 til ovennevnte formål etter den plan som er utarbeidd av Nordisk kulturkommisjons spesialkomité på dette område. Forøvrig behandles denne saken nå på regjeringsplanet og er derfor foreløpig gått ut av arbeidsprogrammet for seksjon I.

5. *Samarbeid mellom språknemndene.* Institutet för svensk språkvård er villig til å forberede et nytt møte mellom representanter for de finske, norske og svenske språknemndene og representanter for dansk språkforskning i Sverige våren 1955. Det opplyses at en dansk språknemnd vil bli oppnevnt i nær framtid.

6. *Nordiske kurs.* Det første universitetskurs i nordisk språk og litteratur beregnet på nabolandenes fagstuderende blir søkt arrangert høstsemestret 1955 ved Københavns universitet. Seksjonen har etter anmodning støttet søknad om stipend som kan muliggjøre deltakelse i kursene av norske studenter under henvisning til tidligere vedtak i Nordisk kulturkommisjon.

7 a. *Nordiske lektorer i Amerika.* For å få grunnlag for en utredning om utbredelsen av og samarbeidet mellom lærestolene i nordisk språk og litteratur ved amerikanske universiteter, har en bedt de nasjonale avdelinger sende redegjørelse for sine lektors vedkommende. En samlet oversikt vil så bli satt opp med sikte på en samordning av de nordiske lands innsats på dette feltet.

7 b. *Nordiske lektorer innen Norden.* Det ble besluttet på siste møte i seksjon I at de land hvor lektorsaken ikke er tilfredsstillende løst, skulle ta opp arbeidet for på den ene side å sikre lektorene tilstrekkelig økonomisk grunnlag for deres arbeid og på den annen side bygge ut ordningen så den i høyere grad dekker behovet på dette felt. Sekretariatet har etter anmodning fra den norske avdeling tatt opp arbeidet når det gjelder de nordiske lektorer i Norge, og har samlet inn materiale som kan danne grunnlag for forslag til løsning av de problemer som foreligger.

8. *Regler for ansettelse av vitenskapsmenn.* En har laget en sammenfatning av gjeldende regler og innarbeidd praksis ved norske universiteter og høyskoler for ansettelse av vitenskapsmenn, med spesielt henblikk på framgangsmåten overfor eventuelle nordiske og andre utenlandske søkere. Liknende sammenfatninger vil bli laget for de andre nordiske land når tilstrekkelig materiale er kommet inn. Om mulig vil en så legge fram forslag til ensartede bestemmelser på dette område.

9. *Utbyggingsprogram for vitenskapelige institusjoner.* Sekretariatet for seksjon I har utarbeidd en oversikt over aktuelle utbyggingsplaner for de vitenskapelige institusjoner i Norge, som i disse dager sendes seksjonens medlemmer og Nordisk kulturkommisjons nasjonale sekretariater. Samtidig ber en om at arbeidet med innsamling av liknende opplysninger påbegynnes i de andre medlemslandene.

10. *Honorar til sakkyndige fra andre nordiske land ved professoransettelser.* Den svenske delegasjon har ytret ønske om å ta spørsmålet opp på neste seksjonsmøte, og sekretariatet søker å samle inn materiale til belysning av spørsmålet.

11. *Utveksling av universitetslærere for lengre perioder (ett semester).* En undersøker om det er noe til hinder for at en universitetslærer får beholde uavkortet sin lønn fra hjemlandet når han tjenestegjør, f. eks. et semester ved annet nordisk universitet. En søker videre å beregne hvilke bevilgninger som vil være nødvendige for å dekke de ekstraavgifter til reise m. m. som tjenestegjøringen i et annet land medfører, og som bør dekkes av vertslandet. På dette grunnlag håper en så å kunne legge fram underbyggede forslag om de tiltak som vil være nødvendige for at en utveksling av denne type skal kunne utvikles videre til et hensiktsmessig omfang.

12. *Internordisk tentamensgyldighet.* En fortsetter arbeidet med å kartlegge situasjonen når det gjelder anerkjennelse av deleksamener avlagt ved annet nordisk universitet. En undersøker videre hvilke muligheter studen-

tene har for stipend når de studerer ved universitet eller høyskole i et annet nordisk land. En har foreløpig konsentrert seg om forholdene i Norge, for senere å komplettere utredningen med materiale fra de andre nordiske land.

13. *Rett til utøvelse av forskjellige yrker.* Denne sak har ikke vært behandlet av Nordisk kulturkommisjons seksjon I.

Sektion II

(*avseende tiden den 1 juli—den 10 december 1954*)

Vid Nordiska kulturkommissionens konferens i Oslo den 21—22 juni behandlades inom sektion II följande frågor:

1. Nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet;
2. Det nordiska lärostoffet i skolorna;
 - a) utvidgad kännedom om de nordiska ländernas språk
 - b) nordisk orientering bland lärarna
 - c) hjälpmedel i undervisningen
 1. monografier
 2. audio-visuella hjälpmedel
3. Revision av läroböckerna;
4. Unescos försöksverksamhet;
5. Gemensamma läroböcker i gymnastik.

Redogörelsen för sektion II:s verksamhet följer ovanstående uppställning.

1. Nordiskt samarbete i fråga om pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

Vid Oslo-konferensen meddelades, att Kungl. Maj:t på förslag av sektionen utsett chefen för skolöverstyrelsens försöksavdelning, undervisningsrådet Yngve Norinder, professorn vid Stockholms högskola Torsten Husén, seminarieadjunkten Nils Gunnar Herrström och folkskolläraren Nils Hagnell att vara ledamöter av det svenska expertutskottet. Härjämte hade till sekreterare åt utskottet utsetts sekreterare Gösta Forsström.

Till ledamöter av ekspertudvalget for pædagogisk forskning og forsøgsvirksomhed i Danmark har utsetts direktøren for Danmarks pædagogiske forskningsinstitut, mag. art. Erik Thomsen, Charlottenlund, undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, dr. phil. A. C. Højberg Christensen, undervisningsinspektøren for mellem- og realskolerne Hans J. Hansen samt statskonsulenten for folkeskolen og seminarierne A. Andreassen.

Till ledamöter av expertkommissionen för pedagogisk forskning och försöksverksamhet i Finland har utsetts professor Matti Koskenniemi, docenten,

avdelningschefen vid skolrådet Gösta Cavonius, rektor Thor Therman och docenten, rektorn för Helsingfors lärarhögskola Martti Ruutu. Expertkommissionens postadress: institutionen för pedagogik och didaktik, Helsingfors universitet, Fabiansgatan 33, Helsingfors.

Till ledamöter av utvalget för samarbete om pedagogisk forskning og forsksvirksomhet i Norge har utsetts rektor i den høgre almenskole Edvard Stang, Drammen, rektor i lærerskolen August Lange, Hamar, professor ved Norges handelshøgskole Rolf Waaler, Bergen, och overlærer i folkeskolen Ruth Frøyland Nielsen, Oslo. Utvalgets sekreterare: rektor Tønnes Sirevåg. Postadress: Kirke- og undervisningsdepartementet, 1. skolekontor, Bygdøy allé 1, Oslo.

Professor Ólafur Björnsson, Reykjavík, meddelar i brev den 25 november 1954, att han hänvänt sig till den isländska psykologföreningen för att erhålla ett uttalande om och i vilken utsträckning ett isländskt deltagande i detta nordiska samarbete kunde åvägabringas. Så snart detta uttalande förelåg, skulle det delgivas sektionen. Då Island emellertid hade få experter på detta område, och då tillika det pedagogiska forskningsarbetet ännu saknade fast organisation, kunde det knappast under den närmaste framtiden bli tal om ett mera regelbundet deltagande i samarbetet från Islands sida. Dock förelåg intresse för kontakt med övrig nordisk expertis, vilken kontakt professor Björnsson gärna ville förmedla. Sannolikt skulle Island vid en senare tidpunkt kunna delta i detta samarbete i den omfattning förhållandena tillåter.

Ordföranden i det svenska expertutskottet, undervisningsrådet Norinder, har efter samråd med ordföranden i sektion II, kallat ordförandena i de finska och norska motsvarande organen, professor Koskenniemi och rektor Stang, till gemensam överläggning i Stockholm den 4 instundande januari för närmare planering av det första sammanträdet mellan expertutskottet. Kallelse har jämväl utgått till ordföranden i det danska expertutskottet direktör Erik Thomsen.

2. *Det nordiska lärostoffet i skolorna.*

Punkterna a) och b) har icke föranlett någon sektionens åtgärd under den tid, som avses i rapporten.

I fråga om punkt c) mom. 1 och 2 följer redogörelse nedan.

c) hjälpmedel i undervisningen: 1. monografier.

Vid Oslo-konferensen beslöts, att dåvarande direktören i den danska föreningen Norden, Frantz Wendt, skulle utarbeta en kostnadskalkyl för tre hjälpböcker, nämligen en rörande Nordens geografi, en rörande jämförande samhällslära och en monografi rörande den tekniska och naturvetenskapliga forskningens betydelse för de nordiska ländernas ekonomi. Kostnadsberäkningen tillställdes sekretariatet den 20 november 1954.

I promemorian framhålls bl. a. följande. Föreningarna Norden är beredda att anskaffa kvalificerade författare till de tre publikationerna och utlovar även granskning av manuskripten samt påtager sig ansvaret för deras

färdigställande i bokform. Några ekonomiska förpliktelser kan föreningarna icke åtaga sig.

Då frågan om sådana hjälpböcker diskuterades av Nordiska kulturkommissionen år 1948, framhöll man, att de borde kunna säljas så billigt, att de kunde nå en stor spridning. Därför anbefalldes kommissionen, att statsmakterna i de nordiska länderna skulle bevilja bidrag till de direkta framställningskostnaderna (författarhonorar och tryckning) men uttalade, att ett eventuellt överskott från försäljningen borde få användas av föreningarna Norden för fortsatt utgivning av liknande böcker. Sedan alternativet med subvention av författarhonoraret men utgivning genom enskild(a) förläggare i de nordiska länderna förkastats såsom alltför kostnadskrävande, föreslår direktör Wendt, att statsmakterna skall bekosta såväl honorar som tryckningskostnader och framlägger följande överslag för de tre skrifterna.

Utförandet av böckerna skall överensstämma med publikationen »Omstridte spørgsmål i Nordens historie». Kostnaderna för varje bok uppskattas till 15 000 danska kronor (d.kr), varav 6 000 d.kr avser författarhonorar och 9 000 d.kr kostnaderna för sättning, tryckning, häftning och omslag. Varje bok beräknas få ett omfång av tio tryckark à 16 sidor, och upplagan beräknas till 5 000 exemplar.

Av kostnaderna skulle på Sveriges del komma 4/9, på Danmarks och Norges resp. 2/9 och på Finlands 1/9.

En verkställd granskning av kalkylen ger vid handen, att författarhonoraret någorlunda överensstämmer med vad som utbetalas enligt normalkontraktet mellan svenska förläggare och författare, därest hela upplagan kan säljas. Framställningskostnaderna är något lägre i Danmark än i Sverige; skillnaden uppgår emellertid blott till 750 sv.kr. Dock måste någon reservation göras för kostnader för klichéer, vilka ej upptagits i direktör Wendts promemoria.

Gentemot tanken att böckerna kunde distribueras kostnadsfritt genom skolmyndigheternas försorg, torde man åtminstone från svensk sida böra göra en invändning. Gällande bestämmelser rörande tjänstepost o. dyl. torde lägga hinder i vägen härför. Normala omkostnader för distributionen bör därför inräknas i bokpriset.

Med ovanstående fördelning av kostnaderna på de fyra nordiska länderna skulle på Sveriges andel komma 5 000 sv.kr per bok, på Danmarks resp. Norges andel 2 500 sv.kr per bok och på Finland 1 250 sv.kr. För tre böcker blir kostnaderna således resp. 15 000, 7 500, 7 500 och 3 750 kr.

Så snart klarhet vunnits, huruvida statsbidrag från svensk sida kan utgå till föreningen Norden för denna utgivning, kommer sektion II att föreslå, att framställningar göres till de övriga nordiska ländernas regeringar om motsvarande bidrag.

c) hjälpmedel i undervisningen: 2. audio-visuella hjälpmedel.

Till svenska ledamöter av expertkommittén för utredning av frågan om ökad användning av audio-visuella hjälpmedel i skolan har utsetts skol-

överstyrelsens konsulent i filmfrågor, läroverksadjunkten Nils Håkansson, och chefen för AB Radiotjänsts skolradioavdelning, rektorn Gustaf Ögren. I mån av behov kommer även teknisk expert att tillkallas.

Såsom danska medlemmar av expertkommittén har kallats lederen af statsradiofoniens skoleradio, Valdemar Christensen, samt skolefilmkonsulent ved statens filmcentral, Svend Holbæk.

Till finsk ledamot har utsetts fil. mag. H. A. Turja och till norsk ledamot konsulent Lars Fanavold.

Ett första sammanträde med kommittén planeras under första kvartalet av år 1955.

3. Revision av läroböckerna.

Åt föreningarna Norden har uppdragits att genom sina skolnämnder och genom sina geografiska och historiska facknämnder ombesörja en granskning av föreliggande utredningar i fråga om det nordiska lärostoffet i skolan. Hänsyn borde härvid tagas till de under senare år verkställda ändringarna av undervisningsplanerna och de metodiska anvisningarna (mot svarande) för olika skolformer i de nordiska länderna.

4. Unescos försöksverksamhet.

Sektionen har uppdragit åt det svenska expertutskottet för pedagogisk forskning och försöksverksamhet att i samråd med motsvarande organ i de övriga nordiska länderna sammanställa en rapport rörande nu pågående försök i olika skolor samt inkomma till sektionen med sådana förslag, vartill rapporten kan föranleda.

5. Gemensamma läroböcker i gymnastik.

Frågan om utredning av möjligheten att framställa gemensamma läroböcker i gymnastik för de nordiska länderna — vilken fråga såsom en högskoleangelägenhet delvis berör sektion I — har enligt beslut av Oslo-konferensen hänskjutits till det möte mellan gymnastikinspektörer och gymnastikkonsulenter i de nordiska länderna, vilket ursprungligen planerats till hösten 1954. Riktlinjer för utarbetandet av sådana läroböcker borde härvid fastställas, och vidare borde även de personer utväljas, som kunde erhålla i uppdrag att författa sådana läroböcker, eventuellt i Nordiska kulturkommissionens regi.

Ordföranden i sektion II har hemställt, att 1:e gymnastikkonsulenten Ivar Thorson ville från svensk sida verka för att detta ärende tages upp på det planerade mötet samt för att sektion II därefter erhåller rapport om mötets beslut, ävensom de framställningar, vartill mötet kan föranleda.

Av mellankommande hinder har konferensen uppskjutits till den 27—30 januari 1955.

Stockholm den 21 december 1954

S e k t i o n III

Vid Nordiska kulturkommissionens sammanträde i Oslo den 21—22 juni 1954 behandlades följande frågor berörande sektion III: produktion och distribution av film, utväxling av dramatisk konst och samarbete på folkhögskolans område. Efter Oslo-konferensen har sektionen utom i dessa tre frågor även arbetat med den därefter väckta frågan om inrättandet av en gemensam nordisk informationsbyrå avsedd att tjäna besökande från länder utanför Norden, vilka önskar studera verksamheten vid folkhögskolor och folkbildningsorganisationer m. fl. Sektionen har vidare behandlat den inom Nordiska rådet väckta frågan om översättning till huvudspråken av nordisk skönlitteratur.

Vid sammanträde med sektionen i Göteborg den 17—18 december 1954 behandlades de uppräknade frågorna. Därvid fattades följande beslut.

1. Beträffande *produktion och distribution av film* bestämdes, att en rekommendation med syfte att underlätta framför allt distributionen av barnfilm inom och mellan de nordiska länderna skulle överlämnas till de nordiska ländernas regeringar [ärende nr 1, bilaga 1 (s. 173—174)].

2. I fråga om *utväxling av dramatisk konst* antogs följande uttalande, som skulle överlämnas till de nordiska ländernas regeringar:

Nordiska kulturkommissionens sektion III har vid sammanträde i Göteborg 17—18 december 1954 i enlighet med uppdrag lämnat av det nordiska undervisningsministermötet i Köpenhamn 1954 behandlat frågan om principerna för utdelning av vid undervisningsministermötet beslutat statsbidrag från de nordiska länderna till främjande av nordiska teatergästspel.

Vid sammanträdet framlade de nationella avdelningarna resultatet av överläggningar som ägt rum med teaterexpertis i sina respektive länder. Från Danmark, Finland, Norge och Sverige förelåg utarbetade förslag till ifrågavarande bidrags användning. I vissa fall angavs även huru stor del av anslaget som borde utgå till olika teaterformer.

Inom samtliga länder råder enighet om att de beviljade medlen i största möjliga utsträckning skall komma mindre teatrar, ensembler och turnéer till godo. Stora representationsgästspel bör däremot i allmänhet icke tillgodoses ur detta anslag.

Det råder vidare enighet om att de medel som beviljas skall förbrukas inom det land som beviljar medlen. Varje lands anslag skall sålunda utnyttjas till att stödja gästspel inom det egna landet, icke till gästspel i andra nordiska länder.

Om fördelningen av anslagen mellan de olika teaterkategorierna har de olika länderna framlagt delvis mycket detaljerade synpunkter. Dessa avviker dock icke så mycket från varandra att de kan utgöra ett hinder för samarbetet mellan de nordiska länderna.

Nordiska kulturkommissionens sektion III vill understryka vikten av att de av undervisningsministermötet beslutade nationella anslagen, som

skall uppgå till ett belopp motsvarande 30 000 svenska kronor, kan ställas till förfogande vid sådan tidpunkt att de på sätt varje nationell delegation i enlighet med ovanstående principer föreslår kan utdelas första gången under det budgetår, som börjar år 1955.

Sektionen vill i detta sammanhang även hemställa till regeringarna att de måtte medverka till upphävande av all nu utgående tull på rekvisita och annan teaterutrustning som utlånas eller i samband med gästspel överföres från ett nordiskt land till ett annat.

3. Vad angår *gemensam nordisk informationsbyrå* beslöts att ett av sektionen antaget uttalande [ärende nr 29, bilaga 4 (s. 384)] skulle överlämnas till regeringarna i de nordiska länderna för kännedom samt delgivas folkhögskoleorganisationerna och övriga på folkbildningens område verkande organisationer i de nordiska länderna ävensom Svenska institutet, Dansk selskab, kontoret for kulturelt samkvæm med utlandet och pressbyrån vid Finlands utrikesministerium.

4. Utredningen beträffande *översättning av litteratur till huvudspråken* skulle fortsättas inom sektionen.

Medlemsförslag
om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen
(Väckt av Nina Andersen)

På grundlag af et nordisk kommissionsarbejde gennemførtes fra 1920 og fremefter ændringer i de nordiske landes ægteskabslovgivninger, som bragte disse meget nær hverandre, og konventioner har yderligere fæstnet gensidigheden på dette område. Der er imidlertid i de senere år gennemført ændringer af gældende love vedrørende ægteskab og ægtefællers forhold, som har fjernet de pågældende love i de nordiske lande fra hverandre.

Det øgede nordiske samarbejde, herunder ikke mindst det fælles arbejdsmarked, har medført en stigning i antallet af internordiske ægteskaber, og alene af denne grund synes det hensigtsmæssigt, at der gennem et nordisk kommissionsarbejde forberedes revision af gældende love vedrørende ægteskab og ægtefællers forhold med det formål at bringe de nordiske landes lovgivning på disse områder så nær hverandre som overhovedet muligt. Jeg skal derfor foreslå,

at Nordisk råd henstiller til regeringerne, at der nedsættes en nordisk kommission til forberedelse af en revision af den i de nordiske lande gældende lovgivning vedrørende ægteskab og ægtefællers forhold, således at denne bliver så ensartet som overhovedet muligt.

København i december 1954

Nina Andersen

BILAGA 1**Behövs ändringar i gällande regler om äkta makars förmögenhetsförhållanden?**

(Ur inledningsföredrag av advokat Sigrid Beckman vid tjugonde nordiska juristmötet 1954)

Under titeln »Om Formueforholdet mellem Ægtefæller» diskuterade det första nordiska juristmötet i Köpenhamn år 1872 ett ämne, som upptogs även vid det tjugonde juristmötet i augusti 1954. Under diskussionen 1872 antydde av professor Goos ett uppslag till den ordning, som nu gäller i Norden. Uppslaget preciseras närmare av professorerna Goos och Deutzer vid diskussion under följande juristmöte under titeln »Om makars egendomsrätt». Den princip som framkom utvecklades därefter vid lagstiftningsarbete. Delegerade från Danmark, Norge och Sverige, samlade till preliminär konferens i Stockholm november 1909, avgav ett utlåtande, i vilket planen lades fram för gemensam nordisk lagstiftning på familjerättens område och i vilket man för förmögenhetsförhållandet mellan äkta makar förordade: »att bägge makarna under äktenskapet fritt råda var över sin medförda eller sedermera förvärvade egendom, med skyldighet för en var av dem att efter förmåga bidra till utgifterna för det gemensamma, samt att vid äktenskapets upplösning bägge makarnas behållna egendom sammanslås till en massa, varav hälften tillfaller vardera maken eller dess successorer».

Därmed hade fixerats huvuddragen för de regler om äkta makars förmögenhetsförhållanden, som nu gällande äktenskapslagar i de fem nordiska länderna innehåller.

Lagarna är:

- i Danmark Lov af 30. Juni 1922 om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning och Lov af 18. Marts 1925 om Ægteskabets Retsvirkninger,
- i Finland äktenskapslag av den 13 juni 1929,
- i Island lög um stofnun og slit hjúskapar (ingående och upplösning av äktenskap), 27. juni 1921 och lög um skyldur of réttindi hjóna (äkta makars skyldigheter och rättigheter), 20. juni 1923,
- i Norge lov av 31. mai 1918 om indgaaelse og opløsning av egteskap och lov av 20. mai 1927 om ektefellers formuesforhold samt
- i Sverige giftermålsbalken av den 11 juni 1920.

Lagarna i Danmark, Norge och Sverige utgjorde resultat av det nordiska samarbetet. Island grundade sin lag i huvudsak på den danska kommissio-

nens förslag. Enligt en artikel om Skandinavisk Fælleslovgivning og Island av Lárus H. Bjarnason i Tidsskrift for rettsvitenskap 1932 s. 350 har Danmark och Island väsentligen samma rättsordning. I brist på annan litteratur i ämnet redovisas i det följande icke isländsk rätt. Finland accepterade i sin lag i stort sett resultatet av samarbetet mellan Danmark, Norge och Sverige.

Den nordiska grundprincipen i fråga om ordningen för äkta makars förmögenhetsförhållanden med särförvaltning under äktenskapet och lika delning vid äktenskapets upplösning — innebärande en avvägning mellan å ena sidan vardera makens behov av självständighet och å andra sidan den gemenskap som hör äktenskapet till — är densamma i de fem nordiska länderna. Även därutöver överensstämmer visserligen i stort sett de olika ländernas reglering av makars förmögenhetsförhållanden, men variationerna beträffande lösningen av frågor, som icke avser själva systemet, är påfallande många; i vissa fall, där lika regler givits, har variationer uppstått genom olika rättstillämpning. Lagändringar som skett har visserligen varit få men i allmänhet inneburit avsteg från likformigheten.

Vid en överblick över den nordiska lagstiftningen i nu ifrågavarande avseende märker man spår av den gemensamma äldre rättstraditionen mellan Sverige—Finland å ena och Danmark—Norge å andra sidan. Vad beträffar gruppen Sverige—Finland synes Finland, obundet av det nordiska samarbetet, visserligen i huvudsak ha byggt upp sin äktenskapslag efter nordiskt och närmast då svenskt mönster men i en del frågor föredragit egna lösningar, för vilka förenklingar torde vara det karakteristiska (t. ex. ej boskillnadsinstitut, förbud mot gåvor mellan makar). Vad gruppen Danmark—Norge beträffar torde kunna sägas, att en del problem i Norge har mindre betydelse tack vare undantagsregler, som måhända gjort systemet mindre rent men materiellt varit till nytta (t. ex. avvikelser från den lika delningen vid hem- och äktenskapsskillnad).

Vid skapandet av den nya förmögenhetsordningen tog man vara på det man fann värdefullt i vad som då gällde: den lika delningen — uttrycket för gemenskapen. Det nya utgjordes av huvudregeln om att vardera maken råder över sin egendom och svarar för sin gäld — uttrycket för makarnas självständighet. Den lika delningen präglade i så mån också förvaltnings-systemet, eftersom vissa regler gavs angående inskränkning i rådigheten.

Ehuru byggande på traditionens grund innefattade de nya lagarna ett helt nytt system för förmögenhetsordningen. Det är givetvis av intresse att, sedan lagarna nu varit i kraft i mer än tre årtionden, undersöka hur systemet accepterats av och verkat i det praktiska rättslivet. Att nu diskussionsvis ompröva systemet har också sitt särskilda intresse därför att vi i dag är mindre bundna av den tidigare traditionen. Slutligen har det, under de år som gått, hänt en hel del i fråga om äktenskapen och skett en del sociala och ekonomiska förändringar, som föranleder frågan, om förhållandena av i dag påkallar ändringar i det gällande systemet.

Först nämnes något om den legala förmögenhetsordningen. Därefter behandlas de avvikelser från denna som är tillåtna och redogöres för det resultat, som framkommer, då trolovade och makar träffar avtal härom.

Diskussionen av den legala förmögenhetsordningen synes böra ske mot bakgrund av följande frågeställningar. Vid uppgörande av dessa har utgångspunkten varit att, liksom nu gäller, en legal förmögenhetsordning bör vara målsättningen.

1. Bör gällande system bibehållas oförändrat, varvid bortses från behövliga detaljförändringar?

2. Om ej:

- a) Bör systemet i huvudsak bibehållas? Vilka ändringar påkallas i så fall av vunna erfarenheter och eventuellt ändrade förhållanden?
- b) Påkallar nuvarande förhållanden och rådande uppfattning ett nytt system?

Skulle detta system i så fall innebära:

I. Fullständig egendomsskillnad?

II. Ett blandat system, så att viss egendom, t. ex. vad make infört i boet eller under äktenskapet erhållit i arv, gåva eller testamente, skulle vara undantaget från gemenskapen?

III. Förstärkt egendomsgemenskap genom ändringar i reglerna om särförvaltningen?

IV. Annan ordning?

Innan ett annat system införs i diskussionen, synes böra prövas, om icke önskade resultat kan uppnås genom ändringar i det bestående systemet, som det är förenat med avsevärda svårigheter att rubba. Ovan har visserligen antecknats olika teoretiskt möjliga system, men vid en diskussion om det för våra förhållanden i Norden ideala systemet synes såsom nämnts i första hand böra övervägas vilka ändringar som behövs och är möjliga inom det bestående systemets ram.

De viktigaste av de brister, för särskilt svensk rätts del, som kan påvisas, kan sammanfattas sålunda.

1. Den lika delningen vid makes död synes icke tillräckligt tillgodose efterlevande makes berättigade intresse i sådana fall, då den avlidne maken efterlämnar bröstarvinge eller adoptivbarn, som icke är makarnas gemensamma, eller arvsberättigade barn utom äktenskap.

2. Den lika delningen vid hem- eller äktenskapsskillnad kan leda till mindre tillfredsställande resultat i vissa fall, särskilt i kortvariga och barnlösa äktenskap.

3. Vad angår frågan om makarnas skuldförhållanden synes begränsning i makes respektive avlidne makes arvingars avtalsfrihet beträffande bodelning omotiverad, i vad därigenom ena parten till förmån för den andres fordringsägare hindras behålla sitt giftorättsgods mot att avstå anspråk på den andres.

4. Behovsprincipen synes böra i större utsträckning vinna tillämpning vid lottläggningen vid bodelning i fråga om sådana tillgångar som har särskild betydelse för familjen.

5. Utöver regler om rådighetsinskränkningar i vissa fall saknas regler, som under äktenskapets lopp tillgodoser den icke förvärvande hustrun i fråga om under äktenskapet uppkomna besparingar å mannens inkomst, vilket synes otillfredsställande.

6. Boskillnadsinstitutet synes böra omgestaltas för att passa den begränsade funktion det kan ha att fylla.

7. Att make, som genom avtal avstått från giftorätt i andra makens egen- dom, därmed skall av lagen i förmögenhetsrättsligt avseende behandlas som en ogift person synes icke tillfredsställande, helst som han icke har möjlighet till jämkning av avtalet.

BILAGA 2

Skrivelse från norska justis- og politidepartementet till norska utenriksdepartementet¹

Departementet er enig i at det er ønskelig at den rettsenhet, som består mellom de nordiske land m. h. t. lovreglene om ekteskap og om formuesforholdet mellom ektefeller, blir opprettholdt og om mulig ytterligere utbygget. Saken har for øvrig allerede vært foreløpig drøftet av de faste delegerte for nordisk lovsamarbeid, senest på møte i Stockholm i juni 1954. Spørsmålet trenger imidlertid nærmere overveielse, og det antas derfor mindre hensiktsmessig, at det på grunnlag av det foreliggende forslag fra folketingsrepresentant Nina Andersen med en gang blir gjort til gjenstand for kommisjonsbehandling i nordisk samarbeid. Etter departementets mening bør spørsmålet i første omgang føres opp på programmet for det forestående årlige møte i Oslo (antakelig i mai—juni 1955) av de faste delegerte for nordisk lovsamarbeid. Til veiledning for de delegerte bør det i mellomtiden utredes nærmere av vedkommende departementer i Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige.

Oslo, den 25. januar 1955

¹ Tryckt efter sessionen.

UTSKOTTSFÖRSLAG

Kulturutskottets förslag

i anledning av

**anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk
parlamentarisk publikation (ärende nr 43)**

Till kulturutskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge, talesman,
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Utskottet har med tillfredsställelse konstaterat det snabba sätt på vilket ifrågavarande rekommendation förverkligats.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna och finner frågan för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 29 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor (ärende nr 29)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor, väckt av Waldemar Svensson. Förslaget utmynnar i en hemställan att rådet beslutar rekommendera regeringarna att upprätta ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark, talesman
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Till utskottet har i ärendet överlämnats ett såsom bilaga 1 till ärende nr 29 tryckt uttalande av Nordiska kulturkommissionens sektion III angående upplysningskontor för folkhögskolefrågor. I detta uttalande framhålles, att upplysningsverksamhet rörande folkbildningsorganisationer, folkhögskolor m. fl. med större framgång kan bedrivas av nationella organ än av ett gemensamt nordiskt informationsorgan. Varje särskilt land bör enligt sektionens mening självt avgöra vilka former som härvidlag äro lämpligast. Där-

emot bör samarbete mellan de nordiska länderna äga rum när det gäller framställningen av gemensamt upplysningsmaterial på huvudspråken.

Enligt utskottets mening synes den av kulturkommissionens sektion III anvisade vägen att tillgodose behovet av information gentemot utlandet om nordisk folkbildningsverksamhet vara en smidigare och mera praktisk lösning än medlemsförslagets om inrättande av ett särskilt gemensamt nordiskt upplysningskontor. Utskottet anser det önskvärt, att insatser göras för att öka kännedomen om folkhögskolor och folkbildningsverksamhet i Norden. Dessa insatser böra enligt utskottets mening inriktas på att få fram lämpligt upplysningsmaterial, som kan distribueras till intresserade från de upplysningsorgan som i varje särskilt land handha ifrågavarande informationsverksamhet. Då frågan är uppmärksammas inte blott av kulturkommissionen utan även, enligt vad utskottet inhämtat, av de kulturella upplysningsorganen i Danmark, Norge och Sverige, finner sig utskottet icke ha anledning att föreslå rådet någon rekommendation i ämnet.

Utskottet är dock angeläget att framhålla, att erforderlig samordning och samverkan bör ske mellan de olika organ vilka, såväl inom varje särskilt land som inom hela Norden, handlägga detta upplysningsarbete.

Utskottet hemställer,

att rådet icke måtte företaga sig något i frågan.

Stockholm den 29 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan (ärende nr 28)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan, väckt av Marius Buhl, Jørgen Jørgensen och Anna Sjöström-Bengtsson. Förslaget utmynnar i en hemställan att rådet måtte an hålla om en översikt över vidtagna och planerade åtgärder för att stärka den nordiska undervisningen i våra folkskolor.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Asgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark, talesman
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Utskottet har tagit del av följande tryckta material, vilket ingår såsom bilagor 1—4 till ärende nr 28: redogörelse för den *norska* regeringens planer och förslag med syfte att förstärka undervisningen i danska och svenska inom olika norska skolformer, det *danska* undervisningsministeriets cirkulär den 24 februari 1939 om undervisning i norska och svenska i vissa av folkskolans högsta klasser, en *svensk* sammanställning av vissa bestäm-

melse angående tim- och kursplaner för sjuårig folkskola m. m., samt en av *isländska* undervisningsdirektoratet utarbetad översikt över undervisningen i danska, norska och svenska vid isländska skolor. Av berättelse från Nordiska kulturkommissionen (ärende nr 74) framgår att frågan om det nordiska lärostoffet vid nordiska skolor alltjämt är föremål för behandling inom dess sektion II. Enligt beslut av sektion II vid kulturkommissionens sammanträde i Oslo 1954 anmodades föreningarna Nordens skolnämnder samt historiska och geografiska facknämnder att på grundval av en av kulturkommissionen och föreningarna Norden gemensamt verkställd undersökning av det nordiska lärostoffet i de nordiska skolorna avge yttrande och förslag till sektionens följande sammanträde, vilket, enligt vad utskottet inhämtat, planeras till mars 1955. Under tiden har en kompletterande utredning verkställts för att ge en överblick över de förändringar beträffande det nordiska lärostoffet som skett under de sista åren.

Utskottet anser den i medlemsförslaget väckta frågan vara av utomordentlig betydelse. De frågor, som den begärda översikten avser, äro redan belysta i de till ärende nr 28 fogade bilagorna. Den inom kulturkommissionen pågående utredningen synes få grundläggande betydelse för de åtgärder som i framtiden kunna komma att vidtagas för att stärka den nordiska undervisningen inom alla skolformer. Särskild betydelse tillägger utskottet härvid att detta intresse tillgodoses vid anstalter för lärarutbildning. Resultatet av kulturkommissionens fortsatta utredning torde komma att föreläggas rådet i kommande berättelser från kommissionen. Utskottet vill i detta sammanhang slutligen understryka vikten av att i fortsättningen alla möjligheter utnyttjas för att förstärka det nordiska inslaget i skolornas undervisning.

Utskottet hemställer

att rådet för närvarande icke måtte företaga sig något i frågan.

Stockholm den 29 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

**uppskjutet ärende om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av
upplysningsfilm och barnfilm (ärende nr 1) och anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av
upplysningsfilm (ärende nr 44)**

Till kulturutskottet ha hänvisats *dels* det uppskjutna ärendet om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplysningsfilm och barnfilm, utmynnande i att Nordiska rådet måtte hemställa till regeringarna »at de undersøger mulighederne for at opmuntre og støtte et nordisk samarbejde om fremstilling af oplysende films og af films særligt beregnet for børn», samt *dels* anmälningar om rekommendation nr 4/1954 »angående lettelser i forsendelsen av oplysende filmer m. m. mellom de nordiske land».

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Asgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark, talesman
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlson, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Utskottet har tagit del av följande material som överlämnats till utskottet: resolution av den nordiska barnfilmkonferensen den 2 juli 1954 och

uttalande av Nordiska kulturkommissionens sektion III vid sammanträde den 17—18 december 1954 (ärende nr 1, bilaga 1). Utskottet har även tagit del av uttalande av Danske kvinders nationalråd av den 18 januari 1955. Barnfilmfrågan berörs också i den norska regeringens anmälan om rekommendation nr 4/1954 och en i anslutning härtill senare överlämnad, ej tryckt, redogörelse.

I samtliga till utskottet överlämnade uttalanden framställas önskemål om stöd åt *barnfilmproduktionen* i de nordiska länderna. På en viktig punkt råda dock delade meningar om hur ett sådant stöd bör lämnas. Barnfilmkonferensen önskar både direkt ekonomiskt stöd åt produktionen, som i vissa fall anses böra få formen av gemensam nordisk produktion, och befrielse från tull-, skatt- och licensavgifter. Nordiska kulturkommissionen och Danske kvinders nationalråd föreslår som stödåtgärd enbart befrielse från avgifter av olika slag och nöjesskatt. Beslut om sådan befrielse föreslås skola meddelas av statlig filmmyndighet efter samråd med i varje land inrättad barnfilmnämnd eller -kommitté. Kulturkommissionen avvisar för närvarande tanken på gemensam nordisk produktion. Öppnandet av en gemensam från olika avgifter till det allmänna befriad nordisk barnfilmmarknad bedömes kunna ge barnfilmproduktionen ett kraftigt stöd, vars verkningar i första hand böra utrönas. Kulturkommissionen framhåller i sitt uttalande vidare, att den nordiska lagstiftningen beträffande visning av film för barn icke är enhetlig och föreslår därför att det redan inledda arbetet för att nå större enhetlighet fortsättes. Kulturkommissionen rekommenderar, att en nordisk barnfilmnämnd utses, som får till uppgift att främja gemensam lagstiftning och föreslå andra åtgärder, som kunna främja den nordiska barnfilmproduktionen.

Utskottet anser, att i de fall så bedömes lämpligt befrielse från sådana allmänna avgifter som för närvarande betunga produktionen och distributionen av barnfilm bör kunna medgivas. Den av kulturkommissionen föreslagna ordningen för fastställande av när befrielse skall medges, synes utskottet ägnad att tillgodose statens intressen och att tillförsäkra de på barnfilmens område sakkunniga rimligt inflytande. Vidare bör enligt utskottets mening barnfilm på grundval av intyg från myndighet eller organisation, som medgivits befogenhet att utfärda dylikt intyg, kunna fritagas från granskning av tullmyndighet. Förslaget om en nordisk barnfilmnämnd synes utskottet ändamålsenligt. Utskottet anser att det särskilt bör åvila denna barnfilmnämnd att uppmärksamma frågan hur erforderligt stöd åt barnfilmproduktionen bäst kan lämnas. Den bör även eftersträva att undanröja de hinder för nordiskt samarbete beträffande produktion och distribution av barnfilm, vilka vållas av den bristande enhetligheten i gällande lagstiftning på området.

Beträffande *upplysningsfilm* har kulturkommissionen i sitt uttalande endast hänvisat till sitt tidigare fattade beslut. Detta beslut överensstämmer i sak med rådets egen rekommendation nr 4/1954. Av den *danska* regeringens anmälan om denna rekommendation framgår, att i Danmark ett lagför-

slag utarbetats med syfte att under vissa betingelser möjliggöra tullfri införsel av bl. a. film och ljusbilder av undervisningsmässig, vetenskaplig eller kulturell karaktär. Förslaget ansluter sig till Unesco-konventionen 1949 om sådan materiel. Rådets rekommendation att införseln skall kunna ske utan tullbehandling upptas däremot icke i den danska anmälan. Den *norska* regeringen meddelar i sin anmälan, att frågan om tullfri införsel är föremål för behandling av vederbörande myndigheter. Anmälan har sedermera kompletterats med en redogörelse för ett förslag, som nu förberedes, att Norge i enlighet med Unescos nämnda konvention av år 1949 vidtager åtgärder i syfte att underlätta internationell spridning av bild- och ljudmateriel av undervisningsmässig, vetenskaplig eller kulturell karaktär. Den *svenska* regeringen hänvisar till yttrande av generaltullstyrelsen. Av detta yttrande framgår att i Sverige tullfrihet, om bevis från Unesco företes vid införseln, redan nu kan medges och att generaltullstyrelsen icke anser sig kunna tillstyrka att införsel sker utan tullbehandling.

Då frågan om fri införsel utan tullbehandling av ifrågavarande film och ljusbilder alltjämt är föremål för behandling, synes densamma lämpligen böra återupptagas vid rådets nästa session, till vilken fullständigt material för frågans bedömande bör kunna föreligga. Utskottet är dock angeläget att redan på frågans nuvarande stadium understryka önskvärdheten av att nationella bestämmelser, som gälla eller äro under förberedande, icke böra vara ogynnsammare än Unesco-konventionen stadgar. Varken Unesco-konventionen eller de i enlighet med denna införda eller föreslagna bestämmelserna täcka dock helt de önskemål Nordiska rådet framfört i sin rekommendation nr 4/1954. Utskottet vill särskilt framhålla, att det icke övertygats av de betänkligheter, som anmälts av finans- och tullmyndigheter mot förenklad tullbehandling i enlighet med rådets nämnda rekommendation.

Utskottet hemställer,

1. att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder för att möjliggöra tullfrihet och förenklad tullbehandling samt befrielse från nöjesskatt i fråga om barnfilm och för att få till stånd en gemensam nordisk barnfilmnämnd;

2. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 4/1954 (ärende nr 44) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur (ärende nr 42)

Till kulturutskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk, i första hand engelska, av representativa verk inom de nordiska ländernas skönlitteratur, avlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark, talesman
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlson, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Av föreliggande anmälningar framgår, att frågan hänskjutits till Nordiska kulturkommissionen. Vid sammanträde 17—18 december 1954 med dess sektion III beslöts att ärendet skulle göras till föremål för fortsatt behandling inom sektionen. Utskottet vill understryka vikten av att kulturkommissionen bedriver arbetet med frågan på ett sådant sätt att ett förslag till frågans lösning kan föreläggas rådets nästa session.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk
folkakademi m. m. (ärende nr 58)

Till kulturutskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m., överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark, talesman
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Härjämte har utskottet som sakkunnig hört den svenska föreningen Nordens direktör Arne F. Andersson.

Ifrågavarande rekommendation har följande lydelse:

Det nordiske råd henstiller til regjeringene å sette ut i livet Nordisk kulturkommisjons vedtak på plenumsrådet 21.—22. juni 1954 om stipendier og annen støtte til de eksisterende folkehøyskoler,

å øke bevilgningene som ovenfor anført til Den nordiske folkehøyskole i

Kungälv fra den danske og norske regjering til å omfatte full gasje for en lærer fra hvert av landene,

å nedsette et sakkyndig nordisk utvalg til å utrede nærmere spørsmålet om Nordens folkelige akademi.

Av den danske och norska regeringens anmälningar framgår, att frågan om ökade danska och norska bidrag till kungälvsskolan håller på att lösas i enlighet med rådets rekommendation. Av samtliga tre anmälningar framgår, att de båda övriga frågorna helt eller delvis alltjämt äro beroende av prövning inom respektive regeringar. Utskottet har tagit kännedom om den praxis som tillämpas i fråga om folkhögskolestipendier för vistelse i annat nordiskt land och understryker betydelsen av att denna praxis utbygges under för eleverna gynnsamma villkor. Utskottet har i frågan om en nordisk folkakademi konstaterat att Danmark uppfyllt sitt åtagande genom att utse medlemmar av den begärda kommittén. Även Island har utsett en representant i kommittén. Utskottet förväntar, att övriga nordiska länder vidtaga åtgärder för att kommittén skall bli fulltalig.

Utskottet hemställer

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna och finner frågan för rådets del slutbehandlad, såvitt avser punkten om Nordiska folkhögskolan i Kungälv, men i övrigt avvaktar nya anmälningar vid nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig
(ärende nr 26)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig, väckt av Sven Em. Ohlon. Förslaget utmynnar i en hemställan att rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt undersöka möjligheterna för uppförande av en nordisk paviljong på konstutställningen Biennalen i Venedig.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige, talesman
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Till utskottet har i ärendet överlämnats följande material, nämligen i bilaga 1 yttranden av följande svenska institutioner: nationalmuseum, Akademien för de fria konsterna samt Svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet, i bilaga 2 yttrande av ordföranden i Nordiska konstförbundets svenska sektion, fil. dr Erik Wettergren, samt i bilaga 3 skrivelse från Bildende konstneres styre till det norska utenriksdepartementets kontor for

kulturellt samkvem med utlandet. Utskottet har vidare tagit del av handlingar upprättade i den svenska byggnadsstyrelsen rörande frågan om uppförande av en svensk paviljong på Biennalen. I samtliga yttranden tillstyrks nordiskt samgående beträffande upprättande av utställningslokaler på Biennalens område. I yttrandet från Svenska institutet ifrågasätts emellertid om icke ett »s. k. paviljongsystem vore att föredraga framför en enda gemensam paviljong. Med ett sådant paviljongsystem skulle nämligen vinnas, att de olika nordiska staterna erhöles större självständighet i förhållande till varandra, utan att för den skull enheten och gemenskapen behövde bli mindre framträdande». Samma tanke återkommer i yttrandena av Akademien för de fria konsterna och av ordföranden i Nordiska konstförbundets svenska sektion. Det framlagda materialet ger vid handen att en gemensam nordisk paviljonganläggning torde kosta varje deltagande land ca 100 000 kronor. Det framgår vidare att frågan anses böra lösas utan dröjsmål, då de utmärkta tomter, som kunna disponeras i anslutning till den av danskarna redan utnyttjade tomten, av Biennalens ledning icke kunna reserveras längre än till våren 1956.

Utskottet anser förslaget om upprättande av en gemensam anläggning för utställning av nordiska konstalster vid Biennalen vara synnerligen beaktansvärt. Frågan torde emellertid icke kunna lösas utan gemensam utredning bl. a. av dess ekonomiska och byggnadstekniska sidor. Till frågan om i vilken form en sådan anläggning bör utföras vill utskottet icke taga ställning. Med hänsyn såväl till frågans betydelse som till att ett uppskov försämrar utsikterna att nå en så fördelaktig lösning som i närvarande läge anses möjlig, bör en sådan utredning igångsättas utan dröjsmål.

Utskottet hemställer

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:
 Nordiska rådet hemställer, att regeringarna i samverkan med Finlands regering utan dröjsmål måtte utreda möjligheterna att på Biennalen i Venedig uppföra en gemensam nordisk paviljonganläggning samt, om utredningen ger ett positivt resultat, vidtagna erforderliga åtgärder för paviljonganläggningens uppförande.

Stockholm den 31 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete (ärende nr 27)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete, väckt av Gunnar Ericsson och Victor Gram. Förslaget utmynnar i en hemställan att rådet till utredning upptager frågan om utbyggande av ett hela Norden omfattande system av fonder för nordiskt kulturellt samarbete.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge, talesman
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

dels statsråd Birger Bergersen, Norge.

Härjämte har utskottet som sakkunnig hört den svenska föreningen Nordens direktör Arne F. Andersson.

Till utskottet har i ärendet överlämnats följande material, nämligen i bilaga 1 översikt över fonder för nordiskt samarbete, utarbetad inom norska föreningen Norden, samt i bilaga 2 yttranden av föreningarna Norden i Danmark,

Finland, Norge och Sverige. Av det framlagda materialet framgår, att nu existerande fonder icke tillkommit efter någon bestämd plan och att de därför på ett mycket ojämnt sätt motsvara de olika stödbehov som föreligga. För det kulturella samarbetet mellan Danmark, Norge och Sverige finnas, utom ett antal gemensamma, med ett undantag tämligen små fonder, bilaterala kulturfonder. Bilaterala fonder finnas även för kultursamarbete Danmark—Island och Norge—Island. Den mest påtagliga bristen i fondsystemet är att fonder för kultursamarbete mellan Finland och övriga nordiska länder saknas.

Utskottet är medvetet om den betydelse de redan existerande nordiska kulturfonderna haft och betraktar det som betydelsefullt för det nordiska samarbetet både att nya fonder komma till stånd och att fonder som icke äro nog stora för att tillgodose de mest brännande behoven förstärkas. Ett framgångsrikt arbete på att förstärka de nordiska kulturfonderna förutsätter enligt utskottets mening att ett representativt och auktoritativt organ upprättas, som får i uppdrag att pröva olika möjligheter att få fram erforderliga medel för ändamålet. Utskottet anser i frågans nuvarande läge lämpligast, att rådets presidium inbjuder föreningarna Norden att tillsammans bilda ett dylikt organ.

Utskottet hemställer,

att rådet uppdrager åt presidiet att inbjuda föreningarna Norden att tillsammans bilda ett organ med uppdrag att pröva olika möjligheter att få fram erforderliga medel till förstärkande av de nordiska kulturfonderna.

Stockholm den 31 januari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om samarbete på radions område (ärende nr 20) samt
medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk
television (ärende nr 34) jämte gemensamt ändringsförslag

Till kulturutskottet ha hänvisats *dels* medlemsförslag om samarbete på radions område, väckt av Sven Em. Ohlon, med hemställan att rådet rekommenderar regeringarna att medverka till ett vidgat nordiskt samarbete på radions område, *dels* medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television, väckt av Kaj Bundvad, med hemställan »at Nordisk råd henstiller til regeringerne, at de — i samarbejde med Finlands regering — tager initiativet til, at der snarest indføres et nordisk fællesprogram i de enkelte radiofoniers udsendelser, og at der hurtigst muligt iværksættes undersøgelser af, hvordan televisionsvirksomheden i Norden kan organiseres gennem et fællesnordisk programforetagende», samt *dels* ändringsförslag till nämnda två medlemsförslag, väckt av Rolf Edberg, vilket utmynnar i hemställan att »Nordiska rådet hemställer till medlemsstaternas regeringar att i samråd med Finlands regering söka åstadkomma intimast möjliga nordiska samarbete på radions och televisionens område. Denna planering bör för radions del i första hand ta sikte på att inom ramen för flerprogram i de enskilda länderna införa ett särskilt nordiskt program, åstadkommet genom programpooling mellan de nordiska radioföretagen. Möjligheterna att ordna ett samnordiskt program i de enskilda ländernas utsändningar bör likaledes prövas. För televisionens del förutsattes ett intimt nordiskt samarbete redan från början, varvid förutsättningarna bör undersökas att organisera televisionsverksamheten i Norden genom en samnordisk programproduktion.»

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark

Victor Gram, Danmark
 Magnhild Hagelia, Norge
 Håkon Johnsen, Norge
 Jørgen Jørgensen, Danmark
 Ole Bjørn Kraft, Danmark
 Jon Leirfall, Norge
 Sven Em. Ohlon, Sverige
 Erling Petersen, Norge
 Rickard Sandler, Sverige
 Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige, talesman
 Oscar Werner, Sverige

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört programchefen vid Radiotjänst Nils-Olof Franzén, Sverige.

Till utskottet ha överlämnats yttranden av svenska telestyrelsen *dels* rörande samarbete på radions område såsom bilaga 1 till ärende nr 20 *dels* rörande samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television såsom bilaga 1 till ärende nr 34, samt *dels* rörande båda ärendena, skrivelse från den svenska radiochefen. Utskottet har även tagit del av synpunkter från isländska och norska radioledningen.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse utvecklingen av radiosändningarna mot flera program på samma sändningstid och anser det angeläget, att de ökade möjligheter som denna utveckling ger utnyttjas till att införa ett avsevärt utvidgat nordiskt programmaterial i de nordiska radiosändningarna. Utskottet anser det önskvärt, att den kontakt för gemensam nordisk programplanering som nu finnes utbygges till fastare former för att redan under nuvarande förutsättningar få till stånd ett utvidgat nordiskt programinslag.

Televisionen har hittills fått fast form endast i Danmark. I Norge och Sverige befinner den sig ännu på experimentstadiet. Utskottet anser de framförda förslagen om gemensam nordisk television innehålla synpunkter som böra beaktas vid den kommande utbyggnaden av televisionen i Norden. Bl. a. böra vid planläggningen uppmärksammas möjligheterna att anordna gemensamma nordiska televisionsprogram. Ekonomiskt sett skulle detta innebära betydande fördelar, vilka böra beaktas.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:
 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samråd med Finlands regering

1. vidtaga åtgärder med syfte att vidga det nordiska inslaget i de nordiska radioprogrammen;
2. söka tillse att vid planläggningen på televisionens område de samnordiska intressena bli tillgodosedda.

Stockholm den 1 februari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete (ärende nr 39)

Till kulturutskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Asgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige, talesman
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

dels statsrådet Ivar Persson, Sverige.

Utskottet hemställer,

1. att rådet lägger anmälningarna till handlingarna och finner frågan för rådets del slutbehandlad, såvitt avser punkterna a, e, såvitt angår utbyte av universitetslärare, f, g och h;

2. att rådet beträffande övriga punkter avvaktar nya anmälningar vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

berättelse från Nordiska kulturkommissionen (ärende nr 74)

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kulturkommissionen, överlämnad av danska regeringen.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlson, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige, talesman
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

Utskottet har med stort intresse tagit del av det förslag, som redovisas från sektion II i p. 2 c) 1) angående monografier och som kommer att tillställas regeringarna. Utskottet har även med tillfredsställelse konstaterat, att regeringarna fattat beslut beträffande utväxling av dramatisk konst.

Utskottet hemställer,
att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Stockholm den 1 februari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk (ärende nr 12)

Till kulturutskottet har hänvisats ett medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk, väckt av Nils Herlitz. Förslaget utmynnar i en hemställan att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige att i samarbete med regeringen i Finland vidtaga åtgärder för statligt främjande av översättningar av facklitteratur från finska och isländska till danska, norska eller svenska.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island, talesman

Marius Buhl, Danmark

Victor Gram, Danmark

Magnhild Hagelia, Norge

Håkon Johnsen, Norge

Jørgen Jørgensen, Danmark

Ole Bjørn Kraft, Danmark

Jon Leirfall, Norge

Sven Em. Ohlon, Sverige

Erling Petersen, Norge

Rickard Sandler, Sverige

Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige

Oscar Werner, Sverige

dels statsrådet Ivar Persson, Sverige.

Till utskottet ha i ärendet överlämnats *dels* en såsom bilaga 1 till ärende nr 12 tryckt skrivelse av den 18 januari 1955 från Nordiska kulturkommis-

sionens avdelning för Finland till Finlands undervisningsministerium, och dels ett meddelande från det norska kirke- og undervisningsdepartementet. Avdelningens skrivelse, i vilken förslaget ges en varm tillstyrkan, utmynnar i en hemställan till det finländska undervisningsministeriet att detta från början av innevarande år måtte reservera ett anslag, »med vars hjälp det bleve möjligt att effektivt bidra till publicerandet av betydelsefulla finskspråkiga vetenskapliga verk även i form av svenskspråkiga översättningar». Det norska kirke- og undervisningsdepartementet ansluter sig till det väckta förslaget. Enligt vad utskottet erfarit har yttrande jämväl inforrats från Island men ännu icke kommit rådet tillhanda.

Utskottet konstaterar att förslaget är begränsat till facklitteraturen och alltså icke berör frågan om översättning av skönlitteratur på de berörda språken.

Utskottet anser det framförda förslaget betydelsefullt. Enligt utskottets mening är det rimligt, att inte blott det land vars litteratur översätts, bidrar till översättningskostnaderna. Även övriga nordiska länder, som tack vare översättningarna komma att kunna tillgodogöra sig den finska respektive isländska vetenskapens landvinningar, böra på lämpligt sätt ekonomiskt underlätta publiceringen av de arbeten som komma i fråga. Frågan torde icke kunna lösas utan en närmare utredning, vilken lämpligen kan verkställas genom kulturkommissionens försorg.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:
 Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samverkan med Finlands regering låta verkställa en utredning angående statligt främjande av översättning av facklitteratur från finska och isländska till danska, norska eller svenska.

Stockholm den 2 februari 1955

Rickard Sandler

Kulturutskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning (ärende
nr 25)

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning, väckt av Sven Em. Ohlon. Förslaget utmynnar i en hemställan att rådet hos regeringarna anhåller om en utredning av möjligheterna att anordna en gemensam nordisk journalistutbildning.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Ásgeir Bjarnason, Island
Marius Buhl, Danmark
Victor Gram, Danmark
Magnhild Hagelia, Norge, talesman
Håkon Johnsen, Norge
Jørgen Jørgensen, Danmark
Ole Bjørn Kraft, Danmark
Jon Leirfall, Norge
Sven Em. Ohlon, Sverige
Erling Petersen, Norge
Rickard Sandler, Sverige
Anna Sjöström-Bengtsson, Sverige
Oscar Werner, Sverige

dels statsrådet Ivar Persson, Sverige.

Till utskottet har i ärendet överlämnats följande material, nämligen *dels* promemoria upprättad av en av Stockholms högskola och pressens huvudorganisationer tillsatt kommitté (bilaga 1), *dels* skrivelse från Journalistkursus ved Århus universitet (bilaga 2) samt de bilagor till denna skrivelse som ej avtryckts i bilaga 2 (bestående av särtryck ur Acta jutlandica

med redogörelser för journalistkursen under åren 1952—53 och 1953—54), *dels* meddelande i ämnet från det norska utrikesdepartementets presstjänst, *dels* meddelande rörande pressforskning vid Handelshøjskolen i Köbenhavn och *dels* såsom särtryck ur Göteborgs handels- och sjöfarts-tidning den 27 okt. 1936 en artikel om nordisk journalistutbildning av framlidne professor Torgny Segerstedt, rubricerad »Ett nordiskt önskemål». Utskottet har därjämte inhämtat muntliga uppgifter rörande journalistutbildning och pressforskning i Norge och Sverige. Av de uppräknade institutionerna är Århus universitet den enda som hittills bedrivit en mera omfattande journalistutbildning med fast organisation.

Av det föreliggande materialet framgår, att den väckta frågan inrymmer tre olika problem, nämligen *dels* om elementär journalistutbildning för personer som avse att inträda på journalistbanan, *dels* om mera avancerad utbildning för personer som redan under en längre eller kortare tid varit verk-samma som tidningsmän och *dels* om pressforskning.

Utskottet anser det väckta förslaget beröra ett ur nordisk synpunkt synnerligen viktigt spörsmål. Frågan aktualiserar emellertid en rad problem av praktisk och ekonomisk art. På grund av den begränsade tid som under sessionen stått till utskottets förfogande och då för frågans bedömning ytterligare material erfordras, främst utlåtanden över det föreliggande förslaget från de nordiska journalistorganisationerna, anser utskottet att ärendet bör uppskjutas till nästa session.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta uppskjuta ärendet om gemensam nordisk journalistutbildning till nästa session.

Stockholm den 2 februari 1955

Rickard Sandler

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

**anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse
mellan Danmark och Sverige i Öresund (ärende nr 36)**

Till ekonomiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund, överlämnade av danska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark, talesman
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet John Ericsson, Sverige.

Utskottets medlemmar ha med intresse tagit del av den redogörelse, dagtecknad den 11 november 1954, som avlämnats av den svenska öresundsdelegationen rörande det fortsatta utredningsarbetet på en fast broförbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 29 januari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare
i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten (ärende nr 7)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats det från 2:a sessionen uppskjutna ärendet om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge, talesman
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet John Ericsson, Sverige.

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört kanslirådet Åke Hartvig, Sverige.

Å Nordiska rådets 2:a session i Oslo 1954 uppsköts frågan om kustfarten i norska och svenska farvatten till nästa session i avvaktan på att en svensk utredning rörande stöd åt det mindre och medelstora tonnage skulle framlägga resultatet av sitt arbete. Utredningens betänkande har överlämnats till den svenske handelsministern den 28 januari 1955.

Utskottet, som icke kunnat taga närmare kännedom om innehållet i utredningens betänkande, hemställer,

att rådet uppskjuter ärendet om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten till nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket (ärende nr 63)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket, överlämnad av svenska regeringen.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark

Rolf Edberg, Sverige

Einar P. Foss, Danmark

Trond Hegna, Norge

Chr. L. Holm, Norge

Emil Jónsson, Island

Finn Moe, Norge, talesman

Bertil Ohlin, Sverige

Bent Røiseland, Norge

Frans Severin, Sverige

dels statsrådet Sven Andersson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälan till handlingarna och finner frågan för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske (ärende nr 41)

Till ekonomiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge, talesman
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige

dels statsråden John Ericsson och Sven Andersson, Sverige, samt statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Av anmälningarna framgår, att nordiska förhandlingar avses att inledas för behandling av förevarande fråga.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete (ärende nr 62)

Till ekonomiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark, talesman
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet John Ericsson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmaun, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört fil. dr Gösta Widell, Sverige.

Utskottet, som tagit del av regeringarnas anmälningar och därjämte erhållit kompletterande upplysningar i ämnet, konstaterar med tillfredsställelse att, efter rådets rekommendation i frågan vid 2:a sessionen i Oslo, utredningar igångsatts på detta område. Utskottet uttalar den förhoppningen, att konkreta utredningsresultat måtte kunna framläggas vid rådets kommande session år 1956.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m. (ärende nr 17)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m., väckt av Martin Skoglund. Förslaget utmynnår i en hemställan att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att taga initiativ till genomförande av sådana lättnader beträffande tull och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m., att en gemensam nordisk marknad kan skapas inom anläggningsbranschen.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige, talesman

dels statsråden John Ericsson och Hjalmar Nilson, Sverige.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört fuldmægtig Tyge Dahlgaard, Danmark, och kontorsjef Odd Gjelsvik, Norge.

På grundval av lämnade redogörelser och inom utskottet förda överläggningar hemställer utskottet,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att snarast genomföra lättnader beträffande tull och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

Stockholm den 31 januari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder (ärende nr 22)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder, väckt av Sigurður Bjarnason, Erik Eriksen, Einar Gerhardsen och Nils Herlitz. Förslaget utmynnar i en hemställan att Nordiska rådet hemställer till regeringarna att upplaga ett samarbete om förberedelse av en förbättring av trafikförbindelserna mellan Island, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, i syfte att bidra till att resor mellan dessa länder och umgänge mellan folken underlättas för framtiden.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island, talesman
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet Sven Andersson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Utskottet har tagit del av en till utskottet överlämnad redogörelse av den isländska statens turistbyrå rörande trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder.

Beträffande den under rådets inledande generaldebatt resta frågan om luft-

fartsavtalet mellan Island och Sverige har utskottet erfarit att förhandlingar om en översyn av detta avtal komma att upptagas mellan dessa båda länder.

Utskottet finner uppenbart att goda trafikförbindelser utgöra en förutsättning för att invånarna i de nordiska länderna skola kunna taga närmare kontakt med varandra och erhålla vidgad kännedom om varandras förhållanden. För Island äro med hänsyn till landets geografiska belägenhet kommunikationsfrågorna av särskild betydelse. Det är enligt utskottet av värde, att upplysningstjänsten angående Island vidgas i övriga nordiska länder och att såvitt möjligt varuutbytet med Island ytterligare uvecklas. Utskottet finner angeläget, att trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder förbättras. Det bör emellertid närmare utredas vilka ekonomiska förhållanden som äro förenade härmed. En sådan utredning skulle enligt utskottets mening lämpligen kunna göras genom en för ändamålet av regeringarna tillsatt särskild parlamentarisk kommitté.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

a) att främja trafikförbindelserna mellan Island, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, samt att upptaga ett samarbete på detta område bland annat i fråga om en utvidgning av upplysningstjänsten och en förbättring av de ekonomiska förutsättningarna för trafiken, med ändamål att bidra till att resor mellan dessa länder och umgänget mellan folken underlättas för framtiden;

b) att för ändamålet tillsätta en särskild parlamentarisk kommitté.

Stockholm den 1 februari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

**medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken
(ärende nr 23)**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken, väckt av Rolf Edberg och Nils Hønsvald. Förslaget utmynnar i en hemställan att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att låta undersöka möjligheterna för lättnader för den internordiska lastbilstrafiken.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige, talesman
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet Sven Andersson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört byråsjef John Paxal och fvh. statsråd Jakob Pettersen, Norge, samt hovrättsrådet Gunnar von Sydow, Sverige.

Utskottet har inhämtat att ett förslag till överenskommelse mellan regeringarna i Danmark, Norge och Sverige angående omnibustrafik och godsbefordran med motorfordon framlagts under år 1954. Förslaget har godkänts av Sverige den 7 maj 1954.

Utskottet — som observerat att åtskilliga av de faktorer, som verka hämmande på detta område, ha sin grund i vissa olikheter bl. a. i respektive länders väg- och yrkestrafikförfattningar — finner det önskvärt att en ytterligare samordning sker av de bestämmelser, som reglera den tyngre landsvägstrafiken. Hänsyn måste härvid givetvis tagas till den särskilda kommunikationspolitik, som av ekonomiska, geografiska och andra skäl föres inom respektive länder. Ett nära samarbete bedrivs på detta område mellan departementen i de nordiska länderna. Utskottet finner det angeläget att detta arbete fullföljes i syfte att uppnå än större smidighet och ändamålsenlighet i den internordiska buss- och lastbilstrafiken. Det bör därvid enligt utskottets mening övervägas om icke vissa utredningsuppgifter i förevarande sammanhang med fördel kunna anförtros åt Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att bl. a. genom en utvidgning av området för det skandinaviska vägtransportavtalet ytterligare samordna och underlätta den internordiska buss- och lastbilstrafiken.

Stockholm den 1 februari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna (ärende nr 19)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna, väckt av Frans Severin. Förslaget utmynnar i en hemställan att rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att samordna gods- och persontaxorna å järnvägarna i de nordiska länderna till ett enhetligt tariffsystem.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige, talesman
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet Sven Andersson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört generaldirektören Erik Upmark, Sverige, samt byråchefen Tage Berger, Sverige, kontorchef Peter Brunsø, Danmark, och byråsjef John Paxal, Norge.

Utskottet har tagit del av yttrande, avgivet av den svenska järnvägsstyrelsen den 25 januari 1955.

Till utskottet har jämväl överlämnats en skrift, dagtecknad den 17 januari 1955, från Nordisk handelsrejsendeunion, København, vari hemställas att rabattkort för resor å de norska och svenska statsbanorna måtte likasom rabattkort vid de danska järnvägarna medföra nedsättning i avgifterna för befordran av resgods.

Utskottet har under ärendets behandling erhållit redogörelser för förhållandena inom järnvägsväsendet från vederbörande myndigheter i Danmark, Norge och Sverige. Av dessa framgår att det mellan järnvägsledningarna i de tre länderna pågår ett livligt samarbete för att underlätta samfärdseln över statsgränserna och förenkla den administrativa proceduren. Det framgår vidare att förefintliga olikheter mellan ländernas järnvägsväsen och järnvägspolitik framkalla svårigheter för en fullständigare samordning, vilka endast så småningom kunna övervinnas.

Utskottet, som anser en närmare samordning av järnvägstrafiken vara ett naturligt led i det nordiska samarbetet, konstaterar att detta samarbete, som syftar till en steg för steg vidgad samordning av taxor och befordringsbestämmelser, fortsättes.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillställa rådet rapporter över de framsteg, som uppnås med avseende å samordningen av järnvägstaxor och andra bestämmelser rörande befordring med järnväg.

Stockholm den 1 februari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna (ärende nr 24)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna, överlämnad av svenska regeringen.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige, talesman
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet Sven Andersson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört generaldirektören Erik Upmark, Sverige, samt byråchefen Tage Berger, Sverige, kontorchef Peter Brunso, Danmark, och byråsjef John Paxal, Norge.

Utskottet hemställer,
att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Stockholm den 1 februari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om rabattförmåner vid gruppresor för ungdom (ärende nr 11)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om rabattförmåner vid gruppresor för ungdom, väckt av Rolf Edberg. Förslaget utmynnår i en hemställan att Nordiska rådet måtte hemställa till medlemsstaternas regeringar att i samråd med Finlands regering låta utreda möjligheterna att åstadkomma en bättre samordning av inom de nordiska länderna utgående rabattförmåner vid gruppresor för ungdom i enlighet med vissa i förslaget angivna riktlinjer.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige, talesman
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet Sven Andersson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört generaldirektören Erik Upmark, Sverige, byråchefen Tage Berger, Sverige, kontorchef Peter Brunsø, Danmark, byråsjef John Paxal, Norge, och svenska föreningen Nordens direktör Arne F. Andersson, Sverige.

I fråga om rabattförmånerna vid gruppresor för ungdom har vid överläggningarna upplysts, att samordningsarbete i detta hänseende pågår mellan de nordiska järnvägsförvaltningarna. Utskottet finner det önskvärt att största möjliga reciprocitet eftersträvas när det gäller rabattförmåner vid gruppresor med skol- och föreningsungdom samt att ungdom vid resor i nordiskt grannland erhåller samma rabattförmåner som utgå till ifrågavarande lands egen ungdom. Vidare böra de för gruppresor inom de nordiska länderna gällande rabattförmånerna också utgå vid resor till nordiskt grannland. Det bör även eftersträvas att de förmåner, som komma vissa ungdomsorganisationer till godo, ytterligare utsträckas till andra dylika organisationer.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka ytterligare främja de internordiska resorna för skol- och föreningsungdom, varvid framför allt en bättre samordning av utgående rabattförmåner bör eftersträvas.

Stockholm den 2 februari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige
(ärende nr 30)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige, väckt av Waldemar Svensson. Förslaget utmynnar i en hemställan att Nordiska rådet måtte hos regeringarna begära en översikt av trafikförbindelserna över landgränsen mellan Norge och Sverige.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge, talesman
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet Hjalmar Nilson, Sverige.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört byråchefen Gösta Hall, Sverige, och byråsjef John Paxal, Norge.

I anledning av det väckta förslaget har av det svenska kommunikationsdepartementet lämnats en omfattande redogörelse för de vägfrågor i Sverige som ha betydelse för den vidare utvecklingen av trafikförbindelserna över landgränsen mellan Norge och Sverige. Från det norska samferdselsdeparte-

mentet har inför utskottsmedlemmarna ställts i utsikt en redogörelse för motsvarande vägfrågor i Norge. Det skulle vara av värde om dessa redogörelser kunde, sedan de efter samråd mellan vederbörande vägmyndigheter närmare utarbetats, i skriftlig form tillställas Nordiska rådets medlemmar.

Utskottet, som är medvetet om att flera olösta spörsmål finnas beträffande väg- och järnvägsförbindelserna men erfarit att samarbete pågår mellan vederbörande myndigheter och organisationer i de båda länderna, hemställer, med hänsyn till vad i utskottet förekommit,
att rådet icke måtte företaga sig något i frågan.

Stockholm den 2 februari 1955

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion (ärende nr 35) samt rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor (ärende nr 46), ävensom berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdseel m. m. (ärende nr 72) jämte tilläggsförslag

Till ekonomiska utskottet ha hänvisats anmälningar från danska och svenska regeringarna om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion samt anmälningar från danska, norska och svenska regeringarna om rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor. Till utskottet har jämväl hänvisats berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdseel m. m. ävensom tilläggsförslag till berättelsen, väckt av Kaj Bundvad, Rolf Edberg, Einar P. Foss och Håkon Johnsen, Norge. I tilläggsförslaget hemställes, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att snarast möjligt genomföra av kommittén i avgivna betänkanden framlagda förslag om internordiska korsbandstaxor samt om sänkningar av de internordiska teleprinter- och telexaxorna.

Vid utskottets behandling av dessa ärenden ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige, talesman
Einar P. Foss, Danmark
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

I frågan om en post- och teleunion konstaterar utskottet att utredningsarbetet fortsätter.

Beträffande spörsmålet om internordiska post- och telegramtaxor skola förhandlingar inledas mellan post- och telemyndigheterna i de nordiska länderna.

Härjämte har Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i sina den 15 och 16 december 1954 dagtecknade betänkanden nr 9 och 10 framlagt förslag om internordiska korsbandstaxor samt om vissa sänkningar av de internordiska teleprinter- och telex-taxorna.

Utskottet hemställer,

1. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 2/1953 (ärenden nr 35) och om rekommendation nr 6/1954 (ärenden nr 46) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;

2. att rådet, såvitt avser berättelsen från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. jämte tilläggsförslag, måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt genomföra de av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i betänkandena nr 9 och 10 framlagda förslagen, vilket innebär

beträffande *korsbandstaxorna*

1) att inrikesportot för trycksaker, affärshandlingar och varuprov intill 1 000 gram tillämpas också i den internordiska utväxlingen,

2) att viktsatserna för dessa försändelser bli desamma som de i den inrikes rörelsen gällande och

3) att tillämpandet av inrikesportot för korsbandsförsändelser i internordisk utväxling i första hand sker med bibehållande av de för internordiska försändelser hittills tillämpade internationella reglerna om försändelsernas innehåll, men att man för övrigt på längre sikt söker skapa gemensamma nordiska regler härom, gällande för såväl inrikes som internordiska försändelser (de gemensamma reglerna böra dock icke utesluta, att vederbörande poststyrelse fastställer speciella porton i särskilda fall, t. ex. beträffande rent lokala massförsändelser); samt

beträffande *teleprinter- och telex-taxorna*

1) att hyresavgifterna för fasta teleprinterförbindelser fastställas till 1/3 av gällande avgifter för förhyrda telefonförbindelser, dock så att eventuellt förekommande ännu lägre taxor icke beröras av detta förslag,

2) att för telex-taxornas vidkommande dessa sänkas enligt viss tabell genom att man i förväg tillämpar de sänkningar av telefontaxorna, vilka äro att emotse, när telenätet blivit planenligt utbyggt, och

3) att förutom den generella sänkningen av telex-taxorna införas abonnemangstelexskrivningar till särskilt reducerade taxor.

Stockholm den 2 februari 1955.

Bertel Dahlgaard

Ekonomiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler (ärende nr 31)

Till ekonomiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler, väckt av Olof Andersson. Förslaget utmynnar i en hemställan att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att överväga vilka ytterligare åtgärder som kunna vidtagas för att nå fram till enhetliga nordiska trafikregler.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Bertel Dahlgaard, Danmark
Rolf Edberg, Sverige
Einar P. Foss, Danmark, talesman
Trond Hegna, Norge
Chr. L. Holm, Norge
Emil Jónsson, Island
Finn Moe, Norge
Bertil Ohlin, Sverige
Bent Røiseland, Norge
Frans Severin, Sverige
Martin Skoglund, Sverige

dels statsrådet Sven Andersson, Sverige, och statsråd Kolbjørn Varmann, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört fhv. statsråd Jakob Petersen, Norge.

Utskottet har i detta sammanhang tagit del av skrivelser till rådets danska och norska delegationer från motororganisationerna i Danmark och Norge. I dessa skrivelser vädjas om övergång till högertrafik i Sverige. Vidare har till utskottet överlämnats en uppsats av professor J. W. Norden-son, Stockholm, angående nordiska synkrav för samfärdseln.

Utskottet erinrar om att frågan om enhetliga vägtrafikbestämmelser berördes av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess betänkande nr 5, dagtecknat den 9 januari 1953 (Lättnader i fråga om tullbehandling m. m. av motorfordon i trafiken mellan de nordiska länderna). Efter att ha framhållit att ett godtagande av de av kommittén föreslagna reformerna skulle leda till att motorfordonstrafiken över de internordiska gränserna komme att så gott som fullständigt befrias från trafikuppdämmande kontroll, fortsatte kommittén:

»Kommittén önskar i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på de rådande olikheterna i respektive länders vägtrafikbestämmelser. Med redan skedd och ytterligare väntad ökning av trafiken ter det sig angeläget att motortrafikanterna i delvis andra och tydligare former än hittills vid gränserna uppmärksammas på dessa olikheter. Även om så sker är det uppenbart, att de faror och olägenheter, som dessa olikheter visat sig medföra, ytterligare accentueras allteftersom trafiken ökar. Kommittén anser därför, att så fullständig överensstämmelse som möjligt i respektive länders vägtrafikbestämmelser bör eftersträvas. Den största olägenheten — icke minst ur trafiksäkerhetssynpunkt — ligger självfallet däri att i Nordens mittland ännu tillämpas vänstertrafik, medan övriga länder ha högertrafik. — — — Kommittén kan — utan att för den skull närmare ingå på denna fråga — icke underlåta att understryka det betydande praktiska värde det skulle ha för den internordiska trafiken om Sverige såge sig i stånd att övergå till högertrafik. Skapandet av enhetliga bestämmelser i detta avseende skulle ytterligare manifesteras de nordiska ländernas vilja och förmåga att lösa frågor av gemensamt intresse i det goda samförståndets och de ömsesidiga hänsynens tecken.»

Utskottet, som understryker värdet för den internordiska samfärdseln av enhetliga trafikregler, vill erinra om att ett samarbete mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige rörande gemensamma trafikregler inleddes år 1949 och att till regeringarna i dessa länder i juni 1951 av särskilda ombud överlämnades ett betänkande angående nordiska trafikregler m. m. Betänkandets förslag har därefter övervägts av regeringarna och föranlett lagstiftningsåtgärder eller förberedelser härtil i de nämnda länderna. Inom en särskild kommitté pågå vidare nordiska förhandlingar, som syfta till enhetlighet i bestämmelserna på trafiknykterhetens område.

Härjämte vill utskottet erinra om att en svensk utredning hösten 1954 framlagt förslag beträffande formerna för en övergång från vänster- till högertrafik för väg- och gatutrafiken i Sverige. Utredningens förslag är, sedan remissbehandlingen avslutats, för närvarande föremål för övervägande inom den svenska regeringen. Enligt vad utskottet under hand inhämtat har den svenska regeringen för avsikt att förelägga riksdagen förslag till rådgivande folkomröstning i frågan instundande höst. I detta läge synes en rekommendation från rådets sida i detta avseende icke böra göras.

Utskottet finner det angeläget att ett fortlöpande samarbete sker mellan regeringarna i syfte att ytterligare förenhetliga trafikbestämmelserna i de

nordiska länderna. Vissa hithörande frågor torde kunna hänskjutas till Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m., som tidigare handlagt en del likartade spörsmål.

För den fortsatta bedömningen skulle en sammanställning av de olikheter, som för närvarande finnas i de nordiska ländernas trafikregler, och en belysning av de erfarenheter, som man inom de enskilda länderna har gjort med hänsyn till dessa olikheter, vara av intresse.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen och att uppmärksamma varje åtgärd som kan leda till att trafikbestämmelserna i de nordiska länderna ytterligare enhetliggöras.

Stockholm den 2 februari 1955

Bertel Dahlgaard

Socialpolitiska utskottets förslag
i anledning av
uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning
(ärende nr 8)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats det från 2:a sessionen uppskjutna ärendet om likartad nordisk abortlagstiftning. Förslaget utmynnar i en hemställan, att Nordiska rådet måtte rekommendera de nordiska ländernas regeringar att antaga en enhetlig nordisk abortlagstiftning.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark, talesman
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

Utskottet har tagit del av ett den 22 november 1954 av det kgl. justis-
og politidepartement i Norge avgivet yttrande rörande straffelovrådets be-
handling av frågan om abortlagstiftning i Norge. Av yttrandet inhämtas, att
man icke kan räkna med att straffelovrådets betänkande avgives förrän på
våren 1955.

Under hänvisning härtill hemställer utskottet,
att rådet måtte uppskjuta ärendet om likartad nordisk
abortlagstiftning till nästa session.

Stockholm den 29 januari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

**anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade
ILO-konventioner (ärende nr 47)**

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner, överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark, talesman
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

Från dansk sida har meddelats, utöver vad som framgår av tidigare anmälan, att danska regeringen inför folketinget framlagt förslag om folketingets anslutning till följande konventioners ratificering, nämligen konvention nr 21 angående förenkling av inspektionen av emigranter ombord å fartyg, nr 58 angående fastställande av minimiålder för barns användande i arbete till sjöss (reviderad), nr 94 angående arbetsklausuler i kontrakt, däri offentlig

myndighet är part, nr 98 angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten och nr 102 angående minimistandard för social trygghet. Folketinget har de senaste dagarna uttalat sin anslutning till ratifikation av konventionerna nr 21 och nr 58, medan de återstående tre konventionerna alltjämt äro föremål för utskottsbehandling inom folketinget.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 29 januari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande (ärende nr 40)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953, överlämnade av danska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gisli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige, talesman
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Utskottet anser anledning saknas för rådet att ingå på prövning i sak av svenska generaltullstyrelsens i den svenska regeringens anmälan omförmälda förslag.

Under hänvisning härtill hemställer utskottet,
att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

**anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt
carnet-område (ärende nr 48)**

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark, talesman
Gisli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge

Utskottet hemställer under hänvisning till pågående utredning,
att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet (ärende nr 49)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet, överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark, talesman
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Utskottet hemställer under hänvisning till pågående utredning, att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Gísli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning
(ärende nr 73)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett av norska regeringen väckt regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning. Förslaget utmynnar i en hemställan, att Nordiska rådet måtte uttala sig i frågan om en översyn av lagstiftningen i de nordiska länderna rörande skydd mot uppsägning av arbetsavtal samt arbetstvister i syfte att så långt möjligt åstadkomma likartad lagstiftning på området.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge, talesman
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsrådene Jens Chr. Hauge och Rakel Seweriin, Norge.

Utskottet finner det i princip vara önskvärt med en översyn av lagstiftningen i de nordiska länderna rörande skydd mot uppsägning av arbetsavtal

och arbetstvister i syfte att så långt det visar sig vara möjligt åstadkomma likartad arbetsrättslig lagstiftning på området. Då lagstiftningen inom de nordiska länderna i åtskilliga hänseenden är olika utformad, sammanhängande bland annat med de skilda traditioner varur lagstiftningen vuxit fram, och det icke föreligger något uttalande i frågan från de andra nordiska ländernas regeringar, anser sig utskottet emellertid icke i dagens läge böra föreslå någon rekommendation i saken. Det vidare arbetet bör enligt utskottets mening till en början bedrivas på så sätt, att en särskild kommitté tillsättes, bestående av en medlem av det socialpolitiska utskottet från vart och ett av de berörda länderna, med uppgift att förbereda frågans vidare behandling i rådet, varvid kommittén främst bör inhämta och söka klarlägga de synpunkter, som arbetsmarknadens organisationer inom länderna kunna ha på frågan. Av kommittén insamlat material kan därefter lämpligen tillställas respektive departement med hemställan om uttalanden rörande de praktiska möjligheterna att åstadkomma likartad lagstiftning helt eller delvis på området.

Under hänvisning härtill hemställer utskottet,

1. att rådet måtte uppskjuta ärendet om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning till nästa session;
2. att rådet måtte tillsätta en särskild kommitté, bestående av en medlem av det socialpolitiska utskottet från ett-
vart av länderna Danmark, Island, Norge och Sverige, med uppgift att förbereda ärendets vidare behandling, varvid kommittén främst bör inhämta och söka klarlägga de synpunkter, som arbetsmarknadens organisationer inom länderna kunna ha på frågan.

Stockholm den 31 januari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

uppskjutna ärenden om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning, tandläkarutbildning, apotekarutbildning, veterinärutbildning och sjukgymnastutbildning i de nordiska länderna (ärende nr 2—6)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats de från 2:a sessionen uppskjutna ärendena om likvärdig utbildning inom de nordiska länderna av läkare, tandläkare, apotekare, veterinärer och sjukgymnaster.

Vid utskottets behandling av ärendena ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark

Birger Andersson, Sverige, talesman för ärende nr 4—6

Kaj Bundvad, Danmark

Gislí Jónsson, Island

Kai Lindberg, Danmark

Harald Løbak, Norge

Harald Nielsen, Danmark

Claudia Olsen, Norge, talesman för ärende nr 2—3

Anders Pettersson, Sverige

Axel Strand, Sverige

Waldemar Svensson, Sverige

Olaf Watnebryn, Norge

Erling Wikborg, Norge

Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Raket Seweriin, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört rektorn vid tandläkarhögskolan i Stockholm, professor Gösta Westin, Sverige.

Den vid rådets 1:a session tillsatta kommittén för behandling av frågan om ökad rättslig likställighet nordiska medborgare emellan (likställighets-

frågan) har i sitt den 9 juni 1954 till rådets 2:a session avgivna utlåtande förordat, såvitt nu är i fråga, att rådet antager följande rekommendation.

Regeringarna rekommenderas att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av läkare, tandläkare, apotekare, veterinärer och sjukgymnaster i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhållits.

Sedan utskottet tagit del av det nu föreliggande materialet i ärendet, anser sig utskottet böra föreslå rådet att antaga en rekommendation i enlighet med ovannämnda förslag. Utskottet finner emellertid, att även sjuksköterskor böra omfattas av rekommendationen.

Under hänvisning härtill hemställer utskottet,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av läkare, tandläkare, apotekare, veterinärer, sjukgymnaster och sjuksköterskor (motsvarande manlig sjukvårdspersonal) i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

Stockholm den 31 januari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32) jämte tilläggsförslag och anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner (ärende nr 37)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats *dels* berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén, överlämnad av svenska regeringen jämte tilläggsförslag till berättelsen, väckt av Birger Andersson, *dels* anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner, överlämnad av danska regeringen. Tilläggsförslaget utmynnar i en hemställan, att Nordiska rådet måtte uttala sig för antagande av ett förslaget bilagt utkast till nordisk konvention om social trygghet.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge, talesman
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island
dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört kontorchef P. O. Juhl-Christensen, Danmark, direktör Finn Alexander, Norge, och hovrättsrådet Y. Samuelsson, Sverige.

Utskottet har uppmärksammat, att det utkast till konvention, som föreligger i ärendet, ännu icke behandlats av Nordiska socialpolitiska kommittén utan endast utgör ett förslag från ett av kommittén tillsatt redaktionsutskott. Socialpolitiska utskottet anser med hänsyn härtill anledning icke föreligga för rådet att i detalj granska konventionsutkastet. Utskottet uttalar emellertid sin tillfredsställelse med det hittills bedrivna arbetet för åstadkommande av en samlad nordisk konvention på det sociala fältet och ansluter sig till de allmänna huvudprinciper, som ligga till grund för utkastet. Utskottet anser sig kunna förvänta, att arbetet i fortsättningen bedrivs så att ratifikation kan ske snarast möjligt.

Utskottet hemställer under hänvisning till vad sålunda anförts,

1. att rådet lägger berättelsen från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32) till handlingarna och icke måtte företaga sig något i frågan, såvitt avser tilläggsförslaget;

2. att rådet lägger anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 (ärende nr 37) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare
(ärende nr 15)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats det från 2:a sessionen uppskjutna ärendet om gemensam arbetsmarknad för apotekare.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige, talesman
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Raket Seweriin, Norge.

Därjämte har utskottet såsom sakkunnig hört medicinalrådet Sven Söderlundh, Sverige.

Den vid rådets 1:a session tillsatta kommittén för behandling av frågan om ökad rättslig likställighet nordiska medborgare emellan (likställighetsfrågan) har i sitt den 9 juni 1954 till rådets 2:a session avgivna utlåtande förordat, såvitt nu är i fråga, att rådet antager följande rekommendation:

»Regeringarna rekommenderas att med varandra upptaga överläggningar till undanröjande av de svårigheter av arbetsmarknadsnatur, som kunna föreligga för genomförande av full likställighet mellan i nordiskt land utbildade läkare, tandläkare, apotekare, veterinärer och sjukgymnaster.»

Kommitténs förslag har lett till att rådet vid sin 2:a session på framställning av socialpolitiska utskottet rekommenderat regeringarna att närmare utreda vilka åtgärder, som böra vidtagas för att få till stånd utbyte mellan de nordiska länderna av hälsovårdspersonal och skapa en gemensam nordisk marknad för sådan personal med undantag av apotekare, medan frågan om motsvarande åtgärder för apotekarnas vidkommande uppskjutits till denna session.

Sedan utskottet tagit del av det nu föreliggande materialet i ärendet, anser sig utskottet böra förelå rådet att även beträffande apotekarna antaga en rekommendation, som bör utformas i överensstämmelse med den tidigare för övrig hälsovårdspersonal antagna rekommendationen. Utskottet finner med anledning av innehållet i yttrandet av Danmarks farmaceutiske højskole och den inom svenska medicinalstyrelsens apoteksbyrå upprättade promemorian, att även receptarier och motsvarande personal böra omfattas av rekommendationen.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utreda, vilka åtgärder som böra genomföras för att få till stånd utbyte mellan de nordiska länderna av apotekare (apotekare, receptarier och motsvarande personal) och skapa en gemensam nordisk arbetsmarknad för dem.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal (ärende nr 54)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark

Birger Andersson, Sverige, talesman i fråga om veterinärer och sjukgymnaster

Kaj Bundvad, Danmark

Gisli Jónsson, Island

Kai Lindberg, Danmark

Harald Løbak, Norge

Harald Nielsen, Danmark

Claudia Olsen, Norge, talesman i fråga om läkare och tandläkare

Anders Pettersson, Sverige

Axel Strand, Sverige

Waldemar Svensson, Sverige

Olaf Watnebryn, Norge

Erling Wikborg, Norge

Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Under hänvisning till pågående utredning hemställer utskottet, att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet (ärende nr 21)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett av Anders Pettersson väckt medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet. Förslaget utmynnar i en hemställan, att Nordiska rådet måtte antaga en rekommendation, vari regeringarna uppmanas att överväga möjligheterna att bilda ett permanent nordiskt organ för samarbetet på hälso- och sjukvårdens område.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gisli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige, talesman
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört helsedirektør Karl Evang, Norge, och generaldirektør Arthur Engel, Sverige.

Utskottet har inhämtat, att ett intimt samarbete för närvarande pågår på det fackligt-medicinska området mellan medicinalstyrelserna i de nordiska länderna. Detta värdefulla arbete anser utskottet bör fortsättas och intensifieras. Enligt utskottets mening förtjänar även att övervägas en undersökning, huruvida förutsättningar finnas för ett närmare nordiskt samarbete beträffande de administrativa och ekonomiska frågor, som berörts i medlemsförslaget och som sammanhännga med de av rådet tidigare antagna rekommendationerna på hälso- och sjukvårdens område. På sakens nuvarande ståndpunkt anser utskottet emellertid, att dessa överväganden böra ske inom berörda myndigheter i respektive länder och att i avvaktan på resultatet av övervägandena frågan om en rekommendation i saken ställes på framtiden.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet,
att rådet måtte uppskjuta ärendet om organisationen av
det nordiska hälsovårdssamarbetet till nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning (ärende nr 18)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett av Sigurður Bjarnason, Rolf Edberg, Einar P. Foss, Nils Hønsvald, Olov Rylander och Frans Severin väckt medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning. Förslaget utmynnar i en hemställan, att rådet måtte rekommendera regeringarna att i sina länder införa den ordningen att försändelse från myndighet i ett nordiskt land till adressat i annat nordiskt land, som anges innehålla allenast handlingar och trycksaker, fritages från tullgranskning och annan liknande kontroll.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge, talesman
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Utöver svenska generaltullstyrelsens promemoria har utskottet tagit del av en skrivelse den 3 januari 1955 från norska finans- og tolldepartementet till norska utenriksdepartementet. Av skrivelsen framgår, att finans- og tolldepartementet i Norge för sitt vidkommande i princip icke har någon erinran mot ett förslag, som syftar till en ordning, innebärande att försändelser av dokument m. m. mellan myndigheter i de nordiska länderna fritagas från tullgranskning. Däremot föreligger icke något uttalande i saken från motsvarande departement eller myndighet i Island och Danmark.

Utskottet har uppmärksammat de invändningar mot den föreslagna ordningen, som framställts av svenska generaltullstyrelsen. Utskottet har även beaktat, att norska finans- og tolldepartementet vid sitt yttrande i saken utgått från att försändelserna för att kunna fritagas från tullgranskning skola vara adresserade till offentlig myndighet och befordras genom postverket. De svårigheter, som kunna möta vid medlemsförslagets realiserande böra enligt utskottets mening emellertid kunna övervinnas.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet,

att rådet måtte antaga följande rekommendation:

Regeringarna rekommenderas att i respektive land låta införa en ordning, som möjliggör att sådan försändelse från myndighet i ett nordiskt land till adressat i annat nordiskt land, som anges innehålla allenast handlingar och trycksaker, fritages från tullgranskning och annan liknande kontroll.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik (ärende nr 51)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige, talesman
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniásson, Island

dels statsråd Raket Seweriin, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört generaldirektör Arthur Engel, Sverige.

Under hänvisning till pågående utredning hemställer utskottet, att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola (ärende nr 52)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige,
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige, talesman
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört generaldirektör Arthur Engel och kanslissekreteraren, jur. dr Åke Larsson, Sverige.

Utskottet har inhämtat att svenska regeringen givit chefen för inrikesdepartementet bemyndigande att tillkalla två svenska ledamöter jämte erforderligt antal experter i den kommitté, som skall ha till uppgift att under-

söka de organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för den pågående kursverksamhetens fortsatta bedrivande samt utarbeta konkreta förslag rörande organiserandet av en permanent nordisk hälsovårdshögskola.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälso-
tjänst för sjöfolk (ärende nr 53)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommenda-
tion nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk, överlämnade
av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar
av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge, talesman
Páll Zóphóniásson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört helsedirektør Karl Evang,
Norge och föredraganden i medicinalstyrelsen, med. lic. Malcolm Tottie, Sve-
rige.

Utskottet anser rådet böra understryka betydelsen av att det nordiska
samarbetet rörande gemensam hälsotjänst för sjöfolk och fiskare påskyndas
och att det utvidgas till att omfatta sjöfolkets tandvård.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session, samtidigt som rådet torde understryka betydelsen av att det nordiska samarbetet rörande gemensam hälsotjänst för sjöfolk och fiskare påskyndas och att det utvidgas till att omfatta sjöfolkets tandvård.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (ärende nr 55)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gisli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark, talesman
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Under hänvisning till pågående utredning hemställer utskottet, att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (ärende nr 56)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gisli Jónsson, Island
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark, talesman
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Under hänvisning till pågående utredning hemställer utskottet, att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom
Världshälsovårdsorganisationen (ärende nr 57)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Kaj Bundvad, Danmark
Gísli Jónsson, Island, talesman
Kai Lindberg, Danmark
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

dels statsråd Rakel Seweriin, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunniga hört helsedirektør Karl Evang, Norge, och generaldirektør Arthur Engel, Sverige.

Utskottet anser, att rådet bör understryka betydelsen av att det gemensamma nordiska samarbetet inom Världshälsovårdsorganisationen påskynas till uppfyllande av rekommendationen.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ärendet vid nästa session, samtidigt som rådet torde understryka betydelsen av att det nordiska samarbetet på detta fält påskyndas till uppfyllande av rekommendationen.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (ärende nr 50)

Till socialpolitiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark
Birger Andersson, Sverige
Gísli Jónsson, Island
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige, talesman
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Socialpolitiska utskottets förslag

i anledning av

berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier (ärende nr 71)

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats en av danska regeringen överlämnad berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier.

Vid utskottets behandling av ärendet ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Nina Andersen, Danmark, talesman
Birger Andersson, Sverige
Gísli Jónsson, Island
Harald Løbak, Norge
Harald Nielsen, Danmark
Claudia Olsen, Norge
Anders Pettersson, Sverige
Axel Strand, Sverige
Waldemar Svensson, Sverige
Olaf Watnebryn, Norge
Erling Wikborg, Norge
Páll Zóphóniasson, Island

Utskottet hemställer,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna i avvaktan på ny berättelse i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 1 februari 1955

Gisli Jónsson

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (ärende nr 9) och medlemsförslag i samma ämne (ärende nr 13)

Till juridiska utskottet har hänvisats det från 2:a sessionen uppskjutna ärendet om det nordiska lagstiftningssamarbetets organisation och medlemsförslag i samma ämne, väckt av Olov Rylander. Förslaget utmynnar i en hemställan att det nordiska samarbetet på lagstiftningens område skall organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vissa i förslaget angivna riktlinjer.

Vid utskottets behandling av dessa ärenden ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
Sigurður Bjarnason, Island
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige, talesman
Arthur Sundt, Norge
Knud Thestrup, Danmark

dels justitsminister Hans E. Hækkerup, Danmark, statsråd Jens Chr. Hauge, Norge, och statsrådet Ingvar Lindell, Sverige.

I medlemsförslaget framhålles, att två huvuduppgifter föreligga för samarbetet. Dels måste en mera långsiktig planläggning av lagstiftningssamar-

betet ske, bestående i uppgörande av det allmänna programmet för detta, ställningstagande till i vilken ordning de på programmet upptagna frågorna skola behandlas och över huvud diskussion av huru tillgängliga utredningsresurser lämpligast böra planeras. Dels erfordras en löpande samordning av det aktuella, inom olika departement och ministerier pågående lagstiftningsarbetet. En tänkbar lösning vore, att den långsiktiga planeringsuppgiften handhas såsom nu av utskottet för nordiskt lagstiftningsarbete, lämpligen förstärkt med t. ex. en parlamentariker från varje land, och att uppgiften att samordna det löpande departementala lagstiftningsarbetet länderna emellan anförtros någon högre departementstjänsteman i varje land, som i sitt dagliga arbete har att syssla med organisationen av lagstiftningsarbetet i hemlandet.

Utskottet har tagit del av yttranden som avgivits av de danska, de isländska och de svenska delegerade i Utskottet för nordiskt lagstiftningsarbete och närmare överlagt om frågan rörande lagstiftningsarbetets organisation i syfte att uppnå en ytterligare koordinering. Utskottet har också haft tillfälle att taga del av en i januari 1955 utarbetad redogörelse för nordiskt lagstiftningsarbete 1954 (ärende nr 9, bilaga 1) och därigenom fått en överblick över pågående utrednings- och lagstiftningsarbete. Med hänsyn till den knappa tid som på grund av omständigheterna stått till utskottets förfogande, finner utskottet ärendet icke kunna slutföras vid denna session. På grund härav anser utskottet frågan böra uppskjutas till nästa session, bl. a. för att tillfälle skall beredas till närmare överväganden med justitieministrarna i de skilda länderna.

I detta sammanhang har utskottet även diskuterat behovet av att de ärenden, som väntas bli hänvisade till utskottet vid nästa session, bli föremål för en närmare beredning, då de till stor del äro av invecklad beskaffenhet. Utskottet har funnit lämpligt att ett mindre utskott tillsättes, bestående av 2 medlemmar från Danmark, 2 från Norge, 2 från Sverige och 1 från Island, som före nästa session kan sammanträda för överläggningar om de olika ärendena.

Utskottet hemställer,

1. att rådet måtte uppskjuta ärendena om organisationen av det nordiska lagstiftningsarbetet till nästa session;
2. att en särskild kommitté på 7 medlemmar tillsättes med uppgift att förbereda behandlingen av redan nu föreliggande och nya ärenden, vilka kunna väntas komma att hänvisas till juridiska utskottet vid nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation (ärende nr 16)

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation, väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup. I förslaget föreslås, att rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma likformighet i dessa länders lagstiftning rörande konfiskation.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige, talesman
Knud Thestrup, Danmark

dels statsråd Jens Chr. Hauge, Norge.

Utskottet har tagit del av svenska riksdagens första lagutskotts utlåtande nr 34/1953 i anledning av väckt motion om utredning angående de allmänstraffrättsliga problemen inom specialstraffrätten m. m. samt av professor Stephan Hurwitz' rapport till det tjugonde nordiska juristmötet angående konfiskation som följd av lagöverträdelse.

Bestämmelserna om konfiskation som påföljd för brott spela en icke oväsentlig roll ur praktisk synpunkt. Av de upplysningar som lämnats ut-

skottet framgår, att enhetlighet icke föreligger i de nordiska ländernas lagstiftning på detta område. De bestämmelser härom som förekomma inom specialstraffrätten äro av skiftande innehåll och utförlighet. I många fall fylla de icke de krav i fråga om enkelhet, överskådlighet och klarhet, som böra ställas på dem. Avvikelserna från stadgandena i den allmänna strafflagen kunna icke alltid anses motiverade av sakliga skäl.

Utskottet anser det önskvärt att större likformighet åstadkommes i de nordiska ländernas lagstiftning om konfiskation. Utskottet uppmärksammar att problemen på detta område äro så invecklade, att det kan ifrågasättas om icke en förberedande undersökning och kartläggning kan vara erforderlig.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma större likformighet i dessa länders lagstiftning rörande konfiskation.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (ärende nr 45), om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt (ärende nr 59), om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (ärende nr 65) och om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (ärende nr 69)

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg, om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt, om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg samt om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent, i samtliga ärenden överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av dessa ärenden ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige

N. Chr. Christensen, Danmark

Holger Eriksen, Danmark

Erik Fast, Sverige

Einar Frogner, Norge

Nils Herlitz, Sverige

Nils Hønsvald, Norge

Harry Klippenvåg, Norge

Gustav Pedersen, Danmark

Olov Rylander, Sverige

Knud Thestrup, Danmark

dels statsråd Jens Chr. Hauge, Norge.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse det samarbete som påbörjats i dessa frågor. Utskottet förutsätter, att samarbetet fortsättes och att rådet hålles underrättat om arbetets fortskridande.

Utskottet hemställer,

1. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 5/1954 (ärende nr 45) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;
2. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 19/1954 (ärende nr 59) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;
3. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 25/1954 (ärende nr 65) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;
4. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 29/1954 (ärende nr 69) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

**anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av
förvaltningstjänstemän (ärende nr 61)**

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Knud Thestrup, Danmark

dels statsråd Jens Chr. Hauge, Norge.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse det förberedande arbete som vidtagits. Utskottet förutsätter att rådet hålles underrättat om arbetets fortskridande.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (ärende nr 66) och om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske (ärende nr 67)

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring och om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske, i båda ärendena överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av dessa ärenden ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Knud Thestrup, Danmark

dels statsråd Jens Chr. Hauge, Norge.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse det förberedande arbete som vidtagits. Utskottet förutsätter att rådet hålles underrättat om arbetets fortskridande.

Utskottet hemställer,

1. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 26/1954 (ärende nr 66) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;
2. att rådet lägger anmälningarna om rekommendation nr 27/1954 (ärende nr 67) till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna (ärende nr 60)

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Knud Thestrup, Danmark

dels statsråd Jens Chr. Hauge, Norge.

Utskottet finner angeläget att påbörjade utredningar fortsättas och för-sätter att rådet hålles underrättat om arbetets fortskridande.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag (ärende nr 68)

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag, överlämnade av danska, isländska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige

N. Chr. Christensen, Danmark

Holger Eriksen, Danmark

Erik Fast, Sverige

Einar Frogner, Norge

Nils Herlitz, Sverige

Nils Hønsvald, Norge

Harry Klippenvåg, Norge

Gustav Pedersen, Danmark

Olov Rylander, Sverige

Knud Thestrup, Danmark

I utskottet är upplyst att något sammanträde icke för närvarande planeras med representanter för de nordiska länderna angående vissa spørsmål om meddelande av upplysningar om bötesstraff som icke antecknas i straffregister.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att frågan om meddelande av upplysningar ur straffregister till myndighet i annat nordiskt land står inför sin lösning.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna och finner frågan för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen (ärende nr 70)

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen, överlämnade av danska, norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Knud Thestrup, Danmark

Utskottet har jämväl tagit del av skrivelse den 21 januari 1955 från Sveriges redareförening till Nordiska rådets svenska delegation (ärende nr 70, bilaga 1).

Utskottet uppmärksammar, att från svenskt håll rådets rekommendation tills vidare inte ansetts kunna föranleda några åtgärder i avvaktan på lösningen av vissa frågor om förenklade beskattningsregler.

Norska regeringen har förklarat, att den norska lagstiftningen om sjömansskatt fungerar tillfredsställande och att de norska myndigheterna äro beredda att ställa till förfogande det material och de erfarenheter som myndigheterna ha om den norska sjömansskatteordningen.

Vid diskussionen inom utskottet av anmälningarna har framhållits angelägenheten av att frågan om sjömansbeskattningen blir föremål för fortsatta överväganden inom vederbörande regeringar.

Utskottet finner sig icke kunna utan närmare utredning taga ställning till frågan om de fortsatta åtgärder, som böra vidtagas för att åstadkomma en sådan konvention som rekommendationen avser.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session.

Stockholm den 30 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna (ärende nr 14)

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna, väckt av Olov Rylander och Knud Thestrup. I förslaget hemställs, att rådet måtte rekommendera regeringarna att taga initiativ till enklare regler om utlämning av förbrytare de nordiska länderna emellan.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
Sigurður Bjarnason, Island
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Knud Thestrup, Danmark, talesman

dels statsråd Jens Chr. Hauge, Norge.

Härjämte har utskottet såsom sakkunnig hört statssekreteraren Björn Kjellin, Sverige.

Borttagandet av passtvänet i fråga om resande av nordisk nationalitet vid färd mellan de nordiska länderna har lett till en starkt ökad samfärdsel mellan dessa länder. Det har även underlättat för personer, vilka vid en bi-

behållen resandekontroll icke skulle kunnat bereda sig tillträde till annat nordiskt land på legal väg, att komma in i sådant land. Detta förhållande aktualiserar frågan om en översyn av reglerna om utlämning av förbrytare. Även andra frågor angående åtgärder mot lagöverträdare, bland dem utvidgad behörighet för domstol att döma rörande i annat nordiskt land förövat brott, avtjänandet av annorstädes ådömt straff i hemlandets fångvårdsanstalter och kriminalvård i frihet förtjäna beaktande.

Statssekreteraren Kjellin har meddelat att frågor beträffande åtgärder mot lagöverträdare äro föremål för uppmärksamhet inom regeringarna. Man har börjat med utlämningslagstiftningen. Särskilda delegerade från samtliga nordiska länder ha under den senare tiden varit sysselsatta med att utarbeta förslag till nya regler rörande utlämningsförfarandet och om vidgade möjligheter till utlämning. Förslag i detta ämne väntas bli utarbetat under våren 1955.

Utskottet uttalar sin tillfredsställelse över det samarbete som redan inlett.

Frågor av straffrättslig art omfattas av rekommendation nr 7 vid rådets 1:a session. Utskottet förutsätter att rådet till nästa session erhåller en rapport om lagstiftningsfrågornas läge i anmälningar om denna rekommendation.

Utskottet hemställer,

att rådet icke måtte företaga sig något i frågan.

Stockholm den 31 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land (ärende nr 64)

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land, överlämnade av norska och svenska regeringarna.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige, talesman
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Knud Thestrup, Danmark

Under behandlingen av denna fråga vid rådets 2:a session blev upplyst, att en rekommendation om att överväga möjligheterna av att en medborgare i ett nordiskt land som är bosatt i ett annat kan behålla sin rösträtt, icke kunde väntas bli genomförd i Danmark på grund av bestämmelser i danska grundlagen. Av anmälan från norska regeringen framgår, att frågan även för Norges del kräver grundlagsändring och att en sådan ändring för närvarande icke överväges.

Utskottet konstaterar således, att genomförande av den ordning som rekommendationen avser för närvarande undersökes endast i Sverige. Under sådana förhållanden anser utskottet att frågan bör avskrivas från behandling av Nordiska rådet.

Utskottet hemställer,

att rådet lägger anmälningarna till handlingarna och finner frågan för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 31 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

**anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (ärende nr 38)
jämfte tilläggsförslag**

Till juridiska utskottet ha hänvisats anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, överlämnade av danska och svenska regeringarna, ävensom tilläggsförslag till anmälningarna, väckt av Olof Andersson, Nils Herlitz och Olov Rylander. I tilläggsförslaget föreslås, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för tillsättande av en parlamentarisk kommitté för likställighetsfrågornas lösande.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
Sigurður Bjarnason, Island, talesman
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Arthur Sundt, Norge
Knud Thestrup, Danmark

Utskottet har i detta ärende hört docenten Gustaf Petré.

Av meddelandena från regeringarna framgår, att utredningsarbete bedrivs beträffande de skilda spörsmål, tillhörande frågan om nordiska med-

borgares likställighet vid vistelse i annat nordiskt land än hemlandet, som voro föremål för uppmärksamhet vid nordiska justitieministermötet den 11—12 december 1953 och icke särskilt redovisats. Utskottet uttalar sin tillfredsställelse med det arbete som sålunda påbörjats.

Vid utskottets behandling av tilläggsförslaget har understrukits betydelsen av att likställighetsfrågan blir föremål för ständig uppmärksamhet. Utskottet finner sig emellertid i nuvarande läge icke kunna taga ställning till frågan om det kan visa sig angeläget att en parlamentarisk kommitté tillsättes för frågans lösande.

Utskottet har i sitt förslag nr 1 angående organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet föreslagit, att en särskild kommitté tillsättes för att förbereda de ärenden som hänvisas till juridiska utskottet vid nästa session. Antages detta förslag, torde frågan om nordiska medborgares likställighet komma att upptagas i denna särskilda kommitté.

Utskottet hemställer,

1. att rådet lägger anmälningarna till handlingarna i avvaktan på nya anmälningar i ämnet vid nästa session;

2. att rådet måtte uppskjuta ärendet om nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land, såvitt avser tilläggsförslaget, till nästa session.

Stockholm den 31 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan
med Nordiska rådet (ärende nr 33)

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet, väckt av Olov Rylander. Förslaget utmynnar i en hemställan, att rådet vidtager åtgärder i syfte att tillgodose de politiska ungdomsorganisationernas önskemål om närmare samverkan med rådet.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
Sigurður Bjarnason, Island
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark, talesman
Olov Rylander, Sverige
Arthur Sundt, Norge
Knud Thestrup, Danmark

Utskottet har tagit del av uttalande vid de socialdemokratiska ungdomsförbundens nordiska ungdomskongress i Karlstad den 5—den 7 juni 1954, framställning från de konservativa ungdomsförbunden den 17 augusti 1954 och framställning från de liberala ungdomsförbunden den 21 december 1954.

Under diskussionen i utskottet av detta ärende har framhållits önskvärd-

heten av att de politiska ungdomsorganisationerna få möjlighet att följa Nordiska rådets arbete.

Utskottet anser lämpligt att presidiet vidtager åtgärder i sådant syfte. Detta bör ske genom att giva ungdomsorganisationernas representanter tillfälle att så lätt som möjligt närvara vid mötena och genom att tillställa dem det material som kommer till behandling i rådet.

Utskottet hemställer,

att rådet uppdrager åt presidiet att vidtaga åtgärder för att bereda de politiska ungdomsorganisationerna tillfälle att följa Nordiska rådets arbete.

Stockholm den 31 januari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag

i anledning av

uppskjutet ärende angående terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner (ärende nr 10)

Till juridiska utskottet har hänvisats det från 2:a sessionen uppskjutna ärendet angående terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner. Till utskottet har överlämnats ett av rådets presidium utarbetat förslag till ny lydelse av arbetsordningen i dansk, norsk och svensk version.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
Sigurður Bjarnason, Island
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige, talesman
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Arthur Sundt, Norge
Knud Thestrup, Danmark

Utskottet har i detta ärende hört sekretær N. C. Pedersen, Danmark.

Det är ur praktisk synpunkt angeläget att genomföra största möjliga enhetlighet i de redaktioner, i vilka arbetsordningen föreligger. En enhetlig terminologi i rådets arbetsordning kan också tänkas medverka till en större språklig enhetlighet även i andra nordiska förhandlingar än Nordiska rådets. Nordiska rådet har anledning till tacksamhet mot de språkmän som i detta hänseende lämnat sin hjälp.

Utskottet anser, att de av presidiet uppgjorda förslagen tillgodose de önskemål som kunna framställas beträffande förenhetligande av terminologin. För att nå en likartad avfattning av § 20 i alla versioner föreslår dock utskottet, att orden *som er nevnt i arbetsordningen § 15, 1. ledd*, i den norska versionen utgå.

Utskottet uppmärksammar, att presidiet föreslår att § 3 tredje stycket i den svenska versionen erhåller en lydelse som i sak innebär en ändring i förhållande till nuvarande lydelse. Då motsvarande danska och norska texter ha det sakliga innehåll, som nu föreslås i fråga om den svenska texten, tillstyrker utskottet förslaget.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte antaga de av presidiet utarbetade förslagen till ny lydelse av arbetsordningen med den ändringen, att orden *som er nevnt i arbetsordningen § 15, 1. ledd*, i § 20 i den norska texten utgå.

Stockholm den 1 februari 1955

Nils Hønsvald

Juridiska utskottets förslag
i anledning av
medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen
(ärende nr 75)

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen, väckt av Nina Andersen. I medlemsförslaget föreslås, att Nordiska rådet hemställer till regeringarna, att en nordisk kommission tillsättes för att förbereda en revision av den i de nordiska länderna gällande lagstiftningen om äktenskap och äkta makars förhållanden, så att den blir så likartad som över huvud är möjligt.

Vid utskottets behandling av detta ärende ha deltagit *dels* följande medlemmar av utskottet:

Olof Andersson, Sverige
Sigurður Bjarnason, Island
N. Chr. Christensen, Danmark
Holger Eriksen, Danmark
Erik Fast, Sverige
Einar Frogner, Norge
Nils Herlitz, Sverige
Nils Hønsvald, Norge
Harry Klippenvåg, Norge
Gustav Pedersen, Danmark
Olov Rylander, Sverige
Arthur Sundt, Norge, talesman
Knud Thestrup, Danmark

dels medlemmen av rådet Nina Andersen, Danmark.

Utskottet har tagit del av en sammanställning av advokaten Sigrid Beckmans rapport vid tjugonde nordiska juristmötet i augusti 1954 i ämnet »Behövs ändringar i gällande regler om äkta makars förmögenhetsförhål-

landen?» och av en skrivelse den 25 januari 1955 från norska justis- och politidepartementet till norska utenriksdepartementet.

Äktenskapslagstiftningen i Danmark, Norge och Sverige har tillkommit efter nordiskt samarbete. Den isländska och den finska lagstiftningen i detta ämne grundas i huvudsak på resultatet av det samarbete som ägt rum mellan Danmark, Norge och Sverige. Under tiden efter de olika lagarnas tillkomst ha på skilda punkter vidtagits ändringar, som medfört att de nuvarande lagarna icke förete samma överensstämmelse som tidigare.

Frågan om en revision av äktenskapslagstiftningen har upptagits till diskussion av Utskottet för nordiskt lagstiftningssamarbete men tills vidare uppskjutits, bl. a. med hänsyn till att spörsmål av betydelse för denna fråga skulle behandlas vid det nyssnämnda nordiska juristmötet 1954. Justitieministrarna i de nordiska länderna beslöto den 11—12 december 1953 att efter juristmötet överväga vilka gemensamma åtgärder som borde vidtagas i fråga om äktenskapslagstiftningen.

I utskottet är upplyst, att vissa förberedande undersökningar företagits i svenska justitiedepartementet.

Utskottet finner angeläget att äktenskapslagstiftningen i de nordiska länderna blir så likartad som möjligt. Utskottet anser sig icke böra taga ställning till frågan, hur arbetet med en revision lämpligen skall bedrivas, men förutsätter att revisionen kommer att genomföras med beaktande av de sociala och ekonomiska förändringar i samhället som skett under tiden efter det den nuvarande lagstiftningen trädde i kraft.

Utskottet hemställer,

att rådet måtte besluta antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en revision av den i de nordiska länderna gällande lagstiftningen om äktenskap och äkta makars förmögenhetsförhållanden, så att denna blir så likartad som möjligt.

Stockholm den 1 februari 1955

Nils Hønsvald

BESLUT M. M.

Rekommendationer

Översikt

- 1) Angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation
- 2) Angående tullfrihet m. m. för barnfilm
- 3) Angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig
- 4) Angående likvärdig läkar-, tandläkar-, apotekar-, veterinär-, sjukgymnast- och sjuksköterskeutbildning i de nordiska länderna
- 5) Angående tullättnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.
- 6) Angående samarbete på radions och televisionens områden
- 7) Angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder
- 8) Angående lättnader för den internordiska buss- och lastbilstrafiken
- 9) Angående samordning av järnvägstaxor m. m.
- 10) Angående gemensam arbetsmarknad för apotekare
- 11) Angående fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning
- 12) Angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen
- 13) Angående översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk
- 14) Angående främjande av internordiska resor för skol- och förenings ungdom
- 15) Angående post- och teletaxor
- 16) Angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordisk lagstiftning rörande konfiskation*.

REKOMMENDATION NR 1/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 1 februari 1955 av Nordiska rådet med 46 röster. 7 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma större likformighet i dessa länders lagstiftning rörande konfiskation.

De 46 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge

Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Olsen, Claudia, Norge
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sundt, Arthur, Norge
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 6 frånvarande voro: *Asgeir Bjarnason*, Island, *Sigurður Bjarnason*, O.
E. Einer-Jensen, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Bertil Ohlin*, Sverige och
Arthur Sundt, Norge.

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petré

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *tullfrihet m. m. för barnfilm*.

REKOMMENDATION NR 2/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 47 röster. 6 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder för att möjliggöra tullfrihet och förenklad tullbehandling samt befrielse från nöjesskatt i fråga om barnfilm och för att få till stånd en gemensam nordisk barnfilmnämnd.

De 47 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Lindberg, Kai</i> , Danmark
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Petersen, Erling</i> , Norge
<i>Fast, Erik</i> , Sverige	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige
<i>Foss, Einar P.</i> , Danmark	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige
<i>Frogner, Einar</i> , Norge	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Gram, Victor</i> , Danmark	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Severin, Frans</i> , Sverige
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige
<i>Herlitz, Nils</i> , Sverige	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Svensson, Waldemar</i> , Sverige
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Jónsson, Emil</i> , Island	<i>Watnebryn, Olaf</i> , Norge
<i>Jónsson, Gisli</i> , Island	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige
<i>Jørgensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Zóphóniasson, Páll</i> , Island
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	

De 7 frånvarande voro: *Ásgeir Bjarnason*, Island, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erík Eriksen*, Danmark, *Erik Fast*, Sverige, *Ole Bjørn Kraft*, Danmark, *Jon Leirfall*, Norge, och *Finn Moe*, Norge.

Stockholm den 1 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig*.

REKOMMENDATION NR 3/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 48 röster. 5 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet hemställer, att regeringarna i samverkan med Finlands regering utan dröjsmål måtte utreda möjligheterna att på Biennalen i Venedig uppföra en gemensam nordisk paviljonganläggning samt, om utredningen ger ett positivt resultat, vidtaga erforderliga åtgärder för paviljonganläggningens uppförande.

De 48 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Leirfall, Jon</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Lindberg, Kai</i> , Danmark
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Nielsen, Harald</i> , Danmark
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige	<i>Petersen, Erling</i> , Norge
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige
<i>Fast, Erik</i> , Sverige	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige
<i>Foss, Einar P.</i> , Danmark	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Frogner, Einar</i> , Norge	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Gram, Victor</i> , Danmark	<i>Severin, Frans</i> , Sverige
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige
<i>Herlitz, Nils</i> , Sverige	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Sundt, Arthur</i> , Norge
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Svensson, Waldemar</i> , Sverige
<i>Johnsen, Håkon</i> , Norge	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Jónsson, Gísli</i> , Island	<i>Watnebryn, Olaf</i> , Norge
<i>Jørgensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige
<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark	<i>Zóphóniasson, Páll</i> , Island

De 5 frånvarande voro: *Ásgeir Bjarnason*, Island, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Emil Jónsson*, Island och *Bertil Ohlin*, Sverige.

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *likvärdig läkar-, tandläkar-, apotekar-, veterinär-, sjukgymnast- och sjuksköterskeutbildning i de nordiska länderna.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 48 röster. 5 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av läkare, tandläkare, apotekare, veterinärer, sjukgymnaster och sjuksköterskor (motsvarande manlig sjukvårdspersonal) i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

De 48 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Asgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Jónsson, Gísli, Island

Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Moe, Finn, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Olsen, Claudia, Norge
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Sundt, Arthur, Norge

Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge

Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 5 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen, Danmark, Erik Eriksen, Danmark, Håkon Johnsen, Norge, Emil Jónsson, Island och Axel Strand, Sverige.*

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petré

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.*

REKOMMENDATION NR 5/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 45 röster. 8 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att snarast genomföra åttnader beträffande tull och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

De 45 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Hertz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Gísli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge

Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Moe, Finn, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 8 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Nils Hønsvald*, Norge, *Emil Jónsson*, Island, *Jon Leirfall*, Norge, *Claudia Olsen*, Norge, *Axel Strand*, Sverige, och *Arthur Sundt*, Norge.

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petré

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete på radions och televisionens områden*.

REKOMMENDATION NR 6/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 45 röster. 8 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samråd med Finlands regering

1. vidtaga åtgärder med syfte att vidga det nordiska inslaget i de nordiska radioprogrammen;
2. söka tillse att vid planläggningen på televisionens område de sannordiska intressena bli tillgodosedda.

De 45 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Asgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark

Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Sundt, Arthur, Norge
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 8 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Nils Hønsvald*, Norge, *Jon Leirfall*, Norge, *Finn Moe*, Norge, *Claudia Olsen*, Norge, *Axel Strand*, Sverige, och *Waldemar Svensson*, Sverige.

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petré

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder*.

REKOMMENDATION NR 7/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 43 röster. En medlem förklarade sig icke rösta och 9 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

a) att främja trafikförbindelserna mellan Island, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, samt att upptaga ett samarbete på detta område bland annat i fråga om en utvidgning av upplysningstjänsten och en förbättring av de ekonomiska förutsättningarna för trafiken, med ändamål att bidra till att resor mellan dessa länder och umgänget mellan folken underlättas för framtiden;

b) att för ändamålet tillsätta en särskild parlamentarisk kommitté.

De 43 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge

Hønsvald, Nils, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige

Severin, Frans, Sverige

Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige

Skoglund, Martin, Sverige

Sundt, Arthur, Norge

Svensson, Waldemar, Sverige

Thestrup, Knud, Danmark

Watnebryn, Olaf, Norge

Werner, Oscar, Sverige

Wikborg, Erling, Norge

Páll Zóphóniasson, Island, förklarade sig icke rösta.

De 9 frånvarande voro: *Kaj Bundvad, Danmark, O. E. Einer-Jensen, Danmark, Erik Eriksen, Danmark, Magnhild Hagelia, Norge, Håkon Johnsen, Norge, Finn Moe, Norge, Sven Em. Ohlon, Sverige, Claudia Olsen, Norge, och Axel Strand, Sverige.*

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *lättningar för den internordiska buss- och lastbilstrafiken*.

REKOMMENDATION NR 8/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 43 röster. 10 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att bl. a. genom en utvidgning av området för det skandinaviska vägtransportavtalet ytterligare samordna och underlätta den internordiska buss- och lastbilstrafiken.

De 43 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Asgeir, Island
Buhl, Marius, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlggaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark

Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Sundt, Arthur, Norge
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 10 frånvarande voro: *Sigurður Bjarnason*, Island, *Kaj Bundvad*, Danmark, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Magnhild Hagedia*, Norge, *Håkon Johnsen*, Norge, *Finn Moe*, Norge, *Sven Em. Ohlon*, Sverige, *Claudia Olsen*, Norge, och *Axel Strand*, Sverige.

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

*Gustaf Petré*n

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samordning av järnvägstaxor m. m.*

REKOMMENDATION NR 9/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 2 februari 1955 av Nordiska rådet med 44 röster. 9 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillstålla rådet rapporter över de framsteg, som uppnås med avseende å samordningen av järnvägstaxor och andra bestämmelser rörande befordring med järnväg.

De 44 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark

Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Nielsen, Harald, Danmark
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 9 frånvarande voro: *Sigurður Bjarnason*, Island, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Magnhild Hagelia*, Norge, *Jon Leirfall*, Norge, *Finn Moe*, Norge, *Claudia Olsen*, Norge, *Axel Strand*, Sverige, och *Arthur Sundt*, Norge.

Stockholm den 2 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *gemensam nordisk arbetsmarknad för apotekare*.

REKOMMENDATION NR 10/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 3 februari 1955 av Nordiska rådet med 45 röster. 8 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utreda, vilka åtgärder som böra genomföras för att få till stånd utbyte mellan de nordiska länderna av apotekare (apotekare, receptarier och motsvarande personal) och skapa en gemensam nordisk arbetsmarknad för dem.

De 45 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Johnsen, Håkon, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark

Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Moe, Finn, Norge
Ohlon, Sven Em., Sverige
Olsen, Claudia, Norge
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge

De 8 frånvarande voro: *Olof Andersson*, Sverige, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Harald Nielsen*, Danmark, *Bertil Ohlin*, Sverige, *Axel Strand*, Sverige, *Arthur Sundt*, Norge, och *Páll Zóphóniasson*, Island.

Stockholm den 3 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petré

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning*.

REKOMMENDATION NR 11/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 3 februari 1955 av Nordiska rådet med 47 röster. 6 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Regeringarna rekommenderas att i respektive land låta införa en ordning, som möjliggör att sådan försändelse från myndighet i ett nordiskt land till adressat i annat nordiskt land, som angives innehålla allenast handlingar och trycksaker, fritages från tullgranskning och annan liknande kontroll.

De 47 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Johnsen, Hákon, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge

Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Moe, Finn, Norge
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sundt, Arthur, Norge
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 6 frånvarande voro: *Olof Andersson*, Sverige, *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Harald Løbak*, Norge, *Harald Nielsen*, Danmark, och *Claudia Olsen*, Norge.

Stockholm den 3 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen*.

REKOMMENDATION NR 12/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 3 februari 1955 av Nordiska rådet med 48 röster. 5 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en revision av den i de nordiska länderna gällande lagstiftningen om äktenskap och äkta makars förmögenhetsförhållanden, så att denna blir så likartad som möjligt.

De 48 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Asgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Jónsson, Emil, Island
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge

Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Moe, Finn, Norge
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Olsen, Claudia, Norge
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sundt, Arthur, Norge
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 5 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Håkon Johnsen*, Norge, *Harald Nielsen*, Danmark, och *Waldemar Svensson*, Sverige.

Stockholm den 3 februari 1955

Nils Herlitz

*Gustaf Petré*n

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk.*

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 3 februari 1955 av Nordiska rådet med 47 röster. 6 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samverkan med Finlands regering låta verkställa en utredning angående statligt främjande av översättning av facklitteratur från finska och isländska till danska, norska eller svenska.

De 47 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
 Andersson, Birger, Sverige
 Andersson, Olof, Sverige
 Bjarnason, Ásgeir, Island
 Bjarnason, Sigurður, Island
 Buhl, Marius, Danmark
 Bundvad, Kaj, Danmark
 Christensen, N. Chr., Danmark
 Dahlgaard, Bertel, Danmark
 Edberg, Rolf, Sverige
 Eriksen, Holger, Danmark
 Fast, Erik, Sverige
 Foss, Einar P., Danmark
 Frogner, Einar, Norge
 Gram, Victor, Danmark
 Hagelia, Magnhild, Norge
 Hegna, Trond, Norge
 Herlitz, Nils, Sverige
 Holm, Chr. L., Norge
 Hønsvald, Nils, Norge
 Jónsson, Emil, Island
 Jónsson, Gísli, Island
 Jørgensen, Jørgen, Danmark
 Klippenvåg, Harry, Norge

Kraft, Ole Bjørn, Danmark
 Leirfall, Jon, Norge
 Lindberg, Kai, Danmark
 Løbak, Harald, Norge
 Moe, Finn, Norge
 Ohlin, Bertil, Sverige
 Ohlon, Sven Em., Sverige
 Olsen, Claudia, Norge
 Pedersen, Gustav, Danmark
 Petersen, Erling, Norge
 Pettersson, Anders, Sverige
 Rylander, Olov, Sverige
 Røiseland, Bent, Norge
 Sandler, Rickard, Sverige
 Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
 Skoglund, Martin, Sverige
 Strand, Axel, Sverige
 Svensson, Waldemar, Sverige
 Thestrup, Knud, Danmark
 Watnebryn, Olaf, Norge
 Werner, Oscar, Sverige
 Wikborg, Erling, Norge
 Zóphóniasson, Páll, Island

De 6 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Håkon Johnsen*, Norge, *Harald Nielsen*, Danmark, *Frans Severin*, Sverige, och *Arthur Sundt*, Norge.

Stockholm den 3 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *främjande av internordiska resor för skol- och föreningsungdom.*

REKOMMENDATION NR 14/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 3 februari 1955 av Nordiska rådet med 46 röster. 7 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka ytterligare främja de internordiska resorna för skol- och föreningsungdom, varvid framför allt en bättre samordning av utgående rabattförmåner bör eftersträvas.

De 46 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Fast, Erik, Sverige
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Jónsson, Gisli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge
Kraft, Ole Bjørn, Danmark

Leirfall, Jon, Norge
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Moe, Finn, Norge
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Olsen, Claudia, Norge
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Werner, Oscar, Sverige
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

De 7 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Magnhild Hagelia*, Norge, *Håkon Johnsen*, Norge, *Emil Jónsson*, Island, *Harald Nielsen*, Danmark, och *Arthur Sundt*, Norge.

Stockholm den 3 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *post- och teletaxor*.

REKOMMENDATION NR 15/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 3 februari 1955 av Nordiska rådet med 46 röster. 7 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt genomföra de av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i betänkandena nr 9 och 10 framlagda förslagen, vilket innebär

beträffande *korsbandstaxorna*

1) att inrikesportot för trycksaker, affärshandlingar och varuprov intill 1 000 gram tillämpas också i den internordiska utväxlingen,

2) att viktsatserna för dessa försändelser bli desamma som de i den inrikes rörelsen gällande och

3) att tillämpandet av inrikesportot för korsbandsförsändelser i internordisk utväxling i första hand sker med bibehållande av de för internordiska försändelser hittills tillämpade internationella reglerna om försändelsernas innehåll, men att man för övrigt på längre sikt söker skapa gemensamma nordiska regler härom, gällande för såväl inrikes som internordiska försändelser (de gemensamma reglerna böra dock icke utesluta, att vederbörande poststyrelse fastställer speciella porton i särskilda fall, t. ex. beträffande rent lokala massförsändelser); samt

beträffande *teleprinter- och telex-taxorna*

1) att hyresavgifterna för fasta teleprinterförbindelser fastställas till 1/3 av gällande avgifter för förhyrda telefonförbindelser, dock så att eventuellt förekommande ännu lägre taxor icke beröras av detta förslag,

2) att för telex-taxornas vidkommande dessa sänkas enligt viss tabell genom att man i förväg tillämpar de sänkningar av telefontaxorna, vilka äro att emotse, när telenätet blivit plan enligt utbyggt, och

3) att förutom den generella sänkningen av telex-taxorna införas abonnemangstelexskrivningar till särskilt reducerade taxor.

De 46 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

<i>Andersen, Nina</i> , Danmark	<i>Klippenvåg, Harry</i> , Norge
<i>Andersson, Birger</i> , Sverige	<i>Kraft, Ole Bjørn</i> , Danmark
<i>Andersson, Olof</i> , Sverige	<i>Lindberg, Kai</i> , Danmark
<i>Bjarnason, Ásgeir</i> , Island	<i>Løbak, Harald</i> , Norge
<i>Bjarnason, Sigurður</i> , Island	<i>Moe, Finn</i> , Norge
<i>Buhl, Marius</i> , Danmark	<i>Ohlin, Bertil</i> , Sverige
<i>Bundvad, Kaj</i> , Danmark	<i>Ohlon, Sven Em.</i> , Sverige
<i>Christensen, N. Chr.</i> , Danmark	<i>Olsen, Claudia</i> , Norge
<i>Dahlgaard, Bertel</i> , Danmark	<i>Pedersen, Gustav</i> , Danmark
<i>Edberg, Rolf</i> , Sverige	<i>Petersen, Erling</i> , Norge
<i>Eriksen, Holger</i> , Danmark	<i>Pettersson, Anders</i> , Sverige
<i>Fast, Erik</i> , Sverige	<i>Rylander, Olov</i> , Sverige
<i>Foss, Einar P.</i> , Danmark	<i>Røiseland, Bent</i> , Norge
<i>Frogner, Einar</i> , Norge	<i>Sandler, Rickard</i> , Sverige
<i>Gram, Victor</i> , Danmark	<i>Sjöström-Bengtsson, Anna</i> , Sverige
<i>Hagelia, Magnhild</i> , Norge	<i>Skoglund, Martin</i> , Sverige
<i>Hegna, Trond</i> , Norge	<i>Strand, Axel</i> , Sverige
<i>Herlitz, Nils</i> , Sverige	<i>Svensson, Waldemar</i> , Sverige
<i>Holm, Chr. L.</i> , Norge	<i>Thestrup, Knud</i> , Danmark
<i>Hønsvald, Nils</i> , Norge	<i>Watnebryn, Olaf</i> , Norge
<i>Jónsson, Emil</i> , Island	<i>Werner, Oscar</i> , Sverige
<i>Jónsson, Gíslí</i> , Island	<i>Wikborg, Erling</i> , Norge
<i>Jørgensen, Jørgen</i> , Danmark	<i>Zóphóniasson, Páll</i> , Island

De 7 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Håkon Johnsen*, Norge, *Jon Leirfall*, Norge, *Harald Nielsen*, Danmark, *Frans Severin*, Sverige, och *Arthur Sundt*, Norge.

Stockholm den 3 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petrén

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samarbete beträffande trafiklagstiftningen*.

REKOMMENDATION NR 16/1955

Jämlikt 10 § stadgan för Nordiska rådet och § 20 i rådets arbetsordning översändes nedanstående rekommendation, som antogs den 3 februari 1955 av Nordiska rådet med 46 röster. 2 medlemmar förklarade sig icke rösta och 5 medlemmar voro frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen och att uppmärksamma varje åtgärd, som kan leda till att trafikbestämmelserna i de nordiska länderna ytterligare enhetliggöras.

De 46 medlemmar som röstade för rekommendationen voro:

Andersen, Nina, Danmark
Andersson, Birger, Sverige
Andersson, Olof, Sverige
Bjarnason, Ásgeir, Island
Bjarnason, Sigurður, Island
Buhl, Marius, Danmark
Bundvad, Kaj, Danmark
Christensen, N. Chr., Danmark
Dahlgaard, Bertel, Danmark
Edberg, Rolf, Sverige
Eriksen, Holger, Danmark
Foss, Einar P., Danmark
Frogner, Einar, Norge
Gram, Victor, Danmark
Hagelia, Magnhild, Norge
Hegna, Trond, Norge
Herlitz, Nils, Sverige
Holm, Chr. L., Norge
Hønsvald, Nils, Norge
Jönsson, Emil, Island
Jönsson, Gísli, Island
Jørgensen, Jørgen, Danmark
Klippenvåg, Harry, Norge

Kraft, Ole Bjørn, Danmark
Lindberg, Kai, Danmark
Løbak, Harald, Norge
Moe, Finn, Norge
Ohlin, Bertil, Sverige
Ohlon, Sven Em., Sverige
Olsen, Claudia, Norge
Pedersen, Gustav, Danmark
Petersen, Erling, Norge
Pettersson, Anders, Sverige
Rylander, Olov, Sverige
Røiseland, Bent, Norge
Sandler, Rickard, Sverige
Severin, Frans, Sverige
Sjöström-Bengtsson, Anna, Sverige
Skoglund, Martin, Sverige
Strand, Axel, Sverige
Sundt, Arthur, Norge
Svensson, Waldemar, Sverige
Thestrup, Knud, Danmark
Watnebryn, Olaf, Norge
Wikborg, Erling, Norge
Zóphóniasson, Páll, Island

Erik Fast, Sverige, och *Oscar Werner*, Sverige, förklarade sig icke rösta.

De 5 frånvarande voro: *O. E. Einer-Jensen*, Danmark, *Erik Eriksen*, Danmark, *Håkon Johnsen*, Norge, *Jon Leirfall*, Norge, och *Harald Nielsen*, Danmark.

Stockholm den 3 februari 1955

Nils Herlitz

Gustaf Petré

Jämlikt 25 § första stycket arbetsordningen för Nordiska rådet ha förestående av rådet antagna rekommendationer jämte alla övriga aktstycken rörande sessionen tillställts Finlands regering och riksdag.

Övriga beslut

A) Beslut om uppdrag åt presidiet med anledning av:

(den 2 februari)

- 1) medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete (ärende nr 27)
att inbjuda föreningarna Norden att tillsammans bilda ett organ med uppdrag att pröva olika möjligheter att få fram erforderliga medel till förstärkande av de nordiska kulturfonderna
- 2) medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet (ärende nr 33)
att vidtaga åtgärder för att bereda de politiska ungdomsorganisationerna tillfälle att följa Nordiska rådets arbete

B) Beslut att ej företaga sig något med anledning av:

(den 31 januari)

- 1) medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor (ärende nr 29)
- 2) medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan (ärende nr 28)

(den 2 februari)

- 3) medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna (ärende nr 14)
- 4) tilläggsförslag till berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32)

(den 3 februari)

- 5) medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige (ärende nr 30)

C) Beslut att lägga till handlingarna

a) som slutbehandlade frågor:

(den 31 januari)

- 1) anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation (ärende nr 43)

(den 1 februari)

- 2) anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket (ärende nr 63)
- 3) anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag (ärende nr 68)

(den 2 februari)

- 4) anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (ärende nr 58), såvitt avser punkten om Nordiska folkhögskolan i Kungälv
- 5) anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land (ärende nr 64)
- 6) anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete (ärende nr 39), såvitt avser punkterna a, e, såvitt angår utbyte av universitetslärare, f, g och h.
- 7) berättelse från Nordiska kulturkommissionen (ärende nr 74)
- 8) berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna (ärende nr 24)

(den 3 februari)

- 9) berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (ärende nr 32)
- 10) berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. (ärende nr 72), såvitt ej avser post- och telefrågor¹

b) i avvaktan på nya anmälningar resp. ny berättelse:

(den 31 januari)

- 1) anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (ärende nr 36)
- 2) anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner (ärende nr 47)

(den 1 februari)

- 3) anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske (ärende nr 41)
- 4) anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg (ärende nr 45)
- 5) anmälningar om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt (ärende nr 59)
- 6) anmälningar om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg (ärende nr 65)
- 7) anmälningar om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent (ärende nr 69)
- 8) anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän (ärende nr 61)

¹ Se presidentens yttrande s. 152.

- 9) anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring (ärende nr 66)
- 10) anmälningar om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske (ärende nr 67)
- 11) anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna (ärende nr 60)
- 12) anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen (ärende nr 70)

(den 2 februari)

- 13) anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm (ärende nr 44)
- 14) anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur (ärende nr 42)
- 15) anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m. (ärende nr 58), såvitt ej avser punkten om Nordiska folkhögskolan i Kungälv
- 16) anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete (ärende nr 62)
- 17) anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande (ärende nr 40)
- 18) anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område (ärende nr 48)
- 19) anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet (ärende nr 49)
- 20) anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (ärende nr 38)
- 21) anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete (ärende nr 39), såvitt avser punkterna b, c, d och e, såvitt angår allmän nordisk giltighet av akademiska tentamina

(den 3 februari)

- 22) anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner (ärende nr 37)
- 23) anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal (ärende nr 54)
- 24) anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik (ärende nr 51)
- 25) anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola (ärende nr 52)
- 26) anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk (ärende nr 53),

samtidigt som rådet underströk betydelsen av att det nordiska samarbetet rörande gemensam hälsotjänst för sjöfolk och fiskare påskyndades och att det utvidgades till att omfatta sjöfolkets tandvård

- 27) anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel (ärende nr 55)
- 28) anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område (ärende nr 56)
- 29) anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen (ärende nr 57),
 samtidigt som rådet underströk betydelsen av att det nordiska samarbetet på detta fält påskyndades till uppfyllande av rekommendationen
- 30) anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet (ärende nr 50)
- 31) berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier (ärende nr 71)
- 32) anmälningar om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion (ärende nr 35)
- 33) anmälningar om rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor (ärende nr 46)

D) Beslut om uppskov till nästa session med behandlingen av:

(den 31 januari)

- 1) uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning (ärende nr 8)

(den 1 februari)

- 2) uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten (ärende nr 7)
- 3) uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (ärende nr 9)
- 4) medlemsförslag om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet (ärende nr 13)

(den 2 februari)

- 5) regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (ärende nr 73)
- 6) tilläggsförslag till anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land (ärende nr 38)

(den 3 februari)

- 7) medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet (ärende nr 21)
- 8) medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning (ärende nr 25)

E) Beslut i interna frågor:¹*(den 28 januari)*

- 1) beslut att lägga redogörelsen för presidiets verksamhet till handlingarna

(den 1 februari)

- 2) beslut att tillsätta en särskild kommitté på 7 medlemmar med uppgift att förbereda behandlingen av uppskjutna och nya ärenden, vilka kunde väntas komma att hänvisas till juridiska utskottet vid nästa session (juridiska utskottets förslag nr 1)

(den 2 februari)

- 3) beslut att tillsätta en särskild kommitté, bestående av en medlem av det socialpolitiska utskottet från ettvar av länderna Danmark, Island, Norge och Sverige, med uppgift att förbereda vidare behandling av regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning (ärende nr 73), varvid kommittén främst borde inhämta och söka klarlägga de synpunkter, som arbetsmarknadens organisationer inom länderna kunde ha på frågan

(den 3 februari)

- 4) beslut att med viss ändring antaga förslag till ny lydelse av arbetsordningen (ärende nr 10); se s. 689—705
- 5) beslut att bemyndiga presidiet att, i den mån det erfordrades för att bereda ärenden till nästa session,
 - 1) inkalla utskott som tillsatts vid 3:e sessionen;
 - 2) bestämma om inkallande av mindre utskott, vilkas medlemmar i sådant fall skulle utses av delegationerna
- 6) beslut att fastställa tidpunkten för nästa sessions början till den 27 januari 1956 med rätt för presidiet att företaga eventuellt erforderliga jämkningar
- 7) beslut att förlägga nästa session till København

¹ Vissa beslut i procedurfrågor ej medtagna.

Val

(den 28 januari)

- 1) Val av presidium
- 2) Val av medlemmar i utskotten

(den 29 januari)

- 3) Val av ersättare för vice president

(den 31 januari)

- 4) Val av ersättare för vice president

(den 3 februari)

- 5) Val av medlemmar i en särskild kommitté med uppgift att förbereda vidare behandling av regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning
- 6) Val av medlemmar i en särskild kommitté med uppgift att förbereda behandlingen av uppskjutna och nya ärenden, vilka kunde väntas komma att hänvisas till juridiska utskottet vid nästa session

ARBETSORDNINGEN M. M.

Nordiska rådets arbetsordning

(dansk, norsk och svensk text)

(Antagen den 20 februari 1953 med ändringar den 18 augusti 1954 och 3 februari 1955)

Arbetsordning

for

Nordisk råd

§ 1.

En ordinær session og en ekstra session, hvorom rådet har truffet beslutning, begynder til den tid, som rådet har bestemt efter § 4 i vedtægterne for Nordisk råd. Rådet kan dog overlade præsidiets at fastsætte tiden for en sessions begyndelse. Når særlige omstændigheder giver anledning dertil, kan præsidiets med samtykke af samtlige delegationer fastsætte anden tid og sted for sessionen, end rådet har bestemt.

Ønsker mindst to regeringer eller mindst 20 valgte medlemmer, at der skal holdes ekstra session, skal de indsende skriftlig begæring derom til præsidiets. En sådan ekstra session skal, dersom ikke rådet har truffet anden bestemmelse, holdes på det sted og begynde på den tid, som præsidiets, om muligt efter samråd med delegationerne, fastsætter.

Præsidiets sørger for, at regeringerne og de valgte medlemmer og suppleanter tre måneder før sessionen begynder underrettes om tid og sted for sessionen. Når ekstra session skal holdes, kan en sådan underretning dog udsendes senere, dersom særlige forhold giver anledning dertil.

Sessionen slutter, når de sager, som er optaget på den i § 9 nævnte liste, er endelig afgjort eller udsat til en senere session.

§ 2.

De sager, som omhandles i vedtægternes § 9, skal forelægges rådet gennem skriftlig henvendelse fra en regering (regeringsforslag) eller fra et valgt medlem (medlemsforslag). En sådan henvendelse skal indeholde et forslag til beslutning af rådet. Et regeringsforslag kan dog også alene indeholde en anmodning om en udtalelse.

En sag kan også rejses ved, at en sådan meddelelse, som omhandles i vedtægternes § 11, eller en beretning om et nordisk samarbejdsorgans virksomhed, af en regering overgives til rådet.

§ 3.

For at kunne optages til behandling i en ordinær session skal et regeringsforslag eller medlemsforslag være indsendt til et sekretariat senest to måneder før sessionens begyndelse. Præsidiets kan dog forkorte denne frist til en måned, dersom en påkrævet udredning ikke herved bliver væsentlig vanskeliggjort. Meddelelser og beretninger (§ 2 stk. 2) skal indsendes til et sekretariat senest en måned før sessionens begyndelse. Regeringsforslag og medlemsforslag tillige med de udredninger, præsidiets har fundet påkrævede, skal ligesom meddelelser og beretninger tilstilles regeringerne samt de valgte medlemmer og suppleanter snarest muligt, dog senest tre uger før sessionens begyndelse.

Beslutter rådet at holde ekstra session, fastsættes tillige den frist, inden hvilken en sag skal rejses for at kunne optages til behandling i denne session. Rådet kan bestemme, at kun visse sager skal behandles i en sådan session.

Ved ekstra session, som holdes efter § 1 stk. 2, optages alene de sager, som rådet er sammenkaldt for at behandle. Alle aktstykker udsendes snarest muligt.

Uhindret af hvad der er bestemt i denne paragraf kan rådet med to tredjedele flertal beslutte at optage en sag til behandling.

§ 4.

I sager, som efter gældende regler inden en sessions begyndelse er rejst for rådet ved regeringsforslag eller medlemsforslag, kan en regering eller et medlem skriftligt stille forslag (ændringsforslag) senest når sagen oversendes til udvalg. I tilslutning til en meddelelse eller en beretning kan forslag (tillæggsforslag) på samme måde fremsættes senest syv dage før en sessions begyndelse. Om mulighed for senere at fremsætte forslag findes regler i § 15.

§ 5.

Tilbagekaldes et regeringsforslag eller medlemsforslag eller et ændringsforslag eller tillæggsforslag, kan et medlem af rådet optage forslaget i det møde, hvori tilbagekaldelsen meddeles.

§ 6.

På grundlag af anmeldelser til sekretariatene, som bør gøres senest en uge før hver sessions begyndelse, opstilles en medlemsliste for sessionen. Denne liste skal tillige udvise, om et medlems ret til at deltage i rådets forhandlinger og beslutninger er begrænset til visse sager. Medlemslisten skal godkendes i sessionens første møde. Den skal ændres, når det viser sig påkrævet.

På medlemslisten optages i alfabetisk orden først regeringernes repræsentanter, dernæst de valgte medlemmer. I denne orden indtager medlemmerne deres pladser i sessionssalen.

§ 7.

Ved det første møde i en session vælges præsident og vicepræsidenter; herved iagttages, at såvel hvert land som forskellige politiske retninger bliver repræsenteret i præsidiet. Indtil dette valg er sket, leder den forrige præsident forhandlingerne.

Den, som ved debat om en sag fungerer eller har fungeret som præsident, kan deltage i beslutningen, men ikke i debatten.

§ 8.

Som sekretær fungerer sekretæren for den delegation, i hvis land sessionen holdes. Ved sekretariatsgøremålene medvirker, på den måde præsidiets bestemmer, sekretariaternes øvrige personale og andet personale, som præsidenten derudover tilforordner.

§ 9.

I en sessions første møde fastsættes en sagliste. På listen opføres de sager, som er rejst efter § 3 eller udsat til sessionen. Optages senere andre sager, skal også disse opføres på listen.

§ 10.

Dersom rådet ikke træffer anden bestemmelse, skal der på det første møde tages beslutning om nedsættelse af udvalg og vælges medlemmer til disse. Ved valget skal en alsidig repræsentation i hvert enkelt udvalg tilstræbes.

Ethvert valgt medlem af rådet kan vælges til udvalgsmedlem.

Hvert udvalg vælger blandt sine medlemmer en formand og højst tre viceformænd.

§ 11.

Rådets møder holdes på den tid, rådet eller præsidiets bestemmer.

Under iagttagelse af, hvad rådet måtte have bestemt om sagernes behandling, fastsætter præsidenten dagsordenen for hvert møde; dog skal det forrige præsidium bestemme dagsordenen for det første møde i sessionen. Spørgsmål om arbejdets organisation i den pågående session kan optages uden at have været opført på dagsordenen.

Indkaldelse til møde skal kundgøres i rådets lokaler senest kl. 16 dagen før mødet eller gives ved et møde senest nævnte dag, men kan dog i påtrængende tilfælde i stedet meddeles samtlige medlemmer personlig.

§ 12.

Rådet skal snarest muligt oversende de på saglisten optagne sager til udvalgsbehandling. Forinden en sag således oversendes til udvalget, har rådets medlemmer ret til at udtale sig om sagen.

Når et udvalgs indstilling ikke er enstemmig, eller den ikke er i fuld overensstemmelse med det til udvalget henviste forslag, må sagen ikke tages op til behandling før to dage efter at indstillingen er afgivet. Rådet kan dog beslutte, at sagen skal behandles tidligere.

Sagen skal afgøres i det møde, som har udvalgets indstilling til behandling, dersom ikke rådet beslutter at udsætte den til et senere møde eller til en senere session.

Spørgsmål, som alene angår arbejdets organisation i den pågående session, kan afgøres uden udvalgsbehandling. Dette gælder også andre sager, når rådet enstemmigt beslutter det.

§ 13.

Et udvalg vælger, i den udstrækning det findes påkrævet, en talsmand for sager, som er henvist til det. Også et mindretal i udvalget kan vælge en talsmand.

Et udvalg kan indbyde et udenforstående medlem af rådet og ligeså et regeringsmedlem, som ikke er medlem af rådet, til uden stemmeret at deltage i udvalgets behandling af en sag. Udvalget kan også ellers indbyde personer udenfor rådet til at give oplysninger og udtale sig til udvalget.

Et udvalgsmedlem, som efter vedtægternes § 10 stk. 2 ikke kan deltage i beslutning i en sag, kan heller ikke i et udvalg deltage i beslutning i sagen.

Står stemmerne lige i et udvalg, gør formandens stemme udslaget. Ethvert udvalgsmedlem har ret til at stille forslag, som afviger fra udvalgets forslag.

Udvalgets indstillinger med dertil knyttede reservationer (mindretalsforslag) tilstilles rådet skriftligt.

§ 14.

Under rådets forhandlinger får medlemmerne ordet i den rækkefølge, de har meldt sig. Med rådets samtykke kan præsidenten dog fravige denne rækkefølge.

Efter forslag af præsidenten kan rådet vedtage at begrænse taletiden i en debat. Efter forslag af præsidenten eller 5 af rådets valgte medlemmer kan rådet med to tredjedeles flertal vedtage at afslutte debatten om en sag.

De i stk. 2 nævnte forslag kan ikke debatteres.

§ 15.

I en sag, som er opført på saglisten, kan en rekommandation vedtages inden for rammerne af et regeringsforslag, et medlemsforslag, et ændringsforslag eller et tillæggsforslag og i øvrigt i overensstemmelse med forslag, som rådet har samtykket i at optage til behandling. Sådant samtykke kræves også, når et medlem først under debatten om sagen stiller forslag til rekommandation, som ikke er foranlediget af udvalgets indstilling.

Beslutning om en rekommandation fattes gennem votering ved navneopråb efter medlemslisten. Ved navneopråb svares »ja» eller »nej» eller »stemmer ikke». Rekommandation er vedtaget, når flere har stemt for end imod forslaget.

§ 16.

Valg foretages, dersom et valgt medlem kræver det, ved votering med lukkede stemmesedler. Står stemmerne lige, foretages lodtrækning. Til valg efter §§ 7 og 10, stk. 1, skal delegationernes arbejdsudvalg (§ 24) gøre indstilling.

§ 17.

I andre tilfælde end dem, som er nævnt i § 15 og § 16, skal afgørelse træffes ved åben votering, når mere end et forslag er stillet, eller når et valgt medlem kræver det. Sådant votering foregår ved at medlemmerne rejser sig; den skal vise, hvor mange af de tilstedeværende der har stemt enten »ja» eller »nej» eller har afholdt sig fra at stemme.

Står stemmerne lige, gør præsidentens stemme udslaget.

Dersom et valgt medlem kræver det, skal afgørelsen ske gennem votering ved navneopråb efter reglerne i § 15 stk. 2.

§ 18.

Råd og udvalg er beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af de valgte medlemmer er til stede. Når alene medlemmer fra enkelte lande efter vedtægternes § 10 stk. 2 deltager i behandlingen af en sag, er råd og udvalg beslutningsdygtige, når mindst halvdelen af disse landes valgte medlemmer er til stede.

§ 19.

Ved rådets møder føres ved sekretærens foranstaltning en protokol, som skal indeholde stenografisk referat af forhandlingerne. Protokollen skal godkendes af præsidiumet.

Sekretæren sørger for, at protokollen, bortset fra de dele som angår forhandlinger for lukkede døre, bliver trykt.

§ 20.

Rekommandationer underskrives af præsidenten og paraferes af sekretæren. Uanset om forslag til en rekommandation er vedtaget eller forkastet, skal voteringsresultatet meddeles regeringerne.

§ 21.

Udgifter til trykning og andre fælles udgifter, som omhandles i vedtægternes § 13, skal fordeles mellem landene i forhold til antallet af valgte medlemmer af rådet.

§ 22.

Imellem sessionerne varetager præsidiumet rådets løbende forretninger. Når dets medlemmer er enige, kan præsidiumet fatte beslutninger uden at holde møde.

Præsidiumet bestemmer, hvordan den ledelse af sekretariaternes virksomhed og indbyrdes samarbejde, som efter vedtægternes § 8 påhviler præsidiumet, skal foregå. Den umiddelbare ledelse af sekretariatet i hvert land har dette lands repræsentant i præsidiumet

§ 23.

Får et medlem af præsидiet eller af et udvalg midlertidigt eller varigt forfald mellem sessionerne, eller ophører sådant medlem at være medlem af rådet, indtræder i hans sted det medlem, som vælges af den delegation han tilhører.

§ 24.

Hver delegation vælger et arbejdsudvalg, som rådslår med præsидiet og de andre arbejdsudvalg i spørgsmål, der angår organisationen af rådets virksomhed.

§ 25.

Meddelelse om afholdelse af session samt alle aktstykker vedrørende sessionen skal tilstilles Finlands regering og riksdag.

Dersom repræsentanter for Finland vil deltage i en session, bør meddelelse herom gives til rådets præsидent med angivelse af, i hvilke sager en sådan deltagelse vil finde sted.

Til repræsentanterne for Finland kan de meddelelser, som omhandles i §§ 1 og 3, om påkrævet udsendes senere end der bestemt.

Ved behandling i rådet og i udvalg af andre sager end dem, som meddelelse efter stk. 2 tager sigte på, deltager repræsentanterne for Finland hverken i forhandlinger eller beslutninger.

§ 26.

I særlige tilfælde kan rådet med to tredjedeles flertal beslutte at afvige fra forskrifterne i denne arbejdsordning.

Arbejdsordning

for

Nordisk råd

§ 1.

Ordinær sesjon og ekstrasesjon som rådet har besluttet, begynner til den tid som rådet har bestemt etter § 4 i vedtektene for Nordisk råd. Rådet kan likevel overlate til presидiet å fastsette den tid en sesjon skal begynne. Når særskilte omstendigheter gir grunn til det, kan presидiet med samtykke av alle delegasjoner fastsette annen tid og annet sted for sesjonen enn rådet har bestemt.

Ønsker minst to regjeringer eller minst 20 valte medlemmer at det skal holdes ekstrasesjon, skal de skriftlig sende krav om det til presидiet. Slik ekstrasesjon skal, dersom rådet ikke har bestemt noe annet, holdes på sted og begynne på tid som presидiet, om mulig etter samråd med delegasjonene, fastsetter.

Presidiet sørger for at regjeringene og de valte medlemmer og suppleanter tre måneder før sesjonen begynner blir underrettet om tid og sted for sesjonen. Når ekstrasesjon skal holdes, kan likevel slik underretning sendes ut senere dersom særskilte forhold taler for det.

Sesjonen avsluttes når alle de saker som er opptatt på den i § 9 nevnte liste, er endelig avgjort eller utsatt til en senere sesjon.

§ 2.

Saker som er omhandlet i § 9 i vedtektene for Nordisk råd, skal forelegges rådet gjennom skriftlig henvendelse fra en regjering (regjeringsforslag) eller fra et valt medlem (medlemsforslag). Slik henvendelse skal inneholde forslag til beslutning av rådet. Et regjeringsforslag kan likevel inneholde bare en anmodning om uttalelse.

En sak kan også reises ved at en slik meddelelse som er omhandlet i § 11 i vedtektene, eller en beretning om et nordisk samarbeidsorgans virksomhet, av en regjering blir overgitt til rådet.

§ 3.

For å kunne bli tatt opp til behandling ved ordinær sesjon skal et regjeringsforslag eller medlemsforslag være innsendt til et sekretariat senest to måneder før sesjonen begynner. Presidiet kan likevel forkorte denne frist til en måned dersom en påkrevd utredning herved ikke blir vesentlig vanskeliggjort. Meddelelser og beretninger (§ 2 annet ledd) skal innsendes til et sekretariat senest en måned før sesjonen begynner. Regjeringsforslag og medlemsforslag, foruten de utredninger presidiet måtte finne påkrevd, skal likesom meddelelser og beretninger tilstilles regjeringene og de valte medlemmene og suppleantene snarest mulig, likevel senest tre uker før sesjonen begynner.

Beslutter rådet å holde ekstrasesjon, fastsettes også innen hvilken tid en sak skal reises for å kunne bli opptatt på sesjonen. Rådet kan bestemme at bare visse saker skal behandles ved en slik sesjon.

Ved ekstrasesjon som blir holdt etter § 1 annet ledd, opptas bare de saker som rådet er innkalt for å behandle. Alle aktstykker skal sendes ut snarest mulig.

Uten hinder av det som er bestemt i denne paragraf kan rådet med to tredjedels flertall beslutte å oppta en sak til behandling.

§ 4.

I saker som etter regjeringsforslag eller medlemsforslag er reist for rådet før en sesjon begynner, kan en regjering eller et medlem skriftlig sette fram forslag (endringsforslag) senest når saken blir oversendt til utvalg. I tilslutning til en meddelelse eller en beretning kan forslag (tilleggsforslag) på samme måte bli satt fram senest sju dager før en sesjon begynner. Om mulighet til senere å sende inn forslag fins regler i § 15 annet punktum.

§ 5.

Tilbakekalles et regjeringsforslag eller medlemsforslag eller et endringsforslag eller tilleggsforslag, kan et medlem av rådet oppta forslaget i det møte da tilbakekallelsen blir meddelt.

§ 6.

På grunnlag av meldinger til sekretariatene — slike bør sendes inn senest en uke før hver sesjon begynner — blir oppsatt en medlemsliste for sesjonen. Denne listen skal dessuten vise om et medlems rett til å delta i rådets forhandlinger og beslutninger er begrenset til visse saker. Medlemslisten skal godkjennes ved første møte i sesjonen. Når det viser seg påkrevd, skal den endres.

I medlemslisten opptas i alfabetisk orden først regjeringenes representanter, deretter de valte medlemmene. I denne orden inntar medlemmene sine plasser i sesjonssalen.

§ 7.

Ved første møte i en sesjon velges president og visepresidenter; ved valget gjelder at både hvert land og de forskjellige politiske retninger blir representert i presidiet. Inntil slikt valg har funnet sted, leder den forrige president forhandlingene.

Den som ved debatt om en sak fungerer eller har fungert som president, kan delta i beslutningen, men ikke i debatten.

§ 8.

Som sekretær fungerer sekretæren for den delegasjon i hvis land sesjonen holdes. I sekretariatsgjøremålene medvirker, på den måte som presidiet bestemmer, sekretariatenes personale og dessuten personale som forordnes til det av presidenten.

§ 9.

Ved første møte i en sesjon fastsettes en sakliste. På listen oppføres saker som blir reist etter § 3, eller som er utsatt til sesjonen. Opptas senere andre saker, skal også de oppføres på listen.

§ 10.

Dersom rådet ikke bestemmer annerledes, skal det på første møte beslutte hvilke utvalg skal oppnevnes, og velge medlemmer av disse utvalgene. Ved valget skal søkes sikret en allsidig representasjon i hvert utvalg.

Hvert valt medlem av rådet kan velges til medlem av utvalget.

Hvert utvalg velger blant sine medlemmer formann og høyst tre viseformenn.

§ 11.

Rådets møter holdes på den tid rådet eller presidiet bestemmer.

Under iakttagelse av hva rådet måtte ha bestemt om sakenes behandling, fastsetter presidenten dagsorden for hvert møte, likevel slik at det forrige presidium skal bestemme dagsorden for det første møte i sesjonen. Spør-

mål om organiseringen av arbeidet ved den pågående sesjon kan opptas uten først å ha vært oppført på dagsordenen.

Innkallelse til møte skal kunngjøres i rådets lokaler senest kl. 16 dagen før møtet, eller gis ved møte senest nevnte dag, men kan i påtrengende tilfelle i stedet meddeles alle medlemmer personlig.

§ 12.

Rådet skal snarest mulig oversende de saker, som er opptatt på saklisten, til utvalgsbehandling. Før en sak blir sendt til utvalg, har medlemmene av rådet rett til å uttale seg om den.

Når et utvalgs innstilling ikke er enstemmig, eller den ikke helt stemmer med det forslag som ble henvist til utvalget, må saken ikke tas opp til behandling før 2 dager etter at innstillingen er avgitt. Rådet kan likevel beslutte at saken skal behandles tidligere.

Saken skal avgjøres i det møte som har utvalgets innstilling til behandling, dersom ikke rådet beslutter å utsette den til et annet møte eller til en senere sesjon.

Spørsmål som bare angår organisasjonen av arbeidet i sesjonen, kan avgjøres uten utvalgsbehandling. Dette gjelder også andre saker når rådet enstemmig beslutter det.

§ 13.

Et utvalg velger i den monn det finnes påkrevd, en talsmann for saker som er henvist til det. Også et mindretall i utvalget kan velge talsmann.

Et utvalg kan innby et utenforstående medlem av rådet, og likeså et regjeringsmedlem som ikke er medlem av rådet, til uten stemmerett å delta i utvalgets behandling av en sak. Et utvalg kan også ellers innby personer utenfor rådet til å gi opplysninger og uttale sin mening til utvalget.

Et utvalgsmedlem som etter § 10 annet ledd i vedtektene ikke kan delta i beslutning i en sak, kan heller ikke i et utvalg delta i beslutning i saken.

Står stemmene like i et utvalg, gjør formannens stemme utslaget. Ethvert utvalgsmedlem har rett til å stille forslag som avviker fra utvalgets forslag.

Utvalgets innstilling og dertil knyttede reservasjoner (mindretallsforslag) tilstilles rådet skriftlig.

§ 14.

Under rådets forhandlinger får medlemmene ordet i den rekkefølge de har meldt seg. Med rådets samtykke kan likevel presidenten fravike denne rekkefølge.

Etter forslag av presidenten kan rådet vedta å begrense taletiden i en debatt. Etter forslag av presidenten eller av 5 valte medlemmer kan rådet med to tredjedels flertall vedta å avslutte debatten om en sak.

Forslag som er nevnt i annet ledd kan ikke debatteres.

§ 15.

I en sak som er oppført på saklisten, kan en rekommandasjon vedtas innenfor rammen av et regjeringsforslag, et medlemsforslag, et endrings-

forslag eller et tilleggsforslag, og ellers i overensstemmelse med forslag som rådet har samtykt i å oppta til behandling. Slikt samtykke kreves også når et medlem først under debatten om saken stiller et forslag til rekommandasjon som ikke er foranlediget av det utvalget har uttalt i saken.

Beslutning om en rekommandasjon fattes gjennom votering ved navneopprop. Ved navneopprop svares »ja» eller »nei» eller »stemmer ikke». En rekommandasjon er vedtatt når flere har stemt for enn mot forslaget.

§ 16.

Valg skal foregå ved votering med lukkede stemmesedler dersom det kreves av noe valt medlem. Står stemmene likt, foretas loddtrekning. Til valg etter § 7 og § 10, 1. ledd, skal delegasjonens arbeidsutvalg (jfr. § 24) gi innstilling.

§ 17.

I andre tilfelle enn dem som er nevnt i § 15 eller § 16, skal avgjørelse skje ved åpen votering når mer enn et forslag er framsatt, eller når et valt medlem krever det. Slik votering foregår ved at medlemmene reiser seg; den skal vise hvor mange av de tilstedeværende som har stemt enten »ja» eller »nei» eller har avholdt seg fra å stemme.

Står stemmene likt, gjør presidentens stemme utslaget.

Dersom et valt medlem krever det, skal avgjørelse skje gjennom votering ved navneopprop etter reglene i § 15, annet ledd.

§ 18.

Råd og utvalg er beslutningsdyktige når minst halvdelen av de valte medlemmene er til stede. Når bare medlemmer fra enkelte land etter § 10, annet ledd, i vedtektene deltar i behandlingen av en sak, er råd og utvalg beslutningsdyktige når minst halvdelen av de valte medlemmer fra disse landene er til stede.

§ 19.

Ved rådets møter sørger sekretæren for at det føres en protokoll som skal inneholde stenografisk referat av forhandlingene. Protokollen skal godkjennes av presidiet.

Sekretæren sørger for at protokollen, bortsett fra de deler som angår forhandlinger for lukte dører, blir trykt.

§ 20.

Rekommandasjoner underskrives av presidenten og paraferes av sekretæren. Hva enten en rekommandasjon er vedtatt eller forkastet, skal voteringsresultatet meddeles regjeringene.

§ 21.

Utgifter til trykning og andre fellesutgifter som omhandles i vedtektene § 15, skal fordeles mellom landene i forhold til antallet valte medlemmer av rådet.

§ 22.

Mellom sesjonene varetar presidiet rådets løpende forretninger. Presidiet kan fatte beslutninger uten å holde møte når alle medlemmer i presidiet er enige.

Presidiet bestemmer hvordan den ledelse av sekretariatenes virksomhet og innbyrdes samarbeid som etter § 8 i vedtektene påhviler presidiet, skal foregå. Den umiddelbare ledelse av sekretariatet i hvert land har dette lands representant i presidiet.

§ 23.

Får et medlem av presidiet eller av et utvalg midlertidig eller varig forfall mellom sesjonene, eller opphører sådant medlem å være medlem av rådet, inntreer i hans sted det medlem som blir utsett av den delegasjon han tilhører.

§ 24.

Hver delegasjon velger et arbeidsutvalg, som rådslår med presidiet og de andre arbeidsutvalg i spørsmål som gjelder organisasjonen av rådets virksomhet.

§ 25.

Meddelelse om avholdelse av en sesjon og alle aktstykker, som vedkommer sesjonen, skal tilstilles Finnlands regjering og riksdag.

Dersom representanter for Finland vil delta i en sesjon, bør meddelelse herom gis til presidenten i rådet med angivelse av i hvilke saker slik deltagelse vil finne sted.

Til representantene fra Finland kan de meddelelser som omhandles i § 1 og § 3, om påkrevd, utsendes senere enn der bestemt.

Ved behandling i rådet og i utvalg av andre saker enn dem som meddelelse etter annet ledd tar sikte på, deltar representantene for Finland hverken i forhandlinger eller beslutninger.

§ 26.

I særlige tilfelle kan rådet med to tredjedels flertall beslutte avvikelse fra forskriftene i denne arbeidsordning.

Arbetsordning

för

Nordiska rådet

§ 1.

Ordinarie session och extra session, som rådet beslutat, börja på tid som rådet bestämt enligt 4 § stadgan för Nordiska rådet. Rådet kan dock överlämna till presidiet att fastställa tid för sessions början. När särskilda omständigheter giva anledning därtill, kan presidiet, med samtycke av samtliga delegationer, fastställa annan tid och plats för sessionen än rådet bestämt.

Önska minst två regeringar eller minst 20 valda medlemmar, att extra session skall hållas, skola de ingiva skriftlig begäran därom till presidiet. Sådan extra session skall, där icke rådet annorlunda bestämt, hållas på plats och börja på tid, som presidiet, om möjligt efter samråd med delegationerna, fastställer.

Presidiet sörjer för att regeringarna samt de valda medlemmarna och suppleanterna tre månader före sessions början underrättas om tid och plats för sessionen. Skall extra session hållas, kan dock sådan underrättelse utsändas senare, om särskilda förhållanden giva anledning därtill.

Session avslutas, när de saker, som äro uppförda på den i § 9 nämnda listan, ha slutligt avgjorts eller uppskjutits till en senare session.

§ 2.

Sak, som avses i 9 § stadgan, skall föreläggas rådet genom skriftlig framställning antingen från regering (regeringsförslag) eller från vald medlem (medlemsförslag). Framställningen skall innehålla förslag till beslut av rådet. Regeringsförslag kan dock innehålla allenast anmodan om yttrande.

Sak kan också väckas genom att meddelande, som avses i 11 § stadgan, eller berättelse om nordiskt samarbetsorgans verksamhet av regering överlämnas till rådet.

§ 3.

För att kunna upptagas till behandling vid ordinarie session skall regeringsförslag eller medlemsförslag hava insänts till sekretariat senast två månader före sessionens början. Presidiet kan dock förkorta denna frist till en månad, om erforderlig utredning icke härigenom väsentligt försvåras. Meddelanden och berättelser, som omförmälas i § 2 andra stycket, skola insändas till sekretariat senast en månad före sessionens början. Regeringsförslag och medlemsförslag jämte de utredningar, presidiet har funnit erforderliga, ävensom meddelanden och berättelser skola tillställas regeringarna samt de valda medlemmarna och suppleanterna snarast möjligt, dock senast tre veckor före sessionens början.

Beslutar rådet att hålla extra session, fastställes tillika den frist, inom vilken sak skall väckas för att kunna upptagas vid sessionen. Rådet kan bestämma, att endast vissa saker skola behandlas vid sådan session.

Vid extra session, som hålles enligt § 1 andra stycket, upptagas endast de saker, som rådet är sammankallat för att behandla. Alla aktstycken utsändas snarast möjligt.

Utan hinder av vad i denna paragraf stadgas kan rådet med två tredjedelars flertal besluta att upptaga sak till behandling.

§ 4.

I sak, som efter gällande regler före sessions början väckts hos rådet genom regeringsförslag eller medlemsförslag, kan regering eller medlem skrift-

ligen framställa förslag (ändringsförslag) senast då saken hänvisas till utskott. I anslutning till meddelande eller berättelse kan förslag (tilläggsförslag) på samma sätt väckas senast sju dagar före sessions början. Om möjlighet att senare framställa förslag stadgas i § 15.

§ 5.

Återkallas regeringsförslag eller medlemsförslag eller ändringsförslag eller tilläggsförslag, kan medlem av rådet upptaga förslaget vid det möte, då återkallelsen anmäles.

§ 6.

På grund av anmälningar till sekretariaten, som böra göras senast en vecka före varje sessions början, upprättas medlemslista för sessionen. Denna lista skall tillika utvisa, om medlems rätt att deltaga i rådets förhandlingar och beslut är begränsad till vissa saker. Medlemslistan skall godkännas vid sessions första möte. När det visar sig erforderligt, skall den ändras.

I medlemslistan upptagas i alfabetisk ordning först regeringarnas representanter, därefter de valda medlemmarna. I denna ordning intaga medlemmarna sina platser i sessionssalen.

§ 7.

Vid första mötet i en session väljas president och vice presidenter; härvid iakttages att såväl varje land som olika politiska riktningar bliva representerade i presidiet. Innan sådant val har skett, leder den förutvarande presidenten förhandlingarna.

Den som vid debatt om en sak fungerar eller har fungerat som president kan deltaga i beslutet, men icke i debatten.

§ 8.

Som sekreterare fungerar sekreteraren hos den delegation, i vars land sessionen hålles. I sekretariatsgöromålen medverka, på det sätt presidiet bestämmer, sekretariatens övriga personal och dessutom personal, som därtill förordnas av presidenten.

§ 9.

Vid första mötet i en session fastställs en saklista. På listan uppföras saker som väckts enligt § 3 eller uppskjutits till sessionen. Upptages senare annan sak, skall den också uppföras på listan.

§ 10.

Om rådet icke annorlunda bestämmer, skall rådet vid första mötet besluta, vilka utskott som skola tillsättas, och välja medlemmar i dessa. Vid valet skall eftersträvas en allsidig representation i varje utskott.

Till medlem av utskott kan väljas envar vald medlem av rådet.

Varje utskott väljer bland sina medlemmar en förman och högst tre vice förmän.

§ 11.

Rådets möten hållas på den tid, rådet eller presidiet bestämmer.

Under iakttagande av vad rådet kan hava bestämt om sakernas behandling fastställer presidenten dagordning för varje möte; dock skall det förutvarande presidiet bestämma dagordningen för första mötet i sessionen. Spörsmål om arbetets organisation vid pågående session kan upptagas utan att hava varit uppfört på dagordningen.

Kallelse till möte skall kungöras i rådets lokaler senast kl. 16 dagen före mötet eller meddelas vid möte senast sagda dag, men kan i trängande fall i stället meddelas samtliga medlemmar personligen.

§ 12.

Rådet skall snarast möjligt hänvisa de på saklistan upptagna sakerna till behandling i utskott. Innan sak sålunda hänvisas, har medlem av rådet rätt att uttala sig om denna.

När utskotts förslag icke är enhälligt eller icke helt överensstämmer med till utskottet hänvisat förslag, må saken icke tagas upp till behandling förr än två dagar efter det förslaget avgavs. Rådet kan dock besluta, att saken skall upptagas tidigare.

Saken skall avgöras vid det möte, då utskottets förslag upptages till behandling, där icke rådet beslutar att uppskjuta den till annat möte eller till senare session.

Spörsmål som allenast angår arbetets organisation vid pågående session kan avgöras utan utskottsbehandling. Detta gäller också om annan sak, när rådet enhälligt beslutar det.

§ 13.

Utskott väljer, i den mån så finnes påkallat, talesman för sak, som har hänvisats dit. Också mindretal i utskott kan välja talesman.

Utskott kan inbjuda utomstående medlem av rådet, så ock regeringsledamot som icke är medlem av rådet, att utan rösträtt deltaga i dess överläggningar i viss sak. Utskott kan också eljest inbjuda person utanför rådet att lämna upplysningar och uttala sin mening inför utskottet.

Medlem av utskott, som enligt 10 § andra stycket stadgan icke kan deltaga i beslut i en sak, kan icke heller inom utskott deltaga i beslut i saken.

Falla rösterna lika inom utskott, äger förmannen utslagsröst. Envar utskottsmedlem har rätt att ställa förslag, som avviker från utskottets förslag.

Utskotts förslag till beslut jämte därtill hörande reservationer (mindretalsförslag) tillställas rådet skriftligen.

§ 14.

Under rådets förhandlingar få medlemmarna ordet i den ordning de anmält sig. Med rådets samtycke kan dock presidenten frångå denna ordningsföljd.

På förslag av presidenten kan rådet för särskild debatt besluta att begränsa yttrandenas längd. På förslag av presidenten eller av fem valda medlemmar kan rådet också med två tredjedelars flertal besluta, att debatten om en viss sak skall avslutas. Om sådana förslag kan debatt icke äga rum.

§ 15.

Rekommendation kan i sak, som är uppförd på saklistan, beslutas inom ramen för regeringsförslag eller medlemsförslag eller för ändringsförslag eller tilläggsförslag och i övrigt i överensstämmelse med förslag, till vars upplagande rådet samtyckt. Sådant samtycke kräves också, då medlem först under debatten om saken ställer förslag till rekommendation, som icke för- anletts av vad utskottet hemställt i saken.

Beslut om rekommendation fattas genom votering medelst namnupprop efter medlemslistan. Vid namnuppropet svaras »ja», »nej» eller »röstas icke». Rekommendation har antagits, när flere röstat för än mot förslaget.

§ 16.

Val företages, då vald medlem det kräver, genom votering med slutna röstsedlar. Falla rösterna lika, avgör lotten. Till val enligt § 7 och § 10 första stycket skola delegationernas arbetsutskott, vilka omförmälas i § 24, framlägga förslag.

§ 17.

I andra fall än dem, som äro nämnda i § 15 eller § 16, skall avgörande ske genom öppen votering, då mer än ett förslag har framställts eller då vald medlem det kräver. Sådän votering försiggår genom att medlemmarna resa sig; den skall visa, hur många av de närvarande som röstat antingen »ja» eller »nej» eller avhållit sig från att rösta.

Falla rösterna lika, har presidenten utslagsröst.

Om vald medlem kräver det, skall avgörandet ske genom votering med namnupprop efter reglerna i § 15 andra stycket.

§ 18.

Råd och utskott äro beslutsmässiga, när minst hälften av de valda medlemmarna äro tillstädes. När enligt 10 § andra stycket stadgan allenast medlemmar från vissa länder deltaga i en saks behandling, äro råd och utskott beslutsmässiga, när minst hälften av dessa länders valda medlemmar äro tillstädes.

§ 19.

Vid rådets möten föras genom sekreterarens försorg protokoll, som skola innehålla stenografiska referat av förhandlingarna. Protokollen skola godkännas av presidiet.

Sekreteraren sörjer för att protokollen bli tryckta, utom de delar som angå förhandlingar inom lyckta dörrar.

§ 20.

Rekommendation underskrives av presidenten och kontrasigneras av sekreteraren. Oavsett om förslag till rekommendation antagits eller förkastats, skall voteringsresultatet meddelas regeringarna.

§ 21.

Utgifter för tryckning och andra gemensamma utgifter, som avses i 13 § stadgan, skola fördelas mellan länderna i förhållande till antalet valda medlemmar av rådet.

§ 22.

Mellan sessionerna handhaver presidiet rådets löpande angelägenheter. När dess medlemmar äro eniga, kan presidiet fatta beslut utan att hålla möte.

Presidiet bestämmer, huru den ledning av sekretariatets verksamhet och inbördes samarbete, som enligt 8 § stadgan åvilar presidiet, skall utövas. Den omedelbara ledningen av sekretariatet i varje land ankommer på detta lands representant i presidiet.

§ 23.

Får medlem av presidiet eller av utskott tillfälligt eller varaktigt förfall mellan sessionerna eller upphör sådan medlem att vara medlem av rådet, inträder i hans ställe den medlem, som utses av den delegation han tillhör.

§ 24.

Varje delegation väljer ett arbetsutskott, som rådslår med presidiet och övriga arbetsutskott i frågor som angå organisationen av rådets verksamhet.

§ 25.

Meddelande om sessions hållande samt alla aktstycken rörande sessionen skola tillställas Finlands regering och riksdag.

Om representanter för Finland vilja deltaga i en session, bör meddelande härom lämnas rådets president, med angivande av de saker, i vilka sådant deltagande kommer att äga rum.

Till representanterna för Finland kunna meddelanden, som avses i § 1 och § 3, om så är erforderligt, utsändas senare än där sägs.

Vid behandling i rådet och i utskott av andra saker än dem, som meddelande enligt andra stycket avser, deltaga representanterna för Finland varken i förhandlingar eller i beslut.

§ 26.

För särskilt tillfälle kan rådet med två tredjedelars flertal besluta avvikelser från föreskrifterna i denna arbetsordning.

Bestämmelser om val av medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet

Utdrag ur

Stadga för Nordiska rådet

2 §

Rådet består av sexton ombud för envar av Danmarks och Sveriges riksdagar samt Norges storting, vilka representera olika meningsriktningar och utses inom riksdagarna respektive stortinget, tillika med erforderligt antal suppleanter, för den tid och på det sätt, som inom varje land särskilt bestämmes, samt fem i samma ordning utsedda ombud för Islands alting.

Danmark

Utdrag ur

Forretningsorden for folketinget

§ 36

1. Når folketinget skal vælge medlemmer til udvalg, kommissioner og hverv, sker det efter forholdstal (grl. § 52) efter følgende nærmere regler: Tingets medlemmer deles efter grupper, hver for sig omfattende alle dem, der for det enkelte tilfælde, for en vis tid eller indtil videre har anmeldt for formanden at ville stemme sammen. Hver gruppes medlemstal opføres derefter på en særskilt liste, og antallet deles på listen med 1, 2, 3 o. s. v., indtil hver listes stemmetal er delt med et tal så stort som det antal, der i det højeste kan ventes at blive den til del. Det største af de således fremkomne delingstal giver den gruppe, som det er tilfaldet, ret til pladsen som nr. 1. Det næststørste giver ret til pladsen som nr. 2 o. s. v., indtil man har nået det fulde antal, som skal vælges. Er delingstal lige store, afgøres rækkefølgen ved lodtrækning. Når det på den måde er udfundet, hvor mange der ved det pågældende valg tilkommer hver enkelt af de for formanden anmeldte grupper, meddeler hver sådan gruppe snarast formanden, hvem den har udpeget, og formanden oplæser da i tinget navnene på de valgte.

3. Bliver der indenfor et udvalg eller nævn m. v. før den normale funktionstids udløb en ledig plads, besættes denne af samme gruppe, som havde udpeget den tidligere indehaver af hvervet. Kan dette ikke ske, foretages valget af den gruppe, som efter forholdstalsvalgmåden nærmest har krav derpå.

Island

Þingsályktun **um kjör fulltrúa í Norðurlandaráð** *(Samþykkt á alþingi 29. janúar 1953)*

Alþingi ályktar að kjósa hlutfallskosningu á hverju reglulegu alþingi — í fyrsta sinn nú þegar — úr hópi þingmanna 5 fulltrúa og 5 varafulltrúa í Norðurlandaráð, og skal efri deild kjósa 2 fulltrúa, en neðri deild 3 ásamt jafnmörgum varafulltrúum. Gildir kosning hverju sinni þar til ný kosning hefur farið fram á næsta reglulegu alþingi.

Översättning

Tingsbeslut om val av medlemmar i Nordiska rådet

(Antaget av altinget den 29 januari 1953)

Altinget beslutar att i proportionellt val utse vid varje ordinarie session — första gången omedelbart — bland altingets ledamöter 5 medlemmar och 5 suppleanter i Nordiska rådet, varvid övre avdelningen skall välja 2 medlemmar och nedre avdelningen 3 jämte lika många suppleanter. Valet gäller varje gång intill dess att nytt val ägt rum vid nästa ordinarie altings-session.

Norge

Utdrag ur

Stortingets forretningsorden

§ 8

Umiddelbart etterat stortinget har konstituert seg, velges en valgkomité på 37 medlemmer. I den bør partiene så vidt mulig være forholdsmessig representert. Likeså bør det tas hensyn til en fordeling etter valgdistrikter. Valgkomitéen tar bestemmelse om hvorledes stortingets faste komitéer skal være sammensatt.

Endelig gir valgkomitéen innstilling om alle andre valg som stortinget overdrar til den å forberede. Innstillingen skal gjøres ferdig snarest mulig etterat oppdraget er gitt.

Sverige

Ordning för val av ombud och suppleanter i Nordiska rådet

(Antagen av riksdagen den 20 maj 1953)

Å varje riksdag väljer vardera kammaren, med tillämpning av 75 § 1 mom. riksdagsordningen och riksdagsstadgan, inom sex dagar efter riksdagens öppnande åtta ombud i Nordiska rådet, jämte åtta suppleanter för dessa för tiden intill dess val nästa gång äger rum. Såframt särskilda skäl därtill föranleda, må talmanskonferensen bestämma annan tid för valen, så ock vid en och samma riksdag föranstalta om nya val.

Utdrag ur Riksdagsordningen

§ 75

1. Företes vid val, som skall av kammare förrättas, gemensam lista upptagande namn å så många personer valet avser och har listan godkänts av de utav kammaren utsedda ledamöterna i talmanskonferensen, framställe talmanen proposition å godkännande av listan och förklare därå upptagna personer valda, såvida ej val med slutna sedlar begäres av minst så många ledamöter som motsvarar det tal, vilket erhålles, om samtliga röstberättigade ledamöters antal delas med siffran för det antal personer valet avser, ökat med ett. Har sådan begäran framställts skall val med slutna sedlar äga rum vid ett följande sammanträde.

Valet skall — — — vara proportionellt, om två eller flera personer skola utses. Närmare bestämmelser om valet meddelas uti — — — riksdagsstadgan.

Utdrag ur Riksdagsstadga

§ 8

Mom. 1. Skall val, som av kammare förrättas, jämlikt 75 § riksdagsordningen verkställas med slutna sedlar och vara proportionellt, skola vid valet begagnas valsedlar, å vilka före namnen utsatts partibeteckning (partinamn eller annan beteckning i ord för viss grupp av riksdagsmän eller för viss meningsriktning), men vilka i övrigt äro omärkta.

Mom 2. Namnen skola — — — å valsedeln uppföras i en följd, det ena under det andra.

Mom. 3. Valsedlarna skola för att bliva gällande vara enkla, slutna, hoprullade och fria från överstrykningar. Sedel må ej upptaga flera, men väl färre namn än det antal personer valet avser. Där något namn å sedeln är tvetydigt, gälle den dock för övriga namn.

§ 9

De avgivna valsedlarna skola ordnas i grupper, så att sedlar med samma partibeteckning bilda en grupp.

Inom varje grupp skall, till den utsträckning, som för utseendet av stadgat antal ledamöter är nödig, bestämmas ordning mellan namnen å gruppens valsedlar. Härvid iakttages:

1. Upptaga valsedlar till antal av mer än hälften av hela antalet valsedlar inom gruppen (gruppens rösttal) samma första namn, blir detta namn det första i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första namn och utgöra mer än två tredjedelar av gruppens rösttal, jämväl samma andra namn, blir detta namn det andra i ordningen; upptaga valsedlar, som hava samma första och samma andra namn samt utgöra mer än tre fjärdedelar av gruppens rösttal, jämväl samma tredje namn, blir detta namn det tredje i ordningen; och så vidare efter samma grunder.

2. I den mån ordningen inom gruppen icke kan enligt nyss angivna grunder bestämmas, skola särskilda sammanräkningar av namnens rösttal verkställas. Vid varje sådan sammanräkning gäller valsedel såsom hel röst, där icke något av sedelns namn erhållit rum i ordningen. Annan valsedel gäller såsom halv röst, där ett av sedelns namn erhållit rum i ordningen; såsom tredjedels röst, där två av namnen uppförts i ordningen; såsom fjärdedels röst, där tre av namnen uppförts i ordningen; och så vidare efter samma grund. För varje gång kommer det namn närmast i ordningen, som erhållit högsta rösttalet.

Till protokollet antecknas för varje grupp dess rösttal samt, där de under 1. angivna grunder tillämpats, antalet av de valsedlar, som upptaga samma första namn eller samma första och andra namn, och så vidare, men eljest, för varje särskild sammanräkning, röstvärdet för de olika valsedlarna och det rösttal, som för varje namn uträknats.

§ 10

Platserna fördelas mellan de olika valsedelgrupperna sålunda, att platserna, en efter annan, tilldelas den grupp, vilken för varje gång uppvisar det största av nedan angivna jämförelsetal. Plats, som blivit en grupp tilldelad, besättes genast så, att gruppens första plats tillerkännes den, vars namn är det första i ordningen inom gruppen, gruppens andra plats den, som bär andra namnet i ordningen, gruppens tredje plats den, som bär tredje namnet i ordningen, och så vidare efter samma grund, ändå att den, som är berättigad till platsen, redan fått sig tillerkänd plats från en eller flera andra grupper.

Jämförelsetalet är lika med gruppens rösttal, så länge gruppen ännu icke fått sig någon plats tilldelad. Därefter beräknas jämförelsetalet för varje gång så, att gruppens rösttal delas med det tal, som motsvarar antalet av de gruppen tilldelade platser, ökat med 1. Har samma person erhållit platser från två grupper, skall dock, vid beräkning av det antal platser som utdelats, vardera platsen anses blott såsom en halv plats; har något erhållit platser från tre grupper, anses varje sådan plats såsom en tredjedels plats; och så vidare efter samma grund.

Har grupp redan fått sig tilldelad platser så många gånger, som motsvarar antalet namn å gruppens valsedlar, vare den från vidare jämförelse utesluten.

§ 11

Mellan lika rösttal eller jämförelsetal skall, där så erfordras, skiljas genom lottning.

§ 12

Suppleanter skola, där för visst fall ej annat är särskilt stadgat, inkallas till tjänstgöring i följande ordning:

1. Om valet jämlikt 75 § riksdagsordningen förrättats med gemensam lista, har suppleant tillhörande samma grupp eller meningsriktning som ledamoten företråde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företråde, vars namn blivit uppfört på högre plats å listan;

2. Har valet, på sätt i 8—11 §§ här ovan sägs, skett med slutna sedlar, har suppleant, utsedd från grupp med samma partibeteckning som den grupp, för vilken ledamoten blivit vald, företråde framför övriga suppleanter, och av dessa har den företråde, som utsetts från grupp med högre rösttal.

Av suppleanter från samma grupp har den företråde, vars namn blivit tidigare uppfört i den jämlikt 9 § bestämda ordningen inom gruppen.

Den ledamot eller suppleant, som fått sig tillerkänd plats från två eller flera grupper, anses vald för den grupp, från vilken plats först tilldelats honom.

Om förslagsrätt för suppleant

Vid sammanträde med Nordiska rådets presidium den 3 maj 1954 i Köbenhavn antecknades, att de nationella delegationerna i rådet godtagit den ordningen, att suppleant skulle äga väcka medlemsförslag i rådet i vederbörlig ordning, därest ordinarie medlem av rådet vore medförslagsställare.

Riktlinjer för utskottsarbetet

(Antagna av arbetsutskotten den 27 januari 1955)

1. Vid utskottets första sammanträde vilket öppnas av den som står överst å den i bokstavsordning uppställda förteckningen över utskottets medlemmar,
 - a) utses ordförande och vice ordförande;
 - b) anmäles vem presidenten utsett till sekreterare;
 - c) inbjudas de rådsmedlemmar, som äro regeringsrepresentanter, att delta i utskottets förhandlingar, därest annat icke beslutats;
 - d) behandlar utskottet frågan vilka sakkunniga som utskottet skall tillkalla;
 - e) bemyndigar utskottet ordföranden att för varje särskilt fall medgiva att suppleant i rådet må åhöra utskottets förhandlingar;
 - f) fastställs en preliminär plan för utskottsarbetet.
2. Protokoll över utskottets sammanträden föres av sekreteraren, som däri anger tiden för sammanträdet, närvarande medlemmar och regeringsrepresentanter samt fattade beslut.
3. Presidiets medlemmar och delegationernas huvudsekreterare äga övervara förhandlingarna i utskottet och där erhålla ordet liksom även utskottets sekreterare.
4. Varje ärende förelägges utskottet av en utskottsmedlem, sekreteraren eller en tillkallad sakkunnig. Utskottet har att beträffande de till utskottet hänvisade ärendena avgiva förslag till beslut. För den formella utformningen av dessa ansvarar sekreteraren.
5. För varje förslag utses en talesman med uppgift att, därest så erfordras, lägga fram ärendet i rådet. I fråga om ärenden av större betydelse bör utskottet i samband med att förslaget justeras vidtaga förberedelser för debatten i rådet (vidtala talare etc.).
6. Förslag skall innehålla uppgift om dem, som deltagit i eller eljest närvarit vid ärendets behandling i utskottet, hänvisning till de handlingar, av vilka utskottet tagit del, motiveringen för utskottets konklusion, själva konklusionen samt eventuella minoritetsförslag. Förslaget avfattas på det språk, vilket den som författat detsamma använder.
7. Beträffande varje ärende, som icke föranleder förslag till rekommendation eller förslag om att rådet icke måtte företaga sig något i frågan, skall i konklusionen angivas, om enligt utskottets mening frågan bör anses slutbehandlad eller om ärendet bör uppskjutas, föranleda förnyade anmälningar etc.

**PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA**

Presidium

Nils Herlitz, Sverige, president
Erik Eriksen, Danmark, vice president¹
Sigurður Bjarnason, Island, vice president
Nils Hønsvald, Norge, vice president

Arbetsutskott

Danmark

Erik Eriksen, formand¹
O. E. Einer-Jensen
Jørgen Jørgensen
Ole Bjørn Kraft
Gustav Pedersen

Island

Sigurður Bjarnason, forseti (ordförande)
Bernharð Stefánsson²
Emil Jónsson

Norge

Nils Hønsvald, formann
Chr. L. Holm, viseformann
Bent Røiseland, sekretær

Sverige

Nils Herlitz, ordförande
Frans Severin, vice ordförande
Rickard Sandler
Sven Em. Ohlson
Anders Pettersson

¹ Ej närvarande vid sessionen. Som ersättare i presidiet fungerade O. E. Einer-Jensen 29/1—31/1 och Gustav Pedersen 1/2—3/2 (se s. 65, 75).

² Ej närvarande vid sessionen.

Sekretariat

Docent Gustaf Petrén, huvudsekreterare, tillika svenska delegationens sekreterare

Kanslisekreterare Bengt Augustinsson, biträdande sekreterare

Bibliotekarie Tryggve Byström, redaktör

Docent Nils Andrén, sekreterare i kulturutskottet

Förste kanslisekreterare Sven Karlsson, sekreterare i ekonomiska utskottet

Byråchef Sven Hugo Ryman, sekreterare i socialpolitiska utskottet

Hövrättsassessor Carl Holmberg, sekreterare i juridiska utskottet

Generalsekretær Frantz Wendt, danska delegationens sekreterare

Skrifstofustjóri (kontorschef) Jón Sigurðsson, isländska delegationens sekreterare

Førsteseekretær Erik Nord, norska delegationens sekreterare

Sakkunniga

Danmark

Departementschef Vilhelm Boas

Kontorchef Peter Brunsø

Fuldmægtig Tyge Dahlgaard

Kontorchef Poul Gaarden

Kontorchef Poul Juhl-Christensen

Fuldmægtig P. A. Koch

Sekretær N. C. Pedersen

Kontorchef Børge Toft-Nielsen

Norge

Direktør Finn Alexander

Sekretær Helene Andersen

Byråsjef Einar Ansteensen

Hesedirektør Karl Evang

Kontorsjef Odd Gjelsvik,

Byråsjef John Paxal

Fhv. statsråd Jakob Pettersen

Byråsjef Carl Stabel

Sverige

Direktör Arne F. Andersson

Byråchef Tage Berger

Generaldirektör Arthur Engel

Programchef Nils-Olof Franzén

Hövrättsassessor L. M. Granqvist

Byråchef Gösta Hall
Kanslirådet Åke Hartvig
Förste kanslisekreterare Sten-Eric Heinrici
Andre sekreterare Claes Huldtgren
Statssekreterare Björn Kjellin
Jur. dr Åke Larsson
Professor Bror Rexed
Hovrättsrådet Yngve Samuelsson
Biträdande läkaren Mauritz Sisefsky
Hovrättsrådet Gunnar von Sydow
Medicinalrådet Sven Söderlundh
Föredraganden i medicinalstyrelsen Malcolm Tottie
Generaldirektör Erik Upmark
Byråsekreterare T. A. Waenerlund
Professor Gösta Westin
Fil. dr Gösta Widell

REGISTER

Översikt
över ärendenas behandling

Ä r e n d e	
nr	r u b r i k
—	Redogörelse för Nordiska rådets presidiums verksamhet under tiden mellan 2:a och 3:e sessionerna
1	Uppskjutet ärende om stöd åt nordiskt samarbete för produktion av upplysningsfilm och barnfilm
2	Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig läkarutbildning i de nordiska länderna
3	Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig tandläkarutbildning i de nordiska länderna
4	Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig apotekarutbildning i de nordiska länderna
5	Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig veterinärutbildning i de nordiska länderna
6	Uppskjutet ärende om åstadkommande av likvärdig sjukgymnastutbildning i de nordiska länderna
7	Uppskjutet ärende om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om kustfart i norska och svenska farvatten
8	Uppskjutet ärende om likartad nordisk abortlagstiftning
9	Uppskjutet ärende om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet
10	Uppskjutet ärende om terminologisk enhetlighet i arbetsordningens tre versioner
11	Medlemsförslag om rabattförmåner vid gruppresor för ungdom
12	Medlemsförslag om översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk
13	Medlemsförslag om organisationen av det nordiska lagstiftningssamarbetet
14	Medlemsförslag om utlämning av förbrytare mellan de nordiska länderna
15	Uppskjutet ärende om gemensam arbetsmarknad för apotekare
16	Medlemsförslag om nordisk lagstiftning rörande konfiskation
17	Medlemsförslag om tullåttnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.
18	Medlemsförslag om fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning
19	Medlemsförslag om samordning av järnvägstaxorna
20	Medlemsförslag om samarbete på radions område jämte ändringsförslag ..
21	Medlemsförslag om organisationen av det nordiska hälsovårdssamarbetet ..
22	Medlemsförslag om förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder
23	Medlemsförslag om lättnader för den internordiska lastbilstrafiken
24	Berättelse om samarbetet mellan de nordiska statsbanorna
25	Medlemsförslag om gemensam nordisk journalistutbildning
26	Medlemsförslag om nordisk paviljong på Biennalen i Venedig
27	Medlemsförslag om fonder för kulturellt samarbete
28	Medlemsförslag om nordisk undervisning i folkskolan
29	Medlemsförslag om ett nordiskt upplysningskontor för folkhögskolefrågor ..
30	Medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Norge och Sverige
31	Medlemsförslag om gemensamma nordiska trafikregler
32	Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén jämte tilläggsförslag ..

Tryckt	1:a beh.		Utskottsförelag			2:a beh.		Rekom- mendation		Annat beslut		Ären- de
	s.	s.	utskott	nr	s.	s.	nr	s.	s.	s.	nr	
165	37									685 (E 1)		—
171	65	Kult.	4	546	91	2	650					1
176	65	Soc.	7	599	106	4	654					2
193	65	Soc.	7	599	106	4	654					3
201	65	Soc.	7	599	106	4	654					4
208	65	Soc.	7	599	106	4	654					5
214	65	Soc.	7	599	106	4	654					6
219	65	Ekon.	2	567	81					684 (D 2)		7
220	66	Soc.	1	589	79					684 (D 1)		8
221	66	Jur.	1	621	81					684 (D 3)		9
228	66	Jur.	13	640	144					685 (E 2)		10
247	66	Ekon.	11	580	150	14	674			685 (E 4)		11
250	66	Kult.	12	562	146	13	672					12
257	66	Jur.	1	621	81					684 (D 4)		13
268	66	Jur.	9	633	109					685 (E 2)		14
270	67	Soc.	9	603	135	10	666			681 (B 3)		15
276	67	Jur.	2	623	86	1	648					16
279	67	Ekon.	6	572	108	5	656					17
281	67	Soc.	12	608	139	11	668					18
286	67	Ekon.	9	577	127	9	664					19
292	67	Kult.	9	557	113	6	658					20
296	67	Soc.	11	606	137					684 (D 7)		21
298	68	Ekon.	7	573	121	7	660					22
304	69	Ekon.	8	575	126	8	662					23
313	69	Ekon.	10	579	128					682 (C a 8)		24
337	69	Kult.	13	564	147					684 (D 8)		25
352	69	Kult.	7	553	95	3	652					26
363	69	Kult.	8	555	97					681 (A 1)		27
374	69	Kult.	3	544	77					681 (B 2)		28
383	69	Kult.	2	542	76					681 (B 1)		29
385	69	Ekon.	12	582	151					681 (B 5)		30
387	70	Ekon.	14	586	153	16	678					31
391	70	Soc.	8	601	130					681 (B 4), 682 (C a 9)		32

Ä r e n d e	
nr	rubrik
33	Medlemsförslag om de politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet
34	Medlemsförslag om samnordiskt radioprogram och gemensam nordisk television jämte ändringsförslag
35	Anmälningar om rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion
36	Anmälningar om rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund
37	Anmälan om rekommendation nr 6 b/1953 angående konvention om sociala förmåner
38	Anmälningar om rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt länd jämte tilläggsförslag
39	Anmälningar om rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete
40	Anmälningar om rekommendation nr 9 p. 8/1953 angående lättnader i tullkontrollen av resande
41	Anmälningar om rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske
42	Anmälningar om rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur
43	Anmälningar om rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation
44	Anmälningar om rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm
45	Anmälningar om rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg
46	Anmälningar om rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor
47	Anmälningar om rekommendation nr 7/1954 angående icke-ratificerade ILO-konventioner
48	Anmälningar om rekommendation nr 8/1954 angående ett nordiskt carnet-område
49	Anmälningar om rekommendation nr 9/1954 angående utvidgad passfrihet
50	Anmälningar om rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet
51	Anmälningar om rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik
52	Anmälningar om rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola
53	Anmälningar om rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälso-tjänst för sjöfolk
54	Anmälningar om rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal
55	Anmälningar om rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel
56	Anmälningar om rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i frågor om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område
57	Anmälningar om rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen

Tryckt	1:a beh.	Utskottsförslag			2:a beh.	Rekom- mendati n		Annat beslut	Ären- de
		utskott	nr	s.		s.	nr		
404	70	Jur.	12	638	112			681 (A 2)	33
408	70	Kult.	9	557	113	6	658		34
421	72	Ekon.	13	584	151			684 (C b 32)	35
422	72	Ekon.	1	566	79			682 (C b 1)	36
424	72	Soc.	8	601	130			683 (C b 22)	37
425	72	Jur.	11	636	110			683 (C b 20)	38
431	72	Kult.	10	559	119			684 (D 6)	39
								682 (C a 6)	
435	72	Soc.	3	593	102			683 (C b 21)	40
								683 (C b 17)	
438	72	Ekon.	4	570	81			682 (C b 3)	41
440	72	Kult.	5	549	93			683 (C b 14)	42
448	72	Kult.	1	541	75			681 (C a 1)	43
451	72	Kult.	4	546	91			683 (C b 13)	44
455	73	Jur.	3	625	87			682 (C b 4)	45
458	73	Ekon.	13	584	151			684 (C b 33)	46
460	73	Soc.	2	591	79			682 (C b 2)	47
462	73	Soc.	4	595	105			683 (C b 18)	48
464	73	Soc.	5	596	105			683 (C b 19)	49
466	73	Soc.	19	619	143			684 (C b 30)	50
468	73	Soc.	13	610	140			683 (C b 24)	51
470	73	Soc.	14	611	140			683 (C b 25)	52
473	73	Soc.	15	613	140			683 (C b 26)	53
476	73	Soc.	10	605	137			683 (C b 23)	54
478	73	Soc.	16	615	141			684 (C b 27)	55
480	73	Soc.	17	616	141			684 (C b 28)	56
484	73	Soc.	18	617	141			684 (C b 29)	57

Ä r e n d e	
nr	rubrik
58	Anmälningar om rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.
59	Anmälningar om rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt..
60	Anmälningar om rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna
61	Anmälningar om rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningsstjänstemän
62	Anmälningar om rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete
63	Anmälan om rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket
64	Anmälningar om rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land
65	Anmälningar om rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg
66	Anmälningar om rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring
67	Anmälningar om rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske
68	Anmälningar om rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag
69	Anmälningar om rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent ..
70	Anmälningar om rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen
71	Berättelse om samarbetet för bekämpande av polioepidemier
72	Berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. jämte tilläggsförslag
73	Regeringsförslag om förenhetligande av arbetsrättslig lagstiftning
74	Berättelse från Nordiska kulturkommissionen
75	Medlemsförslag om revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen ...

Tryckt	1:a beh.	Utskottsförslag			2:a beh.	Rekom- mendation		Annat beslut	Ären- de
		utskott	nr	s.		s.	nr		
487	73	Kult.	6	551	94			682 (C a 4) 683 (C b 15)	58
491	73	Jur.	3	625	87			682 (C b 5)	59
493	73	Jur.	6	629	88			683 (C b 11)	60
494	73	Jur.	4	627	87			682 (C b 8)	61
497	73	Ekon.	5	571	98			683 (C b 16)	62
501	73	Ekon.	3	569	81			682 (C a 2)	63
502	74	Jur.	10	635	110			682 (C a 5)	64
503	74	Jur.	3	625	87			682 (C b 6)	65
505	74	Jur.	5	628	87			683 (C b 9)	66
507	74	Jur.	5	628	87			683 (C b 10)	67
509	74	Jur.	7	630	88			682 (C a 3)	68
511	74	Jur.	3	625	87			682 (C b 7)	69
515	74	Jur.	8	631	88			683 (C b 12)	70
519	74	Soc.	20	620	143			684 (C b 31)	71
520	74	Ekon.	13	584	151	15	676	682 (C a 10)	
524	74	Soc.	6	597	105			684 (D 5) 685 (E 3)	73
526	74	Kult.	11	561	119			682 (C a 7)	74
534	74	Jur.	14	642	145	12	670		75

Personregister

(Siffrorna hänvisa till sidor)

Andersen, Nina (S)¹

Medlem av socialpoliska utskottet
Medlemsförslag:
Äktenskapslagstiftning: 534
Yttrande:
Äktenskapslagstiftning: 145

Andersson, Birger (s)

Medlem av socialpolitiska utskottet
Tilläggsförslag:
Berättelse från Nordiska socialpoli-
tiska kommittén: 392
Yttranden:
Berättelse från Nordiska socialpoli-
tiska kommittén och konvention om
sociala förmåner: 133
Arbetsmarknad för apotekare: 135

Andersson, Olof (s)

Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Trafikregler: 387
Tilläggsförslag:
Nordiska medborgares rättsställ-
ning: 429
Yttrande:
Tullkontroll av resande: 103, 105

Bjarnason, Asgeir (F)

Medlem av kulturutskottet
Yttrande:
Översättning av facklitteratur från
finska och isländska: 146

Bjarnason, Sigurður (Sj.)

Medlem av juridiska utskottet
Medlemsförslag:
Fritagande av myndighets försän-
delse från tullgranskning: 281

Trafikförbindelser med Island: 298
Yttranden:
Generaldebatten: 49
Trafikförbindelser med Island: 68
Nordiska medborgares rättsställ-
ning: 110

Buhl, Marius (V)

Medlem av kulturutskottet
Medlemsförslag:
Nordisk undervisning: 374
Yttrande:
Nordisk undervisning: 77

Bundvad, Kaj (S)

Medlem av socialpolitiska utskottet
Medlemsförslag:
Radio och television: 408
Tilläggsförslag:
Berättelse från Nordiska parlamen-
tariska kommittén för friare sam-
färdsel m. m.: 522
Yttranden:
Radio och television: 70, 114
Berättelse från Nordiska socialpoli-
tiska kommittén och konvention om
sociala förmåner: 134

Christensen, N. Chr. (V)

Medlem av juridiska utskottet
Yttrande:
Journalistutbildning: 149

Dahlgaard, Bertel (RV)

Medlem av ekonomiska utskottet
Yttranden:
Generaldebatten: 56
Ekonomiskt samarbete: 98, 101
Trafikförbindelser med Island: 126

¹ För förklaring av partibeteckningarna se s. 10—15.

Edberg, Rolf (S)

Medlem av ekonomiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Rabattförmåner vid gruppresor för ungdom: 247
 Fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning: 281
 Lastbilstrafik: 304

Ändringsförslag:

Radio och television: 419

Tilläggsförslag:

Berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.: 522

Yttranden:

Generaldebatten: 45
 Radio och television: 115
 Lastbilstrafik: 126
 Rabattförmåner vid gruppresor för ungdom: 150
 Post- och teleunion, post- och telegrantaxor och berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.: 152

Ericsson, Gunnar (bf)

Suppleant
 Medlemsförslag:
 Fonder för kulturellt samarbete: 363

Ericsson, John (s)

Regeringsrepresentant
 Yttrande:
 Ekonomiskt samarbete: 98

Eriksen, Erik (V)

Medlem av ekonomiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Trafikförbindelser med Island: 298

Erlander, Tage (s)

Regeringsrepresentant
 Yttrande:
 Generaldebatten: 40

Fast, Erik (s)

Medlem av juridiska utskottet
 Yttranden:
 Nordiska medborgares rättsställning: 112
 Hälsovårdssamarbete: 138

Foss, Einar P. (KF)

Medlem av ekonomiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning: 281

Tilläggsförslag:

Berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.: 522

Yttranden:

Fast förbindelse i Öresund: 79
 Ekonomiskt samarbete: 100
 Trafikregler: 153

Gerhardsen, Einar (A)

Regeringsrepresentant
 Medlemsförslag:
 Trafikförbindelser med Island: 298
 Yttrande:
 Generaldebatten: 50

Gram, Victor (S)

Medlem av kulturutskottet
 Medlemsförslag:
 Fonder för kulturellt samarbete: 363
 Yttrande:
 Upplysningsfilm och barnfilm: 91

Hagelia, Magnhild (A)

Medlem av kulturutskottet
 Yttrande:
 Journalistutbildning: 147

Hedtoft, Hans (S)

Regeringsrepresentant
 Yttrande:
 Generaldebatten: 37

Herlitz, Nils (h)

Medlem av juridiska utskottet
 Medlemsförslag:
 Översättning av facklitteratur från finska och isländska: 250
 Trafikförbindelser med Island: 298
 Tilläggsförslag:
 Nordiska medborgares rättsställning: 429

Yttranden:

Anförande som nyvald president: 32
 Generaldebatten: 62
 Minnesord över Hedtoft: 71
 Lagstiftningssamarbete: 84
 Nordiska medborgares rättsställning: 110
 Arbetsordningen: 144
 Sessionens avslutande: 158

Holm, Chr. L. (H)

Medlem av ekonomiska utskottet
 Yttrande:
 Generaldebatten: 54

Hønsvald, Nils (A)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning: 281

Lastbilstrafik: 304

Yttrande:

Öppningstal: 29

Johnsen, Håkon (A)

Medlem av kulturutskottet

Tilläggsförslag:

Berättelse från Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m.: 522

Yttranden:

Fonder för kulturellt samarbete: 97

Radio och television: 116

Jónsson, Emil (A)

Medlem av ekonomiska utskottet

Yttrande:

Trafikförbindelser med Island: 121

Jónsson, Gíslí (Sj.)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttrande:

Samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen: 142

Jørgensen, Jørgen (RV)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Nordisk undervisning: 374

Yttranden:

Upplysningskontor för folkhögskolefrågor: 76

Folkakademi m. m.: 94

Paviljong på Biennalen: 96

Kulturellt samarbete och berättelse från Nordiska kulturkommissionen: 120

Kraft, Ole Bjørn (KF)

Medlem av kulturutskottet

Yttranden:

Generaldebatten: 43

Översättning av nordisk litteratur: 93

Radio och television: 117

Kulturellt samarbete och berättelse från Nordiska kulturkommissionen: 120

Løbak, Harald (A)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttrande:

Berättelse från Nordiska socialpoli-

tiska kommittén och konvention om sociala förmåner: 131

Moe, Finn (A)

Medlem av ekonomiska utskottet

Yttranden:

Generaldebatten: 52

Trafikregler: 154

Ohlin, Bertil (fp)

Medlem av ekonomiska utskottet

Yttrande:

Trafikregler: 154

Ohlson, Sven Em. (fp)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Radio: 292

Journalistutbildning: 337

Paviljong på Biennalen: 352

Yttranden:

Folkakademi m. m.: 95

Paviljong på Biennalen: 95

Radio och television: 117

Kulturellt samarbete och berättelse från Nordiska kulturkommissionen: 120

Journalistutbildning: 147

Olsen, Claudia (H)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttranden:

Generaldebatten: 58

Likvärdig utbildning av läkare m. fl.: 107

Pedersen, Gustav (S)

Medlem av juridiska utskottet

Yttranden:

De politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet: 112

Plats för rådets nästa session: 156

Petersen, Erling (H)

Medlem av kulturutskottet

Yttrande:

Ekonomiskt samarbete: 102

Peltonen, Anders (bf)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Hälsovårdssamarbete: 296

Yttranden:

De politiska ungdomsorganisationernas samverkan med Nordiska rådet: 113

Hälsovårdssamarbete: 137, 139

Rylander, Olov (fp)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Lagstiftningssamarbete: 257

Utlämning av förbrytare: 268

Lagstiftning rörande konfiskation:
276Fritagande av myndighets försän-
delse från tullgranskning: 281De politiska ungdomsorganisatio-
nernas samverkan med Nordiska
rådet: 404

Tilläggsförslag:

Nordiska medborgares rättsställ-
ning: 429

Yttranden:

Utlämning av förbrytare: 66

Lagstiftningssamarbete: 81

Lagstiftning rörande konfiskation:
86De politiska ungdomsorganisatio-
nernas samverkan med Nordiska rå-
det: 113*Røiseland, Bent* (V)

Medlem av ekonomiska utskottet

Yttranden:

Generaldebatten: 57

Trafikförbindelser mellan Norge
och Sverige: 151*Sandler, Rickard* (s)

Medlem av kulturutskottet

Yttranden:

Upplysningskontor för folkhögskole-
frågor: 77Kulturellt samarbete och berättelse
från Nordiska kulturkommissionen:
119

Journalistutbildning: 149

Severin, Frans (s)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Fritagande av myndighets försän-
delse från tullgranskning: 281

Järnvägstaxor: 286

Yttranden:

Trafikförbindelser med Island: 124

Järnvägstaxor: 127

Sjöström-Bengtsson, Anna (s)

Medlem av kulturutskottet

Medlemsförslag:

Nordisk undervisning: 374

Yttranden:

Nordisk undervisning: 78

Radio och television: 113

Skoglund, Martin (h)

Medlem av ekonomiska utskottet

Medlemsförslag:

Tullåttnader för anläggningsmaski-
ner m. m.: 279

Yttrande:

Tullåttnader för anläggningsmaski-
ner m. m.: 108*Sundt, Arthur* (V)

Medlem av juridiska utskottet

Yttranden:

Lagstiftningssamarbete: 85

Trafikförbindelser med Island: 123

Äktenskapslagstiftning: 145

Svensson, Waldemar (fp)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Medlemsförslag:

Upplysningskontor för folkhögskole-
frågor: 383Trafikförbindelser mellan Norge och
Sverige: 385

Yttranden:

Generaldebatten: 61

Trafikförbindelser mellan Norge och
Sverige: 70Upplysningskontor för folkhögsko-
lefrågor: 76

Ekonomiskt samarbete: 101

Tullkontroll av resande: 102, 104

Thestrup, Knud (KF)

Medlem av juridiska utskottet

Medlemsförslag:

Utlämning av förbrytare: 268

Lagstiftning rörande konfiskation:
276

Yttrande:

Lagstiftningssamarbete: 82

Watnebryn, Olaf (A)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttranden:

Arbetsrättslig lagstiftning: 105

Fritagande av myndighets försän-
delse från tullgranskning: 139*Wikborg, Erling* (Kr.f.)

Medlem av socialpolitiska utskottet

Yttranden:

Generaldebatten: 59

Lagstiftningssamarbete: 85

Hälsotjänst för sjöfolk: 140

Ämnesregister

(Kursiverade siffror hänvisa till ärenden i översikten över ärendenas behandling (s. 722—727). Övriga siffror ange sidor.)

- Abortlagstiftning: 8
Akademi, folklig: 58 (487, 489, 490)
Akademiska lärare, tillsättning av: 74 (527); se även Professorstillsättningar
Akademiska lärare, utbyte av: 39 (433), 74 (527)
Akademiska tentamina, giltighet av: 39 (432), 74 (527)
Anläggningsmaskiner, tullåtnader för: 17
Apotekare, arbetsmarknad för: 15
Apotekarutbildning: 4
Arbetsavtal, brott mot: 73 (524)
Arbetsmarknad: 72 (520)
Arbetsmarknad för apotekare: 15
Arbetsmarknad för medicinsk personal: 54
Arbetsordningens texter, terminologisk enhetlighet i: 10
Arbetsrättslig lagstiftning: 73
Audio-visuella hjälpmedel vid nordisk undervisning: 74 (530)
Barnfilm, distribution av: 1 (174)
Barnfilm, produktion av: 1
Beskattning av sjöfolk: 70
Bibliotek i folkhögskolor, nordiskt inslag i: 58 (489)
Biennalen i Venedig: 26
Biltrafik, yrkesmässig: 24 (327)
Bokstaven å: 120
Båttrafik: 24 (333)
Carnet-område: 48, 72 (521)
Djuphavsforskning: 39 (433), 74 (526)
Dramatisk konst, utväxling av: 74 (532)
Dubbelbeskattning: 38 (426, 427)
Dubbel värnplikt: 59
Ekonomiskt samarbete: 62
Facklitteratur, översättning av finsk och isländsk: 12
Farmaceutisk utbildning: 4
Fast egendom, rätt att förvärva: 38 (426)
Fast förbindelse i Öresund: 36
Finsk facklitteratur, översättning av: 12
Finskspråkiga standardverk, förteckning över: 255
Fiskefartyg, nationalitetskrav för personal på: 65
Fiskeribiologisk forskning: 39 (433)
Fisket utanför Island, skydd för: 63
Flygcertifikat: 38 (426)
Flyttningsbetyg: 45
Folkakademi: 58 (487, 489, 490)
Folkhögskolan i Kungälv: 58 (487, 489)
Folkhögskolebibliotek, nordiskt inslag i: 58 (489)
Folkhögskolefrågor, upplysningskontor för: 29
Folkhögskolestipendier: 58 (488, 489)
Folkhögskollärare, kurser för: 58 (489)
Folkhögskollärare, utbyte av: 58 (488)
Fonder för kulturellt samarbete: 27
Forskning på hälso- och sjukvårdens område: 56
Forsknings-samarbete: 39 (431); se även Djuphavsforskning, Havsbilologisk forskning, Hälsovårdsforskning, Pedagogisk forskning, Pressforskning, Sagoforskning
Förbrytare, utlämning av: 14, 38 (427)

- Föreställningar, offentliga: 38 (425, 427)
 Förhandlings- och strejkrätt för tjänstemän: 73 (525)
 Förvaltningstjänstemän, utbyte av: 61
 Förvärv av fast egendom: 38 (426)
 Gruppresor för ungdom, rabattförmåner vid: 11
 Gränsbefolkning, reselättnader för: 72 (520)
 Gymnastik, läroböcker i: 74 (531)
 Handels- och fiskefartyg, nationalitetskrav för personal på: 65
 Handräkning åt domstol: 38 (427)
 Havsbiologisk forskning: 39 (431), 74 (526)
 Hedtoft, minnesord över: 71—72
 Hjälptill jordbrukare, ekonomisk: 38 (426)
 Hälsotjänst för sjöfolk: 53
 Hälsovårdsforskning: 56
 Hälsovårdshögskola: 52
 Hälsovårdssamarbete: 21
 Höger- eller vänstertrafik i Sverige: 31 (389, 390)
 ILO-konventioner, ratifikation av: 47
 Internationella arbetsorganisationen: se ILO-konventioner
 Island och Sverige, luftfartsavtalet mellan: 68, 122
 Island, skydd för fisket utanför: 63
 Island, trafikförbindelser med: 22
 Isländsk facklitteratur, översättning av: 12
 Jordbrukare, ekonomisk hjälp till: 38 (426)
 Journalistutbildning: 25
 Juridisk årsbok: 9 (227)
 Järnvägssamarbete: 24
 Järnvägstaxor: 19
 Kollektivavtal, brott mot: 73 (524)
 Kommitté för förberedande behandling av juridiska ärenden: 81, 156, 622
 Kommitté för förberedande behandling av ärendet om arbetsrättslig lagstiftning: 105, 156, 598
 Konfiskation, lagstiftning om: 16
 Kulturellt samarbete: 39
 Kulturellt samarbete, fonder för: 27
 Kungälvsskolan: 58 (487, 489)
 Kustfart i norska och svenska farvatten: 7
 Körkort: 72 (521)
 Laboratorieundersökningar på hälso- och sjukvårdens område: 56
 Lagstiftningssamarbete: 9, 13
 Lastbilstrafik: 23, 24 (327)
 Lektorer i nordiska språk: 74 (527)
 Likställighet, rättslig: se Rättslig likställighet
 Livsmedelskontroll: 56 (483)
 Luftfartsavtalet mellan Island och Sverige, uppsägningen av: 68, 122
 Luftfartyg: 38 (426)
 Läkarrecept: 55
 Läkarutbildning: 2
 Läkemedel: 55
 Lärare: se Akademiska lärare, Folkhögskollärare, Lektorer
 Läroböcker för nordisk undervisning: 74 (529, 531)
 Medicin: 55
 Medicinalstatistik: 51
 Medicinsk personal, utbyte av och arbetsmarknad för: 54
 Myndigheter, direkt skriftväxling mellan: 60
 Myndighets beslut, biträde vid verkställighet av: 38 (425, 427)
 Myndighets försändelse, fritagande från tullgranskning av: 18
 Nationalitetskrav för personal på handels- och fiskefartyg: 65
 Nea-projektet: 53, 60
 Nordiska folkhögskolan i Kungälv: 58 (487, 489)
 Nordiska kulturkommissionen: 39 (431), 74
 Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse m. m.: 72
 Nordiska socialpolitiska kommittén: 32
 Nordiska universitetskurser: 74 (526)
 »Nordisk kontakt»: 43
 Nordisk litteratur, översättning till världsspråk av: 42
 Nordiskt lärostoff i skolan: 28, 74 (529)
 Nordisk undervisning, audio-visuella hjälpmedel vid: 74 (530)
 Nordisk undervisning, läroböcker vid: 74 (529, 531)
 Norge och Sverige, trafikförbindelser mellan: 30
 Näring, rätt att driva: 66

- Odontologisk materialprövning: 56 (483)
 Offentliga föreställningar: 38 (425, 427)
 Omnibusstrafik: 23 (306), 24 (327)
- Parlamentarisk publikation: 43
 Passagerartrafik till sjöss: 24 (333)
 Passfrihet, utvidgad: 49, 72 (520)
 Patent: 69
 Pedagogisk forskning och försöksverk-
 samhet: 74 (528, 531)
 Polioepidemier, bekämpande av: 71
 Politiska ungdomsorganisationernas sam-
 verkan med Nordiska rådet: 33
 Post- och telegramtaxor: 46, 72 (521)
 Post- och teleunion: 35
 Pressforskning: 25
 Processombud: 38 (425, 426, 428)
 Professorstillsättningar, honorar till sak-
 kunniga vid: 74 (527); se även Aka-
 demiska lärare
 Proviantering, rätt till skattefri: 40
 Rabattförmåner vid gruppresor för ung-
 dom: 11
 Radio: 20, 34
 Ratifikation av ILO-konventioner: 47
 Resande, lättnader i tullkontroll av: 40
 Rättegångsombud: 38 (425, 426, 428)
 Rättslig likställighet: 38
 Rättslig likställighet i fråga om kustfart:
 7
 Rättslig likställighet i fråga om närings-
 utövning: 66
 Rättslig likställighet i fråga om sport-
 fiske: 67
 Rättslig likställighet i fråga om yrkes-
 fiske: 41
 Rättsställning, nordiska medborgares:
 38
 Rösträtt: 64
 SAS: 24 (318)
 Sagoforskning: 39 (432), 74 (526)
 Sakkunniga vid professorstillsättningar,
 honorar till: 74 (527)
 Sjukgymnastutbildning: 6
 Sjukhusvård: 50
 Sjuksköterskeutbildning: 59, 107, 600
 Sjukvårdsforskning: 56
 Sjukvårdssamarbete: 21
 Sjöfolk, hälsotjänst för: 53
 Sjöfolk, tandvård för: 140, 613
 Sjöförbindelser: 24 (333)
 Sjömansbeskattningen: 70
 Skattefri proviantering: 40
 Skriftväxling mellan myndigheter, di-
 rekt: 60
 Social trygghet: 32, 37
 Sovjetunionen och Nordiska rådet: 43,
 51
 Sportfiske, rätt till: 67
 Språknämnderna, samarbete mellan: 39
 (432), 74 (526)
 Statsbanorna, samarbete mellan: 24
 Statstjänst, rätt att inneha: 38 (427)
 Stipendier för folkhögskoleelever: 58
 (488, 489)
 Straffregisterutdrag: 68
 Sverige, höger- eller vänstertrafik i: 31
 (389, 390)
 Sverige och Island, luftfartsavtalet mel-
 lan: 68, 122
 Sverige och Norge, trafikförbindelser
 mellan: 30
 Tandläkarutbildning: 3
 Tandvård för sjöfolk: 140, 613
 Telegramtaxor: 46
 Teleprintertaxor: 72 (521, 522)
 Teleunion: 35
 Television: 34
 Texttaxor: 72 (521, 522)
 Tentamina, akademiska: 39 (432), 74
 (527)
 Tjänstemän, förhandlings- och strejkrätt
 för: 73 (525)
 Trafikförbindelser med Island: 22
 Trafikförbindelser mellan Norge och
 Sverige: 30
 Trafikregler: 31
 Trondheimsleden: 48
 Tullgranskning av myndighets försändel-
 se, fritagande från: 18
 Tullkontroll av resande, lättnader i: 40
 Tullunion: 62
 Tullättnader för anläggningsmaskiner: 17
 Tullättnader för upplysningsfilm: 44
 Turisttrafik: 24 (315, 331)
- Unescos försöksverksamhet: 74 (531)
 Ungdom, rabattförmåner vid gruppresor
 för: 11
 Ungdomsorganisationer, politiska, och
 Nordiska rådet: 33
 Unionsupplösningen, femtioårsminnet av:
 30, 42, 51, 59, 159
 Universitetslärare, tillsättning av: 74
 (527); se även Professorstillsättning-
 ar

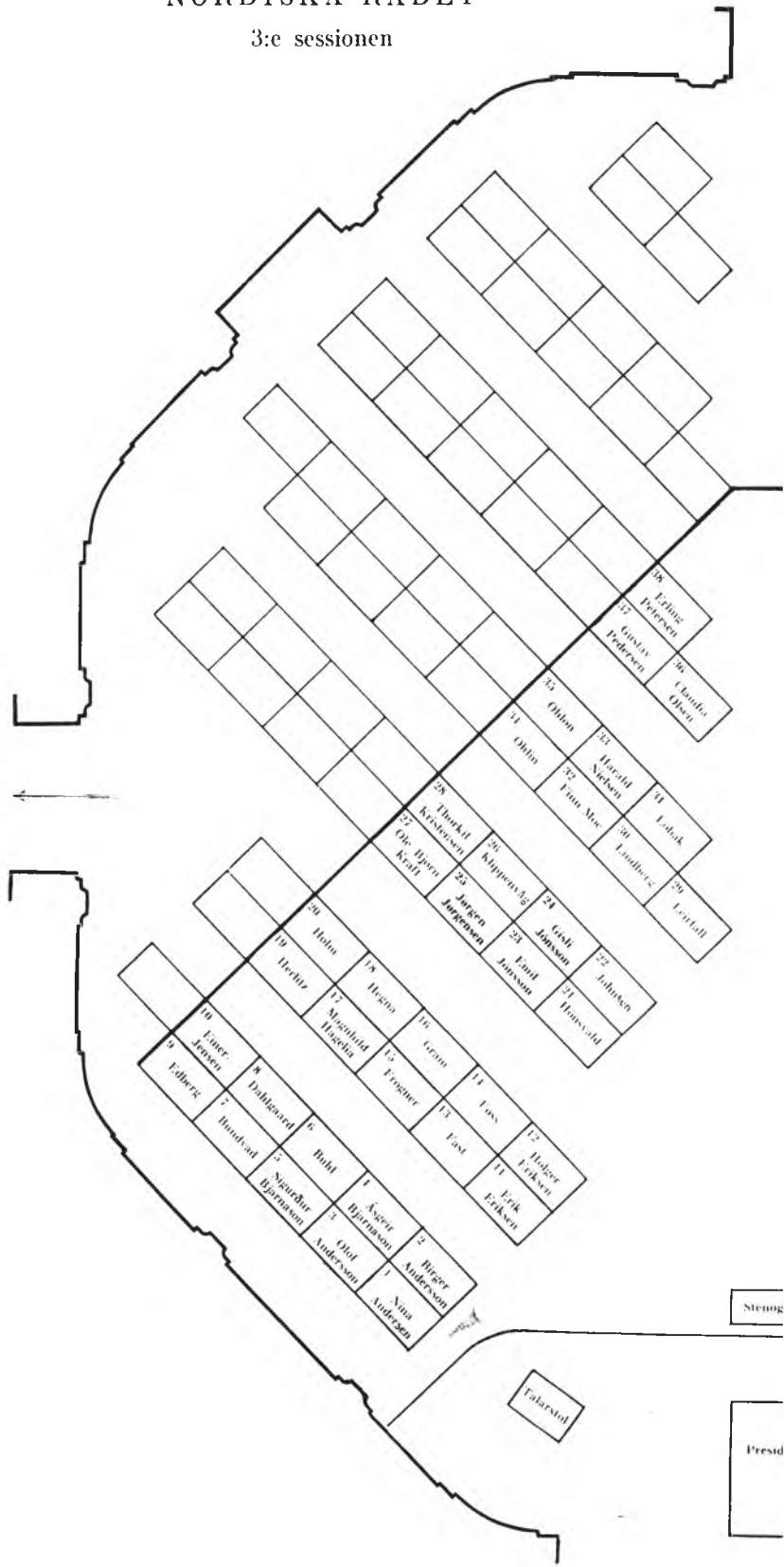
- Universitetslärare, utbyte av: 39 (433), 74 (527)
 Universitetstentamina, giltighet av: 39 (432), 74 (527)
 Upplysningsfilm, lättnader vid försändande av: 44
 Upplysningsfilm, produktion av: 1
 Upplysningskontor för folkhögskolefrågor: 29
 Uppsägning, skydd mot: 73 (524)
 Utbyte av folkhögskollärare: 58 (488)
 Utbyte av förvaltningstjänstemän: 61
 Utbyte av medicinsk personal: 54
 Utbyte av universitetslärare: 39 (433), 74 (527)
 Utlämning av förbrytare: 14, 38 (427)
 Utväxling av dramatisk konst: 74 (532)
- Vård på sjukhus: 50
 Vägtransportavtal: 23 (306), 24 (328)
 Vänster- eller högertrafik i Sverige: 31 (389, 390)
 Världshälsovårdsorganisationen, samarbete inom: 57
 Värnplikt, dubbel: 59
- Yrkesfiske, rättslig likställighet i fråga om: 41
 Yrkesmässig biltrafik: 24 (327)
- Å, bokstaven: 120
 Årsbok, juridisk: 9 (227)
- Äktenskapslagstiftning: 75
- Öresund, fast förbindelse i: 36
 Översättning av facklitteratur från finska och isländska: 12
 Översättning av nordisk litteratur till världsspråk: 42
- Verkställighet av myndighets beslut, biträde vid: 38 (425, 427)
 Vetenskapliga institutioner, utbyggande av: 39 (431), 74 (527)
 Veterinärutbildning: 5

NORDISKA RÅDET

3:e sessionen

Till gemensamt

Till Klubbnumren

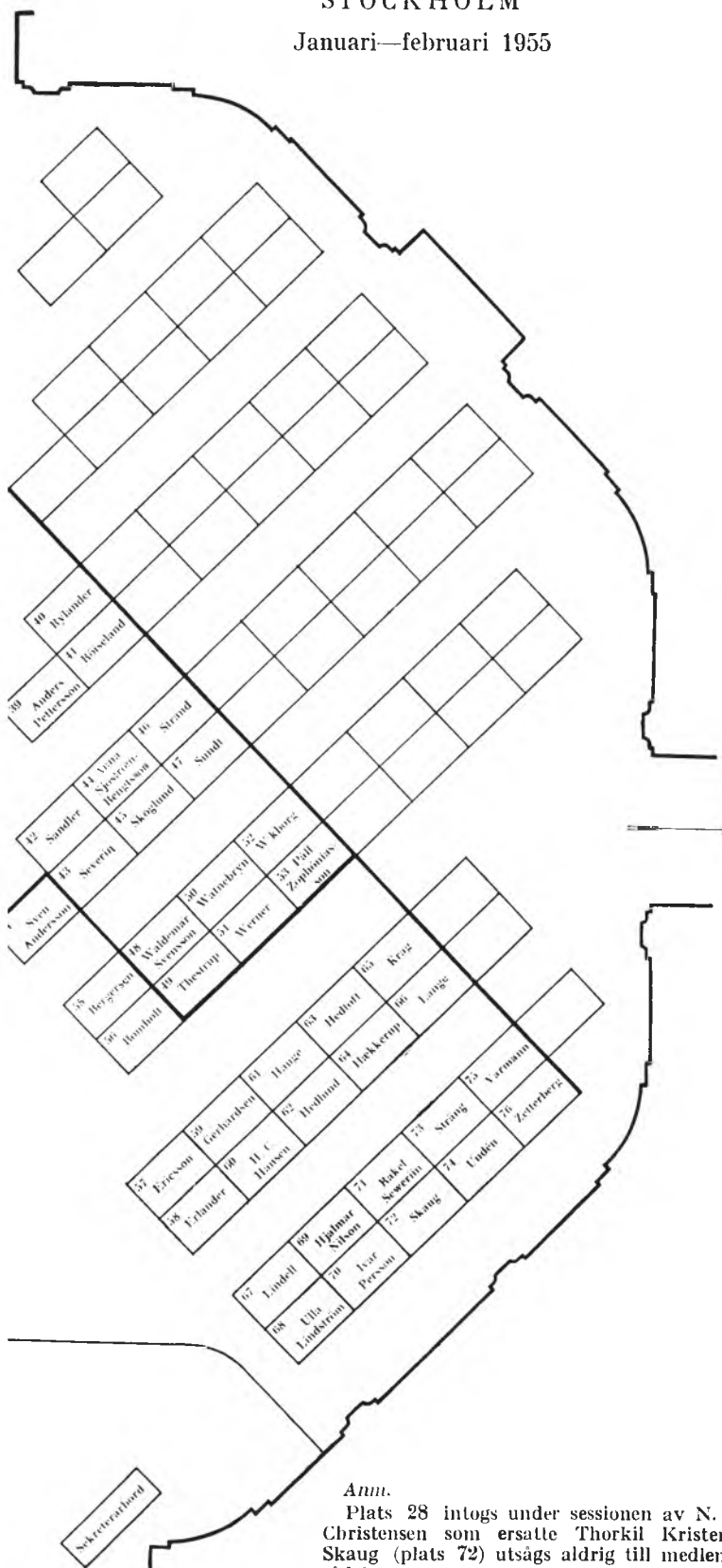
Stenog

Presid

Föreläsning

STOCKHOLM

Januari—februari 1955

Till stora trapphuset

Sekretariatet

Ann.
 Plats 28 intogs under sessionen av N. Chr. Christensen som ersatte Thorkil Kristensen. Skaug (plats 72) utsågs aldrig till medlem av rådet.

